

306.44089

ที่ 3447

ร.3

การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ปริณฎานินพนธ์

ของ

ประภาศรี พวงจันทน์หอม

28 ต.ค. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

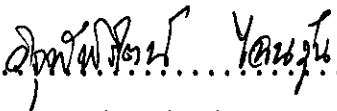
มีนาคม 2539

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ป 50221

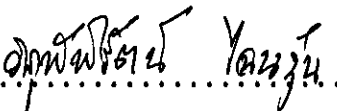
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญาโทฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

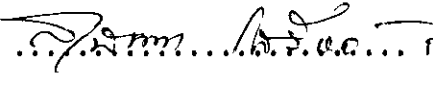
... ... ประธาน
(อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ ไฉนเง็น)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม)

คณะกรรมการสอบ

... ... ประธาน
(อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ ไฉนเง็น)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม)

... ... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์สุนันทา สรีรังค์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาโทฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริฎา พูลสุวรรณ)

วันที่ ..๕... เดือน ...มีนาคม..... พ.ศ. 2539

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ ไฉนจัน ประธานกรรมการ และรองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม กรรมการผู้ควบคุม ปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทั้งสองท่านที่ให้ข้อเสนอแนะและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุนันtha เสรีจจ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการ สอบเพิ่มเติม และให้คำแนะนำแก้ไขปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คุณชว คามาตร ปลัดอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ เจ้าหน้าที่งาน ปกครอง 6 หัวหน้าฝ่ายกิจการพิเศษ ที่ให้ความอนุเคราะห์แนะนำวิทยากร และกรุณาพิมพ์ เอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า

ขอขอบพระคุณ วิทยากรผู้ให้ข้อมูล และเพื่อนร่วมงานทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยความเต็มใจ และให้กำลังใจโดยตลอด

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครอบครัว "พวงจันทน์หอม" ที่ให้ความช่วยเหลือ ในการรวบรวมข้อมูล และให้ความอนุเคราะห์ด้านการเงินสำหรับใช้จ่ายระหว่างการศึกษา คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดาที่ล่วงลับไปแล้ว

ประกาศรี พวงจันทน์หอม

สารบัญ

บทที่		หน้า
บทที่ 1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	ข้อตกลงเบื้องต้น	9
	นิยามศัพท์เฉพาะ	9
	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	9
	แหล่งค้นคว้า	9
	วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล	10
	วิธีจัดกระทำข้อมูล	11
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
บทที่ 2	วิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์	19
	ตำบลท่าพล	24
	ตำบลบ้านเดก	46
	ตำบลบ้านโคก	60
	ตำบลนาป่า	72
	ตำบลนาจั่ว	85
	ตำบลป่าเลา	92
	ตำบลวังขมภู	97
	ตำบลนายม	114
	ตำบลคงมูลเหล็ก	127
	ตำบลสะเตียง	138

ตาบลด้วยสะแก	150
ตาบลดะเบาะ	164
ตาบลน้ำร้อน	176
ตาบลห้วยใหญ่	186
ตาบลขอนแก่นไพร	195
ตาบลระวีง	202
บทที่ 3 จานกประเภทชื้อหญูป้ำและตาบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ...	212
บทที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของชื้อหญูป้ำและตาบล กับวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์	231
บทที่ 5 วิเคราะห์โครงสร้างของชื้อหญูป้ำและตาบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์	247
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
วิธีดำเนินการวิจัย	257
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	258
อภิปรายผล	266
ข้อเสนอแนะ	268
บรรณานุกรม	269
ภาคผนวก	273
ประวัติย่อของผู้วิจัย	301

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการจำแนกชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายทั้งคำหมายถึง สิ่งเดียว	227
2 แสดงการจำแนกชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรก	228
3 แสดงการจำแนกชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรก และคำถัดไป	229
4 แสดงการจำแนกชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรก และสองคำถัดไป	230

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์ตั้งขึ้นเพื่อใช้เรียกบุคคล สัตว์ สิ่งของและสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจตรงกันชื่อบุคคลก็มักจะเป็นชื่อที่มีความไพเราะ มีความหมายดี ชื่อสถานที่ก็เช่นกัน นอกจากนี้ความหมายของชื่อมักจะเป็นสิ่งที่บอกลักษณะของบุคคลหรือสถานที่ได้ โดยเฉพาะชื่อสถานที่มักจะเป็นลักษณะภูมิประเทศ เรื่องราว หรือตำนานที่มาของสถานที่นั้น ๆ ตลอดจนอาจจะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อค่านิยมของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ ดังที่ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และสุขุมาวดี ขาหิรัญ (2527 : คานา) กล่าวว่า

... ชื่อ มักจะเป็นสิ่งแรกที่สะกดความสนใจ เมื่อมีเหตุที่เราจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะเรามักจะมีความคิดว่า ชื่อ ต้องมีลักษณะที่เป็นตัวแทนของของสิ่งนั้น หรือบอกอะไรบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น การศึกษาชื่อสถานที่ เช่น ชื่อของหมู่บ้านเขตท้องที่ใดท้องที่หนึ่งที่น่าสนใจ และน่าจะได้เห็นลักษณะบางประการของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่สะท้อนออกมาจากการใช้ชื่อ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ตลอดจนความเชื่อหรือวัฒนธรรมบางประการของท้องถิ่น ทำให้เห็นภาพรวม ๆ ของท้องถิ่นได้ ...

การตั้งชื่อโดยทั่วไปแล้วไม่ว่าจะเป็นชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ที่จะต้องพิจารณาถึงความ เป็นสิริมงคลทั้งสิ้น กล่าวคือ ชื่อบุคคลจะต้องมีความหมายดี มีความไพเราะ เพื่อจะทำให้บุคคล นั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความสุขสมบูรณ์สมดังความหมายหรือค่านิยมของชื่อ บุคคลนั้น ชื่อหมู่บ้านก็ยังคงใช้แนวคิดเดียวกับการตั้งชื่อทั่วไปว่า ชื่อหมู่บ้านจะต้องมีความหมายดี มีความไพเราะ ทั้งนี้เพื่อความ เป็นสิริมงคลแก่ผู้อยู่อาศัย

ดังนั้นชื่อหมู่บ้านใดที่ชื่อเดิมอาจจะไม่ไพเราะ หรือความหมายไม่ค่อยดี ก็อาจจะมีการ เปลี่ยนแปลงใหม่ให้เหมาะสมขึ้น เช่น ชื่อหมู่บ้านคงขี้เหล็ก ก็จะเปลี่ยนเป็น หมู่บ้านคงมูลเหล็ก

หมู่บ้านป่าเสียด เปลี่ยนเป็น หมู่บ้านป่าเสน่ห์ เป็นต้น หรือชื่อหมู่บ้านบางชื่อทางราชการให้เปลี่ยน เช่น เดิมชื่อหมู่บ้านชาเวียง หมายถึงหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บริเวณที่มีน้ำไหลซึมจากใต้ดินตลอดปีและมีต้นเวียงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาทางราชการเห็นว่าราษฎรในหมู่บ้านมีพ่อเพลงแม่เพลงที่นิยมมาเพลงพื้นบ้านโบราณในงานมงคลอย่างสม่ำเสมอ จึงเปลี่ยนชื่อเป็น หมู่บ้านจาเวียง ซึ่งคำนี้หมายถึงร้องเพลง จะเห็นว่าเมื่อเสียงของคำเปลี่ยน จะทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไปด้วย ชื่อหมู่บ้านหลายชื่อถูกลากเข้าไปหาคำที่มีความหมายดีในปัจจุบัน การที่ชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนไปจากเดิมนั้น บางครั้งทำให้ชนรุ่นหลังไม่สามารถสืบกลับไปหาชื่อเดิมได้ เมื่อต้องการสืบสาวหาที่มาของชื่อเดิม จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าจากตำนานหรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ หรือโดยการศึกษาวิเคราะห์ทางภาษา ประกอบกับการสันนิษฐานความหมายด้วย

การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบล ทำให้ทราบความหมายของชื่อหมู่บ้าน ที่มาของชื่อนั้น ๆ นอกจากนี้แล้วความหมายของชื่อหมู่บ้านยังอาจจะแสดงให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิตตลอดจนความเป็นอยู่ของชาวบ้านอีกด้วย และในบางครั้งความหมายของชื่อหมู่บ้านยังอาจจะสะท้อนให้เห็นสภาพทางภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านนั้น ๆ ในการวิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านนั้น สิ่งหนึ่งที่ควรกระทำด้วยคือ วิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบล จะทำให้เห็นลักษณะของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านและตำบล ซึ่งชื่อเหล่านั้นอาจเป็นคำคำเดียว คำประสม หรือกลุ่มของคำที่นำมาเรียงกัน เพื่อช่วยขยายความให้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ยังทำาให้เห็นที่มาของคำที่นำมาใช้ตั้งชื่อ ซึ่งอาจเป็นคำในภาษาถิ่นนั้น ๆ หรือใช้คำไทยที่มีมาแต่เดิม และยังมีมารับคำจากภาษาบาลี-สันสกฤตมาใช้ อันแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาชาวบ้านที่สามารถเลือกใช้นามการตั้งชื่อได้อย่างเหมาะสม จึงนับว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคมและวัฒนธรรม

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพราะจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดทั้งภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคกลาง ประกอบกับอำเภอนี้พื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยกลุ่มชนดั้งเดิม กลุ่มชนที่อพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียงทั้ง 3 ภาค และชนกลุ่มน้อยซึ่งเรียกตนเองว่าละว้า (พิลิอูร์ อุกัยวงศ์ : สัมภาษณ์) ผู้อพยพแต่ละกลุ่มต่างก็มีวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนมาปฏิบัติ และถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้แก่กลุ่มชนของตน จนสามารถสืบทอดวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้

อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน เช่น กลุ่มชนที่พูดภาษาไทยถิ่นเหนือ กลุ่มชนที่พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน และกลุ่มชนที่พูดภาษาไทยกลาง โดยเฉพาะกลุ่มที่พูดภาษาไทยกลางการออกเสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ของคำจะแตกต่างกันไปในแต่ละหมู่บ้าน แต่ก็มีรูปคำเป็นคำเดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน และชาวบ้านาคำที่มีใช้ในภาษาของเขาเอามาตั้งชื่อหมู่บ้านให้มีความหมายดีได้ แสดงให้เห็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ชื่อหมู่บ้านจึงเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่สืบทอดกันมาเป็นอย่างดี โดยความหมายของชื่อจะสะท้อนให้เห็นสภาพทางภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ความหมายของชื่อหมู่บ้านยังแสดงให้เห็นวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมที่แตกต่างกัน ฉะนั้นการศึกษาชื่อหมู่บ้านจึงนับว่าเป็นประโยชน์ในทางคติชนวิทยา และทางภาษา

การที่อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอำเภอที่มีวัฒนธรรมหลากหลายน่าสนใจ ประกอบกับวิทยากรผู้ให้ข้อมูลความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบล เป็นผู้สูงอายุก็มีจำนวนน้อยลง หากว่าไม่มีผู้ศึกษาค้นคว้า วัฒนธรรมที่น่าสนใจเหล่านี้คงจะสูญหายไป ดังนั้นเพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบล อันจะเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นมรดกสืบไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลกับ วัฒนธรรมความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
2. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทาให้เข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในอดีตได้อย่างดี และตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มีส่วนทำให้เกิดวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม อันจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบไป
2. ทาให้เห็นรูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน และเข้าใจความหมายของภาษาถิ่น

ที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านและตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ขอบเขตของงานศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์วิทยากรในหมู่บ้านและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. วิทยากรผู้ให้ข้อมูลเลือกจากผู้รู้และผู้สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น และมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านหรือตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์อย่างน้อย 50 ปี วิทยากรเหล่านี้มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศและการศึกษา
3. ชื่อหมู่บ้านและตำบลได้จากที่ทำการปกครอง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งสำรวจจานปี พ.ศ. 2536 จำนวน 16 ตำบล 171 หมู่บ้าน จะนำมาวิเคราะห์เฉพาะชื่อหมู่บ้านที่เรียงตามลำดับตัวเลขกำกับไว้หลังชื่อหมู่บ้าน มีดังต่อไปนี้

ตำบลท่าพล มี 18 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านวังยาว 1	หมู่ที่ 2 บ้านสวนหม่อน 2
หมู่ที่ 3 บ้านโพธิ์งาม 3	หมู่ที่ 4 บ้านท่าพล 4
หมู่ที่ 5 บ้านโพธิ์งาม	หมู่ที่ 6 บ้านดง 5
หมู่ที่ 7 บ้านอมกนง 6	หมู่ที่ 8 บ้านคลองมะนาว 7
หมู่ที่ 9 บ้านวังซอ 8	หมู่ที่ 10 บ้านอมชี 9
หมู่ที่ 11 บ้านปาม่วง 10	หมู่ที่ 12 บ้านท่าพล
หมู่ที่ 13 บ้านท่าพล	หมู่ที่ 14 บ้านท่าพล
หมู่ที่ 15 บ้านหนองเคียน 11	หมู่ที่ 16 บ้านดงเจริญ 12
หมู่ที่ 17 บ้านโพธิ์เงิน 13	หมู่ที่ 18 บ้านชาอีเลิศ 14

ตำบลบ้านโคก มี 13 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านโคก 1	หมู่ที่ 2 บ้านโคกกลาง
หมู่ที่ 3 บ้านหวนา 2	หมู่ที่ 4 บ้านโคกใต้
หมู่ที่ 5 บ้านพี 3	หมู่ที่ 6 บ้านทุ่งแค 4

หมู่ที่ 7 บ้านพี	หมู่ที่ 8 บ้านสะแกงาม 5
หมู่ที่ 9 บ้านอีโคก - วังจวน 6	หมู่ที่ 10 บ้านพนานิคม 7
หมู่ที่ 11 บ้านกกน่อง 8	หมู่ที่ 12 บ้านเนินโก 9
หมู่ที่ 13 บ้านพันธัมมา 10	

ตำบลบ้านโคก มี 13 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านห้วยผักไถ 1	หมู่ที่ 2 บ้านโคก 2
หมู่ที่ 3 บ้านโคก	หมู่ที่ 4 บ้านกงกะยาง 3
หมู่ที่ 5 บ้านน้ำเลา 4	หมู่ที่ 6 บ้านโคก
หมู่ที่ 7 บ้านโคก	หมู่ที่ 8 บ้านหัวนา 5
หมู่ที่ 9 บ้านโคกน้อย	หมู่ที่ 10 บ้านเนินจัน 6
หมู่ที่ 11 บ้านกกโทร 7	หมู่ที่ 12 บ้านเนินจัน
หมู่ที่ 13 บ้านห้วยมะปราง 8	

ตำบลนาป่า มี 14 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านนาป่า 1	หมู่ที่ 2 บ้านบง 2
หมู่ที่ 3 บ้านเจดียงลับ 3	หมู่ที่ 4 บ้านซอน 4
หมู่ที่ 5 บ้านปากน้ำ 5	หมู่ที่ 6 บ้านเจดียงลับเหนือ
หมู่ที่ 7 บ้านเจดียงลับใต้	หมู่ที่ 8 บ้านปากน้ำ
หมู่ที่ 9 บ้านกกโทร 6	หมู่ที่ 10 บ้านห้วยเหิน 7
หมู่ที่ 11 บ้านคลองป่าสัก 8	หมู่ที่ 12 บ้านปากน้ำ
หมู่ที่ 13 บ้านนาเจริญ 9	หมู่ที่ 14 บ้านป่าเสนห์ 10

ตำบลนางัว มี 11 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านสำนักหมัน 1	หมู่ที่ 2 บ้านนางัว 2
หมู่ที่ 3 บ้านนางัว	หมู่ที่ 4 บ้านนางัว

หมู่ที่ 5 บ้านนางิ้ว	หมู่ที่ 6 บ้านนา 3
หมู่ที่ 7 บ้านคลองสาร 4	หมู่ที่ 8 บ้านนางิ้ว
หมู่ที่ 9 บ้านนางิ้ว	หมู่ที่ 10 บ้านนา
หมู่ที่ 11 บ้านนางิ้วเหนือ	

ตำบลป่าเลา มี 11 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านป่าเลา 1	หมู่ที่ 2 บ้านป่าเลา
หมู่ที่ 3 บ้านป่าแดงเหนือ	หมู่ที่ 4 บ้านป่าแดง 2
หมู่ที่ 5 บ้านป่าแดง	หมู่ที่ 6 บ้านพลา 3
หมู่ที่ 7 บ้านป่าแดง	หมู่ที่ 8 บ้านพลา
หมู่ที่ 9 บ้านพลา	หมู่ที่ 10 บ้านป่าเลา
หมู่ที่ 11 บ้านป่าแดง	

ตำบลวังชมพู มี 12 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านยาวี 1	หมู่ที่ 2 บ้านห้วยโป่ง 2
หมู่ที่ 3 บ้านวังชมพู 3	หมู่ที่ 4 บ้านวังทอง 4
หมู่ที่ 5 บ้านชัยช้อย 5	หมู่ที่ 6 บ้านหลุง 6
หมู่ที่ 7 บ้านยางหัวลม 7	หมู่ที่ 8 บ้านกม.2 8
หมู่ที่ 9 บ้านโนนโรงเลื่อย 9	หมู่ที่ 10 บ้านยาวีใต้
หมู่ที่ 11 บ้านงามประทีป 10	หมู่ที่ 12 บ้านวังเจริญ 11

ตำบลนายม มี 10 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านหนองผักบุ้ง 1	หมู่ที่ 2 บ้านนายม 2
หมู่ที่ 3 บ้านนายม	หมู่ที่ 4 บ้านนายม
หมู่ที่ 5 บ้านหัวนา 3	หมู่ที่ 6 บ้านชมวด 4
หมู่ที่ 7 บ้านวังมะช่อ 5	หมู่ที่ 8 บ้านถ้ำน้ำบึง 6

หมู่ที่ 9 บ้านน้ำโจน 7

หมู่ที่ 10 บ้านท่าเมียง 8

ตำบลดงมูลเหล็ก มี 10 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านดงมูลเหล็ก 1

หมู่ที่ 2 บ้านดงมูลเหล็ก

หมู่ที่ 3 บ้านคลองบง 2

หมู่ที่ 4 บ้านดงมูลเหล็ก

หมู่ที่ 5 บ้านโนนตะแบก 3

หมู่ที่ 6 บ้านท่ากกตาล 4

หมู่ที่ 7 บ้านลาป่าสักมูล 5

หมู่ที่ 8 บ้านโนนสะอาด 6

หมู่ที่ 9 บ้านลาป่าสักเหนือ

หมู่ที่ 10 บ้านลาป่าสัก 7

ตำบลสะเดียง มี 10 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านป่าม่วง 1

หมู่ที่ 2 บ้านคลองศาลา 2

หมู่ที่ 3 บ้านไร่เหนือ

หมู่ที่ 4 บ้านไร่เหนือ

หมู่ที่ 5 บ้านหนองนารี 3

หมู่ที่ 6 บ้านสะเดียง 4

หมู่ที่ 7 บ้านตะกุดบง 5

หมู่ที่ 8 บ้านไร่ 6

หมู่ที่ 9 บ้านไทรงาม 7

หมู่ที่ 10 บ้านปากบู่ 8

ตำบลห้วยสะแก มี 10 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านชัยมงคล 1

หมู่ที่ 2 บ้านหนองแหวน 2

หมู่ที่ 3 บ้านหนองหิน 3

หมู่ที่ 4 บ้านห้วยนาก 4

หมู่ที่ 5 บ้านห้วยสะแก 5

หมู่ที่ 6 บ้านเนินสง่า 6

หมู่ที่ 7 บ้านใหม่ศรีสะเกษ 7

หมู่ที่ 8 บ้านเนินสมบูรณ์ 8

หมู่ที่ 9 บ้านเนินสบาย 9

หมู่ที่ 10 บ้านละหาน 10

ตำบลตะเปาะ มี 8 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านวังคัง 1

หมู่ที่ 2 บ้านห้วยตุ้ม 2

หมู่ที่ 3 บ้านตะเปาะน้อย

หมู่ที่ 4 บ้านตะเปาะ 3

หมู่ที่ 5 บ้านห้วยไคร้ 4

หมู่ที่ 7 บ้านป่าบง 6

หมู่ที่ 6 บ้านโนนเสาชอง 5

หมู่ที่ 8 บ้านเขาขาด 7

ตำบลน้ำร้อน มี 8 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านบุญนวน 1

หมู่ที่ 3 บ้านน้ำร้อน

หมู่ที่ 5 บ้านหนองดาวง 4

หมู่ที่ 7 บ้านสีหวด 6

หมู่ที่ 2 บ้านน้ำร้อน 2

หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งหินปูน 3

หมู่ที่ 6 บ้านโสมคลา 5

หมู่ที่ 8 บ้านจาเรียง 7

ตำบลห้วยใหญ่ มี 9 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านบุงกกเรียง 1

หมู่ที่ 3 บ้านสะแกงาม 3

หมู่ที่ 5 บ้านน้ำเคื่อเหนือ 5

หมู่ที่ 7 บ้านห้วยแหน 6

หมู่ที่ 9 บ้านห้วยใหญ่ใต้

หมู่ที่ 2 บ้านห้วยใหญ่ 2

หมู่ที่ 4 บ้านโป่งหว้า 4

หมู่ที่ 6 บ้านน้ำเคื่อใต้

หมู่ที่ 8 บ้านซาบอน 7

ตำบลซอนไพร มี 6 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านดั่งชัน 1

หมู่ที่ 3 บ้านซอนไพร 3

หมู่ที่ 5 บ้านป่าสักแห้ง 5

หมู่ที่ 2 บ้านหวนา 2

หมู่ที่ 4 บ้านคลองซุด 4

หมู่ที่ 6 บ้านคลองสาโรง 6

ตำบลระวิง มี 8 หมู่บ้านคือ

หมู่ที่ 1 บ้านยางลาด 1

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยไร่ 3

หมู่ที่ 5 บ้านใหม่วังสีมา 5

หมู่ที่ 7 บ้านห้วยทราย 7

หมู่ที่ 2 บ้านหวนา 2

หมู่ที่ 4 บ้านระวิง 4

หมู่ที่ 6 บ้านยางกุด 6

หมู่ที่ 8 บ้านชัยมงคล 8

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ถ้าชื่อหมู่บ้านซ้ำกับชื่อตำบลที่หมู่บ้านนั้นสังกัดอยู่ จะวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านเท่านั้น ถ้าชื่อหมู่บ้านซ้ำกับหมู่บ้านที่ได้สังกัดอยู่ในตำบลนั้น จะวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านที่ซ้ำกันทั้งสองชื่อ และถ้าชื่อหมู่บ้านซ้ำกันในตำบลเดียวกัน จะวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านเพียงชื่อเดียว
2. การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ถ้าวิทยากรให้ข้อมูลความหมายของชื่อหมู่บ้าน 1 ชื่อ เป็นสองความหมาย ผู้วิจัยจะบันทึกข้อมูลไว้ทั้งสองความหมาย
3. ในรายชื่อหมู่บ้านและตำบลของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย จะมีคำว่า "บ้าน" นำหน้าชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยจะตัดคำว่า "บ้าน" ออกจากชื่อหมู่บ้าน ด้วยเหตุผลว่า "บ้าน" ใช้เป็นส่วนหนึ่งของชื่อเฉพาะที่ครอบคลุมบริเวณเท่ากับหมู่บ้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความหมาย หมายถึง คำแปล ที่มาของคำ เรื่องราวและตำนาน ตลอดจนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ที่มีส่วนช่วยในการอธิบายที่มาของชื่อหมู่บ้านและตำบล

ชื่อหมู่บ้าน หมายถึง ชื่อของท้องที่ซึ่งประกอบด้วยบ้านหลาย ๆ บ้าน เป็นชุมชนย่อยในตำบล เป็นชื่อที่ทางราชการกำหนดมาใช้ หรือเป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันมาแต่เดิม

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลภาคสนามในเขตพื้นที่ของอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าดังนี้

แหล่งค้นคว้า

1. แหล่งค้นคว้าภาคสนามโดยการสัมภาษณ์วิทยากรในเขตพื้นที่หมู่บ้านและตำบลของอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

2. แหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ห้องสมุดประชาชน อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.2 แผนกปกครองศาลากลางจังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.3 แผนกปกครองที่ว่าการอําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.4 สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาภาคสนาม ได้แก่ รวบรวมข้อมูลความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบล โดยการสัมภาษณ์วิทยากรในหมู่บ้าน ด้วยเครื่องบันทึกเสียง
2. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหมายของชื่อหมู่บ้าน และตำบล เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ กลุ่มชนต่าง ๆ ในอําเภอเมือง ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ค่านิยม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือ ข้อมูลเหล่านี้ได้จากการไปสัมภาษณ์วิทยากรในท้องถิ่น การสังเกต และเข้าไปร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ
3. การศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - 3.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งสำรวจในปี พ.ศ. 2536 จากที่ทำการปกครอง อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อวิเคราะห์ทางคติชนวิทยา และทางภาษา
 - 3.2 หนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2528 เพื่อใช้อ้างถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพการปกครอง และประวัติความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์
 - 3.3 บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบล
 - 3.4 หนังสือทฤษฎีการตั้งถิ่นฐานทางภูมิศาสตร์ เพื่อใช้วิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบล
 - 3.5 หนังสือหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร เพื่อใช้พิจารณากลุ่มของ

คำที่ประกอบกันเข้า เป็นชื่อหมู่บ้านและตำบล

วิธีจัดกระทำข้อมูล

1. ถ่ายเสียงข้อมูลความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลจากแถบบันทึกเสียง โดยใช้ตัวอักษรไทย เขียนให้ใกล้เคียงกับเสียงพูดของวิทยากรมากที่สุด แล้วสรุปข้อความนั้น เป็นภาษาไทยมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบล จากแนวประเภทชื่อหมู่บ้าน และตำบลตามข้อมูลที่ปรากฏ
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
4. นำชื่อหมู่บ้านมาวิเคราะห์โครงสร้าง เพื่อจัดหมวดหมู่ชื่อหมู่บ้านและตำบลโดยอาศัยความรู้เรื่องโครงสร้างของวลี
5. เรียบเรียง และรายงานผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

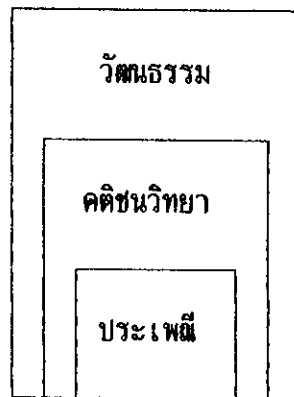
เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบล เป็นข้อมูลคติชนวิทยาประเภทมุขปาฐะที่นักคติชน- วิทยาสนใจมาก เพราะสามารถศึกษาวิถีชีวิต ตลอดจนความคิดของกลุ่มชนได้เป็นอย่างดี จึงมี นักวิชาการหลายท่านที่กล่าวถึงการศึกษาคติชนวิทยาในหลายลักษณะดังนี้

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2528 : คานา) กล่าวว่าการศึกษาคติชนวิทยาของคนใน กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมที่ชนกลุ่มนั้นแสดงออกได้เป็นอย่างดี คติชนวิทยา จึงเป็นเครื่องแสดงถึงวัฒนธรรม ศีลธรรม ความเชื่อ ความต้องการ แนวคิด ฯลฯ ซึ่งอาจ กล่าวได้ว่า คติชนวิทยาเป็นเครื่องบอกลักษณะของสภาพชีวิตและสังคมในท้องถิ่นต่าง ๆ ตามกาลเวลาที่ล่วงมา และเป็นสิ่งที่ประมวลความเป็นชาติอย่างแท้จริงของแต่ละชาติและภาษา

อานนท์ อากาภิรม (2515 : 2) อธิบายว่า วัฒนธรรมเป็นผลงานด้านต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยผ่านการคัดเลือกปรับปรุงและยึดถือสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็นทั้งลักษณะนิสัยของคนหรือกลุ่มชนในชาติ ลัทธิ ความเชื่อ ภาษา ขนบธรรมเนียม อาหารการกิน เครื่องใช้ ศิลปะต่าง ๆ และการประพฤติปฏิบัติในสังคม

สุพัทธา สุภาพ (2525 : 143) แสดงความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับคติชาวบ้าน และประเพณี โดยอธิบายว่า ประเพณี หมายถึง ความเชื่อ ความคิด การกระทำ คาสอน ทศนคติ ศิลธรรม ระเบียบแบบแผน และวิธีการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ ที่กระทำกันมาแต่ในอดีต ลักษณะสำคัญของประเพณี คือ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติ เชื่อถือกันมานานจนกลายเป็นแบบอย่างความคิด หรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมา และยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน และยังได้อ้างถึงนักวิชาการได้อธิบายเรื่องประเพณีไว้ว่า ประเพณีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และเป็นส่วนหนึ่งของคติชนวิทยา จากความสัมพันธ์กัน อาจแสดงเป็นแผนผังได้ดังนี้

ปราโมทย์ นาคทรพรพ (2524 : 7) กล่าวว่าค่านิยมคือ ข้อกำหนดที่บุคคลและสังคมยอมรับยึดถือ เป็นหลักการพื้นฐานที่จะใช้พิจารณาการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ขัดกับความรู้สึกของตนเองและสังคม

อานนท์ อากาภิรม (2516 : 141) อธิบายเพิ่มเติมว่าค่านิยมสะท้อนคุณลักษณะขั้นมูลฐานของวัฒนธรรม และแบ่งค่านิยมออกเป็นค่านิยมทางวัตถุและค่านิยมที่ไม่ใช่วัตถุ

มีชัย วรสายัณห์ (2533 : 29 - 31) กล่าวถึงสภาพภูมิศาสตร์ เป็นปัจจัยสำคัญ

ในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และมนุษย์จะเลือกบริเวณที่ราบเหมาะกับการเพาะปลูก ใกล้แหล่งอาหาร แหล่งน้ำ มีความปลอดภัย และการคมนาคมสะดวก

มนู วัลยะเพ็ชร์ (2520 : 1 - 13) ได้กล่าวว่า การตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้านและตำบลในชนบทไทยนั้น เป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ มักกระจายกันอยู่ มีการรวมกลุ่มกันบ้าง แต่เป็นกลุ่มขนาดเล็กไม่หนาแน่น วิถีชีวิตครอบครัวในชนบทไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ มีที่ดินเพาะปลูก เลี้ยงเป็ดไก่ ปลูกผัก ทำเพื่อเลี้ยงตัวเอง

ธวัช บุณโณทก (2533 : 40 - 4) อธิบายถึงภูมิปัญญาชาวบ้านว่า เป็นความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้ และมีประสบการณ์สืบต่อกันมาทั้งทางตรงคือ ประสบด้วยตนเอง หรือทางอ้อมคือ เรียนรู้มาจากผู้ใหญ่หรือความรอบรู้สะสม ภูมิปัญญานี้สังคมยอมรับ เชื่อถือเข้าใจ ร่วมกันและประพัตร์ร่วมกัน ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงหมายความว่าชาวบ้านเขาคิดกันอย่างไร เขาเชื่อกันอย่างไร และเขาประสานความรอบรู้อันนั้นมาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่างไร โดยไม่ทราบว่าเป็นคนกาหนด แต่ทุกคนยอมรับและเชื่อกัน เช่น พ่อแม่ต้องเลี้ยงลูก ลูกต้องเคารพพ่อแม่ ผู้อ่อนวัยต้องเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส แม้พูดจากร้าวรานผู้อาวุโส ไม่แสดงกริยาทำทางหยิ่งยโสต่อผู้อาวุโส

เรืองเดช บันเชื่อนชิตย์ (2531 : 30 - 36) ได้ศึกษาภาษาถิ่นว่า ภาษาถิ่นไม่ถือว่าเป็นภาษามาตรฐาน ซึ่งที่จริงแล้วภาษาไทยมาตรฐานก็เป็นภาษาถิ่นหนึ่ง แต่บังเอิญเป็นภาษาถิ่นที่ถือว่าเป็นภาษามาตรฐาน เพราะเป็นภาษาที่พูดกันในเมืองหลวง นักภาษาศาสตร์ให้ความสำคัญของภาษาถิ่น ว่าเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น การศึกษาภาษาถิ่นจึงเป็นการแลกเปลี่ยนภาษาถิ่นอันเป็นวัฒนธรรมของตนเอง รวมทั้งภาษาถิ่นและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นด้วย ภาษาถิ่นจะมีความแตกต่างด้านระบบเสียง ได้แก่ เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ ทำให้เสียงของคำในแต่ละท้องถิ่นต่างกัน รวมทั้งความแตกต่างในด้านคำ การเรียงคำและความหมาย

ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ (2531 : 76 - 77) ได้กล่าวถึงภูมินามกับลักษณะการตั้งถิ่นฐานชนบทว่า ภูมินามหรือชื่อเรียกสถานที่ (place name) เป็นวัฒนธรรมทางด้านภาษาที่มนุษย์ตั้งขึ้น เรียกสถานที่ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีทางการดำเนินชีวิตของตน สำหรับ

ภูมินามการตั้งถิ่นฐานในชนบท ถ้าวิเคราะห์ที่มาของการตั้งชื่อหมู่บ้านต่าง ๆ เกือบทุกแห่งจะมีประวัติความเป็นมาของชื่อเกี่ยวข้องกับที่ตั้งหมู่บ้านนั้น ๆ เฉพาะที่แตกต่างกันไป ชื่อเรียกหมู่บ้านนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญในการบ่งบอกและสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้เป็นอย่างดี เพราะคนเรานั้นจะตั้งชื่อแบบมีความหมายหรือมีประวัติที่มาของชื่อ หรือบ่งบอกลักษณะปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ ทางพื้นที่ในบริเวณนั้น ๆ

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2524 : 192 - 207) กล่าวถึงความหมายของวลีว่า เป็นคำที่เรียงกันตั้งแต่สองคำขึ้นไป ซึ่งมีความหมายติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกัน ไม่เกิดความหมายใหม่แต่เป็นเพียงช่วยขยายความให้ชัดเจนขึ้น คำแต่ละคำที่นำมาเรียงกันมีความหมายเฉพาะเมื่อแยกจากกันจะให้ความหมายเท่าเดิม ขึ้นต้นด้วยคำชนิดใดก็ตั้งชื่อตามชนิดของคำที่อยู่ข้างหน้าวลีที่ปรากฏที่ปรากฏตามลัทธิเป็นชื่อ ชื่อเรื่อง หรือหัวข้อก็ได้ วลีมี 7 ชนิด ดังนี้

1. นามวลี หมายถึง วลีที่มีคานามหน้าหน้า
2. สรรพนามวลี หมายถึง วลีที่มีคำสรรพนามหน้าหน้า หรือวลีที่ทาทหน้าที่เป็นคำสรรพนาม
3. กริยาวลี หมายถึง วลีที่มีคำกริยานหน้าหน้า โดยมีความหมายเป็นเรื่องเดียวกัน
4. วิเศษณ์วลี หมายถึง วลีที่มีคำวิเศษณ์หน้าหน้า และทาทหน้าทีประกอบคำอื่นอย่างเดียวกับคำวิเศษณ์ อาจประกอบนาม ขยายกริยา ขยายวิเศษณ์ด้วยตนเอง
5. บุพบทวลี หมายถึง วลีที่มีบุพบทอยู่หน้าคำอื่น อาจอยู่หน้าคานาม คำสรรพนาม
6. สันธานวลี หมายถึง วลีที่ทาทหน้าที่เป็นคำสันธาน คือทาทหน้าทีเชื่อมคำหรือเชื่อมความ
7. อุทานวลี หมายถึง วลีที่ใช้เป็นคำอุทาน จะมีคำอุทานหน้าหน้าหรือไม่มีก็ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกนีย์ (Gainey. 1984 : 36 - 48) ได้ศึกษาภูมินามในภาคตะวันออกเฉียงและภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย : การศึกษาเบื้องต้นของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านใน 4 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อนำไปจัดหมวดหมู่ของชื่อหมู่บ้านตามส่วนประกอบของ

ความหมายของคำ และเพื่อเสนอข้อสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบที่ปรากฏ ชื่อหมู่บ้านมักจะเป็นคำเรียกชื่อภูมิประเทศ นอกจากจะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมแล้ว ยังมีอิทธิพลจากโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ เช่น ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่เป็นความหมายของคำจะแสดงถึงลักษณะเด่นของชื่อหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงที่เป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ และที่ไม่ใช่ลักษณะทางภูมิศาสตร์มักเป็นรูปคัทนามคำเดียว และถ้าเป็นคำประสมจะประกอบด้วยคัทนาม 2 คำ ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มชื่อหมู่บ้านตามประเภทของส่วนประกอบคัทนามตามความหมายของชื่อเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ประเภทที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อเป็นลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์

1.1 ทนง เลิง หลุบ บุ่ง คลอง ห้วย วัง กุด โขง บ่อ
สระ น้ำสร้าง สร้างแข่ง น้ำ น้ำจั้น

1.2 เกาะ แก่ง ท่า คู ผาย เขื่อน

1.3 โนน เนิน ดอน โคก ดั้น ภู โพน คุย จอม

1.4 ป่า ดง เหล่า พง

1.5 ไร่ นา สวน

1.6 ดิน หิน ทราย แห่ง เก้ง

2. ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อไม่ใช่ลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์

2.1 สำนัก ทับ ศาลา หอ ห้อง โรง ประสาท กู่

2.2 เมือง เวียง คุ้ม ตลาด

2.3 พืช สัตว์ หรือส่วนต่างๆ ของพืช สัตว์

2.4 ชื่อคน ตำแหน่ง หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคน

2.5 สิ่งของ

2.6 มงคลนาม

3. ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อบ่งบอกที่ตั้งหรือทิศทาง

3.1 แถว นอก าน บน ล่าง หัว กลาง ห้าย ปาก

3.2 เหนือ ใต้ ตะวันออก หรือชื่อที่เกี่ยวข้องกับทิศ เช่น แสงอรุณ อุทัยทิศ

อุดร

4. ประเภทที่ส่วนประกอบหลักซึ่งมีลักษณะเฉพาะด้านพรรณนา

เช่น ใหญ่ น้อย เล็ก สูง เพิ่ม ซาด

จินตนา ยอดยิ่ง (2519 : 297 - 303) ศึกษาประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแพร่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จากการศึกษารวบรวมข้อมูลพบว่าได้ประวัติ ชื่อตำบล และหมู่บ้านทั้งหมด 149 ชื่อ จำแนกตามลักษณะภูมิประเทศ 53 ชื่อ ชื่อพรรณไม้ 22 ชื่อ ชื่อแม่น้ำ ลากลอง หนอง ห้วย 22 ชื่อ ชื่อวัด 19 ชื่อ ชื่อตำนาน 19 ชื่อ และชื่อบ้านเดิม 14 ชื่อ ผลของการศึกษาสรุปได้ว่าชื่อตำบลและหมู่บ้านตั้งตามลักษณะภูมิประเทศมากที่สุด

พลจัตรา บัณฑิต (2521 : 216 - 222) ศึกษาประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เพื่อรวบรวมข้อมูลประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านไว้เป็นหลักฐาน และศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชื่อตำบลและหมู่บ้านจำนวน 83 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านที่สอบถามประวัติทั้งหมด จำนวน 96 ชื่อ เป็นชื่อที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง บ่อ 25 ชื่อ เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ 21 ชื่อ เกี่ยวกับพรรณไม้ 8 ชื่อ เกี่ยวกับสัตว์ 3 ชื่อ เกี่ยวกับภูเขา หิน แร่ 3 ชื่อ ชื่อเปลี่ยนมา 36 ชื่อ ชื่อส่วนใหญ่มักจะตั้งชื่อบ้านเดิมร้อยละ 56.62 ชื่อที่เปลี่ยนเนื่องจากทางราชการเสนอให้เปลี่ยนร้อยละ 14.45 และชื่อที่เปลี่ยนตามตำนานหรือนิทานร้อยละ 1.20

อัมพร สุระเจน (2521 : 253 - 258) ศึกษาประวัติความเป็นมาของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อจำแนกประเภทของที่มาของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง ผลการวิจัยพบว่า ชื่อของตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 146 ชื่อ จำแนกตามลักษณะภูมิประเทศ 50 ชื่อ ตำนาน 40 ชื่อ ชื่อต้นไม้ 36 ชื่อ ชื่อวัด 8 ชื่อ ชื่อของบุคคล 6 ชื่อ ชื่อสัตว์ 4 ชื่อ ชื่อแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง 1 ชื่อ สิ่งอื่น ๆ 1 ชื่อ ผลของการศึกษาสรุปว่าตำบลและหมู่บ้านจะตั้งตามลักษณะภูมิประเทศมากที่สุด

ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2523 : 22 - 29) เอกสารสัมมนาทางภูมิศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 3 เรื่องการศึกษาทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับชื่อ

ภูมิภาคของจังหวัดนครปฐม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบหาแหล่งที่มาของสถานที่ ว่ามีสาเหตุประวัติความเป็นมาอย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดความเข้าใจตรงกัน โดยตั้งเกณฑ์จำแนกรูปแบบของความเป็นมาของชื่อสถานที่มาจากพื้นฐานอะไร หรือเกี่ยวข้องกับสิ่งใด คณะผู้ศึกษาได้จำแนกชื่อตามที่มาของชื่อได้แก่ ตามลักษณะภูมิภาค พืช สัตว์ คน อาชีพ ทิศทาง รูปร่าง สถานที่ ความเป็นมงคล การกระทำ ของใช้ จำนวน ระยะเวลาและประเภทที่จำแนกไม่ได้ วิธีจำแนกใช้การวิเคราะห์ศัพท์ และพิจารณาจากประวัติความเป็นมา การวิเคราะห์ศัพท์ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ ชื่อสถานที่ที่มีชื่อสถานที่ส่วนใหญ่ 2 ความหมาย โดยแยกศัพท์ได้เป็น 2 ส่วน คือ เป็นส่วนแรกและส่วนขยาย ชื่อสถานที่ส่วนแรกจะเป็นลักษณะภูมิภาคที่มีส่วนขยายเกี่ยวกับพืชเป็นสำคัญ รองลงมาเกี่ยวกับคนและสัตว์ ชื่อที่มีหลายความหมายหรือที่ประสมกัน ส่วนมากเป็นการประสมกันระหว่างภูมิภาคกับพืช ภูมิภาคกับคน ภูมิภาคกับสัตว์ และชื่อสถานที่ที่มีความหมายเดียวนั้นเกี่ยวข้องกับภูมิภาคและพืช โดยสรุปแล้วชื่อสถานที่ทั้งหมดจะสัมพันธ์กับภูมิภาคและพืชมากที่สุด

ปราณี บานชื่น (2527 : 11 - 14) ได้รวบรวมความหมายและประวัติความเป็นมาของการตั้งชื่อตำบลหมู่บ้านและสถานที่สำคัญ ๆ ในเขตจังหวัดเลยเป็นงานรวบรวมข้อมูลระดับพื้นฐานจากชาวบ้าน โดยใช้หน่วยราชการเข้ามาช่วยด้วยการส่งแบบสอบถามสองชุด รวบรวมข้อมูลทั้ง 9 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ โดยสอบถามจากวิทยากรชาวบ้าน และมอบหมายให้ครูใหญ่และครูโรงเรียนประจำหมู่บ้านบันทึกและทำรายงานส่งกลับมาให้คณะกรรมการดำเนินงานพิจารณาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง นับว่าเป็นข้อมูลขั้นต้นเกี่ยวกับความหมายของชื่อประวัติความเป็นมาของการตั้งชื่อตำบลหมู่บ้านและสถานที่สวยงามตามธรรมชาติในจังหวัดเลย มีความถูกต้องและครบถ้วนทุกสถานที่ ซึ่งชื่อเหล่านี้ได้ตรวจสอบความหมายของภาษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเลย จากผู้บุกเบิก ผู้ก่อตั้ง ผู้นำท้องถิ่น ตลอดจนผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้รับทราบทาสาคัญในการสร้างประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2527 : 53 - 56) ศึกษาชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบความหมายของชื่อหมู่บ้านและเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างชื่อที่คนรู้จักทั่วไปในท้องถิ่นกับชื่อทางราชการ ผลการศึกษาพบว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านนามาจากสิ่งแวดล้อม เช่น ชื่อต้นไม้ ชื่อสัตว์ ลักษณะพื้นที่ ภูมิภาค ชื่อคนที่ก่อตั้ง

หมู่บ้านและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ความแตกต่างระหว่างชื่อพื้นฐานกับชื่อราชการ พบว่าชื่อราชการของหมู่บ้านนั้น รู้กันจากคนหมู่มากที่มีการศึกษาพอสมควรเท่านั้น แต่ชื่อพื้นฐานเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในท้องถิ่น

โฉมสุภาวงศ์ ทองปลิว (2534 : 6 - 229) ศึกษาความหมายชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความหมายชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย ศึกษาวิธีการตั้งชื่อ การเปลี่ยนแปลงชื่อ และสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงชื่อรวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านและตำบลกับสภาพชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า

1. ชื่อหมู่บ้านและตำบล 111 ชื่อ สามารถจำแนกตามความหมายได้ 5 ประเภท คือ ชื่อที่มีความหมายเดียว ชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคนแรก ชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคนแรกและคำถัดไป ชื่อที่พิจารณาความหมายจากการนำคำขยายมาไว้หน้าคำที่มีความหมายเป็นหลัก และชื่อที่พิจารณาความหมายกลุ่มคำเป็นชื่อคนแรก
2. ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีความหมายเดียวตั้งชื่อตามพืชพรรณมากที่สุด ชื่อที่พิจารณาความหมายจากชื่อคนแรกและคำถัดไป เป็นชื่อที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ ชื่อที่มีคำขยายเป็นชื่อคนแรกเป็นชื่อที่แสดงจำนวนหรือขนาด และชื่อที่มีกลุ่มคำเป็นชื่อคนแรกเป็นชื่อพืชพรรณ
3. การเปลี่ยนแปลงชื่อและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงชื่อนั้น หมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้ชื่อเดิม แต่บางหมู่บ้านเปลี่ยนชื่อตามความนิยม เปลี่ยนตามที่มาของชื่อ ตามลักษณะภูมิประเทศ และเปลี่ยนเนื่องจากความเข้าใจผิด
4. ชื่อหมู่บ้านและตำบลสัมพันธ์กับสภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมในด้านทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบอาชีพ การเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน

บทที่ 2

วิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์มี 16 ตำบล 171 หมู่บ้าน ผู้วิจัยนำชื่อของหมู่บ้าน และตำบลมาวิเคราะห์จำนวน 126 ชื่อ เพราะชื่อหมู่บ้านบางหมู่บ้านซ้ำกัน และบางครั้ง ความหมายของชื่อหมู่บ้านมีที่มาเหมือนกัน ผู้วิจัยจึงนำมาวิเคราะห์เพียงชื่อเดียว ในการ วิเคราะห์นี้ได้เก็บข้อมูลจากวิทยากรที่คัดเลือกแล้วจำนวน 26 คน ในการเก็บข้อมูลใช้วิธีการ บันทึกลงในแถบบันทึกเสียง โดยวิทยากรเป็นผู้ให้ข้อมูลแล้วผู้วิจัยมาถ่ายเสียงเป็นตัวอักษร โดยบันทึกข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ชื่อหมู่บ้านและตำบล
2. รายละเอียดเกี่ยวกับวิทยากร
3. การอธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลมีข้อมูลที่สำคัญ 3 ส่วนคือ

3.1 ข้อมูลจากคำพูดของวิทยากรที่เป็นภาษาถิ่น ซึ่งผู้วิจัยจะเสนอข้อมูลใส่ไว้ ระหว่างเครื่องหมาย + . . . + และมีวิธีการถ่ายเสียงโดยใช้ตัวอักษรไทยแทนเสียงให้ ใกล้เคียงกับเสียงพูดของวิทยากรมากที่สุด แต่ถ้าหากเสียงในภาษาถิ่นแตกต่างจากภาษา มาตรฐานจะพยายามใช้เครื่องหมายแทนเสียงดังนี้

3.1.1 เสียงพยัญชนะ

พยัญชนะต้นในภาษาไทยมาตรฐาน ผู้วิจัยจำแนกได้ 2 ประเภทคือ

1) พยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะเดี่ยว มีดังนี้

1.1) พยัญชนะต้น ร ในภาษาไทยมาตรฐานภาษาถิ่นออกเสียงเป็น ล ผู้วิจัยจึงถ่ายเสียงเป็น ล ตัวอย่างในคำต่อไปนี้

ร <u>ถ</u>	เป็น	ล <u>ถ</u>
ป <u>าร</u> ว	เป็น	ป <u>าล</u> ว
ร <u>า</u> บ	เป็น	ล <u>า</u> บ

บางคำนอกจากวิทยากรจะออกเสียงพยัญชนะต้น ร เป็น ล แล้ว วิทยากรยังออกเสียง พยัญชนะต้น ร เป็น ฮ ด้วย ตัวอย่างเช่น

ร็อง	เป็น	ล้อง	ฮ้อง
ร	เป็น	ล	ฮ
ไร	เป็น	ไล	ไฮ

1.2) พยัญชนะต้น ช ในภาษาไทยมาตรฐานภาษาถิ่นออกเสียงเป็น ช ผู้วิจัยจึงถ่ายเสียงเป็น ช ตัวอย่างในคำต่อไปนี้

ป่า <u>ช</u> า	เป็น	ป่า <u>ช</u> า
<u>ช</u> อบ	เป็น	<u>ช</u> อบ
<u>ช</u> ู้	เป็น	<u>ช</u> ู้

2) พยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะควบกล้ำ มีดังนี้

2.1) พยัญชนะที่ควบด้วย ร ล ในภาษาไทยมาตรฐานภาษาถิ่นออกเสียงเพียงพยัญชนะต้นเสียงแรกเท่านั้น ตัวอย่างในคำต่อไปนี้

<u>คร</u> บ	เป็น	<u>ค</u> บ
<u>คร</u> ง	เป็น	<u>ก</u> ง
<u>กล</u> าย	เป็น	<u>ก</u> าย
<u>เบ</u> ี่ยน	เป็น	<u>บ</u> ี่ยน

2.2) พยัญชนะที่ควบด้วย ว ในภาษาไทยมาตรฐานนอกจากจะออกเสียงเฉพาะพยัญชนะต้นแล้วอาจจะเปลี่ยนเสียงสระเป็น อัว โดยเหตุที่จะออกเสียงพยัญชนะ ว รวมกับเสียงสระอะ หรือ อา แล้วกลายเป็นเสียงสระอัว ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

<u>กว</u> ้าง	เป็น	<u>ก</u> ัวง
<u>คว</u> ามจริง	เป็น	<u>ค</u> ัวมจริง
<u>คว</u> ้น	เป็น	<u>ค</u> ัวน

3.1.2 เสียงสระ

สระในภาษาไทยมาตรฐาน ผู้วิจัยจำแนกการออกเสียงของวิทยาการได้ดังนี้

1) เสียงสระอะที่มีพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่นจะออกเสียงเป็นเสียง สระเอ ผู้วิจัยจึงถ่ายเสียงตามที่วิทยากรออกเสียง ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

ตะวัน เป็น ตะเวน

2) เสียงสระอาที่มีพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมาตรฐานบางเสียง ภาษาถิ่นจะออกเสียงเป็นสระเออ ผู้วิจัยจึงถ่ายเสียงด้วยสระเออ ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

บ้ำง เป็น เบ็ง

3) เสียงสระเอือในภาษาไทยมาตรฐานภาษาถิ่นออกเสียงเป็นสระเอี้ย ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

เก็อบ เป็น เก็ียบ

เล็้อ เป็น เล็็ย

3.1.3 เสียงวรรณยุกต์

วรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน ผู้วิจัยจำแนกการออกเสียงของวิทยากรได้ดังนี้

1) เสียงวรรณยุกต์สามัญในภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่นออกเสียงเป็นเสียงเอก เมื่อถ่ายเสียงแล้วผู้วิจัยจึงใช้รูปวรรณยุกต์เอกแทน ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

เต็ม เป็น เต่ม

เป็น เป็น เป่น

2) เสียงวรรณยุกต์สามัญในภาษาไทยมาตรฐานภาษาถิ่นออกเสียงเป็นเสียงโท เมื่อถ่ายเสียงผู้วิจัยจึงใช้รูปวรรณยุกต์เอก เสียงโท ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

พา เป็น พ่า

มา เป็น ม่า

3) เสียงวรรณยุกต์สามัญในภาษาไทยมาตรฐานภาษาถิ่นออกเสียงเป็นเสียงจัตวา เมื่อถ่ายเสียงผู้วิจัยใช้รูปวรรณยุกต์จัตวา ถึงแม้ว่าในรูปอักษรวิธีอาจจะใช้

ท นา ก็จะไม่ใช้ ทั้งนี้เพราะถ้าใช้ ท นานแล้วอาจจะไปตรงกับรูปคำที่มีความหมายในภาษา

มาตรฐานได้ จึงพยายามรักษาเสียงวรรณยุกต์จัตวาโดยระบุที่รูป ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

คน	เป็น	คั้น
มัน	เป็น	มัน
วัง	เป็น	วัง

4) เสียงวรรณยุกต์เอกในภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่นออกเสียง
โท ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

แต่ก่อน	เป็น	แต่ก่อน
หล่มเก่า	เป็น	ลุ่มเก่า

5) เสียงวรรณยุกต์เอกในภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่นออกเสียง
เป็นเสียงตรี ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

กั๊บ	เป็น	กั๊บ
เจาะ	เป็น	เจ๊าะ
ตก	เป็น	ตึ๊ก

6) เสียงวรรณยุกต์โทในภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่นออกเสียง
เป็นเสียงเอก ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

ซึ้น	เป็น	ซึ้น
ลั้น	เป็น	ลั้น

7) เสียงวรรณยุกต์โทในภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่นออกเสียง
เป็นเสียงตรี ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

บ้าน	เป็น	บ้าน
ว่า	เป็น	ว่า

8) เสียงวรรณยุกต์จัตวาในภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่นออกเสียง
เป็นเสียงสามัญ ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

ซอน	เป็น	คอน
ผม	เป็น	พม

9) เสียงวรรณยุกต์จัตวาในภาษาไทยมาตรฐานภาษา ถิ่นออกเสียง
เป็นเสียงเอก ดังตัวอย่างในคำต่อไปนี้

เขา	เป็น	เข้า
หา	เป็น	ท่า

3.2 ข้อมูลที่เป็นภาษาไทยมาตรฐาน ผู้วิจัยจะถอดความและตีความจาก
คำบอกเล่าของวิทยากรโดยเรียบเรียงให้เป็นสภานวนภาษาไทยมาตรฐานไว้ระหว่างเครื่องหมาย
+++....+++

3.3 สรุปความคิดเห็นของผู้วิจัยเกี่ยวกับที่มา ความหมายของชื่อหมู่บ้านและ
ตำบล และวิธีการตั้งชื่อโดยพิจารณาจากคำบอกเล่าของวิทยากร ข้อมูลเหล่านี้จัดไว้ระหว่าง
เครื่องหมาย++++....++++

สภาพทั่วไปของตำบลท่าพล

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลท่าพลอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ	จดตำบลบึงคล้า	อำเภอหล่มสัก
ทิศใต้	จดตำบลนาจั่ว	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	จดตำบลห้วยใหญ่	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	จดตำบลเขาค้อ	อำเภอเขาค้อ

การปกครอง

ตำบลท่าพล แบ่งการปกครองออกเป็น 18 หมู่บ้าน ดังนี้คือ

หมู่ที่ 1	บ้านวังยาว	หมู่ที่ 2	บ้านสวนหม่อน
หมู่ที่ 3	บ้านโพธิ์ทอง	หมู่ที่ 4	บ้านท่าพล
หมู่ที่ 5	บ้านโพธิ์งาม	หมู่ที่ 6	บ้านดง
หมู่ที่ 7	บ้านอมกน	หมู่ที่ 8	บ้านคลองมะนาว
หมู่ที่ 9	บ้านวังชอง	หมู่ที่ 10	บ้านอมชี่
หมู่ที่ 11	บ้านป่าม่วง	หมู่ที่ 12	บ้านท่าพล
หมู่ที่ 13	บ้านท่าพล	หมู่ที่ 14	บ้านท่าพล
หมู่ที่ 15	บ้านหนองเคียน	หมู่ที่ 16	บ้านดงเจริญ
หมู่ที่ 17	บ้านโพธิ์เงิน	หมู่ที่ 18	บ้านชาติเลิศ

วังยาว, หมู่บ้าน

+นายมีง วงศ์หล้า อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าพล
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของบ้านวังยาว เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2537
ว่า +

++ ไอน้ำบ้านวังยาวของผมมันกับมีอะไรรู้ว่า เพาะหวาคองอันนี้มันยาว น้ำมันลึกไหลหมา

จากเช่าถั่วผลที่แลแห้งนี้ มันไหลลงมาเป็นวังน้ำ ชาวบ้านก็ช่วยกันคูดองลบน้ำลงไปถั่ว
แล้วก็คูดองคูดองมัน ที่นี้วังน้ำมันลึกลึกตั้งห้าหกชอก กว้างด้วย ทุกปีน้ำมันไหลมาหลาย
เช่า ก็คี่เช่าเช่า เลื่อยก็เป่นวังยาวไปเกือบพอกิโลหนะ ที่นี้ชาวบ้านก็หมาตั้งบ้านเลือนอยู่สอง
ข้างคองไปจนชูดองนี้หะ บะเดียวนี้อันคองนี้หน้าคมันเพนแก่คัวพากันถมจนเหลี่ยเป่นทางน้ำ
น้อยเดียวคันถมแล้วกะแบ่งที่อยู่ทีกันหนะ ตึกมาถึงนี้ก็เลยกวังยาวอยู่++

+++ ชื่อหมู่บ้านวังยาวนี้ในอดีตลน้ำซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาท่าพลไหลมายัง
พื้นราบกลายเป็นแอ่งซึ่งชาวบ้านเรียกว่า วังน้ำ ลึกประมาณ 5-6 ศอก ทุกปีในฤดูฝนน้ำหลาก
จากเทือกเขาท่าพลไหลลงวังน้ำผ่านคลองที่ชาวบ้านขุดขึ้นมีความยาวเกือบ 1 กิโลเมตร ลงสู่
ท้องนา ต่อมาชาวบ้านอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่สองฝั่งคลองเพิ่มมากขึ้นเลยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า
วังยาว ปัจจุบันมีชาวบ้านที่เห็นแก่ประโยชน์ตนเองได้ถมคลองเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยทำห้คลอง
ตื้นเขิน แต่กระนั้นชื่อหมู่บ้านยังคงเรียกว่า วังยาวอยู่+++

+++ หมู่บ้านวังยาว

วัง หมายถึง ส่วนของแม่น้ำหรือลำคลองซึ่งเกิดจากการกัดเซาะของลน้ำเป็น
บริเวณกว้างและลึก มีปลาชุกชุม

ยาว หมายถึง ระยะเวลาไกล

หมู่บ้านวังยาว หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บริเวณส่วนของแม่น้ำหรือวังที่กว้างและ
ลึกเป็นระยะเวลาไกล

วังยาว ประกอบด้วยคำ 2 คำ วัง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ยาว เป็นคำขยาย
คำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ
เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

ส่วนหม่อน, หมูบ้าน

+ นายเบน ทะสวัสดิ์ อายุ 73 ปี อยู่บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 12 ตำบลท่าพล อำเภอ
เมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าความเป็นมาของหมู่บ้านสวนหม่อน เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2537
ความว่า+

++ บ้านนี้หะลี มีมานานแล้ว ลาว ๆ ร้อยห้าสิบปีกั๊วณะ บ่าเซ่มีสนนหนทางเนี้ยะ

มีแต่ป่าล่งนี้เป็นเส้นเดินคง พ่อแม่ของตาสื่อใช้แม่เล่า ใช้นาส ทะสวัสดี เพื่อนพากันเดินมาแต่ ล่มเกล้าบ้านนาเกาะ เพื่อนว่าเอาจิวมาขายแล้วพาพักเขาเหมื่อย พอหายเหมื่อยแล้วจะจูงจิว ไปถึงตลาดหุ่นในเมืองเพชรนะ ภายหลังกายมาอยู่หลายเที่ยวเพื่อนเห็นว่าบ้านล่มเกล้า นาเกาะ นั้นมันคับแคบ คนมันแพ่งแพ่งออกไปเตะ พ่อเอาจิวพามาตั้งสุดท้ายกะเลยพากันมาจับ มาจองที่กัน คนมาที่หลังกะมาซื้อโล่งละสองบาท พอมากันแล้วกะมาทากมาถาง ซี้ดินมันลอบเตะ ละน้ำ คัดเขาหินผนเขากะใช้น้ำาม่งนี่เนาะปักต้นมอนเลี้ยงไหมกันทุกบ้านเลยละ เขาจะทาพื้น ต่ำทูก ย้อมผ้าเองเป็นเสี้ย กุงเกง ผ้าใบ มันมีที่ซื้อเตะ ตรงที่เขาอยู่หั้นจึงเสี้ยบ้านสวนหม่อน แต่เสี้ยชาวบ้านเขาเสี้ยสวนหม่อน ลื่อนี้ทาทำคนเข้าใจผิดคิดว่าเป็นบ้านมอญบ้านพม่าบ้านญ่จริง ๆ มันบ่าช้อย่างจั้น เขาปักต้นมอนทุกบ้านแท้ ๆ เพื่อนเลิกปักมอนมาจิกห้าสิบปีได้ว่า มันจะ เลินขึ้นกะมีคนเหนี้ยเมียงแพ่ง เมียงน่าน เอาเสี้ยเอาผ้ามาขายกะพากันซื้อ เอาเวลาไปทา อย่างอื่น อีกร้อยอย่างมันบ่แพงหลาย เพื่อนกะหัดมาปักเข้า เก็บเข้าขึ้นกะเอายาสูบลงได้ตีเติบโต บัดคนหลายขึ้น เพื่อนก็ยังเสี้ยบ้านสวนหม่อนอยู่จนเดี๋ยวนี แต่บ่มีใครปักมอนซึกบ้านเดียว++

+++ เมื่อประมาณ 150 ปีมาแล้ว ย่านนี้เป็นเส้นทางเดินป่าของราษฎร เพราะ สมัยนั้นยังไม่มียานตัดผ่านบริเวณนี้ คุณตาแ่และคุณยายส ทะสวัสดี บรรพบุรุษของผู้เล่าเป็น ราษฎรจากหมู่บ้านนาเกาะ อาเภอหล่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้นำวัวไปขายในตัวอาเภอ เมืองเพชรบูรณ์ และได้หยุดพักเหนื่อยบริเวณนี้เป็นประจำ ต่อมาเห็นว่าบริเวณนี้ยังเป็นป่าที่ ไม่มีเจ้าของ ประกอบกับบ้านเกิดเดิมของตนมีผู้คนเพิ่มมากขึ้นไม่มีพื้นที่ทำการเพาะปลูก ครั้ง สุดท้ายเมื่อนำวัวไปขายเสร็จแล้ว ซากลับคุณตาแ่และคุณยายสได้มาจับจองที่ดินและบุกเบิก เพื่อสร้างบ้านเรือน ราษฎรที่อพยพมาที่หลังนั้นต้องมาซื้อที่ดินในราคาไร่ละ 2 บาท บริเวณ โดยรอบจะเป็นพื้นที่ราบชายเขา ราษฎรได้อาศัยน้ำจากยอดเขาหินผนปลูกต้นหม่อนเลี้ยงไหม ซึ่งให้ทอผ้าใช้เองได้ บริเวณนี้จึงได้ชื่อว่าบ้านสวนหม่อน ราษฎรในละแวกนั้นออกเสี้ยเป็น บ้านสวนมอญ ทำให้ราษฎรจากท้องถิ่นอื่นเข้าใจผิดว่าเป็นชาวมอญ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม บ้านหมู่บ้านนี้ได้เลิกไปเมื่อประมาณ 50 ปีมาแล้ว ทั้งนี้เพราะบ้านเมืองเจริญขึ้น ราษฎรจาก จังหวัดแพร่และน่านได้นำเสี้ยผ้าสำเร็จรูปมาจากหน่วยในราคาไม่แพงนักชาวบ้านจึงนิยมซื้อ เมื่อไม่ได้ทอผ้าใช้เองแล้วชาวบ้านจึงปลูกข้าวแทนปลูกหม่อน หลังจากเกี่ยวข้าวแล้วจะปลูก ยาสูบหมุนเวียนกันได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ปัจจุบันนี้แม้ราษฎรหมู่บ้านไม่ได้ปลูกต้นหม่อนแล้ว

แต่ยังเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่าบ้านสวนหม่อนอยู่นั่นเอง+++

++++บ้านสวนหม่อน

สวน หมายถึง บริเวณที่ดินซึ่งกันเป็นเขตแดนไว้สำหรับปลูกพรรณไม้ยืนต้น
หม่อน หมายถึง ชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง ใบใช้เลี้ยงตัวไหม

หมู่บ้านสวนหม่อน หมายถึง หมู่บ้านที่มีบริเวณที่ดินซึ่งปลูกต้นหม่อน

สวนหม่อน ประกอบด้วยคำ 2 คำ สวน เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก หม่อน เป็นคำนาม
ขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับ
ลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่เพาะปลูกและแสดงอาชีพของคนในพื้นที่++++

โพธิ์ทอง, หมู่บ้าน

+ นายมีง วงศ์หล้า อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าพล
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของบ้านโพธิ์ทอง เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537
ว่า+

++ มีตำพ่ทองมาก่อนเขา ตำพ่ทองเป็นคนล้ม ทำลูกฟ้าหล่นมาหากันอยู่แถวนี้
ฟังเข้าหูด้วยกัน ผูด้อยผูดเจ้า แต่ถ้ามันบ้านถ่าพ่นนี้เขาจะผูดเองผูดแก่ ป่านนี้ตั้งมานานเต็ม
ปีะมาผ่อสอส่งชื่ออกห้า แล้วตำพ่ทองก็มาด่ายลงม่งนี้++

+++ บ้านโพธิ์ทองตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ.2465 สาเหตุที่ใช้ชื่อว่าบ้านโพธิ์ทองเพราะ
ว่ามีคนชื่อโพธิ์ทองได้อพยพครอบครัวจากอำเภอหล่มสักมาสร้างบ้านเรือนขึ้น จนในที่สุดกลายเป็น
เป็นหมู่บ้านขึ้นมาจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อของผู้อพยพเข้ามาเป็นคนแรกว่า "โพธิ์ทอง" เป็น
ที่น่าสังเกตว่าผู้คนในหมู่บ้านนี้จะใช้สรรพนามว่า ช้อย และเจ้า ซึ่งต่างกับหมู่บ้านท่าพลจะ
ใช้เอ็ง และแก+++

+ นายพิสิษฐ์ อุทัยวงศ์ อดีตผู้ตรวจงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด
อายุ 76 ปี อยู่บ้านเลขที่ 21 ตำบลลานเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อธิบายที่มา
ของชื่อบ้านโพธิ์ทอง เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2537 ว่า+

+++ * เหตุที่หมู่บ้านนี้ได้ชื่อว่า "บ้านโพธิ์ทอง" นั้น เพราะเมื่อก่อนนี้ที่หมู่บ้านโพธิ์ทอง มีต้นโพธิ์ขนาดใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง แม่กึ่งก้านสาขางดงาม ต้นโพธิ์เก่าแก่นี้ชาวบ้านมักจะเคารพนับถือ และเชื่อว่าเป็นต้นไม้ที่มีเทพารักษ์ซึ่งเชื่อกันว่าศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ ผู้ที่มีบุญเท่านั้นจะได้ยินเสียงฆ้อง กลอง พิณพาทย์ บรรเลงขับกล่อมมาใต้ต้นโพธิ์ในคืนเดือนเพ็ญ สมัยก่อนใบโพธิ์มีขนาดใหญ่ห่อข้าวกิน ได้ ถ้าใครป่วยก็ไปเก็บเอาใบโพธิ์มาบูชาหรือแช่น้ำกินก็จะหาย หรือใครที่ทำผิดศีลธรรม กิ่งโพธิ์ จะหักขึ้นไปทางทิศของคนร้าย ดังนั้นเมื่อมีผู้คนอพยพเข้าไปปลูกบ้านเรือนอาศัยอยู่บริเวณต้นโพธิ์นี้ ชาวบ้านจึงให้ความเคารพนับถือต้นโพธิ์นี้ว่ามีคุณค่าดังทอง และตั้งชื่อหมู่บ้านว่าโพธิ์ทองมาจนถึง ปัจจุบัน+++

++++หมู่บ้านโพธิ์ทอง

คำว่าโพธิ์ทอง มีที่มาจากคำว่า โพ ซึ่งหมายถึง ชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง เหตุที่กรม การปกครอง กระทรวงมหาดไทยให้เขียนว่า โพธิ์ เพราะคำนี้เป็นพรรณไม้ที่เกี่ยวข้องกับการ ตรีสิริของพระพุทธเจ้า

โพธิ์ หมายถึง พรรณไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง สูงประมาณ 20-30 เมตร ลำต้น มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-3 เมตร มียางสีขาว ใบเป็นใบเดี่ยวคล้ายรูปหัวใจกว้าง 8-15 เซนติเมตร โคนใบมนเว้าเข้าหาก้านใบ ปลายใบแหลมเป็นทางยาว ก้านใบยาว 8-12 เซนติเมตร ออกดอกเป็นช่อสีเหลืองนวลที่ซอกใบ มีผลเป็นผลรวม เมื่อสุกมีสีม่วง ผลสุกรับ ประทานเป็นยาระบาย เมล็ดคนนำมาต้มเอาน้ำดื่มเป็นยาระบาย เปลือกของลำต้นนำมาต้มเอาน้ำดื่ม แก้โรคหนองใน ใบแก่บดให้ละเอียดคั้นแล้วผสมและผสมเรื้อรัง

ทอง หมายถึง โลหะมีค่าโดยปริยาย หมายถึงสีเหลืองอย่างสีทอง หรือมีค่าดังทอง

หมู่บ้านโพธิ์ทอง หมายถึง หมู่บ้านที่นายโพธิ์ทองได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานเป็นคนแรก หรือ อาจหมายถึงหมู่บ้านที่มีพรรณไม้ยืนต้นคือต้นโพธิ์ ซึ่งมีคุณค่าดังทอง

* ชื่อหมู่บ้านโพธิ์ทองผู้วิจัยถอดความและตีความโดยอาศัยคำบอกเล่าของวิทยากรซึ่งใช้ภาษาไทย มาตรฐานอธิบายที่มาของชื่อหมู่บ้าน

โพธิ์ทอง ถ้าประกอบด้วยคานามคาเดียวจะเป็นชื่อบุคคล ถ้าประกอบด้วยคา 2 คา
โพธิ์เป็นคานามซึ่งเป็นคาคหลัก ทอง เป็นคานามขยายคาคหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้าน
พิจารณาจากคานามคาเดียวเป็นชื่อบุคคล ถ้าพิจารณาจากคาคหลักจะเป็นชื่อพรรณไม้++++

ท่าพล, หมู่บ้าน

+ นายมี้ง วงศ์หล้า อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าพล อำเภอ
เมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของบ้านท่าพล เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ แต่ก่อนเป็นบ้านชุมพล เดิมที่มีแม่เฒ่าท่านมาอยู่ที่วัดค่ายขุนจัน ขุนจันเป็นหัวหน้ากองทัพ
พาลูกน้องมาตั้งค่ายอยู่ที่ ต่อมากลายเป็นป่าช้า เดียวนี้เป็นสถานีศาลวด ป่าช้าก็เย็นหนีเข้าไปน้อย
นึ่ง ที่นี้เข้าก็บอกหัวสมัยสงคราม ทหารหลงมาพักอยู่วัดท่าแกง กะทุ่งข้าวทุ่งปากันเพาะหัวบ้านเด็ก
บ่มน้ำนี้ เขากะเหลียวหัวบ้านชุมพล ต่อมาพะพายพิริยะกิดเป็นเจ้าเมืองน้ำ ก็มาปักสากำพัน
หัวบ้านเป็นท่าพลสาเทอะ เพาะหัวตงทหารทุ่งข้าวทุ่งป่ามันเป็นฮาดทรายสวยงาม มีขี้ดินลาบ
เตียนดีคือกะชายทะเลอะไรถ่านองนี่นะ กำพันก็ตักหลงเปี่ยนก็เปี่ยนจึงได้ชื่อหัว ถ้าผลหมางจนถึง
ทุกวันนี้++

+++ มีผู้สูงอายุเล่าให้วิทยากรฟังว่าบ้านท่าพล เดิมชื่อบ้านชุมพล เพราะสมัยก่อนมี
เหล่าทหารมาชุมนุมพลอยู่บนเนินเขา โดยมีขุนจันท์เป็นหัวหน้า บริเวณนี้จึงเรียกว่าโคกค่าย
ขุนจันท์ บนเนินนี้ขาดแคลนน้ำจึงต้องลงมาหุงหาอาหารบริเวณที่เป็นที่ตั้งของวัดโพธิ์กลาง ต่อมา
พระพายพิริยะกิดได้ปรึกษากับกำพันสมัยนั้นว่าบริเวณที่ทหารมาประกอบอาหารนั้นแผ่นดินราบเรียบ
เสมอกันเหมือนชายทะเลหรือทำน้ำ จึงตกลงเปลี่ยนชื่อจากบ้านชุมพลเป็นบ้านท่าพล และเรียกกันมา
จนทุกวันนี้ โศกค่ายขุนจันท์นั้นปัจจุบันเป็นที่ตั้งของสถานีตำรวจภูธรตำบลท่าพล+++

+ นายพิสิฎฐ์ อุทัยวงศ์ อดีตผู้ตรวจนิเทศงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด อายุ 76 ปี
อยู่บ้านเลขที่ 21 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายที่มาของชื่อหมู่บ้าน
ท่าพล เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2536 ว่า+

+++ *ในรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี อะแซหฺวุ่นก็ได้ยกทัพมาล้อมเมืองพิษณุโลกไว้ อะแซหฺวุ่นก็เป็นแม่ทัพพม่าที่มีอายุมากและมีฝีมือดี ในขณะที่นั้นเจ้าพระยาสุรสีห์เป็นเจ้าเมืองพิษณุโลก เจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ได้รับกับพม่า ผลัดกันแพ้ ผลัดกันชนะ จนในที่สุดอะแซหฺวุ่นก็ได้ขอคืนตัวแม่ทัพไทยคือเจ้าพระยาจักรี กองทัพพม่าตั้งล้อมเมืองพิษณุโลกอยู่ถึง 4 เดือน กองทัพของพระเจ้ากรุงธนบุรีก็ขึ้นมาช่วยไม่ได้ เพราะพม่าตั้งสกัดอยู่ระหว่างทาง ประกอบกับเสบียงอาหารขาดแคลน เหลือความสามารถที่จะรักษาเมืองไว้ได้ เจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์จึงตกลงกันทิ้งเมืองตีฝ่าวงล้อมของพม่าออกมาได้ เจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ต่างเดินทางมายังจังหวัดเพชรบูรณ์ และได้มาชุมนุมกันอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่งซึ่งต่อมาได้มีชื่อว่า ท่าพล ซึ่งหมายถึงบริเวณที่ชุมนุมกองทัพหรือกองทัพ+++

+++หมู่บ้านท่าพล

ท่า หมายถึง บริเวณริมน้ำที่เป็นที่สำหรับขึ้นลง ในบางครั้งใช้เป็นที่จอดเรือริมน้ำ คำนี้ถ้าเป็นภาษาถิ่นจะหมายถึง คอย

พล หมายถึง ทหาร หรือ เหล่าทหาร

หมู่บ้านท่าพล ในที่นี้หมายถึง หมู่บ้านที่เคยเป็นที่คอยของเหล่าทหาร

ท่าพล ประกอบด้วยคำ 2 คำ ท่า เป็นคำกริยาที่เป็นคำหลัก พล เป็นคำนามที่เป็นคำขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งมีความหมายว่า "คอย" ในที่นี้ชื่อหมู่บ้านจึงมีความหมายเป็นที่คอยของเหล่าทหาร++++

โพธิ์งาม, หมู่บ้าน

+ นายมี้ง วงศ์หล้า อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงความเป็นมาของบ้านโพธิ์งาม เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

*ชื่อหมู่บ้านท่าพลผู้วิจัยถอดความและตีความโดยอาศัยคำบอกเล่าของวิทยากรที่เข้าใจภาษาไทยมาตรฐานอธิบายที่มาของชื่อหมู่บ้าน

++ มันคืออย่างงี้ น้ำ แต่ก้อนมันก็ตัวเล็ก ๆ เข้าเสียนกนกกะตืดัวน้อย ๆ มันมาเจ๊ะซี้คั้น เป็นฮูตามตะลิ่ง ต่อมวังน้ำ มันเข้าไปอยู่ พอเข้ามันก็บินออก ชาวบ้านเข้าเห็นหลายก็เลยเสียนก วังลู บ้า... บ้านนี้ก็ตั้งมานาน เดิบซึกก็ยกแปดซิบปีได้หว่าทือ เพาะหว่าวัดก็สร้างปีผ้อส่อส่อง ซี้ฮักเจ็ดน้ำ เจ็ดซิบกั้วปีหม่าทั้นทั้นะ ต้อหม่ากั้วนั้นคั้น เด็ดอ้าน่วยก็มาปีกสาชาวบ้านหว่าเปี่ยน สาเทอะ ลือมันบ่เพาะ ก็เห็นตื้นไฟเย็บสวยจ๋ามอยู่กางมู่บ้าน มันขึ้นหม่าก่อนตั้งบ้านอีกทละก็เลย เปี่ยนเปนบ้านไฟจ๋าม เข้าเอาลือตื้นไฟเพาะหว่าตื้นไฟเกี่ยวข้องกับพะพุทธะเจ้าคะเนาะ++

+++ แต่เดิมหมู่บ้านโพธิ์งามมีชื่อเรียกว่า "บ้านวังรู" การที่เรียกว่า "บ้านวังรู" เพราะนกกะเด้าตืดัวเล็ก ๆ ไปเจาะรูท้าวรังบริเวณริมตลิ่งของวังน้ำ รูที่นกเจาะนั้นเป็น จำนวนมากผู้คนแถบนั้นจึงเรียกชื่อวังน้ำนี้ว่า "วังรู" ต่อมาเมื่อมีคนเข้าไปตั้งบ้านเรือน จนกลายเป็นหมู่บ้านขึ้นมา ผู้คนในละแวกนั้นจึงเรียกชื่อว่าบ้านวังรู หมู่บ้านนี้ตั้งขึ้นมาได้ประมาณ 80 ปีมาแล้ว เมื่อทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า "บ้านวังรู" ตามที่เรียกแต่เดิม ต่อมานายตัน เตชอาน่วย ซึ่งเป็นกั้วกันได้ปรึกษากับราษฎรบ้านวังรูว่าชื่อ "วังรู" นี้ ฟังดูไม่ ไพเราะ ประกอบกับบ้านหมู่บ้านมีต้นโพธิ์ขนาดใหญ่อยู่ต้นหนึ่งแผ่กิ่งก้านสาขางดงาม คนไทยเรา ต่างถือว่าต้นโพธิ์เป็นต้นไม้ที่มีความสำคัญทางพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านจึงตกลงเปลี่ยนชื่อ หมู่บ้านของตนจากบ้านวังรู เป็น บ้านโพธิ์งาม+++

+ นายพิสิฎฐ์ อุทัยวงศ์ อดีตผู้ตรวจนิเทศงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด อายุ 76 ปี อยู่บ้านเลขที่ 21 ตำบลนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อธิบายที่มาของชื่อบ้าน โพธิ์งาม เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2537 ว่า+

+++ *บ้านโพธิ์งามเดิมชื่อบ้านวังรู เพราะน้ำไหลจากภูเขาตามคลองที่มีบ้านเรือน ของชาวบ้านตั้งอยู่สองฟาก กระแสน้ำกัดเซาะตลิ่งเป็นบริเวณกว้างขึ้นจนกลายเป็นวังน้ำวน น้ำหมุนแรงมาก และที่ก้นคลองมีช่องหรือที่เรียกว่ารูน้ำ น้ำจะไหลผ่านรูน้ำไปทะลุที่หนองน้ำใหญ่ ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านวังรู ต่อมานายอำเภอเมืองเพชรบูรณ์สมัยนั้นเดินทางเข้าไปดูแล ทุกข์สุขของชาวบ้านมีความเห็นว่า ชื่อวังรูไม่ไพเราะ ท่านจึงเสนอแนะให้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน เสียใหม่ ผู้ใหญ่บ้านจึงปรึกษากับลูกบ้านและตกลงเปลี่ยนชื่อเป็นโพธิ์งามเพราะมีต้นโพธิ์ขนาดใหญ่ แผ่กิ่งก้านสาขางดงามอยู่ภายในบริเวณวัด+++

+++หมู่บ้านโพธิ์งาม

**โพธิ์

งาม เป็นคำวิเศษณ์หมายถึง ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้พอใจและยินดีหรืออาจหมายถึงมี
ลักษณะสมบูรณ์แห่งอกงาม ผลิดอกออกใบดี

หมู่บ้านโพธิ์งาม หมายถึง หมู่บ้านที่มีต้นโพธิ์ที่แผ่กิ่งก้านสาขาอย่างสวยงาม

โพธิ์งาม ประกอบด้วยคำ 2 คำ โพธิ์ เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก งาม เป็นคำขยาย
จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้++++

คจ. หมู่บ้าน

+ นายมี้ง วงศ์หล้า อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าพล อําเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงความเป็นมาของบ้านคจ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ เดิมเป็นลื้อบ้านโนนป่าลวก เพาะแปนเต้ป่าไม้ไผ่หนาทึบ ไม้ลวกก็อันเดียวกัน
มีลำยาวเสียว บ่หม่นหมาม ขึ้นยุบโนน คันมีคันมาอยู่ที่ถ่างป่าไม้ป่าลวกเป็นที่อยู่ที่กิน ถ้าไล่ถ่างส่วน
คันหม่นดีเกาะหละ อยู่น้อยเข้าก็หว่าเป็ยลื้อสาเทอะ เพาะเสียงมันบ่ดี คือยังกับของลื้อน
าคเข้าเป็ยก็จะมียุบหนาน บ่สุข ทำกินก็อืด ข้าวบ้านก็เลยเป็ยแปน "บ้านคจ"

+++ บ้านคจ เดิมชื่อ บ้านโนนป่าลวก เนื่องจากหมู่บ้านนี้ตั้งอยู่บนเนิน (เนินภาษาถิ่น
เรียกว่าโนน : ผู้วิจัย) มีดงไม้รวกขึ้นปกคลุม (ไม้รวกเป็นชื่อไม้ไผ่ชนิดหนึ่งมีลำยาวเรียว เล็ก
ไม่มีหนาม) ราษฎรได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานจึงตัดต้นไม้รวกใช้พื้นที่ทำนาทำไร่ เนื่องจากดินดีและ
เป็นที่ดอนน้ำไม่ท่วม ราษฎรจึงอพยพเข้าไปอยู่เพิ่มขึ้นเรื่อยจนมีสภาพเป็นหมู่บ้านและตั้งชื่อว่า
"บ้านโนนป่าลวก" ปัจจุบันไม้ไผ่ชนิดนี้เหลือน้อยมาก ต่อมาผู้คนตั้งชื่อสิ่งเกิดว่าเสียงของคำว่ารวก
ซึ่งชาวบ้านออกเสียงเป็น ลวก หมายถึง อาคารที่ถูกรื้อหรือไฟ ชื่อนี้อาจจะมีความหมาย

* ที่มาของชื่อหมู่บ้านโพธิ์งาม ผู้วิจัยถอดความและตีความโดยอาศัยคำบอกเล่าของ
วิทยากรซึ่งใช้ภาษาไทยมาตรฐานอธิบายที่มาของชื่อหมู่บ้าน

**โพธิ์ คุณาอธิบายหน้า 29

ไม่เป็นมงคล ราษฎรที่อพยพเข้ามาอยู่จะทามาหากินเดือดร้อนไม่มีความสุข จึงเปลี่ยนชื่อเป็นบ้านดง เพื่อให้ชื่อดีขึ้น++

+ นายมี้ง วงศ์หล้า อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าพล อําเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงความเป็นมาของหมู่บ้านดง เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2538 ว่า+

++ บ้านดงนี้มา แต่ก่อนเป็นป่าเป็นดงมี หมู่ กิ่ง กวาง ช้าง หลายจึง มีตำเพทหมา จากหนองฮู้ หมาทำป่าทำป่ากันอยู่นั้น ก็เลี้ยงหมาต่ายอยู่นั้น ลูกล่าเนื้อล่าป่าก หน้แล่งทำน้ทำด้ายาก ต้องไปเลาะทำน้กันตามก้างไล่ก้างน้ ทำน้ยากขึ้นก็แล่งที่ถากัน ลูกล่าเนื้อตำเพทชื่อตำเลียยม ตะแกก็ย้ายหมาอยู่ถาล้บู้ก้างแล้วก็คนน้บ้อไซ้ มันอ้อค้ ลูกล่าเนื้ออื่น ๆ ช่งตำเพทก็หนีหมาอยู่ กับตำเลียยม คันจะตั้งลือหมู่บ้าน ผมก็หว่าให้ลือบ้านดาเลียยม แต่ทางก้นันค้คคหว่าย้ายไปเอ้าเพอะ ชาวบ้านเข้าพ้อจ้ก็เอ้าเพอะ มูบ้านเขาอยู่กันเอ็ง เขาก็เลยให้ลือหว่าบ้านดง++

+++ สาเหตุให้ชื่อว่าบ้านดง เพราะเดิมเป็นป่าไม้ไผ่รวกขึ้นหนาทึบมีสัตว์ป่าเช่น หมู กิ่ง กวาง ช้าง เป็นจำนวนมาก ในระยะแรกคนชื่อเพทเข้ามาหาเลี้ยงชีพด้วยการจับปลา และได้เสียชีวิตลงที่นั่น ต่อมาที่อยู่เดิมของลูกหลานของนายเพทเริ่มอึดคึด ขาดน้ำกินน้ำใช้ ได้อพยพครอบครัวมาอยู่ใกล้กับนายเลียยมและลูกหลานที่มาหักร้างถางพงทาวไร่ทานา ชุบ่อน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี เมื่อผู้คนอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น นายมี้ง วงศ์หล้า (วิทยากรผู้ให้ข้อมูล) จะให้ชื่อหมู่บ้านนี้ว่า บ้านดาเลียยม แต่ราษฎรที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น พ้อจาให้ชื่อว่า บ้านดง วิทยากรจึงยินยอมตามความเห็นของชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น+++

+++หมู่บ้านดง

ดง หมายถึง ป่าที่มีพรรณไม้ขึ้นหนาแน่นและมีสัตว์ป่าชุกชุม มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ คนยังเข้าไปไม่ถึง

หมู่บ้านดง หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในป่าทึบ

ดง ประกอบด้วย คำคำเดียวซึ่งเป็นคำนาม จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านนี้เป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นป่าดง++++

อมกง, หมูบ้าน

+ นายบัวเลือน ผุยมมา อายุ 75 ปี อยู่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 7 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของหมู่บ้านอมกงว่า+

++ ตีะก้อนแถว ๆ นี้ มันก็จะเป็นอู่มไม้เป็นเคียวตามคอง ที่มันก็จับกันเป็นกุ่ม มีดอก ลวดคล้ายดีเหมะ มันแตกออกมาเป็นอุ่ม อื่นคองนี้มันรับน้ำมาจากเขา กงมาจากเขา แล้วสองฝั่งคองก็มีอู่มไม้ เคียวไม้ตะลวดจากเขาเข้ามาในบ้านนี้ คนแถวนี้เห็นก็มาจากร่มลึก ตำบลฝ่ายนาแซง ล่มเก้า จังหวัดเลยก็มี นี่แหละเบอิมกงก็มีเท่านี้แหละ คั้นคนมาตั้งเป็นบ้าน เป็นเลียน หลายเข้าก็เลยเรียกว่าบ้านอมกงทั้งแหละ++

+++ สาเหตุที่ได้ชื่อว่า อมกง เพราะมีพุ่มไม้เป็นเครือมีดอกสวยงาม (อู่มไม้ เป็นภาษาถิ่น อุ่มไม้ก็เรียก ภาคกลางเรียกพุ่มไม้ : ผู้วิจัย) ขึ้นอยู่บริเวณสองฟากคลองที่รับน้ำซึ่งไหลลงมาจากภูเขา ราษฎรที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณสองฝั่งคลองเห็นว่าพุ่มไม้มีดอกที่สวยงามและขึ้นเป็นแนวยาวตามริมตลิ่งจึงให้ชื่อหมู่บ้านว่าบ้านอมกง ราษฎรส่วนใหญ่อพยพมาจากตำบลฝ่ายนาแซง อำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และจากจังหวัดเลยบางส่วน+++

++++บ้านอมกง

อม หมายถึง พุ่มไม้ หรืออาจหมายถึงบริเวณที่มีต้นไม้ล้อมรอบ อุ่มไม้ก็เรียก

กง หมายถึง ล้อมเป็นขอบเขตไว้ ถ้าเป็นอาการของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาจากคำว่าแก่ง หมายถึงได้ง

หมู่บ้านอมกง ในที่นี้ หมายถึง หมู่บ้านที่มีพุ่มไม้ขึ้นเป็นแนวยาว

อมกง ประกอบด้วยคำ 2 คำ อม เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก กง เป็นคำขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งมีความหมายเกี่ยวข้องกับพรรณไม้++++

คลองมะนาว, หมูบ้าน

+ นายมีง วงศ์หล้า อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของบ้านคลองมะนาว เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ ค่องมะนาวนำเขาก็อ้ว มีดินมะนาวหนึ่งหนะ ดินมันบ้ายเท่าไลหลอก มีดินเดี่ยวเท่าหนึ่งหนะ แล้วมันตึกชะนาดัก เวลาค้นบ้านอื่นไปหาปู่ย่าป้าก็จะนึกกันหว่าจะไปก่งทอง เขาก็

หว่างคองมะนาวเคื่อ ก็เสี่ยกกันเฒ่าตีคปากว่าคองมะนาว ผ่อมีคั้นหม่ายูกันเยอะเคิ่ง เปนบ้านเปน
เมียง ก็เสี่ยกล้อบ้านตามลือคองนี้หะ บัดเคี่ยวนี้บ่มีคั้นมะนาวหละ น้ำมันคักต่ายไปมคแล้ว

อีกอย่างหนึ่งคือว่ามีหม่าต่ายล่อยหม่าตีคอกคักบุง เช่าเอามันหม่าที่มลือหว่ามันตีคหลงหม่า
ต่ายบ่หุลู่ละ สมัยก่อนสะพานเปนชอนไม้ท่อนบ่าย่น่า น่านเช่าน่านเช่า ก็มันเหม่น ใคพานบ
พานมาก็เลยเสี่ยคองนี้หว่าคองหมาเฒ่า พอเวลาดันหม่ายูกันหลาย ๆ เปนบ้านเปนเมียง ก็เสี่ยก
ชื้อบ้านตามลือคอง แต่หว่าลือบ้านมันบ่เพาะบัต ก็เสี่ยกาหม่าเปนบ้านคองมะนาว เสี่ยงม่อเสี่ยงน่อ
คือกกันเคะ++

+++ เมื่อก่อนนี้บริเวณที่เป็นหมู่บ้านคลองมะนาวในปัจจุบันมีคลองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
ริมคลองมีต้นมะนาวอยู่ต้นหนึ่งขนาดไม่ใหญ่นักแต่ออกผลคมาก ผู้คนจากหมู่บ้านอื่นจะไปหาปลาต้อง
นัดพบกันที่คลองมะนาวแห่งนี้ และเรียกชื้อนี้กันจนชินต่อมาเมื่อมีผู้คนอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานตาม
หากินจึงเรียกหมู่บ้านของตนว่า บ้านคลองมะนาวอันหมายถึงหมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่บริเวณที่มีคลองและ
มีต้นมะนาวขึ้นอยู่ริมคลองนั่นเอง ปัจจุบันต้นมะนาวดังกล่าวถูกน้ำกัดเซาะและตายไปแล้ว

มีอีกเหตุผลหนึ่งที่หมู่บ้านนี้ได้ชื้อว่าบ้านคลองมะนาวเพราะว่าที่คลองนี้มีสุนัขตายล่อยขึ้นมา
ติดอยู่ที่กอกคักบุงเป็นเวลาหลายวันก็เริ่มส่งกลิ่นเหม็นรบกวนผู้คนที่ผ่านมา ชาวบ้านจึงเรียกคลอง
นี้ว่าคลองหมาเฒ่า เมื่อมีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยจึงได้ตั้งชื้อหมู่บ้านนี้ว่า บ้านคลองหมาเฒ่า
ภายหลังชาวบ้านเห็นว่าชื้อไม่เพราะ ไม่เป็นสิริมงคล จึงเปลี่ยนจากบ้านคลองหมาเฒ่าเป็น
บ้านคลองมะนาว โดยคงเสี่ยงพยัญชนะต้นของคาคือ ม และ น ไว้+++

++++หมู่บ้านคลองมะนาว

คลอง หมายถึง ลาน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ บางแห่งเป็นลาน้ำที่ชาวบ้านขุดขึ้นเพื่อ
เชื่อมกับแม่น้ำ

มะนาวสันนิษฐานว่ามาจาก หม่าเฒ่า หรือคว่ามะนาวอาจหมายถึง พรรณไม้ยืนต้น ขึ้น
ได้ค้ำดินคว่นชุยหรือที่มีน้ำขัง ผิวเปลือกลาตันเรียบเกลี้ยง กิ่งก้านมีหนาม ใบออกเรียงสลับกันมี
ลักษณะคล้ายรูปไข่ ปลายใบแหลมริมขอบหยัก ออกดอกเป็นช่อประมาณ 5-7 ดอก กลีบดอกมีสี
ขาว ผลกลม ผิวเรียบเกลี้ยง เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5-2 นิ้ว ผลอ่อนมีสีเขียวเข้ม ผลแก่
ผิวจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง เนื้ออันผลแยกออกเป็นซีก ภายในเนื้อมีเมล็ดหลายเมล็ด วิทยาการยังให้
ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่าใบมะนาวสดนำมาต้มเป็นยาแก้ไอละลายเสมหะหรือแก้ท้องอืด ผลนำมาคั้นแล้ว

เอาผสมน้ำดื่มแก้กระหาย แก้วร้อนานเลือกออกตามไรฟัน ผลที่คงเหลือแล้วกินจะทำให้ชุ่มคอและ
ขับเสมหะ นำเปลือกผลแห้งมาต้มเป็นยาแก้จุกเสียดแน่นท้อง ปวดท้อง ขับลม รากนำมาต้มน้ำเป็น
ยาแก้พิษไข้ได้

หมู่บ้านคลองมะนาว หมายถึง หมู่บ้านที่มีลาน้ำซึ่งมีสุนัขตายส่งกลิ่นเหม็น หรืออาจ
หมายถึงหมู่บ้านที่มีลาน้ำซึ่งมีต้นมะนาวต้นหนึ่งขึ้นอยู่

ชื่อหมู่บ้านถ้าสันนิษฐานว่ามาจากคลองหมาเฒ่า ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ คลอง หมา
และ เฒ่า คลอง เป็นคำนามคำที่ 1 ซึ่งเป็นคำหลัก เฒ่า คำที่ 3 ขยายคำว่า หมา ซึ่งเป็นคำนาม
คำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 ต่างก็ขยายคำว่าคลองซึ่งเป็นคำหลัก

แต่ถ้าชื่อหมู่บ้านมาจากคลองมะนาว จะประกอบด้วยคำ 2 คำ คลอง เป็นคำนามที่เป็น
คำหลัก มะนาวเป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลัก ซึ่งเป็น
คำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

วังทอง, หมู่บ้าน

+ นายมี้ง วงศ์หล้า อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของหมู่บ้านวังทอง เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ เดิมทีมันกะแปนคองดี ๆ นี่แหละ แต่คองมันเล็กหมุ่นแปนวงเลยแล้ว น้ำมันไหลล่ง
ล่งจืด ทีนี้ก็มีป่าหลายเตะหละ คันบ้านอื่นก็หมาทำกินนังนี้ ลางคันก็เอาสวิงหมาตัก เอาแหเค็ง
ของเค็ง ไซ้... ได้กั้นหลายเติบ คันก็หมากั้นหลายขนาด เอาข้าวหมาหุงกั้นอยู่นั้น นอนอยู่นั้นแปนสอง
สามวันแหมะ คันเอาป่าขึ้นมันต่ายก็ตากแดดเค็ง ถ้าป่าล่าเค็ง เอากั้นบ้านแปน ๆ ก็มีน้อย เช่า
หม่านอนอยู่หลายคัน เช่าจะเช่าของคาล่งไปกั้นวังนุ่นหนะ ป่ามันจะเช่าเอง เช่าจะเที่ยวไปยำ
บ้อย ๆ กั้นวังมีของเต็มไปมด ป่าก็บ่มดวัง คันคันหมาอยู่ได้ลูกได้ตัวแปนบ้านแปนเมียง กะเอาลื้อ
วังน่านแล้วกะของช่องข้าวบ้านแปนลื้อหมู่บ้าน เดียวหนะวังก็คัน น้ำก็บ่หลาย ป่าก็น้อย บ่สมบูรณ์เหมือน
แต่ก่อน++

+++ สาเหตุที่ชื่อบ้านวังทอง เพราะว่าบริเวณที่ชาวบ้านอพยพเขามาตั้งถิ่นฐานตามากินนี้
เดิมเป็นลาคองค่อนข้างลึกและกว้าง มีน้ำไหลเชี่ยวเป็นวังน้ำวน วังน่านแห่งนี้มีปลามากชาวบ้านใช้
"ทอง" เป็นอุปกรณ์จับปลา และชาวบ้านจะออกไปพักแรมหาปลาที่วังน่านนี้ครั้งละหลายคัน บางคน

เมื่อได้ปลาแล้วจะเอาปลาที่ตายมาตากแห้งบ้าง ทาปลาร้าบ้าง เหลือปลาเป็น ๆ กลับบ้านเล็กน้อย
ปัจจุบันวังน้ำที่ขึ้นเขิน ถูกล้างน้ำนางกั๊กแห้ง ปลาไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนแต่ก่อน+++

+++หมู่บ้านวังซอง

*วัง

ซอง หมายถึง เครื่องจับปลาชนิดหนึ่งรูปร่างคล้ายกระบอง แต่มีปากบานกว้าง มีกรวย
ปิดปากเพื่อมิให้ปลาที่เข้ามาแล้วออกมาได้ กรวยนี้เรียกว่างาแซง ที่กันของซองมีสาทาด้วยไม้ไผ่
สวมไว้เป็นที่เปิดปิดสำหรับเอาปลาออก

หมู่บ้านวังซอง หมายถึง หมู่บ้านที่มีวังน้ำลึก และมีซองซึ่งเป็นเครื่องมือจับปลาของ
ชาวบ้านวังน้ำแห่งนี้เป็นจำนวนมาก

วังซอง ประกอบด้วยคำ 2 คำ วัง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ซอง เป็นคำนามขยายคำหลัก
จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทาง
ภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ+++

อมชี่, หมู่บ้าน

+ นายบัวเลื่อน พูยมา อายุ 75 ปี อยู่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 7 ตำบลท่าพล อำเภอ
เมือง เล่าถึงที่มาของหมู่บ้านอมชี่ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ อั้นอ่มชี่ เข้าเลี้ยงตามลือเขา เพราะหว่านลือเขาอมชี่ เข้าหว่านบ้นเขามีดินไม่
หลาย มีไม้คู้ ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้ลัง แลไปพื้นที่หะมันง่ามอุมซุม เป็นอุ่ม เป็นอุ่มหะ มีคอปมค
ถึงหน้าผ่น่าจ่ากเขาจะไหลลงหมาเป็นร่องฟานหมู่บ้าน เขาก็ลือหว่า คองอุมชี่ ที่นี้ซิมันคือ
อือไหล แม่นบ่ มันกะคือชี่ชี่ที่มันแตกเป็นคัมเป็นตำ เป็นหน่อชี่ตามดินไม้ย่ มันมีเยอะเข้ากะ
เลียไปเต๊ะหว่าเออมาปะสมกับนพ ๆ าสักกะบือกาม ถ้าเป็นเตจู้คไฟ ตะกอนบ่มีไฟเตะหละ
บนเขาที่มีอุมไม่แน่นตึบ เข้ากะเลี้ยงเขาอุมชี่ ชาวบ้านแลแล้วเข้ากะมีคุด คองกะมีคุด กะเออ
ชื่อที่ตั้งเป็นลือบ้านสาเทอะ

บางคนเชื่อว่าบ้านอิมซีเป็นบ้านตั้งขึ้นใหม่ ค่องอิมซีอันนั้นไหลมาจากรออิมซี มีน้ำไหลมาเกาะแยกค่องออกเป็นสองค่อง แล้วมีบ้านค่างู้ง่าง คือค่องมันน้ำอ้อบ มันอมเอ้าบ้านไว้แล้ว กะมีพักซีขึ้นเต็มทะเลิ่ง แลไปไหนพักซีอีกทีคิด เขากะเอาใบสั้ตีมเต็ง กับลำบเต็ง ก็มันอ้อมหอม เตื่อทะเล เตี่ยวหน้พักซีบ่อมี ค่นเก็บไปกินไปช่ายมด ค่องล่องเส้นกะยังเส้นเตี่ยว เข้าเอาฤคู้คุด เปนน้าไปมด บ่เห็นสาถแล้ว++

+++ หมู่บ้านอิมซีเรียกชื่อตามชื่อภูเขาและชื่อคลอง เพราะว่าบนเทือกเขาจะมีพรรณไม้หลายชนิดเช่น ไม้ประคู้ ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้รัง ขึ้นหนาแน่นเป็นพุ่ม พรรณไม้เหล่านี้จะมียางไหลออกมาจากลำต้น (ยางไม้ ภาษาถิ่นเรียกว่า ซี หรือซีซี) ชาวบ้านจะนำยางของต้นไม้นี้มาผสมกับเศษไม้ผุบดละเอียดแล้วอัดใส่กระบอกไม้ไผ่เป็นเต้า ๆ ี่จุดค้ำแสงสว่างได้ ภูเขานี้จึงได้ชื่อว่าภูเขาอิมซีซึ่งเป็นต้นกำเนิดของลำน้ำที่ไหลผ่านบ้านที่ราษฎรออาศัยอยู่ คลองนี้จึงได้ชื่อว่า คลองอิมซี ครั้นราษฎรอพยพมาตั้งถิ่นฐานตามหาถิ่นมากขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้าน จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อภูเขา และชื่อคลองว่าบ้านอิมซี

บางคนเล่าว่าหมู่บ้านอิมซีเป็นหมู่บ้านตั้งขึ้นใหม่ สาเหตุที่ให้ชื่อว่าบ้านอิมซีเพราะว่าหมู่บ้านแห่งนี้มีลำน้ำสองสายโอบล้อมไว้ และมีพักซีขึ้นตามริมตลิ่งเป็นดงเขียวชะอุ่มไปหมด ปัจจุบันลำน้ำเหลืออยู่เพียงสายเดียว เพราะชาวบ้านได้ถมลำน้ำขยายพื้นที่เพื่อใช้ทำนา ส่วนผักซีนั้นไม่มีเหลืออยู่แล้ว+++

+++หมู่บ้านอิมซี

*อม

ซี หมายถึง ยางของพรรณไม้ยืนต้นเรียกว่าซี คนในท้องถิ่นเรียกซีหรือซีซี ถ้าซีเป็นชื่อพรรณไม้ล้มลุกจะมีลักษณะลำต้นตั้งตรงสูงประมาณ 8-25 นิ้ว ลำต้นแตกกิ่งก้านกับโคนต้นอบมีกลิ่นหอมมาบเป็นาบเดี่ยว ขอบาบหยักแบบาบเลื่อย บอนามาเขลกเป็นยาพอกรักษาแผล ร้องรัง หรือนามาใช้เป็นเครื่องปรุงร่วนอาหาร เช่น ลาบ ต้มยา เป็นต้น

หมู่บ้านอมชี่ หมายถึง หมู่บ้านที่ล้อมรอบด้วยพรรณไม้ยืนต้นซึ่งมียางไหลออกมาตามข้อ หรืออาจหมายถึงหมู่บ้านที่มีต้นผักชีล้อมรอบ

อมชี่ ประกอบด้วยคำ 2 คำ อม เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ชี่ เป็นคำนามที่ขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายหมายถึงยางของพรรณไม้ หรืออาจหมายถึงชื่อพรรณไม้ด้วย++++

ป่าม่วง, หมู่บ้าน

+ นายบัว พูลส้ม อายุ 79 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านป่าม่วง เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า ++ หมันเป็นอย่างนี้บ้านป่าม่วงนะ คือหมันไ้จากตำบายนายพูนนะจักชิบกัวโลโคว่า เป็นป่าเบ็คนะ เสี้ย ช้าง กวาง เก้ง เยอะสะกัน เข้าย่านกันจึงป่าเคมีคนกาย ต่อมามีพวกกู่ลาเข้าท้องหม่าถึงตงจีเตะ กะเขาเมื่อยกันเข้าพอกัน แล้วกะท้องไปแะนั้น ตะเวนค้อยกะก็บมานอนบนกิ่งหม่วง นอนหล่างป่าโค เสี้ยมันจะชบเอาแท้ มีคีนอีเจียเอย นกเอยหมันหม่ากันบักหม่วง เสี้ยงหมันตีปีกตีบตีบ ลู้บักหม่วงหมันป่าเย่ เล็ก ๆ ฮาวมะนาวนี้ หมันเป็นบักหม่วงแกนลอน กะลอน กะเสี้ยกยูคือกันนะ

คันตะเวนขึ้น คู้แกนบักหม่วงเต็มพื้นไปเบ็ด พวกกู่ลาว่าหว่าซ้องป่าหลายขนาด กะหลงลักปีกฐานยูกันกันแะบักหม่วงกะลอนแะแล้วเสี้ยกุ่มเข้าเองเป็นป่าหม่วง ต่อม่า ๆ คนลุ่มชักย้ายหม่ายูกันหล่าย กะยังเป็นกุ่มป่าหม่วงยู เตียวนี้กุ่มหม่วงหมันต่ายเอง ป่าก็บ่หมี่ เป็นแต่บ้านเปิดอันสนนล่อพอสอกกะตัดแบ่งไปชุดแะ ไปไหนบ่อด++

+++ สาเหตุที่ได้ชื่อว่าบ้านป่าม่วง เพราะว่าเป็นอดีตหมู่บ้านนี้อยู่ไกลจากตำบลพระบาทสิบกิโลเมตร เป็นป่ารกทึบ เป็นที่อาศัยของสัตว์ใหญ่หลายชนิดเช่น เสือ ช้าง กวาง เก้ง เป็นต้น จึงไม่มีผู้ใดเดินทางผ่านบริเวณนี้ ต่อมาไม่นานมีกุลากลุ่มหนึ่งท่องเที่ยวผ่านมาและได้หยุดพักผ่อนและรับประทานอาหารที่ตนเตรียมมา จากนั้นได้ท่องเที่ยวต่อไปจนบ่ายคล้อยก็เดินทางกลับมาอยู่ที่เดิมคือบริเวณต้นมะม่วงซึ่งมีขนาดสูงใหญ่ ผลขนาดเท่าผลมะนาวและดกมาก ทราบภายหลังว่ากุลารเรียกมะม่วงชนิดนี้ว่ามะม่วงแกนลอนหรือกะลอน ตกกลางคืนพวกกุลาก็ขึ้นไปนอนบนต้นมะม่วง เพราะเกรงว่าเสือจะมาคาบไปกิน ขณะเดียวกันค้างคาวและนกจะมากินผลมะม่วงสุก เสี้ยงปีก

ของมันกระทบกันดังพิบ ๆ รุ่งเช้าจะเห็นเมล็ดมะม่วงหล่นเกลื่อนพื้นดิน พวกกุลาปรึกษากันว่า บริเวณนี้มีของป่าอุดมจึงพากันตั้งถิ่นฐานใกล้กับต้นมะม่วงนี้ และเรียกละแวกบ้านของตนว่า ป่าม่วง ต่อมาราษฎรจากอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อพยพเข้ามาอยู่เพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้าน และคงเรียกบ้านป่าม่วงเหมือนเดิม ปัจจุบันต้นมะม่วงบริเวณนี้ไม่มีแล้ว บริเวณนี้ได้กลายเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของราษฎรไป หน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบทได้สร้างถนนเข้าหมู่บ้านท่าทำการไปมา สะดวกขึ้น+++

+++หมู่บ้านป่าม่วง

ป่า หมายถึง ที่รกมีพรรณไม้ขึ้นมากมาย คนเข้าไปหักร้างถางพงเพื่อเป็นที่อาศัย แต่จับจองที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนไม่ได้

ม่วง มาจากคำเต็มว่ามะม่วง ซึ่งเป็นพรรณไม้ยืนต้น เนื้อแข็ง ลำต้นโต ผลเป็นอาหารของมนุษย์และสัตว์ ลำต้นอาจนำมาแปรรูปสร้างบ้านเรือน หรือนำมาทำเป็นเครื่องใช้

หมู่บ้านป่าม่วง หมายถึง หมู่บ้านที่มีพื้นที่รกและมีต้นมะม่วงขนาดใหญ่ต้นหนึ่ง

ป่าม่วง ประกอบด้วยคำ 2 คำ ป่า เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ม่วง เป็นคำนามขยาย คำหลักจะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นป่าดง++++

หนองเคียน, หมู่บ้าน

+ นายบัว พูลส้ม อายุ 79 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองเคียน เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ ต่อม่าโบลานเข้าหว่ามาเนาะ เข้าหว่ากะมีต้นตะเคียนต้นใหญ่ขนาดพะสามร้อยองค์ ขึ้นไปนั่งสันจันทน์บ้านนั้นบ่เต็ม มันใหญ่ขนาดไหนคิดดูเอาเทอะ ปูยาต่าย่ายเล่าให้ฟังนำ หว่าต้นตะเคียนต้นนี้ถูกตัดเอาไปถ้ำเสาหลักเมืองทุ่งเทพฯ ที่นี้มันเข้าลากมันก็เนาเป็นน้ำผั่ง ผ่อฝนตีกันนำก็จะซังก่ายเป็นบึงเป็นหนอง อันนี้มันส้มแฮดส้มพลเคือ ล้ากช่องมันจะอ้อกไปสามขาเคือ เพาะหว่าหนองมันนะไปถางโน้นชานึ่ง ถางนี้ชานึ่ง ถางนั้นชานึ่ง ก่ายเป็นหนองยัก้างเลขละ++

+++จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในอดีตเล่าให้ฟังว่า เดิมมีต้นตะเคียนต้นหนึ่งสูงใหญ่มาก

ขนาดพระสงฆ์สามร้อยรูปขึ้นไปนั่งฉันอาหารบนต้นตะเคียนนั้นแล้วยังมีที่ว่างอีกมาก ต้นตะเคียนนี้ ถูกตัดเพื่อนำไปทำเสาหลักเมืองที่กรุงเทพฯ ต่อมารากของต้นตะเคียนเนา เปื้อนผุพังไปตามกาลเวลา กลายเป็นหลุมลึกกว้าง ในฤดูฝนน้ำไหลมาซึ่งอยู่ในหลุมลึกกว้างแห่งนี้จนกลายเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ ลักษณะคล้ายแยกออกเป็นสามแยก

นายพิสิษฐ์ อุทัยวงศ์ อดีตผู้ตรวจงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด อายุ 76 ปี อยู่บ้านเลขที่ 21 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับเสา ตะเคียน เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2536 ว่า+

++งานสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อมีการสร้างพระบรมมหาราชวัง ได้มี พระบรมราชโองการให้หัวเมืองต่าง ๆ ส่งเสามาไว้เพื่อนำไปตอกเป็นเสาเข็มและเสาเอก หัวเมือง ทางเหนือต่างก็ส่งเสามาไว้ หัวเมืองเพชรบูรณ์ก็ได้ส่งเสานางตะเคียนไป 2 ต้น โดยล่องไปตาม ลำน้ำป่าสักเนื่องจากลำน้ำป่าสักคดเคี้ยวมาก เสาจึงไปถึงกรุงเทพฯ ล่าช้า เสาจากเมืองอื่นไปถึง ก่อนและได้ใช้ตอกเป็นเสาเอกไปแล้ว เสานางตะเคียนเสียใจมาก ตกกลางคืนเสาตะเคียนทั้ง 2 ต้น ก็ลอยทวนน้ำกลับไปยังเมืองของตน ชายหาปลาในแม่น้ำได้ยินเสียงผู้หญิงร้องให้ดังมาจากเสา ตะเคียนที่ลอยทวนน้ำมา ครั้นชายผู้นี้เข้าไปใกล้เสาตะเคียนก็จมลงไปในแม่น้ำ ซึ่งงานปัจจุบันสถานที่ นี้คืออำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ส่วนเสาอีกต้นหนึ่งได้ลอยทวนน้ำขึ้นมาถึงอำเภอวิเชียรบุรี และได้จมลงบริเวณที่เป็นที่ว่าการอำเภอวิเชียรบุรีในปัจจุบัน++

+++หมู่บ้านหนองเคียน

หนอง หมายถึง ที่ลุ่มน้ำซึ่งจนกลายเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่มีพืชผักหลายชนิดขึ้นอยู่เป็น จำนวนมาก และมีสัตว์น้ำชุกชุม

เคียน มาจากคำเต็มว่าตะเคียน ซึ่งหมายถึง พรรณไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งสูงประมาณ 20-40 เมตร เปลือกของลำต้นมีสีน้ำตาลปนดำ ผิวเปลือกขรุขระ ใบเป็นใบเดี่ยว มีลักษณะ คล้ายรูปไข่ ใบกว้างประมาณ 3-6 เซนติเมตร ยาวประมาณ 10-14 เซนติเมตร ปลายเรียว

* ชื่อหมู่บ้านหนองเคียนผู้วิจัยถอดความและตีความโดยอาศัยคำบอกเล่าของวิทยากรซึ่งใช้ ภาษาไทยมาตรฐานอธิบายที่มาของชื่อหมู่บ้าน

แหลม ขอบใบเรียบ โคนใบมนสอบแคบ ด้านหน้าใบเรียบ ด้านหลังมีขนอ่อน ออกดอกเป็นช่อ ตามซอกใบและปลายกิ่ง ผลรีคล้ายรูปไข่ ปลายผลมีติ่งคล้ายหนาม ยางของตะเคียนเรียกว่า ชันเขี้ยวเรือ เนื้อไม้แข็งแรงทนทาน ใช้สร้างบ้านเรือน สะพาน และใช้เป็นหมอนรองรางรถไฟได้

หมู่บ้านหนองเคียน หมายถึง หมู่บ้านซึ่งมีหนองน้ำที่มีต้นตะเคียนขึ้นอยู่

หนองเคียน ประกอบด้วยคำ 2 คำ หนอง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก เคียน เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

คองเจริญ, หมู่บ้าน

+ นายมิ่ง วงศ์หล้า อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านคองเจริญ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ บ้านคองจะเรียนนี้ได้แยกออกจากบ้านคองหมู่ที่หกตำบลท่าพลในปีพ.ศ. 2537 นั้นเพราะว่ามีผู้คนเข้ามาอยู่หลาย เจ้านายเขาก็มาแบ่งสรรคนทาง มีไฟฟ้าเข้ามา ทุกบ้านก็คุดน้ำ บ่อใช้กันเอง บ่เดือดล่อน ลูกหลานก็ได้ลู่อหนังสือ ได้ออกไปเรียนในเมียงนันทนะ จะไปไหนก็ไว้ชั้น มีรถขับต้องเดินเวลาไปขายของนี่แหละ เขาจึงให้ชื่อว่าบ้านคองจะเรียน ลูกหลานเขาก็บ่ได้ถ้าได้ถ้าแก่แล้ว++

+++บ้านคองเจริญได้แยกออกจากบ้านคอง หมู่ที่ 6 ตำบลท่าพล ในปี พ.ศ. 2530 สาเหตุที่ให้ชื่อบ้านคองเจริญเพราะว่าทางราชการได้เข้าไปพัฒนาหมู่บ้าน เช่น สร้างถนนเข้าหมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ ชาวบ้านชุกบ่ขาดการใช้กันเอง การคมนาคมสะดวกสามารถนำสินค้าหมู่บ้านไปขายในเมืองได้รวดเร็วขึ้น ผู้คนมีความคิดก้าวหน้า นิยมส่งบุตรหลานให้ไปเรียนต่อและประกอบอาชีพที่นอกเหนือจากการทำไร่ทำนาราษฎรจึงให้ชื่อว่า บ้านคองเจริญ+++

+++หมู่บ้านโพธิ์เงิน

*โพธิ์

เงิน ถ้าเป็นคานาม หมายถึงโลหะสีขาว ในที่นี้เงิน หมายถึงสีเงินใช้เป็นคาชยาย
หมายถึง เป็นสีขาวใสสว่างคล้ายโลหะ

หมู่บ้านโพธิ์เงิน หมายถึง หมู่บ้านที่มีต้นโพธิ์ ซึ่งเมื่อต้องแสดงอาทิตย์ยามเช้า ใบโพธิ์จะ
สะท้อนเป็นสีขาวใสสว่างคูราวกับสีเงิน

โพธิ์เงิน ประกอบด้วยคำ 2 คำ โพธิ์ เป็นคานามที่เป็นคำหลัก เงิน เป็นคานามที่เป็น
คาชยาย จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้++++

ชาอีเลิศ, หมู่บ้าน

+ นายมี้ง วงศ์หล้า อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของชื่อบ้านชาอีเลิศ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ บ้านชาอีเลิศ เดิมทีมันอยู่รวมกับบ้านดงมะนาว ผึ่งมาแยกตอนพ่อศอส่งพันห้าร้อย
สามสิบห้าหมื่นแม่ คันหมั้นหลายปีก็ดงบ่ถึง กะแยกจำกุ่มแบ็ดเป้นหมู่ซิบแบ็ด คันแยกอ้อมมาตั้งบ้าน
ใหม่ ฝั่งนี้กะมีน้ำชา คันนั้นขึ้นเย็น ดินอีเลิศกะเป็นดงขึ้นตามชันนี้เคะ เข้ากะเลยให้ลื้อหว่าบ้าน
ชาอีเลิศนั้นนะ++

+++ บ้านชาอีเลิศ เป็นหมู่บ้านตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ.2535 แยกจากหมู่บ้านคลองมะนาว
หมู่ที่ 8 เพราะราษฎรมีจำนวนมากขึ้น สาเหตุที่ได้ชื่อว่าบ้านชาอีเลิศเพราะบริเวณที่ราษฎรอพยพ
เข้าไปตั้งหลักแหล่งเป็นครั้งแรกนั้นมันมีน้ำชามีต้นดินและมีต้นชะพลูขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก+++

+++หมู่บ้านชาอีเลิศ

ชา เป็นภาษาถิ่นเข้เรียกแหล่งน้ำ หมายถึง บริเวณที่มีน้ำผุดขึ้นมาจากใต้ดิน

อีเล็ค หมายถึง ชื่อผักกินใบชนิดหนึ่ง ภาคกลางเรียก ชะพลู หรือข้าพลู เป็นไม้เถาเลื้อย รากงอกออกตามข้อ ใบเป็นใบเดี่ยวรูปหัวใจ สีเขียวเข้ม เส้นใบเป็นร่อง การขยายพันธุ์ใช้ต้นปักชำ ตัด ใบ และราก ใช้เป็นยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ขับลม และแก้ปวด

หมู่บ้านชาอีเล็ค หมายถึง หมู่บ้านซึ่งมีน้ำพุร้อนมาจากใต้ดินและมีต้นอีเล็คขึ้นอยู่จำนวนมาก

ชาอีเล็ค ประกอบด้วยคำ 2 คำ ชา เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก อีเล็ค เป็นคำนามขยาย คำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

สภาพทั่วไปของตำบลบ้านโคก

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบ้านโคกอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ	จดตำบลป่าเลา	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศใต้	จดตำบลวังชมพู	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	จดตำบลชนไพร	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	จดอำเภอวังโป่ง	จังหวัดเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลบ้านโคกแบ่งการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน ดังนี้คือ

หมู่ที่ 1	บ้านโคก	หมู่ที่ 2	บ้านโคกกลาง
หมู่ที่ 3	บ้านหัวนา	หมู่ที่ 4	บ้านโคกใต้
หมู่ที่ 5	บ้านห้วย	หมู่ที่ 6	บ้านทุ่งแค
หมู่ที่ 7	บ้านห้วย	หมู่ที่ 8	บ้านสะแกงาม
หมู่ที่ 9	บ้านอีโคก-วังจาน	หมู่ที่ 10	บ้านพนานิคม
หมู่ที่ 11	บ้านกนกน่อง	หมู่ที่ 12	บ้านโนนโก
หมู่ที่ 13	บ้านพันธูม้า		

โคก, หมู่บ้าน

+ นายนวน หาญรักษ์ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านโคก เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ เหตุที่ได้ชื่อว่าบ้านโคกลีดข ก็คนสมัยก่อนล่นป่าตายายเค้าเล่าให้ฟังว่าคนแถวนี้ไป เก็บผักห่างจากที่พัก 3 กิโลเมตร ไปเจอถ้ำก็พากันเข้าไปดู แล้วเห็นถ้ำยถโธฮามหลายจึงเลยละ มีทุกขนาดทั้งน้อยทั้งใหญ่ ที่เห็นอีกอย่างคือโคกไอ้ที่ใส่กับข้าวได้หลายอย่าง ค่ายยังกับถาดนะคับ

แต่มีมีตื้นสูงขึ้น พอชาวบ้านเห็นเค้าก็จะพากันแยกย้ายเอาไปใช้งานสำคัญ ๆ ก็มีงานกรูฐิน งานบวช งานแต่ง ในถ้ามีคัมภ์ ๆ เผื่ออยู่ ชาวบ้านก็จะไปเยี่ยมกับคัมภ์นั้นนะ ที่นี้คนเลาเดะมีบางคนบ่สัตย์บ่ซื่อ เห็นของดีของงามก็บ่เอาไปคืนเค็ง ทำบ่ทันทาแตก บ่ถนอมมาใช้เค็ง ตะแถกเกิดเคียดเลยปิดปากถ้า ชาวบ้านก็เข้าไปเยี่ยมบ่ได้ คัมภ์นั้นก็มีใจเจอ จนเค็งวันนี้ถ้าก็ยังไม่เปิดคัมภ์นั้นนะคัมภ์ พอหลวงเค็งบอกให้ตั้งเป็นหมู่บ้านได้ก็เลยให้ลื้อว่า บ้านโตก++

+++ ในสมัยโบราณมีถ้าอยู่ห่างจากบริเวณที่ราษฎรตั้งบ้านเรือนอยู่ประมาณ 3 กิโลเมตร ราษฎรที่ออกหาของป่าได้ไปพบภาชนะโบราณจำนวนมากภายในถ้ำ เช่น ถ้วย ชามที่ทำด้วยกระเบื้อง และมีโตกอยู่ด้วยมากมาย ครั้นมีงานบุญกุศล เช่น งานกรูฐิน งานบวช งานแต่งงาน ราษฎรได้ไป ยืมสิ่งเหล่านี้มาใช้โดยขออนุญาตชายชราที่อยู่ในถ้ำ ครั้นเสร็จงานก็นำไปคืน แต่เพราะความไม่ซื่อสัตย์ของบางคนที่ส่งสิ่งของที่ยืมไปไม่ครบ ชายชราผู้ดูแลสิ่งของโกรธมากจึงปิดถ้ำ ราษฎรก็ไม่มีโอกาสได้ยืมของอีกเลย และปัจจุบันถ้ำนี้ก็ปิดตาย ชายชราคนนั้นก็ไม่มีผู้ใดพบเห็นอีก เมื่อทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านจึงตั้งชื่อว่า หมู่บ้านโตก+++

++++ หมู่บ้านโตก

โตก หมายถึง ภาชนะทองเหลืองที่มีเชิงสูงคล้ายพานสำหรับใส่ถ้วยชามบรรจอาหาร คาวหวาน

หมู่บ้านโตก หมายถึง หมู่บ้านที่เชื่อกันแต่เดิมว่ามีภาชนะสำหรับใส่ถ้วยชามบรรจอาหารคาวหวาน

ชื่อหมู่บ้านโตก ประกอบด้วยคานามคำเดียว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจาก คานามที่เป็นชื่อซึ่งในที่นี้จะ เป็นคำที่มีความหมาย หมายถึงของใช้ที่พบในหมู่บ้าน คือโตก นั้นเอง++++

หัวนา, หมู่บ้าน

+ นายนวน หาญรักษ์ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านโตก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านหัวนา เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ ต้นตอมันจริง ๆ คือว่าไอบริเวณตงจันนั้นเป็นที่ลุ่มชายเขา ลมพัดดี น้ำท่าก็ดี คนก็เข้าไปจัดที่ตงจันนั้นเป็นคันทนาบุกข้าวกัน คนในบ้านโตกนั้นนะ เพาะว่าเอาที่นาไปสร้างบ้านกันหมด

ต้องแลหาที่ทาากินหม่ เค้าก็ได้ออกมาทานากันแถวนี้คะคับ ทำยสุดของทุ่งนาเค้าก็จะสร้างทำงนาพื้นพวก หลังคามุงหญ้าเอาไว้นั่งพัก เป็นที่บังแดดบังฝน นอนเล่นกันคะ บางทีไปถอนหญ้ามาเสริจก็มาพัก ค่ำลงก็ก๊ีบเข้าไปนอนในหม่มบ้านโตก ทำอยู่แบบนี้ทุกวันจนบางที่ขี้เกียจเดินทางเค็ง เสียเวลาเค็ง ก็จ๊ะนอนค้ำงที่ทำงนาคันแล้วคับ ต่อมา ๆ คิดว่าอยู่อย่างนี้ก็คืบเสียเวลา เค็งงานหลายก็ซ่อมแซมทำงนาให้เป็นที่พักถาวรไปเลยคับ ไอ้พวกที่ไปตามกันก็เห็นคืเห็นงามก็เอาอย่างกัน อยู่กันเป็นกลุ่มตามสุดนาคันนะ แล้วก็เสือกลื้อเป็นบ้านหัวนา เพาะเคิมเป็นทุ่งนาแล้วคนก็ย้ายไปอยู่ตงสุดเขตของนา เค้าก็เสือกว่าบ้านหัวนาคับ++

+++ หม่มบ้านหัวนาคันมีสภาพเป็นที่ราบเชิงเขา อากาศคื มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ จึงทาให้ราษฎรจากหม่มบ้านโตกอพยพเข้าไปถางป่าแล้วขุดคินยกเป็นคินนา แบ่งพื้นที่ออกเป็นแปลงและขังน้ำไว้นานาเพื่อปลูกข้าว ระยะแรกนั้นจะต้องดูแลกำจัดวัชพืชออกจากต้นข้าวจึงได้สร้างที่พักผ่อนไว้ว่ากลั ๆ นาเป็นการชั่วคราว ครั้นเวลาเย็นก็เดินทางกลับไปนอนในหม่มบ้านโตก ปฏิบัติเช่นนี้อยู่เป็นเวลานาน ภายหลังราษฎรเหล่านี้เห็นว่าการเดินทางกลับไปนั้นเสียเวลาทำงาน จึงได้ต่อเคิมที่พักชั่วคราวให้เป็นที่อยู่อาศัย และอพยพครอบครัวมาอยู่เป็นการถาวร บริเวณสุดทุ่งนาซึ่งบริเวณริมสุดของทุ่งนาคันราษฎรในท้องถิ่นเรียกว่า หัวนา ด้วยเหตุคังกล่าวหม่มบ้านคันจึงชื่อว่าบ้านหัวนา+++

++++บ้านหัวนา

หัวนา หมายถึง บริเวณสุดเขตของนาข้าว

หม่มบ้านหัวนา นาคันนี้หมายถึงหม่มบ้านคันตั้งอยู่บริเวณสุดเขตของนาข้าว

หัวนา ประกอบด้วยคา 2 คา หัว เป็นคานาคันที่เป็นคาคหลัก นา เป็นคานาคันขยายคาคหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหม่มบ้านหัวนาคันพิจารณาจากคาคหลักซึ่งเป็นคาคคันมีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศคันเป็นบริเวณสุดเขตของนาข้าว++++

พื้ หม่มบ้าน

+ นายทอง เห่งคานแก้ว อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 52 หม่มที่ 7 ตำบลบ้านโตก

อาเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกความหมายของชื่อหม่มบ้านพื้ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ แต่ก่อนนั้นเมื่กะคนพื้คนละลุ่มลุ่ม ลุ่มแก้ว คนจังหวัดเลย มาตั้งหลักตั้งฐานบ้านช่องพ้าก

ห้วยหิ้นบ่หลายคน มาที่เล็กนะ อีนี้ก็มีอายุดีกินแซบ น้ำอุดมสมบูรณ์ มีไฮมีนา พื้นมาแบ่งเอาเดิมที่เป็น
 ป่าบางป่าไผ่ ไม้ป่าเยอะลงตังตังอย่างนั้นนะ คันลูกยายเข้ามาเป็นบ่าวเป็นสาวก็บยามมามายกัน
 ทางบ้านพื้นเห็นวาทังที่ยุติ ทางพื้นท่ากินยาก กะคะหยับคะหยายมาทางที่ท่ากิน น้ำกะอาศัยคอง
 ห้วยหิ้นมาจำกัพื้นนะ เข้าบะวังทองหู้หะ บานที่ขึ้นดี อีนี้ลงกะไคยินพื้นคุดกันแต่ก็แต่ก่อน คือมีผู้บ่าว
 บ้านโตกนี้ไปขอผู้สาวบ้านหยังอู้ก็พากันแห่ไป มันโกตะละน้อ อีนี้กับเข้าที่เฮ็ดไว้กะมีหมูหิ้นหะ
 เป็นพื้น ลาบแต่ อะหยังแต่ เขาเฮ็ดไว้โค่นเต็บคันกินเข้าไปมันลิมคืออู้บู้คัหิ้นหะ เข้าเลยเสียด
 สาวบ้านหมูบู้คั คันกินอ้อมหน้าสำลานแล้วกะแห่เจ้าสาวมาบ้านเจ้าบ่าว ก็เดินฮ้องฮาทาเพงกันมา
 จนอ้อฮอดแล้วละ ก็มาเขาเอาอึ้งที่ตะละ สาวกะว่า อี้กโค่นบ่ชิตอดบ้านที่ ผู้บ่าวกะว่าบ้านที่
 บ่โค่นคือก คนที่เข้าบนาเข้าก็เอิ้นมั่งฮั้นหะคือบ้านที่ จับเอาตงผู้บ่าวผู้สาวเห็นวาทังหิ้นหะ

อีนี้บางคนพื้นกะว่าบออีกว่าเข้าเอิ้นบ้านที่มาจากสำหัดว่า แต่ก็แต่ก่อน คนลาว
 เวียงจันทน์มาอู้กันหลาย มากะมาเลี้ยงไก่ เป็ด เลี้ยงหมูหิ้นหะ ท่ากินทำยุติบ่อด ก็มีพวกพม่ามัน
 ออกมาทำเสบียง ลักเข้าเอาขมยเข้าบ้าน บานาโค่นป่าให้กะสำทิม ชาวบ้านกะฮั้นบ่กำสู
 พาลูกพาหลานบอแอบปลักัน ไม้บอทำผักทำหู้ก็เอิ้นเอากันว่า มาที่ มาที่ คือว่าเอิ้นมาแอบ
 กัวเข้าอ้อมอึ้งเออ อีนี้เสียงตะโกนหะ พื้นที่มีนโล่งบะเขา เสียงฮ้องเอิ้นกะจายบ่ทั่วเลยละ
 มาที่ มาที่หิ้นหะ คนไทยพื้นเอิ้นเป็นมานี้ มานี้ เข้าก็พากันเอิ้นบ้านที่ บ้านที่ มีลูกหลานเด็กออก
 บอหลายเป็นบ้านเป็นเมียงกะเอิ้นกันมาฮอดเดี๋ยวนีหิ้นหะ++

+++ ในสมัยก่อนราษฎรจากอำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
 และราษฎรจากจังหวัดเลย ได้เดินทางผ่านมาเห็นที่ราบตามริมฝั่งน้ำว่ามีความอุดมสมบูรณ์ เป็น
 ป่าไม้ป่าบาง ไม้ยืนต้นประเภทอื่นมีไม่มากนัก จึงได้เข้ามาจับจองที่ดิน ถางป่าเป็นที่เพาะปลูก
 และสร้างบ้านเรือน เมื่อบรรดาลูก ๆ โตขึ้นมีโอกาสบอเยี่ยมถิ่นกำเนิดของตนและพากันกลับได้ชวน
 ญาติพี่น้องอพยพมาด้วย เพราะเห็นว่าที่ที่มที่ตั้งถิ่นฐานใหม่นี้ทำมาหากินง่ายกว่าที่เดิม อาศัยน้ำจาก
 ภูเขาใช้ได้ตลอดปี สาเหตุที่หมู่บ้านนี้ได้ชื่อว่าบ้านหิ้นนั้น มีเรื่องเล่ากันต่อ ๆ มาว่า มีชายหนุ่มจาก
 หมู่บ้านโคกไปสูขอหญิงสาวหมู่บ้านโคกมีครยีนยันได้ ครั้นถึงวันแต่งงาน ขบวนขันหมากของ
 เจ้าบ่าวออกเดินทางแต่เช้าครู่เพื่อไปยังบ้านของเจ้าสาว ด้วยเหตุที่ระยะทางไกลมากจึงทำให้
 มาถึงบ้านเจ้าสาวล่าช้า หลังจากทำพิธีเสร็จแล้วได้นำอาหารที่เตรียมไว้ตั้งแต่เข้ามาเลี้ยงคุดกัน
 ปรากฏว่าอาหารที่ทำด้วยหมูนั้นบูด บรรดาแขกที่มาร่วมงานจึงพากันเรียกว่าเจ้าสาวหมูบูด และ

เรียกชื่อหมู่บ้านนี้ได้ว่าบ้านหมูปูด เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ขบวนเจ้าบ่าวจึงพาเจ้าสาวเดินทางมาไหว้ญาติของเจ้าบ่าว เนื่องจากเป็นระยะทางไกลมาก ขบวนแห่ที่สนุกสนานกันมาตลอดทางจึงหยุดพัก เจ้าสาวได้ถามเจ้าบ่าวอีกไกลไหมกว่าจะถึงบ้านที่ ฝ่ายเจ้าบ่าวตอบว่าอีกไม่ไกลก็จะถึงบ้านที่แล้ว ผู้ที่ได้ยินเจ้าบ่าวและเจ้าสาวคุยกันจึงเรียกบริเวณที่ขบวนบ่าวสาวหยุดพักกันว่าบ้านที่ แต่เนื่องจากราษฎรในท้องถิ่นออกเสียง ที่ เป็น ที่ จึงกลายเป็นบ้านที่ และใช้เรียกกันอยู่จนถึงปัจจุบัน

สาเหตุของการตั้งชื่อหมู่บ้านที่นั้นอีกทางหนึ่งมีความเห็นว่าในสมัยโบราณราษฎรจากเวียงจันทน์ ประเทศลาวมาตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพเลี้ยงเบ็ด ไก่ และสุกร กองทัพพม่าได้นำกำลังเข้าปล้นเอาสัตว์เลี้ยงไว้เป็นเสบียง ครัวชดชืนทหารพม่าจะฆ่าทันที ระยะเวลาหลัง ๆ เมื่อรู้ว่ากองกำลังพม่าจะมาปล้นเอาเสบียง ราษฎรจะพากันหลบไปอยู่ในถ้ำบ้าง ในที่ที่คิดว่ากองกำลังพม่าไม่เห็นบ้าง ชาวบ้านที่ทำงานอยู่ไม่ทันรู้ตัวพวกพ้องก็จะตะโกนให้เข้ามาซ่อนตัวเป็นภาษาท้องถิ่นของตนเองว่า มาที่ มาที่ ซึ่งภาคกลางใช้ว่า มานี้ มานี้ หลังจากเหตุการณ์ปล้นเสบียงสงบลง ชาวบ้านจึงพร้อมใจกันเรียกชื่อหมู่บ้านที่ตนอยู่ว่า บ้านที่ ต่อมาเมื่อมีคนมากขึ้น ทางราชการอนุญาตให้จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน จึงให้ชื่อว่าบ้านที่ตามที่เรียกกันมาแต่เดิม++++

++++หมู่บ้านที่

ที่ มาจากคำว่าที่ ซึ่งภาษาถิ่นออกเสียงวรรณยุกต์ของคำแตกต่างจากภาษาของภาคกลาง อีกนัยหนึ่งคำว่า ที่ ถ้าเป็นภาษาถิ่นจะมีความหมายตรงกับภาษากลางคือ นี้ ซึ่งเป็นคำขยายบอกความชี้เฉพาะในภาษาถิ่น

หมู่บ้านที่ หมายถึง หมู่บ้านของที่ หรืออาจหมายถึงหมู่บ้านนี้

หมู่บ้านที่ ประกอบด้วยคำคำเดียว ซึ่งอาจจะ เป็นคำนาม หรืออาจเป็นคำขยายบอกความชี้เฉพาะ++++

ทุ่งแค, หมู่บ้าน

+ นายนวน หาญรักษ์ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเดก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านทุ่งแค เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ บ้านนี้เป็นบ้านขยาย ก็คนจากบ้านโตกเลาหนีและย้ายออกไปหาที่อยู่ที่กินกันใหม่ เพราะที่เดิมเขาแผ่ลูกแผ่หลานออกไปหลาย มีแต่บ้านแต่เลือนเคะ ประกอบกับไ้ตงที่ขยับขยายออกไปมันเป็นป่าผ่าป่าบง หักล้างถางพงง่ายจนเตียนเป็นทุ่งกว้างสุดลูกหูลูกตาแม่ะ อยู่บ่เท่าไล มีต้นแคขึ้นเต็มพีคไปหมด ดอกแคสีมันขาว ๆ นะ นึ่งกินได้ ชมก้อย ๆ เค้าจึงเลือกทุ่งแคณะ เคี้ยวนี้จะไปหาต้นแคคั้งเดิมบ่มีแล้ว เค้าตัดเอาใบทากพื้น ไ้บางที่ก็ตัดทิ้งเฉย ๆ เค้าต้องการเอาใบทากประโยชน์อย่างอื่น ไ้ที่เห็นอยู่ตามบ้านคนเคี้ยวนี้นำไปแช่ของคั้งของเคิม เค้าบูกาหม่ทั้งจัน ส่วนทุ่งกว้างก็เหลือไว้ทานาน้อยกว่าแต่ก่อน ชาวบ้านเค้าใช้สร้างบ้าน ลงไม้ยืนต้นพวกมะม่วง ขนุน สะเดา แนะหลายนะ ตีกว่าแต่ก่อนหลาย ไปไหนมาไหนสะดวก จะบอกาให้อย่างนี้เคื่อ ไ้ดอกแคนี้ นำ เค้าเอามาหนึ่งกินแก้ไ้ได้เมะ เค้าเรียกว่าใช้หัวลม อากาศมันเปียนเคะหว่างหน้าผนต่อหน้า ทนาวนั้นนะ++

+++ บริเวณนี้ในสมัยก่อนมีชาวบ้านเข้าไปอาศัยเพียงไม่กี่ครัวเรือน พื้นที่ส่วนใหญ่มีต้นแค เต็มไปหมด ต่อมาเมื่อชาวบ้านอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานมากขึ้นจึงได้โค่นต้นแคทากพื้น แล้วตัดแปลง บริเวณนั้นเป็นที่นาแทน ครั้นมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อว่าบ้านทุ่งแค (ทุ่ง เป็นภาษาถิ่นหมายถึง ที่ราบโล่ง ภาษากลางใช้ว่า นา) ปัจจุบันทุ่งนายังคงมีอยู่น้อยเพราะได้แบ่งสร้างที่อยู่อาศัยและ ทาสวนผลไม้ ต้นแคต้นคั้งเคิมไม่มีเหลืออยู่แล้ว ที่เห็นอยู่ปัจจุบันเป็นต้นแคที่ราษฎรปลูกทากมาไว้ รับประทาน ดอกแคนี้ใช้รับประทานแก้ไ้หัวลมซึ่งชาวบ้านมักเป็นกันปลายฤดูฝนย่างเข้าสู่ฤดู ทนาว+++

++++ หมู่บ้านทุ่งแค

ทุ่ง หมายถึงที่ราบโล่ง มีหญ้าขึ้นรกเป็นบริเวณกว้าง เมื่อหักล้างถางพงแล้วใช้ปลูก ข้าวได้ ทุ่งนาก็เรียก

แค หมายถึงพรรณไม้ยืนต้นขนาดเล็ก กิ่งเปราะหักง่าย ใบเป็นใบประกอบขนาดเล็ก ออกดอกเป็นกระจุกประมาณ 2-4 ดอก ลักษณะคล้ายดอกถั่วแต่ใหญ่กว่า มีสีขาวและสีแดง ดอกเค นิยมนำมาปรุงเป็นอาหาร กินแก้ไ้หัวลม เปลือกนำมาต้มเอาน้ำดื่มรักษาอาการท้องเคิน รากนำมา ต้มแล้วเอาน้ำผสมกับน้ำผึ้งเป็นยาขับเสมหะ

หมู่บ้านทุ่งแค หมายถึงหมู่บ้านที่เป็นที่ราบโล่งหรือนาที่มีต้นแคขึ้นอยู่จำนวนมาก

ทุ่งแค ประกอบด้วยคำ 2 คำ ทุ่ง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก แค เป็นคำนามขยายคำว่า

ทุ่ง จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคําหลักซึ่งเป็นคําที่มีความหมายแสดงลักษณะ
เฉพาะทางภูมิประเทศ++++

สะแกงาม, หมู่บ้าน

+ นายนวน ทาบุรีรักษ์ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ 2 ตำบลบ้านโคก อำเภอ
เมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านสะแกงาม เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์
2537 ว่า+

++ สมัยก่อนยังมีถนนช้า เดินตีนป่าว ตามล่อยล้อยณะ เดี่ยวนี้เค้าเสียดเสียด บ่ว่าหน้า
ไหน ๆ ต้นสะแกจะงามจัง หน้าผนก็ใบดึกเขียวปัดเนาะ หน้าล่อนใบล่งมด ดอกแดงช้านงาม
เต็มต้นทุกท่ง คนที่เข้าไปอยู่เค้าก็เสียดตามที่เห็นนั้นเนาะว่ามันงาม เลยให้ลื้อว่าบ้านสะแกงาม
เดี่ยวนีเค้าโค่นเอาไปทำพื้นเผาถ่าน ที่เห็น ๆ กันอยู่ลิมลิวบ้านคนเค้า เพิ่งบุกขึ้นใหม่ บางทีก็เอา
ที่ไปบุกบ้าน ทาสวนน้อยหน้า ชนุน มะขาม มะม่วง สลับกันไป ได้กินได้ขายตลอดปี บางทีก็แจกกัน
น้ำ แล้วไอ้พวกที่เข้าไปอยู่หลายนกว่าหมู่บ้านเห็นจะเป็นพวกหล่มสัก หล่มเก่าเนาะหลาย จี้ตาม
หลังคาบ้านเทอะหล่มสัก หล่มเก่าตั้งน้ำน++

+++ สาเหตุที่ชื่อบ้านสะแกงาม เพราะเดิมบริเวณนี้มีต้นสะแกขึ้นอยู่หนาแน่น ในฤดูฝนใบ
สะแกจะดกเขียวช่อม และเมื่อถึงฤดูร้อนใบจะร่วงหมด ดอกสะแกสีแดงบานสะพรั่งสวยงามมาก
ต่อมาเมื่อมีคนอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานทำมาหากิน มีประชากรเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้าน
จึงเรียกชื่อหมู่บ้านของคนว่า บ้านสะแกงาม ในปัจจุบันนี้ต้นสะแกมีเหลืออยู่น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็น
ต้นที่ชาวบ้านปลูกตามริมรั้ว ทั้งนี้เพราะราษฎรได้โค่นต้นไม้แล้วใช้พื้นที่ประกอบการเกษตรและ
สร้างบ้านเรือน ราษฎรในหมู่บ้านนี้ส่วนใหญ่อพยพมาจากอำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า+++

+++หมู่บ้านสะแกงาม

สะแก หมายถึงพรรณไม้เนื้ออ่อนยืนต้นขนาดเล็ก ลำต้นมีเปลือกขรุขระ ใบมีลักษณะ
คล้ายรูปหอกกลับ โคนใบเรียวเข้าหากัน ปลายใบแหลมมน ดอกเป็นช่อขนาดเล็กสีส้ม ลำต้นใช้ทำ
ฟืน รากใช้รักษาโรคหนองใน ใบนำมาต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย เมล็ดแก่นำมาชง
ให้ละเอียดแล้วผสมกับอาหารรับประทานตอนท้องว่าง เป็นยาถ่ายพยาธิไส้เดือน

*งาม

หมู่บ้านสะแกงาม หมายถึงหมู่บ้านที่มีต้นสะแกขึ้นอยู่หนาแน่น งอกงาม ผลิดอกออก ใบดี สะแกงาม ประกอบด้วยคำ 2 คำ สะแก เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก งาม เป็นคำวิเศษณ์ขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้+++

อีโคก-วังจวน, หมู่บ้าน

+ นางผอย เพชรสุข อายุ 92 ปี อยู่บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกความหมายของชื่อหมู่บ้านอีโคก-วังจวน เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ เดิมทีบ่ใช้ชื่ออีโคก-วังจวนแม่ะ คำนี้แยกแต่ก่อนนั้นว่าโคกฟ้าผ่า ก็จริงอย่างปู่ย่าตายายเหล่าให้ฟังนะ เดิมทีมันเป็นโคกท่าอะโรว่บ่ได้ หน่าท่าหมาเค้าก็จะเอาวัวเอาควายขึ้นไปเลี้ยงบนโคก เพาะหว่าข้างล่างเค้าบุกเข้ากัน ยามหน่ามันตึกขนาดนั๊ก ตึกบ่ตึกอย่างเดียว นะลู้ก ฟ้าผ่าต้นไม้ต้นไล่บนโคก ตึกตีฝ่าวัว ควาย แล้วก็ผ่าคนอีกแม่ ต่ายอย่างสมัยก่อนจะคุดหลุ่มฝั่งยืนเอากะทะกับหัวไว้ เกิดขาดหมาฟ้าจะตีบ่ผ่าอีก โด ๆ ก็กลัวอีโคกฟ้าผ่า ก็วิ่งขึ้นมาต่ายก็พากันตั้งชื่อเอาใหม่แต่ที่นี้ละ เป็นอีโคก-วังจวน ก็มีคนจากนั้นจังหวัดพิจิตร, ลพบุรี หลายคน บ้านโคกก็ออกไปอยู่แต่บ่หลายเท่าคนไทยอะ แต่ก่อนซึกห้าสิบปีได้ว่า ไร่สี่นี้เค้าก็เลี้ยงอีโคกตามเสียงล่องของนกหลายอย่าง มันจะล่องลับกันตลอดทั้งวัน เค้าก็จับเอาเสียงมันอะเป็นอีโคกอีโคก นี่แม่ะเสียงนกร้อง ที่นั้นมันจะอยู่กันตามต้นจวนที่ขึ้นอยู่สองฝากคองน้ำ อีตังจี่เค้าเลี้ยงวังน่า เพาะหว่ามันกว้างแล้วกลีกอีกข้างแม่ะ เค้ากะเลยเลี้ยงวังนะ คองนี้น้ำมันแยกมาจากหน้าซึกใหญ่ นะลู้ก ส่วนไต่ต้นจวนเวลามันออกดอกงามจั้งสีแดงนะ คนไทยเค้าบ่เลี้ยงต้นจวนเค้าว่าต้นทองกวนนะลู้ก มันออกดอกหน้าแล้งที่นี้ละ++

+++ หมู่บ้านอีโคก-วังจวนนี้เดิมชื่อโคกฟ้าผ่า สาเหตุที่เรียกบริเวณนี้ว่าโคกฟ้าผ่าเพราะเป็นที่ดอน หนาขึ้นหนาแน่นเป็นคอง านฤดูฝนราษฎรได้นำสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ขึ้นไปเลี้ยง

เป็นประจำ เพราะพื้นที่ข้างล่างใช้ทำนา คราวใดเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฝนตก พายุร้อง และฟ้าผ่ามักจะผ่าลงมาที่สัตว์เลี้ยง หรือคนเลี้ยงสัตว์ถึงแก่ความตายอยู่เสมอ เวลาฝั่งศพคนตาย เพราะฟ้าผ่าจะชูดหลุมฝังโดยให้ศพยืน แล้วเอากะทะครอบศีรษะไว้เพราะเชื่อว่าชาติหน้าจะได้ไม่ถูกฟ้าผ่าอีก ชาวบ้านที่อพยพเข้าไปอยู่ใหม่ส่วนใหญ่มากจากจังหวัดพิจิตร ลพบุรี ส่วนจากหมู่บ้านใดก็มีจำนวนน้อยกว่า ชาวบ้านเชื่อว่าความหมายของชื่อไม่ดี ถ้าตั้งชื่อใหม่หน้าจะดีกว่า จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า อีโคก-วังจวน เพราะว่ามีนกนานาชนิดมาอาศัยอยู่บนต้นจวน ทุกเช้าทุกเย็นนกจะส่งเสียงร้องขานรับกันเป็นประจำ ราษฎรที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนั้นได้นำเอาคำว่า อีโคก ซึ่งใกล้เคียงกับเสียงร้องของนกมาใช้ตั้งชื่อ ส่วนวังจวนมีที่มาคือ นกเหล่านี้อาศัยอยู่บนต้นจวนซึ่งปัจจุบันขึ้นอยู่รอบ ๆ แอ่งน้ำขนาดใหญ่และลึกที่เรียกว่า "วัง" วังน้ำนี้จะแยกมาจากแม่น้ำป่าสัก ส่วนต้นจวนจะผลิดอกสีแดงบานสะพรั่งในฤดูร้อน ภาคกลางเรียกต้นไม้ที่ว่าต้นทองกวาว+++

+++หมู่บ้านอีโคก-วังจวน

อีโคก เป็นคำเลียนเสียงร้องของนกนานาชนิดที่ส่งเสียงร้องรับกันเป็นทอด ๆ

*วัง

จวน เป็นภาษาถิ่น ภาษากลางใช้ว่า ทองกวาว เป็นชื่อพรรณไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ลักษณะของเปลือกกลาด้านในเรียบ ผิวเปลือกสีน้ำตาลหม่น ๆ ใบสีเขียว ผิวเรียบเป็นมัน ออกดอกเป็นช่อขนาดใหญ่อีสี่แดงอมส้ม ผลเป็นฝักที่มีเปลือกแข็งสีน้ำตาลแก่ ใบสดนำมาต้มเป็นยาแก้ปวด ถ่ายพยาธิและถอนพิษไข้ ใบสดโขลกให้ละเอียดเอาหัวพอกฝีและฝีใต้ ดอกสดนำมาต้มเป็นยาแก้ถอนพิษไข้หรือช่วยขับปัสสาวะ ฝักนำมาต้มเอาน้ำดื่มเป็นยาถ่ายพยาธิ เมล็ดโขลกให้ละเอียดผสมน้ำมันาวใช้ทาบริเวณที่เป็นผื่นคันหรืออักเสบเนื่องจากเป็นโรคผิวหนังได้

หมู่บ้านอีโคก-วังจวน หมายถึงหมู่บ้านที่มีเสียงร้องของนกนานาชนิดที่จับอยู่บนต้นจวน ซึ่งอยู่ใกล้วังน้ำนี้

อีโคก-วังจวน ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ อีโคก วัง และจวน อีโคกคำที่ 1 เป็นเสียงร้องของนก วัง คำที่ 2 เป็นคำนาม ซึ่งเป็นคำหลัก จวน คำที่ 3 เป็นคำนามขยายคำที่ 2 ระหว่าง

คำที่ 1 และคำที่ 2 กับคำที่ 3 ความหมายของคำแยกจากกัน จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้าน พิจารณาจากคำที่ 2 ซึ่งเป็นคำหลักเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็น แหล่งน้ำ++++

พจนานุกรม, หมู่บ้าน

+ นายพิสิฎฐ์ อุทัยวงศ์ อายุ 76 ปี อยู่บ้านเลขที่ 21 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกความหมายของชื่อหมู่บ้านพจนานุกรม เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+
+++ *ตามคำบอกเล่าของผู้สูงอายุว่า เมื่อสมัยก่อนพื้นที่ดินแห่งนี้ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ น้ำก็อุดมสมบูรณ์มาก ต่อมาราว พ.ศ.2501-2502 ได้มีผู้คนจากหลายจังหวัดเริ่มอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผู้คนเหล่านี้ส่วนราชการจะเป็นผู้จัดสรรที่ทำกินให้อยู่อย่างเป็นระเบียบโดยมีการวางแผนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและวิชาชีพ รวมทั้งบริการสาธารณสุขภาคต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า ซึ่งแตกต่างไปจากโครงสร้างการรวมตัวกันแบบเดิม คือ แบบการรวมตัวกันของบ้านเข้าเป็นหมู่บ้าน ชื่อ "พจนานุกรม" นี้ ทางราชการเป็นผู้ตั้งให้และเรียกกันมาจนถึงปัจจุบัน+++

++++หมู่บ้านพจนานุกรม

พนา หมายถึง ป่า

นุกรม หมายถึง หมู่บ้าน

หมู่บ้านพจนานุกรม หมายถึงหมู่บ้านที่เป็นป่ามาก่อน

พจนานุกรม ประกอบด้วยคำ 2 คำ พนา เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก นุกรม เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านเมื่อพิจารณาจากคำหลักจะเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นป่าดง++++

*ชื่อหมู่บ้านพจนานุกรมผู้วิจัยถอดความและตีความโดยอาศัยคำบอกเล่าของวิทยากรซึ่งใช้ภาษาไทยมาตรฐานอธิบายที่มาของชื่อหมู่บ้าน

กนกน่อง, หมูบ้าน

+ นายนวน หาญรักษ์ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านโคก
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านกนกน่อง เมื่อวันที่ 24
กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ บ้านกนกน่องเดิมมีคนอยู่อาศัยชุกชกจัดคนได้เนาะ มาจากนั้นล้มชก เค้าม่าล่าเนื้อ
แล้วเห็นที่ตั้งจุดมสมบูรณ์ดีก็ย้ายถิ่นเข้ามา แล้วก็กินใบอกที่บ่อน่อง ก็พากันมาอยู่เป็นกลุ่มใหญ่
แล้วก็ตั้งลือกลุ่มของตัวเองว่า บ้านกนกน่องเพาะว่ากนกน่องมีอยู่ต้นเดียวโค่โค่ มันขึ้นเด่นกว่าไม้
กีกอื่น ก็หาหนุ่ด้วย เค้าจึงเอาลือกนกน่องมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน แต่เดี๋ยวกนกน่องบ่มีแล้ว มันแก่จืด
ก็ล้มตายเอง บ่หลงเหลือให้เห็นอีกแล้วเนาะ++

+++ ชาวบ้านจากอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ประมาณ 6-7 คน ซึ่งมีอาชีพล่าสัตว์
ได้ติดตามสัตว์ป่ามาถึงบริเวณแห่งนี้ และเห็นว่าที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์จึงได้อพยพครอบครัวเข้ามาอยู่
ต่อมาญาติ ๆ ของผู้อพยพได้ติดตามเข้ามาตั้งหลักฐานอยู่ด้วย ชาวบ้านได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้าน
กนกน่อง เพราะเหตุที่มีต้นน่องสูงและใหญ่มากขึ้นอยู่เห็นเด่นชัดกว่าต้นอื่น ๆ ปัจจุบันต้นน่องไม่เหลือ
อยู่แล้ว+++

++++หมู่บ้านกนกน่อง

กนกน่อง หรือ ต้นน่อง หมายถึงพรรณไม้ชนิดหนึ่ง ยางมีพิษ

หมู่บ้านกนกน่อง หมายถึง หมู่บ้านที่มีต้นน่องขึ้นอยู่

กนกน่อง ประกอบด้วยคำ 2 คำ กก เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก น่อง เป็นคำนามขยาย
คำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมาย
แสดงลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับพรรณไม้++++

โนนโก, หมูบ้าน

+ นายนวน หาญรักษ์ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านโคก
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านโนนโก เมื่อวันที่ 24
กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ หมู่บ้านโนนโกนี้ตั้งลือตามต้นไม้ชนิดหนึ่งมันขึ้นอยู่หลายเนาะ เค้าเลยยกต้นตะโกเนาะ

และไอที่ตั้งหมู่บ้านอยู่บนที่สูง เป็นเนินลมพัดเย็นดี ชาวบ้านเค้าจะเสียดว่าโนน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า โนนโก คนจากหมู่บ้านโตกเลาเฒ่าแล้วย้ายออกไปอยู่แล้วก็พากันทำไร่ทำนา ต่อ ๆ มาโนนค่อย ๆ ถูกชาวบ้านถากถางจนต่ำลงเป็นทุ่งลาบธรรมดา จนเดี๋ยวนี้บ่ลู้ว่ามีโนนนะ เมื่อคนจากบ้านโตก เข้าไปตั้งลกลากอยู่คงจี้ จนกลายเป็นหมู่บ้านขึ้นมาจึงเสียดกันว่าบ้านโนนโกนะ ที่นี้ไอตะโกที่มี านหมู่บ้านนี้เค้าว่ามันบ่ค่อยมีคุณเท่าไรก็โค่นชะเคะ ลูกคืบเนื้อข้างในเอามากินได้เท่านั้นนะ เปลือกแก่ ๆ ก็เอามาย้อมแห สวัง และอวน ทนดีจัง เดียวนี้ทนสมย่น้ำ เค้าซื้อเอา บ่บ่บ่บ่บ่บ่ อยู่แล้ว เอาเวลาไปเก็บหญ้าในนาในสวนได้++

+++ สาเหตุที่ได้ชื่อหมู่บ้านโนนโก เพราะตั้งชื่อตามต้นไม้ชนิดหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่มากมายคือ ต้นตะโก และสถานที่ตั้งหมู่บ้านอยู่บนที่สูงลมพัดเย็นสบายดี ชาวบ้านเรียกบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านว่าโนน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า โนนโก หมู่บ้านนี้มีชาวบ้านจากหมู่บ้านโตก คาบถบ้านโตกอพยพครอบครัวเข้ามา ถากป่าเพื่อทำไร่ ทำนา และปลูกบ้านอยู่อาศัย ปัจจุบันบริเวณเนินดังกล่าวราษฎรได้รับผิวดิน จนเป็นที่ราบแล้ว และต้นตะโกที่ขึ้นอยู่มากมายนั้นถูกโค่นและนำไปทำฟืนจนหมด เพราะชาวบ้าน ไม่เห็นประโยชน์จากต้นตะโก ซึ่งแต่เดิมเคยใช้ลูกตะโกที่แก่จัดนำมาย้อมแห สวัง และอวน เพื่อ ำให้เส้นด้ายเหนียวและทนทาน เดียวนี้ชาวบ้านนิยมซื้อแห สวัง อวนที่ทำสำเร็จจากร้านค้า เพราะ สะดวกกว่ากันไม่ต้องเสียเวลาทำเอง+++

++++หมู่บ้านโนนโก

โนน หมายถึงที่สูง ที่ดอน ภาษากลางใช้ว่าเนิน

โก มาจากคำว่า ตะโก ซึ่งหมายถึงพรรณไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ลำต้นขรุขระ เปลือก ลำต้นมีสีน้ำตาลใช้ทำฟืน ผลอ่อนสีเขียวใช้ทำส้มตำเหมะละกอ มักใส่กล้วยดิบลงไปด้วย รับประทานแก้มท้องอืด ผลสุกเปลือกจะมีสีน้ำตาลอมดำ เนื้อรับประทานได้ มีรสฝาดแกมหวาน ใช้เป็นสมุนไพรแก้มท้องร่วง ท้องเสีย ผลสุกผานเอาแต่เปลือกแช่น้ำดื่มขับระดูขาวได้

หมู่บ้านโนนโก หมายถึงหมู่บ้านที่อยู่บนที่สูงและมีต้นตะโกขึ้นอยู่บริเวณนั้น

โนนโก ประกอบด้วยคำ 2 คำ โนน เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก โก เป็นคำนามขยาย คำหลัก จะ เห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่สูง++++

พันธุ์ม้า, หมูบ้าน

+ นายนวน หาญรักษ์ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านโคก อําเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านพันธุ์ม้า เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า+

++ สมัยสงครามโลกครั้งที่สองนี้เค้าย้ายเมืองหลวงมาเพ็ดชะบุรี การเดินทางเค้ามาทางรถไฟกันแม่ มาลงสะพานหินแล้วก็พากันเดินผ่านเขา มา บางพวกก็ขี่ม้ามาก็มาหยุดพักเหนื่อยเป็นระยะ ๆ และ มีทหารอยู่กุ่มหนึ่งขี่ม้าในการเดินทางแม่น้บ่ละ ก็มาหยุดพักเอาตังจี้ เวลานั้นช่วงนั้นเป็นตอนที่ม้ามันต้องผสมพันธุ์แม่น้บ่ ไอ้ม้าที่พวกทหารขี่มาเกิดไปผสมพันธุ์กับม้าตัวเมียของชาวบ้านที่เค้าเลี้ยงไว้จนมันตั้งท้องตักลูกออกมา ชาวบ้านเค้าเลี้ยงไว้ พอมันโตขึ้นม้าตัวที่ว่านี้มีลูกสูงคี่สูงใหญ่ เค้าว่างามจิงอย่างจั้นตะ คนเห็นม้าเข้าก็ตีใจว่ามันสวยดี เมื่อทหารกองนี้เดินทางไปถึงตัวเมืองเพ็ดชะบุรีก็ไปตั้งค่ายอยู่แถวหนองนาลี ยามว่างก็จะเอาม้ามาผสมพันธุ์กับม้าของชาวบ้านแถวนี้ จะมีอยู่ด้วยกันซักห้าหกตัวปีะมาฉนั้น คนแถวนี้มีมาจากบ้านโคกทั้งนั้นนะ ชัยบขายออกมาอีกล่างตางพง ปูกข้าว ปูกยา กันเพาะว่าที่คืนแถว ๆ นั้นเป็นที่ลาบตีคเขา มีดินอุดม ปูกอะโลก็งามไบมค เดียวนี้ยังมีหลักฐานให้ลู้ว่าตังจี้เคยเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ม้า คือว่าทหารเค้ามาชุดชะน้ำขนาดใหญ่เลยละ สาลับไว้ให้พวกม้าลงมากิน ชะเค้าก็ยังเลี้ยงทหารม้าอยู่นั้นนะ และก็ขุนขึ้นหลายแล้วมีน้ำก็แต่หน้าบ้านนะ พอเวลาเลิกสงครามแล้วนำ เค้าก็ยังเลี้ยงตังที่ทหารเอาม้ามาผสมพันธุ์กันว่าที่เพาะพันธุ์ม้า ผสมพันธุ์ม้าก็เลี้ยง ต่อมาตั้งเป็นบ้านเป็นเมืองขึ้น ล้อมันยาวเลี้ยงบ่สะควก ไอ้บางคนก็จับได้ เค้าก็ตีคออกให้มันสิ้นเข้า เหลือเป็นพันธุ์ม้าที่เลี้ยงกันอยู่ปัจจุบันนี้++

+++ สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลมีโครงการย้ายเมืองหลวงและสถานที่ราชการส่วนกลางมาตั้งที่จังหวัดเพชรบูรณ์ การเคลื่อนย้ายกำลังพลนั้นใช้รถไฟเป็นพาหนะ บางกลุ่มขี่ม้าเป็นพาหนะ กลุ่มที่ขี่ม้าเป็นพาหนะนั้นจะหยุดพักเป็นระยะ ๆ ครั้นมาถึงที่แห่งหนึ่ง ม้าที่เขาขี่มาได้ผสมพันธุ์กันม้าของราษฎรที่เลี้ยงไว้ จนเวลาล่วงมา ม้าของชาวบ้านได้ตั้งท้องและตักลูกออกมา มีลักษณะดี ตัวใหญ่และสูง ยามว่างนายทหารที่ตั้งค่ายพักแรมอยู่ในหมู่บ้านหนองนารี ได้ขี่ม้ามาผสมพันธุ์กับม้าที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้บริเวณนี้อีก จึงเรียกว่า ที่เพาะพันธุ์ม้า ผสมพันธุ์ม้าก็เรียก ต่อมาราษฎรเห็นว่าชื่อยาวไป จายากจึงเรียกว่า หมู่บ้านพันธุ์ม้ายังที่เรียกกันอยู่ทุกวันนี้ ส่วนสระน้ำที่

กองกำลังทหารได้ชูธงให้ม้าลงบกกินน้ำนั้นเรียกว่า สระทหารม้า ปัจจุบันสระน้ำนี้ต้นเขิน จะมีน้ำ
 ชังอยู่เฉพาะฤดูฝนเท่านั้น ชาวบ้านในหมู่บ้านพันธุ์ม้าส่วนใหญ่อพยพมาจากหมู่บ้านโตก เพื่อตั้ง
 ถิ่นฐานประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพราะเห็นว่าเป็นที่ราบเชิงเขามีพื้นดินอุดมสมบูรณ์+++

++++หมู่บ้านพันธุ์ม้า

พันธุ์ หมายถึง เหล่ากอ

ม้า หมายถึง สัตว์สี่เท้าชนิดหนึ่ง มีกีบเท้า มีแผงคอยาวไว้ขี่และเทียมรถ

หมู่บ้านพันธุ์ม้า หมายถึงหมู่บ้านที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ม้า

พันธุ์ม้า ประกอบด้วยคำ 2 คำ พันธุ์ เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก ม้า เป็นคำนามขยาย
 คำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นชื่อที่มีความหมาย หมายถึง
 เหล่ากอของสัตว์++++

สภาพทั่วไปของตำบลบ้านโคก

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบ้านโคกอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ จดตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
 ทิศใต้ จดตำบลนาป่า อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
 ทิศตะวันออก จดตำบลห้วยใหญ่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
 ทิศตะวันตก จดตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลบ้านโคก แบ่งการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน ดังนี้คือ

หมู่ที่ 1	บ้านห้วยผักไถ	หมู่ที่ 2	บ้านโคก
หมู่ที่ 3	บ้านโคก	หมู่ที่ 4	บ้านกวงะยาง
หมู่ที่ 5	บ้านน้ำเลา	หมู่ที่ 6	บ้านโคก
หมู่ที่ 7	บ้านโคก	หมู่ที่ 8	บ้านห้วยนา
หมู่ที่ 9	บ้านโคกน้อย	หมู่ที่ 10	บ้านเนินจัน
หมู่ที่ 11	บ้านกกไทร	หมู่ที่ 12	บ้านไร่อ้อย
หมู่ที่ 13	บ้านห้วยมะปราง		

ห้วยผักไถ, หมู่บ้าน

+ นายสง่า บุสุระ อายุ 73 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านห้วยผักไถ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2536 ว่า ++ ชื่อหมู่บ้านนี้ระดับ ตั้งตามจุดเด่นของหมู่บ้าน คือว่าในหมู่บ้านจะมีลำห้วยไหลผ่าน น้ำสะอาดใช้อาบก็ได้กินก็ได้ เวลาอาบแดดก็ดีก็ขึ้นมาอาบข้างบน ทุกเย็นชาวบ้านไปหาผัก จากที่ไหน ๆ มากก็จะเอาผักมาไล่น้ำให้สะอาด เลือกเอาแต่ดี ๆ ไว้ เวลาที่แดดอาบผักมาไล่น้ำ ส่วนใหญ่จะเป็นตอนเย็น คือเช้าขึ้นเอาวัควายไปเลี้ยง เย็นลงก็ได้พึดึดมือมาเป็นกับข้าวมือแลง

เหลือก็แบ่งเพื่อนบ้านเคอะ บ่ซื้อบ่ขายกันละ เอาวัวควายเข้าคอกแล้วเอาพักมาไลน้ำ นั่งอยู่ท่าหน้า
ตงบ้านโคบ้านมัน มองดูแล้วเพินดี เห็นแต่ละคนทาอะโลเหมี่ยน ๆ ไร่บ้างก็สุขจังตะโกนคุยกัน
จนคนแถวนั้นให้ลื้อบ้านว่า ห้วยผักไล เนะ

แล้วก็ไอ้ที่ได้ยินมาอีกแบบหนึ่งว่า ความหมายของลื้อหมู่บ้านที่ว่ามานี้ก็ใช้อยู่ แล้วอีก
อย่างหนึ่งคือว่า เดิมบ้านนี้ลื้อบ้านห้วยผักอีโล เพราะว่ามีผักอีโลแต่เดิมห้วยไปหมด ทนาตึบเนะพักนี้เนะ
เค้าเอามาจึมน้ำพิก ใคผ่านไพบ่านมาก็จะมา เก็บผักอีโลทุกวันบ่ได้ขาดเลยละ ห้วยผักอีโลเสี่ย
กันมาตั้งแต่ตั้งเดิมบ่เนะ พอคนมาอยู่หลายเข้าก็ตั้งเป็นบ้านขึ้น เค้าก็ตีกลงกันตีตคาวา้ออก คือว่า
มันหยาบ เหลี่ยเป็นห้วยผักไล เสี่ยกันมาจนทุกวันนี้ แต่ห้วยผักอีโลก็ยังมีคนแก่อายุสักเจ็ดสิบกว่า
ขึ้นไปเค้ายังเสี่ยกอยู่เมะ++

++ วนอดีตบริเวณนี้มีล้าห้วยไหลผ่าน น้ำวนล้าห้วยสาซ้อาบกินได้ ชาวบ้านรู้จักรักษา
ความสะอาดคือนี้ที่ซ้อาบจะตักจากล้าห้วยขึ้นมาอาบบ่นฝิ่ง ทุกเช้าราษฎรจะนำวัว ควาย
ออกไปทางานหรือไปเลี้ยง ระหว่างหยุดพักเขาเหล่านั้นจะเก็บผักกลับบ้านและนำไปล้างทา
ความสะอาดก่อนนำไปประกอบอาหารเย็นหรือแบ่งให้เพื่อนบ้าน การล้างทาความสะอาดผักนี้
ชาวบ้านใช้คำว่า "ไล" วนตอนเย็นภาพผู้คนนั่งล้างผักอยู่ที่หน้าบ้านของตนเอง บ้างก็ส่งเสียง
คุยกันนั้น เป็นภาพที่สวยงาม แต่ละคนทานสิ่งเดียวกัน ส่งเสียงคุยกันอย่างมีความสุข ชาวบ้าน
จากบริเวณใกล้เคียงคือพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้านและตั้งชื่อหมู่บ้านว่า
ห้วยผักไล

อีกกระแสหนึ่งเล่าว่า แต่ก่อนบริเวณนี้มีล้าห้วยซึ่งมีผักอีโลขึ้นอยู่เต็มไปหมด ผักอีโลใช้
จึมน้ำพริกกินได้ ผู้คนที่ผ่านไปมามีเก็บผักอีโลกลับบ้านทุกครั้ง ชาวบ้านที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน
บริเวณนี้จึงให้ชื่อว่าห้วยผักอีโล ต่อมา มีชาวบ้านมากขึ้นทางราชการจึงอนุญาตให้ตั้งหมู่บ้านและ
ให้ชื่อว่า ห้วยผักไล ตามชื่อห้วย โดยตัดคำว่า "อี" ออกเนื่องจากเป็นคำไม่สุภาพฟังแล้ว
ไม่ไพเราะ ปัจจุบันยังมีผู้สูงอายุราว 70 ปีขึ้นไป คงเรียกชื่อหมู่บ้านเดิมว่า ห้วยผักอีโลอยู่บ้าง++
+++หมู่บ้านห้วยผักไล

ห้วย หมายถึงล้าน้ำเล็ก ๆ ที่ไหลจากภูเขา

ผักไล หมายถึงพรรณไม้เลื้อยชนิดหนึ่ง ชอบขึ้นอยู่ตามแหล่งน้ำทั่ว ๆ ไป ใบเป็นใบเดี่ยว
ออกตามข้อของต้น ใบกลม ปลายใบแหลม ชอบใบเรียบ ใบกินเป็นผักสด อีโลก็เรียก ถ้าเป็นกริยา

ของคน ไล หมายถึงอาการล้างด้วยวิธีจุ่มวัตถุลงไปในน้ำแล้วแกว่งไปมา อาจใช้มือลูบไปตามความยาวของวัตถุนั้น ๆ

หมู่บ้านห้วยผักไล หมายถึงหมู่บ้านที่มีลาน้ำซึ่งมีผักไลขึ้นอยู่จำนวนมาก หรืออาจหมายถึงหมู่บ้านที่มีลาน้ำซึ่งชาวบ้านนิยมนำผักที่เก็บได้มาล้างให้สะอาด

ห้วยผักไล ประกอบด้วยคำ 3 คำคือ ห้วย ผัก และไล ห้วย เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก ไล เป็นคำนามคำที่ 3 ขยายคำว่า ผัก ซึ่งเป็นคำนามคำที่ 2 คำที่ 2 และคำที่ 3 ขยายคำหลัก

ห้วยผักไลอีกความหมายหนึ่ง ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ ห้วย ผัก และไล ห้วย เป็นคำนามคำที่ 1 ไลเป็นคำกริยาคำที่ 3 คำที่ 2 และคำที่ 3 ต่างก็มีความหมายในตัวเอง ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 ขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านทั้ง 2 ความหมาย พิจารณาคำหลักซึ่งเป็นคำที่แสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

โคก, หมู่บ้าน

+ นางเทียม เทียมยอด อายุ 81 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านโคก เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2536 ว่า+

++ เดิมทีแถว ๆ นี้เป็นป่าเสียดงข้างทั้งจันทน์ เด้าย่านกันบ่มีคากายเลยละ ชัดปานะหลาย อยู่มามีพวกเดินปานะจากห้วย คนานตลาดเพชรเสานี้เมะ เขามาต่อข้างตงที่เป็นหมู่บ้าน เดียวนี้เมะคะ ที่นี้คะหน้าผนข้างมันตัดกลมมันขึ้นจากตมบ่ได้ ตี้อยู่หลายวัน พวกนี้ก็กับไปเอาที่เอาน้องมาช่วยกันจนขึ้นจากหล่มนี้ะ แล้วก็ต่อข้างได้หลายตัวคือกัน คำก็เอามันผูกติดต้นไม้ใหญ่ไว้คะ ที่นี้ไ้ป่าที่เคยหนาดิบก็บางลงจนโล่งเนาะ เพาะว่าข้างมันเองวงพาดเล่นเค็ง กินเค็งไปอย่างจันแมะ ที่นี้พวกเดินป่าพวกนี้เห็นว่ามันเป็นโคกเหมาะที่จะตั้งหลักฐานบุกบ้านกัน แล้วก็ย้ายตัวมากันเป็นกลุ่ม แล้วเลือกกลุ่มตัวเองว่าบ้านโคกชะอย่างจันตามทีเห็น ๆ กัน++

+++ านอดีตสมัยที่ยังไม่มีราษฎรเข้ามาตั้งถิ่นฐาน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีพรรณไม้ใหญ่ขึ้นเป็นจำนวนมาก สัตว์ป่าที่ดุร้ายชอบมาหากินบริเวณนี้ มีเรื่องเล่าว่า ราษฎรจากเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์เอาช้างมาต่อบริเวมที่ตั้งหมู่บ้านปัจจุบัน านฤดูฝนข้างติดหล่มพวกต่อข้างจึงกลับไป

บอกญาติ และเพื่อนให้มาช่วยกันจุดข้างขึ้นจากหล่มจนสำเร็จ จากนั้นได้ต่อข้างและคล้องข้างได้หลายเชือก เขาเหล่านั้นมาข้างใบผูกไว้บนเนินหลายวันทำให้บริเวณนี้โล่งเตียน เพราะข้างกินใบไม้เป็นอาหาร เมื่ออ้อมแล้วมันจะข้างวงดิ่งและหักกิ่งไม้มาพาดเล่น ราษฎรที่นำข้างมาต่อ และบรรดาผู้เดินทางมาช่วยจุดข้างขึ้นจากหล่มเห็นว่า บริเวณนี้เหมาะสำหรับเป็นที่ตั้งหมู่บ้านจึงชวนกันอพยพมาตั้งถิ่นฐาน และเรียกชื่อหมู่บ้านของคนว่า บ้านโคก ตามสภาพของพื้นที่แต่เดิม+++

++++หมู่บ้านโคก

โคก หมายถึง บริเวณที่สูงซึ่งเป็นป่าโปร่ง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหินหรือหินลูกรัง ทากการเพาะปลูกไม่ได้ผล

หมู่บ้านโคก หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนที่สูง

โคก ประกอบด้วยคำนามคำเดียว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านในที่นี้ เป็นชื่อที่มีความหมายแสดงลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่สูง++++

กงกะยาง, หมู่บ้าน

+ นายสง่า บุณระ อายุ 73 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านกงกะยาง เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2536 ว่า+

++ มันมีที่มาเป็นสองทางคับ ใ้ออย่างแรกคือตั้งที่เป็นหมู่บ้านเดี่ยวนี้มันเคยเป็นป่าไผ่ป่าพง แซมกับต้นไม้ใหญ่หลายมีต้นซึก ต้นแดง ต้นยาง ต้นไม้ใหญ่นี้ก็มีพวกต้นยางหลายกว่าหมู่ พวกข้างชอบมาหากินแถวนี้ ใ้อพวกคนอยากได้ข้าง ก็มาคอยคุ้มกันทุกวัน จะจับมันได้ มันก็อยู่บ่สุขเอาข้างสิก็กับต้นยางเด็ง เอาหน้าอีกสิก็กับต้นยางเด็งจนต้นยางนะโค้งงอทุกต้นเลยแะมะ ต้นยางมันต้นใหญ่ ๆ กันเคะ บ่เนาเมื่อก่อนจับจองที่หากินเค้าก็เสียกบ้านยางโค้ง เพาะต้นยางมันค้อมลงก็เพาะใ้อข้างนี้ แล้วมันเอาท้องใบสี่ป่อยเข้า ๆ มันก็โค้งอย่างงั้นเคะ ต่อมาเค้าจับกับเอาคาลหลังไว้หน้าจึงเป็นบ้านโค้งยาง ไป ๆ มา ๆ เลยเพี้ยนเป็นกงกะยางมาจนถึงทุกวันนี้ พอมีน้ำมีท่าก็แหกแกอยู่ พออดน้ำอดท่าก็ล้างใบอย่างงั้นแะ คนเก่า ๆ เสียกยางโค้ง โค้งยางอยู่งั้นแะ

อีกทางหนึ่งสมัยแม่ของตาเล่าให้ฟังว่า มันที่อยู่กันเดี่ยวนี้มันเป็นเอง มีเนินเตี้ย ๆ ล้อมเลยละ เวลาฝนตักน้ำก็จะไหลจากเนินลงมากองกันกว้างเป็นบึงใหญ่นั้นแะ านบึงก็มี กุ้ง หอย

ปู บา หลายจึง จับกันบ่หวาดบ่ไหว ก็มีนกกะยางขาวาวนะมาหากินในหนองน้ำนี้ เดิมที่มีอยู่ บ่เท่าไร บ่นานมันคงจะชวนพวกมันมาจากถิ่นอื่นเบิ่ง แม่ลูกแม่หลานเบิ่ง หลายสะกันเลยเป็นที่อยู่ ของมัน วม่งของมัน คนที่มาอยู่เดิมที่เค้าเสียดกคงเด๊ะ คนไทยเค้าก็ว่าเซตแนะ แคนแนะ ว่าเป็น บ้านงกะยาง เพราะมีนกกะยางหลาย พอทางการมาตั้งสี่หมู่บ้านก็เลยให้ชื่อว่า บ้านงกะยาง มาจนถึงทุกวันนี้ ฝ่ายนกกะยางก็ถูกชาวบ้านยิงเอาไปบั้ง ไปแกงเค็ง นักเข้าก็สูญหมด หนองน้ำ เดียวนี้ก็เป็นที่น่าที่สวนไปแล้ว++

+++ หมู่บ้านงกะยางนี้มีผู้สันนิษฐานความหมายของชื่อหมู่บ้านไว้เป็น 2 กระแส ดังนี้ สาเหตุที่หมู่บ้านนี้ชื่อว่า "งกะยาง" เพราะว่าในอดีตบริเวณนี้มีต้นยางขนาดใหญ่เรียกกัน ขึ้นอยู่มากมาย เป็นที่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งช้างที่ชอบมาหากินบริเวณนี้ มันตกใจเห็นรีหันขวางเมื่อรู้ว่ามีคนมาเข้าดักจับมัน มันจึงเออลำตัวอยู่กับต้นยาง หรือเข้าอกอุไปมา จนต้นยางที่มีขนาดใหญ่เล็กนั้นล้มกันเป็นแนว ผู้คนที่ผ่านไปมาจึงเรียกบริเวณนี้ว่า ยางโค้ง ต่อมาเมื่อมีราษฎรอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐาน โค่นต้นยางใช้พื้นที่ทำไร่ ราษฎรจากชื่อสับที่กันจึงเรียกว่า โค่งยาง เมื่อบริเวณนี้กลายเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่าหมู่บ้านงกะยาง ต่อมาออกเสียงผิดไปจาก เดิมเป็น กงกะยาง ปัจจุบันหมู่บ้านนี้มีชื่อทางราชการว่า หมู่บ้านงกะยาง แต่ราษฎรนั้นยังนิยม เรียกบ้านยางโค้งหรือบ้านงกะยางอยู่

อีกกระแสหนึ่งมีเรื่องเล่าว่า บริเวณที่เป็นที่ตั้งหมู่บ้านปัจจุบันนี้เป็นที่ลุ่มน้ำขัง ในฤดูฝน น้ำจะไหลจากเนินเขาสูงที่ลุ่มจนกลายเป็นบึงขนาดใหญ่ มีสัตว์น้ำจากพวก กุ้ง หอย ปู และปลา มาก นกกะยางซึ่งไม่มีใครบอกได้ว่ามาจากที่ใดมาหากินในหนองน้ำแห่งนี้ เมื่ออ้อมแล้วจะบินจากไป ต่อมานกกะยางเหล่านี้ได้มาอาศัยอยู่ถาวร บริเวณที่มันอาศัยอยู่นี้ชาวบ้านในท้องถิ่นเรียกว่า กง หมายถึง บริเวณที่กันเป็นขอบเขตไว้ คำว่า กงกะยาง หมายถึง ที่ซึ่งเป็นเขตของนกกะยาง ครั้นทางราชการเห็นว่ามีชาวบ้านมากขึ้นจึงให้จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านให้ชื่อหมู่บ้านของตนว่า กงกะยาง และเรียกกันมาจนทุกวันนี้ ปัจจุบันหนองน้ำได้กลายเป็นที่อยู่อาศัยและที่สำหรับทำการ เกษตร ส่วนนกกะยางถูกชาวบ้านล่าไปเป็นอาหารจนสูญพันธุ์หมดแล้ว+++

+++หม้อบ้านกงกะยาง

* กง

กะยาง มาจากคำว่า ยาง หมายถึงพรรณไม้ขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง เรียกว่าไม้ยาง เป็นไม้เนื้อแข็งปานกลาง ลำต้นสูง เจริญเติบโตได้ดีในที่ชุ่มชื้นที่ระบายน้ำได้ ลำต้นนำมาใช้สร้างบ้านเรือน ยางของมันใช้ประสมกับชันยาเรือ เรียกว่าน้ำมันยาง หรือประสมกับเศษไม้ฝุ่ ๆ ทาเป็นได้จุดไฟแทนตะเกียง หรือคำว่ายางอาจมาจากกระยางซึ่งหมายถึงชื่อนกชนิดหนึ่ง

หม้อบ้านกงกะยาง หมายถึง หม้อบ้านที่มีต้นยางซึ่งมีลักษณะโค้ง หรืออาจหมายถึงหม้อบ้านที่เป็นเขตที่อยู่ของนกกระยาง

กงกะยาง ประกอบด้วยคำ 2 คำ กง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก กะยาง เป็นคำนามที่ขยายคำว่า กง กงกะยาง อีกความหมายหนึ่งอาจอธิบายได้ว่า ประกอบด้วยคำ 2 คำ กะยาง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก กง เป็นคำขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหม้อบ้านในที่นี้พิจารณาจากคำหลักซึ่งอาจจะเป็นชื่อที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เกี่ยวกับสถานที่ หรืออาจเป็นชื่อพรรณไม้++++

น้ำเลา, หม้อบ้าน

+ นายโหม เทียมยอด อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกความเป็นมาของชื่อหม้อบ้านน้ำเลา เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2536 ว่า+

++ ชัก 80-90 ปี พวกนี้ตั้งเป็นบ้านเลื่อนขึ้นมาและให้ชื่อบ้านของตัวเองว่าน้ำเลา บ้านนี้ย้ายมา 3 ที่แล้วแม่ดัย ผมจะว่าตั้งแต่ก่อนนั้นนะ เป็นพวกล่าวาอพยพมาจากลพบุรี มาทำเพิงอยู่ลอบ ๆ หนองน้ำ มันป่าเขาคองแม่ะ น้ำฝนมาขังเฉย ๆ หนองนี้อยู่บนดอยสูงชะอึก หนองก็ป่าใหญ่เท่าคนน้ำ เขาบ่ยุ่งาคละ เขาก็เลี้ยงกุ่มเขาเป็นน้ำเลา พอหน้าฝนเกิดอัศจรรย์ดินยุบก็ย้ายไปอีกบ่เท่าไรห่างขึ้นไหลบ่หยุด ที่นี้ไปอยู่ที่สูงกว่านี้อีกตามหลืบเขา ซอกเขาอาศัยบุกพิก บุกข้าวโพด

น้ำท่าตึบขาดตลอดปี แล้วก็ตั้งลือบ้านของตัวเองตามล้าที่มันพุ่งจากเขาสูงลงมาข้างล่างเป็นเลา แล้วก็แลงจ้ง มันพุ่งเป็นเลาน่ากัว ในปีพ้อคอส่งท่าหนึ่งฮกแผะ ผนตกลอง 3 วัน 3 คืนบ่ยุค ตึกกางคืนน้ำป่าบนเขาไล่เป็นลาลงมาพัดกะตือบพังเสียหาย คนตาย 22 คน หมู เบ็ด ไม้ จัวควาย ที่เลี้ยงไว้พัดไปกับน้ำตายมด เป็นการตายคั้งใหญ่เลยคับ น้ำท่วมควานนั้นคาบลห้วยใหญ่ก็พัดเอาชาวบ้านที่ไปอยู่ตามซอกเขาตายไป 18 คน ซ้างอีกเชือกหนึ่ง จากที่มีคนตายหลาย ไอ้ที่เหลืออยู่บ่ก็คนก็พากันมาอยู่ข้างล่างบ่สูงหลายแต่ก่อนแล้ว น้ำก็บ่หลายเหมือนอยู่บนคอยุ่น กักกันชุดน้ำบ่อใช้ คาบไคมาก็มากินมาใช้น้ำบ่อนี้ทั้งนั้นเค้าว่าเป็นน้ำบ่อของเรา ไป ๆ มา ๆ เลยเขียนน้ำเลา เป็น ล.สิงชะอย่างจั้น เค้ายังเล่าต่อไปอีกน่าวาไคได้มากินน้ำจากบ่อนี้จะบ่ได้ก็บ้านมาได้ลูกได้เมียอยู่ทั้งนี้าน น้ำบ่อเดียวนี้มันหมดแล้วเหลือแต่เลื่องให้ได้เล่ากัน++

+++ ในหมู่บ้านนี้มีแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ อยู่บริเวณตอนกลางของหมู่บ้านบนเนินเขา หนองน้ำแห่งนี้ เมื่อราว 80-90 ปีมาแล้วมีเหตุการณ์อย่างหนึ่งเกิดขึ้นคือในฤดูฝนตกลูก ทำให้น้ำเต็มบริเวณรอบ ๆ หนองน้ำยุบตัวลง ชาวบ้านเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านที่ตั้งบ้านเรือนอยู่รอบหนองน้ำนี้ล้วนเป็นพวกละว้าอพยพมาจากจังหวัดลพบุรี ต่อมาชาวบ้านอพยพไปหาที่ทำกินใหม่ อยู่ได้ไม่นานเกิดโรคท้องร่วงระบาด ผู้คนล้มตาย ชาวบ้านจึงอพยพไปหาที่ทำกินใหม่บนภูเขาสูง สร้างที่อยู่ตามซอกเขาใกล้ทางน้ำไหลซึ่งเป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านมีอาชีพทำไร่พริกและข้าวโพด เมื่อปี พ.ศ.2516 ผนตกลูกติดต่อกัน 3 วัน 3 คืน น้ำจากยอดเขาสูงพุ่งลงสู่เบื้องล่างด้วยความเร็วและแรงมาก พัดพาบ้านเรือนเสียหาย สัตว์เลี้ยงเช่น หมู เบ็ด ไม้ จัวควาย ล้มตายเป็นจำนวนมาก ราษฎรตาย 22 คน นับเป็นการสูญเสียชีวิตครั้งใหญ่พร้อมกับคาบลห้วยใหญ่ น้ำท่วมคราวเดียวกันนั้นราษฎรคาบลห้วยใหญ่ตาย 18 คน ซ้างล้ม 1 เชือก จากบทเรียนครั้งนี้พวกละว้าที่เหลือต่างพากันอพยพมาตั้งบ้านเรือนและหาที่ทำกินใหม่ที่บริเวณที่เป็นเนินเขาเตี้ย ๆ และพร้อมใจกันชุดบ่อน้ำไว้กลางหมู่บ้านให้ทุกคนได้กินได้ใช้น้ำจากบ่อน้ำ เมื่อเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อหมู่บ้านของตนว่า บ้านน้ำเลา คำว่า เลา สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า เรา หมายถึงน้ำของพวกเราทำใช้ร่วมกัน เนื่องจากราษฎรในท้องถิ่นออกเสียง ร. ไม่ได้จึงกลายเป็น ล. ผู้สูงอายุในท้องถิ่นยังกล่าวกันว่าใครก็ตามที่ได้ดื่มน้ำจากบ่อนี้จะพบคู่ครองและได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี้ ปัจจุบันนี้บ่อน้ำต้น ชินหมดเหลือไว้แต่ เรื่องราวในอดีตเท่านั้น+++

+++หมู่บ้านน้ำเลา

น้ำ หมายถึงลำน้ำ หรืออาจหมายถึงของเหลวใส ไม่มีสี กลิ่น รส ใช้ดื่ม ชားล้าง
สิ่งสกปรก

เลา หมายถึงลักษณะของน้ำที่พุ่งลงมาจากภูเขา หรือเลา เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1
มาจากคำว่า เรา นอกจากนี้เลาอาจหมายถึง พรรณไม้ชนิดหนึ่ง ลำต้นแข็งเป็นปล้องข้างในกลวง
คล้ายต้นอ้อ มักขึ้นตามชายป่า ชายเขา คนนิยมนำเอาดอกซึ่งมีสีขาวนวลมาฝัดแดดให้แห้งนำไปทำ
เป็นไส้ที่นอนแทนนุ่น

หมู่บ้านน้ำเลา หมายถึงหมู่บ้านที่มีลำน้ำที่ไหลพุ่งลงมาจากภูเขาเป็นทางยาว หรือ
น้ำเลา มาจากน้ำของเราหมายถึงน้ำที่ชาวบ้านใช้อุปโภคบริโภคร่วมกัน

น้ำเลา ประกอบด้วยคำ 2 คำ น้ำ เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก เลา เป็นคำกริยาที่เป็นคำ
ขยาย อีกความหมายหนึ่งคือ น้ำเลา ประกอบด้วยคำ 2 คำ น้ำ เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก เลา
เป็นคำสรรพนามทำหน้าที่ขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านทั้ง 2 ความหมาย พิจารณา
จากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เกี่ยวกับแหล่งน้ำ++++

โนนจัน, หมู่บ้าน

+ นางเทียม เทียมยอด อายุ 81 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโคก
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านโนนจัน เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม
2536 ว่า+

++ เหตุที่ชื่อโนนจันเพราะว่าตั้งตามที่ดิน เมื่อแต่ก่อนนั้นมันเป็นเนินสูงค้ำย ๆ ภูเขาดินนี้
แล้วก็มีต้นจันเตี้ยขึ้นเต็มไปหมด ก็มีคนจากหล่มสักนูนย้ายเข้ามาพักกลางทางพง โคนต้นจันลงมาแบ่ง
เป็นที่อยู่เป็นไร่ไปอย่างจันเตี้ย เตี้ย ๆ มานานเข้ากลายเป็นหมู่บ้านอย่างที่แลเห็นนะ แล้วก็ตั้งชื่อ
บ้านว่าบ้านโนนจัน เดียวนี้โนนเอยต้นจันเอยบ่หลงให้เห็น ชาวบ้านเขามีอาชีพทำสวน ทำนากันละ
เขาพูดให้ดินมันต่ำลง++

+++ สาเหตุที่ชื่อว่า บ้านโนนจัน เพราะแต่ก่อนบริเวณนี้เป็นเนินสูงคล้ายภูเขาดิน มีต้น
จันขึ้นบนเนิน ราษฎรจากอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ได้อพยพเข้ามาบุกเบิกถางต้นจัน เพื่อ
สร้างบ้านเรือนและที่ทำกิน ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านโนนจัน ปัจจุบันนี้ราษฎรได้ไถบราบเนิน

จนเป็นพื้นราบเพาะปลูกพืชอย่างอื่นหมดแล้ว+++

+++หมู่บ้านโนนจัน

* โนน

จัน หมายถึง พรรณไม้ยืนต้นขนาดกลางชนิดหนึ่ง ดอกสีม่วงหรือม่วงคราม

ยอดอ่อนใช้รับประทานเป็นผักสด

หมู่บ้านโนนจัน หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่บนเนินมีพรรณไม้จันจำนวนมาก

โนนจัน ประกอบด้วยคำ 2 คำ โนน เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก จัน เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่สูง++++

กกโทร , หมู่บ้าน

+ นางเทียม เทียมยอด อายุ 81 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านกกโทร เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2536 ว่า+

++ เดิมมีคนเข้ามาอยู่แค่อกเจ็ดตัว ได้เลยก็กุมได้ว่าบ้านกกโทรเพราะว่าในกุ่มที่เค้าอยู่กับกกโทรบึงใหญ่อายุสี่ห้าหลายสิบเป็นร้อยกว่าปีได้ ยืนอั้งตั้งอยู่ริมคลองในบ้านนั้นนะ เคี้ยวนี้บ่อมีสะพานมันขัดล้มบ่เห็นซากแล้ว ได้ว่ากันว่ากกโทรก็กินข้าวบ้านนับถือกันจัง บอกว่าเป็นกกโทรไม้ซึกซิด เทวบุตรเทวดาก็อยู่ในกกโทรนี้ าคยากได้อะไกรก็ไปขอ เขาจะให้ แต่คนขอต้องเป็นคนดี บ่ซึกซึกซึก บ่ซึกซึกต่อแหละ พอดคนมากขึ้น ๆ ก็เลยกกโทรอยู่อย่างเดิมนี่าคัดค้าน เค้าก็ชอบกันเอ็งสิื่อนี้++

+++ สมัยก่อนหมู่บ้านนี้มีราษฎรมาอาศัยอยู่ 6-7 ครอบครัว สาเหตุที่นำชื่อหมู่บ้านว่า กกโทรเพราะว่าบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีต้นโทรขนาดใหญ่อายุราว 100 ปี ต้นหนึ่งขึ้นอยู่ริมคลองเล็ก ๆ

ซึ่งมีน้ำไหลผ่านหมู่บ้าน ราษฎรในท้องถิ่นเรียกต้นไทรว่ากกไทร ไทรเป็นต้นไม้ที่ราษฎร ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ ใครมี เรื่องเดือดร้อนใจมักไปบนบานศาลกล่าวแก่ต้นไทรก็จะได้ตั้งใจปรารถนา แต่มีข้อแม้ว่าบุคคลนั้นต้องประพฤติดี มีศีลธรรม ราษฎรเห็นความสำคัญของต้นไทรจึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามเหตุที่มีต้นไทรว่าบ้านกกไทร+++

++++หมู่บ้านกกไทร

กกไทร หรือต้นไทร หมายถึงพรรณไม้ยืนต้น มีลำต้นสูงใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขามีใบเป็นพุ่มย่อยตามลำต้นจะมีรากอากาศเป็นจำนวนมากแตกย่อยลงสู่พื้นดิน ใบกลมป้อม สีเขียวเรียบเป็นมัน รากนำมาต้มเป็นยาบำรุงน้ำหนักสำหรับหญิงที่มีลูกอ่อนและใช้เป็นยาขับปัสสาวะ ผลอ่อนมีลักษณะกลมเล็กสีเขียว ผลแก่มีสีน้ำตาลปนแดงเป็นอาหารของนก

หมู่บ้านกกไทร หมายถึง หมู่บ้านที่มีต้นไทรขนาดใหญ่ขึ้นอยู่กลางหมู่บ้าน

กกไทร ประกอบด้วยคำ 2 คำ กก เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ไทร เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับพรรณไม้++++

ไร่อ้อย, หมู่บ้าน

+ นางเทียม เทียมยอด อายุ 81 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโคก อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้ความหมายของชื่อหมู่บ้านไร่อ้อย ว่า+

++ บ้านที่แยกจากบ้านโคกเป็นบ้านขยับขยายออกมาอยู่ตามโนนตามโคกนะ จะลงข้าวก็บ่ได้ น้ำไปบ่ถึง เค้าก็พากันลงอ้อยตลอดปี ไร่ไร่แปลงแปลงแก่จืดก็ตีคูปุกแทนกันไปหลายม่ง บ่มีการยุคพัก ทาไร่อ้อยตลอดแล้งตลอดพรรษา พอคนเข้าไปบุกก็เอาอ้อยหลายเข้า ก็เลือกกลุ่มตัวเองตามอาชีพที่ทาอยู่นั้นละว่าบ้านไร่อ้อยจนตีคูปาก พอหลวงอนุญาตให้ตั้งหมู่บ้านก็เอาชื่อที่เลือกกันอยู่แต่เดิมณะมาตั้ง ก็มาเป็นหมู่บ้านไร่อ้อยละ เดียวนี้คนแผ่ลูกแผ่หลานหลายเข้า คนหนึ่งความอดอยากจากที่อื่นเข้ามาหาที่อยู่ทีกัน ตงโนนเป็นโนนเป็นโคกก็คุดแบ่งเป็นที่อยู่หมดแล้ว อาชีพทาไร่อ้อยก็บ่ทาอีกแล้ว มันบ่มีคนซื้อ ถูกจ้งแม่ะ เขาโงมาเอาอย่างอื่นแทนเป็นมะม่วงแต่ มะขามแต่ ชุนแต่อย่างงั้น++

+++ หมู่บ้านไร่อ้อยแยกออกมาจากหมู่บ้านโคก สาเหตุที่แยกเพราะราษฎรส่วนหนึ่งของ

บ้านโคกได้แสวงหาที่ทาหินใหม่ เพราะที่ทาหินในหมู่บ้านโคกคับแคบ สาเหตุที่ชื่อว่าบ้านไร่อ้อย เพราะว่ามีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ที่เป็นที่ดอนสูงกว่าหมู่บ้านใกล้เคียง น้ำไม่แช้ง ราษฎรที่อพยพเข้ามาอยู่จึงมีอาชีพทำไร่ พืชที่นิยมปลูกกันมากได้แก่ อ้อย เมื่อทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านไร่อ้อยตามลักษณะอาชีพที่ทำอยู่ ปัจจุบันหมู่บ้านไร่อ้อยมีราษฎรมากขึ้น เนื่องจากการแต่งงานสร้างครอบครัวใหม่ และราษฎรอพยพจากท้องถิ่นอื่นที่แห้งแล้งกันดาร มาหาแหล่งทาหินใหม่ บริเวณที่เคยเป็นเนินราษฎรได้รับผิวดินเป็นพื้นราบ เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย และปลูกไม้ผลยืนต้น เช่น มะม่วง มะขาม ชุนุน แทนการทำไร่อ้อยเนื่องจากอ้อยราคาถูกลงและไม่มีผู้รับซื้อ+++

++++หมู่บ้านไร่อ้อย

ไร่ หมายถึง พื้นที่ตอนที่ชาวบ้านถางป่าเป็นบริเวณกว้างกันเป็นขอบเขตของตนไว้สำหรับปลูกพืชล้มลุก

อ้อย หมายถึงพรรณไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง ขึ้นเป็นกอ ลำต้นเป็นปล้อง ๆ ผิวนอกจะแข็ง เป็นสีน้ำตาลปนดำ เนื้อในจะเป็นสีขาว ฉ่ำน้ำและมีรสหวาน ลำต้นสูงประมาณ 2-3 เมตร ตามข้อจะมีตาที่จะแตกเป็นต้นใหม่และมีรากอยู่ประปราย ใบเป็นใบเดี่ยวยาวประมาณ 0.5-1 เมตร มีขนสากคาย ตันนามาต้มใช้รักษาโรคนี้ว่า รักษาอาการไอ เปลือกนำไปเผาแล้วบดเป็นผงใช้โรยแผลอักเสบเรื้อรัง น้ำอ้อยมีรสหวานใช้ดื่มแก้คอแห้ง รักษาอาการคลื่นไส้ ท้องผูก และขับปัสสาวะ นอกจากนั้นน้ำอ้อยยังนำไปผสมกับสมุนไพรอื่น ๆ ใช้รักษาโรคตาฝ้าฟาง เลือดกำเดาไหล แต่ถ้าดื่มน้ำอ้อยปริมาณมากและบ่อยเกินไปจะทำให้มีเสมหะมาก

หมู่บ้านไร่อ้อย หมายถึง หมู่บ้านที่นิยมทำไร่อ้อยเป็นอาชีพหลัก

ไร่อ้อย ประกอบด้วยคำ 2 คำ ไร่ เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก อ้อย เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นชื่อที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่เพาะปลูกและแสดงอาชีพของคนในชุมชนนั้น++++

ห้วยมะปราง, หมู่บ้าน

+ นายสง่า บุณยะ อายุ 73 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านห้วยมะปราง เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2536 ว่า+

++ สาเหตุที่สื่อว่าบ้านห้วยมะปรางเพาะหว้าบ้านนี้มันมีต้นมะปรางขนาดใหญ่อยู่ริมห้วย ต้นมันขนาด 2 คนโอบบ่มิดนั้นนะ ใหญ่จริง ๆ ในบรรดาต้นมะปรางที่เคยเห็นมาเนี่ย นี่เป็นหมู่บ้านขยาย เดิมที่อยู่กับหมู่บ้านห้วยผักไผ่ใหญ่ที่ 1 คนมากเข้าบ่มที่พากันก็ออกไปหาไร่ หานา บุกก็จะตื้ออยู่ติดกับห้วยนั้นแล้ว อันต้นมะปรางก็เอาคูปอกไว้ ดึงเอาชะจริง ๆ จัง ๆ คนกินบ่มด ดึงกางคิงนกมันมากินคะ เม็ดมันงี้หล่ง เต็มใต้ต้นมันเนาะ ก็ยังบ่มดไ้ลูกมันหนะ คนผ่านไปผ่านมาก็ได้อาศัยล่่มเงาของต้นมะปรางนี้ละยุคเหน้อยยุคเขา ว่ากันแท้ ๆ ก็คือมันมีคุณหลายเต็บเตะละ เค้าจึงเอาต้นมะปรางมาตั้ง เป็นสื่อหมู่บ้านเนาะ ++

+++ สาเหตุที่เรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า บ้านห้วยมะปราง เป็นเพราะหมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ริมห้วย และริมห้วยมีต้นมะปรางใหญ่ขนาด 2 คนโอบไม่รอบ ไม่มีใครบอกได้ว่าต้นมะปรางนี้มีคนปลูกหรือเกิดขึ้นเอง มะปรางต้นนี้มีผลดกมาก ไม่ว่าทั้งคนทั้งนกกินแล้วก็ยังไม่หมดต้น นอกจากนั้นร่มไม้ยังเป็นที่พักผ่อนของผู้คนที่เดินทางผ่านไปมา ชาวบ้านเห็นว่ามะปรางต้นนี้มีคุณประโยชน์มาก เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้านจึงเรียกว่า บ้านห้วยมะปราง หมู่บ้านนี้แยกออกจากหมู่บ้านห้วยผักไผ่ เนื่องจากที่พากันในหมู่บ้านเดิมน้อยลง ผู้คนจึงอพยพไปหาที่พากันที่อื่นซึ่งอุดมสมบูรณ์กว่า +++

+++ หมู่บ้านห้วยมะปราง

* ห้วย

มะปราง หมายถึงพรรณไม้ยืนต้น ผิวเปลือกกล้านคันค่อนข้างขรุขระเป็นร่อง สีน้ำตาลอ่อน ใบเป็นใบเดี่ยว เรียวแหลม ออกดอกเป็นช่อขนาดเล็กสีเหลือง ผลมีลักษณะเป็นรูปยาวรี เปลือกเรียบเกลี้ยงเป็นมัน ผลอ่อนเป็นสีเขียว เมื่อแก่เปลือกเป็นสีเหลืองสด ภายในผลมีเมล็ดอยู่ 1 เมล็ดเป็นรูปยาวรี มีเปลือกสีน้ำตาล เนื้อในของเมล็ดมีสีม่วงที่เรียกว่าสีเม็ดมะปราง รากนำมาต้มดื่มเป็นยาถอนพิษไข้ได้ ผลรับประทานเป็นผลไม้

หมู่บ้านห้วยมะปราง หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บริเวณที่มีลำน้ำและมีต้นมะปรางขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ ห้วยมะปราง ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้วย เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก มะปราง เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++

สภาพทั่วไปของตำบลนาป่า

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลนาป่าอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ	จดตำบลดงมูลเหล็ก	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศใต้	จดตำบลน้ำร้อน ตำบลตะเบา	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	จดอำเภอเกษตรสมบูรณ์	จังหวัดชัยภูมิ
ทิศตะวันตก	จดตำบลสะเตียง ตำบลชอนไพร	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลนาป่าแบ่งการปกครองออกเป็น 14 หมู่บ้าน ดังนี้คือ

หมู่ที่ 1	บ้านนาป่า	หมู่ที่ 2	บ้านบง
หมู่ที่ 3	บ้านเจ็ดยังลับ	หมู่ที่ 4	บ้านชอน
หมู่ที่ 5	บ้านปากน้ำ	หมู่ที่ 6	บ้านเจ็ดยังลับ
หมู่ที่ 7	บ้านเจ็ดยังลับใต้	หมู่ที่ 8	บ้านปากน้ำ
หมู่ที่ 9	บ้านกกไทร	หมู่ที่ 10	บ้านห้วยเหิน
หมู่ที่ 11	บ้านคลองป่าสัก	หมู่ที่ 12	บ้านปากน้ำ
หมู่ที่ 13	บ้านนาเจริญ	หมู่ที่ 14	บ้านป่าเสน่ห์

นาป่า, หมู่บ้าน

+ นายชล วันसार อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 1 ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าเรื่องความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านนาป่า เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2536 ว่า+

++ บ้านนาป่านี้คือมันเป็นอย่างนี้ แต่ก่อนนี้เป็นตำบลใหญ่คุมหมู่บ้านน้ำร้อน หมู่บ้านตะเบาหมดเลยละ ได้เห็นว่าคนหลายเข้า คูเลบ่ทั่วถึงว่าอย่างนั้นเทอะ หมู่บ้านน้ำร้อนก็แยกออกไปเป็นตำบลน้ำร้อน หมู่บ้านตะเบา ก็แยกออกไปเป็นตำบลตะเบาแต่ละ บ้านนาป่าเกิดมาสักล้อยห้าสิบปีเห็นจะได้แม่ะ เป็นคนตั้งเดิมแถวบ้านนางัว บ้านโตก ที่ได้เลียบกันว่าไทยเด็งนั้นละ มาอยู่เป็น

กลุ่มเล็ก แต่เดี๋ยวนี้มีคนย้ายมาจากลุ่มเล็ก ล่มเก่า แล้วก็จังหวัดเลยหลายอยู่ ต่อ ๆ มากี่มาได้บ้าง ได้เซย ออกลูกออกหลานมา เดี่ยวนี้ก็เป็นคนไทยหมดแล้วเดี๋ยวนี้ นำ แลก เล่มเค้าว่าบ้านนาป่าเป็น บ้านเก่าบ้านแก่แน่ะ คือว่าไอ้พวกไปไหนที่ท่าไร่ ทาสวน ไปไหนเอาเจอไหนโบลาน มีกะคุณคน มีไอ้ไหนโบลานแม่เด็กน้อยยังเก็บไว้ นายเขายังมาขอคูเลย ำให้เล่าจบเดี๋ยววิพาไปคู สาเหตุที่ได้ ลื่อนาป่า เพาะมันเคยเป็นป่าเป็นดงมาก่อนมีไม้โตเล็ก 3-4 คนโอบนูนแน่ตึบ หากินง่าย ผักหญ้าจะ เอาชะนิดไหนมีเบ็ดแฉะ เก้ง กวาง กระต่าย ไก่ป่า ชุมจัง เลือกจับกินได้บ่อย เดิมก็มีพวกไล่ล่าเนี่ย เข้ามาแล้วมาเห็นก็มาถากมาถาง ไค่นต้นไม้ลง สร้างที่อยู่ทีกิน บ่เห็นป่าเห็นนาแล้วเดี๋ยวนี้เนี่ย ออกลูกออกหลานขยายไปเป็นบ้านเป็นเมือง ไอ้ที่เป็นนาก็โกออกไปอีกไกลขึ้นนะ ต่อมาคนจากบ้าน อื่นเมืองอื่นลู้ว่าอยู่ดีกินดีหากินง่าย ก็พากันมาจนกลายเป็นคนหลายบ้าน พอตกลงมาถึงเดี๋ยวนี้พูดเป็น ไทยกันหมดแล้ว++

+++ บ้านนาป่าตั้งขึ้นเมื่อประมาณ 150 ปีมาแล้ว เป็นหมู่บ้านใหญ่ที่รวมบ้านน้ำร้อนและ บ้านตะเบาเข้าด้วยกัน ปัจจุบันทั้งสองหมู่บ้านได้แยกไปตั้งเป็นตำบล คือตำบลน้ำร้อน และตำบล ตะเบา เพราะเหตุว่ามีราษฎรมากขึ้น หัวหน้าหมู่บ้านดูแลไม่ทั่วถึง หมู่บ้านนี้ราษฎรเป็นคนท้องถิ่น ตั้งเดิมที่อพยพมาจากหมู่บ้านโตกและหมู่บ้านงั่ว คนในจังหวัดมักเรียกคนกลุ่มนี้ว่าไทยเค็ง ต่อมา ราษฎรจากอำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า และจังหวัดใกล้เคียงคือจังหวัดเลย อพยพเข้ามาตั้ง ถิ่นฐานพร้อม ๆ กัน เจ้าหน้าที่ของทางราชการสันนิษฐานว่าบริเวณนี้เคยเป็นหมู่บ้านเก่ามาก่อน เพราะชาวบ้านพูดพบไฟและโครงกระดูกคนโบราณ สาเหตุที่ตั้งชื่อว่าบ้านนาป่า เพราะในสมัยก่อน บริเวณนี้มีสภาพเป็นป่าที่สมบูรณ์ มีสัตว์ป่าชุกชุมเช่น เก้ง กวาง กระต่าย ไก่ป่า พรานป่าเห็นว่า เป็นแหล่งอุดมจึงอพยพเข้ามาบุกเบิกกลางป่า เพื่อสร้างบ้านเรือนและที่หากิน ต่อมาราษฎรจากถิ่น อื่นได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานจึงเรียกบริเวณนี้ว่า นาป่า ปัจจุบัน นา ซึ่งเคยเป็นที่หากินนั้นกลายเป็นบ้านเรือนหมดแล้ว บริเวณที่เป็นป่าชาวบ้านได้บุกเบิกให้เป็นนาซึ่งจะอยู่ไกลออกไป ส่วนราษฎร แต่ละถิ่นที่อพยพเข้ามานั้นมีความสัมพันธ์กันโดยการแต่งงานมีลูกหลานสืบสกุล ทำให้คนรุ่นหลังเหล่านี้ พูดสำเนียงเป็นคนภาคกลางไปแล้ว ทั้ง ๆ ที่เดิมหมู่บ้านนี้คนอพยพมาจากหลายถิ่น+++

++++หมู่บ้านนาป่า

นา หมายถึง พื้นที่สำหรับปลูกข้าว ยกคันดินกั้นน้ำเป็นแปลง เพื่อเปิดปิดน้ำ

*ป่า

หมู่บ้านนาป่า หมายถึงหมู่บ้านที่มีพื้นที่ราบสำหรับปลูกข้าวที่เคยเป็นป่ามาก่อน

นาป่า ประกอบด้วยคำ 2 คำ นา เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ป่า เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่เพาะปลูกและแสดงอาชีพของคนในชุมชนนั้น++++

บง, หมู่บ้าน

+ นายชล วันसार อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 1 ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านบง เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2536 ว่า+

++ หมู่บ้านนี้มีอะไรมากมาย ลือลือบ้านเค้าตั้งตามพื้นที่ที่เป็นจริงตอนนั้นเท่านั้นเอง คือว่า พ่อพู่ เลิศล่อง กับเพื่อนบ้านยกควมมาบุกสร้างกันมี 3 หลังเท่านั้นเอง ไร่ที่มากบุกสร้างนั้นคือมัน เป็นแต่ป่าบางทั้งนั้น เค้าก็ได้อาศัยเอาหน่อมันเป็นกับข้าวทั้งต้มทั้งแกง เอาไม้มันมาทากะท่อม เค็ง ทาคอกวัว ควย เป็ดไก่ ล้อมกันเสียจะมากินสัตว์พวกนี้ พอเวลารว่างก็ไปตัดไม้ขี้มาจักตอก สาน กะบุง กะต้ำ ช้อง เอาไว้ใช้ บางทีก็เอาใบแจกัน แลกกันเอาเป็นข้าว เป็นหอม กระเทียม บาล้ามา บ่มีการซื้อขาย เค้าอยู่กับอย่างพ้อย่างน้อง คนอายุลาวห้าสิบขึ้นไปจะสานกะบุง กะต้ำ ได้ทั้งนั้น เด็กน้อยเดี๋ยวนี้ต้องไปถาม สานบ่เป็น บ่หัด บ่เลียน เค้าว่าอยากได้อะไรในเมียง มีให้เสียก บ่ต้องเสียเวลาทาทให้เหนื่อยแล้วก็ทันชะมัยกั้วด้วย++

+++ สาเหตุที่ทำให้ชื่อหมู่บ้านว่าบ้านบง เพราะบริเวณนี้มีป่าไผ่บางขึ้นอยู่เต็ม นายพู่ เลิศล่อง พร้อมกับเพื่อนบ้านอีก 2 ครอบครัว อพยพมาจากหมู่บ้านนาป่า ตำบลนาป่า เข้าไปตั้งถิ่นฐาน โดยถางป่าไผ่บางเพื่อทำไร่และปลูกไม้ยืนต้น คนที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ได้อาศัยหน่อไผ่บางเป็นอาหารส่วนลำต้นได้นำมาจักตอกเพื่อสานเครื่องใช้เช่น กระบุง ตะกร้า ช้อง สำหรับใช้ในครอบครัวหากมีเหลือก็

แจกเพื่อนบ้าน หรือนำไปแลกสิ่งของอื่น เพราะในตอนแรกนั้นชาวบ้านอยู่กันอย่างพี่น้องไม่มีการซื้อขาย ครั้นราษฎรอพยพเข้าไปอยู่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนมีสภาพเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านบง ปัจจุบันราษฎรในท้องถิ่นให้ความสนใจเรื่องจักสานน้อยมาก เพราะป่าไผ่บงหมดไป ประกอบกับบ้านเมืองเจริญขึ้น มีพ่อค้าผลิตเครื่องจักสานเหล่านี้จำหน่าย ราษฎรสามารถซื้อหาได้โดยสะดวกไม่ต้องเสียเวลามาจักสานเอง+++

+++หมู่บ้านบง

บง หมายถึง พรรณไม้ชนิดหนึ่งจากพวกเดียวกับไผ่ เรียกว่า ไผ่บง ลักษณะลำต้นเป็นกอ มีเหง้าอยู่ใต้ดิน แต่ละลำเป็นปล้องสีเขียวเข้ม ลำไผ่บงจะมีปล้องใหญ่และยาวกว่าไผ่ทั่ว ๆ ไป ตามข้อไม่มีหนาม หน่อและลำส่วนที่ยังอ่อนใช้ปรุงอาหาร ลำต้นแก่นิยมนำมาจักเป็นตอกสานเครื่องมือเครื่องใช้เพราะไม้ไผ่บงมีความเหนียว

หมู่บ้านบง หมายถึงหมู่บ้านที่มีไม้ไผ่บงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก

บง ประกอบด้วยคานาคาเดียว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลัก ซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้++++

เสลียงลับ, หมูบ้าน

+ นายบด แก้วเข้ม อายุ 88 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 6 ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านเสลียงลับ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2536 ว่า+

++ สมัยก่อนแลกล่อมจะตั้งเป็นหมู่บ้านนะ สมัยเด็ก ๆ ตาเคยได้ยินผู้ใหญ่เล่าให้ฟังว่า ชัก 150 ปีมาแล้วมีพานป่าคนหนึ่งเดินทางเข้ามาล่าเนื้อแล้วผ่านมาทางนี้ เต็มไปด้วยไม้หน้อยไม้ใหญ่ ลกทึบ สัตว์ก็หลาย ใดเข้ามาถูกละยี่จับกินก็เป็นใช้ป่าตายนะ แต่พานคนนี้จะว่าหัวแข็งลี้มีบุญ ก็บ่อลู่ล่า ลอดพันมาได้ทุกที จนเข้ามาในป่าลึกก็พบกิ้งไม้ขนาดใหญ่อีก 5 คนโอบเนะ บนต้นไม้ฝั่ง มาอาศัยทาลังเป็น 100-200 ลัง คาบัดเต็มไปหมด แล้วไต่ต้นไม้ขึ้นไปอยู่ลิมคองเป็นหุบห้วย บ่สังเกด บ่เห็นเลยละ แถมยังมีต้นไม้เล็กต้นน้อยอีก พานป่าให้ลือต้นไม้ที่ว่าต้นไม้เสลียง อยู่ต่อมาอีก บ่นานได้มีคนจากลุ่มชักย้ายเข้ามาอยู่หลาย พอทางการให้ตั้งเป็นบ้านเป็นเมืองจึงให้ลือว่า บ้านเสลียงลับตามที่เขาเสลียงกันหนแลกล++

+++ ประมาณ 150 ปีมาแล้ว มีนายพรานล่าสัตว์ผ่านมาถึงบริเวณนี้ ซึ่งมีพรรณไม้ใหญ่น้อย ขึ้นอยู่หนาแน่นและมีสัตว์ป่าชุกชุม เป็นแหล่งเพาะเชื้อไข้ป่าจนมีคำกล่าวที่ว่าใครที่หลงเข้าไปในถ้ำถูก เลื้อยจับกินก็เป็นไข้ป่าตาย แต่พรานป่าคนนี้ก็รอดชีวิตมาได้ เขาผ่านเข้าไปในป่าลึกและได้พบต้นไม้ ขนาด 5 คนโอบ มีกิ่งทาวงอยู่บนต้นไม้เป็นจำนวนมากเกือบ 200 รัง และต้นไม้ที่อยู่ติดกับคลอง ถ้าหากไม่สังเกตาให้ดีๆ จะไม่เห็นต้นไม้นี้ พรานป่าให้ชื่อต้นไม้ว่าต้นเจลียง ต่อมาราษฎรจากอำเภอ หล่มสักอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและเรียกชื่อบริเวณนี้ว่า เจลียงลับ เมื่อทางราชการอนุญาตให้จัดตั้ง เป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านเจลียงลับ ตามที่เรียกกันมาแต่เดิม+++

++++หมู่บ้านเจลียงลับ

เจลียง หมายถึงพรรณไม้เนื้ออ่อนยืนต้นขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง เปลือกเรียบไม่แข็ง มีสีขาวนวลปนเหลือง รากจะแตกจากลำต้นโผล่พื้นผิวดินขนาดสูงท่วมศีรษะ

ลับ หมายถึงอยู่ในที่ที่ผู้คนมองไม่เห็น

หมู่บ้านเจลียงลับ หมายถึงหมู่บ้านที่มีพรรณไม้เนื้ออ่อนชื่อต้นเจลียงต้นหนึ่งอยู่ในที่ที่ผู้คน มองไม่เห็น

เจลียงลับ ประกอบด้วยคำ 2 คำ เจลียง เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก ลับ เป็นคำขยาย คำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านในที่นี้พิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้++++

ชอน, หมู่บ้าน

+ นายชล วันसार อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 1 ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านชอน เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2536 ว่า+

++ คนบ้านนี้ะมาจากพัน ล่มสัก ล่มแก้ว ตอนเข้ามายังบ่เป็น บ้านเป็นเลือนน้ำ เขามากันสองคัวนะ คันมาเข้าก็มาแบ่งเฮียนอยู่เบะคองน้ำหั้น คันอยู่ดีมีสุขก็ชวนพี่ชวนน้องย้าย จากบ้านเดิมมาอยู่หั้น เขาว่าบ่อนเก่ามันหากินดี คันมาก็มาเฮ็ดมาสร้างจนเป็นกุ่มใหญ่ เขาก็ เลยเลียงชื่อกุ่มบ้านว่า ชอนใบ เพาะว่าคองน้ำที่เข้าแบ่งเฮียนอยู่เบะหั้นมันชอนใบชอนมา คือว่า มันคดไปคดมาหั้นนะ ภาษาบ้านเพิ่นเอิ้นอย่างงี้ น้ำที่มันชอนใบมาดี มันไหลจากเขาเจลียงลับหั้น สมัยก่อนกว้างลึกจ้งเตะละ คันเคียวเฒ่ามันเข้า สาเหตุมันชอนเพาะว่าชี่ดินชี่หินบนเขาพัดมา มันนอนกันเตะ บางทีน้ำคนมักง่ายเอาของทิ้งลงใบ ที่ล้าย ๆ คือว่าถมที่ชะแบ่งบ้านที่น้ำก็บ่

ไหลนะ สมัยก่อนน้ำไม่เคยขาดคงท่วมหัวท่วมหู บูบาก็หลาย บัดมาเดี๋ยวนี้คงเหลือแค่วาเดียว
นะ++

+++ สาเหตุที่ซื้อหมู่บ้านซอน เนื่องจากแต่ก่อนบริเวณนี้มีคลองผ่าน คลองนี้มีต้น
กาเนิดจากเขาเสด็จลับ สภาพพื้นที่เป็นป่าอุดมสมบูรณ์ ราษฎรจากอำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า
2 ครอบครัวซึ่งที่หามาหากินเดิมผืนเคือง ได้อพยพเข้ามาทำไร่ร้างวางพงสร้างที่อยู่อาศัย ทาไร่อยู่
ชาวบ้านเห็นสภาพคลองคุดเคี่ยวไปมาจึงเรียกละแวกบ้านที่พวกตนอาศัยอยู่ว่าบ้านซอน เมื่อทาง
ราชการให้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่าหมู่บ้านซอนตามที่เรียกขานกันมาแต่เดิม ปัจจุบันคลองน้ำ
ตื้นเขิน เพราะดิน หิน ทรายที่ไหลจากภูเขาทับถมกันจนคลองนี้ บางครั้งผู้คนในละแวกนั้นมักง่าย
นำขยะไปทิ้งลงในคลองอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นราษฎรยังถมที่ขยายออกไปจนปิดทางน้ำไหล สภาพ
คลองแต่เดิมจึงเหลือเพียงขนาดกว้างวาเดียว สัตว์น้ำที่มีอยู่เดิมก็สูญพันธุ์ไปด้วย+++

++++หมู่บ้านซอน

ซอน หมายถึง อาการของพิษหรือสัตว์ที่แทรกตัวลงไปในพื้นดิน ถ้าใช้เป็นกริยาของคน
หมายถึงใช้มือแหวกพงหญ้าหรือป่าเป็นช่องพอให้ตัวผ่านไป

หมู่บ้านซอน หมายถึงหมู่บ้านที่มีรากของพรรณไม้แทรกลงไปในพื้นดินเป็นระยะทางไกล

ซอน ประกอบด้วยคำกริยาคำเดียว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านตั้งชื่อตาม

อาการของรากไม้ที่ซอนไปตามพื้นดินหรืออาการของคนที่ใช้มือแหวกพงหญ้าหรือป่าเป็นช่องพอให้
ตัวผ่านไปได้++++

ปากน้ำ, หมู่บ้าน

+ นายชล วันसार อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 1 ตำบลนาป่า อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านปากน้ำ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2536 ว่า+

++ บ้านปากน้ำแต่เดิมที่ขึ้นอยู่กับตำบลสะเดียงตั้งแต่ก้านสวอย อ่าศรีเวียงเป็นก้าน
สมัยนั้นลาว ๆ สัก 60 ปีได้ว่า หลังจากนั้นนายเค้ามองเห็นว่ามันอยู่กับคนละฝั่ง ต้องผ่านตัวเมีย
ออกไปอีกบกคองยาก เห็นว่าบ้านปากน้ำนี้อยู่ติดกับตำบลนาป่า ก็เลยเอาปากน้ำมาขึ้นกับตำบลนาป่า
เดะที่นั้นะ สาเหตุที่ได้ชื่อว่าบ้านปากน้ำแม่นับ เพราะว่ามีแก่งน้ำเค้ามมาตั้งบ้านตั้งเมียงนั้นนะ มันมีน้ำ
จากเขาเสด็จลับไหลมาตกลงคองเสด็จลับ ผ่านเข้ามาในหมู่บ้านที่เขาคั้งอยู่แล้วก็ไหลไปลง

แม่น้ำสัก ที่มีน้ำไหลมาจากอำเภอหล่มสักพื้นที่นั้นแต่ละ คือว่าน้ำจากเขา จากคลองตามท้องไร่ท้องนามันจะไหลมาวมกันเค้าก็จึงเรียกว่าปากน้ำนะ คั้นหน้าน้ำหลาย ๆ น้ำสักมันก็ไหลเข้าคลองล้นท่วมบ้านท่วมช่องทุกปี อื่นน้ำสองเส้นพื้นที่นั้นจะจับกันท้ายกันโบท้ายกันมา อื่นคนที่มาอยู่แลงเล็มเป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิมเดิยวันนี้กลายเป็นคนหลายบ้าน คนลาวเวียงจันทน์ก็มีนามสกุลสีเส็น นามสกุลกัลยาประสิทธิ์ก็มาจากหล่มเป็นพวกแลง++

+++ สาเหตุที่ชื่อปากน้ำ เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่บริเวณทางของลำน้ำเข้าออก ลำน้ำนี้ได้แก่คลองเจดียงลับ ซึ่งมีต้นน้ำจากเขาเจดียงลับจะไหลสู่แม่น้ำป่าสัก ป่าโคกในฤดูฝนน้ำมาก น้ำจากแม่น้ำป่าสักจะไหลสู่คลองเอ่อล้นท่วมบ้านเรือนของราษฎร จึงเป็นที่มาของหมู่บ้านปากน้ำราว 60 ปีมาแล้ว หมู่บ้านปากน้ำขึ้นอยู่กับตำบลสะเดียง มีนายสวอย อาศรีเวียง เป็นกำนันทางราชการมีความเห็นว่าหมู่บ้านปากน้ำอยู่ไกลมาก ผู้ปกครองตำบลดูแลไม่ถึง จึงกำหนดให้บ้านปากน้ำขึ้นกับตำบลนาป่า เพราะมีอาณาเขตติดต่อกัน ราษฎรในหมู่บ้านเป็นบุคคลในท้องถิ่นดั้งเดิมปัจจุบันมีราษฎรอพยพมาจากท้องถิ่นอื่นทั้งไกลและใกล้ เช่น คนลาวเวียงจันทน์ และคนในตระกูลสีเส็น และตระกูลกัลยาประสิทธิ์ จากอำเภอหล่มสักที่อพยพเข้ามาเป็นกลุ่มแรก+++

++++หมู่บ้านปากน้ำ

ปากน้ำ หมายถึงทางที่น้ำไหลเข้าออก

หมู่บ้านปากน้ำ หมายถึงหมู่บ้านที่มีทางที่น้ำไหลเข้าออก

ปากน้ำ เป็นคำประสม ประกอบด้วยคำ 2 คำ ปาก เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก น้ำ เป็นคำขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านในที่นี้พิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศที่เกี่ยวกับแหล่งน้ำ++++

ห้วยเหิน, หมู่บ้าน

+ นายชล วันसार อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 1 ตำบลนาป่า อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านห้วยเหิน เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2536 ว่า+

++ เดิมทีแต่ไหนแต่ไรมาที่ตั้งนี้เป็นแต่ป่าลกล้า้ง เค้าว่าเป็นป่าแก้ง ดงเสียว ก็มีคนจากสลละบุรีนน เค้าลากเลี้ยกะแซงถ่อมาตามน้ำสัก เอาถ้วยชามลามไหมาขาย ค้าตงโห่งกินอนตงจั้นเดะ คั้นชายหมดก็ขึ้นบกน่อนเดะ ลุ่งขึ้นก็เลาะสาลาวดป่าแต่เข้ามิดเห็นว่ามันอุดมสมบูรณ์น้ำท่า

บ่ขาดเลยละ มันจะมีน้ำจากคลองไหลเลาะตามเหมียง ตามโคก ตามโนนนะ คันมันไหลล้นเหมียง ล้นคองที่อยู่สูงกว่าก็จะลงมาเป็นห้วยนะ และอีดงี้มีป่าชุม ตัวอีดเห็นก็จะมากินป่า กินเสร็จมันก็ชี้ ลงน้ำเต็มไปหมด มีพ่อพัน นามสกุลสาเกา พื้นถ่อเสียมาชายของแม่บ่ เพ็งก็กับบ้านสละบุลี ไปชวนญาติพี่น้องกันมาตากถาง เป็นที่อยู่ทีกินใกล้ ๆ กับห้วยอีดเห็นนี่นะ เค้าก็พากันเสียห้วย อีดเห็นติดปากมา คันคนหลายกะแฉ่ลูกหลานออกไป หลวงเขาอีดี้ให้ตั้ง เป็นบ้านเป็นเหมียงก็เลย ำให้ลื้อว่าบ้านห้วยอีดเห็น ต่อ ๆ มาชาวบ้านว่ามันยาว นานได้ฟัง ก็เลยตัดอีดเห็นเสียสั้น ๆ เตะ เป็นห้วยอีดเห็นหรือห้วยชี้เห็น ต่อมาว่ามันบ่ดีเสียอีกอีดเห็นอีดี้ เค้าก็ปรึกษากันก็เลยเสียเป็นห้วยเห็น มาจนเดี๋ยวนี้แหละ เลียงมันเป็นอย่างงั้น เดี่ยวนี้คนบ้านเลาก็ เข้าไปอยู่ปะสมปนเปกันเป็นคนไทย มดแล้ว++

+++ แต่เดิมหมู่บ้านแห่งนี้ยังมีสภาพเป็นป่าที่ค่อนข้างแน่นทึบ เป็นที่อาศัยของสัตว์ป่า นานาชนิด มีพ่อเผ่าพัน นามสกุลสาเกา พ่อค้าจากจังหวัดสระบุรีนำงานขามบรรทุกเรือกระแซง มาขายถึงจังหวัดเพชรบูรณ์ ค่าไหนก็จอดเรือนอนที่นั่น เมื่อขายสินค้าหมดมีเวลาว่างจึงมีโอกาส ขึ้นบกสำรวจพื้นที่ซึ่งอุดมสมบูรณ์ มีลำน้ำไหลผ่านตลอด ลำน้ำซึ่งอยู่ในที่สูงกว่าจะไหลลงมาเป็น ลำห้วย บริเวณนี้มีปลาชุม จึงมีอีดเห็นลงมากินปลาเป็นประจำ จนลู่อีดเห็นเกลื่อนริมตลิ่ง พ่อเผ่าพัน ได้กลับไปชวนญาติ ๆ เดินทางมาตั้งหลักแหล่งบริเวณริมห้วย เพื่อจะได้ใช้น้ำในการ เพาะปลูกและให้ชื่อลำห้วยว่าห้วยอีดเห็น ต่อมาเมื่อมีคนมากขึ้นทางราชการอนุญาตให้จัดตั้งเป็น หมู่บ้าน ราษฎรจึงพร้อมใจกันให้ชื่อหมู่บ้านว่า ห้วยเห็น โดยตัดคำว่า "อีด" และ "อีด" ออก เพราะถือว่าไม่ไพเราะ ปัจจุบันมีราษฎรบางกลุ่มยังคงเรียกห้วยอีดเห็นหรือห้วยชี้เห็นอยู่บ้าง+++

+++หมู่บ้านห้วยเห็น

*ห้วย

เห็น หมายถึงอีดเห็นซึ่งเป็นสัตว์สี่เท้าชนิดหนึ่ง

หมู่บ้านห้วยเห็น หมายถึงหมู่บ้านที่มีลำน้ำเล็ก ซึ่งมีอีดเห็นจำนวนมากลงมากินน้ำ ในลำห้วยแห่งนี้

ห้วยเหิน ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้วย เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก เหิน เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

คลองป่าสัก, หมู่บ้าน

+ นายชล วันसार อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 1 ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกที่มาของชื่อหมู่บ้านคลองป่าสัก เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2536 ว่า+

++ บ้านนี้ตั้งตามความเป็นจริงที่เห็น ๆ กันอยู่ตั้งแต่ตั้งแต่เดิมมาพร้อมแล้ว คือว่าคองน้ำนี้มีน้ำไหลมาจากเข้าน้ำเสี้ยงลับพันตะ มาลวมกับน้ำฝนที่มันตกลงมา บ้านเสี้ยงลับมีที่ดินสูงกั้ว มันก็ไหลลงสู่ที่ต่ำ ก็มารวมกันอยู่ทางที่เป็นคองตะ อีที่นี้แล้วสองฟากคองนี้จะมีต้นสักเต็มไปหมด สุดลูกหูลูกตา เค้าเรียกว่าป่าสัก ต้นมีคองน้ำผ่าน ไอ้พวกที่มาอยู่แต่ก่อนเค้าก็เสี้ยงคองป่าสัก ต้นเป็นบ้านนาใหญ่ขึ้นมาก็เสี้ยงบ้านคองป่าสัก พอเวลาหลวงเขาอนุญาตให้จัดตั้งหมู่บ้านก็เลยให้ชื่อเดิมนี่ละว่าบ้านคองป่าสักจนทุกวันนี้ กุ่มที่เข้ามาตั้งหลักปักฐานเป็นกุ่มแลกเห็นจะเป็นเหล่านามสกุลสี่เสี้ยง เพี้ยนมาจากพัน ลุ่มย่ามาจากค่านซ้ายพัน แล้วกะมาอยู่ลุ่มสักก่อน ทนสุดท้ายชนพี่น้องมาอยู่ท้ายที่ เดียวนี้ป่าสักลุ่มแลกบมีแล้ว เขาเค้นไปทาบ้านกันหมด ที่เห็นอยู่ต้นเท่าเขาเขาสีเพ็งมาบุกใหม่ ซี่ดินเดิมกลายเป็นบ้านคนไปหมดแล้ว ถนนหนทางดี แต่ก่อนเดินกันเป็นวัน เดียวนี้ไปมาวันละชิบหลบกับบ่คำ อะโลกี้คิมคทุกอย่าง เสียที่น้ำในคองมันแห้ง แต่ก็แต่ก่อนบ่แห้งลิ เขาว่าสาเหตุที่มันแห้งคือมีคองจิงเลขของบ้านเขาในละ มันบ่คิบบ่ดี ไปหลงกลอุบายจากเจ้าบ้านอีกตำบลหนึ่งคือตำบลบ้านโคก ที่คองมันอยู่แปะกันนาซำบ่ เขาอยากได้น้ำไปเข้าไร่เข้านาเข้านาบ้านโคกนั้น ก็เลยออกอุบายยกผู้สาวบ้านโคกให้เจ้าบ้านของเขา ไอ้ฝ่ายเจ้าบ้านของเขาหน้าเง่ หลงแม่ตึง เทอเมียน้อย บ่สนนางลูกบ้าน ซ้ำละไปอยู่กับเมียน้อยบ้านโคกอีก คนบ้านโคกเลยขอน้ำจากบ้านเขา เขาเข้ามาซุดเหมียงลาลางเอาน้ำจากบ้านนาป่าไหลไปบ้านโคกหมดตะ น้ำมันบ่ไหลมาทางที่ มันไหลไปพันหมคนี้ละ คองป่าสักมันเลยแห้ง บ้านนี้ชาวบ้านเขาเอ็นกันหลายลือคองป่าสักก็เอ็น ป่าสักแห้งก็เอ็น สักแห้งก็เอ็นแล้วแต่++

+++ แต่เดิมหมู่บ้านนี้มีคลองผ่าน น้ำตลอดปี ต้นน้ำเกิดจากภูเขาเสี้ยงลับ บริเวณสองฝั่งคลองมีต้นสักขึ้นเป็นทิว ราษฎรจึงเรียกป่าต้นสักหรือป่าสัก คลองนี้จึงมีชื่อว่าคองป่าสัก

ครั้งมีราษฎรมากขึ้นทางราชการอนุญาตให้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านคลองป่าสักตามชื่อคลอง
 ราษฎรตระกูล "สีเสื่อ" อพยพมาตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มแรก พวกเขาอพยพมาจากอำเภอคำชะอี
 จังหวัดเลย แล้วมาอยู่ที่อำเภอหล่มสัก หลังจากนั้นจึงได้มาตั้งถิ่นฐานที่คลองป่าสักนี้ ในที่สุดก็ได้
 ชักชวนญาติพี่น้องมาตั้งหลักแหล่งที่นี่ ปัจจุบันนี้บริเวณที่เรียกว่าป่าสักนั้นยังมีหลักฐานปรากฏให้เห็น
 แล้ว กลายเป็นที่อยู่ของราษฎรไปหมด ที่เห็นต้นสักขึ้นอยู่มากในบริเวณหมู่บ้านนั้นเป็นต้นสักที่ปลูกขึ้นใหม่
 ทั้งสิ้น การคมนาคมในหมู่บ้านสะดวก ความเป็นอยู่ยังดีขึ้น ในฤดูร้อนคลองป่าสักซึ่งแต่ก่อน
 จะมีน้ำไหลตลอดปี เดียวนี้น้ำในคลองแห้งขอด มีเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาว่า สาเหตุที่คลองป่าสักแห้ง
 เพราะมีหัวหน้าหมู่บ้านคลองป่าสัก ไปหลงกลกานันตาบลบ้านโคกซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน กานันตาบล
 บ้านโคกต้องการน้ำในคลองป่าสักไปใช้ในการเกษตร ได้ออกอุบายโดยยกหญิงสาวจากตาบลบ้านโคก
 มาให้เป็นภรรยาของผู้ใหญ่บ้านคลองป่าสัก ผู้ใหญ่บ้านได้ย้ายไปอยู่ที่บ้านโคก โดยไม่สนใจทุกข์สุขของ
 ราษฎรในบ้านคลองป่าสัก ปล่อยให้ราษฎรจากตาบลบ้านโคกชุดเหมืองน้ำน้ำเข้าไปยังหมู่บ้านโคก
 ตาบลบ้านโคก น้ำจึงไหลไปตามเหมืองที่ชุดาใหม่ ด้วยเหตุนี้บ้านคลองป่าสักจึงแห้ง ราษฎรใน
 หมู่บ้านเรียกชื่อหมู่บ้านของตนหลายชื่อทั้งบ้านคลองป่าสัก บ้านป่าสักแห้ง หรือบ้านสักแห้ง+++

+++หมู่บ้านคลองป่าสัก

*คลอง

**ป่า

สัก หรือต้นสัก หมายถึง พรรณไม้ผลัดใบขนาดใหญ่ มีลำต้นตรงสูงประมาณ 20 เมตร
 ขึ้นไป มีเปลือกหนา สีเทา หรือสีน้ำตาลอ่อนแกมเทา มีใบขนาดใหญ่กว้าง 20-30 เซนติเมตร
 ยาว 30-40 เซนติเมตร ดอกมีขนาดเล็กสีขาวนวล ออกเป็นช่อขนาดใหญ่บริเวณปลายกิ่ง ช่วง
 เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม ผลสักร่อนข้างกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 เซนติเมตร ผลหนึ่ง ๆ
 จะมีเมล็ด 1-4 เมล็ด โดยทั่วไปมักเรียกผลสักว่า "เมล็ดสัก" ซึ่งเมื่อแก่จัดจะเป็นสีน้ำตาล
 ต้นสักเป็นไม้ที่ทนทานต่อภัยธรรมชาติสูง เนื้อไม้แข็งปานกลางแต่ไม่เค็งงง่ายเหมือนไม้ชนิดอื่น ๆ

*คลอง คูคำอธิบายหน้า 35

**ป่า คูคำอธิบายหน้า 40

มด ปลวกและเชื้อราไม่สามารถทำลายเนื้อไม้ได้ ประกอบกับเนื้อไม้มีลวดลายสวยงาม จึงนำมาใช้สร้างบ้านเรือน และทำเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้ดี

หมู่บ้านคลองป่าสัก หมายถึง หมู่บ้านที่มีลานน้ำไหลผ่านและบริเวณนี้มีต้นสักขึ้นอยู่สองฝั่งคลองเป็นจำนวนมาก

คลองป่าสัก ประกอบด้วยคำ 3 คำคือ คลอง ป่า และสัก คลอง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก สัก ซึ่งเป็นคำนามคำที่ 3 ขยายคำว่า ป่า ซึ่งเป็นคำนามคำที่ 2 คำที่ 2 และคำที่ 3 ขยายคลอง ซึ่งเป็นคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

นาเจริญ, หมู่บ้าน

+ นายชล วันสาร อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 1 ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านนาเจริญ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2536 ว่า+

++ บ้านนาจะเสินนี้เดิมทีมันอยู่หมู่เดียวกับหมู่ 1 บ้านนาป่านี้ละ คือว่าคนท้องถิ่นนี้แตกลูกแตกหลานออกมาหลาย เจ้าบ้านเขาคุณแล่นทั่วถึงก็แยกหมู่ออกไปดูแลกันเอง ตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นมาใหม่ยังบ่บานนำชั้ก พ.ศ.2523 ได้ว่า คือว่าบ้านนี้ลวมกับบ้านนาป่าชั้บ ต่อมาขยายบ้านออกไปอีกป่าบ่มีมันหมดไปแล้ว ลูกหลานได้ขึ้นโรงเรียนลู้กาชากันหมด เค้าก็ว่าบ้านเลาจะเสินหลาย หลวงเข้ามาดูแลสนทนทาง มีนายเข้ามาเยี่ยมบ่อย ๆ มาแนะนำบอกวิธีป้องกันโลกต่าง ๆ บางทีก็เอากำไม้มาให้ ค้นเวลานายเขาให้ตั้งลื้อบ้าน เขาปิกษากันว่าอีเอนาป่าตั้งเพาะเป็นลื้อตั้งลื้อเดิมลุ่นพ่อลุ่นแม่ บางกุ่มกะว่าไม้่งที่อยู่มันบ่เป็นป่าแต่มันดีมันงามมันจะเสินแล้ว ำให้ลื้อนาจะเสินเพอะเขากะตกลงเอาลื้อหลัง บัดคนเก่าคนแก่ก็ยังเอิ้นนาป่าอยู่นั้นหนะ++

+++ หมู่บ้านนาเจริญแยกออกจากหมู่บ้านนาป่าหมู่ที่ 1 เมื่อปี พ.ศ.2523 เนื่องจากราษฎรมีจำนวนมากขึ้น หัวหน้าหมู่บ้านคุณแล่นทั่วถึง สาเหตุที่ตั้งชื่อหมู่บ้านว่านาเจริญเพราะเป็นหมู่บ้านที่แยกจากหมู่บ้านนาป่าจึงคงคำว่า "นา" ไว้ ส่วนคำว่า "เจริญ" นั้นราษฎรพร้อมใจกันเพิ่มเข้าไปเองเป็นนาเจริญ โดยให้เหตุผลว่าขณะที่แยกหมู่ออกมา นั้นสภาพของท้องถิ่นเจริญขึ้นมากแล้ว เช่น การคมนาคมสะดวก ในหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ เด็กทุกคนได้เข้าโรงเรียนในหมู่บ้านโดยไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปที่ต่างตำบล มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาแนะนำเรื่องวิธีป้องกันโรค

มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานมาเยี่ยม มาให้คำแนะนำต่าง ๆ เหตุผลดังกล่าวจึงได้ชื่อว่าหมู่บ้าน
นาเจริญ ยังมีคนรุ่นเก่าเท่านั้นที่เรียกหมู่บ้านนี้ว่านาป่า+++

+++หมู่บ้านนาเจริญ

*นา

เจริญ หมายถึง เติบโต รุ่งเรือง

หมู่บ้านนาเจริญ หมายถึง หมู่บ้านที่มีนาซึ่งนับวันจะเติบโตและรุ่งเรืองเพราะผู้คน
เข้าไปอาศัยอยู่มากขึ้น

นาเจริญ ประกอบด้วยคำ 2 คำ นา เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก เจริญ เป็นคำขยายคำหลัก
จะเห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านพิจารณาความหมายจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายที่แสดงลักษณะ เฉพาะ
ทางภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่เพาะปลูกและแสดงอาชีพ++++

ป่าเสน่ห์, หมู่บ้าน

+ นายชล วันसार อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 1 ตำบลนาป่า อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านป่าเสน่ห์ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2536 ว่า+

++ อันบ้านนี้แลงที่เดียวนำป่าชื่อป่าเสน่ห์หลอก เพี้ยนชื่อเอ็นว่าป่าเสนียด คือว่าเ้าคา
ว่าเสนียดนี้นำป่าต้นเสนียดที่เป็นต้นไม้เขาช้ชทายาเด้ แต่มันเป็นไ้อ้ตัวจิงไล ชี้เกียจ มันมีอะไล
นบ้านนี้ละ คือคนมันจิงไล บ่ว่าลูกเค้าเมียคนมันเอาเบ็ด คนช้ลัก ช้จก วั้ว ควย เขาผูกไว้ตาม
หัวลำปลายนาก็แก้มัดจุงเอาไปอย่างช้ทะเล คินคาบขวงมันมันอ้อฆ่าเอาแม่ะ บ่มีคนแก่ตายหลอกคน
แถวนี้ทะเลสาวกันแกงกันบ่เว้น คนเขาก็เลยเอ็นป่าเสนียด เพาะไ้อ้พวกช้ลักช้จกมันมันก้อพาลูกเมีย
บอบอบอยู่ตามป่า กะเสียกป่าเสนียดกันติดปากแล้ว ที่นี้คนกุ่มันตายไปหมดแล้วไ้อ้พวกจิงไลทะเล
เจ้าบ้านเขาบิกซากันบ่อยากให้ลูกหลานที่เกิดมาหม้อู้ความหลังของคนเต้า มันบ่ดี แล้วก็พากันเอ็น
เอาชื่ออันใหม่เป็นป่าเสน่ห์ ความหมายมันดีมันงามเป็นมงคลดีเตะละ าคะไ้ยินก็มักว่าชื่อเพาะดี
ต่อมาคนหลายเข้า หลวงให้ตั้งเป็นบ้านเป็นเมือง เขาจึงเอาชื่อป่าเสน่ห์เป็นชื่อหมู่บ้าน จนเดี๋ยวนี

ลูกหลานล้มความหลังของบ้านนี้หมดแล้ว บั๊สสะแม่ระว่าความหลังของคนเค้าจั่งโลปานไหน บางคน
เขาเหมาเอาว่าเป็นต้นเสียดท่ายาพัน บ่แม่นเค็ดขาด พ่อลูตี พ่อโยเที่ยวมาเบ็ดแล้ว อื่นบ้านนา
ปานะ ปาเสน่ที่นี้แยกมาจากบ้านงหมูที่สอง เพาะว่าคนหลายคูแลบ่ทั่วถึงอย่างจั้นเนะ++

+++ หมูบ้านนี้เดิมชื่อปาเสียด คำว่าเสียด มีได้หมายถึงชื่อต้นไม้ที่มีสรรพคุณใช้ทนาย
รักษาโรค แต่หมายถึงสิ่งเลวทรามไม่เป็นมงคลเกิดขึ้นแก่ราษฎรกลุ่มนี้ มีเรื่องเล่าว่า ผู้ชายใน
หมู่บ้านได้ประพฤติดนเป็นคนพาล ชอบเล่นการพนัน ลักขโมย เกียจคร้าน และประพฤติดลุกเมีย
ผู้อื่น หากใครขัดขวางก็จะถูกทำร้ายจนบางครั้งถึงแก่ชีวิต มีการฆ่ากันไม่เว้นแต่ละวัน ส่วนคำว่า
ปานั้นเนื่องจากแต่เดิมบริเวณนี้เป็นป่าทึบ ผู้คนจากท้องถิ่นอื่นจึงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่าปาเสียด
ต่อมาราษฎรรุ่นหลังเห็นว่าคนพาลดังกล่าวหมดไปจากหมู่บ้านแล้ว ประกอบกับไม่อยากจะให้เยาวชน
ในท้องถิ่นรับรู้ความเลวทรามของบรรพบุรุษ และเพื่อให้มีความหมายดีเป็นสิริมงคลแก่ราษฎรใน
หมู่บ้านจึงเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น ปาเสน่ ครั้นทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อ
บ้านปาเสน่ด้วย หมู่บ้านนี้แยกออกจากหมู่บ้านงหมูที่ 2 เพราะราษฎรมีจำนวนมากขึ้น ปกครอง
ได้ไม่ทั่วถึงปัจจุบันผู้คนส่วนใหญ่นำมาของการเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านปาเสียด เป็นหมู่บ้านปาเสน่
บางคนเข้าใจว่า บริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านนี้เดิมเคยเป็นป่าต้นเสียด ความจริงแล้วไม่ใช่ เพราะ
ผู้เล่ารู้ความจริงดี เนื่องจากเคยเข้าไปคลุกคลีอยู่ในหมู่บ้านนี้มา+++

++++หมู่บ้านปาเสน่

*ปา

เสน่ หมายถึงมีสิ่งที่คุณให้รัก หรือชอบ

หมู่บ้านปาเสน่ หมายถึงหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บริเวณที่ใคร ๆ พบเห็นแล้วหลงเหลือชวนให้รัก

ปาเสน่ ประกอบด้วยคำ 2 คำ ปา เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก เสน่ เป็นคำขยายคำหลัก
จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านในที่นี้ พิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะ
ทางภูมิประเทศที่เป็นป่าดง++++

*ปา ดูคำอธิบายหน้า 40

สภาพทั่วไปของตำบลนางิ้ว

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลนางิ้วอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ จดตำบลท่าพล อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศใต้ จดตำบลสะเดียง อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศตะวันออก จดตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศตะวันตก จดตำบลริมสีม่วง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลนางิ้ว แบ่งการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

หมู่ที่ 1 บ้านสำนักหมัน	หมู่ที่ 2 บ้านนางิ้ว
หมู่ที่ 3 บ้านนางิ้ว	หมู่ที่ 4 บ้านนางิ้ว
หมู่ที่ 5 บ้านนางิ้ว	หมู่ที่ 6 บ้านนา
หมู่ที่ 7 บ้านคลองสาร	หมู่ที่ 8 บ้านนางิ้ว
หมู่ที่ 9 บ้านนางิ้ว	หมู่ที่ 10 บ้านนา
หมู่ที่ 11 บ้านนางิ้วเหนือ	

สำนักหมัน, หมู่บ้าน

+ นายทา ทัญศ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 7 ตำบลนางิ้ว อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าที่มาของชื่อหมู่บ้านสำนักหมัน เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2536 ว่า +

++ บานเหน่เดิมที่ป่าชื่อนี้หลอก นำลาดนะชื่อของเขาจริง ๆ นะ มันเป็นแบบนั้นแท้
วะแล้ว ทุกปีทุกปีนำหน้าฝนน้ำมันจะไหลมาแต่เขานางิ้วลงคลอง กะล่นตลิ่งถ่วมเข้า ถ่วมนา ถ่วมบาน
เขานะ แลวน้ำหน้มันบั้งคือกับเลาเอาน้ำลาดลงพื้นแลวมันกะแห้งไปอย่างจั้น แต่ว่าชาวบ้านเขา
เคยคลื่อน ต้นข้าวยังบั้งออกलग มาลมชะก่อนเพาะน้ำมันแลงจืด บางทีข้าวมันตั้งห้องเม็ดข้าว
กะมาลีบชะอีก หมู่เห็ดเป็ดไก่บั้งต้องถาม เอาบั้งตายเบ็ด วัควายกะซิม พืชมันมากับน้ำ ไร่บาน

ที่ลงทุนเลี้ยงปลาไว้ออกเปิด ปีนี้เขาจะทุบกู้กันหลาย น้ำมันลาดตามชื่อที่เลี้ยงหัวจัน เขาจะพากันเขียนชื่อเป็นสำนักมัน ลาว ๆ ผ่อสอส่งชื่อทำฮกนะมันมีมูลใจจิงให้ชื่อสำนักมันแมนนี่ คือหัวมันเป็นกิ่งกางของพวกนายฮ้อยจัว นายฮ้อยควายจากลุ่มซึก ลุ่มแก้ว เพ็นจุงจัวจุงควายไปแลกตั้งชายเต็ง ยู่แถวเพชรใบลุ่ม ลุ่มใบเพชรอย่างงั้นนะบางที่จุงไปชายพันพิจิตร เมืองแก้ว บางที่ทะเล็ดไปตั้งเมียงหลวงผัวะ กะเวลาเอาเพล กะมาเช่า เมื่อยาใต้ต้นหมันใหญ่ บางกุ่มมาถึงเอาตะเวนจะตีก กะเอาไม้ไ้ ๆ นั้นเปอะไปเปอะมากันงูเงี้ยวเขี้ยวขอพอได้ลับนอน คนกายไปกายมากะมาต่อเติมเอาหญ้ามางูหลังคากันฝน มีมผาเป็นพากชะผ่อคำพวกนี้จะเสี่ยกดีดปากว่าสำนักหมันพอมีคนเข้ามาอยู่แต่กลูกหลานหลายเข้ากะเอาชื่อเดิมเลยละเป็นชื่อบานนะเดียนี่นายเขาดีหลายช่วยมุนดินำกันนำหลาดมาอีก แต่คั้นน้ำมันหลาย ๆ ตีกสามวันสามคืนบ่ยุคนำกะยังหลาดคือกัน ++

+++ บ้านสำนักหมัน เดิมชื่อว่าบ้านน้ำราด ทุก ๆ ปีในฤดูฝนน้ำจากเทือกเขาหมู่บ้านจัวจะไหลลงสู่คลองตั้งเดิมและไหลหลากผ่านทุ่งนา ผ่านเข้าไปในบริเวณที่ราษฎรตั้งบ้านเรือนอยู่ทำให้ราษฎรเดือดร้อนมาก แม่น้ำน้ำนี้จะไหลผ่านนาข้าวเพียงไม่กี่ชั่วโมงก็ทำให้ต้นข้าวล้มและไม่ออกรวง หากออกรวงแล้วเมล็ดข้าวอาจจะลีบ นอกจากนั้นสัตว์เลี้ยวเช่น หมู เป็ด ไก่ ล้มตายวัวควายได้รับเชื้อโรคซึ่งมากับน้ำ ปลาที่เลี้ยงไว้ในบ่อถูกน้ำหลากพัดออกจากบ่อ สิ่งเหล่านี้ชาวบ้านมีความเห็นตรงกันว่า คานเบลของชื่อหมู่บ้านไม่เป็นสิริมงคล จึงพร้อมใจกันเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านจากหมู่บ้านน้ำลาด เป็นหมู่บ้านสำนักหมันในปี พ.ศ. 2456

สาเหตุที่ตั้งชื่อสำนักหมัน เพราะว่าก่อนที่จะตั้งเป็นหมู่บ้าน บริเวณกึ่งกลางระหว่างอำเภอเมืองเพชรบูรณ์และหล่มสัก มีต้นหมันขนาดใหญ่ต้นหนึ่งขึ้นอยู่ริมทางในสมัยก่อนเป็นเส้นทางที่ราษฎรและพ่อค้าโคกระบือค้อนสัตว์มาหยุดพักรับประทานอาหารและพักเหนื่อยใต้ร่มเงาของต้นหมันครั้นหายเหนื่อยก็จะค้อนสัตว์ออกเดินทางต่อไปเพื่อนำไปขายที่จังหวัดพิจิตร พระนครศรีอยุธยา เรื่อยไปจนถึงกรุงเทพฯ บางคนก็อาจจะใช้เป็นที่พักค้างคืน โดยที่ทำเป็นเพิงหยาบ ๆ ก่อนเรียกว่าสำนักหมัน ซึ่งหมายถึงที่พักชั่วคราวใต้ต้นหมัน ต่อมาเมื่อมีบ้านเรือนของชาวบ้านเพิ่มมากขึ้นจึงตั้งเป็นหมู่บ้านให้ชื่อว่า บ้านสำนักหมัน ปัจจุบันทางราชการได้เข้าไปช่วยเหลือโดยทำคันดินกั้นน้ำให้สูงขึ้น เพื่อป้องกันมิให้น้ำไหลท่วมที่นา และบ้านเรือนของราษฎรวิธีการนี้ใช้ได้ผล แต่ปีใดที่มีมรสุมฝนตกหนักมาก น้ำก็ยังท่วมที่นาและบ้านเรือนของราษฎรเช่นเดิม +++

++++ หมู่บ้านสำนักหมัน

สำนัก หมายถึงที่อยู่อาศัยชั่วคราว

หมัน หมายถึงพรรณไม้ป่ายืนต้นขนาดใหญ่ เปลือกนำมาเข้าให้เปื่อยและพันเป็นเชือกใช้แทน
บอได้ ผลคล้ายกลางสาต รับประทานเป็นผลไม้ได้แต่ไม่เป็นที่นิยมเพราะเนื้อเหนียวและรสไม่อร่อย
หมู่บ้านสำนักหมัน หมายถึง หมู่บ้านที่เคยเป็นที่พักอาศัยชั่วคราวซึ่งมีต้นหมันขึ้นอยู่
บริเวณนั้น

สำนักหมัน ประกอบด้วยคำ 2 คำ สำนัก เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก หมัน เป็นคำนาม
ขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเป็น
สถานที่++++

นางิ้ว, หมู่บ้าน

+ นายทา ทัญศ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 7 ตำบลนางิ้ว อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงประวัติของชื่อหมู่บ้านนางิ้ว เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2536 ว่า +
++ ตะกะเลิมตั้งตำบลนางิ้วนี้ เดิมที่มันมีฮามูบ้าน กะมีบานสำนักหมันเป็นหมู่หนึ่ง บ้านนางิ้ว
เป็นหมู่สอง มุ่สาม มุ่สี่ มุ่ห้า คนคนใดลูกได้หัวเต็ง มาจากฝั่งอื่นเต็ง หลายนักเข้า
มุ่ฮากะแย็กเป็นหมู่หก มุ่ฮากะแย็กเป็น มุ่ฮิบ มุ่เจ็ด บานคองล้านกะแย็กจำกมุ่ 1 บานสำนักหมัน
มุ่แปดกะแย็กมาจำกมุ่สอง มุ่เก้า มุ่ฮิบแปดแย็กจำกมุ่สี่ บานนางิ้วเดิมชื่อบานลักจิ้ว ชาวบาน
เลี้ยกัววหนี่หว่าจิ้ว เพราะหว่าสมัยก่อนทางด้านทิศตะวันออกมีไค้กไค้กหนึ่ง ชาวบานเลี้ยกัววไค้ก
ลักจิ้ว อยู่ห่างจำกมุ่บานโฆปะมาฉีกสามกิโล านปีหนึ่ง ๆ วางเตียนสามดินสามคาทุกปีกะจะมี
จิวทองคำนะ จะผาผุงมายังอยู่บนไค้กทางด้านทิศตะวันตกของบ้าน ห่างจำกบานชีกิโล เขากะเลี้ยก
ไค้กตะลาดจิวเพาะเอาจิวไฆยั้งไว้ ที่ไค้กตะลาดจิวจะมีลักจิวทองคำไฆยั้งขึ้นมาอย่างตอนี้ ยาว
ปะมาฉสามหาว จิวกะจะแสดงอิทธิฤทธิ์ให้ชาวบ้านเห็นโดยมาเต็นวัน เต็นถูลักจิว ชาวบาน
เห็นจิวทองคำ ลักทองคำกะยากได้ กะมาช้วนกันมีเต็งไฆยั้งไฆยั้งมือ น้าไฆยั้งเต็ง ปินเก็บเต็ง
กะไหลล่าตามกันโฆ สมัยก่อนบานนี้กะเป่นป่าเป็นดง คั่นที่ตามโฆเคาเลาโฆพังหว่า ทาตนาหมี่
ไค้กสูง ๆ มันโฆยข้าม ทาตนาหมี่ไค้กก็คั่นดินจิวทองคำจะลอด ชาวบานที่โฆกะทาอะไรมันบ่ได้
หลอก คั่นชาวบานผากันโฆคุดโฆคั่นยากจะได้ลักจิวทองคำกะบ่ได้ ยิ่งชู้คุดโฆมีเต้มดงาม ยิ่งชู้คุดลิก

เท่าไรก็ยังไม่มีฝนผัดพาคันจะเอาชีวิตปลอดภัย เค้าคือหวามันซึกซิด พอเป็นบานเป็นเมือง
กะเลย เลี้ยกหว่าบานลักจั่ว ยู่มานานเข้าคนบานนี้ นอกจากทานากะยังเลี้ยงจัวกันไม้ด บ้อยทิ้งไว้
กางคากางคินกะบมีคั่นลัก จากบานลักจั่วกะเพี้ยนมาเสี่ยกบานนางจั่วกะ เลี้ยกกันมานานเต็บ ต่อมา
กะมีพะลาดสะบันยัคลักษณะปีกคองทองที่กะมีก้าน มีผู้ยี่ป้านขึ้น ก้านจะไปเทียบชื่อให้เขียน
คำอื่น ๆ ที่ชาวบ้านเสี่ยกอยู่ ตัวอย่างคือกำนาชาวบานเสี่ยกาโก้ ไล่ชาวบ้านเสี่ยกาโก้ อ่อนชาวบ้าน
เสี่ยกออ่อน คันทวนางจั่วมันน้ำจะเป็น นางจั่ว คือ กะคำอื่น ๆ ไฮเสี่ยงซุง ++

+++ ตำบลนางจั่ว เดิมมี 5 หมู่บ้านคือ หมู่ที่ 1 บ้านสำนักหมื่น หมู่ที่ 2 บ้านนางจั่ว
หมู่ที่ 3 บ้านนางจั่ว หมู่ที่ 4 บ้านนางจั่ว และหมู่ที่ 5 บ้านนางจั่ว เมื่อผู้คนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น และ
ผู้คนอพยพจากที่อื่นเข้ามาอาศัยมากขึ้นจึงแยกหมู่บ้านเดิม 5 หมู่บ้านออกเป็น 11 หมู่บ้าน
บ้านนางจั่วเดิมชื่อบ้านหลักจั่ว สาเหตุที่ชื่อบ้านหลักจั่วเพราะทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านห่างจาก
หมู่บ้านไปประมาณ 3 กิโลเมตร จะมีเนินอยู่เนินหนึ่งชื่อโคกหลักจั่ว นอกจากจะเรียกโคกหลักจั่ว
แล้วโคกตลาดจั่วก็เรียกชาวบ้านเล่ากันว่าวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปีจะมีวัวทองคำขนาดใหญ่
นำฝูงมาหยุดที่ เนินแห่งนี้ที่ เนินนี้จะมีหลักทองคำเปลวขึ้นมาคล้ายตอยาวประมาณ 3 วา วัวทองคำจะ
แสดงอิทธิฤทธิ์เอาลาตัวสีกับหลักทองคำ ชาวบ้านเห็นวัวทองคำและหลักทองคำจึงอยากได้ต่างชวน
กันตามวัวทองคำนั้นไปและกินอาวูธ เช่น หน้าไม้บ้าง ปืนแก๊ปบ้าง ไปด้วย มีคนหนึ่งที่ติดตามล่า
วัวทองคำเล่าให้ฟังว่าวัวทองคำจะกระโดดข้ามต้นไม้ที่ล้มพาดกับต้นไม้ต้นอื่น แต่ถ้าต้นไม้ล้มลำต้น
ติดพื้นดินวัวทองคำจะลอดไป ชาวบ้านเหล่านั้นไม่สามารถล่าวัวทองคำได้ ส่วนหลักทองคำนั้น
ชาวบ้านที่อยากได้ต่างก็พากันไปซุด เมื่อซุดลงไปก็พบแต่เม็ดง่าม ยิ่งซุดลึกเท่าไรก็ยิ่งเกิดพายุพัด
คนแทบจะเอาชีวิตไม่รอด ชาวบ้านเชื่อว่าหลักทองคำนี้ศักดิ์สิทธิ์ หลายปีต่อมาครั้งมีผู้คนอพยพมา
ลงหลักปักฐานจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่าบ้านหลักจั่ว ชาวบ้านแถวนี้นอกจากจะมีอาชีพทำนาแล้วทุก
บ้านจะเลี้ยงวัวแม้จะปล่อยวัวทิ้งไว้ในตอนกลางคืนก็ไม่มีคนขโมย จากชื่อเดิมว่าหมู่บ้านหลักจั่ว
จึงกลายมาเป็นหมู่บ้านนางจั่ว ครั้งมีประกาศพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่จึงได้มีการเลือก
ตั้งก้าน และผู้ใหญ่บ้านขึ้น ก้านคงจะเอาชื่อ นางจั่วไปเทียบกับคำอื่นที่คนในท้องถิ่นพูดกัน
ตัวอย่างเช่น ไก่ คนในท้องถิ่นออกเสียงเป็นไก่ ไล่เป็นไล่ อ่อนเป็นอ่อน ดังนั้น นางจั่วจึงน่าจะ
เป็น นางจั่ว เหมือนกับคำอื่นที่ออกเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนไป +++

++++ หมู่บ้านนางิ้ว

*นา

งิ้ว มาจากคำว่างัว หรือวัว ซึ่งหมายถึงสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เป็นสัตว์ที่คนนำมาใช้แรงงาน เช่น ใช้ไถนา เทียมเกวียน เป็นต้น

หมู่บ้านนางิ้ว หมายถึง หมู่บ้านที่มีที่นาซึ่งเคยเป็นสถานที่เลี้ยงวัวมาก่อน

นางิ้ว ประกอบด้วยคำ 2 คำ นา เป็นคำนามหลัก งิ้ว ซึ่งมาจากงัวหรือวัวเป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่เพาะปลูกและแสดงอาชีพของคนในชุมชนนั้นได้ด้วย++++

นา, หมู่บ้าน

+ นายทา ทนยศ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 7 ตำบลนางิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกที่มาของชื่อหมู่บ้านนา เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2536 ว่า +

++ เขาตั้งชื่อบ้านนาเนี่ยะมันเป็นอย่างงั้นจริง ๆ คือ หว่าตงงี่มันลาบไหล่งไบเปิด พวกที่อยู่บ้านนางิ้วนี่เตอะ ออกมาผั้นต่นไม้เล็กต่นไม้หน่อยเผา เอาที่ปลูกเข้าชะเตอะ อีกบ้านคั่นอันกะตามกันมาอยู่กันเป็นกลุ่มเป็นก้อน ส่วนไอที่นาทาเข้ากะขยายออกไปซุดตา ภายหลังเป็นหวาบ้านอยู่กลางตัดไบเป็นนาเปิด ชาวบ้านเอาแน่นอนว่าได้กับน้ำท่า บางปีน้ำท่าหลาย บางปีน้ำน้อย ซ้ำยังแมงกินได้ผลบ่ได้ผลกะบบานศาลก่าวกันบ่ ทุกปีกะจะมีพิธีเข้ากรรมกันนะ เขาหวาแก้ได้ ++

+++ เดิมพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นที่ราบใช้ปลูกข้าว เมื่อผู้คนจากหมู่บ้านนางิ้วเข้ามาหักร้างถางพงและตั้งถิ่นฐานรวมอยู่กันเป็นกลุ่ม และประกอบอาชีพทำนา จึงให้ชื่อบ้านว่า บ้านนา เพราะมีนาโอบล้อมหมู่บ้านทั้งหมด การทำนานั้นธรรมชาติเป็นอุปสรรคอย่างมาก เพราะแต่ละปีนั้นบางแห่งน้ำมากเกินไป บางแห่งฝนแล้ง หรือแมลงลงกัดกินต้นข้าว จึงมีพิธีเข้ากรรมเพื่อให้สิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์บัดเป่าสิ่งชั่วร้าย และบันดาลให้ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ ตามความเชื่อของคนในหมู่บ้านเป็นประจําทุกปี +++

++++ หมู่บ้านนา

*นา

หมู่บ้านนา หมายถึง หมู่บ้านที่มีที่ราบสำหรับปลูกข้าว

นา ประกอบด้วยคานามค่าเดียว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นชื่อที่มีความ

ความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่เพาะปลูกและแสดงอาชีพได้++++

คลองสาร. หมู่บ้าน

+ นายทา ทันยศ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 7 ตำบลนางิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านคลองสาร เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2536 ว่า +

++ บ้านนี้ะแบกนะคับ จริง ๆ แล้วเขาเอาชื่อมาจากคลองสองสายมันไหลมาจับกันนะ คนไทยเขาว่าปะसानแม่นะเกีะ อันคองมันมาจากไหนลี คืออย่างงี้มันไหลมาสองทาง ทางหนึ่งมาจากเขา เตี้ย ๆ ในตำบลนางิ้วนี้ ไหลมา เขากะเลือกคองห้วยบาน อีกเขาหนึ่งพุ่งจากตำบลปลาเลาพุ่งไ้ทางที่น้ำมันไหลมีแต่ต้นไผ่ทั้งนั้น เขากะเลือกคองล่องไผ่ แล้วมันไหลมาจับกันจับกัน คนไทยว่ามันปะสานกันอย่างงั้นเดะ ชาวบานที่อยู่แถบนั้นก็เลือกคองปะสาน ที่นี้ว่าชื่อมันยาวกะตัด เหลือเป็นคองสานเดะที่นี้นะ พอคนหลายเข้าหลวงจิดาให้เป็นบานเป็นเมียงขึ้น ที่แลกกะตีกองตั้งคองคองมันจุกัน และเขากะเลือกตัดปากแล้วทำให้ชื่อบานคองสานแห่ม เจ้าบานกะลู้ดีลี้จะเขียนแจ้งไปยังวังบู้ลละ ออกมาเป็นบานคองสาร ใช้ ล. เลีย ชะกิดจนเดี๋ยวนีก็ เป็น ล. เลีย ++

+++ การที่หมู่บ้านนี้ได้ชื่อว่า "บ้านคลองสาร" เพราะตั้งตามชื่อคลอง คำว่าสารเดิมมาจากคำว่าสานหรือประสาน คลองประสานเกิดจากคลอง 2 สายบรรจบกัน คลองสายหนึ่งเกิดจากเนินเขาในตำบลนางิ้วไหลผ่านหมู่บ้านจึงเรียกคลองห้วยบ้าน คลองอีกสายหนึ่งมีต้นกำเนิดจากภูเขาในตำบลปลาเลา น้ำจะไหลผ่านหมู่บ้านซึ่งมีป่าไผ่ขึ้นเต็มจึงเรียกว่าคลอง

ร่องน้ำ ซึ่งคลองสองสายนี้จะไหลมาบรรจบกันจึง เรียกบริเวณที่คลองประสานกันนี้ว่าบ้านคลอง
ประสาน ต่อมาชาวบ้านมีความเห็นว่าชื่อนี้ยาวจึงตัดคำออกเหลือเป็นคลองसान เมื่อผู้คนเพิ่มมากขึ้น
ทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้าน ราษฎรได้ตกลงให้ชื่อตามที่เรียกกันมาแต่เดิมเป็นคลองसान
คงจะเป็นความเข้าใจผิดของผู้นำหมู่บ้านซึ่งเขียนแจ้งไปยังอำเภอ ชื่อหมู่บ้านจึงเขียนเป็นคลองสาร
โดยใช้ ร. เป็นตัวสะกดแทน +++

++++ หมู่บ้านคลองสาร

*คลอง

สาร มาจากคำว่าสานหรือประสาน ซึ่งหมายถึงเชื่อมทำให้เข้ากันสนิท

หมู่บ้านคลองสาร หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำน้ำธรรมชาติมาบรรจบกัน

คลองสาร ประกอบด้วยคำ 2 คำ คลอง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก สาร เป็นคำกริยา
ขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดง
ลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

สภาพทั่วไปของตำบลป่าเลา

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลป่าเลาตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง เพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ จดตำบลนาจั่ว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศใต้ จดตำบลบ้านโตก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศตะวันออก จดตำบลสะเดียง อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศตะวันตก จดอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

การปกครอง

ตำบลป่าเลา แบ่งการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

หมู่ที่ 1 บ้านป่าเลา หมู่ที่ 2 บ้านป่าเลา

หมู่ที่ 3 บ้านป่าแดงเหนือ หมู่ที่ 4 บ้านป่าแดง

หมู่ที่ 5 บ้านป่าแดง หมู่ที่ 6 บ้านพลา

หมู่ที่ 7 บ้านป่าแดง หมู่ที่ 8 บ้านพลา

หมู่ที่ 9 บ้านป่าแดง หมู่ที่ 10 บ้านป่าเลา

หมู่ที่ 11 บ้านป่าแดง

ป่าเลา, หมู่บ้าน

+ นายล้อม ไร่ทอง อายุ 86 ปี อยู่บ้านเลขที่ 71 หมู่ที่ 1 ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าความเป็นมาของชื่อบ้านป่าเลา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ เดิมมันเป็นป่าเป็นดงป่านป่าพงป่าเลาทั้งนั้นแค่หลาย มันเป็นปั้งั้นแต่ละบ้านป่าเลาเนี่ยะ มี 3 หมู่คือ มีหมู่ 1 หมู่ 2 หมู่ 10 ทั้งสามหมู่มิที่มาอันเดียวกันนี้แน่ เป็นคนถิ่นนี้ทั้งนั้นแน่ บ่มีบ้านอื่นมาบนเลยละ บ้านก็ติดสนนไปนี่แล้ว มีเป็นบ้านเป็นเลือนนี้มันนานจังแค่ซัก 300 กว่าปีนั่นแหละละยะแลก ๆ ก็อยู่เป็นกลุ่ม เก้าหลังสิบหลังอยู่ทั่วไปป่าอย่างงั้นแหละ

เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้วต้นเลาะวะ คำถางเตียนหมดแล้ว ++

+++ สาเหตุที่ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าป่าเลาเพราะว่า เมื่อประมาณ 300 ปีล่วงมาแล้ว บริเวณ
แห่งนี้เป็นป่ารกทึบ โดยเฉพาะต้นเลาขึ้นเต็มไปหมด ปัจจุบันต้นเลาไม่มีเหลือให้เห็นแล้ว เพราะ
ชาวบ้านได้ถางถางเป็นที่ทำมาหากินหมดแล้ว บ้านป่าเลาจัดว่าเป็นหมู่บ้านที่กว้างมากกินเนื้อที่ถึง
3 หมู่ด้วยกัน คือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 10 ซึ่งชื่อหมู่บ้านมีความเป็นมาเหมือนกัน +++

++++ หมู่บ้านป่าเลา

*ป่า

เลา หมายถึงพรรณไม้ชนิดหนึ่ง ลำต้นแข็งเป็นปล้อง ช้างในเวลากลางคืนชอบ
มักขึ้นตามชายป่า ชายเขา คนนิยมนำเอาดอกซึ่งมีสีขาวนวลมาฝัดแดดให้แห้งนำไปทำเป็นไส้
ที่นอนแทนนุ่นหรือ เลา เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 มาจากคำว่าเรา นอกจากนั้น เลา อาจหมายถึง
ลักษณะของน้ำที่พุ่งลงมาจากภูเขา

หมู่บ้านป่าเลา ในที่นี้หมายถึง หมู่บ้านที่มีต้นเลามาก

ป่าเลา ประกอบด้วยคำ 2 คำ ป่า เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก เลา เป็นคำนามขยาย
คำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ
เฉพาะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นป่าดง++++

ป่าแดง, หมู่บ้าน

+ นายสน นวลจันทร์ อายุ 84 ปี อยู่บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 5 ตำบลป่าเลา
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านป่าแดง เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537
ว่า +

++ ะวัดบ้านป่าแดงมันยาวเต้ คืออย่างงี้กะมีพะเวียงจันทน์ชื่อพะปิ่น พะยั้ง พะอยู่
สั่งสอนผู้คนมาเลื่อยจนถึงพะ ตะแกสลาดเสลียว มองเห็นที่อยู่ถึกินบ่ออีดบ่อยากก็ฟ้ากันซึก เดิมอยู่
บ้านเก่าก็จัวใหญ่ ที่นี้มันมีแห่ง ต้องมันมูนบ่มีน้ำก็ย้ายจากพูนมาอยู่ลวมกัน แล้วก็ฟ้ากันสร้างวัด

ตงข้างวัดมีกีกาโพธิ์อยู่นั้น ก็เลยเอาชื่อว่าวัดโพธิ์ก้างหันแนว ที่นี่ก็มีพะเวียงจันทน์ลู่ข้าวว่าซีกก็มาตาม
ถ้ามทำทางไปบ้านปะแดง มาปะกันแล้วก็ชวนกันมาอยู่ ปุกข้าวกัน เอาข้าวขึ้นก็บูชากยา กินสุนัขจัด
เลยละคะก็ชอบ จันแนะชื่อบ้านป่าแดงเอามาจาก ปะแดง ใช้เสี้ยกคนซีกแล้วเตะ บ้านนี้เค้า
เสี้ยกแบบนี้ เค้ามีบุญคุณหลาย ++

+++ สาเหตุที่ได้ชื่อว่าบ้านป่าแดงนั้น มีเรื่องเล่ากันว่า เดิมทีเดียวบริเวณนี้เป็นป่ารก
ไม่มีคนอยู่ ได้มีพระธุดงค์ 3 รูป คือ พระปิ่น พระยั้ง พระอยู่เป็นชาวเวียงจันทน์ประเทศลาว
มาปักกลดบำเพ็ญศีลอยู่ และเห็นว่าบริเวณนี้เป็นที่ราบเชิงเขา มีลำธารไหลผ่านตลอดปี เป็น
ทำเลที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก พระทั้งสามรูปจึงสึกจากพระและตั้งบ้านเรือนทานาหากินอยู่ที่นั่น
ครั้นต่อมามีพระจากเวียงจันทน์ซึ่งเป็นญาติกันเดินทางมาเยี่ยม เมื่อมาถึงตัวเมืองเพชรบูรณ์
ได้สอบถามชาวบ้านว่า บ้านปะแดงปิ่น ปะแดงยั้ง ปะแดงอยู่ ตั้งอยู่ที่ไหน พระจากเวียงจันทน์
ก็ได้พบกับปะแดงทั้ง 3 คน ผู้คนจากท้องถิ่นอื่นเห็นว่าบริเวณที่ปะแดงทั้งสามตั้งรกรากทานา
หากินนั้นอุดมสมบูรณ์ จึงอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งมากขึ้นจนสามารถตั้งเป็นหมู่บ้านได้ และพร้อมมา
กัน เรียกว่าหมู่บ้านปะแดงโดยถือเอาคำพูดของพระจากเวียงจันทน์ คำว่าปะแดง ชาวบ้าน
ออกเสียงเป็นป่าแดง ทาให้ชื่อบ้านปะแดงจึงกลายเป็นบ้านป่าแดงและเรียกชานกันมาตราบ
เท่าทุกวันนี้ อาชีพของคนบ้านป่าแดงนอกจากจะปลูกข้าวแล้ว ยังปลูกยาสูบพันธุ์พื้นเมืองที่มีกลิ่นฉุน
อีกด้วย +++

++++ หมู่บ้านป่าแดง

ป่าแดง มาจากคำว่า ปะแดงเป็นคำที่ใช้เรียกบุคคลที่ลาจากสมณเพศ

หมู่บ้านป่าแดง หมายถึงหมู่บ้านที่มีบุคคลที่ลาจากสมณเพศอาศัยอยู่

ป่าแดง ประกอบด้วยคานามาคาเดียว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นคำที่ใช้

เรียกบุคคลที่ลาจากสมณเพศแล้ว++++

ปลา, หมู่บ้าน

+ นายเฉลิม มาโพธิ์ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 152 หมู่ที่ 8 ตำบลป่าเลา
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านปลา เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2537
ว่า +

++ บ้านพำเดิมตำมถึพู่เถ่าเล่ากันมาน่าว่า บ้านพำเค้าว่าเป็นบ้านพาม มี ล.เสียน่า มีพามาตั้งบ้านก่อน ถือคือบ่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ที่นั่นกะเลยมาเพี้ยนเป็นบ้านพำ สระอาน่า พามนี้่น่า ที่มานี้มีลูกมีเมียได้ มีพามาแล้วก็ชาวบ้านเห็นว่า เอ้...เป็นคนดี บ่ว่าอะไรให้เค เขา ก็เชื่อถือกันเตะ ว่าง ๆ ก็จะพำไปถือคือกัน พอดั่งเป็นบ้านเป็นเมืองก็ให้ชื่อบ้านพามเตะ บ้า... เป็นบ้านตั้งบ้านเดิม 300 กั้วปีได้ว่า

บางตาทานเค้าก็เล่าว่า พำ มาจากฝนตกพำ ๆ มี ล.เสียน่า เป็นใจมาใจกายเป็นพลา มี ล. ไปชะเมื้อ เลี้ยเขียนแบกไป คนที่จะตั้งชื่อบ้านมาบุกยา ทาสวน เขาก็มาเขียนก็บิ จะไป จะมาก็มาโดนฝนตกใส่พำ ๆ พอดี้ก็เลยให้ชื่อบ้านพำ คงก็ยังชื่อคองห้วยพำน่า ต่อมาก็ชื้อเกียจ ก็บ้านเค้ะ ฝนตกบ่ยุค ลาบากก็ลาบาก ก็ย้ายเข้ามาอยู่ชะเตะ นี้เนะมันเป็นอย่างนี้++

+++ เมื่อประมาณ 300 ปีมาแล้ว มีนักบวชคล้ายพราหมณ์ ซึ่งบำเพ็ญศีลภาวนาได้มา สร้างบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ ต่อมาพราหมณ์และชาวบ้านพากันปฏิบัติธรรมตามนักบวชผู้นี้ เมื่อคนอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้นเป็นหมู่บ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านพราหมณ์ ปัจจุบันการออกเสียงของคำเปลี่ยนไป ทำให้เขียนผิดจากเสียงเดิมเป็นบ้านพลา

บางตาทานก็เล่าว่า สาเหตุที่ได้ชื่อว่าบ้านพลา เพราะว่าเดิมทีเคยบริเวณนี้มีสภาพเป็นที่ราบรกร้างว่างเปล่า มีคลองน้ำผ่าน ไม่มีราษฎรอพยพเข้ามาอยู่เลย ต่อมาผู้คนจากหมู่บ้านอื่นได้เข้ามาใช้พื้นที่แห่งนี้ปลูกยาสูบ โดยเดินทางมาดูแลต้นยาสูบในตอนเช้า ตกเย็นก็กลับบ้านเรือนของตน ปฏิบัติเช่นนี้เป็นเวลานาน ชาวบ้านเหล่านั้นเห็นว่าต้องเดินทางไกลและไม่สะดวก ประกอบกับเป็นช่วงที่ฝนตกลงมาพำ ๆ ทุกวัน จึงได้อพยพครอบครัวเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่ปลูกยาสูบนั้นเป็นการถาวร ครั้นมีผู้คนจำนวนมากขึ้นจนมีสภาพเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่าบ้านพรา ตามลักษณะของฝนที่ตกพำ ๆ ต่อมาเกิดการเข้าใจผิดในเรื่องของการเขียนคำควบกล้ำจากบ้านพรา จึงกลายมาเป็นบ้านพลา+++

++++ หมู่บ้านพลา

พลา มาจากคำว่าพราหมณ์ หมายถึง ผู้ที่ถือบวชนุ่งขาวห่มขาวมักจะมีผมยาวเป็นมวย หรืออาจมาจากคำว่า พรา ซึ่งหมายถึงฝนตกน้อย ๆ เรื่อยไป

หมู่บ้านพลา หมายถึงหมู่บ้านที่เคยมีพราหมณ์มาบำเพ็ญพรตอยู่ หรืออาจหมายถึงหมู่บ้านที่มีฝนตกพำ ๆ

พอ ประกอบด้วยคำคำเดียว ที่อาจจะเป็นคำนามหรืออาจเป็นคำกริยา จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านนั้นนี้อาจจะเป็นคำที่ใช้เรียกนกบวชหรือเป็นคำที่ใช้เรียกอาการของฝนตกน้อย ๆ เรื่อยไป++++

สภาพทั่วไปของตำบลวังชมภู

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลวังชมภูอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ	จดตำบลบ้านโตก	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศใต้	จดตำบลห้วยสะแก	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	จดตำบลนายม	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	จดอำเภอชนแดน	จังหวัดเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลวังชมภู แบ่งการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

หมู่ที่ 1 บ้านยาวีเหนือ	หมู่ที่ 2 บ้านห้วยโป่ง
หมู่ที่ 3 บ้านวังชมภู	หมู่ที่ 4 บ้านวังทอง
หมู่ที่ 5 บ้านซับช้อย	หมู่ที่ 6 บ้านหลุง
หมู่ที่ 7 บ้านยางหัวลม	หมู่ที่ 8 บ้าน กม.2
หมู่ที่ 9 บ้านโนนโรงเลื่อย	หมู่ที่ 10 บ้านยาวีใต้
หมู่ที่ 11 บ้านงามประทีป	หมู่ที่ 12 บ้านวังเจริญ

ยาวี, หมู่บ้าน

+ นายกอก คำโนนกอก อายุ 90 ปี อยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 10 ตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านยาวี เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2537 ว่า +

++ สาเหตุที่บ้านนี้ชื่อยาวีเพราะว่า ตากับเพื่อน ๆ ได้ชวนกันย้ายจากบ้านวังชมภูมาอยู่รวมกันตั้ง จึงเห็นว่ามันเป็นที่ลาดตึกเขา แล้วก็พากันบุกยากกันทั้งนั้น ขึ้นชื่อแม่ยาของบ้านเลานะมันสนุกดี บ้านอื่นเมืองอื่นเอาไปสู้อย่างดีใจ คำก็เสียดกันตึกปากว่ายาดี แล้วก็ค้นมันนะสูงขนาดมองไม่เห็นหัวคนเลยละ มันมีคพอดี ก็มันก็ใหญ่จังเห้ย ภูเขาใหญ่ยาวาว พอเวลาลมโชนมาใบยานี้

นำมันจะไหลไปตามลม ภาษาชาวบ้านว่า "ยารวี" ที่นี้คนเข้ามาอยู่หลายเข้าออกลูกออกหลานมา จึงกลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ แต่ละบ้านก็บุกยากันทั้งน้ำนแล้วก็พากันเลิกยกกุ่มตัวเองว่าบ้านยาดีเต้ะ บางคนเค้าก็เลิกยก "ยารวี" พอนายเค้าตั้งเป็นหมู่บ้านก็ได้เลิกยกเอาลื้อเตียวคือ ยารวี จนเตียวนี่เนะ ++

+++ นายกอก เค้าในนกกอก และเพื่อนได้อพยพจากหมู่บ้านวังชมภู ตำบลวังชมภู สาเหตุที่อพยพมาอยู่บริเวณนี้ เพราะเห็นว่าเป็นที่ราบเชิงเขาอากาศดีเหมาะแก่การเพาะปลูก พืชสำคัญที่นำมาปลูกคือต้นยาสูบพันธุ์พื้นเมือง มีต้นสูงใบใหญ่ยาว เมื่อลมพัดใบยาสูบจะแกว่งไกวไปตามลม ภาษาท้องถิ่นเรียกว่า "ยารวี" ยาสูบพันธุ์พื้นเมืองนี้คนนิยมสูบ เพราะมีกลิ่นจุน ซึ่งเรียกกันว่า "ยาดี" ราษฎรที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่บริเวณนี้มีอาชีพปลูกยาสูบ ครั้นผู้คนมากขึ้นทางราชการได้ตั้งหมู่บ้านขึ้น ราษฎรในท้องถิ่นจึงให้ชื่อว่า หมู่บ้านยาดีบ้าง ยารวีบ้าง แต่ชื่อที่ใช้เรียกกันมาตลอดคือ ยารวี +++

++++หมู่บ้านยารวี

ยา มาจากคำว่า ยาสูบ หมายถึงชื่อพรรณไม้ล้มลุก ลำต้นสูงประมาณ 1-1.5 เมตร ใบเป็นใบเตียวออกตามข้อของลำต้นเป็นคู่ ๆ ใบเรียวยาวคล้ายรูปไข่ โคนใบอยู่ชิดกับข้อของลำต้นมาก จนดูไม่มีก้าน ใบมีขนาดใหญ่และหนา มีขนละเอียด ใบแก่นำมาหั่นเป็นเส้นตากแห้งแล้วใช้ใบตองแห้งหรือใบจากมวนสูบได้ เส้นยาที่ตากแห้งอาจนำมาผสมกับน้ำมันก๊าดเป็นยาฆ่าเหา

วี เป็นภาษาถิ่น หมายถึง อาการของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่โบกหรือแกว่งไปมา

หมู่บ้านยารวี หมายถึง หมู่บ้านที่นิยมปลูกต้นยาสูบซึ่งมีใบใหญ่และยาวมาก เมื่อลมพัดมาใบของมันจะไหวแกว่งไกวไปตามลม

ยารวี ประกอบด้วยคำ 2 คำ ยา เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก วี เป็นคำกริยาขยายคำหลัก จะเห็นว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านในที่นี้พิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้++++

ห้วยเป้ง, หมู่บ้าน

+ นายอรุณ ก้อนสมบัติ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายที่มาชื่อบ้านห้วยเป้ง เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า ++ ตั้งแต่ผมมาอยู่จำได้ว่ามีหมู่บ้านนั้นแล้ว เขาเล่าให้ฟังว่าเกิดขึ้นลาว 100 ปีเห็นจะได้ เดิมทีก็มีพวกพานป่าจากหล่มสักนูน เค้าเข้าใจหากินเต้ะเนาะ บ่งอติงอมือ ออกไล่ล่าสัตว์มา

สมัยก่อนนั้นมันยังเป็นป่า ของกินก็หาง่ายแฉะ ก็มาหยุดพักดักไ้พวกกวาง เก้ง หมูป่า กระต่ายมิ่ง
ที่มันลงมากินน้ำกินดินโป่งลิ้มห้วย มันบ่ทันละวัง เขาก็จับมันได้บ่ยากแล้วแบบนี้ละ ชาวควาก็ไปถึงห
ญาติพี่น้องทางหล่มสักหนาหูเข้าว่าหากินง่าย ก็พากันมาไล่ล่าสัตว์เหมียน ๆ กัน ละหว่างนั้นก็แผ้ว
ถางเป็นที่อยู่ที่กิน ชูดเบ็ง ถมเบ็ง แบ่งทานา ทาไร่ด้วยแฉะ เขาเลือกซื้อหมู่บ้านตามที่เห็น ๆ
คือว่าไ้สัตว์ต่าง ๆ ลงมากินน้ำกินดินโป่งที่ห้วย เขาก็เลือกห้วยโป่ง แต่เดี๋ยวนั้นมันหมดแล้ว
เพาะเขาถมที่กันหลาย แต่เดี๋ยวนั้นไหลตามลำห้วยนี้เมะ มันไหลไปลงที่อื่นหมด ++

+++ เมื่อประมาณ 100 ปีมาแล้ว มีพรานป่าจากอำเภอหล่มสักได้เดินทางล่าสัตว์ผ่านมา
ถึงบริเวณนี้ เห็นว่าเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มีสัตว์ป่า เช่น กวาง เก้ง หมูป่า กระต่าย ชุกชุม อาหาร
การกินบริบูรณ์ ทุกวันพรานป่าจะออกมาล่าสัตว์ซึ่งลงมากินดินโป่งบริเวณลำห้วยนี้ได้อย่างง่ายดาย
เรื่องนี้ทราบไปถึงญาติของพรานซึ่งอยู่ทางอำเภอหล่มสัก ต่างพากันอพยพมาสมทบเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
ว่างจากล่าสัตว์ก็จะพากันหักไร่ถางพงเพื่อทานา ทาไร่ เมื่อเป็นหมู่บ้านขึ้นจึงให้ชื่อว่า ห้วยโป่ง
ปัจจุบันลำห้วยนี้ต้นเขินหมดแล้ว ประกอบกับราษฎรถมดินขึ้นจึงทำให้น้ำไหลเปลี่ยนเส้นทาง +++

+++หมู่บ้านห้วยโป่ง

*ห้วย

โป่ง หมายถึง พื้นดินตามป่าที่เป็นดินเหนียวซึ่งมีรสเค็มมีสีขาวปนแดง สัตว์ป่าชอบกินเป็น
อาหาร

หมู่บ้านห้วยโป่ง หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำน้ำไหลผ่านและบริเวณลำน้ำมีดินรสเค็มสีขาวปนแดง
ห้วยโป่ง ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้วย เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก โป่ง เป็นคำนามขยายคำหลัก
จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านเมื่อพิจารณาจากคำหลักเป็นชื่อที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทาง
ภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

วังชมพู, หมู่บ้าน

+ นายอรุณ ก้อนสมบัติ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลวังชมพู อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านวังชมพู เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2537 ว่า +

*ห้วย คูคําอธิบายหน้า 61

++ ประมาณ 100 กว่าปีก็นานพอคุณำเนาะ มีคนไทยแถวพิจิตรหัดบ้านหัดเมืองมากขึ้น 4 - 5 คน เดินตื่นเป่าแฉะคำไหนอนั้น ค้ายกับว่ามาหาที่อยู่ทีกินาหมั้นแฉะ พอจะลงเขาเป็น เวลาจวนคำพอดี ก็พากันพักหลบนอนากักับวังน้ำวนที่ไหลมาแต่เขาลังนุ่น แล้วยังมีต้นชมพูอย่างใหญ่ เลยขึ้นอยู่ติดกับวังน้ำ พอแจ้งแล้ก็ป็นขึ้นไปบนต้นชมพูจะดูที่ว่าตงโห่งมันดี มันเหมาะะ คิดแล้ก็บ เห็นว่ามันดีเท่ากับตงที่อาศัยหลบนอนก็ปักหลักอยู่ตงั้น ทากินตงั้นเพาะไกิน้ำเค้าเลียกวังชมพู ต่อ ๆ มาคนจากจังหวัดอื่นลู้เข้าว่ามีที่อยู่ทีกินดีก็แหกกันมาทุกสารทิศ เป็นคนไทยพิจิตร นครสวรรค์ ลพบุรี ออยุธยา คนภาคเหนือก็มีจากจังหวัดน่านแฉะหลาย ส่วนคนจีนทีเกิดในเมียงไทยนี้เพ็งมาอยู่ บ่ถึง 50 ปีน้ำเนี้ยะ ขยายทีทำมาหากินจากทีเคยอยู่ติดกับวังชมพูลงมาตีนเขาข้างล่างนี้ อยู่บ่ัจจุบันนี้ ละเดิมเป็นต้นไม้ต้นไล่เกาะกะไปหมด เสีย ซ้าง เดินกันผ่านพ่าน หมูป่า ไก่ กะต่ายเยอะ เลียกยิง เอาเลยละ เดี้ยนี้เตียนเป็นบ้านคนไปหมดเพาะเค้าสร้างทางหลวงแผ่นดินผ่านหมู่บ้านนี้ พวกทีอยู่ ตัดถนนก็พากันเปียนอาชีพมาค้าขาย ตอนนีแฉะเขามากันหลายทีเตะ แต่ละบ้านสาเนียงก็บ่เหมียนกัน ละน้อ วังชมพูมั่ง วังชมพูมั่งแล้วเตจะเสีย ขนาดปะเพ็เอะโลน้ำตางกุ่มทาไป พอเวลาเค้าอนุญาต ำให้ตั้งหมู่บ้านเจ้าบ้านตอนนั้นไปแจ้งกับนายเป็นวังชมพูลี้วังชมพูลู้เขาละ พอนายเอาจดหมายของ ทางการมาให้ทายเป็นว่าหมู่บ้านนี้ลื้อบ้านวังชมพู มันบ่เป็นวังชมพูเหมียนเขาเล่ากัน บ่มีคนค้า กัพากันเลียกวังชมพูนะบ่นายังเขียนเป็นวังชมพูใช้ ภ. อีก ++

+++ บ้านวังชมพูเดิมชื่อบ้านวังชมพู สมัยก่อนบริเวณนี้เป็นที่ที่ราษฎรจากจังหวัดพิจิตร ประมาณ 4 - 5 คน ออกเดินทางจากท้องถิ่นของตนเนื่องจากเกิดความแห้งแล้งและเพื่อหาที่ ทากินทีอุดมสมบูรณ์กว่า ในที่สุดก็พบว่าบริเวณที่ตนมาพักแรมนี้มีสภาพเป็นวังน้ำ ริมวังน้ำมีต้นชมพู ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ต้นหนึ่ง เป็นที่อุดมสมบูรณ์ จึงตั้งบ้านเรือนอยู่และเรียกบริเวณนั้นว่าวังชมพู ต่อมา มีราษฎรจากหลายจังหวัด เช่น พิจิตร นครสวรรค์ ลพบุรี ออยุธยา น่าน อพยพเข้ามาภาคถาง เพาะปลูกพืชไร่ก่อน ต่อมาครั้นรัฐบาลสร้างทางหลวงแผ่นดินผ่านหมู่บ้านแล้วชาวจีนทีเกิดใน เมืองไทยจึงได้อพยพมาค้าขาย ผู้คนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ติดถนนก็เปลี่ยนอาชีพมาค้าขาย ส่วนทีอยู่ ไกลออกไปยังคงประกอบอาชีพทาไร่ ทาสวนตามเดิม เนื่องจากท้องถิ่นนี้เป็นศูนย์รวมของราษฎร จากหลายจังหวัด ทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีขนบธรรมเนียม แตกต่างกัน แม้กระทั่งการเรียกชื่อหมู่บ้านก็เรียกไปตามสาเนียงของท้องถิ่นตนเป็นวังชมพูบ้าง วังชมพูบ้าง เมื่อทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้าน จึงกลายเป็นวังชมพู ใช้ ภ. แทน พ. +++

++++หมู่บ้านวังชมพู

*วัง

ชมพู มาจากคำว่า ชมพู หมายถึง ชื่อพรรณไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบมีลักษณะหนาเรียวยาว ปลายแหลมสีเขียวแก่ ออกดอกเป็นช่อตามกิ่ง ผลมีลักษณะกลมโตคล้ายผลทับทิมอ่อน เนื้อในผลสีขาวนวลมีรสหวาน รับประทานได้ หรือคำว่าชมพู อาจมาจากคำว่า ภู ซึ่งหมายถึงที่สูงเป็นเนิน

หมู่บ้านวังชมพู ในที่นี้หมายถึง หมู่บ้านที่มีหิ้งน้ำลึกและมีต้นชมพูขึ้นเป็นจำนวนมาก

วังชมพู ประกอบด้วยคำ 2 คำ วัง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ชมพู เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

วังทอง, หมู่บ้าน

+ นายอรุณ ก้อนสมบัติ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลวังชมพู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านวังทอง เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ ไร่ที่วังทองนี้หน้า มันเป็นหมู่บ้านเกิดใหม่ แต่ก่อนก็เป็นหมู่บ้านวังชมพูนี้แล้ว มีคนไทยแถวอยุธยา พิจิตรที่เค้าเคยมาเป็นลูกจ้างค้ายาสูบ คัดสำมะโนไล่ของกานันจุล มีลายได้ดี พอกานันจุลทำสวนส้มป่าได้ผลก็เปี่ยนมาทำโรงทอผ้าไหม คนไทยพวกนี้ก็พากันเลี้ยงไหมเอาไปส่งโรงทอเค้าก็จะออกไปจับที่บนเขาบุกหม่อนกัน อากาศดี น้ำท่ายังมีขาดบนเขานะ น้ำมันไหลตลอดเวลาเพราะพวกนี้เค้าสู้วิธีลงน้ำจากบนเขาลงมาถึงที่อยู่เอง เค้าตัดกะบอกไม้ไผ่บังนเขานั้นนะ เอามาผ่ากลางมัน ลงน้ำจากบนเขาด้ายกับน้ำปะปานะ พวกนี้พอว่างจากบุกหม่อนเลี้ยงไหมเค้าก็จะไปหาบุหาปากันในคอง แล้วตั้งขึ้นเป็นวังน้ำกว้างแล้วก็ยังลึกอีก ไร่พวกที่ไปงมบู งมไปงมเจอเอาแวนเทียนเป็นลูบเลี้ยงหงส์ทองเหลือง แล้วเอาขึ้นมาทำความสะดวกเก็บไว้ที่วัด

วังชมภู ผู้คนก็พากันไปคูแวนเทียนบุชาพะพุทธรูป ต่อมา ๆ พวกคนไทยเหล่านั้นก็ไปเยี่ยมบ้านเกิด
ญาติพี่น้อง คำก็พากันถามข่าวถึงที่อยู่ทีกัน แล้วก็ชวนกันมาจับจองเป็นที่โล่งที่สวนชะหลาย จนผู้คนหลาย
เข้านายก็ให้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น จึงพอใจกันให้ชื่อหมู่บ้านว่าบ้านวังทอง เดียวนี้การเดินทางไปมา
ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนเยอะ ที่โล่งที่นาก็แบ่งเอามาสร้างบ้านอยู่กันอย่างถาวรแล้ว คนเก่าคนแก่บางคนก็
เล่าให้อาพิงอีกอย่างคือว่า แลกเล่มเดิมที่บริเวณแห่งนี้เป็นที่โล่งที่สวนอยู่บนเขา เป็นป่าทั้งนั้น
เค้าเข้ามาจับจองทีหลัง เสียงเหมียนกับที่อาเล่าตอนแลกแะเพียงแต่ว่า ตงที่วังน้ำที่เค้าไปจับบา
นั้นมัตันทองขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากลอบ ๆ ว่างเลยละ ต้นขนาดเท่า ๆ กันคูแล้วมันเป็นละเปียบดี
เที่ยวคัมเต็มไปหมด ต้นนี้มันดีตงเอามาก่อไฟติดง่าย เข็มกันบ่แข็งพอเป็นบ้านาใหญ่ขึ้นมาก็เลือกตาม
ต้นไม้ที่มีหลาย ๆ แะเป็นจุดเด่น เดียวนี้เขาตัดหมดเป็นที่โล่งที่สวนไปซะ ++

+++ หมู่บ้านวังทองเป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นมาใหม่โดยแยกออกจากหมู่บ้านวังชมภู ราชวรภาคกลาง
จากจังหวัดอยุธยา พิจิตร ได้เดินทางมาทำงานอยู่ในสวนส้มของก้านนจุล คูนวงศ์ ต่อมาเจ้าของ
สวนส้มหยุดกิจการหันไปหาโรงงานไหม ชาวบ้านจึงเปลี่ยนมาเลี้ยงไหม เพื่อป้อนโรงงานแทนอาชีพ
เดิม ราษฎรผู้อพยพเหล่านี้พากันไปจับจองพื้นที่บนไหล่เขาปลูกต้นหม่อนบริเวณนี้อากาศดี พื้นที่อุดม
สมบูรณ์ ราษฎรรู้จักนากะบอแก้วไม้ไผ่ผ่าครึ่งมาใช้รองน้ำจากบนยอดเขาลงมาใช้ยังพื้นที่ในคอนล่าง
ครั้นว่างจากการปลูกหม่อนราษฎรมักพากันไปจับปลาที่วังน้ำกว้างและลึก และได้พบแวนเทียน
ทองเหลืองรูปเรือหงส์ที่สวยงามจมอยู่ในวังน้ำนั้น พวกเขาจึงได้ทำความสะอาดแวนเทียนและนำ
ไปไว้หน้าพระพุทธรูปบูชา วัดสามแยกวังชมภู ต่อมาราษฎรจังหวัดอยุธยาและพิจิตรกลับไปเยี่ยม
บ้านเกิดของตนจึงได้ชักชวนญาติและเพื่อนบ้านอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก ต่อมาทาง
ราชการอนุญาตให้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นจึงให้ชื่อว่า บ้านวังทอง เพราะพบแวนเทียนทองเหลืองใน
วังน้ำแห่งนี้ ปัจจุบันการคมนาคมในหมู่บ้านสะดวกกว่าแต่ก่อนมากพื้นที่ซึ่งเคยปลูกต้นหม่อนเป็น
จำนวนมากนั้นลดลงเพราะใช้เป็นที่อยู่อาศัย

บางกระแสเล่าว่า สาเหตุที่หมู่บ้านนี้ชื่อวังทอง เพราะเดิมบริเวณนี้เป็นป่า ราษฎรเข้า
มาจับจองทำไร่ ทำสวน และบริเวณนี้มีต้นทองขนาดเท่า ๆ กันจำนวนมากขึ้นรอบวังน้ำ คูแล้ว
สวยงามเป็นระเบียบดี ลำต้นของต้นทองนี้ใช้เป็นฟันเพราะดีไฟง่าย ต่อมาบริเวณนี้มีสภาพเป็น
หมู่บ้านจึงให้ชื่อว่าบ้านวังทอง ปัจจุบันนี้พื้นที่ซึ่งมีต้นทองมาก ๆ นั้นต้นทองได้ถูกโค่นเปลี่ยนสภาพ
เป็นที่เพาะปลูกพืชอย่างอื่นหมดแล้ว +++

++++หมู่บ้านวังทอง

*วัง

ทอง หมายถึง ชื่อพรรณไม้เนื้ออ่อน ลำต้นสูงชะลูดมีเปลือกสีขาวและมีหนาม ใบมีขนาดใหญ่สีเขียวเป็นมัน ขอบใบเรียบ ดอกมีสีแดงอมส้ม เปลือกใช้ทำยาโดยชูดเอาผิวของเปลือกมาปิดแผลเรื้อรัง ลำต้นที่ผ่าแล้วนำมาตากแห้งผสมน้ำมันยางทำเป็นได้จุคไฟ หรือทอง อาจหมายถึง เครื่องทองเหลืองในที่นี้คือเชิงเทียนที่ทำด้วยทองเหลือง

หมู่บ้านวังทอง หมายถึง หมู่บ้านที่มีหิ้งน้ำลึกซึ่งมีต้นทองขึ้นอยู่จำนวนมาก หรืออาจหมายถึง หิ้งน้ำลึกที่มีเชิงเทียนทองเหลืองจมอยู่

วังทอง ประกอบด้วยคำ 2 คำ วัง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ทอง เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

ทับช้อย, หมู่บ้าน

+ นายอรุณ ก้อนสมบัติ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลวังชมพู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านทับช้อย เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ หมู่บ้านทับช้อยนี้มาตั้งตามไต่ที่ว่าบ้านนี้อยู่ติดกับเขาเตี้ย ตลอดปีมันจะมีน้ำไหลลงมาตามซอกเขาเป็นล่อง บัดหน้าน้ำมันก็ไหลเยอะแล้วก็แลงเสียด้วย บัดเวลาหน้าแล้งน้ำจะใสที่นี้ไต่ตรงที่น้ำตกลงมานั้นมันจะแผ่เป็นลาธารกว้าง มีก้อนหินตะปุ่มตะป่ำ น้ำใสเห็นรูปปลาเลยละ พื้นน้ำเป็นทราย แล้วก็มีน้ำขุ่น ๆ เป็นฟองน้ำขึ้นมาจะ เห็นชัดตอนหน้าแล้ง แล้วไต่ตรงคองน้อยจะมีต้นช้อยขึ้นเต็มแม่ ทั้งสูงทั้งใหญ่ แล้วก็มีบ้านคนก็ปลูกอยู่รอบ ๆ คองนี้เนะ เขาก็เลยเรียกชื่อบ้านของเขาว่าบ้านทับช้อย ปัจจุบันน้ำซับและต้นช้อยแหล่งกำเนิดของลือก็ยังคงอยู่ แต่หน้าแล้งจะมีน้ำไหลสักหยดเดียว ต้นช้อยก็เหลือน้อย เค้าไต่คนออกเอาบริเวณบาทที่อยู่

ที่กิน ดันมันก็เอาไปทาพื้นซะละะ ++

+++ หมูบ้านนี้ตั้งอยู่ใกล้บริเวณเป็นเขาเตี้ย ๆ มีน้ำไหลลงมาตามซอกเขากลายเป็น
ลำธาร ในฤดูฝนน้ำมากและไหลแรง ในฤดูร้อนน้ำใสจนมองเห็นใต้ลำธารซึ่งเป็นพื้นทรายพบตาน้ำ
ผุดขึ้นมาเป็นสาย มีก้อนหินตะปุ่มตะป่ำ น้ำใสจนมองเห็นปู ปลาว่ายไปมา และบริเวณสองข้าง
ลำธารนี้มีต้นช่อยสูงใหญ่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อมีราษฎรอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานมาหากิน
จึงได้ตัดต้นช่อยออก และเมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อว่าบ้านช้วยช่อย ในปัจจุบันน้ำช้วยและต้นช่อย
ที่เป็นแหล่งกำเนิดของช่อยก็ยังคงอยู่ ในฤดูร้อนน้ำช้วยซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านนี้ไม่มีน้ำไหลแล้ว
และต้นช่อยก็มีเหลือน้อยเพราะราษฎรโค่นออกเพื่อสร้างเป็นที่อยู่อาศัย ต้นช่อยที่ตัดออกนี้เอาไป
ทาพื้นได้ +++

+++ หมูบ้านช้วยช่อย

ช้วย หมายถึง บริเวณที่มีน้ำผุดขึ้นมาจากใต้ดิน ภาษาถิ่นเรียกว่า ช้วย

ช่อย หมายถึง ชื่อพรรณไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบเล็กหนาแข็งสากคล้ายกระดาษทรายทั้ง
สองด้าน ขอบใบจะหยักแบบใบเลื่อย ผลดิบมีสีเขียวอ่อน ผลสุกมีสีเหลืองอ่อนลักษณะกลมคล้ายเม็ด
พริกไทย เปลือกชั้นนอกจะนิ่มและฉ่ำน้ำ มีผู้กล่าวกันว่าผลช่อยสุกนั้นมารับประทานเป็นยาอายุ
วัฒนะได้ นอกจากนี้ยังช่วยเจริญอาหาร ช้วยลม แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ ใบใช้ช้ดเครื่องครัว ใช้ถู
เมื่อกปลาไหลให้หมด และอาจนำใบมาคั่วแล้วชลอกให้ละเอียดชงกับน้ำร้อนดื่มแก้ปวดประจำเดือน
หรือดื่มแทนน้ำชา เปลือกกล้าน้ำใช้ทาปอกและทากระดาษสำหรับทำสมุดเรียกว่า สมุดช่อย

หมู่บ้านช้วยช่อย หมายถึง หมู่บ้านที่มีน้ำผุดขึ้นมาจากใต้ดิน และใกล้บริเวณนี้จะมีต้นช่อย
ขึ้นเป็นจำนวนมาก

ช้วยช่อย ประกอบด้วยคำ 2 คำ ช้วย เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ช่อย เป็นคำนามขยายคำหลัก
จะเห็นได้ว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะ
ทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

หลง, หมูบ้าน

+ นายอรุณ ก้อนสมบัติ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 ตำบลวังชมภู อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านหลง เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ บ้านนี้มีปะวัติ เขาเล่าต่อ ๆ กันมาว่ามีพวกกลาจากในแควฮีสานเพิ่นเพิ่นว่าไว้แควนี้ มีของดี เป็นของแข็งอยู่ดิน เพิ่นก็ชวนกันมา พวกนี้มีของดีในตัวไว้สิ่งทีเสา ๆ มองบ่เพิ่น อย่างคาตาเอาผึ้ง ผึ้งปดอดเลย เจียงบาคูกักจับมีโอย นี้ก็เหมียนกัน เพิ่นนั่งภาวนาว่าแควนี้ มีของดีหลาย ก็มากัน พอถึงจึงตั้งบ้านอยู่เตี่ยวนี้ เพิ่นนั่งดูว่ามีของดีอยู่ใต้ดินก็พากันขุดคะ ที่ใต้เาะ ก็ไปปะเอาก่อนหินที่มันปนอยู่กับขี้ดิน เอาขึ้นมาดู หลายคนก็ว่าเป็นหินแผล พวกกลาก็เอากับบ้าน ของเขาพูนนะ เอาไปคาบไหวบูชา เขามีความรู้สึกว่ามีสุข พี่น้องลักกันตีบมีเกียงกันละ จะจับ จะทาอะโลกก็ตีไปหมด ชาวก็กะจายไปทั่วคะที่ใต้เาะ หนักเข้าก็เพิ่นมาขุดจากบ่อนเดิมเาะ จนเป็นหลุมลึกแล้วก็กว้างชะด้วย มาอยู่มาอนขุดกันแหมะจนไว้ที่บ่อนั้นจากลก ๆ อยู่เตียนโลง ไบแนว ไร่ที่ใต้ก็ไต่ไบ ไร่ที่ใต้ก็เพียรมันอยู่เาะและ จนบยอมกลับบ้านตัวเอง ข้าไบยิ่งกว่านั้น ย้อนไปชวนญาติ ๆ มาอยู่ถาวรเลย แล้วก็เสี่ยกชุมชนที่อยู่ว่าบ้านหลุม เพาะมีหลุมลักษณะกว้าง แล้วก็ลึกด้วยคะ คำว่าบ้านหลุมก็พูดกันต่อ ๆ มา จะฟังกันบ่ชัดเจนเาะยังงับแฉะใจเาะ ภายมาเป็นบ้านหลุมที่เสี่ยกกันอยู่จนถึงเตี่ยวนี้เาะ ++

+++ ในอดีตมีพวกกลาจากภาคอีสานพากันเดินทางมาเพื่อค้นหาแร่ธาตุในดินตามที่เชื่อกันว่าเทวดาบอกในความฝัน พวกกลามีความสามารถพิเศษ คือ มีเวทมนตร์คาถา เช่น สามารถนำรังผึ้งลงมาจากต้นไม้ได้โดยไม่ถูกผึ้งต่อย แม้สัตว์ที่ไม่ขี้ขลาดหรือต่อยก็สามารถใช้คาถาเป่า บริเวณที่ถูก กัด หรือต่อย ให้หายปวดได้ ครั้นพวกกลามาถึงหัวหน้ากลาก็ร้ายเวทมนตร์และรู้ว่า บริเวณนี้มีแร่ธาตุ พวกกลาต่างก็ช่วยกันขุดขึ้นมา เป็นก้อนหินสีดำมันวาววับ ใต้เท้ากลับไบกราบไหว้บูชาที่บ้านเกิดเมืองนอน พวกกลามีความรู้สึกว่าประสบความสำเร็จ เรื่องนี้ต่างรู้ไปถึงผู้คนทั่วไป จึงพากันอพยพกันมาอยู่อย่างถาวร เพื่อขุดหาของมีค่าตามคำเล่าสือ เมื่อมีหมู่บ้านเกิดขึ้นจึงได้ชื่อว่า บ้านหลุม ต่อมาเสียงเพี้ยนมาเป็นบ้านหลุง และเรียกชื่อนี้มาจนถึงปัจจุบัน +++

++++ หมู่บ้านหลุง

หลุง มาจากคำว่า หลุม หมายถึง ส่วนที่ไว้ลึกลงไปบนดิน เป็นบริเวณกว้าง

หมู่บ้านหลุง หมายถึง หมู่บ้านที่มีคนมาขุดบริเวณนี้จนกลายเป็นหลุมลึก เพื่อหาแร่โลหะ

หลุง ประกอบด้วยค่านามคำเดียว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากชื่อทั้งคำซึ่ง

เป็นคำที่แสดงลักษณะเฉพาะของพื้นที่คือ "หลุม" หรืออาจเป็นคำที่แสดงอาการของคน

ซึ่งมาจากคำว่า ถลุง++++

ยางหัวลม, หมูบ้าน

+ นายอรุณ ก้อนสมบัติ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านยางหัวลม เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ หมู่บ้านนี้แลเดิมทีเป็นบ้านเดียวกับหมู่บ้านนายม ตำบลนายม นายเขาจืดใหม่ แยกเป็นอีกหมู่บ้านขึ้นกับตำบลวังชมภู เขาตั้งลื้อบ้านยางหัวลม เนื่องจากหมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ตรงที่ ต้นทางที่ลมพัดผ่าน ภาษาบ้านเขาก็เรียกว่า หัวลม มีต้นยางขนาดใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง มันใหญ่จริง ๆ เสียงนี้เค้าเล่าต่อ ๆ กันมา อากีบเคยเห็นต้นมัน เค้าว่ามันใหญ่ขนาดพะนั่งเทศน์ได้เตียงหนึ่ง นั้นแล้ว ใหญ่ใหญ่ก็คิดดูเอาเถอะ เดียวนี้บ่มีให้เห็นแล้ว มันอยู่หัวลมปะทะลมทุกวัน มันดันบ่ไหว ก็ล้มก็พังไป ที่ตั้งนั้นก็กลายเป็นบ้านคนโบทมดละเดี๋ยวนี้แล้ว แล้วตอนนั้นนำคนบ่เคยเห็นว่ามัน ทำไม่ได้ต้นใหญ่จึงเค้าก็จะเอาผ้าขาว ผ้าแดงไปผูกต้นมันนะ บางทีก็ตั้งศาลมีของ เช่น เต็มศาล แล้วอีกอย่างหนึ่งคนบ้านนี้เจ็บ คายเนี่ย คายตัว ชู้มุกย่อย พืชใช้มันมากับลม เค้ากะเอาใบกะสัง ต้มอาบกิน แก้กันดีจึง บ่ต้องไปหาหมอละ ว่ากันตามมีตามเกิดก็หาย เอ้ออีกอย่างนะกินเข้าไป ชู้มุกก็แห้ง ++

+++ เดิมหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านเดียวกับนายม เนื่องจากราษฎรมีจำนวนมากขึ้น ทางราชการเห็นว่าหัวหน้าหมู่บ้านปกครองดูแลไม่ทั่วถึง จึงอนุญาตให้ตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ให้ชื่อว่าหมู่บ้านยางหัวลม สาเหตุที่ทำให้ชื่อนี้เพราะบริเวณที่ราษฎรมาตั้งบ้านเรือนนั้นมีต้นยางขนาดใหญ่มาก อายุหลายร้อยปีอยู่ตรงทางลมต้นหนึ่ง ชาวบ้านเคารพนับถือต้นยางนี้มาก แล้วมักจะนำเอา ผ้าแดงหรือผ้าขาวมาพันรอบต้น บางทีก็ปลุกศาลมีเครื่อง เช่นต่าง ๆ มีเค้าเล่าชานกันว่า ต้นยางนี้ใหญ่ขนาดพระ 4 รูปขึ้นบนนั่งเทศน์ได้ ชาวบ้านเห็นว่าต้นยางใหญ่นี้เป็นที่รู้จักกันดี ประกอบกับตั้งอยู่ ณ ที่ที่ลมพัดผ่าน จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่ายางหัวลม ปัจจุบันต้นยางคงจะถูกลมพัดโค่นตายไปแล้ว ราษฎรในหมู่บ้านนี้มักจะเป็นผู้นำตามตัวในช่วงเปลี่ยนฤดู โรคนี้รักษาเองได้โดยนำเอาใบกะสังมาต้มนำอาบแก้โรคลมพิษ หรือต้มลคิน้ำมูกได้ดี +++

++++ หมู่บ้านยางหัวลม

*ยาง

หัวลม หมายถึง ต้นลม

หมู่บ้านยางหัวลม หมายถึง หมู่บ้านที่มีต้นยางใหญ่ต้นหนึ่งซึ่งอยู่ต้นลม

ยางหัวลม ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ ยาง หัว และลม ยาง เป็นคานามคำที่ 1 ที่เป็นคำหลัก ลม เป็นคานามคำที่ 3 ขยายคำว่า หัว ซึ่งเป็นคานามคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 เป็นคำประสม ขยายคำว่า ยาง ซึ่งเป็นคานามที่เป็นคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักเป็นชื่อพรรณไม้++++

กม.2, หมู่บ้าน

+ นายอรุณ ก้อนสมบัติ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้าน กม.2 เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ หมู่บ้านนี้เดิมบ่่าชื่อนี้ คำเสี่ยกันแต่โน่นยายเต่า เพราะว่าคนแรกที่เข้าไปอยู่คือหญิงแก่ผู้ตาย ลูกก็มีต้องหากินคนเดียวมาตลอด บ่ล่าบ่ลุย ยากจนจัง คำว่าอย่างงั้น แยกูกะต้อบอยู่บนเนิน อาศัยเก็บผักเก็บหญ้าแถว ๆ นั้นนั่งกินไปวัน ๆ คนเข้าไปหาของป่าทุกคนก็จะผ่านกะต้อบแก้นี้เนะ คำจะหยุดพักคุยด้วย ตะแกก็เอาน้ำท่ามาให้กินไปอย่างงั้น บางคนใจดีก็เอากับข้าวให้ตะแก บางคนก็แบ่งบาแบ่งผักที่หามาได้ให้ตะแกไว้กินเพราะลูกก็มี ต่อ ๆ มาก็มีคนแถวพิจิตร นครสวรรค์ อยุธยา แล้วก็คนจากหมู่บ้านใกล้ ๆ กันเข้าไปอยู่หลายเข้า คำก็ยังเห็นตะแกอยู่เนั้นเนะ ตอนหลัง ๆ ตะแกแก่หลายตะไปไหนบ่ได้ ก็มีชาวบ้านที่อยู่ใกล้ ๆ นั้นแวะ เวียนเปียนกันไปดูละ อีกบ่ชานตะแกก็ตายชาวบ้านก็ช่วยกันเผาผีตะแกจนเสร็จ คำจึงเสี่ยกโน่นยายเต่าเนั้นเนะติดปากกันมา อีกบ่ชานเท่าไรหลวงคำให้ตั้งหมู่บ้านขึ้นเพราะคนหลาย แล้วคนบ้านนั้นก็ปรึกษากันว่าจะเอาชื่อที่พวกเสี่ยกันอยู่เนั้นบ่ เสียงส่วนใหญ่ก็ว่าชื่อโน่นยายเต่าเนั้นบ่เอา

ละเดี่ยวลูกหลานจะก้าว เอาสื่อหลักกิโลเดอะเพาะกุ่มบ้านเลาอยู่ตงหลักกิโลที่หลวงเด้าบักให้รู้ว่า
ห่างจากเขตสุขาภิบาล ตำบลวังชมพู 2 กิโลเมตรนั้นเดอะ ก็พากันตกลงเป็นสื่อบ้าน กม.2 แล้วก็
เสียดกันมาจนทุกวันนี้ สื่อเก่าเด้าก็ลู้จัก สื่อใหม่เด้าก็ลู้จัก เดี่ยวนี้มีโนนาให้เห็นแล้ว หลวงเด้า
เอารถมมาชุดำหันต์ล่างสร้างทางไปกรุงเทพ ฯ นะ ถ้า เป็นที่ดินของชาวบ้านเด้าก็จะชุดจะคุณ
เอาเองให้เหมาะให้งามนะ ++

+++ หมู่บ้านนี้ เดิมชื่อหมู่บ้านโนนยายเต่า เพราะมีหญิงชราคนหนึ่งมาจากไหนไม่รู้ใคร
ทราบ ไม่มีบุตรหรือญาติเลย สามสี่ชีวิต นางจึงอยู่ตามลำพัง นางหาของป่าเลี้ยงชีพวัน ๆ
นางเป็นผู้มีน้ำใจ ชาวบ้านที่ออกไปหาของป่าผ่านมาจะแวะที่กระท่อมของนางเป็นประจำ และนาง
จะต้อนรับทุกคนด้วยดี ต่อมานางแก่ลงมากชาวบ้านละแวกนั้นก็ผลัดกันมาดูแลบ้าง นำอาหารมาให้
บ้าง อยู่มาไม่นานนางล้มเจ็บและตายลง ชาวบ้านก็ได้ช่วยจัดการเผาศพเป็นที่เรียบร้อย ดังนั้น
เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ผู้มาบุกเบิก จึงเรียกชื่อบริเวณนี้ว่าโนนยายเต่า เมื่อมีราษฎรจากจังหวัดพิจิตร
นครสวรรค์ และจากหมู่บ้านใกล้เคียงอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น ทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้าน
แล้วเสียงส่วนมาก เห็นว่าถ้าจะตั้งชื่อหมู่บ้านว่าโนนยายเต่าลูกหลานก็จะกลัวผี จึงตั้งชื่อหมู่บ้าน
ขึ้นใหม่ว่าหมู่บ้าน กม.2 เพราะสถานที่ตั้งหมู่บ้านอยู่บริเวณหลักกิโลเมตรที่สอง คือ ห่างจากเขต
สุขาภิบาลตำบลวังชมพู 2 กิโลเมตร ปัจจุบันราษฎรรุ่นหลังจะเรียกทั้งโนนยายเต่า และ กม.2
บริเวณที่เป็นโนนยายเต่าให้เห็นแล้วเพราะทางราชการได้ปรับผิวดินสร้างทางหลวงแผ่นดินมายัง
กรุงเทพฯ หากเป็นที่ดินของราษฎรก็ได้ปรับพื้นที่ตามแต่ที่โครงการใช้ประโยชน์ +++

++++ หมู่บ้าน กม.2

กม. เป็นอักษรย่อมาจากคำว่า กิโลเมตร หมายถึง หน่วยบอกระยะทาง

2 เป็นตัวเลขบอกจำนวน

หมู่บ้าน กม.2 หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตรงเสาปูนของกรมทางหลวงปักไว้เพื่อบอกระยะ
ทางกิโลเมตรที่ 2 โดยกำหนดหมู่บ้านวังชมพูหมู่ที่ 3 ตำบลวังชมพูซึ่งเป็นเขตสุขาภิบาลเป็น
กิโลเมตรที่ 1

กม. 2 ประกอบด้วยคำ 2 คำ กม. เป็นลักษณะนามที่เป็นคำหลัก 2 เป็นคำบอก
จำนวนขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งมีความหมายเป็น
หน่วยที่บอกระยะทาง ++++

โนนโรงเลื่อย, หมูบ้าน

+ นายอรุณ ก้อนสมบัติ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านโนนโรงเลื่อย เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ แต่ไหนแต่ไรมาเค้าเรียกกันว่าบ้านคองห้วยนา เหตุที่ได้ลื่อนี้เพราะว่าตงที่เค้ามาตั้งบ้านอยู่จะมีลำห้วยเป็นทางยาวผ่านหมู่บ้าน แล้วไอน้ำในลำห้วยมาจากไหนนะสิมันก็มาจากเศษน้ำที่ล้นจากท้องไร่ท้องนา มันไหลลงห้วยนี้แล้วก็กลายเป็นคองแฉะ เค้าจึงเรียกคองห้วยนา บ้านนี้เพิ่งแยกออกจากหมู่บ้านวังชมภู เพราะดูแลทั่วถึง คนมากขึ้น คนถื่นนั้นนอกจากจะทำไร่ ทำนาแล้วยังมีอาชีพปล้ำจ้าง เสรีจจากลงพีชโล่ละไล ๆ แล้วพวกนี้เขาจะไปปล้ำจ้างในโรงเลื่อยเล็ก ๆ ในหมู่บ้านสมัยก่อนนั้นหลวงเขาให้สัมปทานตัดไม้ป่าได้ แล้วแถบนี้เดิมก็เต็มไปด้วยไม้คู้ ไม้แดง ขนาดใหญ่ ๆ ทั้งนั้น ชาวบ้านก็มาปล้ำจ้างกัน เพราะอย่างนั้นหมู่บ้านนี้จึงมีแต่คนต่างถิ่นทั้งนั้น เข้ามาเป็นคนงานในโรงเลื่อย แล้วก็โรงเลื่อยนี้ตั้งอยู่บนเนิน คนแถบนั้นเขาเรียกโนนโรงเลื่อย ทุก ๆ วันจะเห็นควันไฟจากที่เขาเผาเศษไม้ที่ซำบได้ เอามาทำเป็นถ่านได้ใช้ได้ขาย พอแยกหมู่บ้านออกมาปกครองกันเองก็เลยตั้งชื่อเป็นหมู่บ้านโนนโรงเลื่อยอย่างนั้นแะโรงเลื่อยเดี๋ยวนี้อีกยังอยู่ ชื่อชายไม้ที่เขาเลื่อยไว้ปลั่งเหมือนแต่ก่อนเพราะหลวงเขาปิดป่ามาได้ซัก 10 ปีแล้วว่า ++

+++ เดิมหมู่บ้านนี้ชื่อคลองห้วยนา เพราะหมู่บ้านนี้มีคลองผ่านหมู่บ้านและน้ำในคลองจะไหลสู่แม่น้ำป่าสัก คลองนี้เกิดจากภูเขาวังทอง ส่วนน้ำที่ล้นจากไร่นาจะไหลมารวมกันกลายเป็นลำห้วยไหลลงมายังคลองนี้ด้วย ราษฎรจึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามสภาพที่มีทั้งคลองและห้วยว่าคลองห้วยนา แต่ก่อนบริเวณนี้ขึ้นอยู่กับหมู่บ้านวังชมภู ต่อมาเมื่อราษฎรมากขึ้นหัวหน้าหมู่บ้านดูแลไม่ทั่วถึงทางราชการได้แยกบริเวณนี้ออกจากหมู่บ้านวังชมภู ราษฎรได้ให้ชื่อหมู่บ้านใหม่ว่าโนนโรงเลื่อย โดยไม่ใช้ชื่อเดิมเพราะบริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งโรงเลื่อยไม้ขนาดเล็ก (เจ้าของคือ นางกิมฮวย วัฒนศัพท์ : ผู้วิจัย) ซึ่งได้รับสัมปทานป่าไม้ เนื่องจากมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ไม้ประดู่ ไม้แดง โรงเลื่อยได้ดำเนินการเรื่อยมา ส่วนมากคนที่ทำงานในโรงเลื่อยมีแต่ราษฎรจากหมู่บ้านอื่นและจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งเมื่อเสร็จจากงานในไร่นาแล้วก็จะไปรับจ้างทำงานในโรงเลื่อย ทุกวันชาวบ้านจะเห็นควันไฟจากเตาเผาถ่านลอยขึ้น ประกอบกับโรงเลื่อยตั้งอยู่บนเนินซึ่งนับว่าเป็นจุดเด่นของหมู่บ้าน

โรงเลื่อยแห่งนี้นอกจากขายไม้แปรรูปแล้ว ส่วนเศษค้ำข้างของต้นไม้ที่นำมาได้ยังนำไปเผาเป็นถ่านขายได้ ปัจจุบันโรงเลื่อยแห่งนี้ยังคงดำเนินการขายไม้แปรรูปอยู่แต่ขบเขาไปมาก ทั้งนี้เพราะรัฐบาลออกคำสั่งยกเลิกสัมปทานป่าไม้เมื่อประมาณ 10 ปีมาแล้ว +++

++++ หมู่บ้านในโรงเลื่อย

* โนน

โรงเลื่อย หมายถึง สิ่งปลูกสร้างคล้ายเรือน ที่อยู่ติดดินเป็นที่เก็บเครื่องจักรสำหรับเลื่อยไม้ และไม้แปรรูป

หมู่บ้านในโรงเลื่อย หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนเนิน และมีโรงเลื่อยเป็นจุดเด่นของหมู่บ้าน

โนนโรงเลื่อย ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ โนน โรง และเลื่อย โนน เป็นคานามคำที่ 1 ที่เป็นคำหลัก เลื่อย เป็นคานามคำที่ 3 ขยาย โรง ซึ่งเป็นคานามคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 เป็นคำประสม ขยาย โนน ซึ่งเป็นคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลัก ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่สูง ++++

งามพระทีป, หมู่บ้าน

+ นายอรุณ ก้อนสมบัติ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านงามพระทีป เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ เดิมที่นำหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านเดียวกับบ้าน กม.2 แล้วมีคนย้ายเข้ามาอยู่มากขึ้น คำก็เลยขยับขยายที่อยู่ก็กินออกไป เดิมที่มันก็เป็นป่าโคนนี่นะ คนเข้าไปตากายกาง บูกบ้านกันอยู่เป็นกลุ่ม ๆ ไร่ที่ที่ว่างก็ทำไร่ ทำสวน กันพอได้กิน แล้วก็ชื่อหมู่บ้านนี้ตั้งตามชื่อและนามสกุลของนายอำเภอปะทีป เตะ นามสกุลงามนิล สมัยก่อนนั้นตะแกเข้าไปพบปะกับชาวบ้านบ่อย ชาวบ้านมีปัญหาแก้ไขได้ตะแกก็จะช่วย บ่ว่าจะเป็นเลี้ยงอะไรรอ อยู่ต่อมาบ้านหลวงเค้า

เห็นว่ามีคนหลายพอที่จะตั้ง เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่ง ชาวบ้านก็เลยปรึกษากัน มีความเห็นเหมือนกันว่า ให้เอาชื่อแล้วก็นามสกุลของนายอำเภอเถอะ เป็นการยกย่องตะแกลตะ แกลอีกอย่างหนึ่งแบออกมา แล้วความหมายมันดีขึ้นไปอีก แผลออกมาแล้วคือว่า เป็นหมู่บ้านสว่างไสว สวยงาม คนอยู่ก็ เจริญ ๆ คนจะเข้ามาอยู่ก็อยากมา มันเป็นอย่างนั้นไอ้เสียงของเสียงนะ หลวงเจ้าประกาศ ออกมาอย่างเป็นทางการว่าให้บ้านนี้แยกออกจากหมู่บ้าน กม.2 หมู่ที่ 8 เป็นหมู่บ้านงามปะที่ป หมู่ 11 เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2529 เดียวนี้ถนนหนทางไปมาสะดวก ที่ใดก็ยังมีให้เห็นแล้ว ชาวบ้านเค้าเอาลวดมาคุดที่ต่ำลงทำเป็นสวนมะขาม มะม่วง ลั่นจี่ ตงโห่งที่ดินบ่ดีก็เอาวัวไป เลี้ยง มันชื้อออกมาก็เป็นปุ๋ย ปุ๋ยของงามดีแล้วชาวบ้านอยู่ดีกินดี ++

+++ หมู่บ้านนี้เดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกับหมู่บ้าน กม.2 แต่เนื่องจากราษฎรมีจำนวน มากขึ้น จึงขยับขยายออกมาสร้างบ้านเรือนและทำที่ทำการ เกษตรกรรมและผู้นำหมู่บ้านดูแลมาทั่วถึง ทางราชการจึงอนุญาตให้จัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ โดยแยกออกจากหมู่บ้าน กม. 2 เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2529 และให้ชื่อว่าหมู่บ้านงามปะที่ป ทั้งนี้เพราะสมัยนั้น นายประทีป งามนิล ซึ่งเป็น นายอำเภอคนที่พัฒนาได้เดินทางเข้าไปเยี่ยมราษฎร เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขอยู่เป็นประจำจนเป็นที่ รักใคร่ศรัทธาของราษฎรมาก ราษฎรเหล่านี้คิดอยู่เสมอว่า พวกเขามีความสุขเพราะบุญคุณของ นายอำเภอท่านนี้ ดังนั้นเพื่อเป็นเกียรติแก่ท่านจึงนำชื่อและนามสกุลมาตั้ง เป็นชื่อหมู่บ้าน อีกประการหนึ่งความหมายของชื่อดี กล่าวคือ งามปะที่ป หมายถึง โคมไฟที่มีแสงสว่างสวยงาม แสดงว่าผู้ที่อยู่เดิม และผู้ซึ่งกำลังจะอพยพเข้าไปอยู่ต้องมีชีวิตที่เจริญรุ่งเรืองประดุจโคมไฟที่มี แสงสว่างสวยงาม ปัจจุบันการคมนาคมในหมู่บ้านสะดวกขึ้น พื้นดินซึ่งเคยเป็นเนินราษฎรได้ไถ ไร่ให้เสมอกันเพื่อปลูกพืชยืนต้นเช่น มะขาม มะม่วง ลั่นจี่ ส่วนผืนดินบริเวณโคแห้งแล้งขาดสาร อาหาร ราษฎรจะนำวัวไปเลี้ยงเมื่อได้ปุ๋ยจากมูลวัวแล้วก็สามารถทำการเพาะปลูกพืชได้ผล ทำให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ดี +++

++++ หมู่บ้านงามประทีป

* งาม

ประทีป หมายถึง ไฟที่มีเปลวสว่าง หรืออาจหมายถึงชื่อคน

หมู่บ้านงามประทีป หมายถึง หมู่บ้านที่พัฒนาแล้ว ความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น เปรียบเหมือนความสว่างจากไฟหรืออาจหมายถึงหมู่บ้านที่ตั้งตามชื่อ และชื่อสกุลของนายประทีป งามนิล อดีตนายอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2527

งามประทีป ประกอบด้วยคำ 2 คำ ประทีป เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก งาม เป็นคำขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเป็นไปในทางที่ดี เป็นสิริมงคล หรืออาจหมายถึง ชื่อ และชื่อสกุลของคน +++++

วังเจริญ, หมู่บ้าน

+ นายอรุณ ก้อนสมบัติ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 3 ตำบลวังชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านวังเจริญ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ สาเหตุที่ได้ชื่อว่าบ้านวังเจริญเพราะว่าคนที่เข้าไปตั้งบ้านอยู่คนแรกเห็นว่าที่ตรงนั้นมีคองผ่าน แล้วก็เป็นที่น้ำลึก ปลูกผักหญ้า น้ำท่าอุดมตลอดแล้งตลอดพรรษา หมู่บ้านเดิมจึงมันแยกออกมาจากหมู่บ้านวังทอง เพราะว่าเป็นหมู่บ้านที่ชาวบ้านช่วยกันสร้างที่อยู่กินดีขึ้น หลวงเข้าไปหาถนนให้มีไฟฟ้า เข้าไปถึง ตัวน้อย ๆ ก็ได้หนังสือ มีคูเข้าไปสอน บำเพ็ญมาตลอดได้ พอทางราชการเขาอนุญาตให้แยกออกเป็นหมู่บ้านใหม่ ผู้เฒ่าผู้แก่ตอนนั้นเห็นว่าพวกเขาแยกออกมาจากหมู่บ้านวังทองแล้วก็ตั้งคำว่า "วัง" ไว้ เอาคำว่า เจริญ ใสเข้าไปเพราะความหมายมันดี อีกอย่างหนึ่งบ้านเราก็มีความเป็นอยู่ดีกว่าแต่ก่อนหลาย จึงบอกเล่าให้เขาไปว่าจะเอาชื่อวังเจริญ เตื่อ ++

+++ สาเหตุที่ได้ชื่อหมู่บ้านวังเจริญ เพราะบุคคลที่เข้ามาตั้งบ้านเรือนครั้งแรก เห็นว่า สถานที่นี้มีลำน้ำไหลผ่าน และเป็นวังน้ำกว้าง ลึก อุดมสมบูรณ์ คือ มีน้ำในคลองตลอดปี ราษฎรได้ใช้น้ำในการเกษตรและบริโภคได้เป็นอย่างดี หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านที่แยกออกมาจากหมู่บ้านวังทอง เป็นที่ที่ราษฎรได้มาช่วยกันสร้างที่หากินขึ้นใหม่ ราษฎรมีความเป็นอยู่ดีขึ้นมาลำบากเหมือนแต่ก่อน การคมนาคมสะดวก ในหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ เด็ก ๆ ได้รับการศึกษา ทุกคนฉลาดขึ้น ครั้งทางราชการอนุญาตให้จัดตั้งหมู่บ้านใหม่ กลุ่มผู้อาวุโสได้ลงความเห็นว่าจะแยกมาจากหมู่บ้านวังทอง ควรจะคงคำว่า วัง ไว้ และนำคำว่า เจริญ ต่อท้าย นับว่าเป็นความหมายที่ดีประกอบกับการดำเนินชีวิตของราษฎรดีกว่าแต่ก่อนจึงให้ชื่อหมู่บ้านว่าวังเจริญ +++

++++ หมู่บ้านวังเจริญ

*วัง

เจริญ หมายถึง เต็มโต งอกงาม รุ่งเรือง

หมู่บ้านวังเจริญ หมายถึง หมู่บ้านที่มีวังน้ำและมีแต่สิ่งที่ดีรุ่งเรือง

วังเจริญ ประกอบด้วยคำ 2 คำ วัง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก เจริญ เป็นคำขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

สภาพทั่วไปของตำบลนายม

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลนายมอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ จดตำบลน้ำร้อน และตำบลตะเปาะ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศใต้ จดอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศตะวันออก จดจังหวัดชัยภูมิ

ทิศตะวันตก จดตำบลบ้านโตก และตำบลวังชมพู อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลนายม แบ่งการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

หมู่ที่ 1	บ้านหนองผักบุ้ง	หมู่ที่ 2	บ้านนายม
หมู่ที่ 3	บ้านนายม	หมู่ที่ 4	บ้านนายม
หมู่ที่ 5	บ้านหัวนา	หมู่ที่ 6	บ้านชมวด
หมู่ที่ 7	บ้านวังมะข่อ	หมู่ที่ 8	บ้านถ้ำหน้าบึง
หมู่ที่ 9	บ้านน้ำโจน	หมู่ที่ 10	บ้านท่าเมียง

หนองผักบุ้ง, หมู่บ้าน

+ นางสมเจตน์ อ่อนคำ อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 2 ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านหนองผักบุ้ง เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2536 ว่า +

++ หนองผักบุ้งนี้แม่จะบอกให้ เดิมที่เป็นหนองน้ำขนาดใหญ่เลยแม่ กี่สาว ๆ ชิบกว่าลำได้ แลกเลยมันเป็นนา แต่ว่ามันเป็นที่ลุ่มชะเตอะ น้ำมันแช่ช้านานเข้าก็ตายไม้ดี น้ำมันแช่อยู่นั้นหลายจึงเลยแม่ แม่จำได้สมัยพ่อเล่าที่ฟังว่าเป็นที่ผู้ใหญ่แดง เป้าใหญ่ ของตามี อินทร์มา ของปู่ชุม ศรีสุวรรณ อีกหลายจึงแม่ แม่จำมาได้ คนนายมเอาวัวเอาควายไปเลี้ยงกางทุ่งนาก็ว่ามันไปกินน้ำในหนองนี้ ที่นี้เจ้าของที่บ่สนาจแล้วก็บ่อยาให้มันลอกอยู่อย่างนั้นวะ เล่า นานช้านานเข้า

ผักบุ้งก็ขึ้นเต็ม คนจากนายมก็ไปเก็บเอายอดอ่อน ๆ เต๋ะไปขาย อันที่แก่ ๆ ก็เอาไปต้มให้หมู
 เก็บบัวหวาดบัวหวะเล้า มันหลายจังได้ เจ้าของที่ก็เลยปิกษากันว่าผักบุ้งมันหลายแล้วมันก็เคย
 เป็นนามาก่อน ก็ให้ชื่อหนองนาผักบุ้ง เลียกกันผกซึกล้อยกัวปี้ได้วะ คนบ้านนายมนี้แล้วออกไปสร้าง
 กะตือบเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ปูกผักปูกหญ้า ซึ่เกี่ยวก็กับนายมก็อยู่นั้นเลยเตะ ออกลูกออกหลานได้
 คนนายมออกไปอยู่ได้ัง มักเข้าคนหลายก็ตั้งเป็นบ้านเป็นเมือง ก็เลียกกันหนองนาผักบุ้ง ที่นี้เมื่อก
 เป็นหนองผักบุ้งนี่จะเป็นเพาะผู้ใหญ๋ไปแจ้งนายแบบนี้ ลีว่านายดีคอกจิกสู้ นาก็มี เหลือแต่
 หนองผักบุ้งเดี๋ยวนี้นาหนองนี้ถ้าเข้าไปชื้อว่าอยู่ตงไทยมันมีแล้ว คำคุดมเป็นที่บ้านที่สวนไม้ค ++

+++ ประมาณ 100 กว่าปีมาแล้วบริเวณนี้เป็นที่นาของผู้ใหญ่แดง เป้าใหญ่

นายมี อินทร์มา นายซุม ศรีสุวรรณ และอีกหลายคนซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ บริเวณนี้เป็นที่
 ลุ่มน้ำซึ่งจึงกลายเป็นหนองน้ำ เป็นที่สามารถปลูกข้าวได้ มีแต่ราษฎรบ้านนายมที่นาวัวควายไป
 เลี้ยงแล้วนำสัตว์ไปกินที่นาหนองน้ำนี้ หนองน้ำนี้ถูกปล่อยทิ้งไว้จนผักบุ้งขึ้นเต็ม ราษฎรบ้านนายม
 เก็บยอดผักบุ้งไปขาย ลาดันแก่นาไปต้มให้หมู เจ้าของที่นาจึงพากันเรียกหนองน้ำที่ว่าหนองนา
 ผักบุ้ง ชาวบ้านจากหมู่บ้านนายมเห็นความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ใกล้หนองน้ำ จึงอพยพเข้าไปตั้ง
 ถิ่นฐานและได้ใช้ประโยชน์จากหนองน้ำทำการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ เมื่อราษฎรมีจำนวนมากขึ้น
 มีการตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านหนองนาผักบุ้ง ปัจจุบันคำว่า "นา" หายไปเหลือเป็น
 บ้านหนองผักบุ้ง จะด้วยเหตุผลของผู้ใหญ่บ้านหรือของทางราชการไม่ทราบแน่ชัดที่ต้องการให้ชื่อสั้น
 กระทัดรัด สภาพหนอง นา ผักบุ้งไม่เหลือให้เห็นหลังได้เห็นแล้ว เนื่องจากราษฎรได้ถมที่สร้าง
 เป็นที่อยู่อาศัยหมดแล้ว +++

++++ หมู่บ้านหนองผักบุ้ง

*หนอง

ผักบุ้ง หมายถึง พรรณไม้เลื้อยชนิดหนึ่งที่ขึ้นได้ทั้งในที่แห้งแล้ง เช่น ตามทุ่งนา และที่ลุ่ม
 ตามที่พื้นดินที่ขึ้นจะ ลาดันกลางมีข้อสี่เหลี่ยม ใบสี่เหลี่ยมเข็มเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมแหลมคล้ายกับ
 บลายนอก เป็นใบเดี่ยวออกสลับกันตามข้อต้น ดอกมีรูปร่างคล้ายระฆังเล็ก ๆ และมีหลายสี เช่น

ม่วงอ่อน ชมพู หรือขาว ยอดอ่อนและใบใช้เป็นผักจิ้มน้ำพริก หรือนำมาต้มใช้น้ำดื่มเป็นยาระบาย และขับพิษของผิวหนังและสารหนูที่ตกค้างในร่างกายได้

หมู่บ้านหนองผักบุง หมายถึง หมู่บ้านที่มีแอ่งน้ำซึ่งมีผักบุงขึ้นอยู่

หนองผักบุง ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ หนอง ผัก และบุง หนอง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก บุง เป็นคำนามคำที่ 3 ขยายคำว่า ผัก ซึ่งเป็นคำนามคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 เป็นคำประสม ขยายคำว่าหนอง ซึ่งเป็นคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++

นายม, หมู่บ้าน

+ นางใบแฉ่งค์ นพมาก อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 2 ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านนายม เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ ย้ายจะเล่าประวัติบ้านนายมาที่ฟังนะ นายมกะคือ นางยมจะขึ้นมาสร้างโบสถ์ วัดโบสถ์โพธิ์ทองเดิมนั้นนะ นางยมบ่ลู้มาจากไหน ย้ายได้ยินแต่พ่อแม่เล่าให้ฟังว่าจะมาสร้างโบสถ์แล้วกะให้พี่ชายขึ้นมาก่อน ทีนี้พี่ชายก็พาคนมาสร้างโบสถ์ช่วงตะวันตก ทีนี้ก็นางยมเอาเสี้ยบรทุกแก้ว บรทุกทองขึ้นมาก็หลัง ก็หมาเห็นพี่ชายสร้างโบสถ์ช่วงตะวันตกก็เลยน้อยใจว่าเสี้ยบรทุกแก้ว เป็นเก๊ะเก้ว เก๊ะทองอยู่ทุกวันหนึ่ง ใกล้จากวัดโบสถ์ลาว 7 - 8 โล ดองที่เสี้ยบรจุ่มทุกวันหนึ่งมันเป็นเหมียงน้อย ๆ อยู่ติดเกาะนาเขานะลูก++

+++ สาเหตุที่ทำให้ชื่อหมู่บ้านนายม เพราะมีเรื่องเล่ากันต่อมาว่า นางยมเป็นคนมาจากที่ใดไม่มีใครทราบ ทราบแต่เพียงว่า นางยมมีจิตศรัทธาในพุทธศาสนามาก บรรารถนาจะสร้างโบสถ์ จึงได้ให้พี่ชายเดินทางล่วงหน้ามาก่อน ส่วนนางจะเตรียมแก้ว และทองคำ บรทุกเรือตามมาก็หลัง ครั้นมาถึงพบว่าพี่ชายได้สร้างโบสถ์ช่วงตะวันตก นางยมน้อยใจมากได้คว้าเรือซึ่งบรทุกแก้วและทองคำลงในคลอง บริเวณนี้จึงเรียกชื่อว่าเก๊ะเก้ว เก๊ะทอง ซึ่งห่างจากวัดโบสถ์โพธิ์ทองราว 7 - 8 กิโลเมตร ปัจจุบันคลองนี้ตื้นเขินจนกลายเป็นเหมือง (เหมืองเป็นภาษาถิ่น ภาคกลางใช้ร่อนน้ำ : ผู้วิจัย) อยู่ติดกับนาของราษฎร +++

+ นางสมเจตน์ อ่อนคำ อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 2 ตำบลนายม

อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านนายม เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2537 ว่า +

++ แม่จะเล่าให้ฟังเด้อ บ้านนายมนอกจากยายใบเบงค์เล่าให้ฟังมา แม่ยังได้ยินมา คนละอย่างกันอีกคืออย่างนี้ แต่แลกลืมเดิมที่นำมีนางยมเป็นผู้มาตั้งลกลากอยู่เป็นครอบครัวแลกล และช่วยกันหักล้างทางพงจน แถวนี่ทานาได้แม่ ชยัน แล้วเก่งด้วยนางยมที่นำ นำนับถือ จังเลย ปูกข้าวเป็นหลายล้อยไล่ ใคผ่านไพบาแมจะถามเดะหว่านาของใคเล่า คนนู่นกะถามคนนี้ กะถาม เด้ากะหว่านาของนางยมนะหว่าเล่า ใคพัดบ้านพัดเมืองนางยมก็เลี้ยงดูให้ช่วยกันทานา เดะ อยู่กันไพบ่อยกันแมก็เอาหลูกเอาฝัว นางยมกะแบ่งที่นาให้ทานา พอดังชื่อหมู่บ้านกะเอา นามาคาหนึ่ง เอา ยม เป็นชื่อคนมาลวมกันเป่นนายมเท่านั้นเน้อ ++

+++ สาเหตุที่ชื่อว่าบ้านนายม เพราะนางยมเป็นผู้อพยพครอบครัวมาตั้งถิ่นฐานอยู่ บริเวณนี้เป็นครอบครัวแรก นางยมกับลูก ๆ และคนพลัดถิ่นที่นางอุปการะไว้ได้ช่วยกันบุกเบิก จนสามารถทานาปลูกข้าวได้เป็นจำนวนหลายร้อยไร่ ผู้คนที่ผ่านไปมามักจะถามถึงที่นาว่าเป็นของใค ก็ได้รับการบอกเล่าว่าเป็นที่นาของนางยม ต่อมาเมื่อจำนวนผู้คนเพิ่มมากขึ้นเกิดการตั้งชื่อ หมู่บ้านจึงนำคำว่า "นา" อันหมายถึงที่นา และ "ยม" คือชื่อของผู้อพยพมาเป็นครอบครัวแรก รวมกันเป็นนายมาใช้เรียกชื่อหมู่บ้านกันมาจนทุกวันนี้ +++

++++ หมู่บ้านนายม

*นา

ยม หมายถึง ชื่อเฉพาะซึ่งเป็นชื่อคน

หมู่บ้านนายม หมายถึง หมู่บ้านที่มีพื้นที่ซึ่งนางยมและครอบครัวช่วยกันหักล้างทางพงจนสามารถปลูกข้าวได้

นายม ประกอบด้วยคำ 2 คำ นา เป็นคำเอกที่เป็นคำหลัก ยม เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่เพาะปลูกและแสดงอาชีพ ++++

ห้วนา, หมูบ้าน

+ นางสมเจตน์ อ่อนคำ อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 2 ตำบลนายม อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านห้วนา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ บ้านห้วนานี้ะ ลูกหลานบ่มีที่อยู่เดะก็ไปสร้างบ้านสร้างฐานอยู่ตั้น ๆ ก่อนที่นาเขาก็เลยเสียดบ้านห้วนา เดิมทีก็อยู่กันที่นายม มันเติมกันก็เลยไปตั้งที่ห้วนา แต่แลกนั้นนำ เป็นป่าเป็นคง ชาวบ้านก็ไปตากาปถางแล้วก็บุกผักบุกหญ้ากินเม็ง แลกกันเม็ง ที่นี้ออกลูกออกหลานหลายเข้าก็บ่มีที่ทาากิน ก็ขยับขยายออกมาอยู่ห้วนาห้วนาคอยคู้คู้หญ้าไป พอเห็นว่าน้ำท่ามันดี ทากินง่ายก็ออกมาอยู่กัน เดิมทีมาอยู่กัน 7 - 8 หลังคาเสือน ต่อมาคนก็ตามกันมา เลื่อยจนเป็นบ้านเป็นเมืองก็ได้เสียดชื่อบ้านที่อยู่กันว่าบ้านห้วนาจนเดี๋ยวนี้ สมัยก่อนจากบ้านนายมไปบ้านห้วนาลำบากหลาย ชี้ตมเซอะเลยละ ต้องเดินตามคันทนา หน้าแล้งก็ลื้อนบ่มีลมไม้เลยเมะ เดี่ยวนี้เจริญขึ้น มีรถยนต์วิ่งถึงบ้านห้วนาแล้ว ดีจัง ++

+++ บ้านห้วนาปัจจุบันคือหมู่ที่ 5 ตำบลนายม อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เดิมขึ้นอยู่กับหมู่บ้านนายม เนื่องจากมีราษฎรเพิ่มมากขึ้นพื้นที่ไม่มีที่ทาากการเกษตรพอ ผู้คนในหมู่บ้านจึงขยับขยายไปหักร้างถางพงเพื่อทาานาซึ่งอยู่คนละฟากทุ่งนากับบ้านนายม ประกอบกับผู้คนในหมู่บ้านนายมนี้้อยู่กันอย่างแออัด จึงได้อพยพไปสร้างบ้านอยู่เป็นหลักแหล่งในที่ที่ตนปลูกข้าวไว้ อีกไม่นานผู้คนก็อพยพตามไปอยู่มากขึ้นจนตั้งเป็นหมู่บ้านได้ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านของตนว่าบ้านห้วนา เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่ตอนต้นของนาข้าว แต่ก่อนการเดินทางไปยังบ้านห้วนาต้องเดินลุยโคลนไปตามคันทนา ปัจจุบันทางราชการได้สร้างถนนเข้าหมู่บ้านทาากการคมนาคมสะดวกขึ้น +++

++++ ชื่อหมู่บ้านห้วนา

ห้วนา หมายถึง ตอนต้นของนา

หมู่บ้านห้วนา หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตอนต้นของนา

ห้วนา ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้ว เป็นคานามที่เป็นคาคหลัก นา เป็นคานามขยายคาคหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคาคหลักซึ่งเป็นคาคที่มีความหมายแสดงลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านว่าอยู่ตอนต้นของพื้นที่ทาานา ++++

หมวด, หมู่บ้าน

+ นางสมเจตน์ อ่อนคำ อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 2 ตำบลนวม อาเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านหมวด เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2536 ว่า +

++ แม่ไปได้ยินพ่อเถ่าละเล่าให้ฟังว่าเดิมที่บ้านนี้มีโคเข้าไปอยู่ชักรคน มันเป็นปลาก จังหว่าเล่า ป่าผู่ ป่าบง ไม้แก่นยู่แก่นก็หลาย สัตว์ป่ามีทุกชนิด ฟังว่าแลก ๆ นี่โคเข้าไป ตายลูกเดียว บ่เสียกินก็เป็นไข้ป่าตายเนะ สาเหตุที่ชื่อหมวดเด้อก็มีโจรเด้อสามสี่คนได้ว่า มันไปจับ ไปบันเค้านเพชรบูรณ์นะ ฆ่าเค้านตายแม่ะ มันหนีเด้อสามสี่คนมันนะ เดินตีนเป่าเลาะมาขอข้าว ชาวบ้านกินมาเลื่อย มันหนีมาถึงนี่เด้อ ตาลวจหลายจังกับญาติพี่น้องคนตายก็พากันสืบไปเลื่อยว่า มันไปยังอยู่ไหน ไปขอข้าวบ้านใดกิน พอสู้ก็ตามมันมาก็มาเจอมันดักอยู่ที่นี่ จับมันได้เค้านก็พากันตีจ ก็ไปเมือง ก็เล่าต่อ ๆ กันไปว่าตงที่จับมันได้มันอุดม ของป่าหลาย ก็พากันมาดู นานเข้านานเข้า ก็ย้ายกันเข้ามาอยู่ตั้งเป็นบ้านเป็นเมือง ก็เอาคานาหน้าของนายล้อยตาหลวง เค้านเสียกกันว่า หมวด หมวด ไปเป็นชื่อหมู่บ้านว่าบ้านหมวด เค้านมีบุญมีคุณหลาย บ่มีหมวดพามาคงบ่มีเค้านเห็นแล้ว ที่นี้เรียกบ้านหมวด พอไปแจ้งนายจะขึ้นทะเบียน ผู้ใหญ่สมัยก่อนเขียนบ่ได้ก็ใช้วิธีบอกปากเอาเสียง บ้านนี้มันบ้านนอกเด้อนะ จากบ้านหมวดเค้านก็ขึ้นบัญชีเป็นบ้านหมวด (ชะ-หมวด) บ่เป็นบ้านหมวด (ชะ-หมวด) อย่างว่าเนะ เค้านพูดกันอย่างนี้เด้อ++

+++ บริเวณนี้ก่อนที่จะมีราษฎรอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานนั้นมีสภาพเป็นป่าไม้รกทึบ และมี สัตว์ป่าอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้เข้าไปหาของป่ามักจะเอาชีวิตไปทิ้งที่นั่น ถ้าไม่ถูกเสือกิน ก็มักจะตายเพราะไข้ป่า สาเหตุที่ชื่อบ้านหมวดนี้มีเรื่องเล่าว่ามีผู้ร้ายไปปล้นเอาทรัพย์สินของ ชาวบ้านในตัวจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ฆ่าเจ้าทรัพย์ตาย และหนีไปซ่อนตัวอยู่ในท้องที่ที่เป็นบ้านหมวด นปัจจุบัน โจรคิดว่าคงไม่มีใครตามไปพบตัว แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจพร้อมด้วยญาติของผู้เสียชีวิต สืบทราบแหล่งหลบซ่อน จึงตามจับตัวนำไปดำเนินคดีได้ บรรดาผู้ที่มาตามจับโจรนั้นได้เล่าต่อ ๆ กันไปถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ที่ ไปไม่นานผู้คนจากท้องที่อื่นก็อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานตามหาากิน และตั้งชื่อหมู่บ้านของตนว่าบ้านหมวด เป็นการให้เกียรติเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สามารถจับผู้ร้ายในครั้ง นั้นได้ ต่อมาทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านได้ ผู้หมู่บ้านไปแจ้งด้วยวาจา โดยออกเสียงว่า ชะ-หมวด แต่ปรากฏว่าประกาศของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทยชื่อหมู่บ้านกลายเป็นหมวด

และออกเสียงว่า ชะ-หมวด ในขณะที่สำเนียงของคนท้องถิ่นออกเสียงเป็น คะ-หมวด

++++ หมู่บ้านหมวด

หมวด ในภาษาถิ่นจะออกเสียงว่า คะ - หมวด มาจากคำว่า หมวดซึ่งเป็นคำใช้เรียกข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตรีจนถึงร้อยเอก

หมู่บ้านหมวด หมายถึง หมู่บ้านที่มาจากชื่อตำแหน่งของนายตำรวจชั้นหมวด

หมวด ประกอบด้วยค่านามคำเดียว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากทั้งคำซึ่งในที่นี้เป็นชื่อที่แสดงตำแหน่งของบุคคล +++++

วังมะช่อ, หมู่บ้าน

+ นางใบแฉ่งคี่ นพมาก อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 2 ตำบลนายม อําเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านวังมะช่อ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ ชื่อนี้ยายกะฟั้งผอฟั้งแม่เหล่านีฟั้งนำ คนจากนายมนี่หละแผ่ลูกแผ่หลานออกไป ชะยับชะย่ายออกไปทาน้ำทาลกัน ที่อยู่ทีกินดี คนถื่นลู้เซากะผากันมานั้น คนฉิจัด หล่มเก่า หล่มซึก สมัยนั้นมาชื่อถื่นเป่นป่า เป่นลก มันบ่แพงก็มาถากมาถางแบ่งบ้านคํ่ามลิคองนำ แล้วมันกะมีดินมะช่อขึ้นอยู่หลายจั้ง มันขึ้นเองบ่มีใครปลูกมะช่อทีนั้นะ เขาป่าเอามาตั้งไฟออกหลูกดีจั้งหว่า เดียวนี้มะลีเขาตีคุดแล้ว เอามาทาฟันทุงเขาดีจั้ง บางคนเขาก็หว่าบ่แห่มแบบพื่นมะช่อ มันมาจากดินหมากนะ มันขึ้นอยู่ลิมวังหลายชะกัมันขึ้นเอง น่าจะพามาสิอย่างงบ่สิ เวลามันออกดอกเป่นช่อ ๆ นั้นมองไปทุกดินขาวเพอะสวยจั้งหว่า เค้ากะให้ชื่อวังหมากช่อ ก็ตั้งตอนหมากมันออกช่อชะเคะ หมากไป หมากมา เสียงมันยาวก็ทาให้มันสั้นก็เป็นวังมะช่อชะ เดียวนี้ยายยังขับสนอยู่ บางคนกะหว่าบ้านนี้ตั้งชื่อตามวังน้ำมีไอช่อนะมันถูกคนบ้านอื่นพันมันคอกเกือบลุดเลยแม่ลูก นำกัวจั้งแล้ว ทีนี้มีคนไปเห็นเข้า มันลอยขึ้นมา กะหว่าวังไอช่อ ไป ๆ มาว่ามันบ่ดีบ่งามก็เลยเปี่ยนมาเป็นวังมะช่อชะเคะ จักจะเชื่ออันใดแล้ว ++

+++ ชื่อวังมะช่อตามที่วิทยากรได้ฟังจากบรรพบุรุษเล่าต่อ ๆ กันมานั้นสันนิษฐานไว้ 3 ความหมาย คือ ความหมายที่ 1 ราษฎรจากจังหวัดพิจิตร จากอําเภอล่มเก่า อําเภอล่มสัก และจากหมู่บ้านใกล้เคียงได้มาพบว่าบริเวณนี้เป็นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานจึงได้มา

หักร้างทางพงสร้างที่อยู่อาศัยบริเวณริมวังน้ำซึ่งมีต้นมะข้อมีขึ้นอยู่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านของตนว่า บ้านวังมะข้อม ปัจจุบันต้นมะข้อมีได้ถูกตัดเอาไปใช้ทำพื้นจนหมด ไม่เหลือให้เห็นแม้ต้นเดียว ความหมายที่ 2 เข้าใจว่า "มะ" มาจากคำว่า "หมาก" ชื่อคือ ดอกหรือผลแตกออกเป็นพวง ดังต้นมะข้อมีหมายถึง ต้นหมากที่ออกดอกเป็นช่อเป็นพวง สาเหตุที่เรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านวังหมากช่อ เพราะราษฎรตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมวังน้ำที่มีต้นหมากขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ขณะที่ตั้งชื่อหมู่บ้าน บ้านวังหมากช่อนี้เป็นช่วงเวลาต้นหมากทุกต้นออกดอกเป็นช่อ ๆ สีขาวนวลเต็มไปหมด คุณแล้ว สวยงามมาก ต่อมาออกเสียงของคำว่าหมากสั้นเข้าเป็นมะ ชื่อหมู่บ้านจึงกลายเป็นวังมะข้อมี จนถึงปัจจุบันนี้

ความหมายที่ 3 นั้นคาดว่าหมู่บ้านแห่งนี้ตั้งชื่อตามวังน้ำ บ้านวังน้ำมีไผ่ช่อซึ่งเป็นหน่อมาหมู่บ้านถูกคนจากท้องถิ่นอื่นฟันคอถึงแก่ความตาย และได้นำศพมาทิ้งไว้บนวังน้ำ เมื่อมีผู้คนพบศพลอยขึ้นมาจึงเรียกว่า บ้านวังไผ่ช่อ ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นวังมะข้อมี +++

++++ หมู่บ้านวังมะข้อมี

* วัง

มะ มาจากคำว่าหมาก

ช่อ หมายถึง ดอกที่ออกเป็นพวง หรืออาจเป็นชื่อคน หรืออาจมาจากคำว่า มะข้อมี ซึ่งหมายถึงพรรณไม้เนื้ออ่อนชนิดหนึ่ง ลำต้นตั้งตรง เปราะและหักง่าย ใบเป็นใบรวมคล้ายซี่เหล็ก ปลายใบแหลมออกดอกเป็นช่อตามลำต้นหรือกิ่ง ผลอ่อนมีสีเขียวอ่อน ผลแก่มีสีเหลืองเป็นอาหารของสัตว์ ใบอ่อนรับประทานเป็นผักจิ้มน้ำพริก หรือคำว่าช่อเป็นชื่อคน

หมู่บ้านวังมะข้อมี หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้วังน้ำซึ่งมีต้นมะข้อมีขึ้นอยู่หนาแน่น หรืออาจหมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้วังน้ำซึ่งมีต้นหมากอยู่จำนวนมากและต้นหมากกำลังออกดอกเป็นช่อเต็มไปหมด

วังหมากช่อ ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ วัง หมาก และช่อ วัง เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก ช่อ ซึ่งเป็นคำที่ 3 ขยายคำว่า หมาก ซึ่งเป็นคำนามคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และ 3 ขยายคำว่า

"วัง" ซึ่งเป็นคำหลัก

วังมะช่อ ประกอบด้วยคำ 2 คำ วัง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก มะช่อ เป็นคำนามที่เป็นคำขยายคำหลัก

วังอ้ายช่อ (วังนายช่อ) ประกอบด้วยคำ 3 คำคือ วัง อ้าย และช่อ วัง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ช่อ เป็นคำนามคำที่ 3 ขยายคำว่า อ้าย ซึ่งเป็นคำนามคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 ขยายคำว่า วัง ซึ่งเป็นคำหลัก จากที่พิจารณาทั้ง 3 ความหมาย จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักคือคำว่า วัง ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

ถ้ำน้ำบัง, หมู่บ้าน

+ นางใบเบงค์ นพมาก อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 2 ตำบลนายม อําเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายที่มาของชื่อหมู่บ้านถ้ำน้ำบัง เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ ถ้ำน้ำบังนี้ะลูก ยายได้ยินแต่พ่อแต่แม่ของยายเล่าให้ฟังว่ามีหมู่บ้านคนไทยอยู่รอบวัดเลยละ แล้วก็จริงนำคนไทยทั้งบ้าน โนนนี้มาจากทับคือ โททะเล พิจิตรโนนนี้ะ ยายจะอธิบายให้ฟัง ที่น้ำถ้ำซบ เข้าไปในถ้ำมันจะมีลู เค็ดว่าลูหลาว มันเป็ลลูนํ้าไหลออก จากถ้ำ ด้านหลังกะเป็ลคองเตะ พอเวลาโทยณะฟ้าลงไปตงลูหลาวในถ้ำมันจะออกไปใต้ตงคองนํ้าโนน จักไลได้ เป็ลลูหลาวปะกะแบกแม่ะลูก ความจิงกินถ้ำนี้ะมีนํ้า มันเป็ดถ้ำไว้บ่มีคน โทยณะฟ้าพิสูจนคูปสู้เลยละ ++

+++ บ้านถ้ำน้ำบังนี้มีราษฎรจากจังหวัดพิจิตรอำเภอบัคล้อ อำเภโทะเล ซึ่งราษฎร มักจะเรียกว่าคนไทย อพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่รอบวัด ชื่อถ้ำน้ำบังนี้เรียกกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีเรื่องเล่ากันต่อ ๆ มาว่า ภายใถ้ถ้ำเบื้องล่างจะมีรูเล็ก ๆ เรียกว่ารูน้ำหลาว (รูน้ำหลาว หมายถึงร่องน้ำไหลที่พุ่งตัวไปข้างหน้า : ผู้วิจัย) ซึ่งน้ำจะไหลลลอคัดดินไปทะเลยังลาคลอง ซึ่งห่างจากถ้ำประมาณ 1 กิโลเมตร สาเหตุที่ทราบเพราะได้มีคนทดลองเอาผลมะพร้าวที่ยังไม่ได้บอกเปลือกโยนลงไปเบื้องล่างของถ้ำ ไม่นํ้าเชื่อที่นํ้าในถ้ำจะคั้นผลมะพร้าวให้ไปผลที่ลาคลอง ซึ่งอยู่ด้านหลังของถ้ำ ห่างจากจุดที่โยนถึง 1 กิโลเมตร เมื่อเป็นเช่นนี้ ถ้ำจึงได้ชื่อว่า ถ้ำน้ำบัง

เพราะน้ำในถ้ำจะปิดรูไว้ทำให้ทราบว่าเฝ้าลอคใต้ดินไปทะเลที่ล่าคลองได้ +++

++++ หมู่บ้านถ้ำน้ำบึง

ถ้ำ หมายถึง ช่องที่เป็นโพรงซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ อยู่ลึกเข้าไปในภูเขาหิน ภายในมีก้อนหินระเกะระกะ เพดานถ้ำมักจะมีหินปูนหย้อยลงมาที่เรียกว่าหินย้อย

*น้ำ

บึง หมายถึง ปิควัว บึงไว้

หมู่บ้านถ้ำน้ำบึง ในที่นี้หมายถึง หมู่บ้านที่มีถ้ำซึ่งบึงลาหน้าไว้

ถ้ำน้ำบึง ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ ถ้ำ น้ำ และบึง ถ้ำ เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก บึง เป็นคำกริยาซึ่งเป็นคำที่ 3 ทาหน้าที่ขยายคำว่า น้ำ ซึ่งจะมีความหมายแสดงสภาพของถ้ำน้ำซึ่งเป็นคำนามคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 ขยายคำว่า ถ้ำ ซึ่งเป็นคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกสถานที่ ++++

น้ำจวน, หมู่บ้าน

+ นางสมเจตน์ อ่อนคำ อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 2 ตำบลนายม อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านน้ำจวน เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2536 ว่า +

++ ได้ยินปู่เฒ่าเล่าให้ฟังว่าเดิมทีนั้นอยู่รวมกันกับหมู่ 4 นี้เมื่ ที่นี้เตกลุยกแตกหลานไปที่อยู่เดิมก็แคบเตอะ ชะยับชะย่ายออกไปตั้งบ้านใหม่เป็นหมู่เก้าเตอะ ให้ชื่อบ้านน้ำจวน เหมือนบ้านจวนจากเขาลงมาติดกับบ้านคนวะ เล่าว่าน้ำจวนนี้เฒ่ามีมาซัก 100 กว่าปีได้วะ คนเก่าคนแก่อายุจึกเก้าสิบหก แกะดีดี เล่าว่าน้ำจวนนี้ไหลจากเขาแล้วจวนลงคอง เสียงมันดังตึง ตึง ตึง จวนเม็ด จวนคำ จวนสว่าง คองตงน้ำจวนลงมาเป็นบ่อลึก บ่เคยแห้ง คนก็กินน้ำใช้ ช้าง เสือ เก่ง กวาง วัว ควาย ก็ลงมากินน้ำจวนนี้ตั้งบ้านเลย อยู่บ้านคนก็ตีหัวว่าไก่ ไบตี๊กยาก ก็ดูคนน้ำบ่อ ำช้เอง บ้านคนบ้านนี้ ก็มีแต่สัตว์บ้านะลงบ่กินน้ำจวนวะเล่า เคียวนี้เฒ่าลือจวนแล้ว ตึง ตึง

บมีแล้ว สมัยก่อนไรต์..ไรต์.. ชิดกัน 10 เมตร คุยกันบ่าไต้ยีน ดั่งบ่ดั่งคิคคูเอาแม่ เคี้ยวนี้ ช้าง
 เลือ เก่ง กวางหนีเข้าป่าเต็ง ก้าวคนเต็ง ภูยงเต็ง สุธูไม้คแล้ว เนี่ยะเค้าตั้งชื่อตามธรรมชาติ
 มันเป็น ++

+++ ชื่อน้ำโจนเรียกกันมาประมาณ 100 กว่าปีมาแล้ว บ้านน้ำโจนเดิมขึ้นอยู่กับหมู่ที่ 4
 คือ บ้านนายม เนื่องจากบ้านนายมมีราษฎรอยู่กันอย่างแออัด จึงขยับขยายออกไปตั้งหมู่บ้านใหม่
 เป็นหมู่ที่ 9 ให้อีกชื่อว่าบ้านน้ำโจน สาเหตุที่ให้อีกชื่อว่าบ้านน้ำโจน เพราะบริเวณที่ราษฎรอพยพเข้าไป
 อยู่เนี่ยะน้ำตกจากเขาสูงไหลลงมารวมกับกระโจนลงมา เสียงกระแสน้ำที่พุ่งลงมามาก ขนาดที่ว่า
 คนนั่งคุยกันอยู่ห่างจากน้ำโจนประมาณ 10 เมตร จะพูดกันไม่ได้ยินเพราะเสียงน้ำกลบหมด
 ราษฎรและสัตว์ป่าได้อาศัยลำนน้ำโจนในการดำรงชีวิต ต่อมาราษฎรเหล่านั้นเห็นว่า ระยะทาง
 จากบ้านถึงลำนน้ำโจนไกลเกินไป ไม่สะดวกที่จะไปตักน้ำมาใช้ แต่ละบ้านจึงขุดบ่อน้ำไว้ใช้เอง
 บรรดาสัตว์ต่าง ๆ ไม่ได้ลงมากินน้ำเพราะมันอาจจะกลัวคนที่อพยพเข้าไปอยู่ จึงหนีเข้าป่าลึก
 หรือไม่ก็ถูกฆ่าสูญพันธุ์ไปหมดแล้ว การตั้งชื่อจึงตั้งตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนั้น +++

++++ หมู่บ้านน้ำโจน

น้ำโจน มาจากคำว่า น้ำกระโจน หมายถึง น้ำที่พุ่งออกจากที่สูงลงมาเบื้องล่างอย่างรวดเร็ว
 และแรง

หมู่บ้านน้ำโจน ในที่นี้หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำนน้ำพุ่งจากที่สูงลงมาอย่างรวดเร็วและแรง

น้ำโจน ประกอบด้วยคำ 2 คำ น้ำ เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก โจน เป็นคำกริยาขยาย
 คำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับ
 ลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

ท่าเมียง, หมู่บ้าน

+ นางสมเจตน์ อ่อนคำ อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 2 ตำบลนายม
 อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านท่าเมียง เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม
 2537 ว่า +

++ บ้านท่าเมียงนี้่น้ำสมัยก่อนว่าเกจ้งเต้ ต้องใช้เลียตลอดจะไปไหนมาไหนนะ
 แต่เดี๋ยวนี้นะสิ ไ้อัย..ไปก็บ่อกเจ็ดเที่ยววันนึ่ง สะดวก ทางลิ่งถึงบ้านเค้าเลยแถม เคย

ได้ยื่นปุ๋ยมะพร้าวให้ฟังเอ็ง หว่ามันมีคองแยกจากน้ำซีกาใหญ่เลานี้แม่ ผ่านเข้ามาในที่หากินที่นาของ
 ชาวบ้าน แต่ไอ้กงปากคองที่แยกจากน้ำซีกานั้นแม่เป็นท่าขึ้นลง เป็นท่าที่เอาซุงลงท่าเป็นแพซุง
 ล่องไปขายแถบใต้โน้ะ ล่องขายไปถึงเมืองหลวงหว่าเล้า ปู่เล่าให้ฟังนะ สมัยแก่เป็นหนุ่มมาซบ
 ก็เคยเอาซุงล่องไปกับเค้าแม่ กงทำน้ำที่ระเค่อจะมีต้นเมี่ยงขนาดใหญ่อยู่ติดกับท่านะ เดียวนี้
 ต้นเมี่ยงมันตายไปแล้ว เพาะปี ๆ หนึ่งซบน้ำนั้นหลาย มันก็เคาะชะตลิ่งพัง ต้นเมี่ยงก็ล้มตายไป
 หายไปแล้ว ท่าตงนั้นไปได้ทำอะไรแล้ว คนก็บ่ไปใช้ หลวงเค้าหาทางเข้าบ่ก็เจริญขึ้น บ่ต้องใช้
 เลือ บ้านนี้เดิมเป็นบ้านเดียวกับบ้านถ่าน้ำยัง คนไทยจังหวัดพิจิตรนะมาอยู่ก็หลาย หาบูหาปากิน
 เก่งดีกว่าคนนายมอีกแหม เพิ่งมาแยกได้ซิบกั้วปีนี้ได้ว่า มันบ่พอศอสองพันห้าร้อยซิบหกนะ
 จิกปีชะลู้ ++

+++ บ้านท่าเมี่ยงแยกออกจากบ้านถ่าน้ำยังงานปี พ.ศ. 2516 สาเหตุที่ได้ชื่อว่าบ้าน
 ท่าเมี่ยง เนื่องจากหมู่บ้านนี้มีศาลคลองสายหนึ่งซึ่งแยกจากแม่น้ำป่าสักผ่านเข้ามาในที่นาของ
 ราษฎร และตรงปากคลองที่แยกจากแม่น้ำป่าสักนั้นจะเป็นท่าสำหรับขึ้นลงเรือเวลาเดินทางไปยัง
 ท้องถิ่นอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นท่าสำหรับนำซุงล่องลงไปขายยังกรุงเทพมหานครที่ท่า
 ดังกล่าวนี จะมีต้นเมี่ยงขนาดใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง ต่อมาเมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านท่าเมี่ยง
 านปัจจุบันนี้สภาพของท่าเมี่ยงซึ่งเคยเป็นท่าน้ำก็หายไป เพราะการสัญจรติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ๆ
 ราษฎรนิยมเดินทางโดยทางบกมากกว่าทางน้ำ ส่วนต้นเมี่ยงถูกน้ำกัดเคาะชะตลิ่ง ท่าที่ต้นเมี่ยง
 โค่นล้มไม่มีหลักฐานปรากฏให้เห็นอีกแล้ว +++

++++ หมู่บ้านท่าเมี่ยง

*ท่า

เมี่ยง หมายถึง ชื่อพรรณไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง านเป็นาบเดี่ยว ปลายาบแหลม ผิวาบสาก
 ขนาดของาบกว้าง 1-1.5 นิ้ว ยาว 3-5 นิ้ว เป็นฝักจิ้มรับประทานกับน้ำพริกต่าง ๆ หรือ
 อาจนำาบเมี่ยงมาทอซ่า ตะไคร้ หอม กระเทียม กลัวย และอาจมีแคหมูหรือหมูทอดแล้วราดด้วย
 น้ำปลาร้า รับประทานเป็นอาหารว่าง

หมู่บ้านท่าเมียง หมายถึง หมู่บ้านที่มีที่ขึ้นลงริมน้ำ หรือที่จอดเรือริมน้ำ และมีต้นเมียง
ขนาดใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง

ท่าเมียง ประกอบด้วยคำ 2 คำ ท่า เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก เมียง เป็นคำนามขยาย
คำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ
เฉพาะทางภูมิประเทศเกี่ยวกับแหล่งน้ำ ++++

สภาพทั่วไปของตำบลคงมูลเหล็ก

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลคงมูลเหล็กอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ จดตำบลบ้านโคก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศใต้ จดตำบลนาป่า อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศตะวันออก จดอำเภอหนองบัวแดง และอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ

ทิศตะวันตก จดตำบลสะเดียง อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลคงมูลเหล็ก แบ่งการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

หมู่ที่ 1 บ้านคงมูลเหล็ก หมู่ที่ 2 บ้านคงมูลเหล็ก

หมู่ที่ 3 บ้านคลองบง หมู่ที่ 4 บ้านคงมูลเหล็ก

หมู่ที่ 5 บ้านโนนตะแบก หมู่ที่ 6 บ้านท่ากกตาล

หมู่ที่ 7 บ้านลาป่าสักมูล หมู่ที่ 8 บ้านโนนสะอาด

หมู่ที่ 9 บ้านลาป่าสักเหนือ หมู่ที่ 10 บ้านลาป่าสัก

คงมูลเหล็ก, หมู่บ้าน

+ นางทองคำ ก้อนทอง อายุ 85 ปี อยู่บ้านเลขที่ 70/1 หมู่ที่ 2 ตำบลคงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านคงมูลเหล็ก เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2536 ว่า +

++ บ้านคงมูลเหล็กนี้ละ คนท้องถิ่นเดิมแต่ไหนแต่ไรชอบปลูกหอบหลานมาจากบ้านสะเดียง นะลูก มาอยู่ก่อนโนนเลย เป็นคนมาสร้าง แต่ก่อนเป็นคงเสียดงข้างทั้งนั้น จะออกไปเมืองแต่ละที ต้องเดินเป็นวัน ๆ ห่อข้าวไปกิน แม้มันไกลจริง ๆ พอเวลาน้ำท่วมแต่ละที่ไอ้หมูป่า กวาง เก้ง วัง เข้าบ้านชานเลยละ แต่ก่อนยังบ่ตั้งเป็นหมู่บ้านเด้าบ่เสียคงมูลเหล็กดอกลูก เด้าเสียดงซี้เล็ก ดงซี้เล็กกันเอ็ง เพาะว่ามีต้นซี้เล็กขึ้นเป็นดงหนาตีบแม่ มีพวกเดินป่าจากบ้านสะเดียง

เค้าเล่าให้ยัยฟังว่า ตะแคงไปป่าล่าเหยื่อใบเลื่อย ๆ จนมาถึงป่าขี้เหล็กนี้แม่ลูก เห็นต้นขี้เหล็ก เต็มไปหมด แลต้นมันขนาดเท่า ๆ กัน ตะแคงก็คิดว่าไม้ขี้เหล็กเอาไปทำอะไรได้สารพัด พอคุนดิน ดินก็ตีบแข็ง สึกก็ดำ พวกเดินป่าก็กับใบเอาลูกเอาหลานมา ตัดต้นขี้เหล็ก แบ่งที่อยู่ทีกันกันตั้งจันเเนะ แล้วก็พากันเสียดว่าบ้านดงขี้เหล็ก พอมีคนมากเข้าหลวงก็ให้ตั้งเป็นหมู่บ้านละ เค้าก็ว่าให้ชื่อบ้านดงขี้เหล็กนะเพาะเสียดกันมานานแล้ว นายเค้าก็ว่ามีคำว่าขี้มันบ่เพาะ มันเหยียบ นายแม่ลูก เปลี่ยนให้เป็นดงมูลเหล็ก แล้วก็เสียดคิดปากมาจนเดี๋ยวนี้แม่จะ ++

+++ ราษฎรจากหมู่บ้านสะเตียง ตำบลสะเตียง เป็นผู้มาบุกเบิกสร้างหมู่บ้านดงมูลเหล็ก เป็นกลุ่มแรก เดิมบริเวณนี้เป็นป่าทึบมีสัตว์ป่านานาชนิด ในฤดูฝนน้ำป่าไหลหลาก ทำให้สัตว์ป่า บางชนิด เช่น หมูป่า เก้ง กวาง ตกใจวิ่งขึ้นบนบ้านเรือนของราษฎร หมู่บ้านดงมูลเหล็กเดิมมีชื่อ เรียกว่า ดงขี้เหล็ก เพราะหมู่บ้านที่ตั้งอยู่นั้นมีต้นขี้เหล็กเป็นจำนวนมากจนกลายเป็นดง จากคำบอกเล่าของวิทยากร มีนายพรานคนหนึ่งจากหมู่บ้านสะเตียง ตำบลสะเตียง ได้ออกป่าล่าสัตว์ มาเรื่อย ๆ จนถึงที่หนึ่งซึ่งมีป่าขี้เหล็กอยู่ นายพรานเห็นว่าพื้นดินอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นจึงได้อพยพครอบครัวจากหมู่บ้านสะเตียง ตำบลสะเตียง มาตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่ดังกล่าว และเรียกชื่อ บ้านว่าบ้านดงขี้เหล็ก ต่อมาทางราชการเห็นว่ามีราษฎรอพยพเข้าไปอยู่เพิ่มมากขึ้น จึงให้ตั้งเป็น หมู่บ้าน และเปลี่ยนเป็นหมู่บ้านดงมูลเหล็ก เรียกกันต่อมาจนถึงทุกวันนี้ เพราะเห็นว่า คำว่าขี้ เป็นคำไม่สุภาพจึงเปลี่ยนมาเป็น "มูล" แทน +++

++++ หมู่บ้านดงมูลเหล็ก

*ดง

มูลเหล็ก ขี้เหล็กก็เรียก หมายถึง ชื่อพรรณไม้ขนาดกลางมักขึ้นตามริมน้ำหรือป่าชื้น ลาดันมีสีน้ำตาลแก่เกือบดำ เนื้อไม้มีลายเป็นเส้นสีแก่หรือสีอ่อนกว่าสีพื้นลาดัน เนื้อไม้เหนียวใช้ทำ เสาเรือน รอด ตง และเครื่องเรือนอื่น ๆ ใบเป็นใบเล็กเรียงกันเป็นแถวคล้ายใบมะยม ดอก เป็นช่อใหญ่ สีเหลือง ผักแบนหนา มีเมล็ดอยู่ภายใน ใบและดอกนำมาประกอบอาหารได้ ใบนำมา ต้มเอาน้ำดื่มเป็นยาช่วยให้นอนหลับ ขับปัสสาวะ รักษาอาการท้องผูกและแก้ปวดประจำเดือน

หมู่บ้านดงมูลเหล็ก หมายถึง หมู่บ้านที่มีป่าทึบซึ่งมีต้นขี้เหล็กจำนวนมาก

ดงมูลเหล็ก ประกอบด้วยคำ 2 คำ ดง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก มูลเหล็ก เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นป่าดง ++++

คลองบง, หมู่บ้าน

+ นางทองคำ ก้อนทอง อายุ 85 ปี อยู่บ้านเลขที่ 70/1 หมู่ที่ 2 ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านคลองบง เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2536 ว่า +

++ บ้านคลองบงนี้มีอะไรน้ำ คำก็ตั้งล้อตามคลองน้ำ ไอ้ที่ลิมคลองนี้น้ำมันมีต้นไผ่บงขึ้นสองฟากคลองเลยแม่ลูก ซुकคลองแฉะมองไปมีแต่ไม้บงหนาตีบ พอเวลาคนเข้ามาสร้างที่อยู่ก็กิน คำก็เอากำน้ำแฉะ เพาะมันจาเป็นน้ำซัดผัก ลดหญ้า หยาบ หยาบ จะอาบจะกินก็ำขึ้นแฉะลูก สารพัดน้ำคำสะอาด บ่มักายเหมียนเดียนนี้ ซกปึก แต่ก่อนนะลี้จะอาบคำก็ตีขึ้นมาอาบข้างบนแฉะทุกบ้าน คำก็ทำกันอย่างนี้นะลูก บ่มีโลกบ่มักย อยู่กันสุขดี ซามยขโจรก็บ่มักำ ทั้งเลือนบ่มักยอยู่ของก็บ่หาย คนคำดีจริง ๆ คนเข้าไปอยู่หลายเข้าก็ตั้งเป็นบ้านเป็นเมือง ก็ให้ล้อตามคลองนี้แฉะเดียนก็ยังมีให้เห็นอยู่ซุกหน้อยแฉะแถวลิมคลองนี้จะ คำพันเอาที่แบ่งบ้านเดะ คนบ้านนี้มาจากนั้นโคลาดทั้งนั้น มีบ้านอื่นเข้าไปน้อย ++

+++ สาเหตุทำให้ชื่อบ้านคลองบง เพราะตั้งชื่อตามคลองที่ไหลผ่านหมู่บ้านนี้ แต่ก่อนตลอดแนวสองฝั่งคลองมีไม้ไผ่บงขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น ต่อมาราษฎรอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณสองฝั่งคลองและได้ตัดต้นไผ่บงทิ้งเพื่อใช้พื้นที่ทำการเกษตร เพราะเห็นว่าดินดีมีน้ำอุดมสมบูรณ์ ผู้คนสมัยก่อนมีระเบียบวินัย รักความสะอาดและมีความซื่อสัตย์จึงอยู่กันด้วยความสงบสุข ครั้นราษฎรอพยพเข้าไปอยู่เพิ่มขึ้นจนเป็นหมู่บ้าน จึงให้ชื่อว่าบ้านคลองบงตามชื่อคลอง ปัจจุบันไม้ไผ่บงสองฝั่งคลองเหลือน้อยมาก เพราะถูกตัดเพื่อใช้พื้นที่เป็นที่อยู่อาศัย ราษฎรในหมู่บ้านนี้ส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดนครราชสีมา +++

++++ หมู่บ้านคลองบง

*คลอง

*บง

หมู่บ้านคลองบง หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้ลำน้ำที่มีต้นไผ่บงขึ้นเป็นจำนวนมาก
คลองบง ประกอบด้วยคำ 2 คำ คลอง เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก บง เป็นคำนามขยาย
คำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ
เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++++

โนนตะแบก, หมู่บ้าน

+ นางทองคำ ก้อนทอง อายุ 85 ปี อยู่บ้านเลขที่ 70/1 หมู่ที่ 2 ตำบลคงมูลเหล็ก
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านโนนตะแบก เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน
2536 ว่า +

++ บ้านโนนตะแบกแต่ก่อนนั้น คำเดียวกันว่าทุ่งน้ำพิศ เดิมที่มีนเป็นทีกลาง
ว่างเปล่า เป็นแต่ป่าแต่หญ้าและลูก คนหล่มซึกแม่มากันสามตัว เวลามาก็มาจับมาจเอง สร้างกัน
บงเป็นนาเป็นไร่ เป็นที่อยู่กิน คนและขี้ขี้ขี้ขี้ ซึก 100 กว่าปีได้ว่า หลวงเจ้าอนุวงศ์ให้จับได้
คือว่าที่มันหลาย พวกหล่มซึกแม่มากันสามตัวนั้นเอาคำก็น้ำพิศอีกคำใส่กะบอกไม้ไผ่แม่ แล้วก็เอา
ข้าวเหนียวมา นึ่งกัน แล้วก็ล้อมวงปั้นข้าวเหนียวจ้ำน้ำพิศเคะทุกมือเลยแล้ว หัวเผือกหัวมันก็มีกิน
แต่คำว่าปั้นข้าวเหนียวจ้ำน้ำพิศคำว่ามีแสงดี พอแบ่งที่แบ่งทางดีแล้วก็กับไปชวนที่ชวนเื่องมาจับที่
กันจนเป็นกลุ่มใหญ่ คนหล่มซึกนั้น บ่มีบ้านอื่นแซมเลยละลูก คำลึกลับน้ำ เขียมจังละ พวกมาที่หลังก็
ยังต้ำน้ำพิศมาจากบ้านคำนี้ขึ้นมาเก็บไว้กินนาน ๆ มันบ่เสียตะลูก คำก็เลยเรียกทุ่งน้ำพิศ พอคน
หล่มมาอยู่กันหลายเข้าหลวงก็ตั้งเป็นหมู่บ้านหนึ่ง พวกคำก็ว่ากันว่าอย่าเอาชื่อนี้เทอะ จะกินน้ำพิศ
ตลอดปีตลอดชาติเลยสิ ตอนนั้นเภาที่อยู่ดี กินดีแล้ว ก็พอดีไว้ที่ที่ติดกันนั้นเป็นโนนมีต้นตะแบกหลาย

*คลอง ดูคำอธิบายหน้า 35

*บง ดูคำอธิบายหน้า 75

เวลามันออกดอกเค้าว่ามันสวยดี ก็ตั้งชื่อตามที่เห็นนั่นแหละ บ้านเมืองเจริญขึ้น มีสวนเข้าหมู่บ้าน
โนนเอยต้นตะแบกเอย บ่เห็นแล้ว ไอ้ที่เป็นโนนเค้าก็คุดำให้เสมอกัน เป็นนาเป็นไร่เป็นสวนไปหมดแล้ว
ไอ้ต้นตะแบกเค้าก็ตัดก็โค่นเอาไปทำฟืนเค็ง ทำอะไรเค็ง แล้วก็สร้างที่อยู่ทีกินกันบนะลูก ++

+++ หมู่บ้านโนนตะแบก เดิมชื่อหมู่บ้านทุ่งน้ำพริก นอนดีศประมาณ 100 ปีเศษมาแล้ว
พื้นที่บริเวณนี้เป็นป่ารก ทางราชการอนุญาตให้ราษฎรจับจองที่ทำมาหากินได้โดยออกใบ ส.ค.1 ให้
มีราษฎรจากอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 3 ครอบครัวได้อพยพมาจับจองที่ดินครอบครัวละ 10
- 20 ไร่ ระยะแรกบุคคลเหล่านี้ได้มาข้าวเหนียว ไชลกน้ำพริกอัดใส่กระบอกไม้ไผ่จากบ้านเกิด
ติดตัวมาเป็นอาหารหลักทุกมื้อ เพราะเชื่อว่ากินแล้วมีกำลังดีกว่าหัวเผือกหัวมันเผา ครั้นตั้งถิ่นฐาน
ดำรงชีพมีความสุขจึงกลับไปชักชวนญาติพี่น้องเพื่อนฝูงจากถิ่นกำเนิดของตนให้อพยพเข้ามาอยู่เพิ่ม
มากขึ้น อาหารที่เขาเตรียมมายังคงเป็นข้าวเหนียวกับน้ำพริกเช่นกัน จึงได้เรียกหมู่บ้านที่พวกตน
อยู่ว่าทุ่งน้ำพริก ต่อมาทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านได้ จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นโนนตะแบก
ชาวบ้านกล่าวว่าน้ำพริกที่พวกเขากินนั้นเป็นอาหารที่กินในระหว่างสร้างฐานะ เมื่อมีความเป็นอยู่
ดีขึ้นก็ไม่ต้องกินน้ำพริกเป็นประจำอีกแล้ว ถ้าหากจะตั้งชื่อหมู่บ้านควรให้เข้ากับธรรมชาติแวดล้อม
ที่หมู่บ้านของตนตั้งอยู่จะส่งผลให้ดีขึ้น จึงตั้งชื่อว่า โนนตะแบก เพราะบริเวณที่ติดกับหมู่บ้านนั้นเป็นที่
ที่เนินและมีต้นตะแบกขึ้นอยู่เต็มไปหมด ในฤดูฝนต้นตะแบกจะออกดอกสีม่วงบานสะพรั่งสวยงาม
ปัจจุบันทั้ง เนินและต้นตะแบกไม่หลงเหลือให้เห็นแล้ว ราษฎรได้ปราบพื้นที่เป็นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย
หมดแล้ว +++

++++ หมู่บ้านโนนตะแบก

*โนน

ตะแบก หมายถึง ชื่อพรรณไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งชอบขึ้นตามป่าเบญจพรรณและป่าทั่วไป ลำต้น
มีผิวเปลือกเรียบนำมาเลื่อยเป็นกระดานได้ ดอกสีม่วงคล้ายดอกอินทนิล ก่อนออกดอกจะผลัดใบใหม่
พร้อมกับดอกสีม่วงจะบานสะพรั่ง ตามตำรับแพทย์แผนโบราณ กล่าวว่าเปลือกนำมาต้มเอาน้ำดื่มแก้
โรคท้องร่วง รากนำมาต้มเอาน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อย

หมู่บ้านโนตะแบก หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนที่สูงที่มีต้นตะแบกเป็นจำนวนมาก

โนตะแบก ประกอบด้วยคำ 2 คำ โน เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ตะแบก เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นที่สูง ++++

ทำกกตาล, หมู่บ้าน

+ นางทองคำ ก้อนทอง อายุ 85 ปี อยู่บ้านเลขที่ 70/1 หมู่ที่ 2 ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านทำกกตาล เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2536 ว่า +

++ ทำกกตาลนี่นะลูก คนหล่มซึกทั้งบ้าน จะมีผสมกลิ่นลูกลูกหลานมาได้มาได้เขยแฉะ เพาะทางเหนียวมันติดกับข้างตะลูตหล่มซึกนี้ะ คำก็ไปมาหาสู่กันง่าย ตอนไหน ๆ ก็ข้ามเข้ามาหาพูหาป่าเตะ นึก ๆ เข้าก็มาอยู่เลยบ่ต้องเที่ยวไปเที่ยวมา ซึกทำซิบปีได้ว่า คนหล่มซึกเข้ามาอยู่กุ่มแลกซิบสองตัวด้วยกันก็บุกมาสร้างบ้านกันลิมน้ำซึกนี้ละ คำว่าที่มีมันลุ่มน้ำดี บุกข้าวดี ตอนแลกบ่มีลือเลียงที่นี้ะ เกิดมีแพะคำะ คำล่องเอาไม้จะไปขายเมียงหลวงก็มาแวะ เห็นว่าเป็นบ้านหลายคำะ ไอ้คนบ้านเมียงของป่าที่หามากก็ฝากเอาไปขาย ก็มาคำก็แวะเอาตังมาหักกัน ก็พากันตีใจคำะ ต่อมา ๆ ไอ้พวกที่บุกข้าวก็บุกไอ้พวกหาของป่าก็หา ลวบลวมกันได้หลายแล้วก็ล่องเสียงกันไปเอง บ่ฝากคำแล้ว มีเงินเมียงทองเก็บบ่อคอยากปากแห้งเหมียนแต่ก่อน ที่นี้ไอ้ทำนี่นะมันมีกีกตาลใหญ่ขึ้นอยู่คินน้ำซึกเลยละ ชาวบ้านก็เสียดคิดปากว่าบ้านทำกกตาล ไอ้กีกตาลนี้บ่เห็นแล้วแม่ะลูก ไอ้หน้าซึกหน้าน้ำ มีน้ำจิงเลยละท่วมมาเต้ถุนบ้านที่บุกคิดน้ำซึกทุกปี กีกตาลมันจะต่านไหวลี มันตั้งสูงตั้งงาใหญ่ หังลมหังฝน มันก็ลิมเท่านั้นนะลูก ++

+++ หมู่บ้านทำกกตาลนี้ ราษฎรจากอำเภอหล่มสักอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะทางทิศเหนือของหมู่บ้านทำกกตาลมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลข้างตะลูต อำเภอหล่มสัก ในอดีตประมาณ 50 ปีเศษมาแล้ว ผู้คนจากอำเภอหล่มสักเดินทางเข้ามาเพื่อหาของป่าและจับสัตว์น้ำ ครั้นมาเห็นความอุดมสมบูรณ์ของบริเวณนี้จึงกลับไปบอกญาติพี่น้องจำนวน 12 ครอบครัวอพยพเข้ามาอยู่อย่างถาวร สาเหตุที่ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าทำกกตาลเพราะว่า เรือแพที่ขนส่งสินค้าจากอำเภอหล่มสักได้ล่องมาหยุดพักที่ริมแม่น้ำป่าสักเสมอ ผู้คนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำป่าสักได้ฝากของป่าที่

หาได้กับคนที่ล่องเรือไปขายที่กรุงเทพฯด้วย หากลับเขาก็จะแวะเอาเงินมาให้กัน ครั้นต่อมาผู้คน
ในหมู่บ้านได้รวบรวมของป่าที่หามาได้ พร้อมทั้งข้าวเปลือกบรทุกเรือล่องไปขายเอง ทำให้มีเงิน
เก็บและความเป็นอยู่ดีขึ้น เมื่อมีราษฎรเพิ่มขึ้นจึงเรียกบ้านที่ตนอาศัยว่า ท่ากกตาล ปัจจุบันเท่านั้น
ไม่ได้ใช้ เพราะการคมนาคมทางบกสะดวกกว่า กกตาล หรือต้นตาล ซึ่งสูงใหญ่มากได้ถูกกระแสน้ำ
กระแสน้ำพัดล้มผู้พังไปในที่สุด +++

++++ หมู่บ้านท่ากกตาล

*ท่า

ตาล หมายถึง พรรณไม้ชนิดหนึ่ง สูงประมาณ 25-30 เมตร ใบใหญ่แข็ง ลักษณะคล้าย
ฝ่ามือกาง ก้านใบยาว และมีขอบเป็นหยัก ๆ คล้ายฟันเลื่อย มี 2 ชนิด คือ ตาลตัวผู้ ออกดอกเป็น
วงคล้ายมะพร้าว ไม่มีผล และตาลตัวเมีย ซึ่งออกดอกเป็นช่อคล้ายจาก มีผลใหญ่กลมโตเป็น
ทะลาย น้ำหวานที่ออกจากวงหรือช่อดอกเรียกว่าตาลสด นำมาทำน้ำตาลได้ หัวของผลตาลเมื่อ
ยังอ่อนเรียกว่าหัวตาล นำมาปรุงอาหารรับประทานได้ จาวที่เกิดจากเมล็ดแก่ที่งอกแล้วเรียก
จาวตาล นำมาทำขนมเรียกว่าจาวตาลเชื่อม เนื้อของผลตาลสุกนำมาผสมกับแป้งทำเป็นขนมเรียก
ว่า ขนมตาล

หมู่บ้านท่ากกตาล หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่บริเวณฝั่งขึ้นลง หรือที่จอดเรือริมน้ำและมี
ต้นตาลอยู่ริมทำน้ำ

ท่ากกตาล ประกอบด้วยคำ 3 คำ ท่า เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก กก เป็นคำนามคำที่ 2
ซึ่งเป็นคำหลัก ตาล เป็นคำนามคำที่ 3 ขยายคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 เป็นคำประสมขยาย
"ท่า" ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เกี่ยวกับแหล่งน้ำ ++++

ลำปำสำกมุล, หมู่บ้าน

+ นางทองคำ ก้อนทอง อายุ 85 ปี อยู่บ้านเลขที่ 70/1 หมู่ที่ 2 ตำบลคงมูลเหล็ก
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านโนนสะอาด เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน

2536 ว่า +

++ บ้านลาป่าซึกมูล เหมือนกับบ้านลาป่าซึกที่ย้ายเล่าให้ฟังนะลูก ก็เป็นคนจากหล่มซึกอีก นั้นนะเข้ามาอยู่กันตามสองปากแม่น้ำซึกนี้เนะ มันอยู่ดี ๆ กัน เพาะแถวนี้หน้าคืดน้ำซึกมันเป็นที่ ลาบบุกข้าวได้ บ้านคนก็ตั้งลิมน้ำที่เนะ จะได้ยินเขาเล่าว่าถ้าน้ำมาที่ไล โอแถวลิมน้ำซึกน้ำท่วมทุกปี ยังจั้นแนวเค้าจึงสร้างบ้านสูง ๆ เข้าไว้ น้ำท่วมบ่ถึงเคะ ที่นี้ไอที่ตั้งพวกเค้าอยู่เนี่ยน้ำซึกมัน เป็นผาบชะที่ล่องมาจากหล่มซึกถ้ำของนัก ๆ มันจะผ่านบ่ได้คืดมาบชะเคะ เอ้..ถ้าบ่หนักบ่เป็นไล หน้าแล้งบ่ต้องถาม ล่องบ่ได้เลยละ เค้าก็เลยเล็ยกว่าบ้านลาป่าซึกมูล ไอ้ผาบนี้ เป็นภาษาบ้านเลา เคะ คนไทยเค้าว่ามันมูน มันดินนั้นเนะ เวลาเขียนจะทางเลาลีทางหลวงก็บ่อสู้ละเขียนเป็นมูล เอา ล.สิงสะกิดชะเคะ++

+++ บ้านลาป่าซึกมูล มีที่มาจากลาป่าซึกเช่นเดียวกับหมู่บ้านลาป่าซึก คือ ราษฎรจาก อาเภอหล่มสักอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำป่าซึก เพราะบริเวณนี้เป็นที่ราบ ริมน้ำเหมาะที่จะทำการเพาะปลูก ในฤดูฝนน้ำจะล้นฝั่งทุกปี จึงเห็นได้ว่าบ้านเรือนเป็นบ้านที่มี เสาสูงป้องกันน้ำท่วม ลาน้ำบริเวณนี้จะมีสภาพเป็นผาบ (ผาบ หมายถึง บริเวณที่ดินถูกน้ำพัดพา มาทับถมจนเป็นที่สูง คล้ายสันดอน : ผู้วิจัย) เรือสินค้าที่ล่องมาจากอาเภอหล่มสัก ถ้าบรรทุก ของมาเป็นจำนวนมากจะผ่านบริเวณนี้ไม่ได้ ผู้คนต่างพากันเรียกชื่อว่าลาป่าซึกมูน ต่อมาทาง ราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นจึงให้ชื่อว่า ลาป่าซึกมูน คำว่า "มูล" นบ่ปรากฏแน่ชัดว่า หัวหน้าหมู่บ้านหรือทางราชการกำหนดให้เขียนจึงกลายเป็นมูล ล.สะกิดในปัจจุบัน+++

++++ หมู่บ้านลาป่าซึกมูล

ลา หมายถึง ลาน้ำ แม่น้ำก็เรียก

ป่าซึก หมายถึง ชื่อแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์ ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาพาลา ในจังหวัดเลย ไหลผ่านกลางจังหวัดจากทิศเหนือไปทิศใต้ ยาวประมาณ 350 กิโลเมตร แม่น้ำ ป่าซึกไหลผ่านอาเภอหล่มเก่า อาเภอหล่มสัก อาเภอเมืองเพชรบูรณ์ อาเภอหนองไผ่ อาเภอบึง สามพัน อาเภอวิเชียรบุรี และอาเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ และไหลผ่านอาเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อาเภอแก่งคอย และอาเภอเมือง จังหวัดสระบุรี อาเภอท่าเรือจังหวัดพระนครศรี ออยุธยา ไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งซ้ายที่บ่อมเพชร อาเภอพระนครศรีอยุธยา

มูล มาจากคำว่า มูน แปลว่า พอกพูน

หมู่บ้านลาป่าสักมูล หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บริเวณที่มีแม่น้ำป่าสักต้นเขินเพราะดินที่ถูกน้ำพัดพามาทับถมกัน

ลาป่าสักมูล ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือคำว่า ลา ป่าสัก และมูล ลา เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ป่าสัก เป็นคำนามคำที่ 2 เป็นคำหลัก มูล เป็นคำขยายคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 ขยายคำว่า "ลา" ซึ่งเป็นคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++

โนนสะอาด, หมู่บ้าน

+ นางทองคำ ก้อนทอง อายุ 85 ปี อยู่บ้านเลขที่ 70/1 หมู่ที่ 2 ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านโนนสะอาด เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2536 ว่า +

++ โนนสะอาดนี้นำมันแยกออกมาจากบ้านดงมูลเหล็กหมู่หนึ่ง มันเป็นโนนเตี้ย ๆ แม่ลูกเป็นแต่ป่าไผ่ป่าคาขึ้นปนกัน พอหน้าแล้งเดือดินแดงโล่เลยละ ปูกอะโลก็บ่งอกบ่งาม เป็นดินหิน ดินทราย ดินคาไปซะอย่างงั้น ไร่ไม้ที่บ่งหน้าก็ยังมีอยู่ ไร่ที่มันบ่งหน้าก็บ่งแล้ว น้ำก็บ่มต้องไปขึ้นไกลจ้ง ทาบมาใช้มากิน ไร่ความที่มันเป็นโนน เคี้ยวบดเคี้ยวกลางจะบูกน่นบูกนั้นก็บูกบ่ได้ผล มันก็โล่งโล่ง คุณแล้วสะอาดกว่าที่อื่นว่าจ้งน้ทอะ แลก็เตียวเลยนะก็มี นางเป๊ะ ศรีสมร ก็บูกเข้ามาอยู่ก่อนใครเลยละ ตะแกก็เพียรจ้ง ลู่วามันบูกอะโลบขึ้นบ่งาม ตะแกก็ยังมทา เปียนทานนทานี่อยู่แม่ น่านับถือตะแกจ้งตัวตะแกเองนี่ละ เสียกโนนสะอาด เคี้ยวได้ย็นลือว่ามันสะอาด คนบ้านดงมูลเล็ก ดองบง ก็ตามกันเข้าไปอยู่จนหลายเข้า ก็ตั้งเป็นหมู่บ้านให้ลือบ้านโนนสะอาดนะ แต่ความจริงมันก็สวยดี ไร่โนนนี่มันอยู่ที่สูงเดะ อากาศก็ดี เสียเน็ดเดียวดินกับน้ำ น้ำนี่บ่มเลยละ เตียวนี่นะชี้ดินบูกข้าวได้ทาสวนได้ ++

+++ หมู่บ้านโนนสะอาดเป็นหมู่บ้านตั้งใหม่ที่แยกออกจากบ้านดงมูลเหล็ก หมู่ที่ 1 แต่ก่อนพื้นที่เป็นเนินสูงนัก มีแต่ป่าไผ่ ป่าหญ้าคา ผสมกัน สภาพผิวดินเป็นกรวดทรายและดินเหนียว ดั้งนั้นพืชซึ่งไม่ต้องการน้ำเท่านั้นจึงจะขึ้นได้จากการที่มีผู้คนเข้าไปทำไร่ทำนาเพื่อใช้พื้นที่เพาะปลูกครั้งแล้วครั้งเล่าแต่ไม่ได้ผลทำให้พื้นที่บริเวณนี้ดูไม่รกเท่ากับที่อื่น ๆ นางเป๊ะ ศรีสมร พร้อมกับลูก ๆ ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรเป็นครอบครัวแรก และได้เรียก

บริเวณนี้ว่า โนนสะอาด นางและลูก ๆ พวกเพียรหาวิธีปลูกพืชให้ได้ผล โดยผลัดเปลี่ยนปลูกพืชหลายชนิดหาวิธีเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดปี จนในที่สุดก็ประสบผลสำเร็จ ราษฎรจากบ้านดงมูลเหล็ก บ้านคลองบงทราบข่าวต่างก็พากันอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้นจนสามารถตั้งเป็นหมู่บ้านได้ จึงให้ชื่อว่า บ้านโนนสะอาด เป็นชื่อที่ตั้งได้เหมาะสมแล้ว เพราะบริเวณบ้านตั้งอยู่บนเนินอากาศดีและสะอาดปัจจุบันนี้ที่ดินในหมู่บ้านนี้สามารถเพาะปลูกพืชได้ดีแล้ว +++

++++ หมู่บ้านโนนสะอาด

* โนน

สะอาด หมายถึง หמדจุด ไม่มีตำหนิ

หมู่บ้านโนนสะอาด หมายถึง หมู่บ้านที่มีพื้นที่สูงมองดูแล้วสะอาด ไม่มีสิ่งเกะกะกีดขวาง และมีอากาศดี

โนนสะอาด ประกอบด้วยคำ 2 คำ โนน เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก สะอาด เป็นคำขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายที่แสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่สูง ++++

ลาป่าสัก, หมู่บ้าน

+ นางทองคำ ก้อนทอง อายุ 85 ปี อยู่บ้านเลขที่ 70/1 หมู่ที่ 2 ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านลาป่าสัก เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2536 ว่า +

++ คือว่าอย่างนี้ ไร่แถวที่ชาวบ้านไปตั้งกันอยู่นั้นมันเป็นเม่น้ำซึกของเลาเ็นเเมะ คนจากหล่มทั้งห้า ไบเดินตามคูเทอะมาจากหล่มซึก หล่มเก่าบ่ผิดเลยละ เค้าก็มาอยู่ใกล้ๆก็ทำเนาะ เพาะบุกผักบุกหญ้าได้งามดี เหลือกก็เอาไปขาย ไร่อย่างนี้ตั้งโงงมันดีคนก็ไปซุกกันเหมียนเ็นเนาะ บุกก็บ่อด บางปีบุกเข้าได้หลายก็เอาใส่ เสี้ยล่องลงไปขายบ่ถึง เมียงหลวงบ่เนาะ แล้วก็ยังมียาสูบ พังควาย พังจัว เขากวง หลายเนาะของป่าอีก ถ้าขายดีก็แค่สะลุ่ก็มดแล้ว ซากก็บ่

บ่ก็บ่ปาว ๆ เตะก็ซื้อเป็นเลี้ย เป็นผ้า กระเทียมดองเป็นไห ๆ แน้ว น้ำตาล น้ำปลา เอามาขาย
บ้านเลาอีกที่นี้เง ชายบ่มดก็เอาไว้ใช้ไว้กินแน้ว ++

+++ สาเหตุที่ให้ชื่อว่าหมู่บ้านลาป่าสัก เพราะว่าราชฎรที่อพยพมาจากอำเภอหล่มสัก
อำเภอหล่มเก่า ได้มาตั้งถิ่นฐานรวมกันเป็นกลุ่มบริเวณสองฝั่งของแม่น้ำป่าสัก ทั้งนี้เพราะเห็นว่า
บริเวณนั้นอุดมสมบูรณ์ ากล้แหล่งน้ำ หากินง่าย ความเป็นอยู่ดีขึ้น ไม้คเคืองเหมือนแต่ก่อน
มีนาข้าวผลิดผลเช่น ข้าว ยาสูบ หนังสั้ว และของป่า ยังมีเหลือพอที่จะใส่เรือล่องไปขายถึง
กรุงเทพมหานคร บางครั้งล่องเรือไป ถึงจังหวัดสระบุรีก็ขายของหมดแล้ว ซากลับพวกเขา
เหล่านั้นได้ซื้อของกินของใช้เช่น กระเทียมดอง น้ำตาล น้ำปลา เลื้อผ้า กลับมาขายให้เพื่อนบ้าน
ถ้าขายไม่หมดก็เก็บไว้บริโภคครอบครัว +++

++++ หมู่บ้านลาป่าสัก

* ลาป่าสัก

หมู่บ้านลาป่าสัก หมายถึง หมู่บ้านที่มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่าน

ลาป่าสัก ประกอบด้วยคำ 2 คำ ลา เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก ป่าสัก เป็นคำนาม
ขยายคำหลักจะ เห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ
เฉพาะทางภูมิประเทศที่เกี่ยวกับแหล่งน้ำ +++++

สภาพทั่วไปของตำบลสะเดียง

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลสะเดียงตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ	จดตำบลนางิ้ว	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศใต้	จดเขตเทศบาลเมือง	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	จดตำบลดงมูลเหล็ก	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	จดตำบลนางิ้ว	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลสะเดียง แบ่งการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

หมู่ที่ 1	บ้านปาม่วง	หมู่ที่ 2	บ้านคลองศาลา
หมู่ที่ 3	บ้านไร่เหนือ	หมู่ที่ 4	บ้านไร่เหนือ
หมู่ที่ 5	บ้านหนองนารี	หมู่ที่ 6	บ้านสะเดียง
หมู่ที่ 7	บ้านตะกุดบง	หมู่ที่ 8	บ้านไร่
หมู่ที่ 9	บ้านไทรงาม	หมู่ที่ 10	บ้านปากกุ่ม

ปาม่วง, หมู่บ้าน

+ นายสนิท เพชรบุรีณ อายุ 84 ปี ข้าราชการบำนาญ อยู่บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 1 ตำบลสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านปาม่วง เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2536 ว่า +

++*ประวัติบ้านปาม่วง ในสมัยโบราณถือว่า มีต้นไม้อายุที่มีลักษณะใหญ่โตมากเป็น
 พรรณไม้ศักดิ์สิทธิ์ เชื่อกันมาตลอด และยังถือว่า ต้นมะม่วง เป็นพรรณไม้ศักดิ์สิทธิ์ มีลักษณะเด่น
 ด้วยคือวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 1.50 เมตร มะม่วงนี้ขึ้นอยู่ริมแม่น้ำป่าสัก ราษฎรที่อพยพเข้ามา
 อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ชอบปลูกมะม่วง เพราะไม่ต้องดูแลเอาใจใส่มากนัก เขาเหล่านั้นจึงเรียกบริเวณ
 ที่ตนอยู่ว่าบ้านปาม่วง トラบเท่าทุกวันนี้ ++

+++ หมู่บ้านปาม่วง

*ป่า

ม่วง มาจากคำเต็มว่า มะม่วง ซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้ยืนต้น เนื้อแข็ง ผลเป็นอาหาร
 ของมนุษย์และสัตว์ ลำต้นอาจนำมาแปรรูปสร้างบ้านเรือน และทำเครื่องใช้

หมู่บ้านปาม่วง หมายถึง หมู่บ้านที่มีพื้นที่ปลูกมะม่วงนานาชนิด

ปาม่วง ประกอบด้วยคำ 2 คำ ป่า เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ม่วง เป็นคำนามขยายคำ
 หลักจะเห็นว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายที่แสดงลักษณะเฉพาะทาง
 ภูมิประเทศที่เป็นป่าดง ++++

คลองศาลา, หมู่บ้าน

+ นายสน นวลจันทร์ อายุ 84 ปี อยู่บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 5 ตำบลป่าเลา
 อาเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านคลองศาลา เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม
 2536 ว่า +

++ คำว่าชื่อคลองศาลาก็น่าจะมีคลองผ่านข้างบ้าน แล้วคนเฒ่าชอบเข้าไปปลูกที่อยู่ถึกันน้ำ
 นำ มันหากินนาย ปู ป่า พัก ญาติก็เก็บเอาตำลิมคองแม่ะเฮย พอมีคองแล้วก็มีศาลาอยู่ติดคอง
 เตะเยี้ยะ ศาลาก็บ่ดีบ่ดีอะไล่ เป็นปีกไม้ตั้งไม้ลวกตั้งดีเปือะไป มุ่งหน้าเตะ บังแดด บังฝนได้

*ชื่อหมู่บ้านปาม่วงผู้วิจัยถอดความและตีความโดยอาศัยคำบอกเล่าของวิทยากร ซึ่งใช้
 ภาษาไทยมาตรฐานอธิบายที่มาของชื่อหมู่บ้าน

*ป่า ดูคำอธิบายหน้า 40

ทันนะ ที่นี้มันป่าช้าถ้ำขึ้นลงเสีย มันเป็นที่ชาวบ้านมาชุกกันตงเพ่ แต่ก่อนหมู่บ้านมีพระธุดงค์มาวะเล่า ก็เอา
ตัวมาเทศน์ให้ชาวบ้านฟังคะ บ๊ยะ! เทศน์ดีวะเฮย คนจึงหลายเข้า ๆ ศาลาก็เต็ม มันจะฟังหว่าเล่า
เค้าก็เลยเสียดชื่อบ้านว่าบ้านคลองศาลา เค้าก็ย้ายถ้ำฝั่งเทศน์กันตงซี้ด้นงั้นเด๊ะ ศาลาก็เลย
เป็นที่คูดงหมู่ม คูดงสาว คนเก่าคนแก่ก็ไปนอนกัน ตอนบ่ายมันเย็นจังวะ เดียวนี้ฟังเปิดแล้ว คองก็มูล
ซี้ซี้จั้งแม่เฮย แต่ละบ้านกะเทศของเน่าเหม็นเลงอย่างงั้นเด๊ะ ++

+++ แต่เดิมนบ้านคลองศาลามีคลองผ่าน และตอนกลางของหมู่บ้านจะมีศาลาหลังหนึ่ง
อยู่ติดกับคลอง เป็นศาลาสร้างด้วยปีกไม้ หลังคามุงหน้าคาพอกันแดดกันฝนได้ ศาลาแห่งนี้มีใช้ทำขึ้น
ลงของคนเดินทางโดยทางน้ำ แต่เป็นสถานที่ที่ราษฎรในหมู่บ้านเข้าไปเฝ้าฟังพระเทศน์ เนื่องจาก
มีพระธุดงค์มาอยู่บริเวณนั้น ราษฎรเรียกชื่อหมู่บ้านของตนว่าบ้านคลองศาลา ต่อมาจากรวมราษฎร
ที่เข้าไปเฝ้าฟังเทศน์มากขึ้น จึงย้ายที่เป็นบริเวณริมตลิ่งใกล้ ๆ กับศาลา ส่วนศาลาจึงเป็นที่พักผ่อน
ของผู้สูงอายุยามบ่าย และเป็นที่นัดพบของหนุ่มสาวยามเย็น ปัจจุบันศาลานี้พังแล้ว ส่วนคลอง
นั้นต้นเขินและสกปรก เพราะชาวบ้านที่อยู่บริเวณริมคลองทิ้งขยะลงไป +++

++++ หมู่บ้านคลองศาลา

*คลอง

ศาลา หมายถึง สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประชุมหรือประกอบกิจกรรมต่าง ๆ
ของชาวบ้านในชุมชนนั้น

หมู่บ้านคลองศาลา หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำน้ำซึ่งมีศาลาตั้งอยู่

คลองศาลา ประกอบด้วยคำ 2 คำ คลอง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ศาลา เป็นคำนาม
ขยายคำหลัก จะเห็นว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายที่แสดงลักษณะ
เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

หนองนารี, หมูบ้าน

+ นายคัต สุกลัก อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 8 ตำบลสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านหนองนารี เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2536 ว่า +

++ แถวนี่นะคับ เดิมทีป่าไซ้มีคนอยู่แม่ะคับ สมัยลุ่นปู่ย่าเล่าให้ฟังคับ เป็นแต่ป่าแต่พง คนบ้านสะเดียงแนวย้ายออกมาจับที่ทานากัน เหล่าเดียวกันเนะกับบ้านสะเดียงงะ แต่เดี๋ยวนี่บู้ลุ่มมาจากตงโหวงมั่งมา อยู่ก็มาล้งจ้างชะส่วนาใหญ่ เดี๋ยวนั้นเป็นที่หลวงชะหลายเนะ คนไปบุกบ้านอะโล่ทิ้งไว้ก็ต้องลื้อถอน บ่ได้หลอกต้องง้าออก ชาวบ้านอยู่นาน ๆ แล้งอแง ผิดทำนองทำนี้ บางคนหัวแหลมออก น.ส.3 ทับเลยแม่ะ เล่นกับมันสะ สาเหตุทำให้ชื่อหนองนารี นี้บางคนบู้ลุ่มจริงก็พูดบายเลื่อยเปื่อยว่ามีผู้หญิงตักน้ำในหนองเด็ง อะไรเด็ง มันบ่ไซ้ ความจริงมันเป็นอย่างจี้ คือหนองน้ำอันนี้เนะ เดิมมันเป็นที่นาของชาวบ้านเนะ เสร็จแล้วน้ำมันท่วมเค้าก็บ่ได้ทานากัน น้ำมันก็ขังอยู่อย่างจั้นเองน้ำมันมาจากโหวงน้ำใส เนียะมันมาจากเขาป่าเสลา เขานางั่ว มันไหลเป็นล่องน้ำลงมาเค้าเสี้ยกล่องสี่พัน ล่องโหวงตาต ล่องหนองหอย โหลมา ๆ น้ำก็มากองลวมกันอยู่เนาะ ชาวบ้านเดะ มันเป็นลุ่มแม่ะคับ นึกถึงตอนที่เสลาเทของเหลวเค้อคับ มันจะไหลเป็นวงกลมสี่ยาวโค้งบายมันเหมือนรูปไซ้ น้ำมันก็ไปกองอยู่อย่างจั้น พอสงครามโลกคั้ง 2 พอศอสองสี่แปดเจ็ด เค้าย้ายเมืองหลวงมาเพ็ดชะบุรีณั้ ต๊ะหารก็มากันหลายจั้ง ก็มาตั้งพักแรมอยู่แถวนั้น เดี๋ยวนั้นก็เบ็นชะหนามกอล์พั้นเนะชะหมียจอมพลบอ พอดี เอาต๊ะหารมา น้ำก็มีพอกินพอไซ้ ก็เห็นว่านาชาวบ้านเนะเป็นหนองน้ำขังหลายเลยขอซื้อจากชาวบ้านไล่ละ 20 บาท ได้ซึก 200 กว่าไร่ แล้งก็จ้างชาวบ้านแถวนั้นเบ็ง ต๊ะหารเบ็ง มุนดินกันขึ้น ก็กินน้ำได้กินเค้าใช้กินแล้ว แต่ก่อนยังบ่เป็นหมู่บ้านยังมีลื้ออะไรทั้งนั้น เพราะคนบ้านสะเดียงออกไปทานากันเจย ๆ ยังบ่ได้ไปอยู่ ปีล่งขึ้นต๊ะหารก็กับเมืองหลวง สงคามเล็กเตะคนก็เข้ามาอยู่กันเพาะะก้งาน พอตั้งเป็นหมู่บ้านก็ให้ลื้อบ้านหนองนารี ++

+++ บ้านหนองนารีก่อนที่จะเป็นหมู่บ้านนั้น บริเวณมีสภาพเป็นป่าพง ผู้สูงอายุเล่าว่า ราษฎรจากหมู่บ้านสะเดียงได้อพยพกันมาตั้งถิ่นฐานเพื่อทำไร่ทานากัน ต่อมาผู้มีคนจากถิ่นต่าง ๆ เข้ามาอยู่มากขึ้น ราษฎรส่วนาใหญ่มีอาชีพทำไร่ ทานา และรับจ้าง บางคนไม่มีที่เป็นของตนเองก็เข้าไปสร้างที่อยู่อาศัย ณ เขตราชพัสดุ เมื่อทางราชการต้องการสร้างสถานที่ราชการ จึงต้องจ่าย

เงินทดแทนค่ารั้วถอยน หรือบางรายมีนายหน้าเคาะที่ดินนอก น.ส.3 ทั้งที่ราชพัสดุแบ่งขายให้กับ
 ราษฎรที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็มี สาเหตุที่หมู่บ้านแห่งนี้ชื่อ หนองนารีนั้น มีคนเข้าใจผิดว่าอยู่ที่ทุ่งคอก
 วนอุทยานหนองน้ำซึ่งไม่ซ้ำที่ที่มาเช่นนี้ ความจริงเป็นเพราะมีร่องน้ำสามสายได้แก่ ร่องสี่พัน
 ร่องหนองเตาด ร่องหนองหอย ซึ่งมีต้นกำเนิดจากภูเขาลำเลา และภูเขามังจิว ไหลมารวมกันลงสู่
 ที่นาของราษฎร และซังอยู่เช่นนี้ตลอดปี เนื้อที่บริเวณนี้เป็นรูปวงกลมรีคล้ายเขว้าและก้างมก
 นปี พ.ศ. 2487 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการย้ายที่ทำการของรัฐบาลบางส่วนมาตั้งที่
 เมืองเพชรบูรณ์เป็นการชั่วคราว จอมพล บ. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีมาสร้างค่ายพักเป็นการ
 ชั่วคราวอยู่บนเนิน ปัจจุบันคือสนามกอล์ฟจังหวัดเพชรบูรณ์ จอมพล บ. พิบูลสงครามเกรงว่า
 ทหารจะไม่มีที่อาบน้ำกินพอใช้และเห็นว่านาของราษฎรมีน้ำซังเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ปลูกข้าวไม่ได้
 รัฐบาลจึงใช้เงินงบประมาณซื้อที่นาจากราษฎรในราคาไร่ละ 20 บาท จำนวน 200 ไร่ไว้
 โดยจ้างราษฎรที่อยู่บริเวณนี้ให้ช่วยทหารนาดีในหนองน้ำทำคันดินกันเพื่อซังน้ำไว้ในหนอง
 และได้ใช้น้ำในหนองนี้อุปโภค บริโภค ต่อมาในปี พ.ศ. 2488 สงครามโลก ครั้งที่ 2 สงบลง
 เหล่าทหารต้องเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่บัดนั้นราษฎรก็ได้อพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น
 เพราะอยู่ใกล้แหล่งงาน เมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านหนองนารี +++

++++ หมู่บ้านหนองนารี

*หนอง

นารี หมายถึง พื้นที่ที่ปลูกข้าวซึ่งมีลักษณะยาวรีเหมือนเขว้า

หมู่บ้านหนองนารี หมายถึง หมู่บ้านที่มีหนองน้ำซึ่งมีลักษณะยาวเรียวยาวเหมือนเขว้า

และหนองน้ำนี้เคยเป็นที่นามาก่อน

หนองนารี ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ คำว่า หนอง นารี และรี หนอง เป็นคำนาม
 คำที่ 1 ที่เป็นคำหลัก รี ที่เป็นคำที่ 3 ชยายคำว่า นารี ที่เป็นคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3
 ชยายคำว่า หนอง ซึ่งเป็นคำหลักเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลัก
 ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

สะเดียง, หมูบ้าน

+ นายสน นวลจันทร์ อายุ 84 ปี อยู่บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 5 ตำบลปลาเลา
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านสะเดียง เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม
2536 ว่า +

++ จะถามอะไรวะเฮย แหม่! ทวดของตานะเฮยแก่อู๊ตี่จั้งตาหมีก็จับได้เบ็ดวะ แต่กั
นีกออก คือหัววัดพระธาตุนี้ เค่ากำลังล่าง จะเป็นฮกถ้อยกั้วปีได้แม่ะ มีพะจากที่บโหนหลาย
จั้งวะเล่ามาสร้างวัดพระธาตุกัน ล่างเส็ดก็มาอาบหน้าอาบถ่าพักผ่อนเอาแลงไว้วันต่อ ๆ ไปเดะ
เอาผ้าตากกะเอาสายเป้นหวายนะเฮยซิ่งตากผ่ากัน ทำสายซิ่งเข้าไว้หน้ากั้วพะเขาจะใหญ่วะ
เฮยทำสายซิ่งจากวัดพระธาตุมาเพ่ ยี่ะ! โกอยู่หน้ากั้วโลกั้ว ๆ ได้นะเฮย พะเขาหลายโกกันปานนั้น
เข้ายังเอาผ่ามาตากยาวถึงเพ่ บ่อย่างจั้งกะตากกันตั้งทะเลดแม่ะเฮย **

+++ สาเหตุที่ทำให้ชื่อว่าบ้านสะเดียงนั้น ผู้สูงอายุได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อประมาณ 600
กว่าปีมาแล้ว มีพระสงฆ์เป็นจำนวนมากจากหัวเมืองต่าง ๆ ได้เดินทางมาช่วยกันสร้างวัดมหาธาตุ
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ทุกเย็นพระสงฆ์เหล่านั้นได้มาสร้งน้ำและจาวัด
พักผ่อนเพื่อออกแรงไว้ในวันต่อไป พระสงฆ์จะซิ่งหวายเรียกว่าสายสะเดียงจากวัดมหาธาตุ
ไปยังอีกจุดหนึ่งซึ่งเป็นระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร สายสะเดียงนี้ใช้เป็นราวตากสบง จีวร
ของพระสงฆ์ สาเหตุที่กล่าวว่ามีพระสงฆ์เป็นจำนวนมากมาช่วยสร้างวัดนั้น สังกัดได้จาก
ความยาวของหวายสะเดียง ถ้าพระสงฆ์ไม่มากคงซิ่งหวายสะเดียงจากวัดมหาธาตุถึงตลาดสด
ของเทศบาลก็คงพอ แต่นี้เป็นเพราะมีพระสงฆ์จำนวนมากจึงต้องซิ่งหวายสะเดียงออกมาไกล
มากเป็นระยะทางถึง 1 กิโลเมตร +++

++++ หมูบ้านสะเดียง

สะเดียง เดิมเขียนเส็ดียง มาจากคำว่า สะเบียงหรือสายสะเบียง ซึ่งหมายถึง หวาย
ที่ใช้แทนเชือก

หมู่บ้านสะเดียง หมายถึง หมู่บ้านที่ภิกษุนำหวายมาซิ่งทำราวตากสบงและจีวร

สะเดียง ประกอบด้วยคานาคาเดียว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำว่า
สะเดียงที่แปลว่าหวายซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้ ++++

ตะกุดบง, หมู่บ้าน

+ นายมัด เลื่อน้อย อายุ 94 ปี อยู่บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 7 ตำบลสะเดียง
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านตะกุดบง เมื่อวันที่ 1 กันยายน
2536 ว่า +

++ ปู่เกิดทันแม่ะ ตอนน้อย ๆ ก็เคยไปตีกบลา จับปู จับหอยเล่น พอเหนื่อยชะก็แก้ผ้า
อาบน้ำกันแต่ละ สนุกจัง ชาวบ้านก็บ่อยากนำได้เล่นแล้วนะ ไร่ที่บ้านนี้เค้าให้ลื้อบ้านว่า ตะกุดบง
มันเป็นอย่างนั้นจริง ๆ เป็นคองเล็ก ๆ น้ำนี้ไหลมาแต่เขานุ่นนะ เขาป่าแดง ที่นี้พอมันไหลมาถึง
ตงจี้ตะเนาะ ใต้คองมันคองบ่เสมอกันนะ มันเกิดมาขุนเอาอีตงนี้ไหลไปอีกซีกพัก อ้าว! มันอีกละ
มันเป็นอยู่อย่างนี้แม่ะ คือว่าต้นน้ำก็กุด ปายมันก็กุด น้ำมันไหลข้ามไปหากันบ่ได้ละ แล้วอีตงจี้
มีป่าบงหลายชะกัน ชาวบ้านนี้บ่อดบ่อยาก หาปูหาบ่าได้ก็คุดหน่อไม้บงกับบ้านเอาไปต้มจิ้มน้ำพริก
เอาไปแกงเค็ง สารพัดนะ คนจากบ้านสะเดียงชะยับชะย้ายมาตั้งบ้านเลือนอยู่ก็เลยกลื้อบ้านตามที
เห็นกันอยู่นี้ละ ++

+++ นายมัด เลื่อน้อย ได้เล่าว่าเมื่อยังเป็นเด็กเคยไปตบปลา จับปู หอย และ
เล่นน้ำในคลองตะกุดบงนี้ สาเหตุที่ทำให้ชื่อเช่นนี้เพราะตั้งชื่อตามชื่อคลอง คลองสายนี้มีต้นกาเน็ดมา
จากเขาป่าแดงผ่านหมู่บ้านป่าแดง หมู่บ้านไร่ เมื่อมาถึงบริเวณนี้ฝั่งบางส่วนของลำคลองต้นเขินเป็น
ระยะ ทำให้น้ำไหลไม่สะดวก มีต้นไผ่บงขึ้นอยู่ตรงตะกุดเป็นจำนวนมาก ราษฎรจากหมู่บ้านสะเดียง
มักมาจับสัตว์น้ำในคลองตะกุดบงนี้ วันใดจับไม่ได้ก็มักจะชุดหน่อไม้บงเอาไปทำอาหารแทนปลา
ต่อมาผู้คนได้ขยับขยายออกมาตั้งถิ่นฐานมากขึ้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านที่ตนอาศัยตามชื่อคลองว่า
บ้านตะกุดบง +++

++++ หมู่บ้านตะกุดบง

ตะกุด หมายถึง ลำน้ำที่มีปลายดั่วน เพราะดินบริเวณนั้นพูนขึ้นทำให้ลำน้ำเปลี่ยน
เส้นทางไหล

*บง

หมู่บ้านตะกุดบง หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำน้ำที่มีปลายต้น และมีส่วนน้ำแบ่งขึ้นแยกเป็น
จำนวนมาก

ตะกุดบง ประกอบด้วยคำ 2 คำ ตะกุด เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก บง เป็นคำขยายคำหลัก
จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทาง
ภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

ไร่, หมู่บ้าน

+ นายสน นวลจันทร์ อายุ 84 ปี อยู่บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 5 ตำบลป่าแดง
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านบ้านไร่ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม
2536 ว่า +

++ บ้านไร่อยู่ติดกับป่าแดงนี่แหละ เป็นที่ดอนมาแล้ว แลแล้วชี้ดินสันเป็นแบบนี้ละ เฮยสูงก็
บ้านตะกุดบงน้อยหนึ่ง พอเข้าทันลาดมาริมฝั่งน้ำละ มันไปกองถ่มอยู่บ้านสะเดียงในเขตลาดทุ่งนอย
แลไปนี่เป็นไร่ล้อย ไร่ข้าวโพดลิบะ ถ่มหัวไร่เฮย ที่นี้เขาคุดเหมียงเก็บน้ำไว้ใช้ก็หัวไร่ เอ!
น้ำกะมีกะลงบุกเข้า บุกยาคู ก็จำจิ้งหะ ก็เกี่ยวมาบุกเข้าพ่นน เออเข้าที่นี้ก็เอามาหลง
สะลับกันเฮย ย่ำเพ็ดชะบูนนี่ชื่อ สุนตีจิ้ง บกกะใหญ่ คนสะเดียง ตะกุดบงละ ชะกับชะย้ายมา
ทาไล ทานาบุกยาคู เพราะหัวไร่พ่นนหลายซ้งเค้าเล็กบ้านไร่กันก็เค้ามาทาไลกันแต่สะ
แลก ๆ นะ ++

+++ บ้านไร่มีอาณาเขตติดต่อกับบ้านป่าแดง สาเหตุที่เรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านไร่เป็นเพราะ
ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่สูง สูงกว่าบ้านตะกุดบงเล็กน้อย ในฤดูฝนน้ำจะไม่แห้งเหมือนกับ
บ้านสะเดียงและตัวจังหวัดซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของหมู่บ้านไร่ ราษฎรจึงมีอาชีพการท้าวไร่ เช่น
ไร่ล้อย ไร่ข้าวโพด ต่อมามีการขุดคลองส่งน้ำมาช่วยในการเพาะปลูก ราษฎรจึงหันมาปลูกข้าว
กันบ้างในฤดูฝน หลังเก็บเกี่ยวแล้วจึงปลูกยาสูบพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีชื่อเสียงมาก ในบ้านไร่

มีกลิ่นฉุนจัด ราษฎรที่เข้ามาทำไร่ ทำนา และปลูกยาสูบนี้ส่วนใหญ่อพยพมาจากหมู่บ้านใกล้เคียง และได้เรียกชื่อบ้านที่ตนเข้ามาอยู่ใหม่ว่า บ้านไร่ ตามอาชีพดั้งเดิมที่บรรพบุรุษได้ทำมา +++

++++ หมู่บ้านไร่

* ไร่

หมู่บ้านไร่ หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนที่ดอน และปลูกพืชล้มลุก

ไร่ ประกอบด้วยคานามคาเดี่ยว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากทั้งคำซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่เพาะปลูกและแสดงอาชีพ +++

โทรงาม, หมู่บ้าน

+ นายสน นวลจันทร์ อายุ 84 ปี อยู่บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 5 ตำบลป่าเลา อาเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านโทรงาม เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2536 ว่า +

++ บ้านโทรงาม เข้าเสียงก๊กเบ้น ต้นเบ้นกะเสียด เขามาเสียดตอนหลังดอกเนี่ยะ คือหวาดองตั้งดองเดิมมันย้ายดี เดิมที่ดองมันอยู่ติดกับแม่น้ำชกใหญ่ มันแตกออกมาเนาะ ที่นี้ดองมัน ตีมันคัน ชาวบ้านก็พากันมาคุดมาตีคุดองใหม่ให้แม่น้ำชกเข้าได้ก็กลายเป็นดองน้ำชกใหญ่อยู่ทาง หึ่งเตะ น้ำมันป่เต็นสายเก่าเตะมันเค็ดสายใหม่เนะเฮย เข้าใจบ่ มันดองอันเดียวกับปากน้ำ นั้นแม่เฮย ไหลมาดี ๆ ย้ายที่ชะเตะ ไร่ที่เสียดโทรงามเขาตั้งขึ้นหลังเมืองหลวงนี้แล้ว มันเม็กก โทราใหญ่อยู่กางป่าฟ่ง ตานี้เตะไปแลเขามันงามจังละ ความใหญ่ของมันผ่าชาว 3 - 4 ผืน จะลอบบ่ลอบชะลู้ กางวาออก 4 คนพันแล้วจะลอบหะ เสียงนมากันลูกโทรจิบ ๆ เลยเฮย เป็นป่าแซมทั้งนั้น บ่มีบ้านคนจนถึงบ้านปากน้ำเนะ ต้นโทรต้นนี้ ป๊ะ! อายุชกกล้วยท่าชิล้อยออกชิบปี ถ้าจะได้ ตาไปหวังบ่เห็นแม่เฮย ++

+++ บ้านโทรงามนี้เดิมราษฎรในหมู่บ้านเรียกว่าบ้านกกเบน บ้านต้นเบนก็เรียก สาเหตุที่เรียกกกเบนหรือต้นเบนเพราะคลองซึ่งไหลมาจากหมู่บ้านปากน้ำผ่านเขารวมเวรี เวณที่ราษฎร

ตั้งบ้านเรือนอยู่นั้นเกิดตึบตันน้ำไม่สามารถไหลต่อไปได้ ราษฎรในหมู่บ้านจึงช่วยกันขุดคลองขึ้น เพื่อให้น้ำที่ไหลมาจากหมู่บ้านปากน้ำไหลผ่านได้ น้ำจึงเปลี่ยนเส้นทางเดินใหม่ ณ บริเวณแห่งนี้ ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านของตนว่า บ้านกกเบนหรือบ้านต้นเบน ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวบ้านเห็นว่าบริเวณนี้มีต้นไทรขนาดใหญ่อายุไม่ต่ำกว่า 150 ปี อยู่ต้นหนึ่ง ต้นไทรต้นนี้มีเสาต้นใหญ่มากต้องใช้คนถึง 4 คนโอบถึงจะรอบ มันแตกกิ่งก้านเจริญงอกงาม ทั้งลูกไทรสุกยังเป็นอาหารของคนและสัตว์จำพวกนก ชาวบ้านเรียกต้นไทรนี้ว่า ไทรงาม และได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านของตนเสียใหม่ว่า บ้านไทรงามด้วย +++

+++ หมู่บ้านไทรงาม

* ไทร

* งาม

หมู่บ้านไทรงาม หมายถึง หมู่บ้านที่มีต้นไทรต้นหนึ่งที่เจริญเติบโตแผ่กิ่งก้านสาขาอย่างสวยงาม

ไทรงาม ประกอบด้วยคำ 2 คำ ไทร เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก งาม เป็นคำขยาย คำหลักจะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้ ++++

ปากปู, หมู่บ้าน

+ นายสน นวลจันทร์ อายุ 84 ปี อยู่บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 5 ตำบลป่าเลา อาเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านปากปู เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2536 ว่า +

++ แหม่น้ำซึกเขาเรียกว่า ณะเล่ หน้าผมนั้นก็คชาตมาทางนี้ตงปากปูนี้ แป๊ะเพ่เขามีศาล ปากปูเต๊ะเขาจึงเสียดปากปูหันเต๊ะ ปูนี้มายังงังทันลี เขาก็ว่าปูมาอยู่เป็นคนแลก ตะแกหมั้นเพียรจั้ง บ่โกฮกตอแหล ลักลูกลักหลานวะเฮย ปูเป็นคนดี ตายไปลูกหลานก็คิดถึง มาเข้าฝันบ่อย ๆ คันมีทุกซ์

* ไทร คูคำอธิบายหน้า 69

* งาม คูคำอธิบายหน้า 32

ก็พากันบ่นปากบ่นคอก็หายเป็นปืดทั้ง มันเหม็นจิ้งจ่ะ ก็พากันตั้งศาลาท่งปากณะเล็กก็ขาดเป็นคองน้ำ
นั้นเต้ะ ก็เสียดี้ดปากกันมาเต้ะ เฮยบ้านปากปู่ทันเต้ะ

อีกทางหนึ่งหะเหยเถ่าสมควร หงิมสูงเนิน ตะแกว่าคองน้ำก่อนจะแยกไปหน้าซึกหะเฮย
เป็นศาลของปู่สกา สีดา ตะแกเป็นตะทานสมัยสงค้ำมหันแล้ว ตะแกลาออกทันนะสงค้ำมโลก
ตั้งสองเต้ะฟังว่านะ ตาแกเห็นท่าแล้ว บ่มีคนจึกคนก็พาเมียมากีบลูกอีกห้าคน เดิมทีก็มาบุกฆ่า
ากัแม่หน้าซึก มันจะมีทางน้ำน้อยไหลลงน้ำซึกอีกเต้ะ อยู่มาตะแกก็แก่หลายเดบก็แบ่งทำให้ลูก ๆ ไป
ทำกิน าคจะมาสูบที่ดินไปปู่สกา ก็สาบแข่งให้มีอันเป็นไปแล้วก็จริง ๆ แม่เฮย มีอยู่หนึ่ง
เขาเอาคนเจ็บจะไปหาหมอทางบ้านใส่เสื้อผ่านมาทางเพ่ หายใจแท้บ ๆ จะตายแล้ว คนาน
เสียดี้ดเต้ะหะเหย เต้ะลู้ว่าปากของปู่สกาซึกซิดก็บ่นปากบ่นคอตลอดทาง ไร้ที่จะตายก็บหายใจ
ดีซัน แล้วก็หายวันหายคืน จนเป็นที่เล่ากันทั่วคู้่น้ำพอปู่สกาตายก็พากันตั้งศาลปู่ซันว่าศาลปากปู่
พอผู้คนหลายเข้า ๆ ก็ตั้งลื้อบ้านตามศาลนี้แล้ว เป็นบ้านปากปู่จนทุกวันนี้ทันแนว ++

+++ สาเหตุที่ให้ชื่อว่า บ้านปากปู่ เพราะตรงบริเวณนี้จะมีศาลปากปู่ตั้งอยู่ตามประวัติ
ความเป็นมาปู่เป็นบุคคลที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่แห่งนี้เป็นคนแรก เป็นผู้ที่ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์
รักและเมตตาลูกหลานทุกคน เมื่อปู่เสียชีวิตลงญาติได้ฝังเห็นปู่เสมอ ยามใดญาติ ๆ ของปู่ไม่สบาย
หรือมีปัญหา ก็จะพากันระลึกถึงท่านโรคภัยก็จะหายหรือทุกข์หนักก็จะกลายเป็นเบา เขาเหล่านั้นจึง
พร้อมใจกันตั้งศาลขึ้นบริเวณริมฝั่งคลองซึ่งแยกออกจากแม่น้ำป่าสัก และเรียกมาจนถึงปัจจุบันว่า
บ้านปากปู่

อีกกระแสหนึ่งที่ได้ฟังจาก นางสมควร หงิมสูงเนิน ว่าศาลที่ตั้งอยู่ริมฝั่งคลองแยก
ไปยังแม่น้ำป่าสักนั้นเป็นศาลของปู่สกา สีดา มีเรื่องเล่าว่าสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ท่านเป็น
ทหาร เมื่อสงครามสงบ ได้ลาออกจากราชการ พาภรรยาและบุตรชายหญิง 5 คน มาจับจอง
ที่ดินเพื่อตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพเพราะเห็นว่าเป็นทำเลเหมาะสมเมื่อเข้าสู่วัยชราปู่สกาจึงมอบ
ที่ดินให้กับลูก ๆ ไว้ทำกิน ถ้าผู้คนจากถิ่นอื่นจะมาครอบครองที่ดินโดยไม่มีธรรม ปู่สกา สีดา
จะสาบแข่งบุคคลนั้น และก็ป็นจริงดังคำสาบแข่งทุกประการ มีเรื่องเล่าว่าแม่แต่มีคนนาคคนเจ็บ
เพื่อจะไปหาหมอผ่านคู้่น้ำแถบนี้ ญาติคนเจ็บได้นึกถึงปู่สกา สีดา ก็ยังช่วยหาคนไขอาการดีขึ้น
ความอัศจรรย์นี้เป็นที่กล่าวขานกันทั่วไป ครั้นปู่สกา สีดา ตาย คนานหมู่บ้านจึงพากันตั้งศาลขึ้น
เรียกว่าศาลปากปู่ซึ่งหมายถึงศาลที่อยู่บริเวณปากคลองเชื่อมกับแม่น้ำป่าสัก เมื่อราษฎรมากขึ้น

จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อศาลว่า ปากปู่ +++

++++ หมู่บ้านปากปู่

ปากปู่ หมายถึง ศาลของบรรพบุรุษชั้นพ่อของพ่อหรืออาจเป็นศาลเจ้า เรียกคนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้เป็นคนแรก

หมู่บ้านปากปู่ หมายถึง หมู่บ้านที่มีทางเข้าออกของลำน้ำ และมีศาลปู่ตั้งอยู่ หรืออาจหมายถึงศาลของปู่ที่ชาวบ้านเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์

ปากปู่ ประกอบด้วยคำ 2 คำ ปาก เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ปู่ เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับทางน้ำคือเป็นทางเข้าออกของน้ำ หรืออาจเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับศาลของบรรพบุรุษที่เชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์++++

สภาพทั่วไปของตำบลห้วยสะแก

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลห้วยสะแก อยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ	จดตำบลวังชมพู	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์	
ทิศใต้	จดตำบลนาเฉลียง	อำเภอหนองไผ่	จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	จดอำเภอหนองไผ่	จังหวัดเพชรบูรณ์	
ทิศตะวันตก	จดอำเภอชนแดน	จังหวัดเพชรบูรณ์	

การปกครอง

ตำบลห้วยสะแก แบ่งการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้านดังนี้คือ

หมู่ที่ 1	บ้านชัยมงคล	หมู่ที่ 2	บ้านหนองแหวน
หมู่ที่ 3	บ้านหนองหิน	หมู่ที่ 4	บ้านห้วยนาก
หมู่ที่ 5	บ้านห้วยสะแก	หมู่ที่ 6	บ้านเนินสง่า
หมู่ที่ 7	บ้านท่าหม่ศรีสะเกษ	หมู่ที่ 8	บ้านเนินสมบูรณ์
หมู่ที่ 9	บ้านเนินสบาย	หมู่ที่ 10	บ้านละหาน

ชัยมงคล, หมู่บ้าน

+ นายสวอง มิ่งเมือง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยสะแก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านชัยมงคล เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2536 ว่า+

++ ไร่บ้านชัยมงคลเนี่ยะ เดิมมันปลูกได้สี่นี้ดอก เค้าเลือกตามหลักกิโล เป็นบ้านกอมอฮก เค้าจะเล็มนับจากตำบลวังชมพูเป็นกิโลที่หนึ่ง พอมาถึงตงจี้กิโลฮกพอดีตะ คนจากแถวนี้เนาะ จังหวัดเลยมั่ง หล่มช้กมั่ง มาอยู่แต่ตั้งแต่เดิม เป็นพวกพานล่าเนื้อมาซุ่มเอาสัตว์กัน หนักเข้าก็มาอยู่ถาวรเลยละ เวลาเพื่อนฝูงญาติพี่น้องจากบ้านมา เยี่ยมยามถามข่าวกันก็ว่าอยู่ ตงจี้กิโลฮกนี้ะ ต่อมา ๆ คนย้ายมาอยู่หลายเข้าก็พากันเลือกบ้านกอมอฮกไปซะอย่างจั้นตะ จนมาปีพอสสองสี่

แก้ห้า เจ้าบ้านแล้วก็คนแต่ละคนแก้ล่วมปีกสาหาถือกันว่าหาสิ้อใหม่เทอะ ลือเก่ามันธรรมดาจึงลง
 ความเห็นว่า ำให้เปี่ยนเป็นบ้านชัยมงคลเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่บ้าน คนที่อยู่ตั้งเดิมก็จะได้ดียิ่งขึ้น
 ไปตามลือที่เปี่ยนเนาะ แลก ๆ ก็ยังบ่คุ้นปากบ่คุ้นหู คำก็ยังเลี่ยกเป็นบ้านกอมออก บางคนคำก็ว่า
 บ้านชัยมงคลเป็นบ้านสร้างใหม่สิ้อว่าอย่างนั้นเคะ แต่เดี๋ยวนี้นี้คำลู้กทั้งหมด ก็ยังเลี่ยกเป็นสองลือ
 อยู่เนาะ++

+++ หมู่บ้านชัยมงคล เดิมชื่อ บ้านกม.6 หมายถึงสถานที่ตั้งหมู่บ้านอยู่บริเวณหลักกิโลเมตร
 ที่ 6 บนทางหลวงแผ่นดินสายสระบุรี-หล่มสัก หลักกิโลเมตรที่ 1 นั้นเริ่มจากหมู่บ้านวังชมพู ตำบล
 วังชมพูอันเป็นเขตสุขาภิบาล ในอดีตมีพรานป่าจากอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ได้ล่าสัตว์และ
 ผ่านมาถึงบริเวณนี้ซึ่งมีสัตว์ป่าชุกชุม จึงได้พักอาศัยอยู่เพื่อล่าสัตว์เป็นอาหาร ต่อมาเพื่อน ๆ และญาติ
 ของนายพรานทราบที่อยู่มาเยี่ยมกันและได้พากันอพยพเข้ามาอยู่บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 6 และเรียก
 ชื่อว่าหมู่บ้าน กม.6 ต่อมาปี พ.ศ.2495 ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นชัยมงคลทั้งนี้เพราะผู้ใหญ่บ้านและ
 ผู้สูงอายุได้ปรึกษากัน เรื่องการเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน ทั้งหมดลงความเห็นว่าจะเปลี่ยนเพื่อความเป็น
 สิริมงคลแก่หมู่บ้านและผู้ที่อยู่อาศัยจะได้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ปัจจุบันบ้าน กม.6 ก็เรียก
 บ้านชัยมงคลก็เรียก ชื่อทางราชการเรียกคือ ชัยมงคล+++

++++ หมู่บ้านชัยมงคล

ชัย หมายถึง ความชนะ การชนะ

มงคล หมายถึง สิ่งที่ดีงาม

ชัยมงคล ประกอบด้วยคำ 2 คำ ชัย เป็นคานามที่เป็นคำหลัก มงคล เป็นคานามขยาย
 คำหลัก จะเห็นได้ว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงความ
 เป็นสิริมงคล++++

หนองแหวน, หมู่บ้าน

+ นายสวอง มิ่งเมือง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยสะแก
 อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านหนองแหวน เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน
 2536 ว่า+

++ เดิมเป็นดง ป่าเต็ง ป่าล้ง ขึ้นอยู่เต็มบนโคกเนาะ ที่มันเป็นเนินเป็นโคก พอหน้าฝน

น้ำนั้นจะไหล เป็นลาลางลงมาคืนโลกคืนเงินจนกลายเป็นหนองน้ำ แลแล้วมันโค้งตามลูปคืนเขาเงินเขาเป็นวงกลม ค้ายอย่างกับแหวนนะ ไอ้วงแหวนนี้ก็จะเห็นชัดตาหน้าแล้ง โค้งสวยงามดี แต่เวลาหน้าฝนน้ำจะล้นเงิน ล้นโลกเป็นทะเลเลยละ เสร็จแล้วคนไทยแถวพิจิตรนะ ได้เข้าจากทางมหากินแก่ง ได้มาก็เอามาทำมาแก่ง ปลาบ้า ปลาเค็ม ได้จะเสียดหนองแหวน นานเข้า ๆ ได้ก็กลับไปชวนพี่น้องมาอยู่ใกล้ ๆ กับหนองน้ำที่ละ ส่วนจะเป็นวัดเป็นโรงเรียนได้จะสร้างอยู่บนโคกบนเนิน ตอนแรกเป็นคูอยู่ห่าง ๆ จะเห็นโรงเรียนเห็นวัดก่อนอะไรเลยละ แต่เดี๋ยวนี้คูบ่ออกมาเป็นโคกเป็นเนินเลยละ มันเสมอกันไปหมด ไอ้ที่เคยเป็นป่าเป็นดงก็บ่เห็นแล้ว ได้ชุดถมจนเสมอกันไปหมดแล้ว ส่วนใหญ่ทำเป็นสวนมะขามหวานแต่ละ นาที่ทาเหลือน้อย หนองน้ำก็บ่มี บาก็บ่ค่อยมี เข้าจับกันหลายเตะไอ้ มันบ่มีโอกาสวางไข่ซะ เรียกชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของหนองน้ำนะ++

+++ บริเวณนี้มีสภาพเป็นป่าไม้เต็ง ไม้รัง ค่อนข้างทึบเป็นเนิน ฤกษ์น้ำจะไหลจากที่สูงสู่แอ่งเบื้องล่างจนกลายเป็นหนองน้ำธรรมชาติอยู่หนองหนึ่ง มีน้ำขังตลอดปี ราษฎรจากจังหวัดพิจิตรอพยพเข้ามาตั้งบ้านเนินเพื่อใช้เป็นที่พักและปลูกและตั้งบ้านเรือน คนเหล่านี้หาปลาแก่ง ปลาที่พวกเขาจับได้จะนำมาทำเป็นปลาร้า ปลาแห้ง ครั้นผู้อพยพเหล่านี้ก็กลับไปเยี่ยมบ้านเดิมได้ชวนญาติและเพื่อน ๆ มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เดียวกับตน เมื่อมองจากที่สูงลงมาเห็นหนองน้ำก็เริ่มคิดถึงสวยงามมีลักษณะคล้ายวงแหวน จึงเรียกชื่อหนองน้ำที่ว่าหนองแหวนและชื่อหมู่บ้านก็ได้ตั้งตามชื่อของหนองน้ำแต่ก่อนผู้คนที่ผ่านไปมาจะมองเห็นวัดและโรงเรียนเด่นเป็นสง่า ร่ายล้อมด้วยบ้านเรือนราษฎร แต่ปัจจุบันบริเวณที่เป็นเนินนั้นมีแล้ว เพราะราษฎรได้ปรับผิวดินให้เป็นที่ราบเพื่ออาชีพที่ปลูกพืช เช่นมะขามหวาน ส่วนพื้นที่ทาเหลือน้อย หนองน้ำก็ตื้นเขิน ปลาบ่มีน้อยลงเพราะถูกจับไปเป็นอาหารเสียเกือบหมด โดยไม่มีการแพร่พันธุ์+++

++++ หมู่บ้านหนองแหวน

*หนอง

แหวน หมายถึง คำเรียกสิ่งที่มีลักษณะเป็นวงว่า วงแหวน

หมู่บ้านหนองแวง หมายถึง หมู่บ้านซึ่งมีแอ่งน้ำที่ลักษณะ เป็นวงคล้ายวงแวง
 หนองแวง ประกอบด้วยคำ 2 คำ หนอง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก แวง เป็นคำนาม
 ขยายคำหลัก จะเห็นว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ
 เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

หนองหิน, หมู่บ้าน

+ นายสวาง มิ่งเมือง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยสะแก
 อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านหนองหิน เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน
 2536 ว่า+

++ ไร่บ้านนี้ตั้งตามลือหนองน้ำ คือว่าหนองน้ำนี้มาค้ำบ้ำตหนองน้ำแล้วกงแถว ๆ
 นั้น มันจะเป็นแผ่นหินอัดแน่นกันอยู่เต็มไปหมด แล้วมันเปกเตะคืบ หนองอื่น ๆ ยังมีขี้ตมหลาย
 แต่หนองนี้เป็นหินอัดกันแน่น ไร่จะมีขี้ตมก็มาจากที่มันตีกตะกอนเท่านั้นแหละ ต่อมาบ้านก็มีเจ้าหน้าที่
 ของหลวงเค้าเข้ามาสำรวจก็รู้ว่ามันเป็นเลอย่างนี้ จึงว่ามันมาอย่างงี้ จ่าเพาะมีตงจี้ กลุ่มที่เข้า
 ถากมาถางสร้างบ้านท่ามาหากินเป็นกลุ่มเล็กคือพวกหล่มสักและหลาย เวลามาก็มาอยู่ใกล้หนองน้ำที่มี
 แต่แผ่นหินเคะ ก็เลยพากันเลิกกลุ่มตัวเองว่าบ้านหนองหิน พอทางการเค้าอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้าน
 ก็ใช้ลือหนองหิน เหมือนกับที่เลิกมาแต่ตั้งแต่เดิมเลยละ เตียวนี้ก็ยังมีความหลาย ๆ ที่พานักเรียนโต
 เข้าไปสำรวจอายุของหินพวกนี้ที่อยู่ว่ามันเกิดมานานแล้วลี้ยัง++

+++ หมู่บ้านหนองหินตั้งชื่อตามหนองน้ำที่อยู่ในบริเวณหมู่บ้าน รอบ ๆ หนองน้ำมีแผ่นหิน
 สลับซับซ้อนอัดแน่น และในหนองน้ำก็มีแผ่นหินอยู่ด้วย นับว่าแปลกกว่าหนองน้ำอื่น ๆ ซึ่งมีแต่ดินโคลน
 ต่อมาเจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรธรณีเดินทางเข้ามาสำรวจพบว่าก้อนหินเหล่านี้เป็นหินแร่ชนิดหนึ่ง
 ไม่มีผู้ใดทราบว่าหินดังกล่าวมีอายุเท่าไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ต่อมาราชฎจากอำเภอหล่มสัก
 จังหวัดเพชรบูรณ์ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณใกล้กับหนองน้ำและเรียกหนองน้ำแห่งนี้ว่า หนองหิน
 เมื่อมีราชฎมากขึ้นทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านจึงตั้งชื่อว่า บ้านหนองหิน ตามชื่อของ
 หนองน้ำ ปัจจุบันหินบริเวณนี้ยังเป็นที่น่าสนใจของคนทั่วไป เช่นอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง
 ได้พานักศึกษาเข้ามาสำรวจและเก็บเศษหินเหล่านี้ไปศึกษา+++

++++ หมู่บ้านหนองหิน

*หนอง

หิน หมายถึง ของแข็งที่ประกอบด้วยแร่ชนิดเดียว หรือหลายชนิดที่ทับถมกันอยู่ตาม

ธรรมชาติ

หมู่บ้านหนองหิน หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่บริเวณแอ่งน้ำ ซึ่งกั้นแอ่งน้ำมีดินทับถมกันจนกลายเป็นหิน

หนองหิน ประกอบด้วยคำ 2 คำ หนอง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก หิน เป็นคำนามขยาย คำหลักจะเห็นได้ว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++++

ห้วยนาก, หมู่บ้าน

+ นายสวอง มิ่งเมือง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยสะแก อําเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านห้วยนาก เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2536 ว่า+

++ ไร่ห้วยนี้มันมันเป็นลามาบ น้ำไหลมาจากเขาที่กั้นอำเภอชนแดนกับอำเภอเมือง มันจะมีชื่อเสียงกว่าเขาหมนาง เขาลิ่ง ถ้ามันไหลลงฝั่งนั้นก็ไปลงห้วยทางอำเภอชนแดน เวลาที่มันไหลลงฝั่งนั้นก็จะมีมาลงไร่ห้วยที่ว่ามันนะ ห้วยนี้มีป่าหลายจึง ขนาดมันใกล้เขาก็ยังมีคาถาไป จับพวกหมาป่า หมา ชนาคทา พิงพิกแลมเอาปากกันเสยสะ บางคนอยู่วันสองวันก็กับถิ่นตัวเอง ไร่ที่บ่ก็บ่พวกคนหล่มซึกนะ คำว่าที่ตั้งงี้หากินง่ายกว่าถิ่นเดิมก็บ่ใกล้กันอยู่ลิมห้วยนั้น ที่นี้ไร่ความที่ป่ามันหลายก็มี ไร่พวกตัวนากนะมันมากินมาเป็นประจำ กินเสร็จแล้วมันก็เข้าไปห้วยนั้นนะ บางตัวก็ขึ้นเขาขึ้นฝั่งเต็มใบมดนะ พวกที่ได้มานอนหาบาก็จึงเสยกว่าห้วยชันนาค คือว่าตัวนากมันมาขึ้นไว้ พอคนมาอยู่หลายเข้าแผ่ลูกหลานออกไปพอจะเป็บ้านเป็นเมือง หลวงคำก็ให้ตั้งชื่อบ้าน พวกคำก็คุยกันว่า ถ้าเอาเหมือนที่คนนุกุ่มเสยกันว่าห้วยชันนาคก็ได้อยู่หลอกแต่มีคำว่าชันเต๊ะ คำว่ามันบ่สภาพถ้ารู้ไป

ถึงใด ๆ ไอ้ชื่อนี้ก็มีความหมายบดแล้วซ้ำ ก็เลยตกลงกันตัดเอาคำว่า "ชี่" ออก เหลือเป็น
 ห้วยนากเป็นลือบ้าน แต่ก็ยังมีคนแก่บางคนเนะยังเรียกห้วยชี่นากอยู่ และลือกันว่าบ้านห้วยนากเะเะ++

+++ เดิมราษฎรในหมู่บ้านเรียก บ้านห้วยชี่นาก สาเหตุที่ชื่อว่าห้วยชี่นาก เล่ากันว่าใน
 อดีตบริเวณนี้มีแหล่งน้ำซึ่งต้นน้ำเกิดจากภูเขาเมฆนาง เขาสร้างซึ่งกันเขตรหว่างอำเภอเมือง
 เพชรบูรณ์กับอำเภอชนแดน ราษฎรจากอำเภอหล่มสักที่เดินทางมาหาปลาได้เรียกแหล่งน้ำนี้ว่า ห้วย
 เขาเหล่านั้นได้สร้างที่พักค้างคืนชั่วคราวเพื่อจับปลาซึ่งชุมมาก แม้บางครั้งจะถูกเงี่ยงปลาปักเอา
 ก็ไม่กลัวเพราะถือว่าตนเองมีคาถาเป่าเพื่อบรรเทาความปวดได้ บางคนเห็นว่าบริเวณห้วยนี้
 อุดมสมบูรณ์หากินง่าย จึงตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างถาวร เนื่องจากมีปลาชุกชุมดังกล่าวจึงมีฝูงนาก
 มากินปลาทุกวันและได้ถ่ายมูลลงในน้ำ บ้างก็ขึ้นมาถ่ายมูลไว้ริมตลิ่ง ลาน้ำนี้จึงได้ชื่อว่าห้วย
 ชี่นาก เมื่อมีราษฎรเพิ่มมากขึ้นทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านจึงเรียกชื่อตามลือว่า
 หมู่บ้านห้วยชี่นาก ต่อมาราษฎรในหมู่บ้านมีความเห็นพ้องกันว่า คำว่า "ชี่" เป็นคำที่ไม่สุภาพ
 มีความหมายไปในทางไม่ดีจึงตัด "ชี่" ออกเป็นหมู่บ้านห้วยนาก ปัจจุบันผู้สูงอายุยังเรียกห้วยชี่นาก
 อยู่แต่ก็เข้าใจกันว่าหมายถึงหมู่บ้านห้วยนากนั่นเอง+++

++++ หมู่บ้านห้วยนาก

* ห้วย

นาก หมายถึง สัตว์สี่เท้าเลี้ยงลูกด้วยนมชนิดหนึ่ง หางแบน มีแผ่นพังผืดซึ่งระหว่างนิ้วเท้า
 ว่ายน้ำได้เก่งพอ ๆ กับปลา และสามารถไล่จับปลาที่อยู่ใต้น้ำได้

หมู่บ้านห้วยนาก หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำน้ำซึ่งมีตัวนากลงมาจับปลากิน

ห้วยนาก ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้วย เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก นาก เป็นคำนามขยาย
 คำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ
 เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

ห้วยสะแก, หมู่บ้าน

+ นายสวอง มิ่งเมือง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยสะแก อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านห้วยสะแก เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2536 ว่า+

++ ไร่บ้านห้วยสะแกนี้มา คนพื้นถิ่นของเพชรบูรณ์นี้จะย้ายออกไปจากบ้านนายม ตำบลนายม เพราะว่าเขตติดต่อกัน สาเหตุที่ย้ายออกไปเพราะว่าคนหลายชั้น บ่มีที่ทํามาหากิน เวลาออกมา ก็มายกห้างบุกยกกัน เดิมเป็นป่าไร่ เค้มาถางเอาทําเป็นไร่ บุกยกกันตะ หนักเข้า ๆ ก็มาอยู่กันถาวรทําเป็นไร่ข้าวต่อ ๆ มาจึงกายเป็นนา จุดเริ่มต้นของบ้านนี้เดิมมันมีก๊กสะแกแยะข้างห้วยใด ๆ ก็มาใช้มากินในห้วยนี้เนาะ เพราะตอนนั้นคนบ่หลาย จะบ่มีใครรู้เลยว่ามีคนอยู่แถวนี้เพราะคูแล้ว เป็นป่าไร่ ป่าพงทั้งนั้น มีไก่ป่า ลอยเสือ ลอยช้างเต็มไปหมด ใครผ่านไปแถวนี้หยุดบ่ได้ กัวเสื่อมันจะชบเอา เค้ก็เลยกลัวคงกายเนาะ ค้ายกับเป็นป่าคงคิบ เป็นไม้ใหญ่ห้อยโคลงกันไป บางทีเค้ว่าคงจี้บ่มีบ้านคนอยู่ บ่เห็นโล้ยาเขาแม่ เพราะว่ามันเป็นป่าพงขึ้นล้อมบ้าน มีบ้านเป็นกลุ่มตงกาง พอคนมาอยู่กันหลายชั้นก็เลยเสียวกลัวกุ่มตัวเองว่าบ้านห้วยสะแก ตามความจริงมันเป็นแบบนั้นว่าห้วยนี้แยะมันเป็นลําทางไหลจากเขาเหมงหมางที่เห็นติดกับเขตอําเภอชนแดนนั้นเนาะ พอไหลลงมารวมกันเป็นแอ่งคนได้กินได้ใช้ตลอดปี ไร่บ้างกิวาห้วย ไร่บ้างกิวาบ่อแต่ส่วนใหญ่ว่าห้วยแยะแล้วมีก๊กสะแกแยะ หน้าล้อมมันจะบานสีแดงเป็นดงเลยละ สวยดี คะเนคูแล้วเนาะบ้านนี้เกิดขึ้นมาประมาณ 50 ปี ขึ้นไปเนาะ++

+++ แต่เดิมบริเวณนี้เป็นป่าทึบและมีต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ขึ้นปะปนกันโดยเฉพาะมีต้นสะแกขึ้นอยู่หนาแน่น และมีลำห้วย ป่านี้จึงเป็นที่อยู่ของสัตว์ป่าเช่นไก่ป่า เสือ ช้าง กล่าวกันว่าผู้คนที่เดินผ่านไปมาจะไม่หยุดพักบริเวณนี้ด้วยเกรงว่าเสือจะกิน และเรียกบริเวณนี้ว่า ดงกาย (กายเป็นภาษาถิ่น หมายถึงผ่านไป) ราษฎรจากหมู่บ้านนายม ตำบลนายมเห็นว่าท้องถิ่นของตนมีผู้คนเพิ่มมากขึ้น ไม่มีพื้นที่ทํามาหากิน จึงได้อพยพเข้ามาถางป่าเพื่อปลุกยาสวนและตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนี้ ผู้คนที่ผ่านไปมาหากไม่สังเกตจะไม่ทราบว่าบ้านเรือนและมีไร่ยาสวนของชาวบ้าน เพราะจะมีป่าไม้โดยเฉพาะต้นสะแกล้อมหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านห้วยสะแก คำว่า ห้วยเป็นลําทางไหลผ่านบริเวณหมู่บ้าน ราษฎรทุกคนบ่ควรรู้ได้อาศัยแหล่งน้ำนี้ในการดำรงชีวิตตลอดปี ราษฎรบางคนเรียกแหล่งน้ำว่าบ่อ แต่ส่วนใหญ่นิยมเรียกห้วย ต้นสะแกนั้นในฤดูร้อนจะออกดอกสีแดง

บ้านสะพรึงสวยงามมาก หมู่บ้านแห่งนี้ก่อตั้งมาประมาณ 50 ปีมาแล้ว+++

++++ หมู่บ้านห้วยสะแก

*ห้วย

**สะแก

หมู่บ้านห้วยสะแก หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำน้ำที่ไหลจากภูเขาและริมน้ำมีต้นสะแกขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก

ห้วยสะแก ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้วย เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก สะแก เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่แสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++++

เนินสง่า, หมู่บ้าน

+ นายสวอง มิ่งเมือง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยสะแก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านเนินสง่า เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2536 ว่า+

++ เนินชะง่าว่าแต่เดิมเค้าเรียกกันว่าโคกหินมะลั้งเะ คนไทยเค้าว่าหินลูกมังมันเป็นเม็ด ๆ สีแดงอย่างกับอิฐเผาเะ ก่อนจะมาเป็นบ้านนี้ก็มีพานที่ชอบล่าเนื้อสัตว์ ดอกไม้ ศรีบูรินทร์ตามพวก เก้ง พวกกวาง มาถึงก็กินมาเห็นที่โคกหินแผ่นดินเะ ตึกว่าบ้านที่อยู่เดิมเะ เค้าก็กับไปชวนพี่ชวนน้องจากอำเภอหล่มเก่าขึ้นเะ ก็พากันมาถากมาถางสร้างที่อยู่ก็อยู่บนโคกหินมะลั้งเพื่อนฝูงของนายพานก็ตามกันมาจับที่กัน สร้อยก่อนมันมีแต่ป่าเะอะอุดมสมบูรณ์ อาหารการกินก็แลกกันปลู้งักสตาจเะเลยละ อยู่กันอย่างพ้อย่างน้อง ไอ้ที่ย้ายมาจากอำเภอหล่มเก่าส่วนใหญก็จะบอกว่าอยู่ที่เดิมคอยากบ่อคุมเท่าแถวนี้ เค้าก็เสียกโมงที่เค้าอยู่ว่าโคกหินมะลั้งมาตลอด ต่อมาหลวงเค้าเห็นว่ามีคนหลายพอจะเป็นหมู่บ้านได้อีกหมู่เึง เค้าก็พูดคุยกันว่าจะเอาชื่อเอาไรจะเอาที่เสียอยู่

*ห้วย คูคำอธิบายหน้า 61

**สะแก คูคำอธิบายหน้า 52

ลึจะเอาลื้อใหม่ ส่วนนาหูกี้ว่าเอาลื้อใหม่ทอะ ไร่ที่เสี่ยกกันอยู่เดิมมันก็ดี บลิมความหลังดี ที่นี้
ทั่ว ๆ ไปเค้าจะเข้าใจว่าเป็นไร่พวกคอกอยาก จะลงผักลงหญ้าก็ป่าได้มันเป็นหินก้อนเล็ก ๆ หนะ
ก็เลยตีกองกันหาลื้อใหม่ จากคอกหินมะลังมาเป็นเนินชะง่าชะเตะ เนินก็มาจากคอกนั้นแหละ
ความหมายเดียวกัน ส่วนไร่คาวว่าชะง่านี้ก็มาจากที่ว่า หลังจากที่ถูกน้ำเข้ามา เดิมมันเป็นป่าคงดิบ
เค้าก็มาหักล้างเอาเป็นที่ไร่ ที่สวนที่อยู่ฝั่ง ก็เห็นบ้านคนอยู่เป็นกลุ่มมองแล้วมันเด่นดี สวยดี เค้าจึง
ให้ลื้อว่าเนินชะง่านี้แหละ เดี่ยวนี้ไร่ที่ว่านี้เป็นเนินเป็นคอกบมีแล้ว นายเขามาทำทางสายใหม่ไป
กรุงเทพฯ เค้าตัดลงเป็นพื้นที่เสมอไปหมดแล้ว++

+++ เดิมทีเคียวบ้านเนินสง่ามีชื่อเรียกว่า คอกหินมะรัง ตามสภาพลักษณะภูมิประเทศเป็น
เนินสูง และบนเนินมีหินลูกรังเป็นจำนวนมาก มีเรื่องเล่ากันว่า นายคอกไม้ นามสกุลศรีบริหาร
พรานป่าจากอำเภอหล่มเก่าได้ตามล่าแก้ง กวาง มาถึงบริเวณนี้ และเห็นว่าเห็นเนินดินเห็นเด่นชัด
เป็นสถานที่ที่ดูสง่ามากกว่าบ้านเดิม จึงกลับไปชวนญาติและเพื่อนบ้านจากอำเภอหล่มเก่าอพยพเข้า
มาจับจองพื้นที่สร้างที่อยู่อาศัยและเพาะปลูก บริเวณนี้เป็นที่อุดมสมบูรณ์มาก พืชผลที่ปลูกได้ไม่นิยม
ซื้อขายเพียงแต่แลกเปลี่ยนกัน เหตุผลที่พวกเขาอพยพมานั้นมักพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ที่องถิ่นเดิม
ไม่อุดมสมบูรณ์ การเพาะปลูกไม่ได้ผล ต่อมาราษฎรจึงปรึกษากันให้เรียกเนินแทนคอก เพราะ
หมายถึงที่สูงเหมือนกัน ส่วน "หินมะรัง" นั้นให้ตัดทิ้งไปเพราะถ้าหากใช้คำว่า หินมะรังก็จะมี
ความหมายว่าพื้นที่เป็นดินลูกรัง ปลูกพืชไม่ได้ผล ความหมายของชื่อก็จะไม่ดี จึงให้ลื้อคำว่า
"สง่า" แทน บริเวณนี้เคยเป็นป่าทึบมาก่อน ราษฎรได้เข้ามาถางป่าเพื่อใช้พื้นที่สร้างที่พักอาศัย
และเพาะปลูก ปัจจุบันบริเวณที่เป็นเนินไม่มีเหลือให้เห็นอีกแล้ว เจ้าหน้าที่กรมทางได้ปรับระดับดิน
สร้างถนนให้เป็นเส้นทางคมนาคมสู่กรุงเทพฯ นคร+++

++++ หมู่บ้านเนินสง่า

เนิน หมายถึง ที่สูง ที่ดอน ภาษาถิ่นใช้ว่า โนน

สง่า หมายถึง เป็นที่น่าเกรงขาม และงดงาม

หมู่บ้านเนินสง่า หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในที่ดอนมองดูแล้ว เป็นที่น่าเกรงขามและงดงาม

เนินสง่าประกอบด้วยคำ 2 คำ เนิน เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก สง่า เป็นคำขยายคำหลัก

จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะทางภูมิประเทศ
ที่เป็นที่สูง +++++

บ้านศรีสะเกษ, หมู่บ้าน

+ นายสวอง มิ่งเมือง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยสะเกษ
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน
2536 ว่า+

++ เดิมทีเตี้ยบริเวณนี้เป็นป่าทั้งนั้นนะ มีคนทางอีสานจังหวัดศรีสะเกษได้หนีความแห้ง
แล้งจากบ้านเกิดเมืองนอนหนีมาจังหวัดเพชรบูรณ์แต่ละ พวกกันมาตอนแล้งซัก 3-4 คนได้ คำก็พา
กันไปหาเจ้าบ้านก่อนนะ สมัยนั้นก็มีการนั้นแต่ละ ใครมีเลื่องเตี้อล่อนอะไลพอกันช่วยเหลือทุกคน
บ่ว่าจะเป็นอาหารการกิน เงินทอง ทุกข์ล่อนอะไล พวกนี้ก็เหมือนกัน ละยะแลถ ๆ ก็ไปกินไปนอน
อยู่บ้านกันนั้น ช่วยพอกันจี้ พุ่มมา ตักน้ำ ผ่าฟัน เก็บผักเก็บหญ้าใบ ต่อมาพอกันก็จัดที่ให้อยู่
ถากถางทำกินกัน อยู่บลิเวณหนองน้ำ แล้วมีต้นยางใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง แล้วก็อยู่ติดกับวัดอีกต่างหาก
เค้าจึงเสียดที่ทำกินตงจั้นว่า หนองยางท่าวัด มาอยู่ใหม่ ๆ ก็บูกของไว้แล้วก็ไปนอนบ้านพอกัน
ต่อมากจะมีควมเกงออกเกงจางนะ ก็ตั้งลมกันเป็นกลุ่ม อยู่ดีมีสุขก็นึกถึงญาติพี่น้องจากศรีสะเกษ
จึงไปพากันมาอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มใหญ่ ก็ยังเสียดกลุ่มตนเองว่าหนองยางท่าวัด จนหลวงเค้าให้ตั้งเป็น
บ้านใหม่ขึ้นมา กำนันจี้ พุ่มมา เห็นว่ากลุ่มนี้มีพวกอื่นมาปะปน เป็นลาวศรีสะเกษทั้งนั้นที่มาตั้งบ้านใหม่
ว่า บ้านใหม่ศรีสะเกษ มาจนทุกวันนี้เนะ++

+++ สาเหตุที่เรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่าบ้านศรีสะเกษ เพราะมีราษฎรจากจังหวัดศรีสะเกษได้
หนีความแห้งแล้งจากถิ่นกำเนิดของตนอพยพมาหาแหล่งทำมาหากินยังจังหวัดเพชรบูรณ์ ระยะเวลา
มี 3-4 คนเท่านั้น พวกนี้ได้เข้ามาหากำนันจี้ พุ่มมา ซึ่งเป็นกำนันสมัยนั้น และเล่าถึงความลำบาก
ของพวกตนให้กำนันทราบ กำนันจึงรับอุปการะทุกอย่างเช่นให้ที่พัก อาหาร เงินทองและที่ทำกิน
ราษฎรจากจังหวัดศรีสะเกษ 3-4 คนนั้นได้อาศัยอยู่ในบ้านกำนันและได้ช่วยตักน้ำ ผ่าฟัน ถางหญ้า
และทำงานในบ้าน ต่อมากำนันได้แบ่งที่ดินบริเวณที่มีสภาพเป็นป่าให้พวกเขาหักร้างถางพงพามา
หากินเอง บริเวณนี้มีหนองน้ำและต้นยางขนาดใหญ่และมีวัดอยู่ไม่ไกลนัก เขาจึงเรียกบริเวณนี้ว่า
หนองยางท่าวัด คำว่า "ท่า" เป็นภาษาท้องถิ่นภาคกลางใช้ว่า "คอย" หลังจากที่พวกเขาทำงาน
เสร็จจะไปคอยกันที่หน้าวัดเพื่อเดินทางกลับบ้านกำนันพร้อมกัน อยู่มาไม่นานด้วยความเกรงใจจึง
ย้ายออกมาอยู่ใกล้กับแหล่งเพาะปลูกของตน เมื่อมีโอกาสได้กลับไปบ้านเกิดจึงชวนญาติ และเพื่อน
บ้านอพยพมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ และยังคงเรียกกลุ่มของตนว่าหนองยางท่าวัดอยู่ กำนันจี้ พุ่มมา

เห็นว่าบริเวณนี้เป็นราษฎรจากจังหวัดศรีสะเกษทั้งสิ้นที่มาบุกเบิกหักร้างถางพงกลายเป็นหมู่บ้าน
ขึ้นมา ด้วยเหตุนี้ถ้านับจึงตั้งชื่อให้ว่า บ้านใหม่ศรีสะเกษ+++

+++ หมู่บ้านใหม่ศรีสะเกษ

ใหม่ หมายถึง เริ่มแรกหรืออาจหมายถึงเพ็งมี

ศรีสะเกษ หมายถึง ชื่อจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

หมู่บ้านใหม่ศรีสะเกษ หมายถึง หมู่บ้านที่เพ็งมีขึ้น ซึ่งมีราษฎรจากจังหวัดศรีสะเกษอพยพ
เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่มีราษฎรจากท้องถิ่นอื่นเข้าไปปะปน นับว่าเป็นการสร้าง
หมู่บ้านใหม่

ใหม่ศรีสะเกษ ประกอบด้วยคำ 2 คำ ใหม่ เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ศรีสะเกษ
เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่บอกสภาพ
ของสถานที่+++

เนินสมบุรณ์, หมู่บ้าน

+ นายสวอง มิ่งเมือง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยสะแก
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านเนินสมบุรณ์ เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน
2536 ว่า+

++ ผู้ที่มาสร้างเป็นบ้านนี้ขึ้นมาคือชาวบ้านที่มาจากอำเภอหล่มสัก แล้วก็มาจากจังหวัด
พิจิตร มากัน 2 กลุ่ม สาเหตุที่มาก็คือหนีความแห้งแล้งมาหาที่อยู่ที่ยิ่งใหม่ อีกอย่างหนึ่งที่ทาง
กลลางเยอะก็มาจับมาจองเอาได้ แล้วแต่กำลังคนจะถากถางเอา พวกที่มาที่หลังก็ได้ซื้อเค้าเอา
ไล่ละปะก็บาท แลก ๆ ก็มาทำไร่ข้าวโพดกัน บางพวกก็มาอาศัยหลับนอนแล้วก็ไปรับจ้างทำงานใน
สวนส้มของก้านจูล คูนวงศ์เนาะ ออกเดินตี 4 เนาะ กว่าจะมาถึงสวนเขาเนาะ ต่อมาก้านเล็กจ้าง
เพาะแมลงลงต้นส้มจิง ต้นโก๋แมดเนาะ เค้าขาดทุนเล็กจ้าง เลยมายึดอาชีพใหม่ ทำสวนมะม่วง
มะขาม ขนุนแทน แล้วตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเขาจุกเข้ เพาะว่าอยู่ติดกับภูเขาจุกเข้ ต่อมาเมื่อทาง
การอนุญาตให้เป็นหมู่บ้านจึงตกลงกันให้ชื่อหมู่บ้านว่า หมู่บ้านเนินสมบุรณ์ เพาะบ่ว่าจะลงอะ ไล่ก็งาม
ไปซะหมด แถมอยู่บนเนินชะอีกแหมะ แลแล้วก็สูงกว่าฝั่งอื่นว่าจัน++

+++ เดิมหมู่บ้านนี้ชื่อว่า หมู่บ้านเขาจุกเข้ เพราะว่าบริเวณที่ราษฎรอาศัยอยู่นั้นติดกับ

ภูเขาคูกเข้ ต่อมาเมื่อทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า เงินสมบูรณ์ แต่ก่อนราษฎรจากอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และราษฎรจากจังหวัดพิจิตรได้หนีความแห้งแล้งมาพบที่ดินไม่มีเจ้าของ ต่างพากันจับจองตั้งถิ่นฐานตามหาทางกินตามกำลังความสามารถของแต่ละคนที่จะถากถางได้ และทำไร่ข้าวโพดเป็นอาชีพหลัก ราษฎรที่อพยพมาที่หลังต้องมาซื้อที่ดินซึ่งสมัยนั้นราคาไร่ละไม่กี่บาท บางคนเพียงแต่ทำเพียงเป็นที่หลับนอนเท่านั้นแล้วไปรับจ้างทำงานที่อื่น เช่น ในสวนส้ม เป็นต้น ประมาณสี่ปีเขาก็ออกเดินทางจากที่พักถึงสวนส้มของก้านจูล์ คูนวงศ์ เพื่อรับจ้างทำงาน ต่อมาแมลงลงกินต้นส้มเสียหาย ทำให้เจ้าของสวนส้มขาดทุนและเลิกจ้างคนงาน พวกเขาจึงชวนกลับไปยังเพิงพัก พากันถากถางที่รกร้างนั้นตามหาทางกินต่อไป บ้างก็ปลูกมะม่วง มะขาม ขนุน ปรากฏว่าได้ผลดี ราษฎรจึงพร้อมใจกันให้ชื่อหมู่บ้านว่า เงินสมบูรณ์ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่นั้นที่เนินสูงกว่าบริเวณใกล้เคียงและเพาะปลูกได้ผลดี+++

+++ หมู่บ้านเงินสมบูรณ์

* เนิน

สมบูรณ์ หมายถึง พร้อม เต็มเปี่ยม

หมู่บ้านเงินสมบูรณ์ หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่ติดอน มีพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดม

เงินสมบูรณ์ ประกอบด้วยคำ 2 คำ เงิน เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก สมบูรณ์ เป็นคำขยายเงิน ซึ่งเป็นคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่สูง ++++

เนินสบาย, หมู่บ้าน

+ นายสวอง มีงเมือง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยสะแก
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านเนินสบาย เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน
2536 ว่า+

++ บ้านนี้เ็นครั้บ เหตุที่ได้ลื้อว่าบ้านเนินสบายเพาะเดิมที่เดียวที่ดินตรงจึงมีราคา บ่มี
 เจ้าของ าคอยากได้ก็มาจื้บมาจองเอาเลย ชาวบ้านแถวนั้นเ่ะอยู่ยาคคนไทยทั้งนั้น เค้าออกหา
 กินต่างถิ่นผ่านมา แลแล้วว่ามีของาคก็จื้บเอาเป็นที่ทำกินของตัวเอง ก็มาถากมาถางตั้งบ้านอยู่
 อย่างสบายบนเนินเขาสูงนั้นเณะ ก่อนมาอยู่เ็นทุกข์ตลอด แต่เ็นหากินก็บ่อด อยู่ต่อ ๆ มาเค้าก็จื้บไป
 ยามบ้าน ปากต่อปากลื้อเข้าก็พากันมาอยู่เ็นกลุ่ม พวกนี้เข้าใจว่ามาทำไร่ข้าวโพดมั่ง ทำสวนมะม่วง
 มะขาม ชนุน เอาทุกอย่างตะพึด ชยันจ้งละ พวกนี้มาแลก ๆ บ่มีอะไลดีดีมา เเดียวเ็นเ็นสววยกันทั้ง
 นั้นเ็นว้ จ้เณะเค้าเ็นสววยเนินสบายเ็น++

+++ เดิมบริเวณเ็นเ็นที่รกร้าง ราชฎจากจังหวัดพระนครหรืออยุธยาผู้ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า
 คนไทย (คนไทย หมายถึงคนที่อพยพมาจากถิ่นอื่นและพูดภาษาไทยมาตรฐาน) ผ่านมาเ็นว่าเป็น
 แหล่งอุดมสมบูรณ์จึงจ้บจองพื้นที่เพื่อเพาะปลูก และตั้งบ้านเรือนอยู่บนเนินเขาอย่างมีความสุข เมื่อ
 พวกเขาได้มีโอกาสกลับเ็นเยี่ยมบ้านเกิด บรรดาญาติและเพื่อน ๆ ทราบข่าวจึงพากันอพยพเข้ามา
 ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณเดียวกับผู้ที่อยู่ก่อนแล้ว และมาประกอบอาชีพทำไร่ข้าวโพด ทำสวนผลไม้
 ได้แก่ มะม่วง มะขาม ชนุน เขาเหล่านั้นชยันเข้ามาทำกินโดยไม่มีข้อ พวกเขารู้สึกว่าชีวิตเปลี่ยน
 ไป ความเป็นอยู่ดีขึ้น สุขสบาย และร่ำรวยขึ้น ดังนั้นบริเวณเ็นที่พวกเขาอยู่กันเ็นจึงได้ชื่อว่า
 เนินสบาย+++

++++ หมูบ้านเนินสบาย

* เนิน

สบาย หมายถึง มีความสุขกาย สุขใจ

หมูบ้านเนินสบาย หมายถึง หมูบ้านที่ตั้งอยู่บนเนินและคนในหมูบ้านเ็นสุขกายสุขใจ

เนินสบาย ประกอบด้วยคำ 2 คำ เ็น เ็นคานามที่เ็นคาลัก สบาย เ็นคาสบาย

คาลักจะเ็นได้ว่าการตั้งชื่อหมูบ้านพิจารณาจากคาลักซึ่งเ็นคาลักที่แสดงลักษณะ เ็นเพ เ็น
 ภูมิประเทศที่เ็นที่สูง ++++

ละหาน, หมูบ้าน

+ นายสวอง มิ่งเมือง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยสะแก อาเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านละหาน เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2536 ว่า+

++ หมู่บ้านละหานนี้เป็นหมู่บ้านตั้งใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2534 แต่เดิมทีเดียวผู้คนได้อพยพ มาอยู่กันมานานแล้ว โดยแยกออกจากหมู่ที่ 2 บ้านหนองแหวน ทั้งนี้เพาะว่าผู้คนออกลูกหลานออกไป ที่ทำกินก็ไม่มี เลยชะยับชะย้ายออกไปหาที่ทำกินใหม่ณะ สาเหตุที่ได้ลื้อว่าละหานเพาะผู้คนที่มาอยู่ ตอนแรก ๆ นั้น ตั้งบ้านเลือนอยู่ลอบ ๆ หนองน้ำ เค้าใช้ปะโยชน์น้ำได้หลายอย่าง เค้าบ่เสี่ยกหนอง น้ำอย่างบ้านเลาเสี่ยกว่านั้นเทอะ คนที่มาอยู่จะมาจากภู่นโศลาดภู่นนะ แกวฮีสานเค้าเสี่ยกหนองน้ำ ว่าละหานเตอะเนาะ เค้าก็เสี่ยกติดปากกันมาเสี่ยย จนทางการให้แยกหมู่บ้านเพาะคนหลายปีกคอง บ่ทั่วถึงจึงงาหื้อลื้อว่า ละหานที่เคยเสี่ยกแต่ตั้งเดิม สมัยก่อนนะนะจะมีศาลเพียงตาตั้งไว้เบเหว้ เค้าว่า น้ำมันทาคุณทาปะโยชน์หลาย++

+++ หมู่บ้านละหานเป็นหมู่บ้านตั้งใหม่เมื่อ พ.ศ. 2534 โดยแยกออกมาจากหมู่ที่ 2 บ้าน หนองแหวน สาเหตุที่แยกเพาะราษฎรมีจำนวนมากขึ้นต้องขยับขยายหาแหล่งเพาะปลูกใหม่ เนื่องจากราษฎรจากจังหวัดนครราชสีมาที่อพยพเข้ามาอยู่รุ่มแรกนั้นตั้งบ้านเรือนอยู่รอบ ๆ หนองน้ำ ราษฎรได้ตั้งศาลเพียงตาไว้บวงสรวงบูชา และเห็นว่าการนับถือน้ำเป็นสิ่งที่ดี เพาะน้ำให้ปะโยชน์ สारพัด พวกเขาเรียกหนองน้ำธรรมชาติว่าละหาน เมื่อตั้งหมู่บ้านแล้วชาวบ้านจึงพร้อมใจกันเรียก ชื่อว่า บ้านละหาน+++

++++ หมู่บ้านละหาน

ละหาน หมายถึง ที่ลุ่มน้ำซึ่งจนกลายเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ มีสัตว์น้ำชุกชุม เป็นคำที่ ใช้เรียกแหล่งน้ำขนาดใหญ่และภาคใต้

หมู่บ้านละหาน หมายถึง หมู่บ้านที่มีแอ่งน้ำขนาดใหญ่

ละหาน ประกอบด้วยคานาคาเดียว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากทั้งคำ ซึ่ง เป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++++

สภาพทั่วไปของตำบลตะเบาะ

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลตะเบาะ อยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ จดตำบลนาป่า อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศใต้ จดตำบลนายม อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศตะวันออก จดเทือกเขาเพชรบูรณ์

ทิศตะวันตก จดตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลตะเบาะ แบ่งการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

หมู่ที่ 1 บ้านวังโค้ง

หมู่ที่ 2 บ้านห้วยตุม

หมู่ที่ 3 บ้านตะเบาะน้อย

หมู่ที่ 4 บ้านตะเบาะ

หมู่ที่ 5 บ้านห้วยไคร้

หมู่ที่ 6 บ้านโนนเสาธง

หมู่ที่ 7 บ้านป่าขง

หมู่ที่ 8 บ้านเขาขาด

วังโค้ง, หมู่บ้าน

+ นายยุง เหลืองไทย อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 91 หมู่ 4 ตำบลตะเบาะ
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ บอกความหมายของชื่อหมู่บ้านวังโค้ง เมื่อวันที่ 13 มกราคม
2537 ว่า +

++ หมู่บ้านของผมสืบ วังโค้งนี้เสียดังตามคลองตะเบาะนะคับ มันโค้งไปโค้งมา จริง ๆ
แล้วนะคับคองนี้มันไหลมาจากนั้นเขาตะเบาะนั่นนะ ติดกับเขาอันเดียวกับชัยภูมิเนะ เขาตะเบาะนี้
บางที่ชาวบ้านก็เรียกเขาโนนแดงเพาะว่ามีไม้แดงหลาย สมัยก่อนหลวงให้สัมปทานบริษัท ที่นี้เค้าก็
ไปตัดกันต้นเล็กต้นน้อยก็แทบจะบมีเหลือ เดี่ยวนี้กลายเป็นเขาหัวโล้นเลยละ พูดถึงคองตะเบาะนะ
มันไหลลคดไปมาคือวงกลม แล้วอีกงั้นมันเป็นที่ลุ่มกว้างด้วยเตะ น้ำมันจะไปลวมกันเป็นวังนะ คองมัน
คดมันโค้งตงไหนมันก็จะ เป็นวงตงนั้นเนะ ปูบาทหลาย บ่อตบ่อยาก วังพวกนี้เนะผักหญ้าก็เก็บเอาแถว

นี้แหละ ชาวบ้านก็พากันสร้างบ้านอยู่กันตงคองที่มันคดไปคดมานั้นนะ คำก็เลยเสียดกันแต่ว่า บ้านวังโค้ง เดียวนี้คองก็ยั้งโค้งไปโค้งมาอยู่อย่างงั้นระดับ ++

+++ คลองตะเบาะมีลักษณะโค้งไปมา คลองนี้มีต้นกำเนิดจากภูเขาตะเบาะซึ่งชาวบ้านเรียกโนนแดง เป็นเทือกเขาเพชรบูรณ์ที่ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ คนสมัยก่อนเล่าต่อกันมาว่าเขาตะเบาะมีน้ำแดงมาก ต่อมาบริษัทเอกชนได้รับสัมปทานป่าไม้จากรัฐบาลและเข้าไปตัดไม้จนภูเขากลายเป็นเขาหัวโล้น ที่เรียกว่า วัง เนื่องจากในฤดูน้ำหลากน้ำในคลองตะเบาะจะไหลแรงมาก ทำให้น้ำกัดเซาะตลิ่งที่โค้งไปมาจนกลายเป็นวงกว้าง และบริเวณนี้อุดมสมบูรณ์มาก ราษฎรจึงมาตั้งบ้านเรือนอยู่และเรียกชื่อหมู่บ้านว่า วังโค้ง ปัจจุบันนี้คลองที่ไหลผ่านหมู่บ้านก็ยังคงคดโค้งอยู่เห็นได้ชัดเจน +++

++++ หมู่บ้านวังโค้ง

* วัง

โค้ง หมายถึง คด โกง ลักษณะของสิ่งที่มีรูปเป็นส่วนของวงกลม

หมู่บ้านวังโค้ง หมายถึง หมู่บ้านที่มีส่วนหนึ่งของแม่น้ำที่เกิดจากการกัดเซาะของลำน้ำ มีลักษณะกว้างและลึกล้ำส่วนของวงกลม

วังโค้ง ประกอบด้วยคำ 2 คำ วัง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก โค้ง เป็นคำขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

ห้วยตุม, หมู่บ้าน

+ นายยั้ง เหลืองไทย อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 91 หมู่ที่ 4 ตำบลตะเบาะ อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านห้วยตุม เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2537 ว่า +

++ ห้วยตุม นี้ก็เป็นห้วยมีน้ำไหลมาจากเขาตะเบาะระดับ น้ำมีแรงห้วยก่อนระดับก่อน

จะไปถึงบ้านวังไค้บังคับี้บ เมื่อมันไหลจากเขาจริง ๆ ลงห้วยน้ำค้ำ น้ำแก้ว น้ำมันไหลลง มีพัดเอาต้นน้ำต้นไล่ถอนลากถอนคนเลยแม้ค้ำ ยังบ่พอข้ามันพัดเอาหินก้อนน้อย ก้อนใหญ่ลงมาหลายจ้งเลยละ ที่นี้เมื่ออยู่ก่อนบ่ก็อย่างใหญ่เลยแม้ค้ำ ตั้งใจไว้ที่อยู่สุดห้วยชาวบ้านก็จ้ง มองไปมองมาว่าไอ้ก้อนหินมันเหมือนลูกมะตูมเพาะน้ำมันกัดหินไปเรื่อยๆ กม ๆ มน ๆ เค้าเปียบเปียบเอาเค้ะ จะเปียบเป็นอย่างอื่นเค้าก็บ่เคยเห็นกันเ้ะ เดิมทีบ่มีใครเข้าไปอยู่เพาะว่ามันเป็นที่ลุ่มดีดีเขา เวลานั้นจากเขามาที่เค้าแก้ว ปะมาณ ซัก 80 ก้าวปี่ละ คนหล่มเก่านะมาอยู่ก่อนาค 3 ค้าวได้ว่าค้ำ บุกบ้านก็เอาเสาสูง ๆ เค้าไว้เค้ะเวลาน้ำมาวิ่งท่วมบ่ถึง คนบ้านอื่นเมืองอื่นก็ทยอยกันเข้าไปอยู่เค้ะค้ำ ++

+++ ห้วยตูมเป็นลำน้ำที่มีต้นกำเนิดจากภูเขาตะเบาะ ก่อนที่จะไหลไปถึงบ้านวังไค้บ้านฤดูฝนน้ำจากเขาตะเบาะไหลแรงมากได้พัดพาเอาต้นไม้เล็กใหญ่ ตลอดจนถึงหินแบนภูเขา มาด้วย ที่ปลายสุดของลำห้วยจะมีก้อนหินขนาดใหญ่ซึ่งถูกกระแสน้ำกัดเซาะทุกวัน ราษฎรลงความเห็นว่าเป็นก้อนนี้มีลักษณะคล้ายผลมะตูม ประมาณ 80 ปีมาแล้วราษฎรจากอำเภอหล่มเก่า 3 ครอบครัวอพยพเข้าไปอยู่เป็นกลุ่มแรก โดยสร้างที่อยู่อาศัยที่มีใต้ถุนสูง เพื่อป้องกันน้ำป่าไหลหลากในฤดูฝน ต่อมาราษฎรจากหมู่บ้านใกล้เคียงและจังหวัดใกล้เคียง เห็นว่าปลอดภัยจากน้ำหลาก จึงอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพกันมากขึ้น และเรียกบริเวณที่พวกตนอยู่กันเป็นกลุ่มว่า หมู่บ้านห้วยตูม+++

+++หมู่บ้านห้วยตูม

*ห้วย

ตูม มาจากคำว่า มะตูม หมายถึง พรรณไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นและกิ่งจะมีหนามแหลมยาวประมาณ 2.5 เซนติเมตร ใบเป็นใบประกอบ มีใบย่อยประมาณ 3 ใบ แต่ละใบเป็นรูปไข่ ปลายใบแหลม ผิวใบเรียบเกลี้ยงเป็นมัน ใบอ่อนรับประทานเป็นผัก ดอกมีสีขาวและกลิ่นหอม ผลเป็นรูปกลมรี ผิวเปลือกเรียบเกลี้ยง เปลือกหนาแข็ง ผลอ่อนเปลือกจะเป็นสีเขียว เมื่อแก่หรือสุกเต็มที่เปลือกจะกลายเป็นสีเขียวยอมเหลือง เนื้อในของผลเป็นสีส้มปนเหลือง มีลักษณะเ็นมีเมล็ดมากผลสุกรับประทานเป็นผลไม้ ผลแห้งนำมาต้มใช้น้ำดื่มเป็นยาบำรุงธาตุเจริญอาหาร

แก้ร้อนานและช่วยขับลม วมะตูมเป็นใบไม้ที่ถือว่าเป็นสิริมงคลในพิธีพราหมณ์จะใช้วมะตูม
 ทัศนงานมงคลต่าง ๆ เช่น ในพิธีอภิเษกสมรส พิธีราชาภิเษก กิ่งมะตูมใช้ประพรมน้ำมนต์
 หมูบ้านห้วยมะตูม หมายถึง หมูบ้านที่บริเวณริมน้ำมีก้อนหินขนาดใหญ่ซึ่งมีลักษณะคล้าย
 ผลมะตูม

ห้วยตูม ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้วย เป็นคำนามซึ่งเป็นคำหลัก ตูม เป็นคำขยายคำหลัก
 จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลัก ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะ
 ทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ++++

ตะเบาะ, หมูบ้าน

+ นายยั้ง เหลืองไทย อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 91 หมู่ที่ 4 ตำบลตะเบาะ
 อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านตะเบาะ เมื่อวันที่ 13 มกราคม
 2537 ว่า +

++ ตะเบาะนี้เป็นบ้านใหญ่เค็ดับ เก่าแก่มากานเหลือเกิน เดิมมันขึ้นอยู่กับตำบลนาป่า
 เสร็จแล้วพอมีสื่อจะโละจะไปติดต่อกันก็ลำบาก บกครองทั่วถึง นายเค็ดาก็เลยให้แยกเป็นอีก
 ตำบลหนึ่ง เอาชื่อหมู่บ้านตะเบาะนี้แหละ เป็นชื่อตำบลเค็ดับผมจำได้ แยกจากตำบลนาป่าปี 2499
 แม่เค็ดับ ส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิมในท้องถิ่นเลยละ คนท้องถิ่นอื่นจริง ๆ แล้วมันน้อยนับควได้เลยเค็ดับ
 ตามประวัติบ้านตะเบาะนี้เค็ดับ ผมถามคนเก่าคนแก่ว่าสมัยก่อนนั้นที่เค็ดับแถว ๆ นี้บางส่วนมันเป็น
 ที่ราบทานาได้ บางแห่งมันติดเขาเป็นป่าดงดิบเลยละ สัตว์ป่าเยอะจัง ช้างเยอะหลาย คนสมัยก่อน
 จะไปทำคอกไว้จับช้าง เค็ดับนี้ตั้งโนนทางแยกเข้าโลงเสียบ้านตะเบาะเค็ดับยังเสียคอกเพนียด
 ส่วนชาวบ้านที่ล้มตาย เค็ดับเอาไปฝังตงนั้นก็เลยเสียคอกเพนียดป่าช้า เค็ดับนี้ปลงเหลือเพนียด
 ให้เห็นแล้วเค็ดับ สมัยก่อนเค็ดับเค็ดับเค็ดับเค็ดับเค็ดับเค็ดับเค็ดับเค็ดับเค็ดับเค็ดับเค็ดับเค็ดับ
 แนะเค็ดับเนาะ ไปขออนุญาตหลวงขอจับช้างป่าเค็ดับ มันหลายจัง ขออนุญาตมาได้ จับสัตว์ใหญ่
 มีความผิดเค็ดับ ขอยุ่หลายเดือน ขออนุญาตจากหลวง นายเค็ดับก็เอามาให้ สมัยก่อนหน้าฝน ผนตก
 ทั่ววันทั้งคืนแม่เค็ดับ เข้าก็ทำกักแบบกะบอกน้ำใส่ขออนุญาตของหลวงมาเค็ดับ พอมาถึงก็เลยมา
 เบาะกา เบาะก็คือเปิดเค็ดับ กาก็คือตาหนังสือแม่เค็ดับ ที่หลวงเค็ดับขออนุญาตมานะเค็ดับ เค็ดับเสียอีก
 อย่างว่าเบาะกาตั้ง พอเปิดก็เลยเสียก็ตั้งชื่อว่าบ้านกาเบาะเสียไปเสียมาก็เพี้ยนเป็นตะเบาะ

จนทุกวันนี้เนะคับเค้ายังเล่าต่อไปอีกคับว่า พอหลวงอนุญาติแล้วก็พากันไปจับได้ลูกข้างเผือกมา
 เตะคับ เอาไปพิกในวัดพอมันเสนรู้แล้วจะได้ถวายในหลวง ที่นี้ลูกข้างจับมามันบ่ได้กินนมก็เลยตาย
 วัดนั้นก็เลยให้ลื้อวัดข้างเผือกอยู่ในตลาดนั้นแม่คับ ไอ้ข้างก็ว่ากงที่ชาวบ้านมาบุกบ้านอยู่นะ เป็น
 ผนังอีกากก็กัซบหนักนั่นะ เวลาคนกายไปกายมามันตีใจกัคนจะมาเอาไชนั้นว่า มันจะล้องลับกัน
 เสี่ยงมันหน้ากัแม่คนกับท่าอะ ไลมัน ปะกอบกับตงจี่มันอุคตตี เค้ากัปี้กัอยู่เนะ อีกาพอเห็นคน
 มั๊กคานไซ่ไซ่ที่อื่น จนบ่เหลือบ่ได้ยินเสียงมันจี้กัที่ เจียบกับ ลื้อบ้านกัตั้งตามเลื่องนี้เนะ เป็นกาเบาะ
 หลวงให้เสียดะเบาะ ชาวเลากัเสียดังคู้คับ ++

+++ ตะเบาะเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ในอดีตขึ้นอยู่กับตำบลนาป่าการคมนาคมติดต่อไม่สะดวก
 เท่าที่ควร ประกอบกับมีราษฎรเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2499 ทางราชการได้แยกหมู่บ้านตะเบาะออก
 จากตำบลนาป่า และนำชื่อหมู่บ้านมาเป็นชื่อตำบลว่า ตำบลตะเบาะ ราษฎรส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น
 ดั้งเดิม สมัยก่อนพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นที่ราบ อีกส่วนหนึ่งเป็นเนินเขาป่าดงดิบ มีสัตว์ป่ามากมาย
 โดยเฉพาะช้าง ผู้นำในท้องถิ่นทาทหนังสือขออนุญาตทางราชการจับช้าง และรอคำสั่งเป็นเวลา
 หลายเดือนจนย่างเข้าฤดูฝน ฝนตกชุกมากเจ้าหน้าที่จึงได้นำหนังสืออนุญาตบรรจุนกระบอกร่มไม้ผ่ามา
 เพราะเกรงว่าถ้าหนังสือนั้นเปียกฝนก็จะอ่านไม่ได้ ครั้นมาพบผู้นำกลุ่มจึงได้เบาะกาหรือเบาะกาตั้ง
 ซึ่งหมายถึงเปิดกระบอกร่มหนังสือ ราษฎรจึงพร้อมใจกันเรียกชื่อบริเวณที่ตนอาศัยอยู่ว่า บ้านกาเบาะ
 เพราะเป็นสถานที่ที่เปิดหนังสืออนุญาตให้จับช้างเป็นครั้งแรก ชื่อสถานที่ที่จับช้างก็ได้ชื่อว่าโคก
 เพนียด ปัจจุบันอยู่บริเวณทางแยกก่อนถึงโรงเรียนบ้านตะเบาะ อีกส่วนหนึ่งที่ได้ชื่อว่าโคกเพนียด
 ป่าช้า เพราะมีราษฎรนำศพไปฝังบริเวณโคกเพนียดนั้นด้วย ยังมีเรื่องเล่าต่อไปอีกว่า เมื่อทาง
 ราชการอนุญาตให้จับช้างได้นั้น ราษฎรจับได้ลูกข้างเผือก 1 เชือก และนำไปพิกให้เชือกที่วัด
 แห่งหนึ่ง ก่อนที่จะนำไปถวายพระมหากษัตริย์ แต่เนื่องจากลูกข้างเผือกไม่ได้กินนมร่างกายผอม
 านที่สุดก็ล้ม วัดนั้นจึงให้ชื่อว่า วัดข้างเผือก ปัจจุบันอยู่ในเขตเทศบาลเมือง อําเภอเมือง
 จังหวัดเพชรบูรณ์

อีกกระแสหนึ่งเล่าว่าบริเวณที่ตั้งอยู่บ้านแต่เดิมมีฝูงกาพิกไซ่ ชาวบ้านเรียก กาพิกไซ่ว่า
 กาเบาะ กามันตักใจเพราะคนผ่านไปมาจึงส่งเสียงร้องดังน่ากลัวและคาบไซ่หนีไปอยู่ที่อื่น
 ชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานมาหากินเพราะบริเวณนี้อุดมสมบูรณ์ และเรียกชื่อบริเวณนี้ว่ากาเบาะ
 ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านให้เรียกว่า ตะเบาะ ปัจจุบัน

ชาวบ้านยังคงเรียกทั้งสองชื่ออยู่นั่นเอง +++

++++ หมู่บ้านตะเบา

ตะเบา เป็นภาษาท้องถิ่น มาจากคำว่า กาเบา

กา ตาก็ใช้ หมายถึง หนังสืออนุญาตของทางราชการ หรืออาจหมายถึงชื่อนกชนิดหนึ่ง
ชนิดนี้

เบา เป็นภาษาถิ่น หมายถึง เปิดหรืออาจหมายถึงกักไว้ให้เป็นตัว

หมู่บ้านกาเบาหรือตะเบา หมายถึง หมู่บ้านที่มีการเปิดหนังสืออนุญาตของทางราชการ
หรืออาจหมายถึงการพักใช้ของอีก

ตะเบา ที่มาจากคำว่า กาเบาประกอบด้วยคำ 2 คำ กา เป็นคำนามซึ่งหมายถึง
หนังสืออนุญาตของทางราชการเป็นคำหลัก เบา ซึ่งหมายถึงเปิดเป็นคำขยายคำหลัก หรือตะเบา
ที่มาจากคำว่ากาเบา นั้นประกอบด้วยคำ 2 คำ กา เป็นคำนาม ซึ่งหมายถึงนกชนิดหนึ่งเป็น
คำหลัก เบา ซึ่งหมายถึงการพักใช้เป็นคำขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณา
จากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมาย หมายถึงหนังสือของทางราชการ หรืออาจหมายถึงชื่อนก
ชนิดหนึ่ง ++++

ห้วยไคร้, หมู่บ้าน

+ นายปรีชา บุญวง อายุ 76 ปี อยู่บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 4 ตำบลตะเบา
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านห้วยไคร้ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์
2537 ว่า +

++ บ้านห้วยไคร้ สมัยก่อนนับได้สี่ร้อยหกสิบ ชาวบ้านเค้าเลี้ยงบ้านตีนตกกันคับ ประมาณ
200 ปีบ้านนี้มีแต่พวกละว้าอะพยพจากนั้นลพบุรีนะ มาก็มาอยู่บนเขา หลับเขาแฉะคับ ทาไล่พิก
ไล่ข้าวโพดเนาะ มันตีก็อยู่ที่เดิม มันบตีก็ย้ายลงมา ย้ายลงมาอยู่ตีนเขาที่นั่นหนีไปไหนเลย
อยู่กันเป็นกลุ่มเลยคับ ภาษาพวกเค้าบ่าเซ่เหมือนกับเลาพูดกันเด๊ะคับ คนต่างถิ่นเข้าบฟังปลู่เลื่อง
ต้องใช้ภาษามือช่วยคับ พอพวกละว้าออกบนอกหมู่บ้านก็ฟังภาษาอย่างเลา ๆ พูดปลู่เลื่อง ที่นี้เลย
บออกไปไหน เจ็บป่วยอะไรก็หาลากไม้ค้ำกินพินตามปะสาแฉะคับ ที่นี้หลวงก็ตั้งเป็นบ้านเด๊ะ
เพาะออกลูกหลานแผ่วไป ไทยเลาแฉะบเที่ยวหาบหาบเห็นว่าพวกละว้าอยู่กันตงตีนเขา

บ่าไปไหนอีกแล้ว ไทยเราก็เลิกตื่นตก หลวงวามันแม่เพาะ ไปช่วยกันนึกซิว่าจะเอาสื่ออะไรดี ไทยเราก็ไปช่วยคิดว่าจะเอาสื่ออะไร พวกละครวาก็เล่าให้ฟังพ่อแต่คนนั่งตะแคงไปคุยกับพวก ละว้าบ้านเต็มทีก็พอฟังออกว่าไอ้บ้านที่พวกละครว้ายู่กันเป็นกลุ่ม ๆ นี่น่า มีห้วยน้ำมันไหลจากเขา ตะเบาแล้วข้างห้วยนั้นมีต้นไค้หลายจ้ง เต็มหมดเลยแล้วไค้นี้มีคุณใช้สอยได้สารพัดอย่าง กินก็ได้ ทายาก็ได้ ต้นไค้แก่แล้วก็ไปทำพินก็ได้เคาะคั๊บ แล้วเอาสื่อไปบอกนายก็ได้เป็นสื่อบ้านห้วยไค้มาจน ทุกวันนี้คั๊บ เดียวนี้พวกละครว้ายจริง ๆ ล้มหายตายจากไปจะเหลือพูดกันได้จริง ๆ บ่ถึง 10 คน ลูกหลานก็บ่พูดกันแล้ว พอมีโลงเสียน มีคูเข้าไปสอนภาษาไทยผมเคยถามลูกหลานละว้านี้คั๊บ ว่าทำไมบ่พูดภาษาพ่อภาษาแม่เค้าว่าเค้าอายุว่าอย่างนั้นเกาะคั๊บ เดียวนี้ห้วยไค้มีคนหลายบ้าน เข้ามาอยู่ ส่วนมากเป็นคนในหมู่บ้านใกล้เคียงแล้วก็ตาบลาใกล้เคียงเช่น นายม ซอนไพ พวกนี้จะมี วัฒนธรรมประเพณีที่เหมือน ๆ กันเช่น จะไว้ผมเดือน 6 วันที่เท่าโลกก็ได้แต่ต้องเป็นวันพระฮั๊ด ++

+++ หมู่บ้านห้วยไค้ เดิมชื่อบ้านต้นตอก เพราะเมื่อประมาณ 200 ปีเศษบริเวณนี้เป็นที่อยู่ ของพวกละครว้าที่อพยพมาจากจังหวัดลพบุรี และได้ตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพรวมกันอยู่เป็นกลุ่มอย่าง ถาวร ก่อนหน้านั้นพวกนี้อาศัยอยู่ตามช่องเขา ต่อมาอพยพถอยร่นลงมาจนถึงเชิงเขา จึงได้ตั้งชื่อ หมู่บ้านว่า บ้านต้นตอก ซึ่งหมายถึงต้นเขามาสิ้นสุดลง ณ ที่นั้น พวกละครว้าไม่ได้เป็นผู้ตั้งชื่อนี้ แต่ ราชกรจากท้องถิ่นอื่นที่เข้าไปหาของป่าเป็นผู้เรียก เมื่อทางราชการอนุญาตให้ตั้งหมู่บ้านจึงให้ชื่อ บ้านต้นตอก แต่ทางการเห็นว่าชื่อไม่ไพเราะความหมายของชื่อก็ไม่ได้ด้วยจึงเปลี่ยนเป็นหมู่บ้าน ห้วยไค้ เพราะเริ่มแรกที่พวกละครว้าอพยพเข้ามาได้อาศัยลาห้วยซึ่งมีต้นไค้จำนวนมากในการ ดำรงชีวิต พวกละครว้ายังได้นำต้นไค้ทำประโยชน์ เช่น ผลอ่อนรับประทานเป็นผักหรือผลไม้ รากใช้ ทายารักษาโรค ลำต้นใช้ทำพิน การตั้งชื่อหมู่บ้านห้วยไค้จึงตั้งตามที่ว่า ในหมู่บ้านมีห้วยซึ่งมีต้นไค้ เกิดขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันพวกละครว้าตั้งเดิมเกือบสูญพันธุ์ไปหมดแล้ว คงเหลือบรรพบุรุษ ไม่เกิน 10 คน บรรดาลูกหลานละว้าไม่นิยมพูดภาษาละว้าแล้ว ถ้าหากมีสืบสาวให้ดีก็แทบจะไม ทราบว่ บรรพบุรุษของคนเหล่านี้เป็นชาวละครว้า ปัจจุบันบ้านห้วยไค้เจริญขึ้นมาก จึงมีคนมาตั้ง ถิ่นฐานหลายกลุ่ม เช่น จากหมู่บ้านตะเบาเอง หรือ อพยพมาจาก ตำบลนายม ตำบลซอนไพ ทั้งสองตำบลนี้มีวัฒนธรรมประเพณีที่คล้ายคลึงกัน เช่น ประเพณีไหว้ผีบ้านผีเรือนซึ่งมักจะกระทำ ในวันพฤหัสบดีของเดือนหก +++

+++ หมู่บ้านห้วยไคร้

*ห้วย

ไคร้ หรือ ตะไคร้หน้า หมายถึงชื่อพรรณไม้ใบเดี่ยวยืนต้น ลำต้นแตกเป็นกอ ลักษณะของต้นจะกลม ๆ ขนาดเท่าต้นอ้อยก็ มีรากของต้นเป็นฝอยรวมกันเป็นกระจุกใหญ่ เนื้อในของลำต้นมีสีขาว เปลือกสีน้ำตาลคล้ำ ใบตะไคร้จะแคบยาว หนาและสาก ตะไคร้เป็นพรรณไม้ที่ชอบขึ้นอยู่ตามริมน้ำ แพทย์แผนโบราณมักจะนำต้นขนาดเท่าต้นอ้อยและรากมาต้มเป็นยาขับลมในลำไส้ ขับปัสสาวะ แก้อาเจียรและรักษาแผลในปาก

หมู่บ้านห้วยไคร้ หมายถึง หมู่บ้านที่บริเวณริมน้ำต้นตะไคร้หน้าขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก

ห้วยไคร้ ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้วย เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ไคร้ เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

โนนเสาชง, หมู่บ้าน

+ นายปรีชา บุญวงง อายุ 76 ปี อยู่บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 4 ตำบลตะเบา อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านโนนเสาชง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ คำนี้ได้เสียโนนเสาชงดอก คำเสียโนนแดงกันเพราะว่ามีดินไม้แดงปะหลาย ทั้งสูงทั้งใหญ่แม่ สองสามคนแนะโอบปมิดะดับ แต่ก่อนนั้นยังบ่เป็นบ้านเป็นเมือง ดงจิมักจะเป็น หมู่หนึ่ง หมู่สองคะดับ พอหมู่หนึ่งแยกจากหมู่สองปีสองสี่เก้าเก้า หมู่ฮกกะยังอยู่กับหมู่สองจนปีหนึ่งห้าแหมะดับแยกจากหมู่สองตั้งหมู่ใหม่ คำก็บ่เสียโนนแดงแล้ว เพราะว่ามีดินไม้แดงให้เห็นแล้ว จะมีก็ดินน้อยฟุ้งปงาหม่ คำคือคุดคะ เอาไปสร้างบ้านอยู่กันตามตีนโนนดับ บนโนนจริงบ่มีคนเข้าอยู่ดับนั้นเป็นโนนแท้ ๆ ไร่ที่คำเสียโนนเสาชงนะลิดับ แต่ก่อนเป็นโนนที่ตะทานมาฝึกมาซ่อมยิงปืน ซ่อมลบนั่นแนะะ เสียงที่ดังตึง ตึง เลยแ่มะ คำจะซักรงแดงไปซุดออกหุ่น

ชาวบ้านเลื้อยเข้าป่าไปเก็บผักเก็บเห็ด กวักลูกหลงคืบ แล้วชาวบ้านจะลู่เลยละคืบว่าบ้านเมือง
เดือดร้อน จะแลเห็นธงแดงปิวบนยอดเสาธง นายเค้าเอาลูกน้องมาฝึกเตี้ยมาไปปลบจริง ๆ ปีหนึ่ง
หนึ่งแม่คืบ ผกค. มันมอยตีเลา ฝ่ายเลาก็ส่งทหารที่ฝึกแล้วไปปราบมัน จับมันมาได้คืออก มันสะหลาด
จะตาย ลบไปปลบมาวจั้งละ จนปีสองสี่ปีสองห้า เลาสู้กับ ผกค. ขนาดนักแม่คืบ เลาก็ตายหลาย
มันก็ตายหลาย โนนเสาธงเตี้ยวนี้เค้าก็ยังเอาโต๊ะทหาร เกณฑ์ในค่ายพ่อขุนผา เมืองมาฝึกยิงปืนเชื่อมลบ
อยู่แม่คืบ บางทีก็เป็นนักเรียน ล.ค.มาฝึกแม่คืบ ++

+++ โนนเสาธงเดิมเรียกว่าโนนแดง เพราะมีไม้แดงขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก พื้นที่
โนนแดงในอดีตขึ้นอยู่กับหมู่บ้านห้วยตุม หมู่ที่ 2 ในปี พ.ศ. 2499 หมู่บ้านห้วยตุมได้แยกออกเป็น
หมู่บ้านวังคัง หมู่ที่ 1 และในปีพ.ศ. 2515 พื้นที่โนนแดงนี้ราษฎรเข้าไปตัดไม้แดงจนหมดเพื่อมา
มาสร้างบ้านอยู่ตามเชิงเขา จะมีไม้แดงเหลือให้เห็นก็เพียงต้นเล็ก ๆ เท่านั้น เมื่อราษฎรอพยพ
เข้าไปอยู่ต้นไม้แดงยังมีจำนวนมากพอที่จะตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านได้ จึงปรึกษากันว่าจะนำชื่อหมู่บ้าน
โนนแดง แต่จะนำชื่อว่าหมู่บ้านโนนเสาธง เพราะโนนแห่งนี้เคยเป็นสถานที่ซ้อมรบของเหล่า
ทหารที่ประจำอยู่ ณ ค่ายพ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อนที่จะส่งไปปราบปรามผู้ก่อการร้าย
ที่สมรภูมิเขาค้อการสู้รบแต่ละครั้งเป็นไปด้วยความยากลำบาก ผู้ก่อการร้ายชำนาญในการเดินป่า
และลอบข่มขู่โจมตีฝ่ายทหารได้ชัยชนะเสมอ ปี พ.ศ. 2524 เป็นปีที่เกิดยุทธการครั้งใหญ่จนกระทั่ง
ปี พ.ศ. 2525 เป็นปีที่สิ้นสุดการต่อสู้ด้วยอาวุธฝ่ายทหารและผู้ก่อการร้ายต่างก็บาดเจ็บล้มตาย
เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันโนนเสาธงยังคงใช้เป็นสถานที่ฝึกซ้อมอาวุธของเหล่าทหารเกณฑ์ในค่าย
พ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ และของนักศึกษาวิชาทหาร ธงสีแดงที่ชักขึ้นสู่ยอดเสาบนโนนแห่งนี้
แสดงให้ราษฎรทั้งใกล้และไกลได้รู้ว่าบ้านเมืองไม่ปลอดภัย ให้ราษฎรเตรียมพร้อม และนอกจากนั้น
ยังห้ามเข้าไปในบริเวณฝึกอาวุธนั้นโดยเด็ดขาดเพราะอาจได้รับอันตรายถึงตายได้ +++

++++ หมู่บ้านโนนเสาธง

* โนน

เสาธง หมายถึง ไม้ที่นำขึ้นตั้งเป็นหลัก บลายเสาจะมีธงสีเหลี่ยมผืนผ้า

หมู่บ้านโนนเสาชอง หมายถึง หมู่บ้านที่มีเสาชองตั้งอยู่บนที่สูง

โนนเสาชอง ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ โนน เสา และชอง ชอง เป็นคำนามคำที่ 3 ขยายคำว่า เสา ซึ่งเป็นคำนามคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 เป็นคำประสมขยายคำว่า โนน ซึ่งเป็นคำนามที่เป็นคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่สูง + + + +

ป่าบง, หมู่บ้าน

+ นายปรีชา บุญยวง อายุ 76 ปี อยู่บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 4 ตำบลตะแบะ อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านป่าบง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ บ้านป่าบงนี้ระดับมันแยกออกมาจากบ้านตะแบะน้อยดับ แยกเดิมเดิมที่เลยน้ำดับมีคนหล่มสักแม่ดับมาตั้งบ้านเลื่อนกัน มากัน 3 คิว ต่อมาก็มี 7 คิว เลยแยกกลุ่มที่ตัวเองอยู่กันที่บ้านน้อย เพราะอยู่กันเท่านั้น บ่มีใครเข้าเข้าบ่ เคี้ยวเสือจับกิน มันเป็นป่า 2 ส่วนนี้ดับ ส่วนหนึ่งเป็นป่าไม้ใหญ่เป็นไม้เต็ง ไม้แดง ตะเคียน ประดู่ อะโลอย่างจั้นแม่ แต่พวกมีอยู่อีกทางหนึ่งทางนี้ก็เป็นป่าแต่เป็นป่าบงแต่ดับ หนองไม้บงหลายจ้ง เคี้ยวก็คงจะแยกตามป่าบงหลายแฉะดับ คนบ้านอื่นเห็นหนองไม้บงหลายก็พากันมาตัดไปเก็บไว้กิน บ้องเอามาจีกตอกดับ สานกะบุง กะด้า ทวดกะเบียง บ่ต้องซื้อขาย สานไว้ใช้เอง บางที่สานเสร็จก็เอาไปแลกเป็นข้าว เป็นก๊ีบ อยู่ในป่าบมี้ตั้งก็อยู่ได้ เคี้ยวแบ่งกันกินกันใช้ บ่เหนียนกัน ใจเจ็บใจตายจะยุบไปไล่ไปนาเลยแม่ดับ ไปนอนเป็นเพื่อนอยู่ช่วยกันจนงานเสร็จนดับ ใจดีคนบ้านนี้ ++

+++ หมู่บ้านป่าบงแยกออกจากหมู่บ้านตะแบะน้อย หมู่ที่ 3 เดิมราษฎรจากอำเภอล่มสักประมาณ 3 - 7 ครอบครัวทยอยกันอพยพเข้ามาอยู่เป็นกลุ่มแรก และเรียกละแวกที่ตนอาศัยอยู่ว่าหมู่บ้านน้อย ผู้คนไม่กล้าเข้ามาอยู่เพราะเกรงจะได้รับอันตรายจากสัตว์ป่าลักษณะของป่าแถบนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือป่าไม้ใหญ่ประกอบด้วยพรรณไม้ขนาดใหญ่ เช่น ไม้เต็ง ไม้แดง ไม้ตะเคียน ไม้ประดู่ เป็นต้น และอีกประเภทหนึ่งเป็นป่าบงซึ่งมีไม้ไผ่บงมาก ระยะเวลาที่ราษฎรจากหมู่บ้านน้อยได้ย้ายครอบครัวออกจากป่าไม้ใหญ่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณที่เป็นป่าบงเพราะหากินง่าย และปลอดภัย เมื่อมีสภาพเป็นหมู่บ้านจึงตั้งชื่อว่า บ้านป่าบง ต้นไม้บงเป็นไม้ที่มีประโยชน์

ท้อเอามาซ้บุงอาหารได้ ลาดันหรือปล้องไม้ไผ่เอามาจักเป็นดอกसानาษณะต่าง ๆ ได้ เช่น กระบุงตะกร้า ทวด กระดิ่ง ราชฎารินหมู่บ้านจะสานาษณะเหล่านี้ไว้ใช้เอง บางครั้งก็เอาไป แลกเปลี่ยนเป็นข้าวปลาอาหาร เพราะคนในหมู่บ้านไม่มีการซื้อขาย ในเอ็จจาวิชยา มีแต่เอื้อเพื่อ ซึ่งกันและกัน เวลามีคนตายในหมู่บ้าน ทุกคนจะหยุดภารกิจประจำวันของตนเช่นไม่ไปนา ไร่ สวน และไม่ออกไปแต่จะไปช่วยงานจนเสร็จเรียบร้อย +++

++++ หมู่บ้านปาง

*ป่า

*บง

หมู่บ้านปาง หมายถึง หมู่บ้านที่มีป่าไผ่ขงขึ้นอยู่มาก

ปาง ประกอบด้วยคำ 2 คำ ป่า เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก บง เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลัก ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทาง ภูมิประเทศที่เป็นป่าดง +++++

เขาชาติ หมู่บ้าน

+ นายบริชา บุญวง อายุ 76 ปี อยู่บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 4 ตำบลตะแบะ อาเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านเขาชาติ เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2537 ว่า +

++ เขาชาติก็เสี่ยงตามที่เห็น ๆ กันแะระดับ คือว่ามันจะมีเทือกเขาสองลูกติด ๆ กันชั บ่ดับ เวลาหน้าฝน ผ่นกันตกลงมา มันไหลจากยอดเขาลงมาตงทางเป็นร่องน้ำ มีน้ำก็ต้องมีป่าบ่ดับ เพาะพวกนี้จะชวนกันไปหาบูชากันว่าไปตงเหง ก็บอกต่อกันเบแะระดับว่าไปหาตงเขาชาติ ก็เสี่ยงเขาชาติดีคปากมา เวลาไปเค้าจะเดินตามลิมร่องน้ำขึ้นเทเื่อลงไต้ผ่านช่องเขาสองลูกนี้ เตะดับ มันแยกออกจากหมู่ห้ำแม่ระดับ คนกันหลายเข้าก็ขับขยายออกไปหาที่อยู่ทีกินใหม่ คนหล่มเก่า

*ป่า ดูคำอธิบายหน้า 40

*บง ดูคำอธิบายหน้า 75

หล่มลึก แกว้อसानก็มี ชัยภูมิ เลย นั้นนะหลาย เตี้ยวนี่ต้องไต่ล่องน้ำแล้ว หลวงเค้าสร้างถนน
ตัดผ่านเขาชาดนี้ไปไหนมาไหนง่าย ++

+++ หมู่บ้านเขาชาดเรียกชื่อตามสภาพทางภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขาสองลูกติดต่อกัน
บนยอดผืนน้ำที่ไหลจากเทือกเขาลงสู่เบื้องล่างเป็นร่องน้ำได้ตัดเทือกเขาสองลูกนี้ออกจากกัน ชื่อ
"เขาชาด" นี้ ราษฎรจากหมู่บ้านตะเปาะหมู่ที่ 4 เป็นผู้เรียก เพราะเขาเหล่านั้นได้เดินทางไป
จับปลา และหาของป่าโดยใช้เส้นทางตามร่องน้ำเขาชาดนี้ หมู่บ้านเขาชาดได้แยกออกจากหมู่บ้าน
ห้วยโครี หมู่ที่ 5 ทั้งนี้เพราะราษฎรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเพมาจากอำเภอ
หล่มเก่า อำเภอหล่มลึก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดเลย ปัจจุบันหน่วยราชการ
ได้สร้างถนนผ่านช่องเขาชาด จึงทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น +++

++++ หมู่บ้านเขาชาด

เขา หมายถึง เนินดินหรือหินที่ทึบสูงขึ้นเป็นจอม

ชาด หมายถึง แยกออกจากกันเพราะถูกตัด

หมู่บ้านเขาชาด หมายถึง หมู่บ้านที่มีเนินดินหรือหินที่แยกจากกันเพราะถูกตัด

เขาชาด ประกอบด้วยคำ 2 คำ เขา เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ชาด เป็นคำกริยาขยาย
คำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ
เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่สูง +++++

สภาพทั่วไปของตำบลน้ำร้อน

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลน้ำร้อนอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ	จดตำบลนาป่า	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศใต้	จดตำบลนายม	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	จดตำบลตะเบา	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	จดตำบลชนไพร	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลน้ำร้อน แบ่งการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

หมู่ที่ 1	บ้านบุญนวน	หมู่ที่ 2	บ้านน้ำร้อน
หมู่ที่ 3	บ้านน้ำร้อน	หมู่ที่ 4	บ้านทุ่งหินปูน
หมู่ที่ 5	บ้านหนองตาวง	หมู่ที่ 6	บ้านโมคลา
หมู่ที่ 7	บ้านสีหวด	หมู่ที่ 8	บ้านจาเรียง

บุญนวน, หมู่บ้าน

+ นายบด ทหารวรรณ อายุ 81 ปี อยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ 2 ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านบุญนวน เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2536 ว่า +

++ บ้านบุญนวนขึ้นดี บ่มีหยั่งน้ำ คือแต่กั้แต่ก่อนพอไซ้น พื้นเว้าณะ ไร่่งหนี่มัน เอ็ดหยั่งบ่ได้ เอ็ดนากั้บ่ได้ ดินมันเป็นดินต่ากเข้ากะย้ายไปเสื่อย ดันบ่มีคนสนาจะกะบ่อยที่มาไว้ หยั่งขึ้นหนะ นานเข้าตึ้นสะหนวนกะขึ้น เต็มมดหนะ มันใหญ่หล่าย ๆ เข้ากะป่าเอามาตั้งไฟกันหันแนว คนกะเอาลกดมาคุดบู้กอันนั้น บู้กอันนี้สาปีะปี มันกะดีวันดีคืน คนกะแต่กั้ตันเข้าไปเอ็ดเอ็ด เอ็ดสวน คันลี เอ็นลื้อบ้านกะ เอ็นตามชี่ดินแต่กั้แต่ก่อนหันนะ ++

+++ จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุได้เล่าว่าลักษณะของพื้นที่ คือานอดีตพื้นที่นี้ไม่สามารถ

มีน้อศวรรษเพาะเม็งน้ำมันอ้อเม้นยู่ติดกับคองเลยละ านคองมันอ้ออ้อแต่ ++

+++ หมู่บ้านน้ำร้อน เดิมทีเดี่ยวชื่อหมู่บ้านโป่งน้ำร้อน (โป่งน้ำร้อน เป็นภาษาถิ่นภาคกลาง เรียกพุน้ำร้อน : ผู้วิจัย) นับเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอย่างหนึ่ง เป็นจุดที่มีน้ำร้อนธรรมชาติไหลออกมาจากตาน้ำใต้ดินเมื่ออุณหภูมิประมาณ 40 - 45 องศาเซลเซียส โป่งน้ำร้อนเกิดขึ้นเมื่อใดไม่มีใครกล้ายืนยัน ผู้เล่าซึ่งมีอายุถึง 81 ปี ได้เล่าให้ฟังว่า สมัยเป็นเด็กได้จับปลาที่คลองใกล้ ๆ กับโป่งน้ำร้อนที่ไหลออกมานี้ แล้วนำมาเสียบปลาเหย่เข้าไปตรงโป่งที่น้ำร้อนไหลออกมา เวลาผ่านไปไม่ถึง 15 นาที เนื้อปลาจะสุกร่วงออกมาจากไม้ ปัจจุบันหน่วยราชการได้ขุดเป็นบ่อตรงที่มีน้ำร้อนไหลออกมาแล้วนำท่อมาครอบ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่แถวนั้นได้อาศัยบ่อน้ำร้อนนี้ใช้ตลอดปี น้ำไม่เคยแห้ง จากชื่อหมู่บ้านโป่งน้ำร้อนก็คิดว่าโป่งออกเหลือเป็นหมู่บ้านน้ำร้อน ในฤดูหนาวไอร้อนจะลอยขึ้นจากปากบ่อ เห็นได้ชัดมาก ในฤดูร้อนเมื่อน้ำในคลองจะแห้งขอดแต่น้ำในบ่อซึ่งอยู่ริมตลิ่งไม่เคยแห้งเลย ผู้คนจากท้องถิ่นอื่นหรือจากต่างจังหวัดเมื่อได้มีโอกาสผ่านมาจังหวัดเพชรบูรณ์ มักจะแวะมาดู หรือบางคนนำดอกไม้ธูปเทียนมากราบไหว้อธิษฐานในสิ่งที่ตนปรารถนาก็มักจะสมหวังเสมอ เป็นสิ่งแปลกที่น้ำในคลองจะเย็นแม้คลองนั้นจะอยู่ติดกับบ่อน้ำร้อนก็ตาม +++

++++ หมู่บ้านน้ำร้อน

น้ำ มาจากภาษาถิ่นว่า โป่งน้ำ หมายถึง สายน้ำที่ไหลผุดขึ้นมาจากผิวดิน

ร้อน หมายถึง ความรู้สึกเช่นเมื่อถูกไฟ

หมู่บ้านน้ำร้อน หมายถึง หมู่บ้านที่มีสายน้ำร้อนซึ่งไหลผุดขึ้นมาจากใต้ดินอย่างไม่ขาดสาย น้ำร้อนนี้วัดอุณหภูมิได้ 40-45 องศาเซลเซียส

น้ำร้อน ประกอบด้วยคำ 2 คำ น้ำ เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ร้อน เป็นคำขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

ท่งหินปูน, หมู่บ้าน

+ นายสวอย เหล็กแดง อายุ 72 ปี อยู่บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 3 ตำบลน้ำร้อน อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านท่งหินปูน เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์

2537 ว่า +

++ ทุ่งหินปูน คือหว่ามีป่าหินปูนหลาย ชีดินมันเป้นหินทั้งน้ำน ทั้งลูกเลยละ คนในหมู่บ้าน ก็เอาหินเผาเผาทำปูนขายกัน ใช้เวลาเผาหลายวันหลายคืนซัก 4 - 5 วัน ทำคั้งหนึ่งสองปีบสามปีบ เผาสุกแล้วก็เอาก้อนดินที่เผาใส่ น้ำ น้ำมันเตี้ยคัจวก ดินที่เผาจะแตกละเอียดเบ็ด ที่นี้กะ เอาชีหมื่นชอก คนใส่ในนั้นมันจะเป็นสีซีหมื่นออกสีเหลืองเข้ากันดี ก็ตีกำใส่กะบอกไม้ไผ่ เอาไปขาย กะบอก 2 บาท 3 บาท ทำกันทุกบ้าน ใครทำหลายขายก็ได้ตั้งหลาย ใครทำน้อยก็ได้น้อย พ่อแม่ฉันนั้นหะพ้า ทำ มาเลิกทำ ปี พ.ศ. 2480 เพาะเดี่ยวนั้นมีสะพานผ่าก้างเข้าบ้าน ดินก็ยังเป้นหินแต่บ่มีคนทำ สูเดี่ยงไม่เข้าบ่ไหว ทาแม่มาทากายเต่ามันบ่เปื่อย มันมาคอบเบ็ด ก็เป้นก้อนหินอยู่คือเก่า เข้าแก้ ได้ ถ้ากายไปต้องไปเอาดินหินจุไฟห้ ถ้าบ่จุไฟห้ เต่านั้นเผาไปเทอะบ่เปื่อยลือก คนพื้นเพมาจาก บ้านไร่ บ้านสะเดียง บ้านटक มากันเดิมที่มี 5 - 6 หลัง เดี่ยวนั้นมากันหลายก็ทำาสวนกันได้แล้ว ลือบ้านนี้ เขาก็ตั้งตามอ่าชีพคั้งอ่าชีพเดิมชองคนบ้านนี้ละ ++

+++ ในอดีตบริเวณนี้เป็นทุ่งราบมีก้อนหินสีขาวขนาดใหญ่ กองเรียงรายอยู่ทั่วไปจนเป็น หนองสูง พื้นที่นี้ไม่สามารถเพาะปลูกได้ ผู้คนที่อพยพเข้าไปตั้งหลักฐานจะประกอบอาชีพทำปูนสำหรับ กินกับหมาก - พลุ วิธีการทำมีดังนี้คือ จะนำหินมาเข้าเตาเผาประมาณ 4 - 5 วัน จากนั้นจะนำ หินที่เผาได้ที่แล้วไปแช่น้ำจนกระทั่งมีน้ำ หินเผาเมื่อถูกน้ำจะแตกละเอียดโดยไม่ต้องบด นำขี้มันซึ่ง โขลกละเอียดไปผสมกับเนื้อหินเผาที่ละลายน้ำ ใช้ไม้คนให้เข้ากัน จะได้ปูนกินกับหมากสีเหลือง แล้วนำไปใส่กะบอกไม้ไผ่ขายกะบอกละ 2 - 3 บาท ระหว่างเผาหินนี้ยังมีเรื่องเล่าว่า ห้ามผู้หญิงตั้งครุฑเดินผ่านเพราะจะทำให้หินที่เผาไม่สุก หากนำหินปูนไปแช่น้ำ หินนั้นก็จะเป็นก้อน อยู่อย่างเดิม หากหญิงมีครุฑจำเป็นต้องเดินผ่านเตาเผาต้องแก้เคล็ดโดยนำฟืนใส่ในเตาเผาหิน นั้น หลังจากปี พ.ศ. 2480 อาชีพทำปูนของชาวบ้านต้องเลิกไป เนื่องจากบริเวณนี้ทางราชการ ได้สร้างถนนตัดผ่าน และมีผู้นำเครื่องจักรมาหินมาใช้แทนแรงคน สามารถทำปูนได้รวดเร็ว กว่าเดิม +++

++++ หมู่บ้านทุ่งหินปูน

*ทุ่ง

หินปูน หมายถึงสิ่งซึ่งได้จากการนำหินมาเผาให้ไหม้แล้วนำมาละลายน้ำ ซึ่งประสมกับขี้เถ้า เรียกว่าปูนสำหรับกินหมาก

หมู่บ้านทุ่งหินปูน หมายถึง หมู่บ้านที่มีที่ราบลุ่มและมีหินชนิดหนึ่งนำมาเผาเพาทำปูนแดง

ทุ่งหินปูน ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ ทุ่ง หิน และปูน ปูนซึ่งเป็นคำนามคำที่ 3 ขยายหิน ซึ่งเป็นคำนามคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 เป็นคำประสมขยาย ทุ่ง ซึ่งเป็นคำนามที่เป็นคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เคยเป็นที่เพาะปลูก +++++

หนองดาวง, หมู่บ้าน

+ นายสวอย เหล็กแดง อายุ 72 ปี อยู่บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 3 ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านหนองดาวง เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ คือหว่า คำว่าวังมาตั้งบ้านตึ่เล็กอยู่ต้งปากคลองตึ่ตักกับบ้านน้ำล้นเ็น รับฝนดี เอาลูกเอาเมียมาด้วย ตอนนั้นป่าไผ่ป่าฟ้งหลายแน่นตึ่บ เวลาเดินต้งอยมือ เพาะหว่าบต้งจะขาดหน้าเต่บมันคมจะต้าย บ้านหนองตาวงนี้คนลาวหลายนุ่นมาจากเลยนุ่น หล่มซึก หล่มเก่าก็มีก็มาได้ลูกได้เมีย ได้ไม้ ได้เขย คนไทยบ่มี ถ้าจะนับหลังคาได้เเม่ตาวังกะ เลี้ยมาต้ายอยู่เ็นก็เอาลือนามตาวังมา เ็นลือนหมู่บ้าน หม่องเดิมที่งั้นาหญ่กวงน้ำก็หล่ายจ้งเตียวนี้บ่มีแล้ว ตึ่ดเปเนที่ไล่ที่นาของชาวบ้านหมดแล้ว ++

+++ จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุว่า เดิมทีเตียวมีหนองน้ำขนาดใหญ่มาก มีชายคนหนึ่งชื่อวง มาต้งเตาตีเหล็กและรับจ้างลับมีตอยู่ริมหนอง นายวงได้ใช้ชีวิตอยู่ที่เ็นเตาย หนองบ้านแห่งนี้จ้งได้ชื่อว่า หนองดาวง การเอาชื่อตาวงมาต้งเป็นชื่อหนองน้ำเ็นการทำให้เกิดที่เ็นผู้เข้ามาอยู่

เป็นครอบครัวแรก ครั้นผู้คนอพยพเข้าไปอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากจึงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ตามชื่อตนเอง
 ใหม่ว่า หมู่บ้านหนองดาวง ผู้คนส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดเลย อาเภอหล่มสัก และอาเภอหล่มเก่า
 จังหวัดเพชรบูรณ์ +++

++++ หมู่บ้านหนองดาวง

*หนอง

ดาว เป็นคำใช้เรียกญาติที่มีฐานะ เป็นพ่อของแม่ บางครั้งใช้เรียกบุคคลที่เคารพนับถือซึ่ง
 มีอายุตั้งแต่ประมาณ 60 ปีขึ้นไป

วง หมายถึง ชื่อเฉพาะของคน

หมู่บ้านหนองดาวง หมายถึง หมู่บ้านที่มีหนองน้ำซึ่งดาวงได้อพยพครอบครัวเข้ามาอยู่
 ริมหนองน้ำเป็นครอบครัวแรก

หนองดาวง ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ หนอง ดาว และวง วง ซึ่งเป็นคำนามคำที่ 3
 ขยาย ดาว ซึ่งเป็นคำนามคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 เป็นคำประสมขยาย หนอง ซึ่งเป็นคำนาม
 คำที่ 1 ที่เป็นคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักเป็นคำที่มีความหมายแสดง
 ลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++++

ไวมคลา, หมู่บ้าน

+ นายบด ทหารวรรณภา อายุ 81 ปี อยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 2 ตำบลไผ่ไร่ร้อน
 อาเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงที่มาของชื่อหมู่บ้านไวมคลา เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม
 2536 ว่า +

++ กะมีพวกกู๊ลาเพ็ดตามวงมาทางบ้านตั้งแต่บ้านนาเกาะลุ่มเก่าพัวะ ดันอึ้งวงงะ
 มันบ่หยุดาหยังเตะหละ ต้องไปลับพนเด็ง ลับต้นข้าวเด็ง ตามมาเลื่อยจนมาถึงอันพัวกู๊ลาเะ
 ตามวงมาเกิดลงทางตามวงบ่พ้อ เพ็ดกะเสี่ยก กู๊ลาล่องที่บ อันวงงะมันแล่นเะคองมาเตะ
 ที่นี้ คองมันกะคดเบคดมา อันกู๊ลากะบ่พ้อวงงเลยพักยู้หัน กะเพ่นเม็งนี้เ้าเลดีอะหยังดี มีเ้า

มีนาตีก็พักกันอยู่ สร้างบ้านอยู่บ้านกัน พาพี่พาน้องพาพ่อพาแม่มา ก็พากันเสียดบ้านกุลาหลังที่บ ยู่ไปอยู่มา ชาวบ้านก็อีกกันดี บื้อมีคณั้ลั้กซี้จกละ วันพะวันเพ็งกะพากันไปทาบญุ พะเพิ่นกะสอนให้เฮ็ดความดี แบนพุทธเจ้า ส่าลือบุตร ไมคลาเดะหละ กะเลี้ยปึกษากันว่าเอาสื้อไม้กคะลาเทอะ กูลามาจ่ากที่บ าค์ก็บื้ออู้ อั้นเสียงอา ๆ เหมือนกันเดะ พ่อพิมพ์ ชันเงิน พ่อตา คาเที่ยงหัน เพิ่นพาเฮ็ดนั้น เฮ็ดนี้ เพิ่นตีหลาย อั้นพุ้นกะเอาอย่างเดะ มันซิเป็นย่างชันเหมือนไม้คคะลานะ ++

+++ บ้านไมคลา เดิมชื่อว่าบ้านกุลาหลงทึบ (หลงทึบ เป็นภาษาถิ่น ภาคกลางฯ ษ์ หลงทาง : ผู้วิจัย) แยกออกจากหมู่บ้านน้ำร้อนเมื่อปี พ.ศ. 2526 มีเรื่องเล่าว่ามีพวกกุลา 7 - 8 คน ออกล่ากวางในป่าตายนาคะ อาเภอหล่มเก่า กวางได้หนีเข้าเขตอำเภอเมือง พวกกุลาได้ติดตามกวางตัวนั้นมาอย่างไม่ลละ ครึ่งมาถึงลำน้ำที่คเคเคี้ยว ทาให้พวกกุลาหากวาง ตัวนั้นไม่พบ พวกกุลาจึงหยุดพักอยู่ที่นั่น บริเวณนี้จึงได้ชื่อว่ากุลาหลงทึบ พวกกุลาเห็นว่าที่นี้พื้นดินอุดมสมบูรณ์สามารถเพาะปลูกได้ดี จึงตั้งบ้านเรือนขึ้น ต่อมาเมื่อมีคนอพยพเข้าไปอยู่พอที่จะตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านกุลาหลงทึบ แต่เนื่องจากความหมายของชื่อหมู่บ้านไม่เป็นสิริมงคล จึงเปลี่ยนเป็นบ้านไมคลา สาเหตุที่มีชื่อว่าไมคลาเพราะ นายพิมพ์ ชันเงิน และนายตา คาเที่ยง ซึ่งเป็นที่เคารพและเป็นแบบอย่างของคนในหมู่บ้านต้องการให้คนในหมู่บ้านเป็นคนดี มีศีลธรรม รักความสามัคคี เหมือนพระสาวรีบุตรและพระไมคคัลลานะสาวกของพระพุทธเจ้า ชาวบ้านได้ออกเสียงจากคำว่า ไมคคัลลานะนี้เองมาเป็นชื่อว่า ไมคลา ประกอบกับคำว่าไมคลากับกุลาพยางค์สุดท้ายออกเสียงสระอาเหมือนกัน ชาวบ้านจึงเรียกชื่อบ้านไมคลาตั้งแต่นั้นมา +++

++++ หมู่บ้านไมคลา

ไมคลา อาจจะมาจกคำว่า กุลา ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกคนต่างชาติที่ใช้ภาษาและแต่งกายแตกต่างไปจากผู้คนในท้องถิ่น หรืออาจจะหมายถึง ชื่ออัครสาวกของพระพุทธเจ้า

หมู่บ้านไมคลา หมายถึง หมู่บ้านที่ผู้คนในท้องถิ่นใช้เรียกคนชนชาติกุลา หรืออาจจะหมายถึง เป็นคำที่ใช้เรียกกุลาคนหนึ่งทีกระทำความดีว่าไมคลา ซึ่งเปรียบเหมือนพระไมคคัลลานะ

ไมคลา ประกอบด้วยคานามคาเดียว จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากทั้งคำ ซึ่งเป็นชื่อเฉพาะของคน++++

สีหวด, หมูบ้าน

+ นายบด ทหารวรรณนา อายุ 81 ปี อยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำร้อน
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านสีหวด เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม
2536 ว่า +

++ เขาป่าเอ็นสีหวด เขาเอ็นวังกั้นหวด แต่ที่มันคือแท้เด่ะ แล้วเดี๋ยวนี้มีมันูนเบ็ด ชี้ทราย
เบ็ง ชี้ดิน ชี้ถ้อยเบ็ง ว่างม่งนี้เขาเสียดคองหล่ง ตันมันจริง ๆ น้ำคองหล่งมาจากพื้นนะเข้า
ตะเบาะพีวะ คันน้ำมาหลายมันบ่งท่วยาใหญ่เด่ะ มันตันกันมาแยกออก เขาก็เอ็นคองหล่ง จาก
คองหล่งไหลมาเบะบ้านไซ้ทองงาหมี่คองหล่งสองสาย อันน้ำสองสายมันบานออก ก็พูฮวดนั้นหนะ
ตงมีนเล็กเด่ะ มันเป็นวังวนหมุ่นออกมาท่งนาของชาวบ้าน มีป่าหลาย ตะเข้ก็มี นากก็มี พื้นกวก
ไซ้กันทุกวัน ยู้บายู้อันวังกั้นหวด เห็นว่ามันยาบ มันบ่ตีที่นี้กะมีมกสีหวด ตันมันยู้เบะวังหัน
เสียดมันคือกันเข้อื่อว่าขึ้นดี จากวังกั้นหวดเป็นเป็นสีหวด ++

+++ บ้านสีหวด เดิมชื่อว่า บ้านวังกั้นหวด แต่ก่อนเวลาน้ำหลาก น้ำจากเขาตะเบาะไหล
ออกนอกเส้นทางจึงกลายเป็นคลองหล่ง 2 สาย ไหลมาบรรจบกัน และเป็นจุดที่น้ำไหลเป็นวังวน
เล็กและกว้าง คลองหล่งสองสายจะเหมือนปากของหวดที่บานออก เนื่องจากจุดที่ลำน้ำสองสาย
มาบรรจบกันน้ำจะไหลเป็นวังวนเล็กมากนั้นเหมือนกับก้นของหวดจึงให้ชื่อคลองนี้ว่า วังกั้นหวด
อยู่ต่อมาผู้คนมากขึ้นได้นำชื่อคลองตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน ราษฎรที่อาศัยอยู่ในที่แห่งนั้นลงความเห็น
ว่ามีคำว่า "กั้น" ไม่ไพเราะสมควรเปลี่ยนให้ดีกว่านี้ ประกอบกับบริเวณวังกั้นหวดนี้มีต้นสีหวด
เป็นจำนวนมาก และยังมีเสียงเดิมของคำทำอยู่ด้วยจึงเปลี่ยนเป็นบ้านสีหวด และเรียกขาน
กันมาจนถึงทุกวันนี้ +++

++++ หมู่บ้านสีหวด

สีหวด เดิมมาจากคำว่าวังกั้นหวด หมายถึง วังน้ำซึ่งมีลักษณะคล้ายก้นของหวด หรือ
สีหวดอาจหมายถึงชื่อพรรณไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นตรงผิวเรียบสีน้ำตาลปนเทา ใบเป็นใบ
เดี่ยว ออกดอกเป็นช่อตามลำต้น และกิ่งก้าน ผลสุกจะมีสีดาปนแดงรับประทานได้ มีรสผาด

หมู่บ้านสีหวด หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บริเวณที่มีต้นสีหวดขึ้นเป็นจำนวนมาก หรือ
อาจมาจากหมู่บ้านวังกั้นหวด หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บริเวณวังน้ำซึ่งมีลักษณะคล้ายก้นของหวด

สีหวด ประกอบด้วยคำคำเดียว หรืออาจมาจาก วังกั้นหวด ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ

วัง กั้น และหวด หวด เป็นคานามคำที่ 3 ขยายคำว่า กั้น ซึ่งเป็นคานามคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 ขยายคำว่า วัง ซึ่งเป็นคานามคำที่ 1 ที่เป็นคำหลัก จะเห็นได้ว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาทั้งคำที่เป็นชื่อพรรณไม้ หรืออาจจะพิจารณาจากคำหลักเป็นคำซึ่งมีความหมายที่แสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

จาเรียง, หมู่บ้าน

+ นายบด ทารวรรณ อายุ 81 ปี อยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านจาเรียง เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2536 ว่า +

++ เดิมฉันมีน้ำชาไหลออกมาจากคินมี ดินเสียงหลายต้นขึ้นอยู่ตามชา ตามหนองน้ำ ดินมันเป็นปุ้มเป็นบ้านน้อยใหญ่ น้ำชาทะไหลออกมาสู่พื้น แล้วเ็นติดปากเป็นบ้านชาเสียง คนผู้ใหญ่บแจ้ง นายเช่าเปียนเอาเอง คือชิวามันบ่ดีบงาม นายเช่ากะเอาป้ายมาปักเป็นบ้านจาเสียง คนไปถ่าม ผู้ใหญ่เห็นกะหว่าบ้านเฮามีพ้อเพลงแม่เพลงหลาย คินมีงานกะพ้ำกับไปฮ้องไปฮาม่วนดีเกาะหละ แท้ ๆ แล้วพื้นซิมักหลาย ++

+++ บ้านจาเรียงนั้นเดิมคนในหมู่บ้านเรียกว่า บ้านชาเรียง สาเหตุที่เรียกเช่นนี้ เพราะว่าบริเวณที่ราษฎรอพยพเข้าไปตั้งบ้านเรือนอยู่นั้น มีน้ำพุขึ้นมาจากใต้ดินตลอดทั้งปีไม่ไหลบ่ที่อื่นและมีต้นชามะเรียงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อราษฎรอพยพเข้าไปอยู่มากขึ้นพอที่จะตั้งเป็นหมู่บ้านได้ ผู้ใหญ่บ้านจึงปรึกษาลูกบ้านว่าชื่อ ชาเรียงไม่เพราะ และตกลงให้เปลี่ยนเป็นจาเรียง คงเสียงของพยางค์ท้ายไว้โดยลูกบ้านให้เหตุผลว่า ความหมายของชื่อหมู่บ้านตรงกับความสามารถของผู้คนในหมู่บ้านคือชอบร้องเพลงพื้นบ้านมาก เมื่อมีงานมงคลที่คพ้อเพลงแม่เพลงพร้อมด้วยลูกคู่ก็จะพากันไปร่วมเล่นเพลงเสมอ +++

++++ หมู่บ้านจาเรียง

จาเรียง เดิมมาจากคำว่า ชาเรียง

*ชา

เรียง มาจากคำว่า ส้มเรียง ซึ่งเป็นภาษากัน ภาษากลางใช้ว่าชามะเรียง

พุ่มเรียงก็เรียก เป็นพรรณไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง เปลือกของลำต้นเรียบเกลี้ยง ใบยาวเรียว ปลายใบแหลม ออกดอกเป็นช่อสั้น ๆ ตามกิ่ง ดอกมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ผลจะห้อยลงมาเป็นระย้า ลักษณะของผลคล้ายรูปไข่ มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.8 เซนติเมตร ยาวประมาณ 1.5-2 เซนติเมตร ผิวเรียบ ผลหนึ่งจะมีเมล็ดอยู่ 1-2 เมล็ด เมื่อสุกผลมีสีดำ รับประทานได้ มีรสหวานปนฝาด หรือคำว่าจาเรียงอาจหมายถึงร้องเพลง

หมู่บ้านจาเรียง หมายถึง หมู่บ้านที่มีพ่อเพลงแม่เพลง และนิยมร้องในงานมงคลต่าง ๆ หรืออาจมาจากหมู่บ้านชาเรียง ซึ่งหมายถึงหมู่บ้านที่มีน้ำไหลผุดขึ้นมาจากใต้ดินและมีต้นเรียงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก

จาเรียง ถ้าสันนิษฐานว่าหมายถึง การร้องเพลงจะประกอบด้วยคำคำเดียว หรือถ้าสันนิษฐานว่ามาจาก ชาเรียง ซึ่งประกอบด้วยคำ 2 คำ ชา เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก เรียง เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากทั้งคำซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับการร้องเพลงของคนในหมู่บ้านนั้น หรืออาจจะพิจารณาจากคำหลักเป็นคำซึ่งมีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++++

สภาพทั่วไปของตำบลห้วยใหญ่

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลห้วยใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ	จดตำบลข้างตะลูด	อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศใต้	จดตำบลบ้านโคก	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	จดตำบลบ้านโคก	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	จดอำเภอเกษตรสมบูรณ์	จังหวัดชัยภูมิ

การปกครอง

ตำบลห้วยใหญ่ แบ่งการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

หมู่ที่ 1	บ้านบึงกกเรียง	หมู่ที่ 2	บ้านห้วยใหญ่
หมู่ที่ 3	บ้านสะแกงาม	หมู่ที่ 4	บ้านรังหว้า
หมู่ที่ 5	บ้านน้ำเคือเหนือ	หมู่ที่ 6	บ้านน้ำเคือใต้
หมู่ที่ 7	บ้านห้วยเหน	หมู่ที่ 8	บ้านซาบอน
หมู่ที่ 9	บ้านห้วยใหญ่ใต้		

บึงกกเรียง, หมู่บ้าน

+ นางชุ่ม สอนาส อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ 2 ตำบลห้วยใหญ่
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านบึงกกเรียง เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม
2536 ว่า +

++ คนเข้ามาอยู่ก่อนแม่น้ำ เล้าให้แม่ฟังว่ามัน เป็นยั้งหันหนะ เป็นบึง เป็นหนองมีน้ำขัง
บึงมันกะป่าใหญ่ มันมีดินเสียงทางนี้เข้า เอ็นมันล้มเสียงนะ มันขึ้นตามข้างบึง ข้างหนองหันนะ น้ำในบึง
กินป่าได้มันเป็นบึงวัว บึงควยลงบนอน เข้ากินน้ำบือ านบึงปายูกะชุมเดี๋ยวนี้บึงมีแล้ว เข้าถ่มเป็นส่วน
เป็นนา เบ็ดแล้ว คั้นนายเข้าตั้งบ้านให้กะ เอาชื่อตามชื่อเดิมเป็นนะ บึงกกเสียงเด็คคักดีปานาค ++

+++ จากคำบอกเล่าของคนรุ่นก่อนกล่าวว่า มีแหล่งน้ำที่เรียกว่าบึงอยู่ในบริเวณนี้

และมีต้นส้มเรียง หรือชามะเรียงขึ้นอยู่ริมบึงเป็นจำนวนมาก บึงนี้วัวควายชอบลงไปนอนรากร
ไม่ดื่ม น้ำในบึงเพราะสกปรก เขาตีมน้ำจากบ่อซึ่งขุดขึ้นเอง ในบึงมีสัตว์น้ำอาศัยอยู่ชุกชุม เมื่อทาง
ราชการอนุญาตให้ตั้งหมู่บ้าน ราษฎรจึงพร้อมใจกันให้ชื่อว่า บึงกกเรียง ตามสภาพความเป็นจริง
เพราะเห็นว่าเป็นชื่อที่เหมาะสมที่สุด ปัจจุบันบริเวณบึงนี้กลายเป็นที่นาที่สวนไปหมดแล้ว +++

++++ หมู่บ้านบึงกกเรียง

บึง หมายถึง ที่ลุ่มน้ำขังอยู่ติดกับลำน้ำหรือแม่น้ำ ลักษณะคล้ายบึงหรือหนอง มีพืชผักและ
สัตว์น้ำมาก

กกเรียง หมายถึง ต้นเรียง มาจากคำว่า ต้นส้มเรียง ซึ่งเป็นภาษาคำถิ่น ภาคกลางเรียกว่า
ชามะเรียง พุ่มเรียงก็เรียก เป็นพรรณไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง เปลือกของลำต้นเรียบเกลี้ยง
ใบยาวเรียว ปลายใบแหลม ออกดอกเป็นช่อสั้น ๆ ตามกิ่ง ดอกมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ผลจะห้อยลงมา
เป็นระย้าลักษณะของผลคล้ายรูปไข่ มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.8 เซนติเมตร ยาวประมาณ
1.5-2 เซนติเมตร ผิวเรียบ ผลหนึ่งจะมีเมล็ดอยู่ 1-2 เมล็ด เมื่อสุกผลมีสีดำ รับประทานได้
มีรสหวานปนเผือก หรือคำว่าจาเรียงอาจหมายถึงร้องเพลง

หมู่บ้านบึงกกเรียง ในที่นี้หมายถึง หมู่บ้านที่มีที่ลุ่มน้ำขังมีต้นเรียงขึ้นอยู่รอบ ๆ จำนวน
มาก และมีอยู่ต้นหนึ่งซึ่งเป็นต้นที่ใหญ่ที่สุด

บึงกกเรียง ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ บึง กก และเรียง เรียง เป็นคำนามคำที่ 3
ขยายคำว่า กก ซึ่งเป็นคำนามคำที่ 2 ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 ขยาย บึง ซึ่งเป็นคำนามที่เป็น
คำหลักจะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายที่แสดงลักษณะ
เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

ห้วยใหญ่, หมู่บ้าน

+ นางชุ่ม สอนาส อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ 2 ตำบลห้วยใหญ่
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านห้วยใหญ่ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม
2536 ว่า +

++ อ้นบ้านใหญ่หน่อดีเข้าเือนาสื่อคองห้วยใหญ่ น้ำไหลมาแต่เข้าอ้อมนางพูนนะ แปะแนว
เดี่ยว เข้าชัยภูมิ มันลงไปพักพูนเดียนจุฬารณพูนหนะ อ้นของเฮาคันมันไหลต่างลงมาเทิงห้วย กก

ห้วยแท้ ๆ มันกว้างจ้งคันมันไหลเข้ามาในบ้านหมู่บ้านคน มันซึคือ แคบนะ อีหล้า มันไหลมาตกไฮตก
 นาพื้นะเลย เอ็น้ำให้ยาใหญ่ แต่ก่อนนะน้ำเอ็งเล้าให้พ้งเค่อ อีนครองให้ยาใหญ่นะ แมจ่าได้เลยละมือ
 วันที่ลีส่องกันยา เนิงเก้านะ น้ำให้ยแม่บ่ ผ่นตกจ้ง มือเวนมื่อค้ำกะตกยูที่พื้นะ ตกมื่อคืน
 น้ำให้ยาใหญ่มันไหลลงมาพ้งเข้าเป็นลูก ๆ น้ำมันแข็งหลาย อีน้ำตกลงมาแดงจ้งคิง อีน้ำดินนะ
 เข้าพ้งลงมาอีข้าง เทิงหมู เทิงควยตายเบ็ด คนให้ยาใหญ่ตายลีสเบ็ดคนข้างตายโตเนิง คนน้ำเลา
 ก็ตายยี่ลีส่องคน ฮวมยี่ลีส่องคนนะ มันแข็งบ่แข็งก็เบ็งเทอะ อีคนบ้านน้ำเลาตายดี น้ำเข้ามันแปะ
 กันเดะ เพ็นไปบู้กตามลีสเข้า คันน้ำมากะหนีบ่ทัน อีบ้านให้ยาใหญ่คนอยู่ดีพื้นะจ้งหวัดเลย ชัยภูมิ
 ขอนแก่น บ้านเฮากะล่มล็ก ล่มเก้า เพ็นมาซื้อไฮ ซ้อนา เอ็ดอียังกะดีเบ็ดบูบ้าน้ำท่า เข้ามักกัน
 กะยอยกันมาจนเป็นเฮียนั้นนะ จ้งเอ็งบ้านตามลือคองให้ยาใหญ่พื้นะ **

+++ หมู่บ้านห้วยยาใหญ่ ตั้งชื่อตามคลองที่ชาวบ้านเรียกว่า คลองห้วยยาใหญ่ คลองห้วยยาใหญ่
 มีต้นกำเนิดจากภูเขาคุ่มนาง ซึ่งอยู่ติดกับภูเขากันอาณาเขตรอยต่อจังหวัดเพชรบูรณ์กับจังหวัดชัยภูมิ
 ต้นน้ำซึ่งเกิดจากภูเขานี้ส่วนหนึ่งจะไหลมาทางตำบลห้วยยาใหญ่ อีกส่วนหนึ่งก็จะไหลลงสู่เขื่อนจุฬาภรณ์
 ต้นน้ำของคลองห้วยยาใหญ่จะลึกและกว้างมาก ครั้นไหลผ่านหมู่บ้านที่ราษฎรตั้งบ้านเรือนอยู่ลำน้ำ
 แควลง เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2519 ผ่นตกหนักมาก น้ำได้เซาะภูเขาพังทลายลงมา สร้าง
 ความเสียหายให้กับราษฎรและหมู่บ้านใกล้เคียงคือ ชาวในนาและพืชไร่เสียหาย สัตว์เลี้ยงล้มตาย
 เป็นจำนวนมาก ราษฎรบ้านห้วยยาใหญ่เสียชีวิต 18 คน ราษฎรบ้านน้ำเลาเสียชีวิต 22 คน รวม 40
 คน ช้างล้ม 1 เชือก สาเหตุที่มีคนตายเป็นจำนวนมาก เพราะราษฎรเหล่านี้ไปสร้างบ้านเรือน
 อยู่ตามซอกเขา กระแสน้ำไหลมาอย่างรวดเร็วและรุนแรงจึงทำให้เขาเหล่านั้นหนีน้ำไม่ทัน
 ราษฎรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านห้วยยาใหญ่ส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดเลย ชัยภูมิ ขอนแก่น ส่วนนา
 จังหวัดเพชรบูรณ์ก็มีที่อพยพจากอำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า เขาเหล่านั้นเห็นว่าที่คลองห้วยยาใหญ่
 อุดมสมบูรณ์ จึงทยอยมาสร้างถิ่นฐานอยู่กันหนาแน่น และตั้งชื่อหมู่บ้านที่พวกตนอาศัย ว่าบ้านห้วยยาใหญ่
 ตามชื่อคลอง +++

++++ หมู่บ้านห้วยาหญ่

*ห้วย

าหญ่ หมายถึง ใด มีขนาดกว้างมาก

หมู่บ้านห้วยาหญ่ หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำน้ำที่ไหลมาจากภูเขา มีลักษณะกว้างาหญ่

ห้วยาหญ่ ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้วย เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก าหญ่ เป็นคำขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++++

โป่งหว่า, หมู่บ้าน

+ นางซุ่ม สอนาส อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ 2 ตำบลห้วยาหญ่ อาเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านโป่งหว่า เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2536 ว่า +

++ อีน้เด็กี่หั้น ไซ่! ไม้ด้ ไม้แดง ไม้สะเคียน ไม้สะเลียง ไม้หลายจ้ง อะยังอู้สาปะบิระ บ่มีคนกายเลย มันล่มบรูณะขนาดไหนเทอะ อีน้เเข้าบอิตายเบ็ดเคะละ อะฮ้ายก็ มีข้างหั้นกะ กวง เก้ง หมู หลายจ้งมันลงบกินบึงเค็ง ลูกว่า เค็ง คั้นข้างมันเค็งก็ว่าขันดี มีนายพานว่าลื้อ พานแดง คามี่ เห็นบท่าช่องบ่า ท่าเนี้ยเค็งข้างป่ากะซบ กะแลนเข้ากอโพบ่าห่าง จงมันแยะเข้าบ หม่ามโพกะบักเคะ เข้ากะว่าเฮ็ดซ้งเด้อป่าข้างลงก็พากันกะกันบน บลั่มมันซ้งตาย คั้นข้างตาย เข้ากะมาอู้มากินเคะ แงหั้นเบงนี้ บ่เป็นน้ำแล้วเป็นน้ำเป็นนา เป็นบ้านคนบเค็ด กะเอ็งน้ำม่ง เนี้ยมากินบึงกินหว่า เป็นบ้านบึงหว่าซ้งแล้ว ++

+++ แต่ก่อนนี้บ้านโป่งหว่าอุดมสมบูรณ์มาก มีพรรณไม้หลายชนิด เช่น ไม้ประดู่, ไม้แดง, ไม้เจเลียง ฯลฯ และมีสัตว์ป่านานาชนิด เช่น ช้าง กวาง เก้ง หมูป่า ฯลฯ สัตว์เหล่านี้มักจะลงมากินดินบึงและลูกหว่าสุกที่หล่น แม้ป่านี้จะอุดมสมบูรณ์เพียงใดแต่ถ้าใครเข้าบ มักจะบ่รอดชีวิตกลับมา นายพานแดง คามี่ซึ่งเป็นผู้นำตั้งรกรากอยู่บริเวณนี้เป็นคนแรกเล่าให้

วิทยากรฟังว่า ได้เดินทางบาทของป่าและลำน้ำอันบริเวณที่สัตว์จะลงมากินดินโป่ง และกินลูกหว่าสูก ช้างป่าได้กลิ่นคนจึงวิ่งไล่พรานแดง คามี่ จนเขาต้องเข้าไปหลบในกอไผ่จึงรอดชีวิตมาได้ เพราะหนามไผ่จะแทงวงช้างทำให้ช้างเจ็บปวด หลังจากนั้น พรานแดง คามี่ ปรีกษา กับพรานอื่นว่าจะทำอะไรจึงจะล้มช้างตัวนี้ได้ ในที่สุดได้ไปทาพิธินบนานเจ้าป่าให้ช่วยพรานแดง คามี่ ล้มช้างป่าได้สำเร็จแล้วจึงมีผู้คนเริ่มอพยพเข้ามาหักร้างถางพงตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพ ทานา ทาไร่ จากที่เคยเป็นป่ากลายเป็นหมู่บ้านและได้ชื่อว่า โป่งหว่า นั่นเอง +++

++++ หมู่บ้านโป่งหว่า

โป่ง หมายถึง ดินเหนียวมีรสเค็ม มีสีชาวมแดงอยู่ตามป่า

หว่า หมายถึง พรรณไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง สูงประมาณ 10-25 เมตร ใบเป็นใบเดี่ยว สีน้ำตาลแดง รูปรีกว้าง 5-9 เซนติเมตร ยาว 9-15 เซนติเมตร บลาใบแหลม โคนใบมน ผิวใบมัน ออกดอกสีขาวเป็นช่อตามซอกใบ ผลมีรูปร่างคล้ายรูปไข่ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.8 เซนติเมตร ยาวประมาณ 1.5-3 เซนติเมตร มี 1 เมล็ด เปลือกแข็งของลำต้นนำมาต้มน้ำดื่มแก้โรคบิด เปลือกสดใช้อมแก้ปากเปื่อย ผลดิบรับประทานแก้ท้องเสีย ผลสุกรับประทานได้ เมล็ดใช้ต้มน้ำดื่มรับประทานเพื่อช่วยลดน้ำตาลในเลือด และถอนพิษไข้

หมู่บ้านโป่งหว่า หมายถึง หมู่บ้านที่มีดินโป่งและมีต้นหว่าต้นใหญ่ต้นหนึ่ง

โป่งหว่า ประกอบด้วยคำ 2 คำ โป่ง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก หว่า เป็นคำนามขยาย คำหลักจะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นพื้นดินที่มีรสเค็ม ++++

น้ำเค็ม, หมู่บ้าน

+ นางชุ่ม สอนาส อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ 2 ตำบลห้วยใหญ่
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านน้ำเค็ม เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม
2536 ว่า +

++ อันน้ำเค็มว่าชั้นดี มันเป็นน้ำคอง มันมาจากพื้นหนองเข้าตะเวณชั้นพื้นหนองแปะชัยภูมิ
เคาะละ คั้นมันไหลมาทางพี อันต้นไม้หนะมันขึ้นบือนได้มันกะชั้นเคาะ ต้นไม้ต้นไล่แถวฮิมคองหลายจึง
อันที่มันมีไต้นเคี่ยบีกาใหญ่เลยไต้นึง อายุฮาวจักล้อยปีพื้นหนอง คั้นมันแก้มันล่นฮอยน้ำอันนี้หนะ เป็น

ส่ายใบเลื่อย กะเอ็๋นตามนี้เต๊ะมันเป็นอย่างที่ คือลู้กเค็๋นมันฮอยน้ำเค็๋นจั่ง ำค่นำไปผ่านหมากะเอ็๋น
น้ำเค็๋น น้ำเค็๋นเป็นลื้อดองก้อน คั้นมีบ้านคนเฮาเอ็๋นทีหลังเต๊ะ ++

+++ หมูบ้านน้ำเค็๋น ตั้งอยู่บริเวณริมลำน้ำซึ่งมีต้นเกาเฒ่ามาจากภูเขาด้านทิศตะวันออก
ของจังหวัดเพชรบูรณ์และเป็นเวดติดต่อกับเทือกเขาของจังหวัดชัยภูมิ สองฝั่งคลองเต็มไปด้วย
พรรณไม้หลายชนิดเพราะเป็นที่ชุ่มชื้น มีต้นมะเดื่อขนาดใหญ่ต้นหนึ่งคะเนว่ามีอายุราว 100
ปีเศษ เมื่อผลมะเดื่อสุกมันจะตกลงไปในคลองลอยไปตามสายน้ำดังกล่าว จึงเรียกที่นี้ว่า น้ำเค็๋น
เมื่อราษฎรอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานจึงให้ชื่อหมู่บ้านของตนว่าบ้านน้ำเค็๋นตามลักษณะเด่นของคลองที่
อยู่หมู่บ้านนั้น +++

++++ หมูบ้านน้ำเค็๋น

* น้ำ

เค็๋น มาจากคำเต็มว่า มะเดื่อ เป็นพรรณไม้ยืนต้นเนื้ออ่อนขนาดใหญ่ เติบโตเร็ว และ
ผลัดใบในฤดูร้อน ลำต้นมีเปลือกเรียบสีเทา บางครั้งอาจแตกเป็นร่องเล็ก ๆ ใบเป็นใบเดี่ยว
ขนาดใหญ่ ปลายใบมนแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ ใบมีสีเขียวเข้ม สากคาย ำต้นมีต่อม
เล็ก ๆ สีแดง ออกดอกเป็นช่อสีขาวนวล มีผลออกเป็นพวง ตามลำต้นตั้งแต่โคนต้นไปจนถึงปลาย
ผลอ่อนมีสีเขียวเข้ม รสฝาด ำใช้ต้มจิ้มน้ำพริก ผลแก่มีสีแดงเป็นอาหารสัตว์ป่า เปลือกำใช้ต้ม
เอาำใช้ต้มแก้ท้องร่วง ำใบตากำให้แห้งบดละเอียดผสมน้ำผึ้งรับประทาน ถอนพิษเมื่อคั้นน้ำสำรพิษ
เข้าไป ลำต้นที่แห้งสุกผสมกับำรช่นย่างทำได้จุดไฟ รำก นำมาต้มดื่มเพื่อขับเสมหะและแก้พิษ
ใช้ทุกชนิด

หมู่บ้านน้ำเค็๋น หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำน้ำและมีต้นมะเดื่อขนาดใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง

น้ำเค็๋น ประกอบด้วยคำ 2 คำ น้ำ เป็นคำถามที่เป็นคำหลัก เค็๋น เป็นคำนามขยายคำหลัก
จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะ
ทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

ห้วยแห่น, หมูบ้าน

+ นางชุ่ม สอนาส อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ 2 ตำบลห้วยแห่น
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านห้วยแห่น เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม
2536 ว่า +

++ ที่มาที่ไปบ้านห้วยแห่นชั้นดี กะตั้งนาห้วยแห่นนะ มีดินเหนียวเต็มเบ็ด แล้วมีน้ำไหล
ผ่านใบหิน กะตั้งบ้านอยู่ที่นั่นเลย เอ็นบ้านห้วยแห่น เนี่ยมันลงมากินลูกแพะทุกเมื่อค่ำด คนเ็น
ห้วยแห่นที่นั่น เห็นใบป่า เห็นกะบมอยถึงเนี่ยอยู่แถวทุ่งมะ กะได้วันและดสองไต ก็เ็นห้วยแห่น
เป็นบ้านตั้งใหม่ ความจริงกะบ้านห้วยแห่นที่หละชัชชยายอ้อกใบไม้ เห็นว่าดีอยู่ดีกันดี อ้อกใบที่
ละหลังสองหลัง ที่นี้หลายเข้ากะเลยได้ตั้งบ้านขึ้น กะเอิ้นนาเ็นเหนียนาห้วยเ็นมันเป็น
ซึ่งชื่อว่า ++

+++ หมูบ้านห้วยแห่นตั้งชื่อตามลาห้วยแห่น เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่ริมลาห้วยที่มีดินเหนียวชั้นอยู่
เป็นจำนวนมาก สัตว์ป่ามักลงมากินลูกแพะที่หล่นอยู่ใต้ต้นทุกวัน ราษฎรจากบ้านห้วยแห่นพากัน
ออกมาช้หมูยั้งสัตว์ป่าที่มากินลูกแพะ และได้สัตว์กลับบ้านวันละตัวสองตัว หมูบ้านนี้เ็นบ้านตั้งใหม่
มีราษฎรจากบ้านห้วยแห่นอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่เพราะที่อยู่เดิมมันอยู่กันอย่างแออัดไม่มีที่ทำการ
และชาวบ้านเห็นว่าที่ที่จะไปอยู่ใหม่อุดมสมบูรณ์ และชาวบ้านในหมู่บ้านใหม่ก็ให้ชื่อว่า ห้วยแห่น
ตามชื่อของลาห้วย +++

++++ หมูบ้านห้วยแห่น

* ห้วย

แห่น หมายถึง พรรณไม้เนื้ออ่อนขนาดใหญ่ ลำต้นตรง ผิวของลำต้นเรียบและเป็นสีเทา
ขาวเป็นขาวเขียวเทาแข็ง ออกดอกเป็นช่อสีแดงอมชมพูกระจายอยู่ตามกิ่ง ผลเมื่อสุกสีจะแดงเข้ม
เป็นอาหารของสัตว์ป่า ลำต้นใช้ทำฟืน

หมู่บ้านห้วยแห่น หมายถึง หมู่บ้านที่มีลาห้วยและมีดินเหนียวชั้นอยู่เป็นจำนวนมาก

ห้วยแหวน ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้วย เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก แหวน เป็นคำนามขยาย คำหลักจะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

ชาบอน, หมูบ้าน

+ นางชุ่ม สอนาส อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ 2 ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านชาบอน เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2536 ว่า +

++ ชาวทับี้ เดี่ยวนี้มันอีเปิดแล้วแต่กั้นะ ย่างใบที่บดก็เป็ชชา มันเปิดเนะ อื่นน้ำนะ มันไหล ๆ บุด บุด บุด ก็ยังวานชาบมียังละ เดิมเปิดอ้นบอนนะ เข้ามาได้บู้กมันเกิดเอง ผู้แกง เป็นกักินได้ ผู้แกงบ่เป็นกักินกะบ่ได้ เดี่ยวนี้มันมีแล้ว ก้มเป็นบ้านคน เป็นนา เป็นสวนใบเปิดแล้ว ชาบอนนี้ดีเป็นบ้านตั้งใหม่ คนกะอันเดียวกับห้วยใหญ่แล้ว คนมีหลายขึ้นเดะ เบ็งดูแล้วคนลาวนะ หลาย เลย ซ่อนแกน ซัยภูมิ บ้านเฮากะลุ่มลึก ลุ่มก้านั้น คือว่าบ้านตั้งบ้านเดิมอดยาก หากิน กะฮิด ลำคั่วมากกะเห็นว่ามันลุ่มบูนกะกับใบช้วนที่ช้วนน้องมำกันเดะ มันคืออย่างชี้แล้วอ้นชาบอนนะ เขากะมาบู้ก่อสร้างกันม่งชาเกาะละ กะเอิ้นนาบ่อนเพ็งมาสร้างมาแบ่งไว้ทนะ++

+++ แต่ก่อนบริเวณนี้มีแหล่งน้ำตื้นดินมากมายและมีน้ำพุร้อนขึ้นมาอยู่ตลอดปี มีต้นบอนขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ต้นบอนนี้เอาไปประกอบอาหารได้ ถ้าคนที่แกงชานาญบอนก็จะไม่คัน บัจจุบันไม่มีทั้งแหล่งน้ำและต้นบอน เพราะราษฎรได้เข้าไปครอบครองเป็นที่นา ที่สวนและที่อยู่อาศัยไปหมดแล้ว ชาบอนเป็นหมู่บ้านตั้งใหม่แยกจากหมู่บ้านห้วยใหญ่ หมู่ที่ 3 ราษฎรส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดเลย จังหวัดขอนแก่น ส่วนราษฎรในจังหวัดเพชรบูรณ์ก็มีมาจากอำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า เขาเหล่านั้นให้เหตุผลว่า ท้องถิ่นเดิมการทามาหากินผืดเคือง แรกทีเดียวมากัน 3 ครอบครัว เมื่อมาเห็นความอุดมสมบูรณ์ของท้องถิ่นนี้จึงกลับไปชักชวนญาติพี่น้องไปตั้งถิ่นฐานบริเวณชาที่มีต้นบอนขึ้นอยู่ และเรียกชื่อบ้านที่พวกตนปลูกสร้างว่า บ้านชาบอน +++

++++ หมู่บ้านชาบอน

* ชา

บอน หมายถึง พรรณไม้ล้มลุก ต้นคล้ายเผือก ชอบขึ้นในที่ชื้น ตรงโคนใบกลมแคบ ใบมีความยาวประมาณ 15-60 เซนติเมตร กว้างประมาณ 5-15 เซนติเมตร ก้านใบยาวประมาณ 40-60 เซนติเมตร ก้านใบนามาลอกเอาเปลือกออกใช้ประกอบอาหาร หรือนำมาต้มเอาน้ำดื่มรักษาอาการไอและขับเสมหะได้ บอนมีหลายชนิด บางชนิดใบมีสีต่าง ๆ นิยมปลูกไว้เป็นไม้ประดับ

หมู่บ้านชาบอน หมายถึง หมู่บ้านที่มีน้ำไหลผุดขึ้นมาจากใต้ดินและมีต้นบอนขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก

ชาบอน ประกอบด้วยคำ 2 คำ ชา เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก บอน เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ

สภาพทั่วไปของตำบลหนองไผ่

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลหนองไผ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ	จดตำบลสะเดียง	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศใต้	จดตำบลบ้านโตก	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	จดตำบลนาป่า	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	จดตำบลบ้านโตก	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลหนองไผ่ แบ่งการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

หมู่ที่ 1	บ้านตลิ่งชัน	หมู่ที่ 2	บ้านห้วยนา
หมู่ที่ 3	บ้านหนองไผ่	หมู่ที่ 4	บ้านคลองซุด
หมู่ที่ 5	บ้านสักแห้ง	หมู่ที่ 6	บ้านคลองสาโรง

ตลิ่งชัน, หมู่บ้าน

+ นายเหม กิตติกุลพันธุ์ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 124 หมู่ 3 ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงประวัติของชื่อหมู่บ้านตลิ่งชัน เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2536 ว่า +

++ ทาไมลือหว่าบ้านตลิ่งชันลึกลับ มันเป็นของมันอย่างนั้นแท้ คือมันมีสายน้ำ มันมาจากคลองบ้านพิทักษ์คลองห้วยชันมาจับกันเหนือบ้าน แล้วก็ไหลมา เป็นคลองตลิ่งชันเข้าบ้านนี้ลึกลับจังจะเดี๋ยวนี้อีกยังลึกลับอยู่นั้นแล้ว ยืนอยู่ข้างบนนำมามองลงไปบนคลองตลิ่งชันจิ่ง หน้าก็ว่ หล่นปุ้ปู้ใช้น้ำในคลองนี้เนะกิน ดึกขึ้นเมาอาบข้างบน ปากก็หลาย เดียวนี้มันเอาทะเลสะกักะปึกจิ่ง **

+++ สาเหตุที่ชื่อว่า บ้านตลิ่งชัน เนื่องจากมีลำน้ำจากคลองบ้านพิทักษ์และคลองห้วยชันไหลมาบรรจบกันทางด้านทิศเหนือ เป็นคลองน้ำเพียงสายเดียวที่ไหลผ่านบ้านเรือนของราษฎร ตลิ่งของลำคลองนี้ชันและลึกมาก ราษฎรได้อาศัยน้ำในคลองนี้อุปโภคบริโภค ปัจจุบันน้ำในคลองสกปรก

ส่วนตลิ่งก็ยังคงชันอยู่เหมือนเดิม +++

++++ หมู่บ้านตลิ่งชัน

ตลิ่ง หมายถึง บริเวณของฝั่งของคลองหรือแม่น้ำซึ่งอยู่ถัดจากผิวน้ำขึ้นไป

ชัน หมายถึง ตรงสูงขึ้นไปจากพื้นราบ

หมู่บ้านตลิ่งชัน หมายถึง หมู่บ้านที่มีบริเวณฝั่งคลองที่สูง

ตลิ่งชัน ประกอบด้วยคำ 2 คำ ตลิ่ง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ชัน เป็นคำกริยาขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียก ส่วนหนึ่งของลำน้ำ++++

ซอนไพธ, หมู่บ้าน

+ นายเหม กิตติกุลพันธุ์ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 124 หมู่ 3 ตำบลซอนไพธ อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงประวัติของชื่อหมู่บ้านซอนไพธ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2536 ว่า +

++ ซอนไพธเป็นบ้านดั้งบ้านเดิมคู่มาทับเพ็ดชะบุรีณี่ละ ดูจากสะเนนนะก็ใช้เส้นในบ่านนี้ ลาดยางมะตอย ช้างนอกป่าเซ่เลยละ มันเป็นอย่างจ้ไ้บ้านซอนไพธนะ มีนายพานไปหล่าเนี้ย แถว ๆ ไ้มันเป้นป่าเขาสาเนาไพ ก็บ้านั้นเนะไปเจออะหมู หมูตัวนั้นสีหม่นคือเป้นสองสี กางคินก็ไล่ หล่ากันไปหมูกีบอดเจ็บ มันก็หม่น ป่าไปเส้อย ซอนปานั้นหนะ ป่าพงขนาดด่วมหลังข้างมิด พอเค้าสร้างวัดขึ้นก็เลยเป้นวัดหมูหม่นอยู่ตงจั้น เพาะว่าหมูมันลบมาเตะ พอมีบ้านคนกะจี้ดกะจ่าย ป่าพงตงนี้ก็เลยเสี้ยกไฟ ป่าเนะเค้าเสี้ยกไฟ ว่ามันบ่เพาะก็เสี้ยกว่าบ้านไพ ที่นี้หมูมันหม่นไปตาม ป่าสกเค้าเสี้ยกว่า มันซอนไป ก็เลยเสี้ยกนามว่า ซอนไพธ คือบ้านนี้ซอ ช้าง เค้าออกเป้น ซอใส่ ไซ้ชะอย่างจั้น ที่นี้ตามยะวัดสาดเค้าก็เล่าไปอีกแนวหนึ่งว่า สมัยกรุงศรีอยุธยาหน้าหนู มีกะชัคไทย ชื่อพะมหารธรรมลาซาเดินทัพผ่านแถวนี้ เอ จะก๊ีบเมียงหลวงลิจะขึ้นไปทางเหนี้ยก็บ่ได้ตามชัคลู้ แต่ว่าเดินทัพผ่านมา อ้อย เสียงตั้งกันจั้ง มากันบ่ไซ้เน้อย ที่นี้ไ้ที่คนสร้างบ้านอยู่หัวไหล่บ่ายนำ ตักกะเัจหว่าซ่าซึกบู้กว่า ก็วิ่งหนีตะเหลิดไปลวมกันเป้นกุ่ม พอเค้าเดินทัพผ่านไปเลยมาลวมกันเป้น กุ่มากัดตงที่หนีทัพเขานะ ไ้ที่เคยกะจี้ดกะจ่ายก็มากองอยู่ที่เดียวกัน แล้วก็ให้ลือว่าบ้านซอนไพธ เพาะหวังหนีกองทัพก็หม่นไปตามป่าพง กัวเขาเตะโดยมดแม้งก็คักบ่กัว อย่างตะซาบก็ค่นี่นํากะลูด

านมะขามมาย่างกับปูนแดง ปิดปากแพบ้อย ๆ มันคุดพิษออกได้ ++

+++ บ้านซอนไพรเป็นบ้านดั้งเดิมที่ตั้งขึ้นมาพร้อมกับจังหวัดเพชรบูรณ์ สังเกตได้จากเส้นทางคมนาคมระหว่างจังหวัดจะขาดถนนในหมู่บ้าน และที่เห็นอยู่ปัจจุบันเป็นเส้นทางที่ทางราชการได้สร้างขึ้นใหม่ สาเหตุที่หมู่บ้านนี้ชื่อ ซอนไพร นั้นมีเรื่องเล่ามาว่า นายพรานใบล่าสัตว์ป่า ได้ยิงหมูป่าสีหม่นได้รับบาดเจ็บ มันจึงต้องซอนป่าพวงหนึ่จากการไล่ล่าของนายพราน พงหญ้าป่ามีความสูงขนาดท่วมหลังช้าง เมื่อมีการสร้างวัดจึงใช้ชื่อวัดว่า วัดหมูหม่น ราษฎรได้เรียกบริเวณที่ตนตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายกันอยู่ว่า บ้านไพร ซึ่งหมายถึงป่า ส่วนคำว่า ซอน ก็มาจากอาการของหมูป่าที่แหวกป่าให้เป็นช่องเพื่อหาทางเอาตัวรอด จึงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า บ้านซอนไพร านเชิงประวัติศาสตร์นั้นเมื่อผู้รู้เล่าว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาพระมหาธรรมราชาได้เดินทัพผ่านมาถึงบริเวณนี้ ราษฎรที่ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายกันอยู่ก็พากันแตกตื่น คิดว่าข้าศึกจะยกทัพมาตี จึงหนีเข้าป่าไปรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม ครั้นเหตุการณ์สงบราษฎรจึงสร้างบ้านเรือน และประกอบอาชีพอยู่ในบริเวณที่เคยเป็นที่หลบซ่อนจากนั้นได้เรียกชื่อหมู่บ้านของตนว่าซอนไพร เพราะราษฎรต่างพากันซอกซอนหนีกองทัพของพระมหาธรรมราชา จึงวิ่งหนีเข้าป่าพวงหนึ่บ ต้องแหวกหญ้าให้เป็นช่องเดินได้เพื่อหาทางเอาตัวรอด แม้ถูกแมลงมีพิษกัดก็ไม่กลัว เช่น ถูกตะขาบต่อย เขาจะเอาใบมะขามเคี้ยวกับปูนแดงปิดตรงที่ถูกสัตว์ต่อย คอยเปลี่ยนยาบ่อย ๆ ยานี้เชื่อว่า จะถอนพิษตะขาบได้ +++

++++ หมู่บ้านซอนไพร

* ซอน

ไพร หมายถึง ป่า

หมู่บ้านซอนไพร านที่นี้หมายถึงกริยาของคนที่ใช้มือแหวกป่าเป็นช่องพอให้ตัวผ่านไปได้

ซอนไพร ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ ซอน และไพร ซอนเป็นคำกริยาที่เป็นคำหลัก ไพร

เป็นคำนามขยายคำหลัก ชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักเป็นคำที่มีความหมายแสดงอาการของบุคคลและสัตว์++++

คลองซุด, หมู่บ้าน

+ นายเหม กิตติกุลพันธุ์ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 124 หมู่ 3 ตำบลชอนไพร อำเภอร่อง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านคลองซุด เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2536 ว่า +

++ เดิมทีคลองซุดก็เป็นคลองจากบ้านโตก มีน้ำไหลมาจากเขาบ้านโตกเป็นลำห้วยมา แยกเป็นร่องน้ำน้อย ๆ แขน ๆ เอาเข้านาปลูกข้าวกัน คลองแห่งนี้จะไหลลงน้ำซัดกับแม่น้ำเอะ มีน้ำไหลลงที่นาที่บ้านซุดแห่งนี้ละ แต่ก่อนมีผู้เฒ่าเรียกว่าบ้านคลองซุด เพราะคลองมีน้ำมาซุดตรงนั้นพอดีเอะ จะฟังบั้งดีเลี้ยงใจจึงทำเป็นคลองซุด ++

+++ คลองซุดแต่เดิมเรียก คลองซุด เพราะเป็นลำน้ำซึ่งมีต้นกำเนิดจากภูเขากันโตก และไหลผ่านหมู่บ้านโตกด้วย และน้ำจากคลองบ้านโตกนี้มาได้ไหลลงแม่น้ำป่าสัก แต่กลับไหลผ่านร่องน้ำเล็ก ๆ และแคบเข้าไปในนาของชาวบ้าน ลำน้ำสิ้นสุดลงในพื้นที่นาของชาวบ้าน ชาวบ้านจึงเรียกชื่อบ้านที่ตนตั้งบ้านเรือนอยู่ว่า คลองซุด ตามชื่อคลอง คงเป็นเพราะฟังไม่ชัด คลองซุดจึงกลายเป็น คลองซุด +++

++++ หมู่บ้านคลองซุด

*คลอง

ซุด มาจากคำว่า สุด หมายถึง ลื่น จวบ

หมู่บ้านคลองซุด มาจากคำว่า หมู่บ้านคลองซุด หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำน้ำมาลื่นล้นบริวารนี้

คลองซุด ประกอบด้วยคำ 2 คำ คลอง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ซุด เป็นคำกริยาขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++

ป่าสักแห้ง, หมู่บ้าน

+ นายเหม กิตติกุลพันธุ์ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 124 หมู่ 3 ตำบลชอนไพร
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านป่าสักแห้ง เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม
2536 ว่า +

++ ป่าซึกป่าซึกน้ำซึกาใหญ่เด้ มันเป้นคองน่านแยกมาจากน้ำซึกาใหญ่อีกทีหนึ่ง คือมันอย่างจี่
ป่าซึกแห้งบ้านนี้มา มีที่หลังก็พวกบ้านนี้เขื่อนพื้เนาะ พอจี่เลนแล้วก็ไปจับนาจับไพล่ทางนั้นเพาะคน
มันหลายขึ้น ที่นี้มันมันเป้นคองมาจากเขตตะเปาะนี้มัน ป่าซึกแห้งน้ำซึกาแก้หลอก แต่หวามันอยู่ดีด ๆ กัน
สองล้อยเมตราได้ตะพานข้ามมาบ้านปากน้ำก็เป็นป่าซึก เด้าเอาสือแม่บ้านซึกามาใช้เฉยเนาะ พอ
เวลาช่วงหน้าแล้งนี้มันลื้อนจืดมันจะแห้ง ล่าป่าซึกาใหญ่มันบ่แห้งเดะ มันมาแห้งนคองเล็กนี้ เด้าก็จี่
เสียวป่าซึกแห้ง คนบ้านชอนพื้เนาะไปอยู่ ต่อมา ๆ ก็เริ่มมีคนหล่มเก่า หล่มซึกมาจับนาจับไพล่
ไว้ว่ามันถูก เป้นบ้านขึ้นมาก็ให้สือบ้านป่าซึกแห้งตามสือคอง แต่หวาบ่อดบ่อยากนำ น้ำทองมันแห้ง
ก็เด้าใช้ล่าน้ำซึกาใหญ่มัน ++

+++ ป่าสักเป็นชื่อคลองขนาดเล็กซึ่งมีต้นกำเนิดจากภูเขาตะเขาะไหลผ่านหมู่บ้านมา
ห่างจากคลองนี้ไปประมาณ 200 เมตรมีแม่น้ำป่าสักซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่สุดของจังหวัดเพชรบูรณ์
ราษฎรเห็นว่า คลองที่ผ่านหมู่บ้านของตนยังไม่มีชื่อ จึงนำชื่อป่าสักมาใช้ เรียกคลองนี้ด้วย
เพราะอยู่ใกล้กัน นนคูลั้งน้ำนคองนหมู่บ้านเกิดแห้งจี่ง เรียกชื่อคลองป่าสักแห้ง ส่วนแม่น้ำ
ป่าสักจะมีน้ำตลอดทั้งปี ต่อมาราษฎรจากบ้านชอนไพร อำเภอเมือง อำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า
ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพทานา ทาไร่ เมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านแล้วจึงนำชื่อว่า บ้านป่าสักแห้ง
ตามชื่อคลอง +++

++++ หมู่บ้านป่าสักแห้ง

*ป่าสัก

แห้ง หมายถึง ไม่มี หมด

หมู่บ้านป่าสักแห้ง หมายถึง หมู่บ้านที่มีคลองป่าสักที่ปราศจากน้ำ

ป่าสักแห้ง ประกอบด้วยคำ 2 คำ ป่าสัก เป็นคานามที่เป็นคานหลักแห้ง เป็นคานขยายคานหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคานหลักซึ่งเป็นชื่อเฉพาะของแม่น้ำ ++++

คลองสาโรง, หมู่บ้าน

+ นายเหม กิตติกุลพันธุ์ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 124 หมู่ 3 ตำบลชอนไพร อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าถึงความหมายของชื่อหมู่บ้านคลองสาโรง เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2536 ว่า +

++ บ้านนี้เกิดนานแล้ว ได้ชักทำชิบปีจะได้ เดิมชื่อทุ่งกะดิน ก็คนชานชอนไพรนี่แล้วออกไปอยู่ คนไทยโพทะเล พิจิตรก็มี คนหล่มสัก คนหล่มเก่าก็มี อยู่ไปก็มาแต่งงานกันออกหลูกหลาน มาสมกันบ่รู้ว่า เป็นอะไรแล้วเดี๋ยวนี้ สมัยก่อนมีบ้านอยู่ลาวชิบหลังคาเลือน มาใหม่ ๆ ทุ่งมันลาบ ชุดหลูกหลูกตา ต้นกะดินทั้งบ้าน ได้จึงเสียดึงกะดินนั้นเนาะ ก็มาตากมาวางทำเป็นถีน่า ที่บ้านคนก็ไปตั้งเอาดีด ๆ คอง คองนำนี่ก็ขึ้นมาจากเขาตะเปาะ แล้วมีต้นสาโรงหลายจิง เขาก็หว้า คองสาโรงเตะ ต่อมา ๆ คนมาอยู่หลายเข้าก็ตั้งชื่อบ้านตามชื่อคอง ก็เลยเรียกบ้านคองสาโรงเนะ ++

+++ ชื่อบ้านคลองสาโรง เรียกมาประมาณ 50 ปีแล้ว ก่อนหน้านั้นเรียก ทุ่งกระดิน ราษฎรจากหมู่บ้านชอนไพร อําเภอเมือง อําเภอหล่มสัก อําเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และอําเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกประมาณ 10 หลังคาเรือน สาเหตุที่เรียกทุ่งกระดิน เพราะเป็นที่ราบมีต้นกระดินขึ้นอยู่เต็ม ราษฎร 10 หลังคาเรือนนี้ได้พากันไปสร้างบ้านอยู่สองฝั่งคลองมีต้นสาโรงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเรียกชื่อว่าคลองสาโรง เมื่อมีคนมากขึ้นและตั้งเป็นหมู่บ้านได้แล้วจึงให้ชื่อบ้านว่า บ้านคลองสาโรงตามชื่อคลอง +++

++++ หมู่บ้านคลองสาโรง

*คลอง

สาโรง หมายถึง พรรณไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ลำต้นเปราะ ผิวเปลือกเรียบสีน้ำตาลปนเทา ลักษณะของใบแผ่ออกเป็นรูปมือ ตามาวยมีขนนุ่ม ออกดอกเป็นช่อใหญ่ สีแดงหรือสีแดง มีกลิ่นเหม็น

ผลกลมขนาดเท่าผลพุทรา ผลอ่อนมีสีชมพูเรื่อ ๆ เปลือกนุ่ม ผลแก่เปลือกจะแข็ง เมื่อแตก้าออก
 ภายในมีเมล็ดติดอยู่เป็นแถว เมล็ดเหล่านี้มาใช้น้ำมัน หากนำมารับประทานจะเป็นพิษ
 มีอาการมึนงง เสียสติ

หมู่บ้านคลองสำโรง หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำน้ำไหลผ่านและมีต้นสำโรงเป็นจำนวนมาก
 ขึ้นอยู่ทั้งสองฝั่งลำน้ำ

คลองสำโรง ประกอบด้วยคำ 2 คำ คลอง เป็นคำหลัก สำโรง เป็นคำนามขยายคำหลัก
 จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทาง
 ภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

สภาพทั่วไปของตำบลระวีง

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลระวีงอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ จดตำบลนายม อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศใต้ จดตำบลนาเฉลียง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศตะวันออก จดจังหวัดชัยภูมิ และอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศตะวันตก จดตำบลห้วยสะแก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์

การปกครอง

ตำบลระวีง แบ่งการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้ คือ

หมู่ที่ 1 บ้านยางลาด	หมู่ที่ 2 บ้านวังซอน
หมู่ที่ 3 บ้านห้วยไร่	หมู่ที่ 4 บ้านระวีง
หมู่ที่ 5 บ้านนาหมวังสีมา	หมู่ที่ 6 บ้านยางกุด
หมู่ที่ 7 บ้านห้วยทราย	หมู่ที่ 8 บ้านชัยขมภู

ยางลาด, หมู่บ้าน

+ นายด่วน วงศ์อนุ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลระวีง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านยางลาด เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า ++ บ้านยางลาดสมัยก่อนโน้นกะ เป็นโคก เป็นดงกะมีแล้ว ที่นี้มีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่ หนองนี้ มีต้นยางใหญ่เกิดอยู่ตามหนองน้ำเยอะ ต้นเล็กก็มี ต้นใหญ่ก็มี มีบ้านแฝดสม สมัยก่อนมีคน ไปตัดน้ำยาง เอาใส่กะบอกทำกะได้ เพื่อก็กินน้ำยางเหี้ยลาดฮกตามป่าหญ้าป่าคา เลยเกิดเพใหม่ ลูกหลานน้ำยางก็ลาดไปทุกที่ทุกทาง ตามหนอง คอง บึง คองกะให้ชื่อวาคองยางลาด พอผู้คนไปตั้ง ถิ่นฐานตามอิมคอง ก็เลยตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นบ้านยางลาด คนอีสานหลาย คนลุ่มลึก ลุ่มเก่ากะมี กะมาแต่งงานกันกะกายมาเป็นลูกปะสมไปนะ ทั้งหมดนี้ถ้าโท นามสกุลบุญลือ เห็นแล้วให้ฟัง คือหว่าตะแกมาก่อนโค ++

+++ นายโท บุญลือ ซึ่งเป็นคนเหิงงานกลุ่มแรกที่อพยพมาตั้งหมู่บ้านเล่าให้ฟังว่า แต่ก่อนบ้านยางวาดเป็นป่าดงดิบ มีพรรณไม้หลายชนิดขึ้นอยู่เต็มไปหมด โดยเฉพาะไม้ยางมีมากที่สุด ชาวบ้านละแวกใกล้เคียงมากรีดเอาน้ำยางเพื่อเอาไปผสมกับไม้ผู้อื่นในกระบอกไม้ไผ่ทำเป็นไม้สำหรับจุดเทียนตะเกียง ดังนั้นป่าแห่งนี้จึงมีน้ำยางทราดพื้นดินเต็มไปหมด บางแห่งถูกไฟไหม้กินบริเวณกว้าง ทั้งนี้เนื่องจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของชาวบ้าน ครั้งชาวบ้านมาตั้งถิ่นฐานจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านยางวาดตามชื่อคลอง ผู้คนส่วนใหญ่อพยพมาจากภาคอีสาน ส่วนคนจากอำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ อพยพมาตั้งถิ่นฐานบ้าง และได้แต่งงานกับผู้คนอพยพมาจากภาคอีสานจนไม่สามารถแยกกลุ่มชนได้ ปัจจุบันเขียนว่ายางลาดตามเสียงที่ชาวบ้านออก +++

++++ หมู่บ้านยางลาด

*ยาง

ลาด มาจากคำว่า วาด หมายถึง อาการไหลของของเหลว ที่แผ่กระจายไป

หมู่บ้านยางลาด หมายถึงหมู่บ้านที่มีคนทำน้ำยางทราดพื้นดิน

ยางลาด ประกอบด้วยคำ 2 คำ ยาง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ลาด เป็นคำกริยาขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้ ++++

วังขอน, หมู่บ้าน

+ นายต่วน วงศ์อนุ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลระวิง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าประวัติของชื่อหมู่บ้านวังขอน เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ บ้านวังขอนนี้เป็นบ้านเก่าอีกสี่สิบกว่าปีนี่ว่า คืออย่างนี้ มันมีคอนมิ่งเกาใหญ่ต่อสองคน ไม้ล้อมขวางวังหันหนะ ชื่อบ้านกะตั้งตามเข้าเ็นบ้านวังคอนหัน เดิมทีคนด้านซ้ายหอบลูกหอบหลานมากะเต็มบ้านหันหนะ แล็กมันขิลวมอยู่กับบ้านยางหลาด ดันเ็นเืองหลายเ็นกะแยกออกมาที่พอสองพันห้าร้อยซิบสี่ ไร่ย...แต่โดนโผล่โผล่มาเ็นหว่านะทุกซ่หลาย น้ำเ้า น้ำกะพัดแพ่เด็กจ่มเ้าตาย

กะมี ผื่นหัวกลางคนวากเฝ้าแดงจ้มไปเฉย ๆ กะมี เจ็บป่วยหลายบทันเปทาหมอกะด้ายไล่ด้
มันทุกข์แท้ ๆ นะ ค่ะมีคอนแม่แดงลุ่มขวงคองกะดีเต็บ ได้ไต่ได้เคินกัน เป็นญูเป็นคูลหลายหันนะ++

+++ จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุว่า มีผู้คนอพยพมาจาก อาเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
มาอาศัยอยู่เป็นกลุ่มแรกประมาณ 40 ปีมาแล้ว เดิมหมู่บ้านวังขอนขึ้นอยู่กับหมู่บ้านยางลาด สาเหตุ
ที่ชื่อว่าบ้านวังขอน เพราะบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านมีวังน้ำกว้างลึก และมีต้นไม้แดงขนาดสองคนโอบ
ล้อมพาดขวางคลองทำให้ชาวบ้านได้เดินข้ามคลองโดยเดินไปบนขอนไม้นี้ได้ ก่อนหน้านั้นการสัญจร
เป็นไปด้วยความยากลำบาก ต้องใช้แพ บ้างต้องว่ายน้ำข้ามไปจนหมดแรงจมหายไปกับสายน้ำ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนเจ็บที่อาการหนักมักสิ้นใจก่อนไปถึงแพทย์ เพราะการเดินทางลำบาก
ชาวบ้านได้เห็นความสำคัญของขอนไม้ที่ว่าช่วยทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น เมื่อมีชาวบ้านมาตั้ง
ถิ่นฐานมากขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้านในปี พ.ศ. 2514 จึงให้ชื่อหมู่บ้านว่า วังขอน+++

+++ หมู่บ้านวังขอน

*วัง

ขอน หมายถึง ท่อนไม้

หมู่บ้านวังขอน หมายถึง หมู่บ้านที่มีวังน้ำซึ่งมีท่อนไม้ขวางอยู่

วังขอน ประกอบด้วยคำ 2 คำ วัง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ขอน เป็นคำกามขยายคำหลัก
จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะ เฉพาะ
ทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

ห้วยไร่, หมู่บ้าน

+ นายด่วน วงศ์อนุ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลระวิง อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวถึงความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านห้วยไร่ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +
++ บ้านห้วยไร่เป็นถิ่นแต่พ่อแต่แม่มา คือห้วยนั้นมันไหลมาจากเขาซิบพานท้องที่นั้นแล้ว
กะผ่านมาที่คนอยู่หลายเป็นล่องน้ำ มาถึงกุ่มที่เป็นโนนกะ เปนป่าไม้ ป่าบาง ก็ให้ชื่อโนนห้วยไร่มีแต่ะ

ลองนำอีกอันกะมาอีกทางหนึ่ง ภายเป็นคองกะมีป่าไม้ ป่าบง ป่าลวกเต็มเบ็ด เข้ากะเอ็นเอาชื่อ ป่าไม้ ป่าบง มาเป็นคองว่า คองห้วยโล ผอมมาตั้งชื่อบ้านเป็นบ้านห้วยโลตามคองที่เนี้ะ านี่พ่อสอ ส่องพันห้าร้อยเจ็ด ++

+++ สาเหตุที่ชื่อว่าหมู่บ้านห้วยไร่ เนื่องจากแต่ก่อนมีลาห้วยที่มีต้นกาเหจาจากภูเขาขับ พานทองผ่านหมู่บ้านนี้ ลาห้วยนี้แยกออกเป็นสองสาย สายแรกเป็นร่องน้ำเล็กไหลผ่านเนินซึ่งมี ป่ารวก ป่าบง จึงให้ชื่อว่าเนินห้วยไร่ สมัยก่อนมีผู้คนไปอาศัยอยู่น้อยมาก ลาน้ำสายที่สองไหล มากลายเป็นคลองใหญ่ และมีป่าไผ่ ป่ารวก ผู้คนจึงอพยพจากเนินห้วยไร่ มาหักร้างถางพงและตั้ง ถิ่นฐานอยู่ตามริมคลอง และเรียกคลองนี้ว่าคลองห้วยไร่ตามลักษณะพื้นที่จนทุกวันนี้ หมู่บ้านนี้ตั้งขึ้นใน ปี พ.ศ. 2507 และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า ห้วยไร่ โดยตัดคำว่า คลอง ออก +++

++++ หมู่บ้านห้วยไร่

*ห้วย

**ไร่

หมู่บ้านห้วยไร่ หมายถึง หมู่บ้านที่เป็นที่ดอนซึ่งชาวบ้านใช้ปลูกพืชล้มลุก และลาห้วยผ่าน ห้วยไร่ ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้วย เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ไร่ เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิ ประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ +++++

ระวิง, หมูบ้าน

+ นายต่วน วงศ์อนุ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลระวิง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านระวิง เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2536 ว่า *

++ ผมย้ายจากบ้านยางกุดเข้ามาอยู่บ้านระวิงปีพ่อสอส่องพันห้าร้อยหนึ่ง ตอนเหล็กบ้านพื้นที่ ขึ้นอยู่กับตำบลนายม ตอนนั้นเขายังมีผู้เฒ่าบ้าน เค้าจึงมาเสี้ยกตั้งผู้เฒ่าบ้านขึ้นกะมาได้ผู้เฒ่าชื่อเพิน

*ห้วย คูหาอธิบายหน้า 61

**ไร่ คูหาอธิบายหน้า 70

บ่อทอง ทางงานมาทิ้งสอส่งพันห้าร้อยซิบเก้าแก่กะมาถูกหยิ่งตาย กะผมแป้นผู้ช่วยผู้เฒ่าบ้านกะเอา
 ผมแทน ผมกะพาหน้าทีผู้เฒ่าบ้านตั้งแต่ม่อสอส่งพันห้าร้อยซิบเก้าถึงม่อสอส่งพันห้าร้อยสามซิบห้า
 เกษียณชกซิบปีพอดีกะเลือกเอาหม่า ได้ผู้เฒ่าแป้นผู้หญิงลูกสาวผมเอง ตอนแผลกผมได้สอถามม่อ
 ฟ่านทอง ชื่อบุญมี เฒ่ามาจ้กจังหวัดเลยหว่า ม่อฟ่านทองเป็นเพาะเหตุใดจึงได้ชื่อหว่าบ้านละวัง
 ม่อเฒ่ากะเหล่าหว่าเดิมมันแป้น้ำหน้าทาบ มีแก้ง ก่วงหลาย มื่อนั้นแป้นม่อต๊อบพอดี มีฟ่านส่งคน
 มาหล่าเนื้ออันนี้ ชื่อนายละกับนายวังแล้วไปยิงก่วงมาตัวหนึ่ง ซิเอาเนี้ยไปปาดอยู่คอง อันคอง
 นี้แยกมาจากแม่น้ำสัก ก่วงตัวนั้นตายแล้วกะเอามาวางไว้ริมคองจะแผลเนี้ยก็เกิดหิวหน้า นายฟ่าน
 ก็เอากะบอกลงไปตักน้ำสัก กับซึ้นมาก่วงตัวนั้นเลยบ่เห็น มันเล่นหนีไป นายละ นายวังก็วิ่งตาม
 ก่วงไป วิ่งไปตามฮิมคอง กะไปฮอดคองมันแยกออกแป้นส่งคอง เทวบุตรเทวดาคือสิลาใจให้ฟ่าน
 ตามไปบ่ถูก บ่ลู่สิไปบ่อนาค คองนี้กะเอ็นกัน คองหลง ก่วงหายไปคนก็หลงทีบ คองถึ้นนายละ
 นายวังลงไปตักน้ำกะให้ชื่อคองนายละกับนายวัง คือมันยาวกะตัดออกแป้นคองละวัง ผู้คนมาทำบู
 มาตั้งถิ่นฐานทาฮอทานา กะเลยตั้งชื่อหว่า บ้านละวัง เดิมแป้น้ำ เดียวนี้กะเตียนมด เดิมซึ้นอยู่กับ
 ตำบลนายม ต่อมาละวังกะมาซึ้นอยู่กับตำบลห้วยสะแก จันปีม่อสอส่งพันห้าร้อยยี่สิบเจ็ด ละวัง
 จึงแยกออกจากตำบลห้วยสะแก สมัยนายอำเภอปะทีบ งามนิล เป็นนายอำเภอ ผมนี้แล้วจัดการ
 ตอนผมแป้นผู้เฒ่าบ้าน ไปพูดกับนายเองเขียนเสียงเองกะได้มกอย่างสิ้นะ ++

+++ บ้านระวังเดิมซึ้นอยู่กับตำบลนายม ต่อมาทางราชการได้ประกาศให้บ้านระวังซึ้นอยู่
 กับตำบลห้วยสะแก และในปี พ.ศ. 2527 วิทยากรซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน (ปัจจุบันเกษียณอายุแล้ว)
 ได้เสนอเรื่องขอตั้งตำบลใหม่ต่อ นายประทีบ งามนิล นายอำเภอ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
 สมัยนั้น โดยให้ชื่อว่าตำบลระวัง ส่วนบ้านระวังก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2501 มี นายเพลิน บ่อทอง
 เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกและถูกยิงเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2519 วิทยากรซึ่งขณะนั้นเป็นผู้ช่วย
 ผู้ใหญ่บ้านได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน จนถึงปี พ.ศ. 2535 จึงเกษียณ ปัจจุบันผู้ใหญ่บ้านของ
 หมู่บ้านระวังคือ ลูกสาวของวิทยากร และวิทยากรได้สอบถามนายพานทอง ชื่อบุญมี ซึ่งเป็นคน
 แก่แก่คนหนึ่งที่อยู่บ้านบริเวณนี้เป็นกลุ่มแรกว่า เหตุใดหมู่บ้านจึงได้ชื่อ ระวัง ได้รับ
 คาบอกเล่าว่า เดิมก่อนจะตั้งชื่อหมู่บ้านระวังนั้น บริเวณนี้เป็นป่ารกทึบมีสัตว์ป่า เช่น เก้ง กวาง
 ชุกชุมมาก นายพราน 2 คน ชื่อพรานระและพรานวังยิงกวางได้ตัวหนึ่ง พรานระและพรานวัง
 ได้วางกวางที่ตายแล้วไว้ริมตลิ่ง นายพรานทั้งสองหิวหน้า จึงลงไปตักน้ำในคลองมาดื่ม ในขณะนั้น

จะเป็นด้วยอาการของเจ้าป่าเจ้าเขาหรือไม่ ไม่มีใครทราบ กวางที่ตายแล้วนั้นได้หายไปในป่าลึก นายพรานทั้งสองวิ่งไล่ตามกวางมาจนถึงจุดที่ลำน้ำแยกออกเป็นสองสาย นายพรานไม่มั่นใจว่ากวางจะวิ่งไปทางใดจึงเลิกติดตาม เรื่องนี้เป็นที่เล่าขานกันต่อ ๆ มาว่า พรานทั้งสองนั้นออกไปล่าสัตว์ในวันพระ และเชื่อกันว่าเจ้าป่าเจ้าเขาคลบนาคาลาหิมอันเป็นไป ครั้นมีราษฎรอพยพเข้ามาอยู่ในบริเวณนี้มากขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้านจึงได้ให้ชื่อว่า บ้านระวิง จุดที่ลำน้ำแยกออกเป็น 2 สายนั้นก็ให้ชื่อว่า คลองหลง เพราะพรานระและพรานวิงไปหลงทางอยู่ตรงนั้น ลำน้ำที่พรานระและพรานวิงจะเอากวางไปฆ่าแหละนั้นจึงได้ชื่อว่า คลองนายระกับนายวิงชื่อคลองยาวเกินไป ต่อมาจึงตัดออกเหลือเพียงคลองระวิง +++

++++ หมู่บ้านระวิง

ระ เป็นชื่อเฉพาะซึ่งเป็นชื่อนายพรานคนหนึ่ง

วิง เป็นชื่อเฉพาะซึ่งเป็นชื่อนายพรานคนหนึ่ง เช่นกัน

หมู่บ้านระวิง หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งตามชื่อนายพราน 2 คน

ระวิง ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือคำว่า ระ และคำว่า วิง แต่ละคำมีความหมายในตัวเอง จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากทั้งสองคำซึ่งเป็นชื่อเฉพาะของคน++++

หม่วงสีมา, หมู่บ้าน

+ นายต่วน วงศ์อนุ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลระวิง อําเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เล่าความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านหม่วงสีมา เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2536 ว่า ++ บ้านหม่วงสีมาคือ ชาวคนเฒ่าย้ายมาจากอําเภอบ่อไร่ อําเภอสี่คิ้ว จังหวัดลพบุรี มาตั้งบ้านที่ระวิงแล้วกะมาซื้อไร่ ชื่อหา แบ่งบ้านแบ่งเฮือน อยู่ดีสบายกะชวนพี่ช้วนองกะตามกันมาตั้งบ้านที่ระวิงแล้วกะเฮ็ดไร่เฮ็ดนา นำถ่านหินก็ย้ายตัวมาอยู่เป็นกลุ่มเป็นก้อนแถวเหม่งน้ำสีมาตั้งบ้านที่ระวิงนี้ ผู้ย้ายบ้านกะตั้งให้้อย่างงั้นโลก บ่มีคนบ้านอื่นปะสมเลยแหละ โศกหลายทั้งจั้น คายก็บ่ทว่าเฒ่ามาสร้างบ้านหม่วงอย่างงั้นแล้ว เดิมทีบ่ได้ชื่อนี้ เฒ่าเฒ่ากันทว่าบ้านวังแดง เพาะทว่า พวกโคหลายหนีเข้าไปตั้งหมู่บ้านอยู่ก็เฒ่าหน้าซัก านหน้าซักไม่งั้นมันเป้นวัง ซ่อนแดง คือทว่าต้นไม้แดงมันไปล้มผาดลงคอง มันจมลงในวังนั้น บ้านคุ่มโคหลายกะไปตั้งอยู่ก็บ่มีวังแดงนั้นก็เลยให้ชื่อบ้านวังแดง พออยู่ต่อมา เขาก็เขียนชื่อเพาะแทนทว่าคุ่มนั้นเป้นคนมาจากจังหวัดลพบุรี จึงก่ายเป้นบ้านหม่วง

วังสี่มากันสามตัว มีคิ้วนั้นสูงเนิน การสูงเนิน ใจสูงเนิน นึกเข้ามากันเต็มมด ++

+++ หมู่บ้านนี้เดิมชื่อว่าบ้านวังแดง สมัยก่อนยังมีคนอาศัยอยู่น้อย บริเวณนี้มีลำน้ำสายเล็ก ๆ แยกจากลำน้ำป่าสักไหลผ่านหมู่บ้านที่มีผู้คนอาศัยอยู่ ลำน้ำนี้เล็กและกว้างเป็นวังและในวังน้ำนี้มีต้นไม้แดงขนาดใหญ่จมอยู่ ราษฎรที่เข้ามาอยู่ จึงเรียกชื่อหมู่บ้านของตนว่าบ้านวังแดง ราษฎรส่วนใหญ่มาจากอำเภอป่าใหญ่และอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยเริ่มจากอพยพกันมาเพียง 3 ครอบครัว ได้แก่ครอบครัวสกุลันสูงเนิน การสูงเนิน และใจสูงเนิน ครั้นเห็นความอุดมสมบูรณ์ของท้องถิ่นนี้ผู้อพยพรุ่นแรกจึงกลับไปยังจังหวัดนครราชสีมาและชักชวนญาติเพื่อนพ้องอพยพมาหากินอยู่รวมกันจนสามารถตั้งเป็นหมู่บ้าน และให้ชื่อหมู่บ้านของตนว่าบ้านวังสี่มาตราจนทุกวันนี้ +++

++++ หมู่บ้านใหม่วังสี่มา

*บ้านใหม่

**วัง

สี่มา มาจากคำเต็มว่า นครราชสีมา ซึ่งเป็นชื่อจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

หมู่บ้านใหม่วังสี่มา หมายถึง หมู่บ้านเพ็ญมีขึ้นที่มีวังน้ำซึ่งมีเฉพาะชาวจังหวัดนครราชสีมาอพยพเข้ามาอยู่

บ้านวังสี่มา ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ บ้าน ใหม่ วัง และสี่มา บ้านใหม่ เป็นคำนามคำที่ 1 เป็นคำหลัก วัง เป็นคำนามคำที่ 3 สี่มา เป็นคำนามคำที่ 3 ขยายคำนามคำที่ 2 คำนามคำที่ 2 และคำนามคำที่ 3 ขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

*บ้านใหม่ ดูคำอธิบายหน้า 160

**วัง ดูคำอธิบายหน้า 25

ยางกุด, หมูบ้าน

+ นายด่วน วงศ์อนุ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลระวิง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านยางกุด เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537 ว่า +

++ คือคำว่าผอมพวยพอด้วยมายังไม่มีชื่อบ้าน เขาก็มีคณมาอยู่ก่อนนั้นแต่ยังไม่ได้ตั้งหมู่บ้าน นับได้เจ็ดตัว หุ่นแผ่นมาจากกาหละสินธุ์ สำราชม จาบหมัด ลูแต่หัวอีสานทะเลหลายจึง ผ่ากันแยกมาเก่ามาเก่า จึงจงดำเป็นถ้ำไฮถ้ำสวน ตามหัวโลบายนาก็ถ้าปะสมปะสานกัน ผ่กับผ่อพ่านเจ้าป่ากะพ่า ลูกพ่าหลานมาตั้งบ้านฮิมคองน่า แล้วฮิมคองมีต้นยางต้นนาย บ้ายมันก็ดุก็เลยชื่อว่ายางกุด ต้นยางกะมีหลายต้นแต่มีต้นอยู่ต้นหนึ่ง คือบ้ายมันกุด พอพวกผมขอนายจัดตั้งหมู่บ้านคนหลายนั้นก็เลยเรียกบ้านยางกุดตั้งแต่สมัยผ่อศอสองพันห้าร้อย ++

+++ ก่อนที่จะเป็นหมู่บ้านยางกุดนั้น มีผู้คนจากจังหวัดกาฬสินธุ์ มหาสารคาม 7 ครอบครัวอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มแรก มาประกอบอาชีพทำนา ทาไร่ และทำสวน บริเวณที่พวกเขาตั้งถิ่นฐานนั้นอยู่บริเวณสองฝั่งคลองซึ่งมีต้นยางขนาดใหญ่ขึ้นอยู่มาก มีต้นยางต้นหนึ่งมีลักษณะพิเศษคือปลายของมันด้วน ชาวบ้านเรียกว่า ต้นยางกุด ครั้นราษฎรเพิ่มมากขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 ทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า ยางกุด +++

++++ หมู่บ้านยางกุด

*ยาง

กุด หมายถึง ด้วน

หมู่บ้านยางกุด หมายถึง หมู่บ้านที่มีต้นยางอยู่ต้นหนึ่งซึ่งมียอดด้วน

ยางกุด ประกอบด้วยคำ 2 คำ ยาง เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก กุด เป็นคำกริยา ขยาย คำหลักจะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้ +++++

ห้วยทราย, หมู่บ้าน

+ นายด่วน วงศ์อนุ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านห้วยทราย เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2536 ว่า +

++ ห้วยนี้ คือห้วยน้ำแม่มาจากเขาชันพานทอง มันไหลมาคองมาทางทิศใต้เนะ อันห้วยทรายเนะในคองมันมีดินทรายหลาย บางทีเห็นกะว่าทรายมันซัดมาจากเขาว่า บัดเนะจากเขาชันพานทองแยกไปทางห้วยโลมันยังมีทราย เอ้..มันกะแบ่ง คองนี้กะเอิ้นคองห้วยทราย คั้นคนล่อมเก้า ล่อมซึกมากะไปตั้งกุ่มบ้านอยู่อิมห้วยทราย กะเลยเอิ้นคุ่มบ้านห้วยทรายนาชื่อคองห้วยชัน ++

+++ หมู่บ้านห้วยทรายตั้งอยู่ริมห้วยสายหนึ่งซึ่งมีต้นกำเนิดจากภูเขาชันพานทอง ล่าห้วยนี้มีทรายมาก มีผู้คิดว่าทรายนี้ถูกซัดมาจากภูเขาชันพานทอง แต่เหตุไรคลองห้วยไร่จึงไม่มีทราย ทั้งที่มีต้นกำเนิดจากภูเขาชันพานทองเช่นเดียวกัน ต่อมาราษฎรจากอำเภอหล่มเก่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมล่าห้วย เป็นกลุ่มใหญ่และได้เรียกชื่อหมู่บ้านของตนตามชื่อล่าห้วยว่า บ้านห้วยทราย +++

++++ หมู่บ้านห้วยทราย

*ห้วย

ทราย หมายถึง เศษหินขนาดเล็กลักษณะร่วนซุยไม่เกาะกัน

หมู่บ้านห้วยทราย หมายถึง หมู่บ้านที่มีห้วยและกั้นห้วยเป็นทรายเป็นจำนวนมาก

ห้วยทราย ประกอบด้วยคำ 2 คำ ห้วย เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ทราย เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมายแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

ชันขมภู, หมู่บ้าน

+ นายด่วน วงศ์อนุ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้านชันขมภู เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2536 ว่า +

*ห้วย คูหาอธิบายหน้า 61

++ บ้านซิมชมภูเผิ่นพำกันเอิ่นเต็กี้แต่ก่อนโน้น ผู้ย้ายเผิ่นมาแยกจักบ้านยางลาดปีผ่อศอ
 สองพันห้าร้อยสามสิบสี่ บ่บ้านมานี้ เขามองหว่าชื่อซิมชมภูกันมีได้มาหลายแบบ บางกุ่มกะหว่าเข้า
 เอิ่นซิมชมภู เพาะหว่า บ่อนหนั้นมันเป่นโนน เป่นฮูบ เป่นเซา ชาวบ้านกะขึ้นไปตีดาบมาทำพื้น
 หย่างไปบ่อนโหนกะมีน้ำอ้อกมาตามฮู ตามชอกฮูบชอกเซา เผิ่นหว่าอยู่บนเทิงหน้าบ่ฮื่อหว่าขึ้น
 คนกะย้ายตามกันมาตั้งบ้านบุกผักบุกหญ้า กะได้นำทับที่หนะ ลึกหล่ากะผ่ากันมาอยู่ดีกินเซบ
 มันเป่นอย่างขึ้น บางกุ่มก็หว่า อันผู้มาจักชมภูทวีป คือ เป่นคุ่มคุ่มนี้่งมีน้ำซิบเต็มเปมตามโฮ
 ตามนาหนะ โฮ้ว.. บูปามีกินตลอดปีเผิ่นกะพำกันเอิ่นซิมชมภูหันหนะ มันกะมีน้ำซิบหลายน้อเกิดคุ่ม
 ไทยลุ่มซึก ไทยลุ่มเก้ามาอยู่ กะพำกันเอิ่นซิมชมภู ซิมชมภู ดีคปากจนเป่นบ้านเป่นเมียงกะเอิ่นจั้งซัน
 อันน้ำซิบเผิ่นหว่าสัจจ กินกะใด มีถ่อหนั้นหนะ ผ่มไปมาเบ็ดแล้วดับ ++

+++ ซิมชมภู เป่นหมู่บ้านตั้งใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2534 โดยแยกออกจากบ้านยางลาด
 หมู่ที่ 1 สาเหตุที่ให้ชื่อว่าซิมชมภู มีผู้สูงอายุสันนิษฐานเกี่ยวกับที่มาของชื่อไว้ 2 ประการ ด้วยกัน
 ประการที่หนึ่ง สาเหตุที่ให้ชื่อว่า ซิมชมภู เพราะบริเวณนี้มีน้ำซิบซิมออกมาเหนือพื้นดิน ซึ่งเป็น
 ภูเขาสูงสลับกับหุบเขา ประการที่สอง สาเหตุที่ให้ชื่อว่า ซิมชมภู เพราะบริเวณนี้ทั่วทุกหนทุกแห่ง
 เป็นท้องที่ที่อุดมสมบูรณ์ ราษฎรจากอำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อพยพ
 เข้าไปตั้งถิ่นฐาน และได้อาศัยน้ำซิบในการดำรงชีวิต ทุกคนมีความเป็นอยู่ดี เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้าน
 จึงตั้งชื่อว่าซิมชมภู +++

++++ หมู่บ้านซิมชมภู

* ซิบ

** ชมภู

หมู่บ้านซิมชมภู านที่เ้หมายถึง หมู่บ้านที่เป็นที่สูงและมีน้ำไหลผุดขึ้นมาจากใต้ดินอยู่ทั่วไป
 ซิมชมภู ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ ซิบ และชมภู ซิบ เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก ชมภู
 เป็นคำนามขยายคำหลัก จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านพิจารณาจากคำหลักซึ่งเป็นคำที่มีความหมาย
 แสดงลักษณะเฉพาะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ ++++

* ซิบ ดูคำอธิบายหน้า 104

** ชมภู ดูคำอธิบายหน้า 101

บทที่ 3

จําแนกประเภทชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่นำมาจําแนกประเภทครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาจากคําแปล ความหมายที่มา หรือตำนานและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การพิจารณาชื่อหมู่บ้านและ ตำบลแต่ละชื่อนี้ ถ้าหมู่บ้านและตำบลชื่อซ้ำกันมีความหมายและความเป็นมาเหมือนกัน ผู้วิจัยจะนำเอามาเป็นข้อมูลในการแยกประเภทเพียงชื่อเดียว ถ้าบางหมู่บ้านชื่อเหมือนกันแต่ มีความหมายและความเป็นมาต่างกัน จะนำเอามาเป็นข้อมูลในการแยกประเภททั้งหมด จำนวน 126 ชื่อมาวิเคราะห์แล้วสามารถแบ่งประเภทของชื่อโดยพิจารณาความหมายของคำ ต่าง ๆ ที่นำมาประกอบการตั้งชื่อดังต่อไปนี้

1. ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่ความหมายทั้งคําหมายถึงสิ่งเดียว
2. ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่พิจารณาความหมายของชื่อจากคําแรก
3. ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่พิจารณาความหมายของชื่อจากคําแรกและคำถัดไป
4. ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่พิจารณาความหมายชื่อจากคําแรกและสองคำถัดไป

1. ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่ความหมายทั้งคําหมายถึงสิ่งเดียว

สามารถจําแนกประเภทได้ 6 ประเภท ดังนี้ คือ

- 1.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่มีความหมายแสดงลักษณะภูมิประเทศ มีจำนวน 5 ชื่อ คือ โคน ดง นา ไร่ หลุง
- 1.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่มีความหมายเป็นชื่อ ตำแหน่งของบุคคล หรือชื่อของบุคคล มีจำนวน 5 ชื่อ คือ ชมวด ประแดง โพธิ์ทอง ไมคลา ระวีง
- 1.3 ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่แสดงกิริยาอาการของพืช มีจำนวน 1 ชื่อ คือ ชอน
- 1.4 ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่เป็นชื่อของอาชีพ มีจำนวน 2 ชื่อ คือ โคน สะเดียง
- 1.5 ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่เป็นชื่อพรรณไม้ มีจำนวน 3 ชื่อ คือ บง สะเดียง สี่หวด

1.6 ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่จำแนกไม่ได้ มีจำนวน 4 ชื่อ คือ จาเรียง ตะเบา
ปลา พิ

จากการจำแนกประเภทชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายทั้งคำแล้วหมายถึง
สิ่งเดียวกันว่ามีจำนวน 20 ชื่อ และชาวบ้านตั้งชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับแสดงลักษณะภูมิ-
ประเทศมากที่สุดมีจำนวน 5 ชื่อ

2. ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายของชื่อจากคำแรก

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรกโดยถือคำนี้เป็นคำหลักที่มีคำอื่น ๆ
ทำหน้าที่ขยายคำหลัก ชื่อหมู่บ้านและตำบลทั้งหมดสามารถจัดกลุ่มได้ 15 ประเภทคือ

2.1 พิจารณาความหมายจากคำแรกที่แสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็น
แหล่งน้ำหรือที่เกี่ยวกับแหล่งน้ำ เพราะน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีพของชาวบ้านในด้าน
ต่าง ๆ เช่น ใช้อุปโภคบริโภค พืชผัก ขึ้นอยู่จำนวนมาก มีปลาชุกชุม ใช้น้ำเพาะปลูก และ
ใช้เป็นเส้นทางการเดินทาง ดังนั้นการตั้งถิ่นฐานของชาวอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
ส่วนใหญ่มักจะอยู่ใกล้แหล่งน้ำ และชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ปรากฏจะมีคำว่า ห้วย วัง คลอง หนอง
ชา ชับ น้ำ ท่า ลา ตะกุด บุ่ง เป็นชื่อคำแรก

ชื่อคำแรกที่แสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำหรือที่เกี่ยวกับแหล่งน้ำ
สามารถจัดกลุ่มได้ 10 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.1.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ห้วย เป็นชื่อคำแรกมีจำนวน 12 ชื่อ คือ

<u>ห้วยไคร้</u>	<u>ห้วยตุม</u>	<u>ห้วยทราย</u>	<u>ห้วยนาถ</u>
<u>ห้วยโป่ง</u>	<u>ห้วยผักไถ</u>	<u>ห้วยมะปราง</u>	<u>ห้วยไร่</u>
<u>ห้วยใหญ่</u>	<u>ห้วยสะแก</u>	<u>ห้วยเหิน</u>	<u>ห้วยแหน</u>

2.1.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่มีคำว่า วัง เป็นชื่อคำแรก มีจำนวน 8 ชื่อคือ

<u>วังขน</u>	<u>วังโค้ง</u>	<u>วังเจริญ</u>	<u>วังชมพู</u>
<u>วังซ่อง</u>	<u>วังทอง</u>	<u>วังมะซ้อ</u>	<u>วังยาว</u>

2.1.3 ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่มีคำว่า คลอง เป็นชื่อคำแรก มีจำนวน 7 ชื่อ
คือ

<u>คลองซุด</u>	<u>คลองบง</u>	<u>คลองป่าสัก</u>	<u>คลองมะนาว</u>
----------------	---------------	-------------------	------------------

คลองศาลา คลองสาร คลองสำโรง

- คือ
- 2.1.4 ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่มีคำว่า หนอง เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 6 ชื่อ คือ
หนองเคียน หนองดาวง หนองนารี
หนองผักบุง หนองหิน หนองแหวน
- คือ
- 2.1.5 ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่มีคำว่า ซบ ซา เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 4 ชื่อ คือ
ซบช้อย ซบชมพู ซาบอน ซาอีเลิศ
- 2.1.6 ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่มีคำว่า น้ำ เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 3 ชื่อ คือ
น้ำจอน น้ำร้อน น้ำเลา
- 2.1.7 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ท่า เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 2 ชื่อ คือ
ท่ากกดาล ท่าเมียง
- 2.1.8 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ลา เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 2 ชื่อ คือ
ลาป่าสัก ลาป่าสักมูล
- คือ
- 2.1.9 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ตะกุด เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
ตะกุดบง
- 2.1.10 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า บุง เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
บุงกกเรียง

2.2 พิจารณาความหมายจากคานแรกที่แสดงลักษณะทางภูมิประเทศ ที่เป็นที่ดอนเพราะที่ดอนเป็นที่น้ำท่วมไม่ถึง ชาวบ้านจึงมักนิยมเลือกบริเวณนี้เป็นที่อยู่อาศัย ชื่อหมู่บ้าน และตำบลที่ปรากฏจะมีคำว่า โนน เนิน เขา โคก เป็นชื่อคานแรกสามารถจัดกลุ่มได้

- 2.2.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า โนน เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 6 ชื่อ คือ
โนนโก โนนจัน โนนตะแบก
โนนโรงเลื่อย โนนสะอาด โนนเสาธง
- 2.2.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า เนิน เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 3 ชื่อ คือ
เนินสง่า เนินสบาย เนินสมบูรณ์

2.2.3 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า เขา เป็นชื่อคําแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
เขาขาด

2.2.4 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า โคก เป็นชื่อคําแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
โคกน้อย

2.3 พิจารณาความหมายจากคําแรก que แสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศป่าดง ด้วย
เหตุที่บริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์ของดินสูง ชาวบ้านจึงอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก
เพราะสามารถหาของป่า ล่าสัตว์ป่า เพื่อดำรงชีพได้ที่เหลือน่าไปขาย ทําให้ฐานะของชาวบ้าน
ดีขึ้น ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ปรากฏจะมีคำว่า ป่า และดงเป็นชื่อคําแรก

ชื่อคําแรก que แสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นป่าดง สามารถจัดกลุ่มได้ 2 กลุ่ม
ดังต่อไปนี้

2.3.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ป่า เป็นชื่อคําแรก มีจำนวน 4 ชื่อ คือ
ป่าบง ป่าม่วง
ป่าเสน่ห์ ป่าเลา

2.3.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ดง เป็นชื่อคําแรก มีจำนวน 2 ชื่อ คือ
ดงเจริญ ดงมูลเหล็ก

2.4 พิจารณาความหมายจากคําแรก que แสดงลักษณะทางภูมิประเทศเป็นพื้นที่เพาะปลูก
และแสดงอาชีพได้ด้วย หากบริเวณพื้นที่ใดที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินสูง การตั้งถิ่นฐานของ
ชาวบ้านก็จะมีจำนวนมาก เพราะสามารถเพาะปลูกและเก็บผลผลิตได้ปริมาณสูง ชื่อหมู่บ้าน
และตำบลที่ปรากฏจะมีคำว่า นา ทุ่ง ไร่ บึง และสวน เป็นชื่อคําแรก

ชื่อคําแรก que แสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศเป็นพื้นที่เพาะปลูกและแสดงอาชีพ
สามารถจัดกลุ่มได้ 5 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.4.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า นา เป็นชื่อคําแรก มีจำนวน 4 ชื่อ คือ
นาจั่ว นาเจริญ นาป่า นายม

2.4.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ทุ่ง เป็นชื่อคําแรกมีจำนวน 2 ชื่อ คือ
ทุ่งแค ทุ่งหินปูน

2.4.3 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ไร่ เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 2 ชื่อ คือ
ไร่เหนือ ไร่อ้อย

2.4.4 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า บุ เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
บุญวน

2.4.5 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า สวน เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
สวนหม่อน

2.5 พิจารณาความหมายจากคานแรกที่เป็นชื่อพรรณไม้ ในการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของ
คนไทยสมัยก่อน นิยมเลือกบริเวณป่าที่มีไม้เนื้ออ่อน เพราะมีน้ำใต้ดินมาก ชื่อพรรณไม้ที่ปรากฏ
มีความสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐาน 3 ลักษณะ คือ

1. เป็นชื่อพรรณไม้ขนาดใหญ่ที่เข้าห้ทราบที่ตั้งหมู่บ้าน
2. เป็นชื่อพรรณไม้ที่มีลักษณะพิเศษแปลกไปจากพรรณไม้อื่นในบริเวณนั้น
3. เป็นพรรณไม้ที่มีจำนวนมากในบริเวณนั้น ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ปรากฏ จะมี
คำว่า โพธิ์ ยาง เจดีย์ ไทร สะแก และ ยา

ชื่อคานแรกที่เป็นชื่อพรรณไม้สามารถจัดกลุ่มได้ 6 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.5.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า โพธิ์ เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 2 ชื่อ คือ
โพธิ์งาม โพธิ์เงิน

2.5.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ยาง เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 3 ชื่อ คือ
ยางกุด ยางลาด ยางหัวลม

2.5.3 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า เจดีย์ เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
เจดีย์ลับ

2.5.4 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ไทร เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
ไทรงาม

2.5.5 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ยา เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
ยาวี

2.5.6 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า สะแก เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ สะแกงาม

2.6 พิจารณาความหมายจากคานแรกเป็นชื่อที่แสดงลักษณะเกี่ยวกับภูมิประเทศ โดยชาวบ้านและตำบล ตามความรู้สึกนึกคิดของตนซึ่งสัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศ ชื่อหมู่บ้านและตำบล ที่ปรากฏมีคำว่า ตลิ่ง ถ้า ป่าสัก โป่ง พนา และสำนัก ชื่อคานแรกที่เป็นชื่อที่แสดงลักษณะเกี่ยวกับภูมิประเทศ สามารถจัดกลุ่มได้ 6 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.6.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ตลิ่ง เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ ตลิ่งชัน

2.6.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ถ้า เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ ถ้าน้ำขัง

2.6.3 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ป่าสัก เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ ป่าสักแห้ง

2.6.4 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า โป่ง เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ โป่งหว้า

2.6.5 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า พนา เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ พนานิคม

2.6.6 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า สำนัก เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ สำนักหมัน

2.7 พิจารณาความหมายจากคานแรกเป็นชื่อที่แสดงลักษณะเฉพาะของพรรณไม้ หรือเกี่ยวกับพรรณไม้ ซึ่งมักมีกำเนิดานท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่เป็นเวลานานพอสมควร จึงเป็นที่รู้จักและยอมรับกัน จนชาวบ้านนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านและตำบล ชื่อคานแรกแสดงลักษณะเฉพาะของพรรณไม้หรือเกี่ยวกับพรรณไม้สามารถจัดกลุ่มได้ 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.7.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า กก เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 2 ชื่อ คือ กกไทร กกน้อย

2.7.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า อม เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 2 ชื่อ คือ
อุมกง อุมซี

2.8 พิจารณาความหมายจากคานแรกเป็นชื่อที่บอกตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ปรากฏมีคำว่า กง ปาก ไหม ชื่อคานแรกที่บอกตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถจัดกลุ่มได้ 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.8.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า กง เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
กงกะยาง

2.8.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ปาก เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
ปากน้ำ

2.8.3 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า ไหม เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 2 ชื่อ คือ
ไหมวังสีมา ไหมศรีสะเกษ

2.8.4 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีคำว่า หัว เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
หัวนา

2.9 พิจารณาความหมายจากคานแรกเป็นชื่อที่มีความหมายเป็นลิริมงคล ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ปรากฏมีคำว่า ชัย และ งาม เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 2 ชื่อ คือ
ชัยมงคล งามประทีป

2.10 พิจารณาความหมายจากคานแรกเป็นชื่อที่แสดงอาการของคน ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ปรากฏมีคำว่า ท่า และ ซอน เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 2 ชื่อ คือ
ท่าพล ซอนไพร

2.11 พิจารณาความหมายจากคานแรกเป็นชื่อที่บอกเหล่ากอของสัตว์ ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ปรากฏมีคำว่า พันธ์ เป็นชื่อคานแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ
พันธ์ม้า

2.12 พิจารณาความหมายจากคานแรกเป็นเสียงร้องของสัตว์จำพวกนก ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ปรากฏมีคำว่า อีโศก ซึ่งเป็นเสียงร้องของนกชนิดหนึ่งเป็นชื่อคานแรก มีจำนวน

1 ชื่อ คือ

อีโดก - ว่างจาน

2.13 พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นหน่วยบอกระยะทาง เช่น กิโลเมตร ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ปรากฏซึ่งมีคำว่า กม. เป็นชื่อคำแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

กม. 2

2.14 พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อที่เกี่ยวข้องกับคน ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ปรากฏมีคำว่า ปาก เป็นชื่อคำแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

ปากปู่

2.15 พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อของงาช้าง ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ปรากฏมีคำว่า โดก เป็นชื่อคำแรก มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

โดกกลาง

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรกนี้พบว่า ชาวบ้านตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ หรือเกี่ยวกับแหล่งน้ำมากที่สุด มีจำนวน 46 ชื่อ รองลงมาคือตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ดอน มีจำนวน 11 ชื่อ

3. ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรกและคำถัดไป

ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยทั่วไปจะมีคำแรกที่เหมือนกัน กล่าวคือ คำแรกอาจจะเป็นชื่อที่แสดงลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับภูมิประเทศเป็นชื่อพรรณไม้หรือเกี่ยวกับพรรณไม้ เป็นชื่อสิ่งของเช่น เครื่องใช้ หรืออาจจะเป็นชื่อที่บอกเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ แต่คำถัดไปจะต่างกัน กล่าวคือ อาจจะเป็นชื่อพรรณไม้ เป็นชื่อสัตว์ เป็นชื่อที่บอกลักษณะสภาพหรือรูปร่างของคำแรก หรืออาจจะเป็นชื่อที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ สามารถจำแนกประเภทความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลได้ 25 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

3.1 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อที่แสดงลักษณะทางภูมิประเทศและคำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวที่เป็นชื่อพรรณไม้ มีจำนวน 27 ชื่อ คือ

ห้วยไคร้ ห้วยมะปราง ห้วยสะแก ห้วยแทน

คลองบง คลองมะนาว คลองสำโรง
ซำซ้อย ซำบอน ซำอีเลิศ
โนนโก โนนจัน โนนตะแบก
ป่าบง ป่าม่วง ป่าเลา
วังขมุก วังมะข่อ
ตะกุดบง
ท่าเมียง
ทุ่งแค
ดงมูลเหล็ก
บุฉนวน
บึงหว้า
ไร่อ้อย
สวนหม่อน
หนองเคียน

3.2 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อที่แสดงลักษณะทางภูมิประเทศ คำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวที่บอกลักษณะสภาพหรือรูปร่าง มีจำนวน 15 ชื่อ คือ

เนินสง่า เนินสบาย เนินสมบูรณ์
วังคัง วังเจริญ วังยาว
ห้วยตุม ห้วยใหญ่
โคกน้อย
ดงเจริญ
คลังชั้น
นาเจริญ
โนนสะอาด
ป่าเสน่ห์
หนองแหวน

3.3 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อที่แสดงลักษณะทางภูมิประเทศและคำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวที่แสดงอาการ มีจำนวน 5 ชื่อ คือ

คลองขุด คลองสาร

น้ำโจน น้ำร้อน

เขาขาด

3.4 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อพรรณไม้และคำถัดไป ประกอบด้วยคำคำเดียวที่แสดงอาการ มีจำนวน 5 ชื่อ คือ

ยางกุด ยางลาด

เจ็ดยังลับ

ป่าสักแห้ง

ยาวิ

3.5 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกแสดงลักษณะภูมิประเทศ หรือเกี่ยวกับภูมิประเทศ คำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวที่เป็นชื่อเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่ที่มีจำนวน 4 ชื่อ คือ

คลองศาลา

นายม

พนาเดิม

ลำป่าสัก

3.6 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกแสดงลักษณะภูมิประเทศ คำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ มีจำนวน 6 ชื่อ คือ

ห้วยทราย ห้วยโป่ง ห้วยไร่

ชัยชุมภู

นาป่า

หนองหิน

3.7 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกแสดงตำแหน่งที่ตั้งหรืออาจจะเป็นชื่อเรียกอวัยวะของร่างกายคนและสัตว์ และคำถัดไปประกอบด้วย คำคำเดียวที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ

หรืออาจจะ เป็นคำที่ใช้เรียกญาติผู้ใหญ่ บางครั้งอาจจะใช้เรียกคนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน บริเวณนี้เป็นคนแรก โดยยกย่องให้เป็นบรรพบุรุษของหมู่บ้าน มีจำนวน 3 ชื่อ คือ

ปากน้ำ ปากปู

หัวนา

3.8 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อพรรณไม้และคำถัดไปประกอบด้วย คำคำเดียวที่บอกลักษณะเด่น มีจำนวน 3 ชื่อ คือ

โพธิ์งาม

ไทรงาม

สะแกงาม

3.9 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกแสดงลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ คำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวที่มีความหมายเป็นสิ่งของ หรือสิ่งของที่ทำจากแร่ธาตุ มีจำนวน 3 ชื่อ คือ

วังซอน วังซอง วังทอง

3.10 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกแสดงลักษณะภูมิประเทศ คำถัดไป ประกอบด้วยคำคำเดียวซึ่งเป็นชื่อสัตว์ มีจำนวน 3 ชื่อ คือ

ห้วยนาก ห้วยเหิน

นางั่ว

3.11 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อที่เกี่ยวข้องกับพรรณไม้ คำถัดไป ประกอบด้วยคำคำเดียวที่เป็นชื่อพรรณไม้ มีจำนวน 3 ชื่อ คือ

กกาทร กกน่อง

อมชี่

3.12 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกแสดงถึงความชนะ คำถัดไปประกอบด้วย คำคำเดียวแสดงถึงสิ่งที่ดีงาม มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

ชัยมงคล

3.13 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อสิ่งของเช่นเครื่องใช้ คำถัดไป

ประกอบด้วยคำคำเดียวที่บอกที่ตั้ง มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

โตกกลาง

3.14 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกแสดงลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ คำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวซึ่งเป็นคำสรรพนามแสดงความเป็นเจ้าของ หรืออาจเป็นคำที่แสดงอาการไหลอย่างรวดเร็วของของเหลว มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

น้ำเลา

3.15 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อพรรณไม้คำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวที่ใช้เปรียบเทียบแสดงลักษณะของสี เช่นสีเงิน หรือแสดงลักษณะเจริญงอกงาม มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

โพธิ์เงิน

3.16 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อที่แสดงลักษณะภูมิประเทศเกี่ยวกับพื้นที่ทำกินและการประกอบอาชีพ คำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวที่แสดงทิศทางมีจำนวน 1 ชื่อ คือ

ไร่เหนือ

3.17 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะความงอกงามของพรรณไม้ คำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวที่แบ่งเขตแดน มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

อมกง

3.18 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำที่มีความหมายว่าเพ็งจะมี คำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวเป็นชื่อจังหวัด มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

าหมศรีสะเกษ

3.19 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกถ้าเป็นคำที่แสดงอาการ คำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวเป็นชื่อพรรณไม้ ทาหน้าที่เป็นคำหลัก โดยมีคำแรกทาหน้าที่ขยาย ในกรณีชื่อพิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำที่แสดงพื้นที่ล้อมเป็นขอบเขตไว้คำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวเป็นชื่อของสัตว์ชนิดหนึ่ง มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

กงกะยาง

3.20 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นหน่วยบอกระยะทาง คำถัดไปประกอบ

ด้วยคำคำเดียวเป็นคำบอกจำนวนซึ่ง มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

กม.2

3.21 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำแสดงอาการ คำถัดไปประกอบด้วย คำคำเดียวที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

ชอนไพร

3.22 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำที่ใช้เรียกเหล่ากอ คำถัดไปประกอบด้วย คำคำเดียวที่เป็นชื่อสัตว์ มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

พันธุ์ม้า

3.23 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อสกุล คำถัดไปประกอบด้วย คำคำเดียว เป็นชื่อคนและมีความหมายที่แสดงความเป็นสิริมงคล มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

งามประทีป

3.24 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำที่แสดงอาการ คำถัดไปประกอบด้วย คำคำเดียวที่มีความหมายแสดงถึงกลุ่มบุคคล มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

ท่าพล

3.25 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นชื่อสถานที่คำถัดไปประกอบด้วย คำคำเดียวที่เป็นชื่อพรรณไม้ มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

สำนักหมัน

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรกและคำถัดไป พบว่าชื่อที่พิจารณา ความหมายจากคำแรกเป็นชื่อที่แสดงลักษณะทางภูมิประเทศและคำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียว ที่เป็นชื่อพรรณไม้มากที่สุด มีจำนวน 27 ชื่อ รองลงมาคือชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรก เป็นชื่อที่แสดงลักษณะภูมิประเทศและคำถัดไปประกอบด้วยคำคำเดียวที่บอกลักษณะสภาพหรือ รูปร่างท่าหน้าที่ย้ายคำแรก มีจำนวน 15 ชื่อ

4. ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรกและสองคำถัดไป

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรกและสองคำถัดไปนี้ หมายถึง ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำ 3 คำ นั้นเอง สามารถจัดกลุ่มได้ 8 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

4.1 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกแสดงลักษณะภูมิประเทศ สองคำถัดไปเป็นคำที่เป็นชื่อพรรณไม้หรือเกี่ยวกับพรรณไม้ มีจำนวน 4 ชื่อ คือ

ท่ากกดาล

บุงกกเรียง

ห้วยผักไล

หนองผักบั้ง

4.2 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ สองคำถัดไปเป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ มีจำนวน 3 ชื่อ คือ

เนินโรงเลื่อย

เนินเสาธง

ทุ่งหินปูน

4.3 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ สองคำถัดไปเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ มีจำนวน 3 ชื่อ คือ

คลองป่าสัก

ลาป่าสักมูล

หนองนารี

4.4 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ สองคำถัดไปเป็นคำที่เป็นชื่อคน มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

หนองตาวง

4.5 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำที่เรียกสถานที่สองคำถัดไปเป็นคำที่แสดงลักษณะสภาพของภูมิประเทศ มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

ถ้ำน้ำบั้ง

4.6 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำที่เป็นชื่อพรรณไม้สองคำถัดไปเป็นคำที่บอกจุดที่เกิด มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

ยางหัวลม

4.7 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นคำที่มีความหมายว่า เพิ่งจะมี คำที่สอง เป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ คำที่สามเป็นชื่อจังหวัด มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

หม่อมวังสีมา

4.8 ชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกเป็นเสียงร้องของสัตว์จำพวกนก คำที่สอง เป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ คำที่สามเป็นชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

อีโศก - วิจารณ์

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรกและสองคำถัดไป พบว่า ชาวบ้านตั้งชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรกซึ่งมีความหมายแสดงลักษณะภูมิประเทศ สองคำถัดไปเป็นชื่อพรรณไม้หรือเกี่ยวกับพรรณไม้มากที่สุด มีจำนวน 4 ชื่อ รองลงมาคือชื่อที่พิจารณาความหมายจากคำแรก เป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศสองคำถัดไปเป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ หรือเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ

ตาราง 1 แสดงการจำแนกชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายทั้งคำหมายถึงสิ่งเดียว

ประเภทของความหมายที่เกี่ยวข้อง	จำนวน
ภูมิประเทศ	5
ชื่อพรรณไม้	3
ชื่อบุคคล, ตำแหน่ง	5
อาการ	1
ชื่อของอาชีพ	2
จำนวนไม่ได้	4
รวม	20

ตาราง 2 แสดงการจำแนกชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรก

ประเภทคำขึ้นต้น	จำนวน
ภูมิประเทศ	79
ชื่อพรรณไม้	13
อาการ	3
ชื่อสถานที่	2
สิ่งเพ็งมี	2
สิริมงคล	2
เหล้ากอ	1
เสียงร้องของสัตว์	1
ชื่อบุคคล	1
ชื่อของงาใช้	1
หน่วยบอกระยะทาง	1
รวม	106

ตารางที่ 4 แสดงการจำแนกชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรกและสองคำถัดไป

ประเภท คำต้น	ประเภทคำขยาย										จำนวน	
	๒๓๑๒๓๔๕	๒๓๑๒๓๔	๒๓๑๒๓๓	๒๓๑๒๓๒	๒๓๑๒๓๑	๒๓๑๒๓๐	๒๓๑๒๒๕	๒๓๑๒๒๔	๒๓๑๒๒๓	๒๓๑๒๒๒		
ภูมิภาค	3	4	1	1	1	2	-	-	-	-	-	11
ชื่อพรรณไม้	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
ชื่อสถานที่	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
ชื่อบุคคล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ลักษณะรูปร่าง	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
เสียงสัตว์	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
ชื่อสิ่งของ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ชื่อจังหวัด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ตำแหน่ง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	6	4	1	1	1	2	-	-	-	-	1	15

บทที่ 4

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

จากการวิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำให้เห็นว่าชื่อเรียกหมู่บ้านและตำบล เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญในการบ่งบอกและสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้เป็นอย่างดี ชื่อหมู่บ้านและตำบลยังแสดงให้เห็นภูมิปัญญาด้านความคิดและประสบการณ์ของชาวบ้านที่อยู่บนท้องถื่นนั้นอีกด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

1. ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม

วัฒนธรรมหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อนำมาใช้พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่อย่างสังคม รวมถึงช่วยแก้ปัญหาและช่วยสนองความต้องการของมนุษย์ (สุพิศรา สุภาพ. 2525 :96) ชาวบ้านสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิต เช่น รู้จักทามาหากิน รู้จักสร้างบ้านเรือน ประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ในการประกอบการทำมาหากิน เช่น มีด ขวาน แห ไช ฯลฯ และสร้างบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต

จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แต่ละอำเภอก็มีรูปแบบของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป เมื่อพิจารณาจากชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมืองแต่ละชื่อแล้ว จะมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน และวัฒนธรรมการประกอบอาชีพ ดังนี้

1.1 ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน

มีชัย วรสายัณห์ (2533 : 29 - 31) กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านและตำบลพบว่าเกือบทุกแห่งจะมีเหตุผลในการเลือกทำเลที่ตั้งที่คล้ายกัน คือ ที่ตั้งของหมู่บ้านจะต้องมีอาหาร มีที่กำบังภัยและมีสภาพที่สามารถป้องกันตนเองได้ เช่น ถ้า มีภูเขาล้อมรอบ ชาวอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ก็มีเหตุผลที่เหมาะสมในการเลือกทำเลที่ตั้งถิ่นฐานเช่นเดียวกับคนในท้องถื่นอื่นกล่าวคือ ในการเลือกทำเลนั้น ชาวอำเภอเมืองเพชรบูรณ์จะอยู่กันหนาแน่นบริเวณที่ลุ่ม

แบบห้องกะทะมีแม่น้ำป่าสัก ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญหล่อเลี้ยงชีพ บางกลุ่มอยู่ใกล้คลอง ห้วย หนอง บึง ซึ่งมีกระจุกกระจายทั่วไป บางกลุ่มอยู่ใกล้กับทางน้ำสายเก่าซึ่งเคยเป็นเขตที่ราบอุดมสมบูรณ์ ส่วนบริเวณที่อยู่ไกลแม่น้ำป่าสักออกไปประกอบด้วยเนิน เขา ป่า และที่ราบเป็นตอน ๆ สลับกันไป

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าสภาพภูมิประเทศ เป็นปัจจัยในการตั้งถิ่นฐานของชาวอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยพิจารณาถึงว่าที่นั้น ๆ มีสิ่งใดจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตบ้าง เช่น

1.1.1 แหล่งน้ำ เป็นความจำเป็นพื้นฐานในการตั้งถิ่นฐานของคน เพราะน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น ใช้อาบน้ำกิน เป็นที่อาศัยของสัตว์และพืชน้ำ ใช้เพาะปลูกหรือใช้เป็นเส้นทางคมนาคม จากการเลือกแหล่งน้ำเป็นทำเลที่ตั้งบ้านเรือนพบว่าชาวบ้านมีการใช้คำที่เกี่ยวกับแหล่งน้ำมากมาย เช่น มีคำว่า ห้วย วัง คลอง หนอง น้ำ ซา ซับ ท่า ตะกุด บุ่ง ป่าสัก ลา คำเหล่านี้จึงบ่งบราวากฎเป็นส่วนหนึ่งของชื่อหมู่บ้าน และตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นชื่อที่มีความหมายสัมพันธ์กับแหล่งน้ำ ดังนี้

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ห้วย มี 12 ชื่อ คือ

ห้วยไคร้ ห้วยคึม ห้วยทราย ห้วยนาถ ห้วยเป้ง ห้วยผักไถ ห้วยมะปราง
ห้วยไร่ ห้วยสะแก ห้วยาหลู่ ห้วยเหิน ห้วยแหน

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า วัง มี 8 ชื่อ คือ

วังซอน วังโค้ง วังเจริญ วังชมพู วังทอง วังทอง วังมะท้อ วังยาว

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า คลอง มี 7 ชื่อ คือ

คลองซุด คลองบง คลองป่าสัก คลองมะนาว คลองศาลา คลองสาร คลองสำโรง

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า หนอง มี 6 ชื่อ คือ

หนองเคียน หนองดาวง หนองนารี หนองผักบึง หนองหิน หนองแหวน

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า น้ำ มี 4 ชื่อ คือ

น้ำโจน น้ำเคือ น้ำร้อน น้ำเลา

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำว่า น้ำ มี 2 ชื่อ คือ

ถ้ำน้ำบึง ปากน้ำ

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ซับ มี 2 ชื่อ คือ

ชัยช้อย ชัยชมพู

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ชา มี 2 ชื่อ คือ

ชาบอน ชาอีเลิศ

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ท่า มี 2 ชื่อ คือ

ท่ากกตาล ท่าเมียง

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ลา และชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยชื่อเฉพาะของแหล่งน้ำ มี 3 ชื่อ คือ

ลาป่าสัก ลาป่าสักมูล ป่าสักแห้ง

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ตะกุด มี 1 ชื่อ คือ

ตะกุดบง

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า บุง มีชื่อ 1 ชื่อ คือ

บุงกกเรียง

1.1.2 ที่คอน เป็นความจำเป็นรองลงมาในการตั้งถิ่นฐานของชาวอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ชาวบ้านมักเลือกตั้งถิ่นฐานในบริเวณพื้นที่ซึ่งเป็นที่คอนพันจากน้ำท่วมมาในฤดูฝน การที่ชาวบ้านเลือกที่คอนเป็นที่ตั้งบ้านเรือนนี้จึงทำให้ชาวบ้านตั้งชื่อหมู่บ้านโดยมีคำว่า คอน เนิน เขา โคก เป็นส่วนหนึ่งของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีความหมายสัมพันธ์กับที่คอน มีดังนี้

ชื่อหมู่บ้านที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า เนิน มี 6 ชื่อ คือ

เนินโก เนินจัน เนินตะแบก เนินโรงเลื่อย เนินสะอาด เนินเสาธง

ชื่อหมู่บ้านที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า เนิน มี 3 ชื่อ คือ

เนินสง่า เนินสบาย เนินสมบูรณ์

ชื่อหมู่บ้านที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า เขา มี 1 ชื่อ คือ

เขาขาด

ชื่อหมู่บ้านที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า โคก มี 1 ชื่อ คือ

โคกน้อย

1.1.3 ที่กำบังภัย เป็นความจำเป็นพื้นฐานที่จะป้องกันความรุนแรงของภัยธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากลมพายุและฝน ดังนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่มักตั้งถิ่นฐานบริเวณที่มีสิ่งกำบังภัยธรรมชาติ เช่น มีป่า เขา ดง และถ้ำ ด้านที่ไม่ได้ปะทะภัยธรรมชาติจะเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวบ้าน บางหมู่บ้านใช้แนวต้นไม้เป็นที่กำบังภัยจากลม จากการที่ชาวบ้านนิยมเลือกบริเวณที่มีที่กำบังภัยเป็นที่ตั้งบ้านเรือนนี้ จึงทำให้ชาวบ้านตั้งชื่อหมู่บ้านโดยมีคำว่า ป่า เขา ดง ถ้ำ เป็นส่วนของชื่อหมู่บ้านดังนี้

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ป่า มี 4 ชื่อ คือ

ป่าบง ป่าม่วง ป่าเลา ป่าเสนห์

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ดง มี 2 ชื่อ คือ

ดงเจริญ ดงมูลเหล็ก

ชื่อหมู่บ้านที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า เขา มี 1 ชื่อ คือ

เขาขาด

ชื่อหมู่บ้านที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ถ้ำ มี 1 ชื่อ คือ

ถ้ำน้ำค้าง

ชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า ป่า ประกอบอยู่มี 1 ชื่อ คือ

นาป่า

ชื่อหมู่บ้านที่เป็น ดง มี 1 ชื่อ คือ

บ้านดง

1.1.4 ที่ดินสำหรับเพาะปลูก เป็นสิ่งจำเป็นในการตั้งถิ่นฐาน บริเวณพื้นที่ใดมีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์จะเป็นที่ดินที่เหมาะสมในการเพาะปลูก ชาวบ้านจึงนิยมเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่กันเป็นจำนวนมากในบริเวณที่เป็น นา หุ้ง ไร่ และสวน จากการที่ชาวบ้านนิยมเลือกบริเวณที่มีดินสำหรับเพาะปลูกเป็นที่ตั้งบ้านเรือน คำเหล่านี้จึงไปปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของชื่อหมู่บ้าน และตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำว่า นา มี 7 ชื่อ คือ

นา นางั่ว นาเจริญ นาป่า นายม หนองนารี หัวนา

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำว่า ทุ่ง มี 2 ชื่อ คือ

ทุ่งแค ทุ่งหินปูน

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำว่า ไร่ มี 4 ชื่อ คือ

บ้านไร่ ไร่อ้อย ไร่เหนือ หัวไร่

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำว่า สวน มี 1 ชื่อ คือ

สวนหม่อน

1.1.5 ทรัพยากรป่าไม้ บริเวณเขตที่อุดมสมบูรณ์มีพรรณไม้แกนาชนิด มักจะมีราษฎรอาศัยอยู่จำนวนมาก เพราะพรรณไม้เหล่านี้เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการตั้งถิ่นฐาน เช่น ไม้เนื้อแข็งได้แก่ สัก มะค่า ประดู่ ฯลฯ มาสร้างบ้านเรือน ไม้เนื้ออ่อน และหวายทำเครื่องใช้ภายในบ้าน ไม้บางชนิดเช่น สะแก ตะแบก ฯลฯ นำมาทำฟืน นอกจากนั้น ลำต้น ใบ ดอก ผล หรือหัวของพรรณไม้บางชนิดนำมาประกอบอาหารได้

ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่สัมพันธ์กับชื่อพรรณไม้ มีดังนี้

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยพรรณไม้ มี 34 ชื่อ คือ

หัวไคร้ หัวตุ้ม หัวผักกาด หัวมะพร้าว หัวสะแก หัวแทน

ชัยอ้อย ชัยอน ชัยเรียง ชัยเลิศ

คลองป่าสัก คลองมะนาว คลองสำโรง

โนนโก โนนจัน โนนตะแบก

ป่าบง ป่าม่วง ป่าเลา

ท่ากตาล ท่าเมียง

วังชมพู วังมะข่อ

หนองเคียน หนองผักบั้ง

ดงมูลเหล็ก

ทุ่งแค
น้ำเค็ม
บุญวาน
บุงกกเรียง
โปงหว่า
ไร่อ้อย
สวนหม่อน
สำนักหมัน

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ขึ้นต้นด้วยชื่อพรรณไม้ มีจำนวน 9 ชื่อ คือ

ยางกุด ยางลาด ยางหัวลม
โพธิ์งาม โพธิ์เงิน
เจดีย์ลับ
ไทรงาม
ยาวี
สะแกงาม

ชื่อหมู่บ้านที่เป็นชื่อพรรณไม้ มี 2 ชื่อ คือ

บง สีหวด

การตั้งถิ่นฐานของชาวอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ นิยมตั้งถิ่นฐานใกล้สิ่งต่อไปนี้

1. ใกล้แหล่งน้ำ เช่น ห้วย วัง หนอง ฯลฯ คำเหล่านี้ จึงเป็นส่วนของ บ้านห้วยไคร้
บ้านวังยาว บ้านหนองแขวน
2. บริเวณน้ำท่วมไม่ถึง เช่น โดก เนิบ ฯลฯ คำเหล่านี้จึงเป็นส่วนของ บ้านโคกน้อย
บ้านเนินสบาย
3. ที่มีป่าบังภัย เช่น เขว ถ้ำ ฯลฯ คำเหล่านี้จึงเป็นส่วนของ บ้านเขาขาด

บ้านถ้ำน้ำบึง

4. มีที่ดินสำหรับทำการเพาะปลูก เช่น นา สวน ฯลฯ ค่าเหล่านี้จึงเป็นส่วนของ บ้านนาป่า บ้านสวนหม่อน

5. มีทรัพยากรป่าไม้อุดมสมบูรณ์ เช่น พรรณไม้สัก ตะเคียน ฯลฯ ค่าเหล่านี้จึงเป็นส่วนของ บ้านคลองป่าสัก บ้านหนองเคียน

1.2 ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพ

พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเพาะปลูกมีป่าไม้จำนวนมากมีสัตว์น้ำ และสัตว์ป่าชุกชุม สิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ และจำเป็นต้องการดำรงชีวิตค่อนข้างมาก ส่งผลให้ชาวบ้านอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลักกล่าวคือ หมูบ้านและตำบลที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ราบลุ่มใกล้แหล่งน้ำ ชาวบ้านจะยึดอาชีพทำนา ทำสวน และจับสัตว์น้ำ บางหมู่บ้านตั้งถิ่นฐานบริเวณที่เป็นป่า ดง เขา ชาวบ้านจะยึดอาชีพ ทำไร่ และล่าสัตว์ การวิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของชาวบ้านมีดังนี้

1.2.1 การทำนา ทำไร่ ทำสวน เป็นอาชีพที่เก่าแก่ที่ทำกันทุกหมู่บ้านโดยเฉพาะบริเวณที่ราบหรือที่เรียกว่าบริเวณลุ่มน้ำป่าสัก สมัยโบราณการทำนา ทำไร่ ทำสวนต้องอาศัยธรรมชาติ คือต้องรอให้ฝนตก ต้องอาศัยแรงงานคนและสัตว์เลี้ยง ซึ่งอาชีพเหล่านี้จะโบราณเป็นส่วนหนึ่งของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยอาชีพทำนา มี 7 ชื่อ คือ

นา นางัว นาเจริญ นาป่า นายม หนองนารี หัวนา

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยอาชีพทำไร่ มี 4 ชื่อ คือ

ไร่ ไร่เหนือ ไร่อ้อย

หัวไร่

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยอาชีพทำสวน มี 1 ชื่อ คือ

สวนหม่อน

จะเห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ สะท้อนให้เห็นการดำเนินชีวิตของราษฎรในท้องถิ่นว่าชาวบ้านประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ และทำสวนเพื่อเลี้ยงชีพ

1.2.2 การปลูกพรรณไม้และไม้ผล นอกจากจะทำนา ทำไร่ และทำสวนเป็นอาชีพหลักแล้ว ชาวอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ยังปลูกพรรณไม้และไม้ผลต่าง ๆ บริเวณใกล้ที่อยู่อาศัยหรือไกลจากหมู่บ้านไม่มากนัก จะมีทั้งปลูกพรรณไม้ที่ให้ผลเร็วในระยะ 1-3 เดือน ได้แก่ปลูกตำเสาปลูกต้นหม่อนเพื่อเลี้ยงไหม และปลูกอ้อย ส่วนพืชที่ให้ผลตามฤดูกาล คือ มะนาว มะปราง มะม่วง ชื่อพรรณไม้และไม้ผลเหล่านี้ไปปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของชื่อหมู่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยพรรณไม้ มี 2 ชื่อ คือ

ยาวี

ไร่อ้อย

สวนหม่อน

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยชื่อไม้ผล มี 2 ชื่อ คือ

คลองมะนาว

ป่าม่วง

1.2.3 อาชีพเลี้ยงสัตว์ อาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพรองลงมาจกการทำนา ทำไร่ และทำสวนสัตว์ที่เลี้ยงในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ วัวและม้า จนคริว เรือหนึ่ง ๆ ชาวนาชาวไร่ ต้องพึ่งพาแรงงานจากวัว ควาย ในการไถนา และใช้ม้าช่วยลา เลี้ยงเครื่องมือ เครื่องใช้ในการทอผ้าทากันและบวรถูกผลิตผล นอกจก มนั้ยังมีวัวแดงแดงติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ชื่อสัตว์เลี้ยงที่ปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านและตำบล ดังนี้

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยสัตว์เลี้ยง มี 2 ชื่อ คือ

นางิ้ว

พันธุ์ม้า

ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลจึงสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของราษฎรในท้องถิ่นว่า ชาวบ้านประกอบอาชีพเลี้ยงวัว และ เพาะพันธุ์ม้า

1.2.4 อาชีพช่างฝีมือ อาเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์นอกจากจะมีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์แล้ว ยังมีแร่ธาตุ และป่าไม้เป็นจำนวนมากเช่น มีแร่ดินขาว ดิบุก ตะกั่ว ทองแดง ฟอสเฟต พลูออไรท์ และสังกะสี ส่วนป่าไม้มีทั้งไม้เนื้อแข็ง และไม้เนื้ออ่อน เช่น สัก ประดู่ ตะเคียน ยาง สะแก และยาง (ประวัตินคราไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์. 2528 : 6 - 7) แร่ธาตุ และป่าไม้เหล่านี้จะบ่งบอกถึงลักษณะการประกอบอาชีพที่ได้เป็นอย่างดี

จึงกล่าวได้ว่า ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับอาชีพช่างฝีมือต่าง ๆ คือ ช่างถลุงแร่ ช่างเลื่อยไม้ ช่างทำปูนแดง (ใช้กินกับหมาก) และช่างจักสาน ดังนั้นอาชีพ ช่างฝีมือ ตลอดจนผลงานจากฝีมือช่างจึงไปปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านในอาเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยผลงานจากฝีมือช่างจักสาน มี 2 ชื่อ คือ

วังกันหวด

วังซ่อง

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยอาชีพเลื่อยไม้ มี 1 ชื่อ คือ

โนนโรงเลื่อย

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยผลงานจากฝีมือช่างทำปูนแดง มี 1 ชื่อ คือ

ทุ่งหินปูน

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยอาชีพถลุงแร่ มี 1 ชื่อ คือ

หล่ง

ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลจึงสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของราษฎรในท้องถิ่นว่า ชาวบ้านมีอาชีพช่างฝีมือต่าง ๆ

1.2.5 อาชีพจับสัตว์น้ำ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้แหล่งน้ำได้แก่ ห้วย ทนง คลอง บึง ซับ ซ่า ตะกุด หรือบริเวณที่เรียกว่าเหมือง แหล่งน้ำเหล่านี้มีกิมน้ำท่วมถึง จึงมีสัตว์น้ำชุกชุมเพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพของชาวบ้านในท้องถิ่น และการจับสัตว์น้ำของชาวบ้านในสมัยโบราณยังใช้เครื่องมือแบบโบราณเช่น เบ็ด ซอง ไซ สวีง ฯลฯ

ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับอาชีพจับสัตว์น้ำ ได้แก่ ซอง ซึ่ง เป็น เครื่องมือในการจับปลา ส่วนสัตว์น้ำที่ชาวบ้านจับได้คือ ตัวนาก ดังนั้น ซองซึ่งเป็นเครื่องมือจับปลาและตัวนากที่ชาวบ้านจับได้จึง ปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านมี 2 ชื่อ คือ

วังซอง

ห้วยนาก

ชื่อหมู่บ้านและตำบลจึงสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของราษฎรในท้องถิ่นชาวบ้านมีอาชีพจับสัตว์น้ำ เพื่อเลี้ยงชีพ

1.2.6 อาชีพล่าสัตว์ อาชีพล่าสัตว์ เป็นอาชีพดั้งเดิมของราษฎรในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ โดยเฉพาะชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณที่เป็น ป่า ดง จะประกอบอาชีพล่าสัตว์กันมาก สัตว์ป่าที่ล่ามาได้ทั้งที่นำมาเป็นอาหารและเลี้ยงไว้ใช้งาน

ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับอาชีพล่าสัตว์คือ เห็นหรืออีเห็น โดยชื่อสัตว์ชนิดนี้จะปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้าน มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

ห้วยเห็น

1.3 ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมการบริโภค

ชาวอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ นิยมบริโภคข้าวเจ้าและข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก เนื้อสัตว์และพืชผักที่หาได้มีกันมาประกอบอาหาร เนื้อสัตว์ พืชผักที่เหลือจากการประกอบอาหารนั้น ชาวบ้านจะมีวิธีถนอมอาหารเพื่อเก็บไว้รับประทานได้นาน วิธีที่นิยมคือ ตากแห้ง ย่างไฟ คองเกลือ เชื่อมหรือกวน

ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับการบริโภคเนื้อสัตว์ พืชผักและผลไม้ โดยชื่อของสัตว์ พืชผักและผลไม้จะ ปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านและตำบล ดังนี้

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยชื่อสัตว์ มี 2 ชื่อ คือ

คำว่า วัว จะปรากฏในชื่อ บ้านนางิ้ว ซึ่งคำว่า ิ้ว นี้มาจาก จัว หรือ วัว

คำว่า เห็น จะปรากฏในชื่อ บ้านห้วยเห็น ซึ่งคำว่า เห็น มาจากอีเห็น หรือนางเห็น

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยชื่อพืชผัก มี 11 ชื่อ คือ

คำว่า แคะ จะไปปรากฏในชื่อ บ้านทุ่งแคะ

คำว่า ไคร้ จะไปปรากฏในชื่อ บ้านห้วยไคร้

คำว่า จั่น จะไปปรากฏในชื่อ บ้านเนินจั่น

คำว่า จาน จะไปปรากฏในชื่อ บ้านฮัก - วังจาน ซึ่งคำว่า จานภาคกลาง เรียก

ทองกวาว

คำว่า เตื่อ จะไปปรากฏในชื่อ บ้านน้ำเตื่อ

คำว่า บง จะไปปรากฏในชื่อ บ้านเป่าบง

คำว่า บอน จะไปปรากฏในชื่อ บ้านชาบบอน

คำว่า ผักขี้จะไปปรากฏในชื่อ บ้านหนองผักขี้

คำว่า มูลเหล็ก (ขี้เหล็ก) จะไปปรากฏในชื่อ บ้านดงมูลเหล็ก

คำว่า แทน จะไปปรากฏในชื่อ บ้านห้วยแทน

คำว่า ฮีเลศ (ชะพลูหรือข้าพลู) จะไปปรากฏในชื่อ บ้านชาฮีเลศ

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยชื่อผลไม้ที่นำชื่อผลอ่อนและผลแก่รับประทานได้ มี 8 ชื่อ คือ

คำว่า โก (ตะโก) จะไปปรากฏในชื่อ บ้านโนนโก

คำว่า ตาล จะไปปรากฏในชื่อ บ้านท่ากกตาล

คำว่า ตูม (มะตูม) จะไปปรากฏในชื่อ บ้านห้วยตูม

คำว่า มะปราง จะไปปรากฏในชื่อ บ้านห้วยมะปราง

คำว่า ม่วง (มะม่วง) จะไปปรากฏในชื่อ บ้านป่าม่วง

คำว่า มะนาว จะไปปรากฏในชื่อ บ้านคลองมะนาว

คำว่า หว่า จะไปปรากฏในชื่อ บ้านเป่งหว่า

คำว่า อ้อย จะไปปรากฏในชื่อ บ้านไร่อ้อย

ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตใน

ท้องถิ่นว่า ชาวบ้านรับประทานข้าว เนื้อสัตว์ พืชผักและผลไม้

2. ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับความเชื่อและค่านิยม

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งหนึ่งว่าเป็นจริง โดยที่สิ่งนั้นพิสูจน์ไม่ได้ด้วยเหตุผล (อาเนทท์ อากาภิรม. 2515 : 89) การดำเนินชีวิตของชาวอำเภอเมือง-เพชรบูรณ์ นับถือศาสนาพุทธ คติความเชื่อจึงได้รับอิทธิพลมาจากพุทธศาสนาความเชื่อนี้ จึงมีอิทธิพลในการควบคุมนิสัยของชาวบ้านได้จนทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านมีลักษณะ เฉพาะที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่น เช่น เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อเรื่องบุญ เชื่อเรื่องโชคลาง ในเรื่องค่านิยม ประมาทภัย นาคกรทรรพ (2524 : 7) กล่าวไว้ว่า ค่านิยม เป็นข้อกำหนดที่บุคคลในสังคมยอมรับยึดถือ พิจารณาการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ขัดกับความรู้สึกของตนเองและสังคมค่านิยมของชาวอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ในอดีตที่ปฏิบัติคือ นิยมการทำบุญ และนับถือผู้อาวุโสทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และชาติวุฒิ ความเชื่อ และค่านิยมเหล่านี้จะปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ดังนี้

2.1 ความเชื่อเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา

ชาวอำเภอเมืองเพชรบูรณ์นับถือศาสนาพุทธซึ่งสอนให้รู้จักบาป บุญ กรรม เชื่อว่าการทำความดีย่อมได้รับผลดี ทำความชั่วย่อมได้รับผลชั่วตอบแทน

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ตั้งตามความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนา มี 5 ชื่อ คือ

คำว่า โพลี จะไปปรากฏในชื่อ บ้านโพลีงาม และบ้านโพลีเงิน ชาวพุทธทั่วไปถือว่าต้นโพลีเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ เพราะพระพุทธเจ้าตรัสรู้ใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ การนำชื่อต้นโพลีมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน แสดงให้เห็นว่าสิ่งใดที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้านั้น จะอยู่ในหัวใจของชาวบ้านตลอดมา

คำว่า ประแดง จะไปปรากฏในชื่อ บ้านประแดง ซึ่งคำว่า ประแดงเป็นคำที่ใช้เรียกพระสงฆ์ที่ลาจากสมณเพศแล้ว เพราะพระสงฆ์ 3 รูปที่เดินทางมาจากภาคอีสานมาปักกลด และบำเพ็ญศีลบริเวณนี้ ชาวบ้านจึงพร้อมใจตั้งชื่อว่า ประแดง หรือป่าแดงในปัจจุบัน เพื่อให้เกียรติแก่พระสงฆ์ทั้ง 3 รูป

คำว่า หลา จะไปปรากฏในชื่อ บ้านหลา ซึ่งคำว่า หลามาจาก คำว่า พราหมณ์ เพราะว่ามีพราหมณ์เดินทางมานั่งบำเพ็ญศีลอยู่บริเวณริมคลอง นายมี ซึ่งเป็นพรานป่าและพรคพวกออกล่าสัตว์ผ่านมา พบพราหมณ์จึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธา และเพื่อเป็นการให้เกียรติเมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านจึงเรียกบ้านพราหมณ์ ต่อมากลายเป็น บ้านหลา เพราะชาวบ้านออกเสียงสระสั้นเข้า และชาวบ้านออกเสียงควบกล้ำ พร. เป็น หล. ดังนั้นพราหมณ์ จึงกลายเป็นหลา

คำว่า โมคลา ไปปรากฏเป็นชื่อ บ้านโมคลา ซึ่งคำว่า โมคลา เป็นคำที่ใช้เรียก นายพิมพ์ และนายดา เป็นกลุ่มแรกที่อพยพมาตั้งถิ่นฐาน และประพจน์ตนเป็นตัวอย่าง เป็นคนขยัน ชอบทำบุญ ำให้ทาน ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ จนเพื่อนบ้านต่างชื่นชม และพากันปฏิบัติตาม เพื่อนบ้าน จึงเปรียบบุคคลทั้งสอง เสมือนอัครสาวกของพระพุทธเจ้าคือ พระโมคคัลลานะ เมื่อตั้งเป็นหมู่บ้าน จึงให้ชื่อว่า โมคลา สาเหตุที่เขียนโมคลา เพราะผู้นำหมู่บ้านเขียนชื่อเสนาโบบยังที่ว่าการอำเภอ เมือง ตามเสียงที่ตนพูด คำว่า โมคคัลลานะ จึงกลายเป็น โมคลา

คำว่า สะเตียง จะไปปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านสะเตียง ซึ่งคำว่า สะเตียง เป็นหน่วย ที่พระสงฆ์เข้ามาซึ่งเป็นราวตากสงฆ์ จีวร ชาวบ้านซึ่งนับถือว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาหมู่บ้าน อยู่แล้ว ดังนั้นสิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ ชาวบ้านจะให้ความเคารพนับถือว่าเป็นของสูง ครั้นทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้านชาวบ้านจึงพร้อมใจกันให้ชื่อว่า สะเตียง ปัจจุบันเขียน สะเตียง เพื่อให้อ่านง่าย

2.2 คำนิยมเกี่ยวกับการเคารพผู้อาวุโส

การเคารพผู้อาวุโสได้แก่ ผู้มีอายุมากกว่า มีคุณวุฒิสูง มีชาติตระกูลสูง และมี ตำแหน่งสูง สิ่งเหล่านี้ได้รับการปลุกฝังสืบต่อกันมา จนเป็นวิถีชีวิตที่ปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง ดังนั้น คำที่ใช้แทนวัยวุฒิ คุณวุฒิ และชาติตระกูลสูงจะไปปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านและตำบลอำเภอเมือง- เพชรบูรณ์ 9 ชื่อ คือ

คำว่า ยายเฒ่า จะไปปรากฏเป็นชื่อ โนนยายเฒ่า ซึ่งคำว่า ยายเฒ่า เป็นคำที่ใช้เรียก หญิงชรา ซึ่งไม่มีญาติพี่น้องปลุกกระท่อมอยู่บริเวณนี้ หญิงชราผู้เฒ่าอาศัยดีจึงมีชาวบ้านที่ออกไปหา ของป่าแะเวียงเข้าไปขอนึ่งพัก และคุยด้วยบางครั้งชาวบ้านก็แบ่งสิ่งของที่หาได้นั้นให้แก่หญิงชรา ด้วย เมื่อนางเสียชีวิต ชาวบ้านต่างพากันมาช่วยจัดงานศพจนเสร็จ ต่อมาผู้คนอพยพมาตั้งถิ่นฐาน มากขึ้น จึงเรียกกลุ่มที่อยู่ของตนว่า โนนยายเฒ่า เพื่อเป็นการยกย่องผู้อาวุโสจะมีคำว่า ยาย ปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้าน ต่อมาเปลี่ยนเป็น กม. 2

คำว่า หมวด จะไปปรากฏเป็นชื่อบ้าน หมวด ซึ่งคำว่า หมวด เป็นคำที่ตั้งตามค่านามหน้า ที่ใช้เรียกนายตำรวจยศตั้งแต่ร้อยตรีขึ้นไป ตำรวจตามจับคนร้ายที่ลั่นทรัพย์สินและฆ่า เจ้าทรัพย์ได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการให้เกียรติแก่นายตำรวจผู้กล้าหาญ เมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า บ้านหมวด

ต่อมาจึงกลายเป็นขมวด (ชะ-มวด) ตามการออกเสียงของคนในท้องถิ่น

คำว่า งามประทีป จะไปปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้าน งามประทีป ซึ่งงามประทีป เป็นชื่อและชื่อสกุลของ นายประทีป งามนิล นายอำเภอเมืองเพชรบูรณ์สมัยนั้นได้เข้าไปสำรวจและเยี่ยมชาวบ้านในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ การเข้าไปของท่านแต่ละครั้งจะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ช่วยส่งเสริมอาชีพพิเศษแก่ชาวบ้าน นอกเหนือจากอาชีพทำนา ทาไร่ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้าน นอกจากนี้ยังจัดหาเงินงบประมาณเพื่อสร้างถนนเข้าสู่หมู่บ้าน สิ่งเหล่านี้ทำให้ชาวบ้านชื่นชมยกย่องท่านเป็นอย่างมาก เมื่อทางราชการอนุญาตให้ตั้งเป็นหมู่บ้าน จึงใช้ชื่อและชื่อสกุลของท่านเป็นชื่อหมู่บ้านว่า งามประทีป

คำว่า ประแดง จะไปปรากฏ เป็นชื่อหมู่บ้าน ป่าแดง ซึ่งคำว่า ป่าแดง มาจากคำว่า ประแดง ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกพระที่ลาจากสมณเพศแล้ว เพื่อเป็นการแสดงความเคารพวาระหว่างที่เป็นสมณะเพศนั้นท่านได้สั่งสอนชาวบ้านที่อยู่บริเวณนี้ให้รักษาศีลปฏิบัติธรรม ต่อมาชาวบ้านออกเสียงพยางค์แรกยาวขึ้น จึงกลายเป็น ป่าแดง

คำว่า ปู จะไปปรากฏเป็นชื่อ ปากปู ซึ่งคำว่า ปู เป็นคำที่ใช้เรียกนายทหารสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 คนหนึ่งได้ลาออกราชการมาจับจองที่ดินและตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ ๆ คลองนายทหารผู้มีความยุติธรรม ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนหรือมีทุกข์ เช่น มีปัญหาและตกลงกันไม่ได้ หรือถูกนักเลงจากถิ่นอื่นบุกรุกที่ทำกินก็จะพากันไปหานายทหารท่านนี้ช่วยตัดสินและต่างก็พอใจทั้งสองฝ่าย เมื่อท่านเสียชีวิตลง ลูกหลานเมื่ออาการเจ็บป่วย ชาวบ้านได้นำดอกไม้ธูปเทียนมากกราบไหว้อธิษฐานต่อดวงวิญญาณของท่านไม่นานลูกหลานก็หายป่วย ความศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นที่เล่าขานกันต่อ ๆ มาจนเป็นที่เชื่อถือของชาวบ้านและพากันเรียกท่านว่า ปู เมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า ปากปู

คำว่า ปลา จะไปปรากฏเป็นชื่อ บ้านปลา ซึ่งคำว่า ปลา มาจากคำว่า พราหมณ์ ตั้งชื่อขึ้นเพื่อแสดงความเคารพยกย่องที่พราหมณ์ซึ่งเป็นผู้สั่งสอนให้ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงนั้นได้เข้าจารธรรมะและรักษาศีลต่อมาชาวบ้านออกเสียงสระสั้นเข้า เสียง พร ความกลายเป็น พล จึงกลายเป็น บ้านปลา ในที่สุด

คำว่า โพธิ์ จะไปปรากฏเป็นชื่อ โพธิ์ทอง กล่าวคือ นายโพธิ์ทองเป็นชายคนแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ เป็นคนดีมีศีลธรรม และเป็นคนเดียวที่ได้ยินเสียงปี่พาทย์ ร้อง กลอง

เป็นเพลงขับกล่อมดังมาจากต้นโพธิ์ นายโพธิ์ทองจึงเป็นบุคคลที่ชาวบ้านยกย่อง และให้เกียรติว่าเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณความดีสมควรยึดเป็นแบบอย่างจึงนำชื่อของนายโพธิ์ทอง เป็นชื่อหมู่บ้านว่า โพธิ์ทอง

คำว่า โคมคลา จะไปปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านโคมคลา ซึ่งคำว่า โคมคลา มาจากคำว่า โคมคัลลานะ เป็นชื่ออัครสาวกของพระพุทธเจ้า ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมริมน้ำ ทั้งสองชอบทำบุญให้ทานและเอื้อเฟื้อแก่ผู้ยากไร้ ชาวบ้านเห็นการกระทำของนายพิมพ์และนายคาจึงชื่นชมและยกย่องว่าเปรียบเสมือนพระโคมคัลลานะอัครสาวกของพระพุทธเจ้ากลับมาเกิดเมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า โคมคลา สาเหตุที่เขียน โคมคลา เพราะผู้เฒ่าหมู่บ้านเขียนชื่อสะอึกไปยั้งที่ว่าการอาเภอเมือง ตามเสียงที่ตนพูดคำว่า โคมคัลลานะ จึงกลายเป็น โคมคลา

คำว่า ตา จะไปปรากฏในชื่อ หนองตาวง ซึ่งคำว่า ตา เป็นสรรพนามแทนนายวง ซึ่งเป็นคนแรกที่อพยพครอบครัวมาตั้งถิ่นฐานอยู่ริมหนองน้ำและประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก สามารถทำเครื่องมือเช่น มีด จอบ เสียม ได้คมดีมาก ชาวบ้านที่อยู่โนละแวกนั้นเห็นว่าหากไม่มี นายวง การประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ คงไม่สะดวก ดังนั้น นายวงจึงเป็นผู้มีพระคุณ สมควรยกย่องเป็นอย่างยิ่ง เมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านจึงให้ชื่อว่า หนองตาวง และคำว่า ตา ยังแสดงความเคารพผู้อาวุโสด้วย

2.3 คำนิยามเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล

ในการดำเนินชีวิต ชาวบ้านต้องการพลังใจ เพื่อให้เกิดความอบอุ่น ความเชื่อมั่น และความสบายใจเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ นอกจากนี้ยังมั่นใจว่าชื่อหมู่บ้านและตำบลจะกำหนดพฤติกรรมของชาวบ้านไปในทางที่ดี ในการตั้งชื่อหมู่บ้านและตำบลจึงนิยมความเป็นสิริมงคลไว้ก่อน เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยมีความเจริญรุ่งเรืองงานการประกอบอาชีพ มีความสะดวกสบาย และมีชื่อเสียง ดังนั้นชื่อที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นสิริมงคลจะไปปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านและตำบลในฉบับนี้ของเมืองเพชรบุรี

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับคำนิยาม มี 8 ชื่อ คือ

เนินสมบูรณ์ (มีสิ่งอันพึงปรารถนาบริบูรณ์)

เนินสง่า (น่าเกรงขามและเคารพนับถือแก่ผู้ผ่านไพบมา)

- เนิ่นสบาย (ความสุขกายสุขใจ)
ชัยมงคล (ชัยชนะ เป็นสิ่งที่ดีงาม)
คงเจริญ (ดีขึ้นกว่าเดิม)
ป่าเสน่ห์ (ชวนให้ผู้คนไปมารักชอบ)
โพธิ์งาม (ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้พึงใจ)
วังเจริญ (ดีขึ้นกว่าเดิม)

ความหมายของ ชื่อหมู่บ้าน และตำบลในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์จะสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของราษฎรในท้องถิ่นว่าชาวบ้านมีความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับการนับถือศาสนาพุทธ การเคารพผู้อาวุโส และโชคลาง

3. ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

การตั้งชื่อสถานที่ ตั้งชื่อสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งการตั้งชื่อหมู่บ้านและตำบลต่าง ๆ ย่อมมีประวัติความเป็นมาที่แตกต่างกันตามความรู้และประสบการณ์ของกลุ่มชนนั้น เช่น การตั้งชื่อหมู่บ้านและตำบลผู้ตั้งชื่อจะตั้งตามรูปลักษณะที่ปรากฏบ้าง ตั้งชื่อตามความรู้สึกร่วมกันของชาวบ้านบ้าง หรือตั้งชื่อตามเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสงครามบ้าง เช่นเดียวกับการตั้งชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ก็ปรากฏชื่อหมู่บ้านและตำบลที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ 1 ชื่อ คือ

คำว่า พล จะไปปรากฏในชื่อ ท่าพล ซึ่งคำว่า พล หมายถึง ไพร่พล คำว่า ท่าพล นี้เคยเป็นที่คอยไพร่พล ชาวบ้านเล่าว่าในสมัยกรุงธนบุรี พระยาจักรีและพระยาสุรสีห์ ถูกกองทัพพม่าล้อมเมืองพิษณุโลกไว้ถึง 4 เดือน กองทัพไทยขาดเสบียงอาหาร พระยาจักรีและพระยาสุรสีห์จึงตกลงทิ้งเมืองพิษณุโลก ตีฝ่าวงล้อมของพม่าออกมาได้ และเดินทัพมายังจังหวัดเพชรบูรณ์ มาคอยกันอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่งซึ่งต่อมาได้ชื่อว่า ท่าพล

บทที่ 5

วิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ในบทนี้ ผู้วิจัยถือว่า "บ้าน" เป็นคำนามทั่วไปเพราะใช้เป็นส่วนหนึ่งของคำนามที่เป็นชื่อเฉพาะ ในรายชื่อหมู่บ้านและตำบลของกระทรวงมหาดไทยจะตัดคำว่า "บ้าน" ออกจากชื่อหมู่บ้าน และตำบล เช่น บ้านไร่ ชื่อหมู่บ้านคือ ไร่ บ้านสีหุด ชื่อหมู่บ้านคือ สีหุด บ้านดงเจริญ ชื่อหมู่บ้านคือ ดงเจริญ ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จากวง 126 ชื่อ ผู้วิจัยได้จำแนกประเภทของชื่อหมู่บ้านและตำบลโดยพิจารณาจากจำนวนหน้าที่เป็นชื่อหมู่บ้านและตำบล เมื่อทราบจำนวนคำในชื่อแล้วจึงบอกชนิดของคำที่ เป็น คำชนิดใดตามการระบุชนิดของคำในภาษาไทยของพระยาอุภักดีศิลปสาร (2524 : 70 - 96) ซึ่งจะมีชนิดของคำที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านและตำบลได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ในการบอกชนิดของคำที่ผู้วิจัยพิจารณาจากความหมายของชื่อที่ได้มาจากการวิเคราะห์ความหมายตามข้อมูลของวิทยากร เมื่อพิจารณาโดยรวมเช่นนี้ จึงสามารถวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบลได้ดังต่อไปนี้

1. ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่เป็นคำเดียวมี 20 ชื่อ ดังนี้

1.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่เป็นคำเดียวพยางค์เดียวเมื่อพิจารณาชนิดของคำแล้วแบ่งประเภทได้ดังนี้

1.1.1 คำเดียวพยางค์เดียวที่เป็นคำนามมี 6 ชื่อ คือ แดก หง ไทก นา บง และไร่

1.1.2 คำเดียวพยางค์เดียวที่เป็นคำสรรพนามมี 1 ชื่อ คือ พี่

1.1.3 คำเดียวพยางค์เดียวที่เป็นคำกริยามี 1 ชื่อ คือ ซอน

1.1.4 คำเดียวพยางค์เดียวเป็นได้หลายชนิดตามความหมายของชื่อในที่นี่แต่ละชื่อมีความหมายเป็น 2 อย่าง เนื่องจากวิทยากรได้ให้ข้อมูลไว้เป็น 2 ทาง ไม่สามารถชี้ขาดได้ว่าเป็นความหมายใด มี 2 ชื่อ คือ พลา และหลุง ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

ปลา ถ้าสันนิษฐานว่ามาจากพรา หมายถึงอาการของคนที่ตกน้อย ๆ และเรื่อยไป เป็นคำกริยา

ปลา ถ้าสันนิษฐานว่ามาจากพราหมณ์ หมายถึง นักบวช เป็นคำนาม

หลุง ถ้าสันนิษฐานว่ามาจากถลุง หมายถึง อาการที่ใช้ความร้อนสุมน้ำมันแร่เพื่อไล่ ขี้แร่ที่เหลือแต่โลหะซึ่งจะเป็นคำกริยา

หลุง ถ้าสันนิษฐานว่ามาจากหลุม หมายถึง บริเวณที่ลึกลงมาจากผิวดิน ซึ่งจะเป็น คำนาม

- 1.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่เป็นคำเดียวแต่ประกอบด้วยหลายพยางค์
ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่เป็นคำเดียวแต่ประกอบด้วยหลายพยางค์มี

9 ชื่อ คือ

หมวด จา เรียง ประแดง โพธิ์ทอง โมคลา ระวิง ละทาน สะเตียง และสีหวด ทั้ง 9 คำนี้เป็นคำนาม

2. ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำตั้งแต่สองคำขึ้นไป ผู้วิจัยได้พิจารณา โดยอาศัยเกณฑ์เรื่องกลุ่มคำของพระยาอุปกิตศิลปสารว่า คำตั้งแต่สองคำที่นำมาเรียงกัน จะสัมพันธ์กันโดยคำหนึ่งเป็นคำหลัก อีกคำหนึ่งเป็นคำขยาย ความหมายของคำที่เกิดจากการรวมกันนี้จะมีความหมายเกี่ยวข้องกับคำเดิม (พระยาอุปกิตศิลปสาร. 2524 : 192 - 207) เมื่อพิจารณาโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำตั้งแต่สองคำ เช่นนี้แล้ว บรากรกว่าเป็นชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำ 2 คำ และ 3 คำ จะมีวิธี เรียงคำชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ดังนี้

2.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำ 2 คำ

2.1.1 คำ 2 คำที่เป็นคำนามรวมกับคำนามคือ คำนาม + คำนาม ซึ่งจะเรียงคำตามหน้าที่ได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 คำนามคำที่ 1 เป็นคำหลัก คำนามคำที่ 2 ทำหน้าที่ขยาย คำหลัก ตัวอย่างเช่น ห้วย + ไคร้ ทั้งคู่ต่างก็เป็นคำนาม และในที่นี้ ห้วย เป็นคำหลัก ส่วน ไคร้ เป็นคำนามที่ทำหน้าที่ขยาย ห้วย ชื่อหมู่บ้านและตำบลเหล่านี้ประกอบด้วยคำ

คำแรก เช่น ห้วย วัง คลอง ชับ ฯลฯ และคำนามอื่น ๆ รวมกับคำนามอีกคำหนึ่ง ดังปรากฏ
ในรูปคำดังต่อไปนี้

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีลักษณะโครงสร้างดังกล่าว มีจำนวน 57 ชื่อ คือ

ห้วย + ไคร้	ห้วย + ตุม
+ ทราย	+ นาก
+ โป่ง	+ มะพร้าว
+ ไร่	+ สะแก
+ เห็น	+ แพน
วัง + ขอน	วัง + ชมภู
+ ซอง	+ ทอง
+ มะช่อ	
คลอง + บง	คลอง + มะนาว
+ ศาลา	+ สาขา
กก + ไทร	กก + น่อง
ชับ + ช้อย	ชับ + ชมภู
ชา + บอน	ชา + อีเลิศ
นา + จั่ว	นา + ป่า
+ ยม	
โนน + โก	โนน + จัน
+ ตะแบก	
ป่า + ม่วง	ป่า + บง
+ เลา	
หนอง + เคียน	หนอง + แหวน
+ หิน	
ปาก + ไร่	ปาก + ปู่
กม. + 2	ชัย + มงคล

ตะกุด + บง	ท่า + เมียง
ทุ่ง + แด	บุ + ฉนวน
โป่ง + หว่า	พนา + นิคม
พันธุ์ + ม้า	วัง + รู
ไร่ + อ้อย	ลา + ป่าสัก
สวน + หม่อน	สำนัก + หมัน
าหม่ + ศรีสะเกษ	หัว + นา
อม + กง	อม + ที่

รูปแบบที่ 2 คำ 2 คำเป็นได้หลายชนิดตามความหมายของชื่อ ในที่นี้ชื่อหมู่บ้าน และคำปลีมีความหมายเป็น 2 อย่าง เนื่องจากวิทยากรได้ให้ข้อมูลไว้เป็น 2 ทาง ไม่สามารถชี้ขาดได้ว่าเป็นความหมายใดมี 1 ชื่อ คือ กงกะยาง ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

กง ถ้าสันนิษฐานว่ามาจาก กรง ซึ่งภาษาถิ่นออกเสียงเป็น กง หมายถึงบริเวณ ที่ล้อมเป็นขอบเขตไว้ จะเป็นคำนาม

กง ถ้าสันนิษฐานว่ามาจาก ก่ง หมายถึง ไค้งงอ จะเป็นคำกริยา

กะยาง ถ้าหมายถึง ชื่อคนชนิดหนึ่ง จะเป็นคำนาม

กะยาง ถ้ามาจากคำว่า ดันยาง ซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง จะเป็นคำนาม

ถ้าคำว่า กงกะยางหมายถึง บริเวณที่กั้นเป็นเขตของนกกะยาง คำว่า กง คำนาม คำที่ 1 ที่เป็นคำหลัก ส่วน กะยาง เป็นคำนามคำที่ 2 ทาหน้าที่ขยายคำหลัก ทั้งคู่ต่างก็เป็น คำนามเรียงต่อกับคำนามจึงมีรูปแบบเป็นคำนาม + คำนาม

ถ้าคำว่า กงกะยาง หมายถึง ดันยางซึ่งเป็นชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่งมีลักษณะไค้งงอ คำว่า กะยาง เป็นคำนามคำที่ 2 ที่เป็นคำหลัก ส่วน กง เป็นคำกริยาคำที่ 1 ทาหน้าที่ขยาย คำหลัก ทั้งคู่ต่างก็เป็นคำกริยาเรียงต่อกับคำนาม จึงมีรูปแบบเป็น คำกริยา + คำนาม

2.1.2 คำ 2 คำที่เป็นคำนามรวมกับคำกริยามีคำนาม 1 คำ และคำกริยา 1 คำเรียงกันโดยมีคำที่ 1 เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก คำที่ 2 เป็นคำกริยา ทาหน้าที่ขยายคำหลัก ซึ่งจะมีรูปแบบเป็น คำนาม + คำกริยา ชื่อหมู่บ้านและตำบล

ที่มีลักษณะดังนี้ มี 10 ชื่อ คือ

คลอง + ชูด	คลอง เป็นนามที่เป็นคำหลัก ชูด เป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำหลัก
คลอง + สวาร	คลอง เป็นคานามที่เป็นคำหลัก สวาร เป็นคำกริยา ทำหน้าที่ขยายคำหลัก
ยาง + กูด	ยาง เป็นคานามที่เป็นคำหลัก กูด เป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำหลัก
ยาง + ลาด	ยาง เป็นคานามที่เป็นคำหลัก ลาด เป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำหลัก
เขา + ชาด	เขา เป็นคานามที่เป็นคำหลัก ชาด เป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำหลัก
ตะ + เปาะ	ตะ มาจากตรา ซึ่งภาษาถิ่นออกเสียงเป็นกา หมายถึงหนังสืออนุญาตทางราชการ เป็น คานามที่เป็นคำหลัก เปาะ เป็นภาษาถิ่นซึ่งหมายถึงเปิดเป็นคำกริยา ทำหน้าที่ขยายคำหลัก
ตั้น + ตก	ตั้น เป็นคานามที่เป็นคำหลัก ตก เป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำหลัก
ตลิ่ง + ชัน	ตลิ่ง เป็นคานามที่เป็นคำหลัก ชัน เป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำหลัก
น้ำ + โจน	น้ำ เป็นคานามที่เป็นคำหลัก โจน เป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำหลัก
ยา + วี	ยา เป็นคานามที่เป็นคำหลัก วี เป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำหลัก

2.1.3 คำ 2 คำที่เป็นคานามรวมกับคำวิเศษณ์มีคานาม 1 คำ และ
คำวิเศษณ์ 1 คำเรียงกันโดยมีคำที่ 1 เป็นคานามที่เป็นคำหลัก คำที่ 2 เป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่

ขยายคำหลัก ซึ่งจะมีรูปแบบเป็น คำนาม + คำวิเศษณ์ ตัวอย่างเช่น ป่าสักแห่ง ป่าสัก เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก แห่ง เป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยาย ป่าสัก ซึ่งเป็นคำนาม ชื่อหมู่บ้าน และตำบลเหล่านี้ประกอบด้วยคำนามคำแรก เช่น เนิน วัง ไร่ ฯลฯ และคำวิเศษณ์อีกคำหนึ่ง ดังปรากฏในรูปคำดังต่อไปนี้

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีลักษณะดังกล่าว มีจำนวน 19 ชื่อ คือ

เนิน + สมบูรณ์	เนิน + สง่า
+ สบาย	+ สะอาด
วัง + ไค้ง	วัง + เจริญ
+ ยาว	
ไร่ + เงิน	ไร่ + งาม
น้ำ + ร้อน	น้ำ + เลา
โคก + น้อย	ดง + เจริญ
ทอ + งาม	โคก + ใต้
นา + เจริญ	ป่า + เสน่ห์
ป่าสัก + แห่ง	ไร่ + เหนือ

2.1.4 คำ 2 คำที่เป็นคำกริยารวมกับคำนามมีกริยา 1 คำ และคำนาม 1 คำเรียงกันโดยมีคำที่ 1 เป็นคำกริยาที่เป็นคำหลัก คำที่ 2 เป็นคำนามทำหน้าที่ขยายคำหลักซึ่งจะมีรูปแบบเป็น คำกริยา + คำนาม

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีลักษณะดังนี้ มี 2 ชื่อ คือ

ชอน + ไร่	<u>ชอน</u> คำที่ 1 เป็นคำกริยาที่เป็นคำหลัก
	<u>ไร่</u> เป็นคำนามทำหน้าที่ขยาย ชอน
ท่า + พล	<u>ท่า</u> คำที่ 1 เป็นคำกริยาที่เป็นคำหลัก
	<u>พล</u> เป็นคำนามทำหน้าที่ขยาย ท่า

2.1.5 คำ 2 คำที่เป็นคำวิเศษณ์ร่วมกับคำนามมี คำวิเศษณ์ 1 คำ และคำนาม 1 คำเรียงกันโดยมีคำที่ 2 เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก คำที่ 1 เป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายคำหลัก จึงมีรูปแบบเป็นคำวิเศษณ์ + คำนาม

ชื่อหมู่บ้านที่มีรูปแบบดังนี้ มีจำนวน 1 ชื่อ คือ

งาม + ประทีป ประทีป เป็นคานามคำที่ 2 ที่เป็นคำหลัก

งาม เป็นคำวิเศษณ์คำที่ 1 ทาหน้าที่ขยาย

ประทีป

2.2 ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ 3 คำ

2.2.1 คำ 3 คำที่เป็นคานามรวมกัน มีคานาม 3 คำ เรียงกัน

โดยมีคำที่ 1 เป็นคานามที่เป็นคำหลัก คำที่ 3 เป็นคานามทาหน้าที่ขยายคานามคำที่ 2 ทั้งคานามคำที่ 2 และคานามคำที่ 3 ทาหน้าที่ขยายคำหลัก จึงมีรูปแบบเป็น

คานาม + คานาม + คานาม

ตัวอย่างเช่น โนน + ยาย + เต่า ทั้ง 3 คำต่างก็เป็นคานาม และในที่นี้ โนน เป็นคำหลัก ส่วน เต่า เป็นคานามคำที่ 3 ทาหน้าที่ขยาย ยาย ซึ่งเป็นคานามคำที่ 2 ทั้ง ยาย และ เต่า ทาหน้าที่ขยาย โนน

ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคานาม คำนแรก เช่น หนอง โนน คลอง ฯลฯ และคานามอีก 2 คำ มารวมกันและทาหน้าที่ขยายคำหลัก

ชื่อหมู่บ้านที่มีลักษณะดังกล่าวมีจำนวน 10 ชื่อ คือ

โนน + ไร่ + เลื่อย โนน + เสา + ธง

+ ยาย + เต่า

ท่า + กก + ตาล

ทุ่ง + หิน + ปูน

คลอง + ป่า + สัก

บึง + กก + เรียง

วัง + กั้น + หวด

หนอง + ตา + วง

ใหม่ + วัง + สี่มา

2.2.2 คำ 3 คำที่เป็นคานาม 2 คำรวมกับคำกริยา 1 คำ มี 2 คำแรก เป็นคานาม คำที่ 3 เป็นคำกริยาเรียงกัน โดยมีคำที่ 1 เป็นคานามที่เป็นคำหลัก คำที่ 3 เป็นคำกริยาทาหน้าที่ขยายคานามคำที่ 2 ทั้งคานามคำที่ 2 และคำกริยาคำที่ 3 ทาหน้าที่ขยายคานาม

ที่เป็นคำหลัก จึงมีรูปแบบเป็น คำนาม + คำนาม + คำกริยา ชื่อหมู่บ้านที่มีลักษณะดังกล่าว มีจำนวน 3 ชื่อ คือ

ถ้า + น้ำ + บึง

ถ้า คำที่ 1 เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก

น้ำ คำที่ 2 เป็นคำนาม

บึง คำที่ 3 เป็นคำกริยา ซึ่งขยายคำนามคำที่ 2 และคำนามคำที่ 2

ซึ่งมีคำที่ 3 คือ คำกริยาขยายแล้วนี้จะไปขยายคำหลักคือ ถ้า อีกครั้งหนึ่ง

ห้วย + ผัก + ไร่

ห้วย คำที่ 1 เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก

ผัก คำที่ 2 เป็นคำนาม

ไร่ คำที่ 3 เป็นคำกริยาซึ่งขยายคำนามคำที่ 2 และคำนามคำที่ 2

ซึ่งมีคำที่ 3 คือ คำกริยาขยายแล้วนี้จะไปขยายคำหลักคือ ห้วย อีกครั้งหนึ่ง

คลอง + หมา + เน้า

คลอง คำที่ 1 เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก

หมา คำที่ 2 เป็นคำนาม

เน้า คำที่ 3 เป็นคำกริยาซึ่งขยายคำนามคำที่ 2 และคำนามคำที่ 2

ซึ่งมีคำที่ 3 คือ คำกริยาขยายแล้วนี้จะไปขยายคำหลักคือ คลอง อีกครั้งหนึ่ง

2.2.3 คำ 3 คำที่เป็นคำนาม 2 คำรวมกับคำวิเศษณ์ 1 คำ มี 2 คำแรก เป็นคำนาม คำที่ 3 เป็นคำวิเศษณ์เรียงกันโดยมีคำที่ 1 เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก คำที่ 2 เป็นคำนามทำหน้าที่ขยายคำนามที่เป็นคำหลัก คำที่ 3 เป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายคำนามคำที่ 1 และคำนามคำที่ 2 จึงมีรูปแบบเป็น คำนาม + คำนาม + คำวิเศษณ์ ตัวอย่างเช่น

น้ำ + เตื่อ + ใต้

คำที่ 1 และคำที่ 2 ต่างก็เป็นคำนาม คำที่ 3 เป็นคำวิเศษณ์

ในที่นี้ น้ำ คำที่ 1 เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก

ส่วน เตื่อ คำที่ 2 เป็นคำนามที่ทำหน้าที่ขยาย น้ำ

ใต้ คำที่ 3 เป็นคำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่ขยายทั้ง น้ำ และ เตื่อ

ชื่อหมู่บ้านที่มีรูปแบบดังนี้ มีจำนวน 5 ชื่อ คือ

น้ำ + เคื้อ + ำด้	น้ำ + เคื้อ + เหนือ
ลา + ป่าสั๊ก + มูล	ลา + ป่าสั๊ก + เหนือ
นา + จั้ว + เหนือ	

2.2.4 คำ 3 คำที่เป็นคำนามรวมกับคำกริยาและคำวิเศษณ์มีคำที่ 1

เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก คำที่ 2 เป็นคำกริยา คำที่ 3 เป็นคำวิเศษณ์เรียงกัน โดยมี
คำที่ 2 ที่เป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำหลัก คำที่ 3 ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายทั้งคำหลัก
และคำที่ 2 จึงมีรูปแบบเป็น คำนาม + คำกริยา + คำวิเศษณ์

ชื่อหมู่บ้านที่มีรูปแบบดังนี้มีจำนวน 2 ชื่อ คือ

ยา + วี + ำด้

ยา คำที่ 1 เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก

วี คำที่ 2 เป็นคำกริยา

ำด้ คำที่ 3 เป็นคำวิเศษณ์

ในที่นี้ วี คำที่ 2 ซึ่งเป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำหลักคือ ยา ำด้ คำที่ 3
ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ ทำหน้าที่ขยายทั้ง ยา ซึ่งเป็นคำหลักและ วี ซึ่งเป็นคำกริยา

ยา + วี + เหนือ

ยา คำที่ 1 เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก

วี คำที่ 2 เป็นคำกริยา

เหนือ คำที่ 3 เป็นคำวิเศษณ์

ในที่นี้ วี คำที่ 2 ซึ่งเป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำหลักคือ ยา เหนือ
คำที่ 3 ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายทั้ง ยา ซึ่งเป็นคำหลักและ วี ซึ่งเป็นคำกริยา

2.2.5 คำ 3 คำที่เป็นคำนามรวมกับคำวิเศษณ์ 2 คำ มีคำที่ 1

เป็นคำนามที่เป็นคำหลัก 2 คำหลังเป็นคำวิเศษณ์เรียงกันโดยมีคำที่ 2 ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์
คำแรกทำหน้าที่ขยายคำหลัก คำที่ 3 ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์อีกคำหนึ่งทำหน้าที่ขยายคำหลัก
และคำวิเศษณ์คำแรก จึงมีรูปแบบเป็น คำนาม + คำวิเศษณ์ + คำวิเศษณ์

ชื่อหมู่บ้านที่มีรูปแบบดังนี้มีจำนวน 2 ชื่อ คือ

เจสียง + ลับ + ใต้

เจสียง คำที่ 1 เป็นคานามที่เป็นคาคหลัก ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 คือ ลับ

และใต้ ต่างก็เป็นคาวิเศษณ์

ลับ คำที่ 2 เป็นคาวิเศษณ์ คานแรกทาทหน้าที่ยายเจสียง

ใต้ คำที่ 3 เป็นคาวิเศษณ์อีกคานึงทาทหน้าที่ยายทั้งเจสียง และลับ

เจสียง + ลับ + เหนือ

เจสียง คำที่ 1 เป็นคานามที่เป็นคาคหลัก ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 คือ ลับ

และเหนือ ต่างก็เป็นคาวิเศษณ์

ลับ คำที่ 2 เป็นคาวิเศษณ์ คานแรกทาทหน้าที่ยายเจสียง

เหนือ คำที่ 3 เป็นคาวิเศษณ์อีกคานึงทาทหน้าที่ยายทั้งเจสียง และลับ

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยพิจารณาจากคำแปลของชื่อ ที่มาและประวัติความเป็นมาของชื่อ ตลอดจน ตำนานที่เกี่ยวข้องกับชื่อนั้น ๆ นอกจากนี้จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากปากคำของวิทยากรซึ่งมีอายุตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไปจำนวน 26 คน ทั่วภาคพิเศษ การศึกษา และเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างน้อย 50 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องบันทึกเสียง และแถบบันทึกเสียง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์วิทยากร โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 บันทึกข้อมูลความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลโดยการสัมภาษณ์วิทยากรในหมู่บ้านด้วยเครื่องบันทึกเสียง

3.2 ชื่อหมู่บ้านซ้ำกับชื่อตำบลที่หมู่บ้านนั้นสังกัดอยู่ได้บันทึกข้อมูลที่เป็ชื่อหมู่บ้านเท่านั้น ถ้าชื่อหมู่บ้านซ้ำกับหมู่บ้านที่ได้สังกัดอยู่ในตำบลนั้น ได้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อหมู่บ้านที่ซ้ำกันทั้งสองชื่อ และถ้าชื่อหมู่บ้านซ้ำกันในตำบลเดียวกันได้บันทึกข้อมูลชื่อหมู่บ้านเพียงชื่อเดียว

3.3 วิทยากรให้ข้อมูลความหมายของชื่อหมู่บ้าน 1 ชื่อ เป็นสองความหมาย ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลไว้ทั้งสองความหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 4.1 รายละเอียดเกี่ยวกับวิทยากร ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลใส่ไว้ระหว่างเครื่องหมาย +...+
- 4.2 ข้อมูลจากคำพูดของวิทยากรที่เป็นภาษาถิ่น ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลใส่ไว้ระหว่างเครื่องหมาย ++...++ และมีวิธีการถ่ายเสียงโดยใช้ตัวอักษรไทยแทนเสียงที่ใกล้เคียงกับเสียงพูดของวิทยากรมากที่สุด
- 4.3 ข้อมูลที่เป็นภาษาไทยมาตรฐาน ผู้วิจัยได้ถอดความและตีความจากการสัมภาษณ์วิทยากรโดยเรียบเรียงให้เป็นสำนวนภาษาไทยมาตรฐาน ผู้วิจัยเสนอข้อมูลไว้ระหว่างเครื่องหมาย +++...+++
- 4.4 สรุปความคิดเห็นของผู้วิจัยเกี่ยวกับที่มา ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลและวิธีการตั้งชื่อโดยพิจารณาจากการสัมภาษณ์วิทยากรข้อมูลเหล่านี้จัดไว้ระหว่างเครื่องหมาย ++++...++++
- 4.5 นำชื่อหมู่บ้านและตำบลมาจำแนกประเภทโดยพิจารณาจากความหมายสำคัญ
- 4.6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลกับวัฒนธรรมความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
- 4.7 วิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้ความรู้เรื่องชนิดของคำและโครงสร้างของวลี

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จากหลักฐานของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย มีจำนวน 171 หมู่บ้าน มีชื่อหมู่บ้านหลายหมู่บ้านที่ซ้ำกัน และมีความหมายเหมือนกัน ดังนั้นเมื่อพิจารณาตัดชื่อที่ซ้ำกันออก มีรายชื่อหมู่บ้านและตำบลที่นำมาวิจัย 126 ชื่อ สามารถจำแนกชื่อ โดยพิจารณาความหมายของคำที่นำมาตั้งชื่อ ดังนี้

- 1.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีความหมายทั้งคำหมายถึงสิ่งเดียว 20 ชื่อ
- 1.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายของชื่อจากคำแรก จัดกลุ่มได้

15 ประเภท ดังนี้

1.2.1	ชื่อที่แสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นแหล่งน้ำ	46	ชื่อ
1.2.2	ชื่อที่แสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นที่ดอน	11	ชื่อ
1.2.3	ชื่อที่แสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นป่าดง	6	ชื่อ
1.2.4	ชื่อที่แสดงลักษณะ เฉพาะทางภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่		
	เฉพาะปลูกและแสดงอาชีพ		10 ชื่อ
1.2.5	ชื่อที่เป็นชื่อพรรณไม้	9	ชื่อ
1.2.6	ชื่อที่แสดงลักษณะ เกี่ยวกับภูมิประเทศ	6	ชื่อ
1.2.7	ชื่อที่แสดงลักษณะ เฉพาะของพรรณไม้หรือเกี่ยวกับ		
	พรรณไม้		4 ชื่อ
1.2.8	ชื่อที่บอกตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	5	ชื่อ
1.2.9	ชื่อที่มีความหมายเป็นสิริมงคล	2	ชื่อ
1.2.10	ชื่อที่แสดงอาการของคน	2	ชื่อ
1.2.11	ชื่อที่บอกเหล่ากอของสัตว์	1	ชื่อ
1.2.12	ชื่อที่เป็นเสียงร้องของสัตว์จำพวกนก	1	ชื่อ
1.2.13	ชื่อที่เป็นหน่วยบอกระยะทาง	1	ชื่อ
1.2.14	ชื่อที่เกี่ยวข้องกับอาการของคน	1	ชื่อ
1.2.15	ชื่อที่เป็นชื่อเรียกของใช้	1	ชื่อ
1.3	ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาความหมายจากคำแรกและคำถัดไป จัดกลุ่มได้		

25 ประเภท ดังนี้

1.3.1	คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะทางภูมิประเทศและคำถัดไป		
	เป็นคำที่เป็นชื่อพรรณไม้	27	ชื่อ
1.3.2	คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะทางภูมิประเทศและคำถัดไป		
	เป็นคำที่บอกลักษณะหรือรูปร่าง	15	ชื่อ
1.3.3	คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศและคำถัดไป		
	เป็นคำที่แสดงอาการ	5	ชื่อ

- 1.3.4 คำแรกเป็นชื่อพรรณไม้และคำถัดเป็นคำที่แสดงอาการ 5 ชื่อ
- 1.3.5 คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศหรือเกี่ยวกับ
ภูมิประเทศและคำถัดไปเป็นคำเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่ 4 ชื่อ
- 1.3.6 คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ คำถัดไป
เป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ 6 ชื่อ
- 1.3.7 คำแรกเป็นคำที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งอาจเป็นชื่อเรียกอวัยวะ
ของร่างกายคนและสัตว์และคำถัดไปเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ หรืออาจจะเป็น
คำที่ใช้เรียกญาติผู้หรือบางครั้งอาจจะใช้เรียกคนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็น
คนแรก 3 ชื่อ
- 1.3.8 คำแรกเป็นชื่อพรรณไม้และคำถัดไปเป็นคำที่บอก
ลักษณะเด่น 3 ชื่อ
- 1.3.9 คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศและคำถัดไป
เป็นคำที่มีความหมายเป็นสิ่งที่ของ หรือสิ่งของที่มาจากแร่ธาตุ 3 ชื่อ
- 1.3.10 คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศและคำถัดไป
ซึ่งเป็นชื่อสัตว์ 3 ชื่อ
- 1.3.11 คำแรกเป็นคำที่เกี่ยวกับพรรณไม้และคำถัดไป
เป็นชื่อพรรณไม้ 3 ชื่อ
- 1.3.12 คำแรกเป็นคำที่แสดงถึงชัยชนะ และคำถัดไป
เป็นคำที่แสดงถึงสิ่งดีงาม 1 ชื่อ
- 1.3.13 คำแรกเป็นคำที่เป็นชื่อเครื่องใช้ และคำถัดไป
เป็นคำที่บอกที่ตั้ง 1 ชื่อ
- 1.3.14 คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศและคำถัดไป
เป็นคำสรรพนามแสดงความเป็นเจ้าของหรืออาจเป็นคำที่แสดงอาการ
ของของเหลว 1 ชื่อ
- 1.3.15 คำแรกเป็นคำที่เป็นชื่อพรรณไม้ และคำถัดไปเป็นคำ
ที่ใช้เปรียบเทียบแสดงลักษณะของสี 1 ชื่อ

- 1.3.16 คำแรกเป็นคำที่เป็นชื่อแสดงลักษณะภูมิประเทศเกี่ยวกับพื้นที่ทำกินและแสดงการประกอบอาชีพ และคำถัดไปเป็นคำที่แสดงทิศทาง 1 ชื่อ
- 1.3.17 คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะความมั่งคั่งของพรรณไม้ คำถัดไปเป็นคำที่แสดงตำแหน่งที่ตั้ง 1 ชื่อ
- 1.3.18 คำแรกเป็นคำที่มีความหมายว่า ฟังจะมีคำถัดไปเป็นคำที่เป็นชื่อจังหวัด 1 ชื่อ
- 1.3.19 คำแรกเป็นคำที่แสดงอาการ และคำถัดไปเป็นคำที่เป็นชื่อพรรณไม้ 1 ชื่อ
- 1.3.20 คำแรกเป็นหน่วยบอกระยะทาง และคำถัดไปเป็นคำที่บอกจำนวน 1 ชื่อ
- 1.3.21 คำแรกเป็นคำที่แสดงอาการ และคำถัดไปเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ 1 ชื่อ
- 1.3.22 คำแรกเป็นคำที่ใช้เรียกเหล่ากอ และคำถัดไปเป็นคำที่เป็นชื่อสัตว์ 1 ชื่อ
- 1.3.23 คำแรกเป็นชื่อสกุล และคำถัดไปเป็นคำที่เป็นชื่อคน 1 ชื่อ
- 1.3.24 คำแรกเป็นคำที่แสดงอาการ และคำถัดไปเป็นคำที่มีความหมายแสดงถึงกลุ่มบุคคล 1 ชื่อ
- 1.3.25 คำแรกเป็นชื่อสถานที่ และคำถัดไปเป็นคำที่เป็นชื่อพรรณไม้ 1 ชื่อ
- 1.4 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่พิจารณาชื่อจากคำแรกและคำ 2 คำถัดไปจัดประเภทได้ 8 กลุ่ม ดังนี้
- 1.4.1 คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ 2 คำถัดไปเป็นชื่อพรรณไม้หรือเกี่ยวกับพรรณไม้ 4 ชื่อ
- 1.4.2 คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ 2 คำถัดไปเป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ 3 ชื่อ
- 1.4.3 คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ 2 คำถัดไป

เป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ	3 ชื่อ
1.4.4 คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ 2 คำถัดไป	
เป็นคำที่เป็นชื่อบุคคล	1 ชื่อ
1.4.5 คำแรกเป็นคำที่เรียกสถานที่ 2 คำถัดไปเป็นคำที่	
แสดงลักษณะภูมิประเทศ	1 ชื่อ
1.4.6 คำแรกเป็นคำที่เป็นชื่อพรรณไม้ 2 คำถัดไปเป็นคำที่	
บอจุดที่เกิด	1 ชื่อ
1.4.7 คำแรกเป็นคำที่แสดงลักษณะสภาพ คำที่ 2 เป็นคำที่	
แสดงลักษณะภูมิประเทศ คำที่ 3 เป็นชื่อจังหวัด	1 ชื่อ
1.4.8 คำแรกเป็นเสียงร้องของสัตว์จำพวกนก คำที่ 2 เป็นคำ	
ที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ คำที่ 3 เป็นชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง	1 ชื่อ

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลกับวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์พบว่า

ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นชื่อที่ตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นที่สังเกต มีความหมายในเชิงบอกที่ตั้งของหมู่บ้านและตำบล เมื่อใครได้ยินชื่อจะเกิดความเข้าใจตรงกัน ดังนั้นแนวการตั้งชื่อจึงสะท้อนให้เห็นสถานที่ที่ตั้งของหมู่บ้านและตำบลในด้าน วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ดังต่อไปนี้

2.1 วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน เป็นปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่ชาวบ้านนิยมตั้งบ้านเรือน อยู่เป็นจำนวนมาก อันประกอบด้วยลักษณะภูมิประเทศ 5 ลักษณะ ได้แก่

ที่ราบลุ่มแม่น้ำ ซึ่งพบเห็นเด่นชัดเป็นพิเศษ เช่น บริเวณที่เป็น ห้วย วัง คลอง หนอง น้ำ ช้ำ ชับ ท่า ตะกุด ชื่อที่ปรากฏเช่น บ้านวังยาว บ้านคลองซุด บ้านหนองนารี ฯลฯ

ที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึงได้แก่บริเวณที่เป็น โนน เนิน เขา และโคก ชื่อที่ปรากฏ เช่น บ้านโนนเสาชอง บ้านเขาขาด ฯลฯ

ที่กำบังภัยเพื่อป้องกันความรุนแรงจากภัยธรรมชาติได้แก่ บริเวณที่เป็นป่า

ดง และถ้ำ ชื่อที่ปรากฏเช่น บ้านปลาเสนาห์ บ้านถ้ำน้ำค้าง ฯลฯ

ที่ดินสำหรับทำการเพาะปลูกได้แก่ บริเวณที่เป็น นา ท่ง ไร่ และสวน
ชื่อที่ปรากฏเช่น บ้านนาเจริญ บ้านทุ่งหินปูน ฯลฯ

ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งมีทั้งพรรณไม้เนื้อแข็งและพรรณไม้เนื้ออ่อน ได้แก่
ตะเคียน ลัก เคื่อ สะแก ฯลฯ ชื่อที่ปรากฏเช่น บ้านหนองเคียน บ้านคลองป่าสัก ฯลฯ

2.2 วัฒนธรรมการประกอบอาชีพ ชื่อหมู่บ้านและตำบลนอกจากจะบอกลักษณะ
ภูมิประเทศของที่ดินสำหรับทำการเพาะปลูกแล้ว ยังบอกลักษณะการประกอบอาชีพของชาวบ้าน
ได้แก่ อาชีพทนาย ทาไร่ และทาสวน ชื่อที่ปรากฏเช่น บ้านนา บ้านไร่ บ้านสวนหม่อน ชื่อที่
บอกลักษณะพรรณไม้ และไม้ผลที่ชาวบ้านปลูกันบริเวณนั้น ได้แก่ ปลูกต้นยา ปลูกหม่อน และ
ปลูกมะม่วง เช่น บ้านยาวิ บ้านสวนหม่อน และบ้านป่าม่วง ชื่อที่บ่งบอกถึงอาชีพเลี้ยงสัตว์
ได้แก่ อาชีพ เลี้ยงวัว เช่น บ้านนาจั่ว ชื่อที่บอกอาชีพช่างฝีมือ ได้แก่ อาชีพสานหวด และ
ช่าง อาชีพเลื่อยไม้ และอาชีพทำปูนแดง เช่น บ้านวังกันหวด บ้านวังทอง บ้านโนนแรงเลื่อย
และ บ้านทุ่งหินปูน อาชีพจับสัตว์น้ำจะมีเครื่องมือที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำได้แก่ ชอง เช่น
บ้านวังทอง อาชีพล่าสัตว์ได้แก่เหิน (อีเหิน) เช่น บ้านห้วยเหิน

2.3 วัฒนธรรมการบริโภค เนื้อสัตว์ และพืชผักที่นำมาประกอบอาหาร และ
รับประทานเป็นผักสด ชื่อสัตว์และพืชผักจะไปปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้าน และตำบลเช่น บ้านนาจั่ว
บ้านห้วยเหิน บ้านทุ่งแค บ้านโนนจั่น บ้านหนองผักบั้ง บ้านคงมูลเหล็ก บ้านชาอีเลิศ เป็นต้น

2.4 ความเชื่อและค่านิยม ดันโพธิ์ สะเดียง ประแดง โมคลา ซึ่งชาวพุทธ
เชื่อว่าเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า การเคารพผู้อาวุโสจะเรียกผู้สูงอายุว่า ตาหรือยาย
การยกย่องผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ จะเรียกผู้เฒ่าทางตำราว่า หมวด เรียกบุคคลที่เป็น
นักบวชว่า พราหมณ์ หรือเรียกชื่อ ชื่อสกุลของผู้เฒ่าทักท้วง เพื่อเป็นการยกย่องชื่อที่ปรากฏเช่น
บ้านหนองตาวง บ้านชมวด บ้านปลา บ้านงามประทีป นอกจากนั้นคาบางคนแสดงความเป็น
สิริมงคลมีความเจริญรุ่งเรือง แก่ผู้อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน คาเหล่านี้จะไปปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้าน
และตำบลเช่น บ้านปลาเสนาห์ บ้านชัยมงคล บ้านคงเจริญ

2.5 เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ บริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านเคยเป็นที่คอยเหล่า
ทหาร จึงทำให้เหตุการณ์นี้ไปปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านและตำบลได้แก่ หมู่บ้านท่าพล

3. การวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่ามีโครงสร้างของชื่อดังต่อไปนี้

3.1 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่เป็นคำเดียวมี ดังนี้

คำเดียวที่เป็นคำนาม เช่น นา

คำเดียวที่เป็นคำสรรพนาม เช่น พี่

คำเดียวที่เป็นคำกริยา เช่น ซอน

3.2 ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำ 2 คำ มีดังนี้

3.2.1 คำนาม + คำนาม

คำที่ 1

คำที่ 2

รูปแบบที่ 1 คำนาม(คำหลัก)

คำนาม (คำขยาย) เช่น วัง+ซอน

รูปแบบที่ 2 จานแนกไม่ได้ว่า

คำนามหรือคำกริยา (คำหลัก) คำนาม (คำขยาย) เช่น กง+กะยาง

3.2.2 คำนาม+คำกริยา

คำที่ 1

คำที่ 2

คำนาม (คำหลัก)

คำกริยา (คำขยาย) เช่น คลอง+ขุด

3.2.3 คำนาม+คำวิเศษณ์

คำที่ 1

คำที่ 2

คำนาม (คำหลัก)

คำวิเศษณ์ (คำขยาย) เช่น นา+เจริญ

3.2.4 คำกริยา+คำนาม

คำที่ 1

คำที่ 2

คำกริยา (คำหลัก)

คำนาม (คำขยาย) เช่น ซอน+ไพร

3.2.5 คาวีเศษณ์+คำนาม

คำที่ 1

คาวีเศษณ์ (คำขยาย)

คำที่ 2

คำนาม (คำหลัก) เช่น งาม+ประทีป

3.3 ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ 3 คำ มีดังนี้

3.3.1 คำนาม+คำนาม+คำนาม (คำหลัก)

คำที่ 1

คำนาม (คำหลัก)

คำที่ 2

คำนาม (คำหลักซึ่งคำที่ 3 มาขยาย) ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 ขยายคำที่ 1

คำที่ 3

คำนาม (ขยายคำที่ 2)

เช่น ท่า+กก+ตาล

3.3.2 คำนาม+คำนาม+คำกริยา

คำที่ 1

คำนาม (คำหลัก)

คำที่ 2

คำนาม (คำหลักซึ่งคำที่ 3 มาขยาย) ทั้งคำที่ 2 และคำที่ 3 ขยายคำที่ 1

คำที่ 3

คำกริยา (ขยายคำที่ 2)

เช่น ถ้ำ+น้ำ+บัง

3.3.3 คำนาม+คำนาม+คาวีเศษณ์

คำที่ 1

คำนาม (คำหลัก)

คำที่ 2

คำนาม (ขยายคำที่ 1) คำที่ 3 ขยายทั้งคำที่ 1 และคำที่ 2

คำที่ 3

คาวีเศษณ์ (คำขยาย)

เช่น น้ำ+เตือ+ใต้

3.3.4 คำนาม + คำกริยา + คาวีเศษณ์

คำที่ 1

คำนาม (คำหลัก)

คำที่ 2

คำกริยา (ขยายคำที่ 1)

คำที่ 3

คาวีเศษณ์ (คำขยาย)

คำที่ 3 ขยายทั้งคำที่ 1 และคำที่ 2

เช่น ยา + วิ + เหนือ

3.3.5 คำนาม + คำวิเศษณ์ + คำวิเศษณ์

คำที่ 1

คำนาม (คำหลัก)

คำที่ 2

คำวิเศษณ์ (ขยายคำที่ 1)
คำที่ 3 ขยายทั้งคำที่ 1 และคำที่ 2

คำที่ 3

คำวิเศษณ์ (คำขยาย)

เช่น เฉลียง + ลับ + เหนือ

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำให้ทราบวิถีการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านในอดีตได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ตั้งชื่อหมู่บ้านโดยนิยมยกย่องผู้ที่ทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่น เช่น บ้านขมวด บ้านโพธิ์ทอง บ้านหนองดาวง และตั้งชื่อหมู่บ้านตามความเชื่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น บ้านโมคลา บ้านป่าแดง บ้านสะเดียง ชื่อหมู่บ้านและตำบลบางแห่งมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ชาติไทย สมัยกรุงธนบุรี เช่น ตำบลท่าพล ซึ่งบริเวณนี้เคยเป็นที่คอยไพร่พลของพระยาจักรี และพระยาสุรสีห์ สามารถตีฝ่าวงล้อมของพม่าที่ล้อมเมืองพิษณุโลกออกมาได้ ชื่อหมู่บ้านและตำบลบางแห่งบอกให้ทราบถึงเอกลักษณ์ดั้งเดิมของถิ่นนั้น ทำให้เข้าใจชัดเจนถึงลักษณะเฉพาะของหมู่บ้านและตำบลดีขึ้น เช่น บ้านยางกุด กล่าวคือ เดิมหมู่บ้านนี้จะมีต้นยางซึ่งส่วนยอดหักเพราะถูกลมพัด ผู้คนผ่านไปมาจะมองเห็นเด่นชัด หรือบ้านเฉลียงลับจะมีฝั่งท่างอยู่จำนวนมาก บนต้นเฉลียงต้นหนึ่ง ซึ่งมีขนาดใหญ่ ชื่อหมู่บ้านและตำบลบางแห่งตั้งชื่อตามลักษณะสภาพทางภูมิประเทศทำให้ทราบถึงสภาพที่คนนิยมเลือกตั้งถิ่นฐานซึ่งสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและการทำมาหากิน โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่นั้น เช่น บ้านบุงกกเรียง บ้านห้วยสะแก บ้านหนองเคียน แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านตั้งบ้านเรือนใกล้แหล่งน้ำ และมีพรรณไม้ซึ่งใช้ประโยชน์ได้ ส่วนบ้านนาเจริญ บ้านไร่อ้อย บ้านสวนหม่อน บ้านทุ่งหินปูน ชื่อหมู่บ้านจะแสดงอาชีพของผู้ที่อยู่อาศัย สิ่งเหล่านี้จะเป็นข้อมูลให้ชนรุ่นหลัง เข้าใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และก่อให้เกิดความรัก

ความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดของตนยิ่งขึ้น

ชื่อหมู่บ้านและตำบลบางชื่อมีการเปลี่ยนไปเพื่อความไพเราะและความเป็นสิริมงคล เช่น บ้านชำเรียง เปลี่ยนเป็น บ้านจาเรียง บ้านโคกห้าผ่า เปลี่ยนเป็น บ้านฮักวงวังจวน บ้านคลองหมาเฝ้า เปลี่ยนเป็น บ้านคลองมะนาว บ้านป่าเสียด เปลี่ยนเป็น บ้านป่าเสนห์ ชื่อหมู่บ้านบางชื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ให้เปลี่ยนเพราะเห็นว่าชื่อเดิมไม่สุภาพ เช่น บ้านวังรุ เปลี่ยนเป็น บ้านโพธิ์งาม บ้านวังกันหวด เปลี่ยนเป็น บ้านสีหวด บ้านดินตอก เปลี่ยนเป็น บ้านห้วยไคร้ หรือชื่อหมู่บ้านบางชื่อมีการลากเข้าความ เพื่อให้มีความหมายในทางที่ดี เช่นบ้านกุลาหลงทึบ กลายเป็นบ้านโถมคลา ซึ่งมาจากคำว่า โถมคัลลภาวะ ผู้เป็นอัครสาวกของพระพุทธเจ้า การเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านและตำบลดังกล่าว แม้ว่าจะทำให้ชื่อไพเราะและมีความหมายไปในทางที่ดี แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการสูญเสียคุณค่าความเป็นท้องถิ่นในเชิงคติชนวิทยา ซึ่งชนรุ่นหลังไม่สามารถที่จะสืบค้นประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอดีตได้ ดังนั้นชื่อหมู่บ้านและตำบลจึงควรคงชื่อเดิมไว้จะมีคุณค่ากว่าการเปลี่ยนชื่อใหม่

ด้านโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์พอสรุปได้ว่า ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำคำเดียวเป็นหมู่บ้านดั้งเดิม ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำ 2 คำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำขยายที่ไม่ใช่คำไทย เช่น บ้านเนินสมบูรณ บ้านดงเจริญ บ้านป่าเสนห์ มักเป็นหมู่บ้านที่ตั้งใหม่ไม่ถึง 20 ปี ส่วนชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำ 2 คำ คำที่ 2 ซึ่งเป็นคำขยายจะแสดงการรวมกลุ่มของชาวบ้านในลักษณะใหม่ เช่น บ้านพนานิคม คำว่านิคม จะบอกถึงลักษณะการรวมกลุ่มชนในลักษณะที่แตกต่างจากการรวมกลุ่มกันแบบเดิม กล่าวคือ หน่วยราชการเป็นผู้กำหนดพื้นที่ให้ชาวบ้านจากถิ่นต่าง ๆ อพยพเข้าไปตั้งบ้านเรือนเพื่อประกอบอาชีพ นอกจากนั้นคำที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้านก็เป็นคำในภาษาต่างประเทศ มิได้ใช้ชื่อที่มาจากภาษาถิ่นหรือภาษาที่ชาวบ้านรู้จักความหมายมาก่อน ส่วนชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ประกอบด้วยคำ 3 คำ พบว่า คำที่ 3 จะขยาย 2 คำแรก ซึ่งเป็นคำประสมเพื่อบอกลักษณะสภาพหรือบอกทิศทาง เช่น บ้านลาป่าสิกมุล บ้านน้ำเตือ บ้านยาววีเหนือ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัย
ขอเสนอแนะสิ่งที่น่าสนใจซึ่งควรวิเคราะห์ ดังนี้

1. ควรวิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภออื่น และเผยแพร่
ผลการวิเคราะห์ทำให้เป็นที่ประจักษ์กันทั่วไป
2. ควรจะศึกษาเปรียบเทียบความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง
กับอำเภอใกล้เคียงของจังหวัดเพชรบูรณ์

RESEARCH

บรรณานุกรม

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. คติชนวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น,
2528.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. พจนานุกรมภาษาถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
กรุงเทพฯ : ครูสภา. ม.ป.ป.
- จินตนา ยอดยิ่ง. ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.
ปริญญาโท. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2529. อัดสำเนา.
- โสมสุรางค์ ทองปลิว. การศึกษาคำความหมายที่อยู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย.
ปริญญาโท. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2534. อัดสำเนา.
- ธวัช บุดโธทก. "ภูมิปัญญาชาวบ้าน," ใน ทิศทางหมู่บ้านไทย. หน้า 39 - 42.
กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2531.
- ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สุ - ทศน์การพิมพ์, 2528.
- บวณี บานชื่น. ความหมายและประวัติควมเป็นแม่ของ การตั้งชื่อตำบลหมู่บ้านและสถานที่
สำคัญต่าง ๆ ในเขตจังหวัดเลย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ โอ. เอส. พรินติ้งเฮ้าส์,
2527.
- บราวน์ทีย์ นาครทรรพ. "คำนิยามของผู้เฒ่ากับการพัฒนา", ใน รัฐศาสตร์วิจารณ์
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมเด็จพระสังฆราชแห่งประเทศไทย. หน้า 7.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- แผนที่จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : แผนกปกครองจังหวัดเพชรบูรณ์, 2536.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน. 2525
- พจนานุกรมภาคอีสาน - ภาคกลาง. ฉบับพิมพ์สามเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ดีสมมหาเถระ).
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2515.

- ทูลจิตรา บิณฺฑร. ประวัติที่ศกคําพจนและภูมิปัญญาชนชาวเมืองนครพนม. จังหวัดสกลนคร.
 บริษัทบิณฺฑร บค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
 2521. สืบค้นเนต.
- เดญฺรภี ปิยะไพฑรณ. ภูมิศาสตร์ชนบท. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคาแหง, 2531.
- บุญ วิริยะเพ็ชร. ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในชนบทของประเทศไทย. กรุงเทพฯ :
 ม.ป.ท., 2520.
- ปัทม วรรณภักดิ์. ภูมิคุ้มกันสิ่งแวดล้อม. ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยบูรพา, 2533.
- รายงานข้อราชการประจำปี พ.ศ. 2536. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท., 2536.
- เรื่องเลข ปับแต่ก่อนเก็ท. ภาษาถิ่นตระกูลไทย. นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษา
 และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเทคโนโลยี นครปฐม, 2531.
- วิทย์ เทียงบุตรธรรม. พจนานุกรมสมุทพร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ประชุม
 ทดงการพิมพ์, 2536.
- เิลมาภว, มหาวิทยาลัย. "การศึกษาทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับชื่อภูมิประเทศของจังหวัด
 นครปฐม," ใน เอกสารการสัมมนาภูมิศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 3. หน้า 22 - 29.
 นครปฐม : ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2523.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8 คติชนวิทยา
สทวิบูล (หน่วยที่ 8 - 15). พิมพ์ครั้งที่ 2. นครบุรี : มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.
- สุภัทรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี.
 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- สุวิไล เภรมศรีรัตน และสุหุมาวดี ชาหิรัญ. ศึกษาชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์.
 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล,
 2527.

อัมพร อูร์เจน. ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปริญญาโทชั้น ๒ คศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. ลัดสำเนา.

อานนท์ อภาภิรม. มหายกับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์บำรุงนุกูล, 2515.

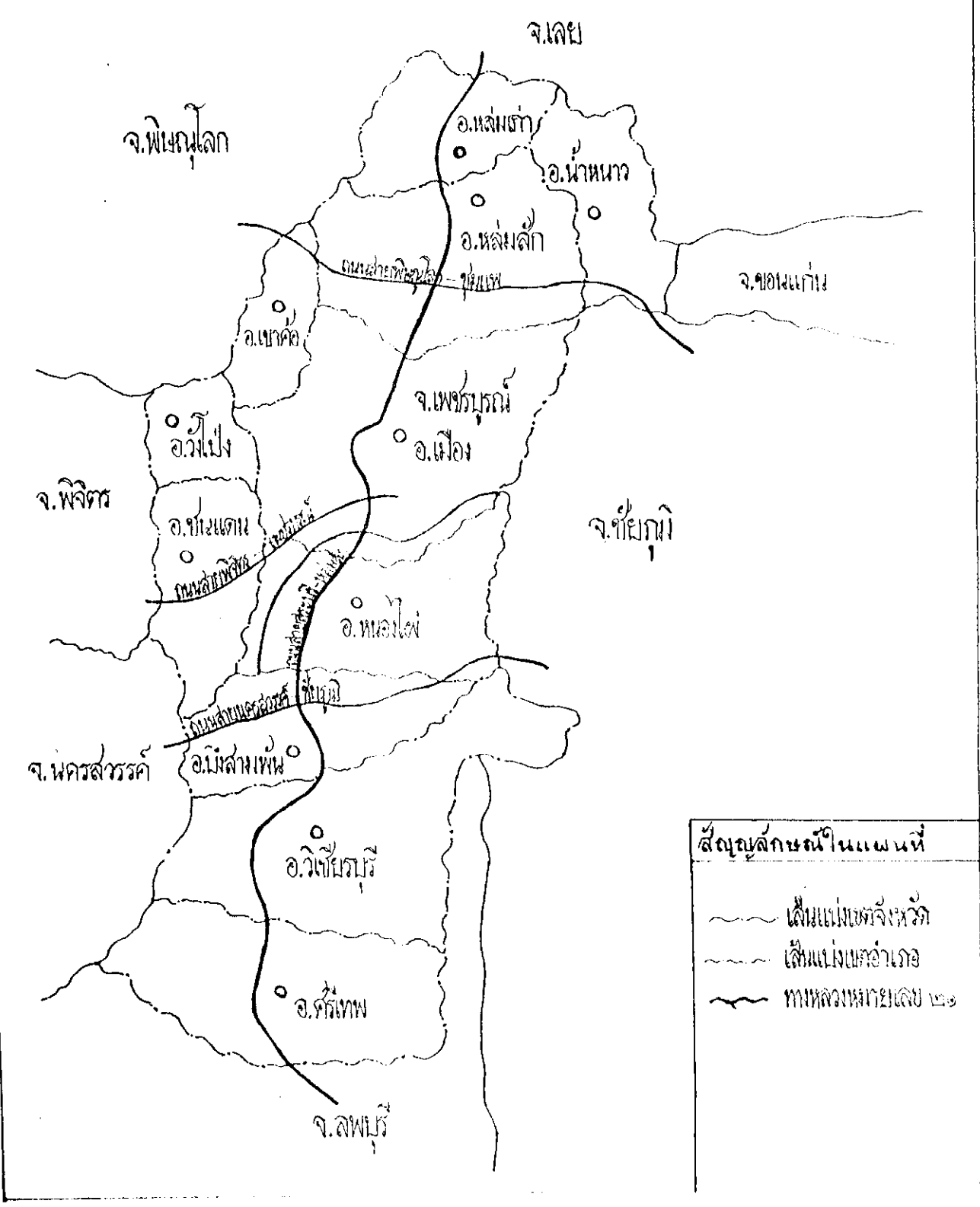
———. สังคม วัฒนธรรม ประเพณี. กรุงเทพฯ : แพร่วิทยา, 2516.

อุปกิตศิลป์สาร, พระยา. หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

Gainey, Jerry W. "Toponyms in Eastern and Southeastern Thailand :
A Preliminary Study of Village Names in Chonburi, Rayong,
Chantaburi and Trat," *PASAA*. 2(9) : 36 - 48; December,
1984.

הרשות

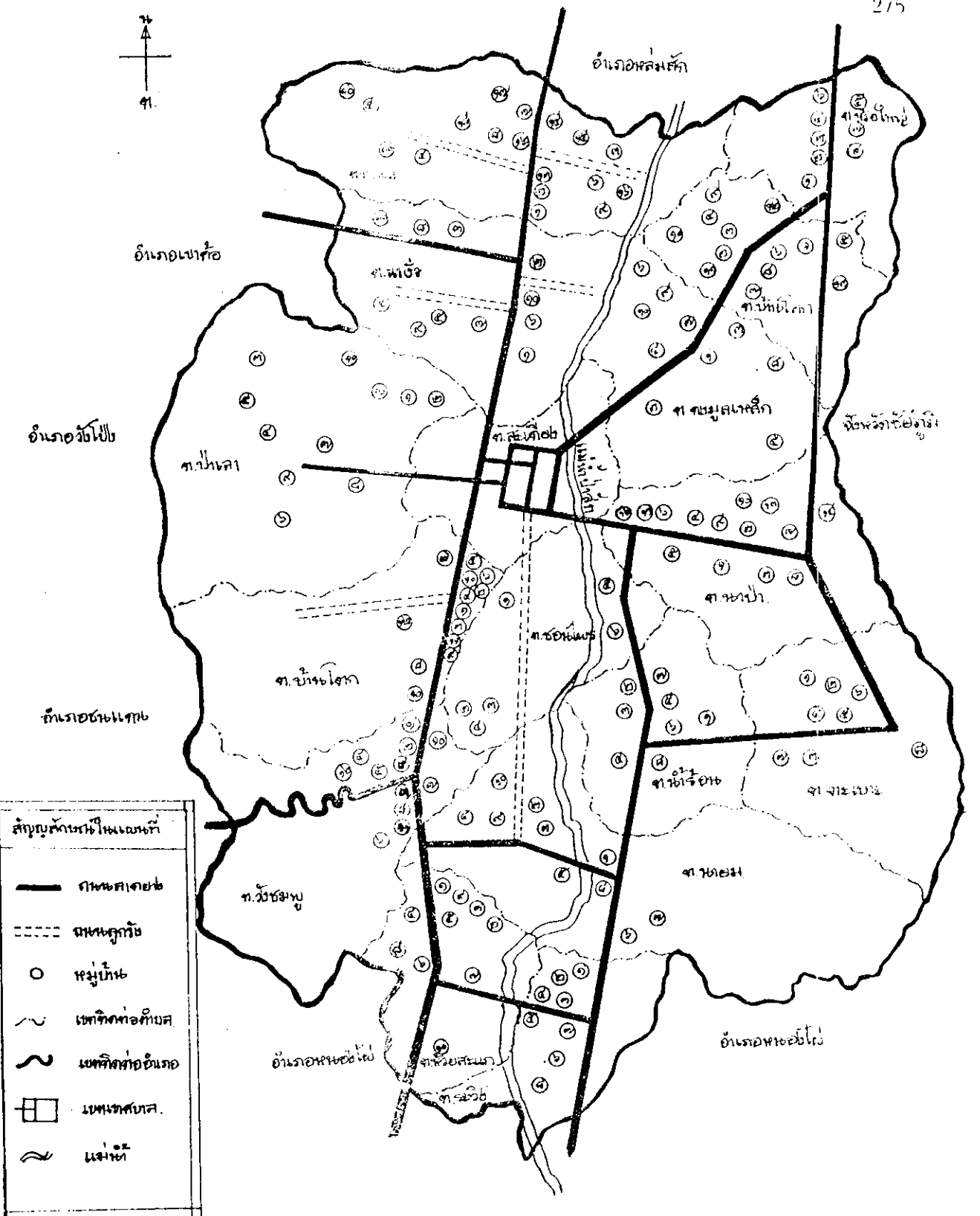
แผนที่จังหวัด แสดงอาณาเขตติดต่อระหว่างจังหวัด

สัญลักษณ์บนแผนที่

	เส้นแบ่งเขตจังหวัด
	เส้นแบ่งเขตอำเภอ
	ทางหลวงหมายเลข ๒๖

แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านอำเภอเสด็จ จังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มชนในอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์

จังหวัดเพชรบูรณ์มีภูเขาล้อมรอบถึง 3 ด้าน คือ ด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตกทำให้ชาวเพชรบูรณ์ติดต่อกับจังหวัดอื่นได้ลำบากแต่จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นท้องที่ที่อุดมสมบูรณ์ มีพรรณไม้นานาชนิด เช่น ดันสัก เต็ง รัง ประดู่ แดง มะค่า ฯลฯ จึงทำให้คนสมัยก่อนพยายามเดินทางเข้าสู่จังหวัดเพชรบูรณ์ทุกด้าน ดังนี้

1. ด้านทิศเหนือ มีเส้นทางติดต่อกับจังหวัดเลย พิษณุโลก เป็นเส้นทางการค้าวัวควาย ช้าง ม้า
2. ด้านทิศใต้ มีเส้นทางติดต่อกับจังหวัดลพบุรี เป็นเส้นทางคมนาคมมาตั้งยุคสมัยโบราณ
3. ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีเส้นทางติดต่อกับจังหวัดเลยเป็นเส้นทางค้าวัว ควาย ช้าง ม้า
4. ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดชัยภูมินครราชสีมาเป็นเส้นทางคมนาคมทางบกมาตั้งแต่สมัยโบราณ
5. ด้านทิศตะวันตก มีเส้นทางติดต่อกับจังหวัดพิจิตร และนครสวรรค์ เป็นเส้นทางค้าขายเครื่องอุปโภคบริโภค
6. ด้านทิศใต้ มีเส้นทางติดต่อกับจังหวัดสระบุรี อยุธยา เข็มบูรณ์ ป่าสัก เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำสามารถเดินทางไปได้หลายปีมาแล้ว

ประชาชนชาวจังหวัดเพชรบูรณ์ในสมัยก่อนมักจะอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางคมนาคมดังกล่าว และสร้างบ้านเรือนอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ ไม่ปะปนกันพลจะแยกเป็นกลุ่มตามสำเนียงภาษาดังนี้

1. กลุ่มคนที่พูดภาษาหล่ม ได้แก่ ราษฎรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า ซึ่งสมเด็จพระตำบองสุพรรณภูมิได้ทรงสันนิษฐานว่ากลุ่มคนที่พูดภาษาหล่มเป็นพวกลาวพุงดำซึ่งสืบเชื้อสายมาจากหลวงพระบาง ซึ่งกลุ่มนี้อาจอพยพมาทางลุ่มแม่น้ำโขงลงมาถึงจังหวัดเลย เข้าสู่อำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า ครั้งพบดินแดนอุดมสมบูรณ์จึงตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มก่อนทางตอนเหนือของแม่น้ำป่าสัก ลักษณะภาษาหล่มจัดเป็นตระกูลภาษาหลวงพระบาง การออกเสียง

ของคำค่อนข้างสูงกว่าภาษาไทยมาตรฐาน กลุ่มชนกัลลัเคียงที่มีภาษาล้ายคลึงกับภาษาหล่ม คือ กลุ่มชนในจังหวัดเลย กลุ่มชนในอำเภอเมืองปากแดนดอ จังหวัดอุดรธานี และกลุ่มชนในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มชนที่พูดภาษาหล่มมีคำที่ใช้ในภาษาบางคำออกเสียงแตกต่างจากกลุ่มชนอื่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ เช่น

1. คำที่ใช้เรียกชื่อผลไม้

สับปะรด	-	ทมากันต์, มิกันต์
ชุน	-	ทมากมี, มิกมี
ส้มโอ	-	ทมากโอ, มิกโอ
2. คำแสดงอาการ

ท่า	-	เอ็ด
ทำงาน	-	เอ็ดเวียม
เรียก	-	เอ็น
บึ้ง, ย่าง	-	จี้
อาเจียร	-	ฮาก
3. คำที่ใช้เรียกสิ่งอื่น ๆ

พื้น	-	แซ้ว
ยาสีพื้น	-	ยาสีแซ้ว
เสมหะ	-	ซี้กะเทอ
แหวน	-	ปอกสีโอ
รองเท้า	-	เก็บ

2. กลุ่มชนที่พูดภาษาเพชรบูรณ์ จะอยู่ใต้กลุ่มชนที่พูดภาษาหล่มลงมาไม่ห่างไกลกันนัก ได้แก่ กลุ่มชนในหมู่บ้านท่าพล นางิ้ว สะเดียง ซอนไพร นากม และอีกกลุ่มชนบางท้องถิ่นอื่นเข้ามาสมทบอีก 2 ทาง คือ ช้างเข่งเขามทางจังหวัดพิจิตร และเต็งแดงเรือจากจังหวัดสระบุรีมาตามแม่น้ำป่าสัก พิจารณาจากเสียงของคำที่ชนกลุ่มนี้ใช้จะคล้ายกับภาษาสุโขทัย จึงสันนิษฐานว่าบรรพบุรุษน่าจะเข้ามาสมัยกรุงสุโขทัยเรืองอำนาจและเข้ามาปะปนอยู่กับกลุ่มชนดั้งเดิม หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าได้รับอิทธิพลศิลปวัฒนธรรมจากสมัยกรุงสุโขทัย คือ เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ที่วัดมหาธาตุ อําเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

3. กลุ่มชนที่พูดภาษาเพชรบูรณ์ตอนล่างน่าจะเคยเป็นแดนแดนที่อยู่ใต้อิทธิพลของขอม ดังปรากฏอิทธิพลของศิลปขอมที่พระปรางค์เมืองเก่า อําเภอศรีเทพ พระธาตุนางเฒ่าเป็นเช่น

พื้นเมืองที่ถูกขอมปกครอง และอาจมีชาวขอมปะปนอยู่บ้าง กลุ่มชนที่อพยพมาสู่ดินแดนนี้ มี 2 ทาง คือ

3.1 จากจังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มชนที่ใช้ภาษานี้อาศัยอยู่ใน บริเวณอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2 จากจังหวัดลพบุรี และจังหวัดสระบุรี กลุ่มชนที่ใช้ภาษานี้อาศัยอยู่ใน บริเวณหมู่บ้านเกาะกุด นาสนุ่น อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ลักษณะภาษาเพชรบูรณ์ ตอนล่างใช้ภาษาไทยมาตรฐาน ยกเว้นบางกลุ่มซึ่งอพยพเข้ามาทางภาคอีสาน

4. กลุ่มชนที่พูดภาษาชาวนน ชาวนนเป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองดั้งเดิมแถบ สุวรรณภูมิสืบเชื้อสายมาจากละว้า สันนิษฐานว่าเมื่อรบแพ้ชาวไทยชนกลุ่มน้อยนี้ จึงพากันทยอยกัน เข้าไปตั้งหลักแหล่งในที่ที่ไม่กี่ใครมารบกวนคือ ตามป่า เขาจนกลายเป็นชน เขาไปไหนที่สุด นอกจากจะเรียกตนเองว่า ชาวนน แล้วยังมีคนเรียกว่า ละว้า มาใช้เรียกกลุ่มชาวนนด้วย กลุ่มคนที่ใช้ภาษานี้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านน้ำเลา ตำบลห้วยใหญ่ และหมู่บ้านห้วยไคร้ ตำบลตะแบก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ปัจจุบันในหมู่บ้านน้ำเลา ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 30 หลังคาเรือนมีผู้พูด ภาษานี้ประมาณ 20 คน ในหมู่บ้านห้วยไคร้ ตำบลตะแบก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 15 หลังคาเรือน มีผู้พูดภาษานี้ประมาณ 15 คน ชาวนนมีคำที่ใช้ในภาษาบางครั้งอาจจะออกเสียงแตกต่างจากภาษา ของจังหวัดเพชรบูรณ์ไปมากเช่น

1. คำที่ใช้แทนการนับ

หนึ่ง	-	บม	สอง	-	บว	สาม	-	ปี
สี่	-	ป็น	ห้า	-	ซุน	หก	-	คะเลา
เจ็ด	-	ปอ	แปด	-	จาม	เก้า	-	จิบ
สิบ	-	โจ	หนึ่งร้อย	-	บวยช้อย			

2. คำที่ใช้เรียกเครือญาติ

บิดา	-	พระ	มารดา	-	องค์	สามี	-	บาง
ลูก	-	กวน	ตา	-	เปง	ยาย	-	ยง
เมีย	-	เกา						

3. คำที่ใช้เรียกชื่อสัตว์ต่าง ๆ

ควาย - เบียง ไก่ - ช่าง

ช้าง - จีน สุนัข - ครุน

4. คำที่ใช้เรียกของกิน

ข้าว - โปง น้ำ - ดาก

เหล้า - แปะ

5. คำแสดงอาการบางคำ

กินข้าว - จะโปง กินน้ำ - ชงดาก

ตักน้ำ - ตกดาก กินเหล้า - ชงแปะ

วัฒนธรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ค่านิยม
และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือ

ประเพณีอุ้มพระคาน้ำ

เป็นประเพณีเก่าแก่ของจังหวัดเพชรบูรณ์ มีเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาว่าประมาณ 400 ปีมาแล้ว ชาวบ้านได้พากันไปจับปลาบริเวณวังมะขามแพบ วันนั้นเกิดเหตุการณ์ประหลาดตลอดทั้งเช้าบ่ายไม่มีใครจับปลาได้เลย สร้างความงุนงงให้แก่ชาวบ้านเป็นอันมาก จึงพากันนั่งพักริมตลิ่ง ทันใดนั้นกระแสน้ำในบึงบริเวณนั้นก็หยุดนิ่งไม่นานก็หมุนเป็นวงกลมคล้ายวังไถวน แล้วชาวบ้านก็เห็นพระพุทธรูปโผล่จากผิวน้ำจุดที่น้ำวน ไม่นานพระพุทธรูปก็จมลงและโผล่ขึ้นมาอีกเป็นเช่นนี้อยู่หลายครั้ง ชาวบ้านที่ไปหาปลาจึงได้ช่วยกันอุ้มพระพุทธรูปขึ้นเกาบนบกและนำไปไว้ที่วัดไตรภูมิเพื่อที่ชาวบ้านได้กราบไหว้ ชาวบ้านจึงได้ขนานนามพระพุทธรูปว่าพระพุทธรูปมหาธรรมราชาเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ สมัยลพบุรี หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง 13 นิ้ว สูง 18 นิ้ว ไม่มีฐาน ปีต่อมาหลังจากที่ได้พบ พระพุทธรูปองค์นี้หายไปอย่างไร้ร่องรอยในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งเป็นวันสารทไทย ชาวบ้านได้ช่วยกันค้นหาจนทั่วบริเวณวัดก็ไม่พบ แต่ปรากฏว่าไปพบพระพุทธรูปนี้ที่วังมะขามแพบซึ่งเป็นที่พบครั้งแรก ตั้งแต่บัดนั้นมาทุกปีในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ก็จะมีการอัญเชิญพระพุทธรูปมหาธรรมราชาไปสรงน้ำที่วังมะขามแพบ โดยเริ่มพิธีตั้งแต่ตอนเช้าภาคเช้าชาวบ้านจะพากันมาถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ที่วัดไตรภูมิ พระสงฆ์สวดให้พรแล้วพระผู้มีพระราชาสูงจะเทศน์โปรดชาวบ้าน ภาคบ่ายจะเป็นการอัญเชิญพระพุทธรูปมหาธรรมราชาไปสรงน้ำในแม่น้ำป่าสักบริเวณที่ชาวบ้านเรียกกันว่า วังมะขามแพบ ผู้ที่อัญเชิญ คือผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าของ โดยจะอัญเชิญพระพุทธรูปมหาธรรมราชาลงเรือที่หน้าวัดไตรภูมิ พระพักตร์พระพุทธรูปจะหันไปทางหัวเรือ เรือที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนี้ชาวบ้านจะตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม เมื่อเรือล่องมาถึงบริเวณวังมะขามแพบบนสองฝั่งแม่น้ำ ชาวบ้านจำนวนมากจะนำดอกไม้โยนลงไปในเรือ เพื่อเป็นการบูชาพระพุทธรูปมหาธรรมราชา จากนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดจะอัญเชิญพระพุทธรูปลงไปในแม่น้ำป่าสัก โดยหันพระพักตร์พระพุทธรูปไปทางทิศตะวันออกขณะอยู่เหนือน้ำ 1 ครั้ง แล้วอุ้มองค์พระพุทธรูปลงไปได้ น้ำโดยยังหันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออกอีก 1 ครั้ง ทาสลับกันให้ครบ 3 ครั้ง ต่อไปหันพระพักตร์ไปทางทิศเหนือขณะอยู่เหนือน้ำ 1 ครั้ง แล้วอุ้มองค์พระพุทธรูปลงไปได้ น้ำโดยยังหันพระพักตร์ไปทางทิศเหนืออีก 1 ครั้ง ทาสลับกันให้ครบ 3 ครั้ง แล้วอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นเรือกลับมาที่

หน้าวัดไตรภูมิ จากนั้นฉันได้เชิญไปประดิษฐานที่ศาลาการเปรียญเพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้
 ไปนมัสการเป็นประจำทุกปี (ข้อมูลจากหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดเพชรบูรณ์
 2528)

ประเพณีค้ำหัว

ประเพณีค้ำหัวหรือรดน้ำค้ำหัว เป็นพิธีที่กระทำในช่วงสงกรานต์ เป็นประเพณี
 อย่างหนึ่งของคนในท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่อพยพมาจากภาคเหนือกล่าวคือ
 ในวันที่ 15 เมษายน ซึ่งเป็นวันพญาวันจะมีการสงฆ์น้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ และตอนบ่าย
 จะพากันไปรดน้ำค้ำหัวผู้ใหญ่ สิ่งที่น่าไปในการรดน้ำค้ำหัวคือ น้ำส้มป่อยและน้ำอบ น้ำส้มป่อยนี้
 แต่ก่อนชาวบ้านใช้แทนสบู่สำหรับสระผมและชำระล้างร่างกาย นอกจากนี้อาจจะมีดอกไม้
 ธูปเทียน เสื้อผ้าไหมสำหรับปลัด และหมากพลูซึ่งเป็นเครื่องแสดงความเคารพผู้ใหญ่ ถ้าหาก
 ผู้ที่ไปรดน้ำค้ำหัวไปกันเป็นกลุ่มมาหรือเป็นขบวนก็มักจะมีร้อง กลองแทกันไปอย่างสนุกสนาน
 เมื่อไปถึงเจ้าของบ้านจะเชิญขึ้นบ้านและจัดสถานที่ค้ำหัว ผู้ใหญ่จะรับเครื่องค้ำหัวคือน้ำส้มป่อย
 และน้ำอบแล้วเอาน้ำนั้นประพรมบนศีรษะของตนพอเป็นพิธีว่าได้ค้ำหัวแล้ว ถ้าค้ำกันเคยกันมาก
 ลูกหลานอาจจะขอรดน้ำผู้ใหญ่โดยรดทั้งตัว เสร็จแล้วผู้ใหญ่จะให้พร จากนั้นเจ้าของบ้านจะนำ
 อาหารคาวหวานมาเลี้ยงดู ได้เวลาสมควรจึงแยกย้ายกันกลับบ้าน
 (ผู้ให้ข้อมูล คือ นายฮ่วน สุทธิเสนา อายุ 74 ปี อยู่บ้านเลขที่ 301/7 ซอยนิกรบารุง
 ถนนนิกรบารุง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2538)

ประเพณีสร้างบ้านเรือนผี

บ้านเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ฉันใด บ้านเรือนของผีย่อมเป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกัน ความจำเป็นในนี้เกิดจากจิตสำนึกของคนเราที่เล่าสืบต่อกันมาว่า ญาติพี่น้องที่ตายไปยังมีที่อยู่อาศัย จิตวิญญาณจะล่องลอยไม่เป็นสุข สิ่งนี้เองทำให้ผู้คนทางภาคเหนือที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ได้นำประเพณีสร้างบ้านเรือนผีมาปฏิบัติสืบต่อกันมา บ้านเรือนผีคือบ้านที่จำลองมาจากบ้านจริง โดยย่อส่วนให้เหลือขนาดเศษหนึ่งส่วนสี่ เป็นบ้านที่เคลื่อนย้ายได้ บ้านเรือนผีจะมุงด้วยตับหญ้าคา กระเบื้อง สังกะสี ฝาบ้านจะล้อมด้วยพากซึ่งเป็นไม้รวก ฝากลางลา สับเป็นซี่แล้วแผ่ออกเป็นแผ่น ไม้กระดาน หรือไม้คอกอย่างคั้น ขึ้นอยู่กับฐานะของแต่ละครอบครัวที่สร้าง เมื่อมีคนตายบรรดาญาติจะช่วยกันสร้างบ้านจำลองพร้อมทั้งจัดหาเครื่องใช้ เช่น ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม เสื้อผ้า หม้อข้าว ถ้วย จาน ช้อน ตลอดจนเครื่องมือที่ผู้ตายใช้ทามาหาเลี้ยงชีพเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ ญาติจะนำสิ่งเหล่านี้ถวายภิกษุสงฆ์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย (ผู้ให้ข้อมูลคือ นายฮ่วน สุทธิเสนา อายุ 74 ปี อยู่บ้านเลขที่ 301/7 ซอยนิกรบารุง ถนนนิกรบารุง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2538)

พิธีตัดต้นตรุษ

พิธีนี้เป็นพิธีประจำปีของชาวตำบลห้วยยาใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พิธีนี้จะเริ่มในวันแรม 13 - 15 ค่ำ เดือน 4 เป็นเวลา 3 วัน ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นพิธีแสดงความยินดีที่ได้มีชีวิตผ่านพ้นมาด้วยดีในรอบ 1 ปี เป็นการส่งปีเก่าโดยถือว่า สิ่งที่ไม่ดีจะได้ล่องไปพร้อมกับปีเก่า จากชื่อของพิธีตรุษ แปลว่า ทาให้ขาด

ก่อนถึงวันพิธีชาวบ้านจะจัดเตรียมสร้างทอสูงประมาณ 8 - 10 เมตร กลางลานวัด ทอนี้มีเสาสี่เสาและมีบันไดขึ้นลง สมมุติให้ทอนี้เป็นที่พักของเทพอันศักดิ์สิทธิ์ บนทอมีโคมไฟ หมอนอิง ภาชนะสำหรับใส่ธูปเทียน และเครื่อง เช่น ประกอบด้วย เหล้า หมาก พลุ บุหรี่ มวนโต ด้านหน้าของทอ ระยะห่างประมาณ 1 - 2 เมตร ผึงเสาน้ำไว้ให้สูงระดับเดียวกับทอ เสานี้จะติดรอกไว้เพื่อชักรอกพุ่มดอกไม้ขึ้นไปบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเชื่อกันว่าพุ่มดอกไม้ที่แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะนำดอกไม้ที่มีในหมู่บ้านซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นดอกสะแกเตรียมไว้ เสียบตามแผงของโพล โดยนำต้นโพลจำนวนมากมาตัดส่วนยอดและโคนทิ้ง ให้ได้ความยาวประมาณ 24 นิ้ว เหลาน้ำใส่ในถ้วยกึ่งกลางครึ่งนี้ ความยาวประมาณ 50 นิ้ว ปลายไม้หัวท้ายแหลม จำนวน 2 อัน เสียบปลายของโพลหัวท้ายด้วยไม้แหลมที่เตรียมไว้ให้ ลำต้นโพลชิดกันจนสุดความยาวของไม้เป็นแผงคล้ายกับการต่อแพ ทาเช่นเดียวกันนี้อีก 2 แผง แล้วนำทั้ง 3 แผงมาต่อกันเป็นรูปสามเหลี่ยมลักษณะที่ลำต้นโพลขนานกับพื้นหน้าดอกไม้ เสียบไว้ตามแผงโพลจนเป็นพุ่มสวยงาม พิธีจะเริ่มในวันแรม 13 ค่ำ เดือน 4 เวลาประมาณทุ่มครึ่ง ผู้เป็นประธานในพิธีจะขึ้นไปจุดธูปเทียนบูชาบนทอเพื่ออัญเชิญเทพลงมาสถิต ณ ทอแห่งนี้ ผู้เข้าร่วมพิธีจะชักรอกพุ่มดอกไม้ที่เสียบบนแผงโพลขึ้นไปให้สุดเสา เพื่อบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เสียงปี่ กลอง ฆ้อง และฉาบจะเริ่มขึ้นเป็นสัญญาณว่าเทพเริ่มเข้าร่างคนทรงประจำหมู่บ้านแล้ว คนทรงจะคิ้วขมวด หน้าสั้นโคม่าช้า ๆ แล้วเร็วขึ้นเรื่อย ๆ สักครู่คนทรงก็หยุดสั้นหน้า จากนั้นคนทรงจะค่อย ๆ ลุกขึ้นเดินช้า ๆ ไปยังมีตาคาบอันคมที่ชาวบ้านเตรียมไว้ พุ่มดอกไม้ที่ชักรอกขึ้นไปบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นจะถูกชักลงมาวางบนพื้นดิน คนตรีบรรเลงจังหวะถี่ขึ้น คนทรงจะรำรำไปตามจังหวะ และใช้มีตาคาบพันลงไปที่แผงลำต้นโพล 1 ด้านให้ขาดจากกัน ระหว่างนั้นจะมีการจุดประทัด ยิงปืนเพื่อต้อนรับเทพอันศักดิ์สิทธิ์เสร็จแล้วคนทรงจะมานั่งพักผ่อน ผู้เป็นประธานใน

พิธีจะถามคนทรงถึงความเป็นไปในหมู่บ้าน เช่น น้ำท่าจะอุดมสมบูรณ์หรือไม่ การประกอบอาชีพ จะได้ผลมากน้อยเพียงไร จากนั้นจะเปิดโอกาสให้ชาวบ้านที่มีเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจซักถาม รำทรงในเชิงปรึกษาหรือรับทุกข์ สมควรแก่เวลาเทพจึงออกจากคนทรง ชาวบ้านจะทยอยกัน กลับบ้าน ส่วนที่เหลือจะร่วมเล่นช่วงชัย สะบ้า มอญซ่อนผ้าหรือดูภาพยนตร์ จึงถึงเวลาประมาณ 4 - 5 ทุ่ม

อีก 2 วันถัดมาคือวันแรม 14 ค่ำ เดือน 4 และวันแรม 15 ค่ำ เดือน 4 ขั้นตอน ในการทำพิธีเหมือนคืนวันแรม 13 ค่ำ ทุกประการเพียงแต่ว่ารำทรงจะใช้มีดดาบฟันแฉง ลาดันโพลให้ขาดจากกัน 1 ด้าน ในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 4 อีก 1 ด้าน คนทรงจะฟัน แฉงโพลอีก 1 ด้านในคืนสุดท้าย คือวันแรม 15 ค่ำ เดือน 4

(ผู้ให้ข้อมูลคือ นางชุ่ม สอนาส อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยใหญ่ อําเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2536)

พิธีส่งผี

พิธีส่งผีเป็นพิธีอย่างหนึ่งของชาวบ้านน้ำเลา ตำบลบ้านโศก อำเภอเมือง จังหวัด เพชรบูรณ์ พิธีนี้จะทำหลังจากสิ้นสุดเทศกาลสงกรานต์ ไม่กำหนดว่าเป็นวันใด ขึ้นอยู่กับว่าผู้คนในหมู่บ้านพร้อม หลังจากสงกรานต์แต่ไม่นานเกินไป โดยจะทำพิธีในเวลากลางวัน ชาวบ้านเชื่อว่าผีที่เชิญมาเล่นสนุกกับพวกตนในเทศกาลสงกรานต์ยังไม่กลับที่อยู่เดิม อาจจะยังวนเวียนอยู่ในหมู่บ้าน และผีพวกนี้สามารถทำให้คนในครอบครัวเจ็บป่วยหรือทำสิ่งใดไม่ประสบความสำเร็จด้วยเหตุนี้จึงจัดให้มีพิธีส่งผี โดยจะมีอาสาสมัครชายในหมู่บ้านซึ่งจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ได้หลาย ๆ คน เขียนหน้าตามอมแมมสมมุติให้เป็นผี ในแต่ละครอบครัวต้องเตรียมข้าวดำ ข้าวแดง พริกเกลือ ปลาข้าวไล่หวดไว้ จากนั้นให้สมาชิกในครอบครัวมานั่งล้อมวง แล้วผู้สูงอายุในครอบครัวจะกล่าวแต่สิ่งที่เป็นมงคลแก่สมาชิกในครอบครัว ระหว่างนั้นจะยื่นหวดเวียนไปทางขวามือให้สมาชิกในครอบครัวรับจนครบ 3 รอบ แล้วจึงให้คนใดคนหนึ่งนำหวดที่บรรจุสิ่งของไปแขวนไว้ที่รั้วบ้าน จากนั้นหัวหน้าหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน) จะเดินนำหน้าพร้อมป่าวประกาศให้ลูกบ้านไปส่งผีให้ออกไปจากหมู่บ้าน ระหว่างทางมีการยิงปืน จุดประทัดรับกันไปตลอดทางจนพ้นหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ติดเชิงเขา บรรดาผีอาสาสมัครที่เขียนหน้าตาเหมือนผีจะนำหวดจากแต่ละรั้วบ้านไปทิ้งนอกหมู่บ้านด้วย ทุกคนที่ไปร่วมพิธีส่งผีจะร่วมกันรับประทานอาหาร เครื่องดองของเมาที่เตรียมไปและสนุกสนานร่วมกัน เป็นเสร็จพิธี

(ผู้ให้ข้อมูล คือ นายโหม เทียมยอด อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2536)

พิธีกาฬบ้าน

พิธีกาฬบ้านหรือพิธีต่อชะตาบ้านเป็นพิธีของชาวบ้านตำบลนางิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จะกระทำกันในวันข้างขึ้นเดือน 6 ของทุก ๆ ปี มีกำหนด 3 วัน 3 คืน ไม่กำหนดว่าเป็นวันที่เท่าไรขึ้นอยู่กับว่าผู้นำหมู่บ้านจะตกลงกับลูกบ้าน โดยเริ่มพิธีตั้งแต่ตอนเช้าของทุกวัน ชาวบ้านจะพากันมาถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ที่วัด พระสงฆ์สวดคาถาให้พรแล้วพระผู้มีพระราชาสูงจะเทศน์โปรดชาวบ้าน ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นการจัดความทุกข์ ความชั่วร้าย และสิ่งเสียดจัญไรที่แอบแฝงอยู่ภายในหมู่บ้านให้หมดสิ้นไป พิธีนี้ชาวบ้านจะไปร่วมกันทำพิธีที่ศาลาการเปรียญของวัด โดยทุกบ้านจะนำม้วนค้ายสายสิญจน์และน้ำไปเข้าพิธี พระสงฆ์จะสวดคาถาบาลีเป็นเวลา 3 คืน เริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 1 ทุ่มครึ่ง - 4 ทุ่ม ตลอดระยะเวลา 3 วัน 3 คืน ห้ามทุกคนออกไปนอนค้างนอกหมู่บ้าน ไม่ทะเลาะกันหรือพูดจาไม่สุภาพ งดการออกป่าและไม้ทำงานใด ๆ ทั้งนี้ทุกคนจะต้องไปร่วมฟังสวดที่วัดแล้วก็กลับบ้านตอนบ่ายของการสวดวันที่ 3 ทุกคนในหมู่บ้านจะมาพร้อมกันที่วัดพระสงฆ์จะประพรมน้ำมนตร์ให้แก่ชาวบ้านและชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นที่เดินทางมาร่วมงานน้ำมนตร์ที่พระสงฆ์นำมาประพรมนั้น เป็นน้ำที่ชาวบ้านนำมาเข้าพิธีสวด ระหว่างประพรมน้ำมนตร์ ชาวบ้านจะจุดประทัดขับไล่ผีร้ายให้ออกไปจากหมู่บ้าน ซึ่งเชื่อกันว่าผีทั้งหลายจะตกใจกลัวพากันวิ่งหนีจนป่าราบ เสร็จจากประพรมน้ำมนตร์แล้วชาวบ้านจะนิมนต์พระผู้ใหญ่ที่ชาวบ้านนับถือ 2 รูป ขึ้นนั่งบนคานหามมีชาวบ้านเดินตามเป็นขบวน พระสงฆ์ที่นั่งอยู่บนแคร่จะโยงค้ายสายสิญจน์จากพระพุทธรูปบูชาบนศาลาการเปรียญแล้วนำค้ายสายสิญจน์ที่ชาวบ้านนำมาเข้าพิธีโยงจนรอบหมู่บ้านเป็นเสร็จพิธี ปัจจุบันหมู่บ้านกว้างขึ้นไม่สามารถจะโยงสายสิญจน์จนรอบหมู่บ้านได้ จึงเปลี่ยนเป็นนำค้ายสายสิญจน์ที่เข้าพิธีแล้วมาโยงรอบเฉพาะบ้านของตนเองเท่านั้น

ผู้สูงอายุในหมู่บ้านยังเล่าให้ฟังว่าสาเหตุที่รู้ว่าผีวิ่งหนีจนป่าราบเพราะตอนเข้าไปดูทางที่จะเข้าสู่ป่านั้นต้นไม้ใหญ่จะลู่ออนลงลักษณะคล้ายมีผู้วิ่งไปบนต้นไม้

(ผู้ให้ข้อมูลคือ นายทา ทนยศ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 7 ตำบลนางิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2536)

พิธีต่อช้าง

สภาพภูมิประเทศของอำเภอเมืองเพชรบุรีมีภูเขาสูงชันนานับทั้งทางทิศตะวันออก และทิศตะวันตกมี ป่าไม้มาก จึงเป็นที่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด เช่น กวาง เก้ง กระต่าย เสือ กระตัง ฯลฯ โดยเฉพาะช้างนับว่าเป็นสัตว์ชนิดเดียวที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ไทย มาแต่อดีตเป็นสัตว์พาหนะที่ใช้ในการรบ จากการวิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบล ชาวบ้านในตำบลป่าเลา ตำบลบ้านโตก และตำบลนายมที่เป็นวิทยากรแล้วว่าตำบลเหล่านี้ มีช้างป่ามากชาวบ้านจึงนิยมนำช้างต่อไปต่อช้างป่า ถ้าต่อได้ช้างเผือกชาวบ้านก็จะนำไปถวายพระมหากษัตริย์หากไม่เช้ช้างเผือกชาวบ้านจะนำมาฝึกเพื่อใช้งาน

ฤดูกาลต่อช้าง

การต่อช้างทำได้ปีละ 3 ครั้ง คือระหว่างเดือนพฤษภาคม กรกฎาคม และพฤศจิกายน จะเห็นว่าเป็นต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน ฤดูแล้งไม่เหมาะแก่การโพนช้างเพราะกันดารน้ำ ไม่สะดวกแก่การรอนแรมน้ำ ประกอบกับช้างป่ามักไปเที่ยวหากินกันไกล ๆ นอกจากนี้ อากาศร้อนจะทำให้หมอช้างและความรู้ช้างอดโรยมาก และช้างป่าที่จับได้ก็จะบอบช้ำมากอาจล้มตายลงได้ ส่วนฤดูหนาวช้างป่ามักจะตกมันและดุร้ายไม่เหมาะแก่การต่อช้าง

การปฏิบัติตัวก่อนและหลังคล้องช้าง

หมอช้าง (ครูบา) ต้องประพฤติพรหมจรรย์ ระหว่างทางห้ามขึ้นเบี่ยงพักอาศัยบนเรือนผู้อื่น ไม่พูดปด ไม่มีความลับต่อผู้ร่วมเดินทาง และห้ามพูดจาในเชิงหยอกล้อขะเสียดเดินทางไปคล้องช้าง ภรรยาหมอช้าง ควรระวังในเรื่องการแต่งกายเช่น ไม่แต่งกายสวยผิปกดินในเวลาที่มีไม่อยู่ ห้ามพูดจาเชิงขู่สาวกับชายอื่น ห้ามออกจากบ้านไกลเกินควร ไม่ตีหรือคู่ต่อสู้ ไม่พูดจาหยาบค้าย

ขั้นตอนการนำช้างต่อไปต่อช้างป่า

การเห็นปะกา

จัดทำขึ้นที่ลานบ้านของหมอช้าง พร้อมจัดเครื่อง เช่น เช่น ดอกไม้ ไม้ตัวผู้ซึ่งทักหลัง ถอนขนออกทั้งหมด และเหล้า ผู้เข้าพิธีมี หมอช้างซึ่งชาวบ้านเรียกกันติดปากว่าครูบา และ ความรู้ช้างคนอื่น ๆ ห้ามเข้าร่วมพิธี หมอช้างจะอธิษฐานเสี่ยงทายโดยดูจากไม้ที่นำมา เช่น ถ้าหัวไม้เป็นสีขาวนวล คางไม้จุ่มงอ บิดเบี้ยว แสดงว่าจะต่อช้างได้และปลอดภัยกลับมา แต่ถ้าหัวไม้เป็นจุด ๆ สีแดง ขอบตาไม้เป็นสีเขียวคล้ำ คางไม้จุ่มงอ แสดงว่าเป็นลางร้าย ไม่ควรออกไปต่อช้าง

สิ่งที่ใช้ในการต่อช้างมีดังนี้

1. ช้างต่อ เป็นช้างที่หมอช้างฝึกไว้เพื่อนำไปปล่อยช้างป่า สามารถที่จะชน และปราบช้างป่าซึ่งมีกำลังมหาศาลได้
2. เชือกปะกาหรือเชือกบาศ ทำจากหนังวัวหรือหนังควายตัดเป็นริ้ว ๆ ผึงแดด ไว้ 1 ปี แล้วจึงนำมาขั้วเป็นเชือกหนังมีความยาวไม่ต่ำกว่า 50 เมตรจนถึง 80 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว การที่ต้องใช้เชือกยาวมากเพราะเมื่อคล้องช้างป่าได้จะต้อง ปล่อยให้ช้างวิ่งดึงเชือกไป ส่วนปลายเชือกอีกข้างหนึ่งผูกไว้กับต้นไม้ วิธีการเก็บเชือกต้อง เก็บไว้วันที่สูงไม่ว่าจะเลิกอาชีพแล้วก็ตาม เชือกนี้จะข้ามหรือเหยียบมาได้ หมอช้างกล่าวว่า เชือกบาศหรือเชือกปะกาเป็นที่รวมดวงวิญญาณของ ปู่ ย่า ตา ยาย ครู อาจารย์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์
3. ไม้คันทามและบ่วงบาศ ตัวบ่วงบาศมีขนาดโตกว่าเท้าช้างเล็กน้อย ะโลม น้ำมันให้หนังนิ่ม เพื่อใช้คล้องเท้าช้างได้โดยสะดวก บ่วงบาศจะเสียบติดไว้กับปลายไม้ยาว เรียกว่า ไม้คันทามซึ่งทำด้วยไม้รวกกลาเล็ก ๆ ยาวประมาณ 5 เมตร มีเชือกปะกายาวลง มาตามไม้คันทามแล้วชดองไว้บนหลังช้างต่อ หมอช้างจะถือไม้คันทามนี้ไว้บนมือเพื่อเอา บ่วงบาศสอดเข้าไปคล้องเท้าหลังของช้างป่า
4. ทามคอ เป็นเชือกหนังมีลักษณะและขนาดเดียวกับเชือกปะกา แต่ตามช่อง เชือกจะมีไม้เสียมเป็นหนามแหลมติดไว้ด้วย ทามคอทำเป็นเงื่อนเลื่อนได้สำหรับผูกคอช้างป่า

ทำให้ข้างป่าหยุดคืบ เพราะถ้ายิ่งคืบมาก เชือกจะยิ่งรัดแน่นยิ่งขึ้น และหนามแหลมที่เชือกจะ
ทิ่มแทงให้เจ็บปวด

5. สายลาโยง คือ เชือกเล่มข้าง ทำด้วยหนังมีความยาวไม่เกิน 50 เมตร
ปลายข้างหนึ่งต่อจากเชือกทามคอ ส่วนอีกข้างหนึ่งนำไปผูกกับต้นไม้

การปลงเชือก

หมอข้างและควาญข้าง (1 คู่) จะมายืนประจำที่เครื่องมือต่อข้าง 1 ชุด ถ้าไป
หลายคู่แต่ละคู่จะต้องมีเครื่องมือให้ครบ หมอข้างและควาญข้างจะต้องเช่นหัวเจ้าป่าเจ้า
เขาด้วยไม้ค้ำ 1 ตัว และเครื่องในไม้ค้ำ 1 ชุด เหล้า 1 ขวด พร้อมกล่าวข้อความดังนี้
ข้างที่นำไปต่อชื่อ ____ หมอข้างชื่อ ____ ควาญข้างชื่อ ____ จะออกไปต่อข้างที่
____ ครูผู้ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายขอให้มาครอบหมอข้างและควาญข้างให้มีความชำนาญในการ
คล้องข้างให้ได้ข้างป่าที่ดี ให้มีโชคมีลาภ และจะไม่ฆ่าไม่ยิงข้าง จะปฏิบัติตามแบบแผนของ
ครูบาทุกประการถ้าได้ข้างป่าจะถวายเหล้า 1 ไท หมู 1 ตัว ถ้าไม่ได้ไม่ต้องถวาย

เมื่อคล้องข้างได้แล้วจะผูกข้างกับต้นไม้ไว้ประมาณ 2 - 3 วัน โดยไม่ให้ข้างกิน
อะไรเลยเพื่อตัดกำลัง จากนั้นครูบาจะนำหม้อมาลงคาถาอาคมบ่อน้ำให้มันกินแล้วลูบหัว ลูบวง
แสดงความเป็นมิตรและให้ข้างเชื่องก่อนที่จะนำข้างกลับบ้าน ครูบาจะสวดคาถาไพโรและ
บวงสรวงเจ้าป่าเจ้าเขา ตลอดจนญาติเพื่อมาให้ผีป่าตามไปรบกวนข้างที่บออยู่ในหมู่บ้าน เป็น
อันเสร็จพิธี

(ผู้ให้ข้อมูล คือ นายนวน ทาญรักษ์ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 2
ตำบลบ้านโตก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2537)

ปู่สังกะสาอย่าสังกะสีผู้สร้างคานานานหมู่บ้านนางั่ว

บรรพบุรุษรุ่นทวดได้เล่าให้วิทยากรฟังว่า ปู่สังกะสาและอย่าสังกะสีเป็นบรรพบุรุษ
 คู่แรกของหมู่บ้านนางั่วที่เป็นต้นกำเนิดเผ่าพันธุ์ของชาวบ้านนางั่ว สมัยที่ปู่และย่ายังเป็นสาวนั้น
 บริเวณโคกหลักวัวจะมีแท่นหินขนาดใหญ่ ความกว้าง ความยาว ความสูง ประมาณด้านละ 4
 เมตร 2 ก้อน สวยงามมาก วางเรียงกันอยู่ ใกล้แท่นหินนี้จะมีตึกรังขนาดใหญ่สูงประมาณ 10
 เมตร ลาดันใหญ่ขนาด 4 คนโอบ ทุกเย็นปู่และย่าจะมานั่งที่แท่นหินแห่งนี้คุยหยอกล้อกันตาม
 ประสาหนุ่มสาว ปู่ได้จับก้อนหินใกล้ ๆ กับแท่นที่ปู่ และย่านั่งโยนขึ้นไปบนท้องฟ้า จะด้วย
 ปรากฏารีย์ของปู่หรือเทพองค์ใดไม่สามารถเดาได้ ก้อนหินที่โยนขึ้นไปนั้นกลายเป็นก้อนหินขนาด
 เท่าเอ็งม้งกร 2 ใบรวมกันใบค้ำอยู่ที่จ่ามตึกรัง ฝ่ายย่าเกิดปวดบัสสาวะจึงเดินเลี่ยงไป
 บัสสาวะในที่ลับตาความแรงของบัสสาวะทำให้บริเวณนั้นเป็นหลุมลึกกว้าง น้ำบัสสาวะของย่า
 จะไหลเป็นทางยาวผ่านหน้าของชาวบ้านจนกลายเป็นคลอง ชาวบ้านจึงเรียกชื่อคลองนี้ว่า
 "คลองย่าเยี่ยว"

ต่อมาปู่สังกะสาและอย่าสังกะสีได้ครองรักกันจนมีลูกชายหญิงหลายคน และตั้งถิ่นฐาน
 อยู่หมู่บ้านนางั่วนี้ ปู่เป็นคนที่มีอัธยาศัยดี รูปร่างดี จึงเป็นที่รักใคร่ของบุคคลทั่วไป ที่สำคัญ
 เป็นคนเจ้าชู้ มีบ่อยครั้งที่ปู่แอบไปติดใจหญิงสาวหมู่บ้านชอนดอกจากตำบลตะเปาะ ส่วนย่าก็
 เป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ดีแต่หึงหวง วันหนึ่งปู่และย่า ได้ชวนกันไปเก็บหอยที่เขาคือซึ่งแต่เดิมอยู่
 ในเขตการปกครองของตำบลนางั่ว ปู่ได้ลงไปงมหอยในลาห้วยได้พอแกลง 1 หม้อ แล้วให้ย่า
 เป็นผู้ตัดกันหอย ระหว่างนั่งพักผ่อน ปู่และย่าต่างก็คุยกันตามประสาผิวเมีย ตอนหนึ่งปู่พูดพาดพิง
 ไปถึงสาวที่หมู่บ้านชอนดอก ย่าโกรธมากเพราะเกรงว่าปู่จะปันใจให้สาวหมู่บ้านอื่น ย่าจึง
 สาดหอยที่ตัดกันแล้วนั้นลงห้วยไป และด่าปู่เสียงดังมากทำให้ปู่อับอายเพื่อนบ้าน ปู่จึงหนีออกจาก
 หมู่บ้านนางั่วไปอยู่กับสาวหมู่บ้านชอนดอกตำบลตะเปาะ ครั้นย่าหายโกรธจึงตามไปจับปู่แต่ปู่
 ไม่ยอมกลับมาบ้านนางั่ว และย่าก็ไม่ละความพยายามที่จะนำปู่กลับคืนหมู่บ้านนางั่วให้ได้
 จึงใช้วิธีการทางไสยศาสตร์ โดยต้มขี้ผึ้งถึง 3 อย่าง นึ่งภาวนาคาถาเพื่อหวังให้ปู่กลับมา
 แต่ไม่ได้ผล ความอดกลั้นของย่าสิ้นสุดลงกลายเป็นความโกรธแค้น ย่าจึงตัดสินใจเทขี้ผึ้งที่ต้ม
 ไว้ทั้ง 3 อย่างลงพื้นดิน บริเวณนั้นจึงกลายเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ เนื้อที่หลายร้อยไร่ ชาวบ้าน

จึงเรียกชื่อว่า "หนองสามอ่าง" เพราะหนองแห่งนี้เกิดจากซึ่ฝั่ง 3 อ่าง ที่ยาเทลงใบ ยาได้ใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังจนกระทั่งตาย ทุกวันนี้ผู้คนในหมู่บ้านยังเคารพบูชากราบไหว้ปู่สังกะสา และย่าสังกะสี เพื่อให้วิญญาณของท่านทั้งสองคุ้มครองให้พ้นจากภัยพิบัติตามธรรมชาติก่อน ที่ จะออกเดินป่า ถ้าเดินไปทิศตะวันออก ต้องกราบไหว้ปู่สังกะสา ห้ามพูดถึงย่าสังกะสี ถ้าไปทิศตะวันตก ต้องกราบไหว้ย่าสังกะสี ห้ามพูดถึงปู่สังกะสา ใครไม่ปฏิบัติตามแรงแค้นของปู่และย่ามักจะบันดาลให้บุคคลนั้นเผลอเป็นไปในทางที่ไม่ดี

หากจะนับเวลาจากปัจจุบันย้อนไปประมาณ 50 ปี ผู้คนที่สัญจรไปมาผ่านหมู่บ้านนางิ้ว บริเวณริมถนนจะเห็นว่ามีก้อนหินขนาดใหญ่ค้างอยู่ที่งามต้นรังได้อย่างไร เป็นที่น่าอัศจรรย์มาก ต่อมาบ้านเมืองเจริญขึ้นมีการขยายถนนและลาดยางแอสฟัลต์ ต้นรังที่มีก้อนหินค้างอยู่นั้นจึงถูกตัดไปและบริเวณโคกหลักวัวที่มีแท่นหินขนาดใหญ่สวยงามนั้น ปัจจุบันชาวบ้านได้ปรับผิวดินให้เรียบลงเพื่อใช้เป็นที่ทำนา แท่นหินจึงไม่หลงเหลือให้ชนรุ่นหลังได้เห็น ส่วนคลองยา เยี่ยว จากคาบอกล้ำของเจ้าของที่นำว่าต้นข้าวในนาสองฟากคลองนี้จะแคระแกร็นไม่ได้ผล เพราะ บัสสาวะของยา เค็มจัด ปัจจุบันคลองได้คืน เขินและแคบลง เนื่องจากชาวบ้านได้ถมคลองเพื่อใช้ปลูกข้าว ส่วนข้าวที่ปลูกไม่ได้ผลเมื่อครั้งอดีต ปัจจุบันชาวบ้านได้ใช้บุญวิทยาศาสตร์ เข้าช่วย ผลผลิตจึงดีขึ้นกว่าแต่ก่อน

กล่าวถึงหอยที่ยา เทลงห้วยได้แพร่พันธุ์เป็นจำนวนมาก หอยแต่ละตัวที่อยู่ในบริเวณ ลำห้วยนี้ กันจะถูกตัดทุกตัวและมีกาบหุ้มอยู่ ปัจจุบันหลาน หลานของปู่สังกะสาได้เรียกหอยที่ ยาสาตกทิ้งว่า "หอยยาตุตตุต" หรือบางครั้งเรียกว่า "หอยยากันตัด" เพื่อให้สุภาพขึ้น "หอยยากันตัด" แม้จะเหลืออยู่ไม่มากนักแต่ก็ยังพอมีหลักฐานยืนยันตามตำนานที่เล่าสืบต่อกันมา หอยชนิดนี้จะอยู่ที่ลำน้ำเข็ก โดยเริ่มจากแก่งบางระจันทร์ น้ำตกศรีดิษฐ์ เรื่อยลงมาตาม ลำน้ำเข็ก ถึงบริเวณบ้านสระแก้ว อาเภอเขาค้อ ถัดจากบ้านสระแก้วลงมาจะ ไม่มีหอยชนิดนี้ ถึงจะมีหลงมาก็น้อยมาก

ส่วนหนองสามอ่างปัจจุบันชาวบ้านได้นำดินมาถมเป็นที่นาหมด จนไม่หลงเหลือหนองน้ำ อีกแล้ว จากชื่อ "หนองสามอ่าง" กลายเป็น "นาสามอ่าง"

(ผู้ให้ข้อมูลคือ นายทา ทนยศ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 7 ตำบลนางิ้ว อาเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2536)

ตำนานของบ้านนายม

บ้านนายม อยู่หมู่ที่ 2 ตำบลนายม อําเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

บรรพชนรุ่นทวดเล่าให้วิทยากรฟังว่า พระยาณรงค์ได้รับคำสั่งจากหัวเมืองฝ่ายเหนือ ให้ยกทัพไปรบศึกที่เวียงจันทน์ กองทัพพระยาณรงค์สู้ไม่ได้จึงถอยทัพกลับพร้อมกับจับสาวลาวมาเป็นตัวประกัน 2 คนชื่อ มณฑา และวรรณ อยู่มาไม่นานตัวประกันทั้งสองได้ครองรักกับหนุ่มบ้านนายมจนมีลูกหลายคน ทางเวียงจันทน์ได้ยกกองทัพมาตั้งค่ายอยู่บริเวณเชิงเขาใกล้หมู่บ้าน เพื่อที่จะชิงสาวลาวกลับบ้านเมืองตน ครั้นพระยาณรงค์ทราบจึงประชุมลูกบ้านเตรียมรับมือเป็นการด่วน โดยให้ทุกคนถือกาบมะพร้าวเป็นฝอยเอามาพันเป็นเชือกขนาดเท่าหัวแม่มือ จุ่มน้ำมันยางผึ้งแดดให้แห้งแล้วตัดเป็นท่อนยาวประมาณ 1 ฟุต เตรียมไว้เป็นเชื้อเพลิง พระยาณรงค์ใช้วัดโบสถ์เป็นที่ชุมนุมกำลังพล ได้แบ่งลูกบ้านออกเป็น 4 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มกระจายกันอยู่ทุกทิศของวัดโบสถ์ ลูกบ้านแต่ละคนเอา เชือกเพลิงกาบมะพร้าวที่ตัดเป็นท่อน ๆ นั้น ทัดไว้ที่หู 2 อัน ถือไว้ที่มือ 2 อัน ใช้หัวแม่เท้าหนีบไว้ 2 อัน ปากคาบไว้ 1 อัน ครั้นตกลางคืนกองทัพเวียงจันทน์เคลื่อนเข้ามาในหมู่บ้าน พระยาณรงค์จึงมีคำสั่งลั่นกลองรบ ลูกบ้านทุกคนจุดไฟที่ปลายเชือกนั้นพร้อมกัน ฝ่ายกองทัพเวียงจันทน์เห็นแสงไฟเต็มไปหมด เข้าใจว่าเป็นมีบ้านผีเมืองของบ้านนายมมาคุ้มครองลูกบ้าน และมีเหล่านั้ อาจจะทำอันตรายทหารเวียงจันทน์ แม่ทัพจึงสั่งให้ถอยทัพกลับบ้านเมืองของตน ตั้งแต่นั้นมาหมู่บ้านนายมก็ไม่ต้องรบกับข้าศึกอีกเลย ชาวบ้านจึงอยู่กันอย่างสงบ

(ผู้ให้ข้อมูลคือ นางใบแบ่งค์ นพมาก อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 2 ตำบลนายม อําเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537)

ตำนานคลองน้ำขัง

คลองน้ำขังอยู่ที่บ้านถ้ำน้ำขัง หมู่ที่ 8 ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

จากคำบอกเล่าของบรรพบุรุษว่า เมื่อประมาณ 300 กว่าปีมาแล้ว น้ำในคลองภายในหมู่บ้านนี้มาก คลองแห่งนี้ยังมีสระแช่ชุกชุม ชาวบ้านที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้คลองนั้นได้นำน้ำในคลองดื่มกิน หากต้องการใช้น้ำชำระล้างสิ่งต่าง ๆ หรือต้องการใช้น้ำให้สัตว์เลี้ยงของตนกิน ชาวบ้านต้องนำภาชนะลงไปที่ตักน้ำขึ้นมาใช้ เขาเหล่านั้นได้ปฏิบัติเช่นนี้เรื่อยมา วันหนึ่งมีชาวแพรับตัวหมู่บ้านว่า มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งพบร่องรอยของศาสดาใหญ่ สายสร้อย และแหวนทองคำ เป็นจำนวนมากจมอยู่ในคลองนั้น แต่ไม่สามารถนำสิ่งของที่เห็นขึ้นมาได้ ชาวบ้านจึงไปถึงหูของพวกกุลาซึ่งชาวบ้านกล่าวกันว่าเดินทางจากภาคอีสานมาช่วยกันงมเอาของมีค่าในคลองแห่งนั้น ขณะที่ยังงมพบจอมร่องทองคำ (งมเป็นภาษาถิ่น ภาคกลางเรียก ยอด) ทันใดนั้นก็เกิดน้ำไหลบ่ามาอย่างรวดเร็ว พัดพาเอาพวกกุลาจมน้ำตายเป็นจำนวนมาก เหลือกุลาเพียงคนเดียวที่ได้กลับไปบอกให้ญาติพี่น้องของตนรู้ข่าว ปัจจุบันนี้ชาวบ้านก็ไม่เคยได้เห็นของมีค่าเหล่านั้นอีกเลย สระแช่ที่เคยชุกชุมก็ถูกชาวบ้านขุดตาดำหมด และน้ำในคลองก็ไม่ใสเหมือนแต่ก่อนแล้ว

(ผู้ให้ข้อมูล คือ นางใบเบงค์ นพมาก อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 2 ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2537)

ตำนานถ้ำน้ำยั้ง

ถ้ำน้ำยั้ง อยู่ที่หมู่บ้านถ้ำน้ำยั้ง หมู่ที่ 8 ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ถ้ำน้ำยั้งนับเป็นถ้ำอาถรรพณ์ บุคคลที่ผ่านไปมาหรือคนรุ่นเก่าเล่าต่อ ๆ กันมา ดังนี้

เดิมทีเดียวบริเวณถ้ำน้ำยั้ง เป็นป่าดงดิบ มีสัตว์ป่าชุกชุม พรานป่ามักจะมาคล้องช้างกันที่ บริเวณถ้ำน้ำยั้ง เสมอ พรานป่านี้เองที่มาพบถ้ำ ภายในถ้ำสวยงามมาก ทางออกของถ้ำด้านหลัง เป็นบึงใหญ่มีน้ำเต็ม ถ้ำนี้ได้ชื่อว่าถ้ำน้ำยั้ง มีเรื่องเล่าว่าถ้ำมีอาถรรพณ์มาก ภายในจะแยกออกเป็นถ้ำเล็ก ๆ อยู่หลายถ้ำ คือ ถ้ำจระเข้ ถ้ำงู ถ้ำปลา ถ้ำระฆัง ถ้ำพระ ถ้ำค้างคาว วนแต่ละถ้ำจะมีสิ่งต่าง ๆ ตามชื่อของถ้ำและจะปรากฏให้เห็นเฉพาะบุคคลที่ปรารถนาจะเห็น จะต้องกระทำดังนี้ เช่น ต้องการจะเห็นจระเข้ก็ให้บุคคลนั้น อธิษฐานพร้อมกับเป่าใบไม้ก็จะมีจระเข้ลอยค่อออกมา ถ้าเป่าอยู่เรื่อย ๆ ก็จะมีจระเข้ออกมาทีละตัว หยุดเป่าใบไม้จระเข้ก็จะค่อย ๆ หายไปเองทีละตัวจนหมด ถ้าปรารถนาจะเห็นงูก็ให้ไปที่ถ้ำงู แต่ในถ้ำมืดมากมองเข้าไปจะมองไม่เห็นสิ่งใด ต้องก่อกองไฟที่ปากถ้ำพร้อมกับอธิษฐานขอให้ได้เห็นงู ถ้าก่อกองไฟเล็ก ๆ จะมีงูตัวเล็ก ๆ ออกมาดับไฟ แต่ถ้าก่อกองไฟใหญ่ก็จะมีงูตัวใหญ่ออกมาใช้หางพาดไฟดับ ถ้าไฟไม่ดับจะมีงูตัวขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ ออกมาดับแทน ส่วนคนดูต้องแอบอยู่ห่าง ๆ เพื่อความปลอดภัย เมื่อไฟดับหมดแล้วงูก็จะเลื้อยเข้าถ้ำไป

ส่วนถ้ำปลาก็จะมีปลาเป็นจำนวนมาก ทั้ง ๆ ที่ไม่มีใครนำมาปล่อยไว้ ต่อมาเมื่อพระอัฐงค์รูปหนึ่งอัฐงค์มาจากที่ใดไม่มีใครทราบ มีชื่อว่าหลวงพ่อคำพวง ได้มาบักกลดนั่งวิปัสสนากรรมฐานที่หน้าถ้ำ เพราะเห็นว่าเป็นที่สงบดี และห่างไกลจากหมู่บ้าน อยู่มาไม่นานชาวจังหวัดพิจิตร ได้อพยพครอบครัวมาพบแหล่งทำมาหากินอันอุดมสมบูรณ์ และพบหลวงพ่อคำพวงนั่งวิปัสสนากรรมฐานอยู่ เกิดความเลื่อมใสศรัทธาจึงต่างชวนกันตั้งถิ่นฐานอยู่รอบ ๆ ถ้ำนั้นเอง หลวงพ่อคำพวงได้ชักชวนราษฎรตัดแปลงถ้ำให้เป็นศูนย์กลางของวัด แต่ท่านมรณภาพเสียก่อน จากนั้นมีพระจากที่อื่นมาบูรณะปรับปรุงต่อ ๆ มาเช่น สร้างกุฏิ สร้างบันไดจากเชิงเขาจนถึงประตูถ้ำมีจำนวน 63 ชั้น

(ข้อมูลจากหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2528)

นิทานฆบารุระที่มาของถ้ำหินตึง

ถ้ำหินตึงอยู่ที่หมู่บ้านโตก หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านโตก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

บรรพชนรุ่นทวดเล่าให้วิทยากรฟังว่า หมู่บ้านโตกมีถ้ำอยู่ถ้ำหนึ่ง ภายในถ้ำมีถ้ำย จาน ชามกระเบื้องจำนวนมาก ชาวบ้านที่ผ่านไปมาจะเห็นว่ามีชายชราเฝ้าอยู่ที่ปากถ้ำ ทุกคืนจะได้ยินเสียงฆ้องกลองตีเป็นจังหวะ บ้านโตกจัดงานมงคล ชาวบ้านจะพากันไปชอยืม ถ้วย จาน และชามในถ้ำจากชายชราที่เฝ้าบ้านที่บ้านของตน เมื่อเสร็จงานก็จะทำความสะอาดและนำไปส่งคืนในสภาพดี ไม่มีรอยบิ่นหรือแตกร้าวทั้งจำนวนก็ครบถ้วน ต่อมา มีชาวบ้านบางคนในโลกและไม่ซื่อสัตย์มาชอยืมถ้วยชามแล้วไม่เอาไปคืนหรือคืนไม่ครบ ทำให้ชายชราที่เฝ้าปากถ้ำโกรธมากจึงเอาก้อนหินปิดปากถ้ำ ไม่ให้ใครมายืมอีกต่อไป หากวันใดชายชราที่เฝ้าปากถ้ำคิดถึงเรื่องถ้วยชามที่ชาวบ้านยืมไปแล้วไม่ส่งคืนจะโกรธมากเอาเท้ากระทืบแผ่นดินจนหินหล่นลงมาเสียงดัง ตึง ตึง ถ้ำนี้จึงได้ชื่อว่า "ถ้ำหินตึง" ชายชราที่เฝ้าปากถ้ำไม่มีใครเห็น ปัจจุบันปากถ้ำหินตึงยังคงปิดตายอยู่ดังเดิม

(ผู้ให้ข้อมูลคือ นายนวน หาญรักษ์ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านโตก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2537)

ตำนานการสร้างหลักเมืองเพชรบูรณ์

หลักเมืองเพชรบูรณ์อยู่ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

มีเรื่องเล่าว่าเมื่อจะสร้างหลักเมืองเพชรบูรณ์ขึ้นมาั้น เจ้าเมืองได้ให้คนสนิทไป
 ป่าวร้องหาคนที่ชื่อมั่น ชื่อคง เพื่อจะนำตัวมาฝังไว้กันหลุมก่อนที่จะฝังเสาหลักเมืองลงไป
 โดยป่าวร้องว่าถ้าบ้านใด ที่ใดมีคนชื่อมั่น ชื่อคง ก็ขอให้ขานรับ ขบวนการที่ป่าวร้องได้ผ่านวัด
 แห่งหนึ่ง ซึ่งมีสามเณร 2 รูป ชื่อมั่นและคง กำลังจะฉันเพลอยู่ เมื่อได้ยินเสียงป่าวร้อง
 ชื่อตนเองก็ขานรับ ดังนั้นสามเณรมั่นและสามเณรคงจึงถูกจับตัวไป แม้สมภารได้ขอร้องให้
 สามเณรทั้ง 2 รูป ได้ฉันเพลให้เสร็จก่อน แต่ผู้มาจับตัวไม่ยอม จนที่สุดสามเณรมั่นและสามเณร
 คงก็ถูกจับตัวไปฝังทั้งเป็น สมภารโกรธเจ้าเมืองมาก จึงได้เอ่ยปากสาบแช่งว่าใครก็ตามที่จะมา
 เป็นเจ้าเมืองเพชรบูรณ์ ถ้าเกิน 3 ปี ขอให้มือนเป็นใบ คาสาบเช่นนี้เป็นที่เชื่อถือของชาว
 เพชรบูรณ์ จนกระทั่งปัจจุบัน

(ข้อมูลจากหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2528)

ตำนานของศาลขุนรามอินทร์

ศาลขุนรามอินทร์อยู่ที่บ้านน้ำเลา หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ราษฎรกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่บ้านน้ำเลาเป็นชาวบวบสืบเชื้อสายมาจากละว้าซึ่งขอมเคยปกครองมาก่อน ดังนั้นชาวบ้านจึงพร้อมใจกันปั้นศิ่วสิ่งศักดิ์ด้วยดินเผาขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6 นิ้ว สูง 30 นิ้ว มีฐานตั้งสูงจากพื้นดิน 12 นิ้ว ไว้กราบไหว้บูชา เพราะเขาเหล่านั้นเชื่อว่าศิ่วสิ่งศักดิ์เป็นรูปนิมิตแทนองค์พระศิวะหรือพระอิศวรซึ่งเป็นรูปเคารพอันศักดิ์สิทธิ์ของขอม ต่อมาเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เจ้าเมืองได้เกณฑ์ชายฉกรรจ์ในหมู่บ้านออกไปรบ ขุนรามอินทร์เป็นนายด่านผู้เก่งกล้า ได้นำลูกบ้านผ่านมาแถบนี้ซึ่งกำลังเกิดโรคระบาด ขุนรามอินทร์ท่องรำวงและเสียชีวิต โดยยังไม่ทันได้พาลูกบ้านออกไปรบ ภายหลังราษฎรจึงปรึกษากันปั้นรูปขุนรามอินทร์ขนาดเท่าตัวจริงในชุดของนักรบโบราณครอบศิ่วสิ่งศักดิ์นั้น ขุนรามอินทร์จึงเป็นบุษนียบบุคคลที่ชาวบ้านน้ำเลาให้ความเคารพ และยังเชื่อว่า รูปปั้นนั้นเป็นที่สถิตดวงวิญญาณของขุนรามอินทร์ที่สามารถคลำบันดาลาให้บุคคลในหมู่บ้านมีความสุขได้ ดังนั้นทุก ๆ ปีชาวบ้านจะมีการเซ่นไหว้รูปปั้นขุนรามอินทร์ในวันสงกรานต์เป็นประจำ ถ้าหากชาวบ้านมีเรื่องทุกข์ร้อนก็จะไปบวงสรวงเพื่อขอความช่วยเหลือ เมื่อมีความสุขสมหวังแล้วก็ต้องบอกให้รู้ โดยนำดอกไม้ธูปเทียนไปกราบไหว้ บางคนอาจมีเครื่องเซ่นเป็นอาหารคาวหวาน หรือผลไม้ด้วยตามกำลังศรัทธา

(ผู้ให้ข้อมูลคือ นายโหม เทียมยอด อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2536)

ประวัติพระพุทธรูปหลวงปู่ทั้ง

พระพุทธรูปหลวงปู่ทั้งอยู่ที่วัดราชภูรณะ บ้านดงมูลเหล็ก หมู่ที่ 2 ตำบลดงมูลเหล็ก อําเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

หลวงปู่ทั้งเป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยปูน ปางสมาธิ ราชวาทับซ้าย หน้าตักกว้าง 1 เมตร 60 เซนติเมตร ความสูง 2 เมตร 30 เซนติเมตร ที่เศียรครอบด้วยมงกุฎประดับพลอยสีแดง ดวงเนตรเปิดแลลงต่ำ โขจรุ้แยมเล็กน้อย มีเรื่องเล่าว่า ประมาณ 200 ปี มาแล้ว พรานป่าจากหมู่บ้านสะเดียงกลุ่มหนึ่งประมาณ 5 - 6 คน ได้ติดตามสัตว์ป่าชนิดหนึ่ง คือกบักซึ่งมีลักษณะคล้าย หมู สัตว์ชนิดนี้ชอบนอนในหนองน้ำและออกหากินในระหว่างเดือน 11 - 12 พวกนายพราน เห็นว่าสถานที่ที่ไปล่าสัตว์นี้อุดมสมบูรณ์จึงตั้งถิ่นฐาน อีกไม่นานก็มีภิกษุเดินทางมาจากหมู่บ้านสะเดียง เข้ามาอยู่ที่ที่ราษฎรตั้งบ้านเรือนอยู่และได้ชักชวนให้ราษฎรร่วมกันสร้างวัดขึ้นมาพร้อม ๆ กับการตั้งหมู่บ้านดงมูลเหล็ก เมื่อประมาณ 70 ปีมาแล้ว ภิกษุที่มาชักชวนให้ราษฎรสร้างวัดคือ หลวงปู่ทั้ง ซึ่งราษฎรให้ความเคารพนับถือ หลวงปู่ทั้งมีความสามารถพิเศษคือ ู้ภาษานก คือ เมื่อได้ยินนกส่งเสียงกัน ซึ่งเขาก็สามารถรู้ว่กนเหล่านั้นจะออกไปหากินทางทิศใด และสามารถบอกได้ถูกต้องบรรดาราษฎรทั้งใกล้และไกลต่างนับถือและศรัทธาในตัวหลวงปู่ทั้งมาก ครั้นท่านมรณภาพแล้วราษฎรจึงพร้อมใจกันปั้นรูปของท่านประดิษฐานไว้ในโบสถ์ ปัจจุบันโบสถ์นั้นได้พังไปหมดแล้วราษฎรได้นำสิ่งกะสีมาถมหลังคาจนแตกกันผ่นบังองค์พระพุทธรูปหลวงปู่ทั้งไว้

ราษฎรในหมู่บ้านยังเล่าต่อไปว่าหลังจากหลวงปู่ทั้งมรณภาพแล้ว มีอยู่คราวหนึ่งในหมู่บ้านกำลังจัดพิธีสู่ขวัญภูคหมู มีชาวบ้านไปร่วมงานจำนวนมาก เป็นเวลาเดียวกับที่ท้องฟ้ามืดครึ้มและคาดว่าในไม่ช้าฝนต้องตกลงมาแน่นอน เจ้าภาพในพิธีเห็นว่าถ้าฝนตกลงมาระหว่างงานจะทำให้สถานที่เฉอะแฉะ คนมาร่วมงานไม่สะดวก ผู้เป็นเจ้าภาพของงานจึงจัดรูป 1 ก้านแล้ว ออกไปนั่งพนมมือนอกชายคาบ้าน หันหน้าไปทางวัดราชภูรณะซึ่งเป็นที่ประดิษฐานองค์หลวงปู่ทั้งและอธิษฐานขอให้หลวงปู่ทั้งปิดเป่าฝนไปตกที่อื่น จากนั้น 10 นาทีผ่านไปท้องฟ้ากลับสว่างฝนก็ไม่ตกลงสร้างความอัศจรรย์ให้แก่ชาวบ้านมาก ไม่แต่เพียงเหตุการณ์ที่กล่าวมานี้เท่านั้น หากใครมีเรื่องเดือดร้อนก็จะไปบนบานกับองค์พระพุทธรูปหลวงปู่ทั้งท่านจะช่วยให้สิ่งเลวร้ายกลายเป็นดีได้ ใครที่ทำชั่วก็จะมีอันเป็นไปคือตายหง หรือสิ่งของที่ถูกรังแกข่มขู่

ก็จะได้อัน เหตุที่เป็นเช่นนี้เชื่อกันว่าเพราะความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงปู่ทั้งนั่นเอง

(ผู้ให้ข้อมูลคือ นางทองคำ ก้อนทอง อายุ 85 ปี อยู่บ้านเลขที่ 70/1 หมู่ที่ 2 ตำบลคงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2536)

ตำนานศาลเจ้าพ่อน้ำร้อน

ศาลเจ้าพ่อน้ำร้อนอยู่ที่บ้านน้ำร้อน หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

มีเรื่องเล่าว่า ในหมู่บ้านแห่งนี้มีห้องทองคำฝังอยู่ใต้จอมปลวก ซึ่งอยู่ห่างจากบ่อน้ำร้อนไปทางทิศเหนือประมาณ 5 เมตร มีพวกกุลากลุ่มหนึ่งซึ่งเก่งทางเวทมนตร์คาถารูขำจึงพากันเดินทางมาเพื่อขุดหาห้องทองคำ ขุดอยู่หลายวันจึงเห็นยอดห้องทองคำใหญ่มากขนาดผู้ใหญ่สามคนโอบนั่งมิด พวกกุลาต่างปรึกษากันว่า ถ้าน้ำห้องทองคำขึ้นมาได้สำเร็จ จะนำไปทำเป็นสร้อยเป็นแหวน หรือจับปิ้งให้ลูกให้เมีย วันรุ่งขึ้นพวกกุลาต่างก็ช่วยกันขุดลงไป ทันใดนั้นเองห้องทองคำได้หมุนอย่างรวดเร็วทำให้พวกกุลาถูกเหวี่ยงไปตามแรงหมุนของห้องทองคำและได้รับบาดเจ็บเป็นแผลถลอกทั่วตัว พวกเขาจึงเดินทางกลับท้องถิ่นของตนโดยไม่ได้ห้องทองคำไป ต่อมาชาวบ้านที่ไปเฝ้าดูเหตุการณ์ในครั้งนั้นได้ข่าวว่า พวกกุลาเมื่อกลับไปถึงบ้านของตนเองแล้วมีอาการเพ้อคลั่งตายไปที่ละคนสองคนจนหมด ส่วนห้องทองคำได้หมุนลงไปยังจอมปลวกแห่งนั้นและไม่มีใครกล้ามาขุดอีกเลย ปัจจุบันชาวบ้านได้ตั้งศาลขึ้นเป็นที่กราบไหว้ ขอพรให้มีความสุข ปลอดภัยแล้วจากศัตรูที่คิดบงร้าย ศาลแห่งนี้ได้ชื่อว่า "ศาลเจ้าพ่อน้ำร้อน"

(ผู้ให้ข้อมูลคือ นายบด ทารวรรณ อายุ 81 ปี อยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2536)

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวประภาศรี	ชื่อสกุล	พวงจันทน์หอม
เกิดวันที่	9 เดือนธันวาคม พุทธศักราช 2495		
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์		
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 30/1 หมู่ที่ 8 ตำบลสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000 โทร.(056) 722325, 722330		
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 6		
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวิทยานุกูลนารี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000 โทร.(056) 711454		
ประวัติการศึกษา			
พ.ศ. 2512	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์		
พ.ศ. 2522	การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก		
พ.ศ. 2538	การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร		

การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

บทคัดย่อ

ของ

ประภาศรี พวงจันทร์หอม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2539

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลใน
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ นามจากแม่ประเภท วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง
ความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลกับวัฒนธรรมความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์
ทางประวัติศาสตร์ และวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบล ผลการวิจัยพบว่าชื่อ
หมู่บ้านและตำบล 171 ชื่อ เมื่อตัดชื่อหมู่บ้านและตำบลที่ซ้ำกันออกแล้วเหลือ 126 ชื่อ จำแนก
ตามความหมายได้ 4 ประเภท ได้แก่ ชื่อหมู่บ้านและตำบลที่มีความหมายทั้งคำหมายถึงสิ่งเดียว
ชื่อที่พิจารณาความหมายของชื่อจากคำแรก ชื่อที่พิจารณาความหมายของชื่อจากคำแรกและคำ
ถัดไป ชื่อที่พิจารณาความหมายของชื่อจากคำแรกและสองคำถัดไป ส่วนความหมายที่เกี่ยวกับ
วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ จะปรากฏเป็นชื่อ
หมู่บ้านและตำบล และโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านและตำบล มี 3 ลักษณะ คือ ประกอบด้วยคำ
คำเดียว ประกอบด้วยคำ 2 คำ ประกอบด้วยคำ 3 คำ

AN ANALYSIS OF THE NAMES OF
MUBAN AND TAMBON IN AMPHOE MUANG, CHANGWAT PHETCHABUN

AN ABSTRACT

BY

PRAPASRI PUANGJUNHOM

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Thai
at Srinakharinwirot University

March 1996

This study aimed to collect and analyze the meaning of the names of Muban and Tambon in Amphoe Muang, Changwat Phetchabun in order to classify the relationship between meaning and culture, belief, value, environment and historical event, including structural analysis of the names of Muban and Tambon

The results revealed that 126 of 171 names of Muban and Tambon could be classified into four types of meaning, namely, single meaning, first word meaning, first word and next word, first word and two next words. The meaning concerning culture belief, value, value, environment and historical event appeared on the names of Muban and Tambon. Structure of the names of Muban and Tambon included single word, two words and three words, respectively.